ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ମଜ୍ଝିମନିକାଯୋ

ମୂଲପଣ୍ଣାସପାଳି

୧। ମୂଲପରିଯାଯଵଗ୍ଗୋ

୧। ମୂଲପରିଯାଯସୁତ୍ତଂ

୧। ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ଉକ୍କଟ୍ଠାଯଂ ଵିହରତି ସୁଭଗଵନେ ସାଲରାଜମୂଲେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖଵୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ସବ୍ବଧମ୍ମମୂଲପରିଯାଯଂ ଵୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦେସେସ୍ସାମି। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ –

୨। ‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅସ୍ସୁତଵା ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସାଵୀ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋଵିଦୋ ଅରିଯଧମ୍ମେ ଅଵିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଅଦସ୍ସାଵୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋଵିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ଅଵିନୀତୋ – ପଥଵିଂ [ପଠଵିଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ପଥଵିତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ପଥଵିଂ ପଥଵିତୋ ସଞ୍ଞତ୍ଵା ପଥଵିଂ ମଞ୍ଞତି, ପଥଵିଯା ମଞ୍ଞତି, ପଥଵିତୋ ମଞ୍ଞତି, ପଥଵିଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି , ପଥଵିଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ଵଦାମି।

‘‘ଆପଂ ଆପତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ଆପଂ ଆପତୋ ସଞ୍ଞତ୍ଵା ଆପଂ ମଞ୍ଞତି, ଆପସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ଆପତୋ ମଞ୍ଞତି, ଆପଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ଆପଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ଵଦାମି।

‘‘ତେଜଂ ତେଜତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ତେଜଂ ତେଜତୋ ସଞ୍ଞତ୍ଵା ତେଜଂ ମଞ୍ଞତି, ତେଜସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ତେଜତୋ ମଞ୍ଞତି, ତେଜଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ତେଜଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ଵଦାମି।

‘‘ଵାଯଂ ଵାଯତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ଵାଯଂ ଵାଯତୋ ସଞ୍ଞତ୍ଵା ଵାଯଂ ମଞ୍ଞତି, ଵାଯସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ଵାଯତୋ ମଞ୍ଞତି, ଵାଯଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ଵାଯଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ଵଦାମି।

୩। ‘‘ଭୂତେ ଭୂତତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ଭୂତେ ଭୂତତୋ ସଞ୍ଞତ୍ଵା ଭୂତେ ମଞ୍ଞତି, ଭୂତେସୁ ମଞ୍ଞତି, ଭୂତତୋ ମଞ୍ଞତି, ଭୂତେ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ଭୂତେ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ଵଦାମି।

‘‘ଦେଵେ ଦେଵତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ଦେଵେ ଦେଵତୋ ସଞ୍ଞତ୍ଵା ଦେଵେ ମଞ୍ଞତି, ଦେଵେସୁ ମଞ୍ଞତି, ଦେଵତୋ ମଞ୍ଞତି, ଦେଵେ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ଦେଵେ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ଵଦାମି।

‘‘ପଜାପତିଂ ପଜାପତିତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ପଜାପତିଂ ପଜାପତିତୋ ସଞ୍ଞତ୍ଵା ପଜାପତିଂ ମଞ୍ଞତି, ପଜାପତିସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ପଜାପତିତୋ ମଞ୍ଞତି, ପଜାପତିଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ପଜାପତିଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ଵଦାମି।

‘‘ବ୍ରହ୍ମଂ ବ୍ରହ୍ମତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ବ୍ରହ୍ମଂ ବ୍ରହ୍ମତୋ ସଞ୍ଞତ୍ଵା ବ୍ରହ୍ମଂ ମଞ୍ଞତି , ବ୍ରହ୍ମସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ବ୍ରହ୍ମତୋ ମଞ୍ଞତି, ବ୍ରହ୍ମଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ବ୍ରହ୍ମଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ଵଦାମି।

‘‘ଆଭସ୍ସରେ ଆଭସ୍ସରତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ଆଭସ୍ସରେ ଆଭସ୍ସରତୋ ସଞ୍ଞତ୍ଵା ଆଭସ୍ସରେ ମଞ୍ଞତି, ଆଭସ୍ସରେସୁ ମଞ୍ଞତି, ଆଭସ୍ସରତୋ ମଞ୍ଞତି, ଆଭସ୍ସରେ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ଆଭସ୍ସରେ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ଵଦାମି।

‘‘ସୁଭକିଣ୍ହେ ସୁଭକିଣ୍ହତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ସୁଭକିଣ୍ହେ ସୁଭକିଣ୍ହତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ସୁଭକିଣ୍ହେ ମଞ୍ଞତି, ସୁଭକିଣ୍ହେସୁ ମଞ୍ଞତି, ସୁଭକିଣ୍ହତୋ ମଞ୍ଞତି, ସୁଭକିଣ୍ହେ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ସୁଭକିଣ୍ହେ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ୱେହପ୍ଫଲେ ୱେହପ୍ଫଲତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ୱେହପ୍ଫଲେ ୱେହପ୍ଫଲତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ୱେହପ୍ଫଲେ ମଞ୍ଞତି, ୱେହପ୍ଫଲେସୁ ମଞ୍ଞତି, ୱେହପ୍ଫଲତୋ ମଞ୍ଞତି, ୱେହପ୍ଫଲେ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ୱେହପ୍ଫଲେ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ଅଭିଭୁଂ ଅଭିଭୂତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ଅଭିଭୁଂ ଅଭିଭୂତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ଅଭିଭୁଂ ମଞ୍ଞତି, ଅଭିଭୁସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ଅଭିଭୂତୋ ମଞ୍ଞତି, ଅଭିଭୁଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ଅଭିଭୁଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

୪। ‘‘ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ମଞ୍ଞତି, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନତୋ ମଞ୍ଞତି, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ମଞ୍ଞତି, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନତୋ ମଞ୍ଞତି, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ମଞ୍ଞତି, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନତୋ ମଞ୍ଞତି, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ମଞ୍ଞତି, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନତୋ ମଞ୍ଞତି, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

୫। ‘‘ଦିଟ୍ଠଂ ଦିଟ୍ଠତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ଦିଟ୍ଠଂ ଦିଟ୍ଠତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ଦିଟ୍ଠଂ ମଞ୍ଞତି, ଦିଟ୍ଠସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ଦିଟ୍ଠତୋ ମଞ୍ଞତି, ଦିଟ୍ଠଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ଦିଟ୍ଠଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ସୁତଂ ସୁତତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ସୁତଂ ସୁତତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ସୁତଂ ମଞ୍ଞତି, ସୁତସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ସୁତତୋ ମଞ୍ଞତି, ସୁତଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ସୁତଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ମୁତଂ ମୁତତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ମୁତଂ ମୁତତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ମୁତଂ ମଞ୍ଞତି, ମୁତସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ମୁତତୋ ମଞ୍ଞତି, ମୁତଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ମୁତଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ୱିଞ୍ଞାତଂ ୱିଞ୍ଞାତତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ୱିଞ୍ଞାତଂ ୱିଞ୍ଞାତତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞାତଂ ମଞ୍ଞତି, ୱିଞ୍ଞାତସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ୱିଞ୍ଞାତତୋ ମଞ୍ଞତି, ୱିଞ୍ଞାତଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ୱିଞ୍ଞାତଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

୬। ‘‘ଏକତ୍ତଂ ଏକତ୍ତତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ଏକତ୍ତଂ ଏକତ୍ତତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ଏକତ୍ତଂ ମଞ୍ଞତି, ଏକତ୍ତସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ଏକତ୍ତତୋ ମଞ୍ଞତି, ଏକତ୍ତଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ଏକତ୍ତଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ନାନତ୍ତଂ ନାନତ୍ତତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ନାନତ୍ତଂ ନାନତ୍ତତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ନାନତ୍ତଂ ମଞ୍ଞତି, ନାନତ୍ତସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ନାନତ୍ତତୋ ମଞ୍ଞତି, ନାନତ୍ତଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ନାନତ୍ତଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ସଵ୍ବଂ ସଵ୍ବତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ସଵ୍ବଂ ସଵ୍ବତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ସଵ୍ବଂ ମଞ୍ଞତି, ସଵ୍ବସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି, ସଵ୍ବତୋ ମଞ୍ଞତି, ସଵ୍ବଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ସଵ୍ବଂ

ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ସଞ୍ଜାନାତି; ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ସଞ୍ଞତ୍ୱା ନିବ୍ବାନଂ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନସ୍ମିଂ ମଞ୍ଞତି , ନିବ୍ବାନତୋ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ମେତି ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ଅଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ଅପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

ପୁଥୁଜ୍ଜନୱସେନ ପଠମନଯଭୂମିପରିଚ୍ଛେଦୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୭। ‘‘ଯୋପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସେକ୍ଖୋ [ସେଖୋ (ସୀ। ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ।)] ଅପ୍ପତ୍ତମାନସୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ପତ୍ଥଯମାନୋ ୱିହରତି, ସୋପି ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଜାନାତି; ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ [ଅଭିଞ୍ଞତ୍ୱା (କ।)] ପଥୱିଂ ମା ମଞ୍ଞି [ୱା ମଞ୍ଞତି], ପଥୱିଯା ମା ମଞ୍ଞି, ପଥୱିତୋ ମା ମଞ୍ଞି, ପଥୱିଂ ମେତି ମା ମଞ୍ଞି, ପଥୱିଂ ମାଭିନନ୍ଦି [ୱା ଅଭିନନ୍ଦତି (ସୀ।) ଟୀକା ଓଲୋକେତବ୍ବା]। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ପରିଞ୍ଞେଯ୍ଯଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ଆପଂ…ପେ… ତେଜଂ… ୱାଯଂ… ଭୂତେ… ଦେୱେ… ପଜାପତିଂ… ବ୍ରହ୍ମଂ… ଆଭସ୍ସରେ… ସୁଭକିଣ୍ହେ… ୱେହପ୍ଫଲେ… ଅଭିଭୁଂ… ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ… ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ… ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ… ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ… ଦିଟ୍ଠଂ… ସୁତଂ… ମୁତଂ… ୱିଞ୍ଞାତଂ… ଏକତ୍ତଂ… ନାନତ୍ତଂ… ସବ୍ବଂ… ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଜାନାତି; ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନିବ୍ବାନଂ ମା ମଞ୍ଞି, ନିବ୍ବାନସ୍ମିଂ ମା ମଞ୍ଞି, ନିବ୍ବାନତୋ ମା ମଞ୍ଞି, ନିବ୍ବାନଂ ମେତି ମା ମଞ୍ଞି, ନିବ୍ବାନଂ ମାଭିନନ୍ଦି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ପରିଞ୍ଞେଯ୍ଯଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

ସେକ୍ଖୱସେନ [ସତ୍ଥାରୱସେନ (ସୀ।), ସତ୍ଥୁୱସେନ (ସ୍ଯା। କ।)] ଦୁତିଯନଯଭୂମିପରିଚ୍ଛେଦୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୮। ‘‘ଯୋପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀଯୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନୋ ସମ୍ମଦଞ୍ଞା ୱିମୁତ୍ତୋ, ସୋପି ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଜାନାତି; ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ପଥୱିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଯା ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ନାଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

‘‘ଆପଂ…ପେ… ତେଜଂ… ୱାଯଂ… ଭୂତେ… ଦେୱେ… ପଜାପତିଂ… ବ୍ରହ୍ମଂ… ଆଭସ୍ସରେ… ସୁଭକିଣ୍ହେ… ୱେହପ୍ଫଲେ… ଅଭିଭୁଂ… ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ… ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ… ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ… ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ… ଦିଟ୍ଠଂ… ସୁତଂ… ମୁତଂ… ୱିଞ୍ଞାତଂ… ଏକତ୍ତଂ… ନାନତ୍ତଂ… ସବ୍ବଂ… ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଜାନାତି; ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନିବ୍ବାନଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନସ୍ମିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ନାଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ପରିଞ୍ଞାତଂ ତସ୍ସା’ତି ୱଦାମି।

ଖୀଣାସୱୱସେନ ତତିଯନଯଭୂମିପରିଚ୍ଛେଦୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୯। ‘‘ଯୋପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀଯୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନୋ ସମ୍ମଦଞ୍ଞା ୱିମୁତ୍ତୋ, ସୋପି ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଜାନାତି; ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ପଥୱିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଯା ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ନାଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଖଯା ରାଗସ୍ସ, ୱୀତରାଗତ୍ତା।

‘‘ଆପଂ…ପେ… ତେଜଂ… ୱାଯଂ… ଭୂତେ… ଦେୱେ… ପଜାପତିଂ… ବ୍ରହ୍ମଂ… ଆଭସ୍ସରେ… ସୁଭକିଣ୍ହେ… ୱେହପ୍ଫଲେ… ଅଭିଭୁଂ… ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ… ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ… ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ … ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ … ଦିଟ୍ଠଂ… ସୁତଂ… ମୁତଂ… ୱିଞ୍ଞାତଂ… ଏକତ୍ତଂ… ନାନତ୍ତଂ… ସବ୍ବଂ… ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଜାନାତି; ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନିବ୍ବାନଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନସ୍ମିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ନାଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଖଯା ରାଗସ୍ସ, ୱୀତରାଗତ୍ତା।

ଖୀଣାସୱୱସେନ ଚତୁତ୍ଥନଯଭୂମିପରିଚ୍ଛେଦୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୦। ‘‘ଯୋପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀଯୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନୋ ସମ୍ମଦଞ୍ଞା ୱିମୁତ୍ତୋ, ସୋପି ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଜାନାତି; ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ପଥୱିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଯା ନ ମଞ୍ଞତି,

ପଥୱିତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ନାଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଖଯା ଦୋସସ୍ସ, ୱୀତଦୋସତ୍ତା।

''ଆପଂ…ପେ… ତେଜଂ… ୱାଯଂ… ଭୂତେ… ଦେୱେ… ପଜାପତିଂ… ବ୍ରହ୍ମଂ… ଆଭସ୍ସରେ… ସୁଭକିଣ୍ହେ… ୱେହପ୍ଫଲେ… ଅଭିଭୁଂ… ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ… ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ… ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ… ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ… ଦିଟ୍ଠଂ… ସୁତଂ… ମୁତଂ… ୱିଞ୍ଞାତଂ… ଏକତ୍ତଂ… ନାନତ୍ତଂ… ସବ୍ବଂ… ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଜାନାତି; ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନିବ୍ବାନଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନସ୍ମିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ନାଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଖଯା ଦୋସସ୍ସ, ୱୀତଦୋସତ୍ତା।

ଖୀଣାସୱୱସେନ ପଞ୍ଚମନଯଭୂମିପରିଚ୍ଛେଦୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୧। ''ଯୋପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀଯୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନୋ ସମ୍ମଦଞ୍ଞା ୱିମୁତ୍ତୋ, ସୋପି ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଜାନାତି; ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ପଥୱିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଯା ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ନାଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଖଯା ମୋହସ୍ସ, ୱୀତମୋହତ୍ତା।

''ଆପଂ…ପେ… ତେଜଂ… ୱାଯଂ… ଭୂତେ… ଦେୱେ… ପଜାପତିଂ… ବ୍ରହ୍ମଂ… ଆଭସ୍ସରେ… ସୁଭକିଣ୍ହେ… ୱେହପ୍ଫଲେ… ଅଭିଭୁଂ… ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ… ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ… ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ … ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ… ଦିଟ୍ଠଂ… ସୁତଂ… ମୁତଂ… ୱିଞ୍ଞାତଂ… ଏକତ୍ତଂ… ନାନତ୍ତଂ… ସବ୍ବଂ… ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଜାନାତି; ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନିବ୍ବାନଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନସ୍ମିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ନାଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଖଯା ମୋହସ୍ସ, ୱୀତମୋହତ୍ତା।

ଖୀଣାସୱୱସେନ ଛଟ୍ଠନଯଭୂମିପରିଚ୍ଛେଦୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୨। ''ତଥାଗତୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଜାନାତି; ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ପଥୱିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଯା ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ନାଭିନନ୍ଦତି । ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? 'ପରିଞ୍ଞାତନ୍ତଂ ତଥାଗତସ୍ସା'ତି ୱଦାମି।

''ଆପଂ…ପେ… ତେଜଂ… ୱାଯଂ… ଭୂତେ… ଦେୱେ… ପଜାପତିଂ… ବ୍ରହ୍ମଂ… ଆଭସ୍ସରେ… ସୁଭକିଣ୍ହେ… ୱେହପ୍ଫଲେ… ଅଭିଭୁଂ… ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ… ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ … ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ… ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ… ଦିଟ୍ଠଂ… ସୁତଂ… ମୁତଂ… ୱିଞ୍ଞାତଂ… ଏକତ୍ତଂ… ନାନତ୍ତଂ… ସବ୍ବଂ… ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଜାନାତି; ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନିବ୍ବାନଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନସ୍ମିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ନାଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? 'ପରିଞ୍ଞାତନ୍ତଂ ତଥାଗତସ୍ସା'ତି ୱଦାମି।

ତଥାଗତୱସେନ ସତ୍ତମନଯଭୂମିପରିଚ୍ଛେଦୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୩। ''ତଥାଗତୋପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଜାନାତି; ପଥୱିଂ ପଥୱିତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ପଥୱିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଯା ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ପଥୱିଂ ନାଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? 'ନନ୍ଦୀ [ନନ୍ଦି (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ମୂଲ'ନ୍ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା 'ଭୱା ଜାତି ଭୂତସ୍ସ ଜରାମରଣ'ନ୍ତି। ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖୱେ, 'ତଥାଗତୋ ସବ୍ବସୋ ତଣ୍ହାନଂ ଖଯା ୱିରାଗା ନିରୋଧା ଚାଗା ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗା ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ'ତି ୱଦାମି।

''ଆପଂ …ପେ… ତେଜଂ… ୱାଯଂ… ଭୂତେ… ଦେୱେ… ପଜାପତିଂ… ବ୍ରହ୍ମଂ… ଆଭସ୍ସରେ… ସୁଭକିଣ୍ହେ… ୱେହପ୍ଫଲେ… ଅଭିଭୁଂ… ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ… ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ… ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ… ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ… ଦିଟ୍ଠଂ… ସୁତଂ… ମୁତଂ… ୱିଞ୍ଞାତଂ… ଏକତ୍ତଂ… ନାନତ୍ତଂ… ସବ୍ବଂ… ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଜାନାତି; ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନିବ୍ବାନଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନସ୍ମିଂ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନତୋ ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ମେତି ନ ମଞ୍ଞତି, ନିବ୍ବାନଂ ନାଭିନନ୍ଦତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? 'ନନ୍ଦୀ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ମୂଲ'ନ୍ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା 'ଭୱା ଜାତି ଭୂତସ୍ସ ଜରାମରଣ'ନ୍ତି। ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖୱେ, 'ତଥାଗତୋ ସବ୍ବସୋ ତଣ୍ହାନଂ ଖଯା ୱିରାଗା ନିରୋଧା ଚାଗା ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗା ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ'ତି ୱଦାମୀ''ତି।

ତଥାଗତଓସେନ ଅଟ୍ଠମନୟଭୂମିପରିଚ୍ଛେଦୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ନ ତେ ଭିକ୍ଖୂ [ନ ଅତ୍ତମନା ତେଭିକ୍ଖୂ (ସ୍ୟା।), ତେ ଭିକ୍ଖୂ (ପୀ। କ।)] ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମୂଲପରିୟାୟସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଠମଂ।

୨। ସବ୍ବାସୱସୁତ୍ତଂ

୧୪। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସବ୍ବାସୱସଂୱରପରିୟାୟଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି। ତଂ ସୁଣାଥ , ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

୧୫। ‘‘ଜାନତୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପସ୍ସତୋ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅଜାନତୋ ନୋ ଅପସ୍ସତୋ। କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାନତୋ କିଞ୍ଚ ପସ୍ସତୋ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମି? ୟୋନିସୋ ଚ ମନସିକାରଂ ଅୟୋନିସୋ ଚ ମନସିକାରଂ। ଅୟୋନିସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମନସିକରୋତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଚେୱ ଆସୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନା ଚ ଆସୱା ପୱଡ୍ଢନ୍ତି; ୟୋନିସୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମନସିକରୋତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଚେୱ ଆସୱା ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନା ଚ ଆସୱା ପହୀୟନ୍ତି।

୧୬। ‘‘ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ଦସ୍ସନା ପହାତବ୍ବା, ଅତ୍ଥି ଆସୱା ସଂୱରା ପହାତବ୍ବା, ଅତ୍ଥି ଆସୱା ପଟିସେୱନା ପହାତବ୍ବା, ଅତ୍ଥି ଆସୱା ଅଧିୱାସନା ପହାତବ୍ବା, ଅତ୍ଥି ଆସୱା ପରିୱଜ୍ଜନା ପହାତବ୍ବା, ଅତ୍ଥି ଆସୱା ୱିନୋଦନା ପହାତବ୍ବା, ଅତ୍ଥି ଆସୱା ଭାୱନା ପହାତବ୍ବା।

ଦସ୍ସନା ପହାତବ୍ବାସୱା

୧୭। ‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ଦସ୍ସନା ପହାତବ୍ବା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଅସ୍ସୁତୱା ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ – ଅରିୟାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ଅରିୟଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ଅରିୟଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ – ମନସିକରଣୀୟେ ଧମ୍ମେ ନପ୍ପଜାନାତି, ଅମନସିକରଣୀୟେ ଧମ୍ମେ ନପ୍ପଜାନାତି। ସୋ ମନସିକରଣୀୟେ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପଜାନନ୍ତୋ ଅମନସିକରଣୀୟେ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପଜାନନ୍ତୋ, ୟେ ଧମ୍ମା ନ ମନସିକରଣୀୟା, ତେ ଧମ୍ମେ ମନସି କରୋତି, ୟେ ଧମ୍ମା ମନସିକରଣୀୟା ତେ ଧମ୍ମେ ନ ମନସି କରୋତି।

‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ନ ମନସିକରଣୀୟା ୟେ ଧମ୍ମେ ମନସି କରୋତି? ୟସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ମନସିକରୋତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ୱା କାମାସୱୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନୋ ୱା କାମାସୱୋ ପୱଡ୍ଢତି; ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ୱା ଭୱାସୱୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନୋ ୱା ଭୱାସୱୋ ପୱଡ୍ଢତି; ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ୱା ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନୋ ୱା ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ ପୱଡ୍ଢତି – ଇମେ ଧମ୍ମା ନ ମନସିକରଣୀୟା ୟେ ଧମ୍ମେ ମନସି କରୋତି।

‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ମନସିକରଣୀୟା ୟେ ଧମ୍ମେ ନ ମନସି କରୋତି? ୟସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ମନସିକରୋତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ୱା କାମାସୱୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନୋ ୱା କାମାସୱୋ ପହୀୟତି; ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ୱା ଭୱାସୱୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନୋ ୱା ଭୱାସୱୋ ପହୀୟତି; ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ୱା ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନୋ ୱା ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ ପହୀୟତି – ଇମେ ଧମ୍ମା ମନସିକରଣୀୟା ୟେ ଧମ୍ମେ ନ ମନସି କରୋତି।

‘‘ତସ୍ସ ଅମନସିକରଣୀୟାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ମନସିକାରା ମନସିକରଣୀୟାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅମନସିକାରା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଚେୱ ଆସୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଉପ୍ପନ୍ନା ଚ ଆସୱା ପୱଡ୍ଢନ୍ତି।

୧୮। ‘‘ସୋ ଏୱଂ ଅୟୋନିସୋ ମନସି କରୋତି – ‘ଅହୋସିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ? ନ ନୁ ଖୋ ଅହୋସିଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ? କିଂ ନୁ ଖୋ ଅହୋସିଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ? କଥଂ ନୁ ଖୋ ଅହୋସିଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ? କିଂ ହୁତ୍ୱା କିଂ ଅହୋସିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ? ଭୱିସ୍ସାମି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ? ନ ନୁ ଖୋ ଭୱିସ୍ସାମି ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ? କିଂ ନୁ ଖୋ ଭୱିସ୍ସାମି ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ? କଥଂ ନୁ ଖୋ ଭୱିସ୍ସାମି ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ? କିଂ ହୁତ୍ୱା କିଂ ଭୱିସ୍ସାମି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅନାଗତମଦ୍ଧାନ’ନ୍ତି? ଏତରହି ୱା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନମଦ୍ଧାନଂ [ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନମଦ୍ଧାନଂ ଆରବ୍ଭ (ସ୍ୟା।)]

ଅଦ୍ଧାନଂ କଥଂକଥୀ ହୋତି – 'ଅହଂ ନୁ ଖୋସ୍ମି? ନୋ ନୁ ଖୋସ୍ମି? କିଂ ନୁ ଖୋସ୍ମି? କଥଂ ନୁ ଖୋସ୍ମି? ଅଯଂ ନୁ ଖୋ ସତ୍ତୋ କୁତୋ ଆଗତୋ? ସୋ କୁହିଂ ଗାମୀ ଭଵିସ୍ସତୀ'ତି?

୧୯। ''ତସ୍ସ ଏଵଂ ଅଯୋନିସୋ ମନସିକରୋତୋ ଛନ୍ନଂ ଦିଟ୍ଠୀନଂ ଅଞ୍ଞତରା ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। 'ଅତ୍ଥି ମେ ଅତ୍ତା'ତି ଵା ଅସ୍ସ [ଵାସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି; 'ନତ୍ଥି ମେ ଅତ୍ତା'ତି ଵା ଅସ୍ସ ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି; 'ଅତ୍ତନାଵ ଅତ୍ତାନଂ ସଞ୍ଜାନାମୀ'ତି ଵା ଅସ୍ସ ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି; 'ଅତ୍ତନାଵ ଅନତ୍ତାନଂ ସଞ୍ଜାନାମୀ'ତି ଵା ଅସ୍ସ ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି; 'ଅନତ୍ତନାଵ ଅତ୍ତାନଂ ସଞ୍ଜାନାମୀ'ତି ଵା ଅସ୍ସ ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି; ଅଥ ଵା ପନସ୍ସ ଏଵଂ ଦିଟ୍ଠି ହୋତି – 'ଯୋ ମେ ଅଯଂ ଅତ୍ତା ଵଦୋ ଵେଦେଯ୍ୟୋ ତତ୍ର ତତ୍ର କଲ୍ୟାଣପାପକାନଂ କମ୍ମାନଂ ଵିପାକଂ ପଟିସଂଵେଦେତି ସୋ ଖୋ ପନ ମେ ଅଯଂ ଅତ୍ତା ନିଚ୍ଚୋ ଧୁଵୋ ସସ୍ସତୋ ଅଵିପରିଣାମଧମ୍ମୋ ସସ୍ସତିସମଂ ତଥେଵ ଠସ୍ସତୀ'ତି। ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ , ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗହନଂ ଦିଟ୍ଠିକନ୍ତାରଂ ଦିଟ୍ଠିଵିସୂକଂ ଦିଟ୍ଠିଵିପ୍ଫନ୍ଦିତଂ ଦିଟ୍ଠିସଂଯୋଜନଂ। ଦିଟ୍ଠିସଂଯୋଜନସଂଯୁତ୍ତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅସ୍ସୁତଵା ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ନ ପରିମୁଚ୍ଚତି ଜାତିଯା ଜରାଯ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେଵେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାଯାସେହି; 'ନ ପରିମୁଚ୍ଚତି ଦୁକ୍ଖସ୍ମା'ତି ଵଦାମି।

୨୦। ''ସୁତଵା ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରିଯସାଵକୋ – ଅରିଯାନଂ ଦସ୍ସାଵୀ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ କୋଵିଦୋ ଅରିଯଧମ୍ମେ ସୁଵିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଦସ୍ସାଵୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ କୋଵିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ସୁଵିନୀତୋ – ମନସିକରଣୀଯେ ଧମ୍ମେ ପଜାନାତି ଅମନସିକରଣୀଯେ ଧମ୍ମେ ପଜାନାତି। ସୋ ମନସିକରଣୀଯେ ଧମ୍ମେ ପଜାନନ୍ତୋ ଅମନସିକରଣୀଯେ ଧମ୍ମେ ପଜାନନ୍ତୋ ଯେ ଧମ୍ମା ନ ମନସିକରଣୀଯା ତେ ଧମ୍ମେ ନ ମନସି କରୋତି, ଯେ ଧମ୍ମା ମନସିକରଣୀଯା ତେ ଧମ୍ମେ ମନସି କରୋତି।

''କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ନ ମନସିକରଣୀଯା ଯେ ଧମ୍ମେ ନ ମନସି କରୋତି? ଯସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମେ ମନସିକରୋତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ଵା କାମାସଵୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଵା କାମାସଵୋ ପଵଡ୍ଢତି; ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ଵା ଭଵାସଵୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଵା ଭଵାସଵୋ ପଵଡ୍ଢତି; ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ଵା ଅଵିଜ୍ଜାସଵୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଵା ଅଵିଜ୍ଜାସଵୋ ପଵଡ୍ଢତି – ଇମେ ଧମ୍ମା ନ ମନସିକରଣୀଯା, ଯେ ଧମ୍ମେ ନ ମନସି କରୋତି।

''କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ମନସିକରଣୀଯା ଯେ ଧମ୍ମେ ମନସି କରୋତି? ଯସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମେ ମନସିକରୋତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ଵା କାମାସଵୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଵା କାମାସଵୋ ପହୀଯତି; ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ଵା ଭଵାସଵୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି , ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଵା ଭଵାସଵୋ ପହୀଯତି; ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ଵା ଅଵିଜ୍ଜାସଵୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଵା ଅଵିଜ୍ଜାସଵୋ ପହୀଯତି – ଇମେ ଧମ୍ମା ମନସିକରଣୀଯା ଯେ ଧମ୍ମେ ମନସି କରୋତି।

''ତସ୍ସ ଅମନସିକରଣୀଯାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅମନସିକାରା ମନସିକରଣୀଯାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ମନସିକାରା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଚେଵ ଆସଵା ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନା ଚ ଆସଵା ପହୀଯନ୍ତି।

୨୧। ''ସୋ 'ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ'ନ୍ତି ଯୋନିସୋ ମନସି କରୋତି, 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ'ତି ଯୋନିସୋ ମନସି କରୋତି, 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ'ତି ଯୋନିସୋ ମନସି କରୋତି, 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା'ତି ଯୋନିସୋ ମନସି କରୋତି। ତସ୍ସ ଏଵଂ ଯୋନିସୋ ମନସିକରୋତୋ ତୀଣି ସଂଯୋଜନାନି ପହୀଯନ୍ତି – ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠି, ଵିଚିକିଚ୍ଛା, ସୀଲବ୍ବତପରାମାସୋ। ଇମେ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆସଵା ଦସ୍ସନା ପହାତବ୍ବା।

ସଂଵରା ପହାତବ୍ବାସଵା

୨୨। ''କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆସଵା ସଂଵରା ପହାତବ୍ବା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରସଂଵୁତୋ ଵିହରତି। ଯଞ୍ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରଂ ଅସଂଵୁତସ୍ସ ଵିହରତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ଆସଵା ଵିଘାତପରିଳାହା, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରଂ ସଂଵୁତସ୍ସ ଵିହରତୋ ଏଵଂସ ତେ ଆସଵା ଵିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି। ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରସଂଵୁତୋ ଵିହରତି…ପେ… ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରସଂଵୁତୋ ଵିହରତି…ପେ… ଜିଵ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରସଂଵୁତୋ ଵିହରତି…ପେ… କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରସଂଵୁତୋ ଵିହରତି…ପେ… ମନିନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରସଂଵୁତୋ ଵିହରତି। ଯଞ୍ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ , ମନିନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରଂ ଅସଂଵୁତସ୍ସ ଵିହରତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ଆସଵା ଵିଘାତପରିଳାହା, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରଂ ସଂଵୁତସ୍ସ ଵିହରତୋ ଏଵଂସ ତେ ଆସଵା ଵିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି।

''ଯଞ୍ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସଂଵରଂ ଅସଂଵୁତସ୍ସ ଵିହରତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ଆସଵା ଵିଘାତପରିଳାହା , ସଂଵରଂ ସଂଵୁତସ୍ସ ଵିହରତୋ ଏଵଂସ ତେ ଆସଵା ଵିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି। ଇମେ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆସଵା ସଂଵରା ପହାତବ୍ବା।

ପଟିସେୱନା ପହାତବ୍ବାସୱା

୨୩। ‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ପଟିସେୱନା ପହାତବ୍ବା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ଚୀୱରଂ ପଟିସେୱତି – ‘ଯାୱଦେୱ ସୀତସ୍ସ ପଟିଘାତାୟ, ଉଣ୍ହସ୍ସ ପଟିଘାତାୟ, ଡଂସମକସୱାତାତପସରୀଂସପ- [ସିରିଂସପ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ସମ୍ଫସ୍ସାନଂ ପଟିଘାତାୟ, ଯାୱଦେୱ ହିରିକୋପୀନପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦନତ୍ଥଂ’।

‘‘ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପଟିସେୱତି – ‘ନେୱ ଦୱାୟ, ନ ମଦାୟ, ନ ମଣ୍ଡନାୟ, ନ ୱିଭୂସନାୟ, ଯାୱଦେୱ ଇମସ୍ସ କାୟସ୍ସ ଠିତିଯା ଯାପନାୟ, ୱିହିଂସୂପରତିଯା, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯାନୁଗ୍ଗହାୟ, ଇତି ପୁରାଣଞ୍ଚ ୱେଦନଂ ପଟିହଙ୍ଖାମି ନୱଞ୍ଚ ୱେଦନଂ ନ ଉପ୍ପାଦେସ୍ସାମି, ଯାତ୍ରା ଚ ମେ ଭୱିସ୍ସତି ଅନୱଜ୍ଜତା ଚ ଫାସୁୱିହାରୋ ଚ’ [ଚାତି (ସୀ।)]।

‘‘ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ସେନାସନଂ ପଟିସେୱତି – ‘ଯାୱଦେୱ ସୀତସ୍ସ ପଟିଘାତାୟ, ଉଣ୍ହସ୍ସ ପଟିଘାତାୟ, ଡଂସମକସୱାତାତପସରୀଂସପସମ୍ଫସ୍ସାନଂ ପଟିଘାତାୟ, ଯାୱଦେୱ ଉତୁପରିସ୍ସୟୱିନୋଦନପଟିସଲ୍ଲାନାରାମତ୍ଥଂ’।

‘‘ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରଂ ପଟିସେୱତି – ‘ଯାୱଦେୱ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ୱେୟ୍ୟାବାଧିକାନଂ ୱେଦନାନଂ ପଟିଘାତାୟ, ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝପରମତାୟ’ [ଅବ୍ୟାପଜ୍ଝପରମତାୟ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜପରମତାୟ (କ।)]।

‘‘ଯଞ୍ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପ୍ପଟିସେୱତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା, ପଟିସେୱତୋ ଏୱଂସ ତେ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ପଟିସେୱନା ପହାତବ୍ବା।

ଅଧିୱାସନା ପହାତବ୍ବାସୱା

୨୪। ‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ଅଧିୱାସନା ପହାତବ୍ବା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ଖମୋ ହୋତି ସୀତସ୍ସ ଉଣ୍ହସ୍ସ, ଜିଘଚ୍ଛାୟ ପିପାସାୟ। ଡଂସମକସୱାତାତପସରୀଂସପସମ୍ଫସ୍ସାନଂ, ଦୁରୁତ୍ତାନଂ ଦୁରାଗତାନଂ ୱଚନପଥାନଂ, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ସାରୀରିକାନଂ ୱେଦନାନଂ ଦୁକ୍ଖାନଂ ତିବ୍ବାନଂ [ତିପ୍ପାନଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଖରାନଂ କଟୁକାନଂ ଅସାତାନଂ ଅମନାପାନଂ ପାଣହରାନଂ ଅଧିୱାସକଜାତିକୋ ହୋତି।

‘‘ଯଞ୍ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନଧିୱାସୟତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା, ଅଧିୱାସୟତୋ ଏୱଂସ ତେ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ଅଧିୱାସନା ପହାତବ୍ବା।

ପରିୱଜ୍ଜନା ପହାତବ୍ବାସୱା

୨୫। ‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ପରିୱଜ୍ଜନା ପହାତବ୍ବା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ଚଣ୍ଡଂ ହତ୍ଥିଂ ପରିୱଜ୍ଜେତି, ଚଣ୍ଡଂ ଅସ୍ସଂ ପରିୱଜ୍ଜେତି, ଚଣ୍ଡଂ ଗୋଣଂ ପରିୱଜ୍ଜେତି, ଚଣ୍ଡଂ କୁକ୍କୁରଂ ପରିୱଜ୍ଜେତି, ଅହିଂ ଖାଣୁଂ କଣ୍ଟକଟ୍ଠାନଂ ସୋବ୍ଭଂ ପପାତଂ ଚନ୍ଦନିକଂ ଓଳିଗଲ୍ଲଂ। ଯଥାରୂପେ ଅନାସନେ ନିସିନ୍ନଂ ଯଥାରୂପେ ଅଗୋଚରେ ଚରନ୍ତଂ ଯଥାରୂପେ ପାପକେ ମିତ୍ତେ ଭଜନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞୂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ପାପକେସୁ ଠାନେସୁ ଓକପ୍ପେୟ୍ୟୁଂ, ସୋ ତଞ୍ଚ ଅନାସନଂ ତଞ୍ଚ ଅଗୋଚରଂ ତେ ଚ ପାପକେ ମିତ୍ତେ ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ପରିୱଜ୍ଜେତି।

‘‘ଯଞ୍ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପରିୱଜ୍ଜୟତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା, ପରିୱଜ୍ଜୟତୋ ଏୱଂସ ତେ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ପରିୱଜ୍ଜନା ପହାତବ୍ବା।

ୱିନୋଦନା ପହାତବ୍ବାସୱା

୨୬। ‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ୱିନୋଦନା ପହାତବ୍ବା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ଉପ୍ପନ୍ନଂ କାମୱିତକ୍କଂ ନାଧିୱାସେତି ପଜହତି ୱିନୋଦେତି ବ୍ୟନ୍ତୀକରୋତି ଅନଭାୱଂ ଗମେତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ୱିହିଂସାୱିତକ୍କଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ନାଧିୱାସେତି ପଜହତି ୱିନୋଦେତି ବ୍ୟନ୍ତୀକରୋତି ଅନଭାୱଂ ଗମେତି।

‘‘ଯଞ୍ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିନୋଦଯତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା, ୱିନୋଦଯତୋ ଏୱଂସ ତେ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ୱିନୋଦନା ପହାତବ୍ବା।

ଭାୱନା ପହାତବ୍ବାସୱା

୨୭। ‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ଭାୱନା ପହାତବ୍ବା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱେକନିସ୍ସିତଂ ୱିରାଗନିସ୍ସିତଂ ନିରୋଧନିସ୍ସିତଂ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗପରିଣାମିଂ; ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି…ପେ… ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି… ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି… ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି… ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି… ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱେକନିସ୍ସିତଂ ୱିରାଗନିସ୍ସିତଂ ନିରୋଧନିସ୍ସିତଂ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗପରିଣାମିଂ।

‘‘ଯଞ୍ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଅଭାୱଯତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା, ଭାୱଯତୋ ଏୱଂସ ତେ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସୱା ଭାୱନା ପହାତବ୍ବା।

୨୮। ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଯେ ଆସୱା ଦସ୍ସନା ପହାତବ୍ବା ତେ ଦସ୍ସନା ପହୀନା ହୋନ୍ତି, ଯେ ଆସୱା ସଂୱରା ପହାତବ୍ବା ତେ ସଂୱରା ପହୀନା ହୋନ୍ତି, ଯେ ଆସୱା ପଟିସେୱନା ପହାତବ୍ବା ତେ ପଟିସେୱନା ପହୀନା ହୋନ୍ତି, ଯେ ଆସୱା ଅଧିୱାସନା ପହାତବ୍ବା ତେ ଅଧିୱାସନା ପହୀନା ହୋନ୍ତି, ଯେ ଆସୱା ପରିୱଜ୍ଜନା ପହାତବ୍ବା ତେ ପରିୱଜ୍ଜନା ପହୀନା ହୋନ୍ତି, ଯେ ଆସୱା ୱିନୋଦନା ପହାତବ୍ବା ତେ ୱିନୋଦନା ପହୀନା ହୋନ୍ତି, ଯେ ଆସୱା ଭାୱନା ପହାତବ୍ବା ତେ ଭାୱନା ପହୀନା ହୋନ୍ତି; ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ – ‘ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବାସୱସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି, ଅଚ୍ଛେଚ୍ଛି [ଅଚ୍ଛେଜ୍ଜି (କ।)] ତଣ୍ହଂ, ୱିୱତ୍ତଯି [ୱାୱତ୍ତଯି (ସୀ। ପୀ।)] ସଂଯୋଜନଂ, ସମ୍ମା ମାନାଭିସମଯା ଅନ୍ତମକାସି ଦୁକ୍ଖସ୍ସା’’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ସବ୍ବାସୱସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ଧମ୍ମଦାଯାଦସୁତ୍ତଂ

୨୯। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଧମ୍ମଦାଯାଦା ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୱଥ, ମା ଆମିସଦାଯାଦା। ଅତ୍ଥି ମେ ତୁମ୍ହେସୁ ଅନୁକମ୍ପା – ‘କିନ୍ତି ମେ ସାୱକା ଧମ୍ମଦାଯାଦା ଭୱେଯ୍ୟୁଂ, ନୋ ଆମିସଦାଯାଦା’ତି। ତୁମ୍ହେ ଚ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆମିସଦାଯାଦା ଭୱେଯ୍ୟାଥ ନୋ ଧମ୍ମଦାଯାଦା, ତୁମ୍ହେପି ତେନ ଆଦିଯା [ଆଦିସ୍ସା (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)] ଭୱେଯ୍ୟାଥ – ‘ଆମିସଦାଯାଦା ସତ୍ଥୁସାୱକା ୱିହରନ୍ତି, ନୋ ଧମ୍ମଦାଯାଦା’ତି; ଅହମ୍ପି ତେନ ଆଦିଯୋ ଭୱେଯ୍ୟଂ – ‘ଆମିସଦାଯାଦା ସତ୍ଥୁସାୱକା ୱିହରନ୍ତି, ନୋ ଧମ୍ମଦାଯାଦା’ତି। ତୁମ୍ହେ ଚ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଦାଯାଦା ଭୱେଯ୍ୟାଥ, ନୋ ଆମିସଦାଯାଦା, ତୁମ୍ହେପି ତେନ ନ ଆଦିଯା ଭୱେଯ୍ୟାଥ – ‘ଧମ୍ମଦାଯାଦା ସତ୍ଥୁସାୱକା ୱିହରନ୍ତି, ନୋ ଆମିସଦାଯାଦା’ତି; ଅହମ୍ପି ତେନ ନ ଆଦିଯୋ ଭୱେଯ୍ୟଂ – ‘ଧମ୍ମଦାଯାଦା ସତ୍ଥୁସାୱକା ୱିହରନ୍ତି, ନୋ ଆମିସଦାଯାଦା’ତି। ତସ୍ମାତିହ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଦାଯାଦା ଭୱଥ, ମା ଆମିସଦାଯାଦା। ଅତ୍ଥି ମେ ତୁମ୍ହେସୁ ଅନୁକମ୍ପା – ‘କିନ୍ତି ମେ ସାୱକା ଧମ୍ମଦାଯାଦା ଭୱେଯ୍ୟୁଂ, ନୋ ଆମିସଦାଯାଦା’ତି।

୩୦। ‘‘ଇଧାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୁତ୍ତାୱୀ ଅସ୍ସଂ ପୱାରିତୋ ପରିପୁଣ୍ଣୋ ପରିଯୋସିତୋ ସୁହିତୋ ଯାୱଦତ୍ଥୋ; ସିଯା ଚ ମେ ପିଣ୍ଡପାତୋ ଅତିରେକଧମ୍ମୋ ଛଡ୍ଡନୀଯଧମ୍ମୋ [ଛଡ୍ଡିଯଧମ୍ମୋ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)]। ଅଥ ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟୁଂ ଜିଘଚ୍ଛାଦୁବ୍ବଲ୍ଯ- [ଜିଘଚ୍ଛାଦୁବ୍ବଲ୍ଲ (ସୀ। ପୀ।)] ପରେତା । ତ୍ୟାହଂ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟଂ – ‘ଅହଂ ଖୋମ୍ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୁତ୍ତାୱୀ ପୱାରିତୋ ପରିପୁଣ୍ଣୋ ପରିଯୋସିତୋ ସୁହିତୋ ଯାୱଦତ୍ଥୋ; ଅତ୍ଥି ଚ ମେ ଅଯଂ ପିଣ୍ଡପାତୋ ଅତିରେକଧମ୍ମୋ ଛଡ୍ଡନୀଯଧମ୍ମୋ। ସଚେ ଆକଙ୍ଖଥ, ଭୁଞ୍ଜଥ, ନୋ ଚେ ତୁମ୍ହେ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସଥ [ସଚେ ତୁମ୍ହେ ନ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସଥ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)], ଇଦାନାହଂ ଅପ୍ପହରିତେ ୱା ଛଡ୍ଡେସ୍ସାମି, ଅପ୍ପାଣକେ ୱା ଉଦକେ ଓପିଲାପେସ୍ସାମୀ’ତି। ତତ୍ରେକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱମସ୍ସ – ‘ଭଗୱା ଖୋ ଭୁତ୍ତାୱୀ ପୱାରିତୋ ପରିପୁଣ୍ଣୋ ପରିଯୋସିତୋ ସୁହିତୋ ଯାୱଦତ୍ଥୋ; ଅତ୍ଥି ଚାଯଂ ଭଗୱତୋ ପିଣ୍ଡପାତୋ ଅତିରେକଧମ୍ମୋ ଛଡ୍ଡନୀଯଧମ୍ମୋ।

ସଚେ ମଯଂ ନ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମ, ଇଦାନି ଭଗଵା ଅପ୍ପହରିତେ ଵା ଛଡ୍ଡେସ୍ସତି, ଅପ୍ପାଣକେ ଵା ଉଦକେ ଓପିଲାପେସ୍ସତି' । ଵୁତ୍ତଂ ଖୋ ପନେତଂ ଭଗଵତା – 'ଧମ୍ମଦାଯାଦା ମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଵଥ, ମା ଆମିସଦାଯାଦା'ତି। ଆମିସଞ୍ଞତରଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଯଦିଦଂ ପିଣ୍ଡପାତୋ। ଯଂନୂନାହଂ ଇମଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଅଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ଇମିନାଵ ଜିଘଚ୍ଛାଦୁବ୍ବଲ୍ୟେନ ଏଵଂ ଇମଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵଂ [ରତ୍ତିଦିଵଂ (କ।)] ଵୀତିନାମେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଅଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ତେନେଵ ଜିଘଚ୍ଛାଦୁବ୍ବଲ୍ୟେନ ଏଵଂ ତଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵଂ ଵୀତିନାମେଯ୍ୟ। ଅଥ ଦୁତିଯସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏଵମସ୍ସ – 'ଭଗଵା ଖୋ ଭୁତ୍ତାଵୀ ପଵାରିତୋ ପରିପୁଣ୍ଣୋ ପରିଯୋସିତୋ ସୁହିତୋ ଯାଵଦତ୍ଥୋ; ଅତ୍ଥି ଚାଯଂ ଭଗଵତୋ ପିଣ୍ଡପାତୋ ଅତିରେକଧମ୍ମୋ ଛଡ୍ଡନୀଯଧମ୍ମୋ। ସଚେ ମଯଂ ନ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମ, ଇଦାନି ଭଗଵା ଅପ୍ପହରିତେ ଵା ଛଡ୍ଡେସ୍ସତି, ଅପ୍ପାଣକେ ଵା ଉଦକେ ଓପିଲାପେସ୍ସତି। ଯଂନୂନାହଂ ଇମଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ଜିଘଚ୍ଛାଦୁବ୍ବଲ୍ୟଂ ପଟିଵିନୋଦେତ୍ଵା [ପଟିଵିନେତ୍ଵା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଏଵଂ ଇମଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵଂ ଵୀତିନାମେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ଜିଘଚ୍ଛାଦୁବ୍ବଲ୍ୟଂ ପଟିଵିନୋଦେତ୍ଵା ଏଵଂ ତଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵଂ ଵୀତିନାମେଯ୍ୟ। କିଞ୍ଚାପି ସୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ଜିଘଚ୍ଛାଦୁବ୍ବଲ୍ୟଂ ପଟିଵିନୋଦେତ୍ଵା ଏଵଂ ତଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵଂ ଵୀତିନାମେଯ୍ୟ, ଅଥ ଖୋ ଅସୁଯେଵ ମେ ପୁରିମୋ ଭିକ୍ଖୁ ପୁଜ୍ଜତରୋ ଚ ପାସଂସତରୋ ଚ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଞ୍ହି ତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାଯ ସନ୍ତୁଟ୍ଠିଯା ସଲ୍ଲେଖାଯ ସୁଭରତାଯ ଵୀରିଯାରମ୍ଭାଯ ସଂଵତ୍ତିସ୍ସତି। ତସ୍ମାତିହ ମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମଦାଯାଦା ଭଵଥ, ମା ଆମିସଦାଯାଦା। ଅତ୍ଥି ମେ ତୁମ୍ହେସୁ ଅନୁକମ୍ପା – 'କିନ୍ତି ମେ ସାଵକା ଧମ୍ମଦାଯାଦା ଭଵେଯ୍ୟୁଂ, ନୋ ଆମିସଦାଯାଦା'''ତି।

ଇଦମଵୋଚ ଭଗଵା। ଇଦଂ ଵତ୍ଵାନ [ଵତ୍ଵା (ସୀ। ପୀ।) ଏଵମୀଦିସେସୁ ଠାନେସୁ] ସୁଗତୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଵିହାରଂ ପାଵିସି।

୩୧ । ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଆଵୁସୋ ଭିକ୍ଖଵେ''ତି। ''ଆଵୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦଵୋଚ –

''କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସତ୍ଥୁ ପଵିଵିତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ସାଵକା ଵିଵେକଂ ନାନୁସିକ୍ଖନ୍ତି, କିତ୍ତାଵତା ଚ ପନ ସତ୍ଥୁ ପଵିଵିତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ସାଵକା ଵିଵେକମନୁସିକ୍ଖନ୍ତୀ''ତି? ''ଦୂରତୋପି ଖୋ ମଯଂ, ଆଵୁସୋ, ଆଗଚ୍ଛାମ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାତୁଂ। ସାଧୁ ଵତାଯସ୍ମନ୍ତଂଯେଵ ସାରିପୁତ୍ତଂ ପଟିଭାତୁ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ; ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ସୁତ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ''ତି। ''ତେନ ହାଵୁସୋ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏଵମାଵୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦଵୋଚ –

''କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସତ୍ଥୁ ପଵିଵିତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ସାଵକା ଵିଵେକଂ ନାନୁସିକ୍ଖନ୍ତି? ଇଧାଵୁସୋ, ସତ୍ଥୁ ପଵିଵିତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ସାଵକା ଵିଵେକଂ ନାନୁସିକ୍ଖନ୍ତି, ଯେସଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ସତ୍ଥା ପହାନମାହ, ତେ ଚ ଧମ୍ମେ ନପ୍ପଜହନ୍ତି, ବାହୁଲିକା [ବାହୁଲ୍ଲିକା (ସ୍ୟା।)] ଚ ହୋନ୍ତି, ସାଥଲିକା, ଓକ୍କମନେ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା, ପଵିଵେକେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରା। ତତ୍ରାଵୁସୋ, ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ତୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହା ଭଵନ୍ତି। 'ସତ୍ଥୁ ପଵିଵିତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ସାଵକା ଵିଵେକଂ ନାନୁସିକ୍ଖନ୍ତୀ'ତି – ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ଗାରଯ୍ହା ଭଵନ୍ତି। 'ଯେସଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ସତ୍ଥା ପହାନମାହ ତେ ଚ ଧମ୍ମେ ନପ୍ପଜହନ୍ତୀ'ତି – ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ଗାରଯ୍ହା ଭଵନ୍ତି। 'ବାହୁଲିକା ଚ, ସାଥଲିକା, ଓକ୍କମନେ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା, ପଵିଵେକେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରା'ତି – ଇମିନା ତତିଯେନ ଠାନେନ ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ଗାରଯ୍ହା ଭଵନ୍ତି। ଥେରା, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୂ ଇମେହି ତୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହା ଭଵନ୍ତି। ତତ୍ରାଵୁସୋ, ମଜ୍ଝିମା ଭିକ୍ଖୂ… ପେ… ନଵା ଭିକ୍ଖୂ ତୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହା ଭଵନ୍ତି। 'ସତ୍ଥୁ ପଵିଵିତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ସାଵକା ଵିଵେକଂ ନାନୁସିକ୍ଖନ୍ତୀ'ତି – ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ନଵା ଭିକ୍ଖୂ ଗାରଯ୍ହା ଭଵନ୍ତି। 'ଯେସଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ସତ୍ଥା ପହାନମାହ ତେ ଚ ଧମ୍ମେ ନପ୍ପଜହନ୍ତୀ'ତି – ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ନଵା ଭିକ୍ଖୂ ଗାରଯ୍ହା ଭଵନ୍ତି। 'ବାହୁଲିକା ଚ ହୋନ୍ତି, ସାଥଲିକା, ଓକ୍କମନେ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା, ପଵିଵେକେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରା'ତି – ଇମିନା ତତିଯେନ ଠାନେନ ନଵା ଭିକ୍ଖୂ ଗାରଯ୍ହା ଭଵନ୍ତି। ନଵା, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୂ ଇମେହି ତୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହା ଭଵନ୍ତି। ଏତ୍ତାଵତା ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସତ୍ଥୁ ପଵିଵିତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ସାଵକା ଵିଵେକଂ ନାନୁସିକ୍ଖନ୍ତି।

୩୨। ''କିତ୍ତାଵତା ଚ, ପନାଵୁସୋ, ସତ୍ଥୁ ପଵିଵିତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ସାଵକା ଵିଵେକମନୁସିକ୍ଖନ୍ତି ? ଇଧାଵୁସୋ, ସତ୍ଥୁ ପଵିଵିତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ସାଵକା ଵିଵେକମନୁସିକ୍ଖନ୍ତି – ଯେସଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ସତ୍ଥା ପହାନମାହ ତେ ଚ ଧମ୍ମେ ପଜହନ୍ତି; ନ ଚ ବାହୁଲିକା ହୋନ୍ତି, ନ ସାଥଲିକା ଓକ୍କମନେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରା ପଵିଵେକେ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା। ତତ୍ରାଵୁସୋ, ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ତୀହି ଠାନେହି ପାସଂସା ଭଵନ୍ତି। 'ସତ୍ଥୁ ପଵିଵିତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ସାଵକା ଵିଵେକମନୁସିକ୍ଖନ୍ତୀ'ତି – ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ପାସଂସା ଭଵନ୍ତି। 'ଯେସଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ସତ୍ଥା ପହାନମାହ ତେ ଚ ଧମ୍ମେ ପଜହନ୍ତୀ'ତି – ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ପାସଂସା ଭଵନ୍ତି। 'ନ ଚ ବାହୁଲିକା, ନ ସାଥଲିକା ଓକ୍କମନେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରା ପଵିଵେକେ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା'ତି – ଇମିନା ତତିଯେନ ଠାନେନ ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ପାସଂସା ଭଵନ୍ତି। ଥେରା, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୂ ଇମେହି ତୀହି ଠାନେହି ପାସଂସା ଭଵନ୍ତି । ତତ୍ରାଵୁସୋ, ମଜ୍ଝିମା ଭିକ୍ଖୂ…ପେ…

ନଖ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂ ତୀହି ଠାନେହି ପାସଂସା ଭଖନ୍ତି। 'ସତ୍ଥୁ ପଖିଖିଉସ୍ସ ଖିହରତୋ ସାଖକା ଖିଖେକମନୁସିକ୍ଖନ୍ତୀ'ତି – ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ନଖ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂ ପାସଂସା ଭଖନ୍ତି। 'ଯେସଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ସତ୍ଥା ପହାନମାହ ତେ ଚ ଧମ୍ମେ ପଜହନ୍ତୀ'ତି – ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ନଖ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂ ପାସଂସା ଭଖନ୍ତି। 'ନ ଚ ବାହୁଲିକା, ନ ସାଥଲିକା ଓକ୍କମନେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରା ପଖିଖେକେ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା'ତି – ଇମିନା ତତିଯେନ ଠାନେନ ନଖ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂ ପାସଂସା ଭଖନ୍ତି। ନଖ୍ଵା, ଆଖୁସୋ, ଭିକ୍ଖୂ ଇମେହି ତୀହି ଠାନେହି ପାସଂସା ଭଖନ୍ତି। ଏତ୍ତାଖତା ଖୋ, ଆଖୁସୋ, ସତ୍ଥୁ ପଖିଖିଉସ୍ସ ଖିହରତୋ ସାଖକା ଖିଖେକମନୁସିକ୍ଖନ୍ତି।

୩୩। ''ତତ୍ରାଖୁସୋ, ଲୋଭୋ ଚ ପାପକୋ ଦୋସୋ ଚ ପାପକୋ। ଲୋଭସ୍ସ ଚ ପହାନାଯ ଦୋସସ୍ସ ଚ ପହାନାଯ ଅତ୍ଥି ମଜ୍ଝିମା ପଟିପଦା ଚକ୍ଖୁକରଣୀ ଞାଣକରଣୀ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଖତ୍ତତି। କତମା ଚ ସା, ଆଖୁସୋ, ମଜ୍ଝିମା ପଟିପଦା ଚକ୍ଖୁକରଣୀ ଞାଣକରଣୀ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଖତ୍ତତି? ଅଯମେଖ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ [ସେଯ୍ୟଥୀଦଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସମ୍ମାଖାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ସମ୍ମାଆଜୀଖୋ ସମ୍ମାଖାଯାମୋ ସମ୍ମାସତି ସମ୍ମାସମାଧି। ଅଯଂ ଖୋ ସା, ଆଖୁସୋ, ମଜ୍ଝିମା ପଟିପଦା ଚକ୍ଖୁକରଣୀ ଞାଣକରଣୀ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଖତ୍ତତି।

''ତତ୍ରାଖୁସୋ, କୋଧୋ ଚ ପାପକୋ ଉପନାହୋ ଚ ପାପକୋ…ପେ… ମକ୍ଖୋ ଚ ପାପକୋ ପଳାସୋ ଚ ପାପକୋ, ଇସ୍ସା ଚ ପାପିକା ମଚ୍ଛେରଞ୍ଚ ପାପକଂ, ମାଯା ଚ ପାପିକା ସାଠେଯ୍ୟଞ୍ଚ ପାପକଂ, ଥମ୍ଭୋ ଚ ପାପକୋ ସାରମ୍ଭୋ ଚ ପାପକୋ, ମାନୋ ଚ ପାପକୋ ଅତିମାନୋ ଚ ପାପକୋ, ମଦୋ ଚ ପାପକୋ ପମାଦୋ ଚ ପାପକୋ। ମଦସ୍ସ ଚ ପହାନାଯ ପମାଦସ୍ସ ଚ ପହାନାଯ ଅତ୍ଥି ମଜ୍ଝିମା ପଟିପଦା ଚକ୍ଖୁକରଣୀ ଞାଣକରଣୀ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଖତ୍ତତି। କତମା ଚ ସା, ଆଖୁସୋ, ମଜ୍ଝିମା ପଟିପଦା ଚକ୍ଖୁକରଣୀ ଞାଣକରଣୀ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଖତ୍ତତି? ଅଯମେଖ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସମ୍ମାଖାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ସମ୍ମାଆଜୀଖୋ ସମ୍ମାଖାଯାମୋ ସମ୍ମାସତି ସମ୍ମାସମାଧି। ଅଯଂ ଖୋ ସା, ଆଖୁସୋ, ମଜ୍ଝିମା ପଟିପଦା ଚକ୍ଖୁକରଣୀ ଞାଣକରଣୀ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଖତ୍ତତୀ''ତି।

ଇଦମଖୋଚାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ଧମ୍ମଦାଯାଦସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ତତିଯଂ।

୪। ଭଯଭେରଖସୁତ୍ତଂ

୩୪। ଏଖଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଖା ସାଖତ୍ଥିଯଂ ଖିହରତି ଜେତଖନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ଭଗଖା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଖତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ [ସାରାଣୀଯଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଖୀତିସାରେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗଖନ୍ତଂ ଏତଦଖୋଚ – ''ଯେମେ, ଭୋ ଗୋତମ, କୁଲପୁତ୍ତା ଭଖନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତା, ଭଖଂ ତେସଂ ଗୋତମୋ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମୋ, ଭଖଂ ତେସଂ ଗୋତମୋ ବହୁକାରୋ, ଭଖଂ ତେସଂ ଗୋତମୋ ସମାଦପେତା [ସମାଦାପେତା (?)]; ଭୋତୋ ଚ ପନ ଗୋତମସ୍ସ ସା ଜନତା ଦିଟ୍ଠାନୁଗତିଂ ଆପଜ୍ଜତୀ''ତି। ''ଏଖମେତଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏଖମେତଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ! ଯେ ତେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତା ମମଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତା, ଅହଂ ତେସଂ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମୋ, ଅହଂ ତେସଂ ବହୁକାରୋ, ଅହଂ ତେସଂ ସମାଦପେତା; ମମ ଚ ପନ ସା ଜନତା ଦିଟ୍ଠାନୁଗତିଂ ଆପଜ୍ଜତୀ''ତି। ''ଦୁରଭିସମ୍ଭଖାନି ହି ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅରଞ୍ଞଖନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି, ଦୁକ୍କରଂ ପଖିଖେକଂ, ଦୁରଭିରମଂ ଏକତ୍ତେ, ହରନ୍ତି ମଞ୍ଞେ ମନୋ ଖନାନି ସମାଧିଂ ଅଲଭମାନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ''ତି । ''ଏଖମେତଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏଖମେତଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ! ଦୁରଭିସମ୍ଭଖାନି ହି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅରଞ୍ଞଖନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି, ଦୁକ୍କରଂ ପଖିଖେକଂ, ଦୁରଭିରମଂ ଏକତ୍ତେ, ହରନ୍ତି ମଞ୍ଞେ ମନୋ ଖନାନି ସମାଧିଂ ଅଲଭମାନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ''ତି।

୩୫। ''ମଯ୍ହମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁବ୍ବେଖ ସମ୍ବୋଧା ଅନଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସେଖ ସତୋ ଏତଦହୋସି – 'ଦୁରଭିସମ୍ଭଖାନି ହି ଖୋ ଅରଞ୍ଞଖନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି, ଦୁକ୍କରଂ ପଖିଖେକଂ, ଦୁରଭିରମଂ ଏକତ୍ତେ, ହରନ୍ତି ମଞ୍ଞେ ମନୋ ଖନାନି ସମାଧିଂ ଅଲଭମାନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ'ତି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – 'ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ଖା ବ୍ରାହ୍ମଣା ଖା ଅପରିସୁଦ୍ଧକାଯକମ୍ମନ୍ତା ଅରଞ୍ଞଖନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେଖନ୍ତି, ଅପରିସୁଦ୍ଧକାଯକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସହେତୁ ହଖେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରଖଂ ଅଖ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଅପରିସୁଦ୍ଧକାଯକମ୍ମନ୍ତୋ ଅରଞ୍ଞଖନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେଖାମି; ପରିସୁଦ୍ଧକାଯକମ୍ମନ୍ତୋହମସ୍ମି। ଯେ ହି ଖୋ ଅରିଯା ପରିସୁଦ୍ଧକାଯକମ୍ମନ୍ତା ଅରଞ୍ଞଖନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେଖନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ'ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିସୁଦ୍ଧକାଯକମ୍ମତଂ

ଅଉନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିଯ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାୟ।

୩୬। ‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – ‘ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଅପରିସୁଦ୍ଧୱଚୀକମ୍ମନ୍ତା…ପେ… ଅପରିସୁଦ୍ଧମନୋକମ୍ମନ୍ତା …ପେ… ଅପରିସୁଦ୍ଧାଜୀୱା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ଅପରିସୁଦ୍ଧାଜୀୱସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଅପରିସୁଦ୍ଧାଜୀୱୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ପରିସୁଦ୍ଧାଜୀୱୋହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ପରିସୁଦ୍ଧାଜୀୱା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ’ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିସୁଦ୍ଧାଜୀୱତଂ ଅଉନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିଯ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାୟ।

୩୭। ‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – ‘ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଅଭିଜ୍ଝାଲୂ କାମେସୁ ତିବ୍ବସାରାଗା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ଅଭିଜ୍ଝାଲୁକାମେସୁତିବ୍ବସାରାଗସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ କାମେସୁ ତିବ୍ବସାରାଗୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ଅନଭିଜ୍ଝାଲୂହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ଅନଭିଜ୍ଝାଲୂ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି , ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ’ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁତଂ ଅଉନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିଯ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାୟ।

୩୮। ‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – ‘ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତା ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ମେତ୍ତଚିତ୍ତୋହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ମେତ୍ତଚିତ୍ତା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ’ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମେତ୍ତଚିତ୍ତତଂ ଅଉନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିଯ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାୟ।

୩୯। ‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – ‘ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଥୀନମିଦ୍ଧପରିଯୁଟ୍ଠିତା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ଥୀନମିଦ୍ଧପରିଯୁଟ୍ଠାନସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଥୀନମିଦ୍ଧପରିଯୁଟ୍ଠିତୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ୱିଗତଥୀନମିଦ୍ଧୋହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ୱିଗତଥୀନମିଦ୍ଧା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ’ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୱିଗତଥୀନମିଦ୍ଧତଂ ଅଉନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିଯ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାୟ।

୪୦। ‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – ‘ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଉଦ୍ଧତା ଅୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ଉଦ୍ଧତଅୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଉଦ୍ଧତୋ ଅୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତୋହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ’ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତତଂ ଅଉନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିଯ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାୟ।

୪୧। ‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – ‘ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା କଙ୍ଖୀ ୱିଚିକିଚ୍ଛୀ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, କଙ୍ଖିୱିଚିକିଚ୍ଛିସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ କଙ୍ଖୀ ୱିଚିକିଚ୍ଛୀ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ’ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛତଂ ଅଉନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିଯ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାୟ।

୪୨। ‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – ‘ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଅତ୍ତୁକ୍କଂସକା ପରୱମ୍ଭୀ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ଅତ୍ତୁକ୍କଂସନପରୱମ୍ଭନସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି । ନ ଖୋ ପନାହଂ ଅତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ପରୱମ୍ଭୀ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି ; ଅନତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ଅପରୱମ୍ଭୀହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ଅନତ୍ତୁକ୍କଂସକା ଅପରୱମ୍ଭୀ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ’ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ,

ଅନଭିଜ୍ଝାଳୁସକତଂ ଅପରୱୁଥିତଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିୟ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାଯ।

୪୩। ''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – 'ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଛମ୍ଭୀ ଭୀରୁକଜାତିକା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ଛମ୍ଭିଭୀରୁକଜାତିକସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଛମ୍ଭୀ ଭୀରୁକଜାତିକୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ୱିଗତଲୋମହଂସୋହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ୱିଗତଲୋମହଂସା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ'ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୱିଗତଲୋମହଂସତଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିୟ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାଯ।

୪୪। ''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – 'ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ନିକାମଯମାନା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକନିକାମନ [ନିକାମଯମାନ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ନିକାମଯମାନୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ଅପ୍ପିଚ୍ଛା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ'ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅପ୍ପିଚ୍ଛତଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିୟ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାଯ।

୪୫। ''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – 'ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା କୁସୀତା ହୀନୱୀରିଯା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି , କୁସୀତହୀନୱୀରିଯସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ କୁସୀତୋ ହୀନୱୀରିଯୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ'ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯତଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିୟ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାଯ।

୪୬। ''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – 'ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ମୁଟ୍ଠସ୍ସତୀ ଅସମ୍ପଜାନା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ମୁଟ୍ଠସ୍ସତିଅସମ୍ପଜାନସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ମୁଟ୍ଠସ୍ସତି ଅସମ୍ପଜାନୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତିହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତୀ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ'ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତିତଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିୟ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାଯ।

୪୭। ''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – 'ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଅସମାହିତା ୱିବ୍ଭନ୍ତଚିତ୍ତା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ଅସମାହିତୱିବ୍ଭନ୍ତଚିତ୍ତସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଅସମାହିତୋ ୱିବ୍ଭନ୍ତଚିତ୍ତୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ'ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସମାଧିସମ୍ପଦଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିୟ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାଯ।

୪୮। ''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – 'ଯେ ଖୋ କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଦୁପ୍ପଞ୍ଞା ଏଳମୂଗା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ଦୁପ୍ପଞ୍ଞଏଳମୂଗସନ୍ଦୋସହେତୁ ହୱେ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅକୁସଲଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅୱ୍ହାଯନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ଏଳମୂଗୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି; ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋହମସ୍ମି। ଯେ ହି ୱୋ ଅରିଯା ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି ତେସମହଂ ଅଞ୍ଞତରୋ'ତି। ଏତମହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭିୟ୍ୟୋ ପଲ୍ଲୋମମାପାଦିଂ ଅରଞ୍ଞେ ୱିହାରାଯ।

ସୋଳସପରିଯାଯଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୪୯। ''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ଯା ତା ରତ୍ତିଯୋ ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଲକ୍ଖିତା – ଚାତୁଦ୍ଦସୀ ପଞ୍ଚଦସୀ ଅଟ୍ଠମୀ ଚ ପକ୍ଖସ୍ସ – ତଥାରୂପାସୁ ରତ୍ତୀସୁ ଯାନି ତାନି ଆରାମଚେତିଯାନି ୱନଚେତିଯାନି ରୁକ୍ଖଚେତିଯାନି ଭିଂସନକାନି ସଲୋମହଂସାନି ତଥାରୂପେସୁ ସେନାସନେସୁ

ୱିହରେୟ୍ୟଂ ଅପ୍ପେୱ ନାମାହଂ ଭୟଭେରୱଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅପରେନ ସମୟେନ ଯା ତା ରତ୍ତିଯୋ ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଲକ୍ଖିତା – ଚାତୁଦ୍ଦସୀ ପଞ୍ଚଦସୀ ଅଟ୍ଠମୀ ଚ ପକ୍ଖସ୍ସ – ତଥାରୂପାସୁ ରତ୍ତୀସୁ ଯାନି ତାନି ଆରାମଚେତିଯାନି ୱନଚେତିଯାନି ରୁକ୍ଖଚେତିଯାନି ଭିଂସନକାନି ସଲୋମହଂସାନି ତଥାରୂପେସୁ ସେନାସନେସୁ ୱିହରାମି। ତତ୍ଥ ଚ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୱିହରତୋ ମଗୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ମୋରୋ ୱା କଟ୍ଠଂ ପାତେତି, ୱାତୋ ୱା ପଣ୍ଣକସଟଂ [ପଣ୍ଣସଟଂ (ସୀ। ପୀ।)] ଏରେତି; ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏତଦହୋସି [ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ ଏୱଂ ହୋତି (ସୀ। ସ୍ୟା।)] – 'ଏତଂ ନୂନ ତଂ ଭୟଭେରୱଂ ଆଗଚ୍ଛତୀ'ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଦହୋସି – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ଭୟପଟିକଙ୍ଖୀ [ଭୟପାଟିକଙ୍ଖୀ (ସୀ।)] ୱିହରାମି? ଯଂନୂନାହଂ ଯଥାଭୂତଂ ଯଥାଭୂତସ୍ସ [ଯଥାଭୂତସ୍ସ ଯଥାଭୂତସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ମେ ତଂ ଭୟଭେରୱଂ ଆଗଚ୍ଛତି, ତଥାଭୂତଂ ତଥାଭୂତୋୱ [ଯଥାଭୂତୋ ଯଥାଭୂତୋୱ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ତଂ ଭୟଭେରୱଂ ପଟିୱିନେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଚଙ୍କମନ୍ତସ୍ସ ତଂ ଭୟଭେରୱଂ ଆଗଚ୍ଛତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନେୱ ତାୱ ତିଟ୍ଠାମି ନ ନିସୀଦାମି ନ ନିପଜ୍ଜାମି, ଯାୱ ଚଙ୍କମନ୍ତୋୱ ତଂ ଭୟଭେରୱଂ ପଟିୱିନେମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଠିତସ୍ସ ତଂ ଭୟଭେରୱଂ ଆଗଚ୍ଛତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନେୱ ତାୱ ଚଙ୍କମାମି ନ ନିସୀଦାମି ନ ନିପଜ୍ଜାମି। ଯାୱ ଠିତୋୱ ତଂ ଭୟଭେରୱଂ ପଟିୱିନେମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନିସିନ୍ନସ୍ସ ତଂ ଭୟଭେରୱଂ ଆଗଚ୍ଛତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନେୱ ତାୱ ନିପଜ୍ଜାମି ନ ତିଟ୍ଠାମି ନ ଚଙ୍କମାମି, ଯାୱ ନିସିନ୍ନୋୱ ତଂ ଭୟଭେରୱଂ ପଟିୱିନେମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନିପନ୍ନସ୍ସ ତଂ ଭୟଭେରୱଂ ଆଗଚ୍ଛତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନେୱ ତାୱ ନିସୀଦାମି ନ ତିଟ୍ଠାମି ନ ଚଙ୍କମାମି, ଯାୱ ନିପନ୍ନୋୱ ତଂ ଭୟଭେରୱଂ ପଟିୱିନେମି।

୫୦। ''ସନ୍ତି ଖୋ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ରତ୍ତିଂଯେୱ ସମାନଂ ଦିୱାତି ସଞ୍ଜାନନ୍ତି, ଦିୱାଯେୱ ସମାନଂ ରତ୍ତୀତି ସଞ୍ଜାନନ୍ତି। ଇଦମହଂ ତେସଂ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସମ୍ମୋହୱିହାରସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଅହଂ ଖୋ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରତ୍ତିଂଯେୱ ସମାନଂ ରତ୍ତୀତି ସଞ୍ଜାନାମି, ଦିୱାଯେୱ ସମାନଂ ଦିୱାତି ସଞ୍ଜାନାମି। ଯଂ ଖୋ ତଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ଅସମ୍ମୋହଧମ୍ମୋ ସତ୍ତୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ'ନ୍ତି, ମମେୱ ତଂ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ଅସମ୍ମୋହଧମ୍ମୋ ସତ୍ତୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ'ନ୍ତି।

୫୧। ''ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୱୀରିୟଂ ଅହୋସି ଅସଲ୍ଲୀନଂ, ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା [ଅପ୍ପମ୍ମୁଟ୍ଠା (ସ୍ୟା।)], ପସ୍ସଦ୍ଧୋ କାୟୋ ଅସାରଦ୍ଧୋ, ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତଂ ଏକଗ୍ଗଂ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ। ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ। ପୀତିୟା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହାସିଂ, ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ ସୁଖଞ୍ଚ କାୟେନ ପଟିସଂୱେଦେସିଂ; ଯଂ ତଂ ଅରିୟା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – 'ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ'ତି ତତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ। ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ।

୫୨। ''ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିୟୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିୟେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞ୍ଞାଣାୟ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରାମି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିୟୋ ତିସ୍ସୋପି ଜାତିୟୋ ଚତସ୍ସୋପି ଜାତିୟୋ ପଞ୍ଚପି ଜାତିୟୋ ଦସପି ଜାତିୟୋ ୱୀସମ୍ପି ଜାତିୟୋ ତିଂସମ୍ପି ଜାତିୟୋ ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପି ଜାତିୟୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପି ଜାତିୟୋ ଜାତିସତମ୍ପି ଜାତିସହସ୍ସମ୍ପି ଜାତିସତସହସ୍ସମ୍ପି ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ – 'ଅମୁତ୍ରାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାୟୁପରିୟନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଅମୁତ୍ର ଉଦପାଦିଂ; ତତ୍ରାପାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାୟୁପରିୟନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଇଧୂପପନ୍ନୋ'ତି। ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରାମି। ଅୟଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରତ୍ତିୟା ପଠମେ ଯାମେ ପଠମା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା, ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା, ତମୋ ୱିହତୋ ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଯଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ।

୫୩। ''ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିୟୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିୟେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଞ୍ଞାଣାୟ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସାମି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାମି – 'ଇମେ ୱତ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାୟଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିୟାନଂ ଉପୱାଦକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା; ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପନ୍ନା। ଇମେ ୱା ପନ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାୟସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିୟାନଂ ଅନୁପୱାଦକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା

ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା; ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା’ତି। ଇତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସାମି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାମି। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରତ୍ତିଯା ମଜ୍ଝିମେ ଯାମେ ଦୁତିଯା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା, ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା, ତମୋ ୱିହତୋ ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଯଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ।

୫୪। “ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ଆସୱାନଂ ଖଯଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ। ‘ଇମେ ଆସୱା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଆସୱସମୁଦଯୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଆସୱନିରୋଧୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଆସୱନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ। ତସ୍ସ ମେ ଏୱଂ ଜାନତୋ ଏୱଂ ପସ୍ସତୋ କାମାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ, ଭୱାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ, ଅୱିଜ୍ଜାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ। ୱିମୁତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିମୁତ୍ତମିତି ଞାଣଂ ଅହୋସି। ‘ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା’ତି ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମେ ଯାମେ ତତିଯା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା, ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା, ତମୋ ୱିହତୋ ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଯଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ।

୫୫। “ସିଯା ଖୋ ପନ ତେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏୱମସ୍ସ – ‘ଅଜ୍ଜାପି ନୂନ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଅୱୀତରାଗୋ ଅୱୀତଦୋସୋ ଅୱୀତମୋହୋ, ତସ୍ମା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱତୀ’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏୱଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଦ୍ୱେ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅତ୍ଥୱସେ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱାମି – ଅତ୍ତନୋ ଚ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ, ପଚ୍ଛିମଞ୍ଚ ଜନତଂ ଅନୁକମ୍ପମାନୋ”ତି।

୫୬। “ଅନୁକମ୍ପିତରୂପା ୱତାଯଂ ଭୋତା ଗୋତମେନ ପଚ୍ଛିମା ଜନତା , ଯଥା ତଂ ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ। ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ! ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ! ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭୋ ଗୋତମ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେଯ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେଯ୍ୟ – ‘ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀ’ତି; ଏୱମେୱଂ ଭୋତା ଗୋତମେନ ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏସାହଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଉପାସକଂ ମଂ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ”ନ୍ତି।

ଭଯଭେରୱସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଅନଙ୍ଗଣସୁତ୍ତଂ

୫୭। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – “ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ”ତି। “ଆୱୁସୋ”ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ –

“ଚତ୍ତାରୋମେ, ଆୱୁସୋ, ପୁଗ୍ଗଲା ସନ୍ତୋ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଲୋକସ୍ମିଂ। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧାୱୁସୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସାଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଇଧ ପନାୱୁସୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସାଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଇଧାୱୁସୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଇଧ ପନାୱୁସୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ତତ୍ରାୱୁସୋ, ଯ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସାଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି, ଅଯଂ ଇମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ସାଙ୍ଗଣାନଂଯେୱ ସତଂ ହୀନପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାଯତି। ତତ୍ରାୱୁସୋ, ଯ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସାଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଅଯଂ ଇମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ସାଙ୍ଗଣାନଂଯେୱ ସତଂ ସେଟ୍ଠପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାଯତି । ତତ୍ରାୱୁସୋ, ଯ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି, ଅଯଂ ଇମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅନଙ୍ଗଣାନଂଯେୱ ସତଂ ହୀନପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାଯତି। ତତ୍ରାୱୁସୋ, ଯ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଅଯଂ ଇମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅନଙ୍ଗଣାନଂଯେୱ ସତଂ ସେଟ୍ଠପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାଯତୀ”ତି।

୫୮। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘କୋ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ ୟେନିମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ସାଙ୍ଗଣାନଂୟେୱ ସତଂ ଏକୋ ହୀନପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାୟତି, ଏକୋ ସେଟ୍ଠପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାୟତି? କୋ ପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ ୟେନିମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅନଙ୍ଗଣାନଂୟେୱ ସତଂ ଏକୋ ହୀନପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାୟତି, ଏକୋ ସେଟ୍ଠପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାୟତୀ’’ତି?

୫୯। ‘‘ତତ୍ରାୱୁସୋ, ୟ୍ୱାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସାଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ୟଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି, ତସ୍ସେତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ନ ଛନ୍ଦଂ ଜନେସ୍ସତି ନ ୱାୟମିସ୍ସତି ନ ୱୀରିୟଂ ଆରଭିସ୍ସତି ତସ୍ସଙ୍ଗଣସ୍ସ ପହାନାୟ; ସୋ ସରାଗୋ ସଦୋସୋ ସମୋହୋ ସାଙ୍ଗଣୋ ସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ କାଲଂ କରିସ୍ସତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, କଂସପାତି ଆଭତା ଆପଣା ୱା କମ୍ମାରକୁଲା ୱା ରଜେନ ଚ ମଲେନ ଚ ପରିୟୋନଦ୍ଧା। ତମେନଂ ସାମିକା ନ ଚେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ନ ଚ ପରିୟୋଦପେୟ୍ୟୁଂ [ପରିୟୋଦାପେୟ୍ୟୁଂ (?)], ରଜାପଥେ ଚ ନଂ ନିକ୍ଖିପେୟ୍ୟୁଂ। ଏୱଞ୍ହି ସା, ଆୱୁସୋ, କଂସପାତି ଅପରେନ ସମୟେନ ସଂକିଲିଟ୍ଠତରା ଅସ୍ସ ମଲଗ୍ଗହିତା’’ତି? ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି। ‘‘ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ୟ୍ୱାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସାଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ୟଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି, ତସ୍ସେତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ନ ଛନ୍ଦଂ ଜନେସ୍ସତି ନ ୱାୟମିସ୍ସତି ନ ୱୀରିୟଂ ଆରଭିସ୍ସତି ତସ୍ସଙ୍ଗଣସ୍ସ ପହାନାୟ; ସୋ ସରାଗୋ ସଦୋସୋ ସମୋହୋ ସାଙ୍ଗଣୋ ସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ କାଲଂ କରିସ୍ସତି।

‘‘ତତ୍ରାୱୁସୋ, ୟ୍ୱାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସାଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସେତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ଛନ୍ଦଂ ଜନେସ୍ସତି ୱାୟମିସ୍ସତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭିସ୍ସତି ତସ୍ସଙ୍ଗଣସ୍ସ ପହାନାୟ; ସୋ ଅରାଗୋ ଅଦୋସୋ ଅମୋହୋ ଅନଙ୍ଗଣୋ ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ କାଲଂ କରିସ୍ସତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, କଂସପାତି ଆଭତା ଆପଣା ୱା କମ୍ମାରକୁଲା ୱା ରଜେନ ଚ ମଲେନ ଚ ପରିୟୋନଦ୍ଧା। ତମେନଂ ସାମିକା ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟୁଞ୍ଚେୱ ପରିୟୋଦପେୟ୍ୟୁଞ୍ଚ, ନ ଚ ନଂ ରଜାପଥେ ନିକ୍ଖିପେୟ୍ୟୁଂ। ଏୱଞ୍ହି ସା, ଆୱୁସୋ, କଂସପାତି ଅପରେନ ସମୟେନ ପରିସୁଦ୍ଧତରା ଅସ୍ସ ପରିୟୋଦାତା’’ତି? ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି। ‘‘ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ୟ୍ୱାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସାଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସେତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ଛନ୍ଦଂ ଜନେସ୍ସତି ୱାୟମିସ୍ସତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭିସ୍ସତି ତସ୍ସଙ୍ଗଣସ୍ସ ପହାନାୟ; ସୋ ଅରାଗୋ ଅଦୋସୋ ଅମୋହୋ ଅନଙ୍ଗଣୋ ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ କାଲଂ କରିସ୍ସତି।

‘‘ତତ୍ରାୱୁସୋ , ୟ୍ୱାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ୟଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି, ତସ୍ସେତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ସୁଭନିମିତ୍ତଂ ମନସି କରିସ୍ସତି, ତସ୍ସ ସୁଭନିମିତ୍ତସ୍ସ ମନସିକାରା ରାଗୋ ଚିତ୍ତଂ ଅନୁଦ୍ଧଂସେସ୍ସତି; ସୋ ସରାଗୋ ସଦୋସୋ ସମୋହୋ ସାଙ୍ଗଣୋ ସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ କାଲଂ କରିସ୍ସତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, କଂସପାତି ଆଭତା ଆପଣା ୱା କମ୍ମାରକୁଲା ୱା ପରିସୁଦ୍ଧା ପରିୟୋଦାତା। ତମେନଂ ସାମିକା ନ ଚେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ନ ଚ ପରିୟୋଦପେୟ୍ୟୁଂ, ରଜାପଥେ ଚ ନଂ ନିକ୍ଖିପେୟ୍ୟୁଂ। ଏୱଞ୍ହି ସା, ଆୱୁସୋ, କଂସପାତି ଅପରେନ ସମୟେନ ସଂକିଲିଟ୍ଠତରା ଅସ୍ସ ମଲଗ୍ଗହିତା’’ତି? ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି। ‘‘ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ୟ୍ୱାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ୟଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି, ତସ୍ସେତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ସୁଭନିମିତ୍ତଂ ମନସି କରିସ୍ସତି, ତସ୍ସ ସୁଭନିମିତ୍ତସ୍ସ ମନସିକାରା ରାଗୋ ଚିତ୍ତଂ ଅନୁଦ୍ଧଂସେସ୍ସତି;ସୋ ସରାଗୋ ସଦୋସୋ ସମୋହୋ ସାଙ୍ଗଣୋ ସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋକାଲଂକରିସ୍ସତି।

‘‘ତତ୍ରାୱୁସୋ, ୟ୍ୱାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସେତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ସୁଭନିମିତ୍ତଂ ନ ମନସି କରିସ୍ସତି, ତସ୍ସ ସୁଭନିମିତ୍ତସ୍ସ ଅମନସିକାରା ରାଗୋ ଚିତ୍ତଂ ନାନୁଦ୍ଧଂସେସ୍ସତି; ସୋ ଅରାଗୋ ଅଦୋସୋ ଅମୋହୋ ଅନଙ୍ଗଣୋ ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ କାଲଂ କରିସ୍ସତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, କଂସପାତି ଆଭତା ଆପଣା ୱା କମ୍ମାରକୁଲା ୱା ପରିସୁଦ୍ଧା ପରିୟୋଦାତା। ତମେନଂ ସାମିକା ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟୁଞ୍ଚେୱ ପରିୟୋଦପେୟ୍ୟୁଞ୍ଚ, ନ ଚ ନଂ ରଜାପଥେ ନିକ୍ଖିପେୟ୍ୟୁଂ। ଏୱଞ୍ହି ସା, ଆୱୁସୋ, କଂସପାତି ଅପରେନ ସମୟେନ ପରିସୁଦ୍ଧତରା ଅସ୍ସ ପରିୟୋଦାତା’’ତି? ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି। ‘‘ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ୟ୍ୱାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନଙ୍ଗଣୋୱ ସମାନୋ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଣ’ନ୍ତି ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ତସ୍ସେତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ସୁଭନିମିତ୍ତଂ ନ ମନସି କରିସ୍ସତି, ତସ୍ସ ସୁଭନିମିତ୍ତସ୍ସ ଅମନସିକାରା ରାଗୋ ଚିତ୍ତଂ ନାନୁଦ୍ଧଂସେସ୍ସତି; ସୋ ଅରାଗୋ ଅଦୋସୋ ଅମୋହୋ ଅନଙ୍ଗଣୋ ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ କାଲଂ କରିସ୍ସତି।

‘‘ଅୟଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ , ହେତୁ ଅୟଂ ପଚ୍ଚୟୋ ୟେନିମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ସାଙ୍ଗଣାନଂୟେୱ ସତଂ ଏକୋ ହୀନପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାୟତି, ଏକୋ ସେଟ୍ଠପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାୟତି। ଅୟଂ ପନାୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ହେତୁ ଅୟଂ ପଚ୍ଚୟୋ ୟେନିମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅନଙ୍ଗଣାନଂୟେୱ ସତଂ ଏକୋ ହୀନପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାୟତି, ଏକୋ ସେଟ୍ଠପୁରିସୋ ଅକ୍ଖାୟତୀ’’ତି।

୬୦। ''ଅଙ୍ଗଣଂ ଅଙ୍ଗଣନ୍ତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିସ୍ସ ନୁ ଖୋ ଏତଂ, ଆୱୁସୋ, ଅଧିୱଚନଂ ଯଦିଦଂ ଅଙ୍ଗଣ''ନ୍ତି? ''ପାପକାନଂ ଖୋ ଏତଂ, ଆୱୁସୋ, ଅକୁସଲାନଂ ଇଚ୍ଛାୱଚରାନଂ ଅଧିୱଚନଂ, ଯଦିଦଂ ଅଙ୍ଗଣ''ନ୍ତି।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – 'ଆପତ୍ତିଞ୍ଚ ୱତ ଆପନ୍ନୋ ଅସ୍ସଂ, ନ ଚ ମଂ ଭିକ୍ଖୂ ଜାନେୟ୍ୟୁଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ'ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୂ ଜାନେୟ୍ୟୁଂ – 'ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ'ତି। 'ଜାନନ୍ତି ମଂ ଭିକ୍ଖୂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ'ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – 'ଆପତ୍ତିଞ୍ଚ ୱତ ଆପନ୍ନୋ ଅସ୍ସଂ, ଅନୁରହୋ ମଂ ଭିକ୍ଖୂ ଚୋଦେୟ୍ୟୁଂ, ନୋ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ'ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଚୋଦେୟ୍ୟୁଂ, ନୋ ଅନୁରହୋ। 'ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ମଂ ଭିକ୍ଖୂ ଚୋଦେନ୍ତି, ନୋ ଅନୁରହୋ'ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – 'ଆପତ୍ତିଞ୍ଚ ୱତ ଆପନ୍ନୋ ଅସ୍ସଂ, ସପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ ମଂ ଚୋଦେୟ୍ୟ, ନୋ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ ଚୋଦେୟ୍ୟ, ନୋ ସପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ। 'ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ ମଂ ଚୋଦେତି, ନୋ ସପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – 'ଅହୋ ୱତ ମମେୱ ସତ୍ଥା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟ, ନ ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସତ୍ଥା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟା'ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସତ୍ଥା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟ, ନ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସତ୍ଥା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟ। 'ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସତ୍ଥା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ନ ମଂ ସତ୍ଥା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୀ'ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – 'ଅହୋ ୱତ ମମେୱ ଭିକ୍ଖୂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ଗାମଂ ଭତ୍ତାଯ ପୱିସେୟ୍ୟୁଂ, ନ ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ଗାମଂ ଭତ୍ତାଯ ପୱିସେୟ୍ୟୁ'ନ୍ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ଗାମଂ ଭତ୍ତାଯ ପୱିସେୟ୍ୟୁଂ, ନ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ଗାମଂ ଭତ୍ତାଯ ପୱିସେୟ୍ୟୁଂ। 'ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ଗାମଂ ଭତ୍ତାଯ ପୱିସନ୍ତି, ନ ମଂ ଭିକ୍ଖୂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ଗାମଂ ଭତ୍ତାଯ ପୱିସନ୍ତୀ'ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – 'ଅହୋ ୱତ ଅହମେୱ ଲଭେୟ୍ୟଂ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଅଗ୍ଗାସନଂ ଅଗ୍ଗୋଦକଂ ଅଗ୍ଗପିଣ୍ଡଂ, ନ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲଭେୟ୍ୟ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଅଗ୍ଗାସନଂ ଅଗ୍ଗୋଦକଂ ଅଗ୍ଗପିଣ୍ଡ'ନ୍ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲଭେୟ୍ୟ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଅଗ୍ଗାସନଂ ଅଗ୍ଗୋଦକଂ ଅଗ୍ଗପିଣ୍ଡଂ, ନ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲଭେୟ୍ୟ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଅଗ୍ଗାସନଂ ଅଗ୍ଗୋଦକଂ ଅଗ୍ଗପିଣ୍ଡଂ। 'ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲଭତି ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଅଗ୍ଗାସନଂ ଅଗ୍ଗୋଦକଂ ଅଗ୍ଗପିଣ୍ଡଂ, ନାହଂ ଲଭାମି ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଅଗ୍ଗାସନଂ ଅଗ୍ଗୋଦକଂ ଅଗ୍ଗପିଣ୍ଡ'ନ୍ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – 'ଅହୋ ୱତ ଅହମେୱ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଭୁତ୍ତାୱୀ ଅନୁମୋଦେୟ୍ୟଂ, ନ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଭୁତ୍ତାୱୀ ଅନୁମୋଦେୟ୍ୟା'ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଭୁତ୍ତାୱୀ ଅନୁମୋଦେୟ୍ୟ, ନ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଭୁତ୍ତାୱୀ ଅନୁମୋଦେୟ୍ୟ। 'ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଭୁତ୍ତାୱୀ ଅନୁମୋଦତି, ନାହଂ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଭୁତ୍ତାୱୀ ଅନୁମୋଦାମୀ'ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – 'ଅହୋ ୱତ ଅହମେୱ ଆରାମଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ

ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟଂ, ନ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆରାମଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟା’ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆରାମଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟ, ନ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆରାମଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟ। ‘ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆରାମଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ନାହଂ ଆରାମଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମୀ’ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

‘‘ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – ‘ଅହୋ ୱତ ଅହମେୱ ଆରାମଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟଂ…ପେ… ଉପାସକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟଂ…ପେ… ଉପାସିକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟଂ, ନ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆରାମଗତାନଂ ଉପାସିକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟା’ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆରାମଗତାନଂ ଉପାସିକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟ, ନ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆରାମଗତାନଂ ଉପାସିକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟ। ‘ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆରାମଗତାନଂ ଉପାସିକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ନାହଂ ଆରାମଗତାନଂ ଉପାସିକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମୀ’ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

‘‘ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – ‘ଅହୋ ୱତ ମମେୱ ଭିକ୍ଖୂ ସକ୍କରେୟ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେୟ୍ୟୁଂ [ଗରୁକରେୟ୍ୟୁଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ମାନେୟ୍ୟୁଂ ପୂଜେୟ୍ୟୁଂ, ନ ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୂ ସକ୍କରେୟ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେୟ୍ୟୁଂ ମାନେୟ୍ୟୁଂ ପୂଜେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୂ ସକ୍କରେୟ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେୟ୍ୟୁଂ ମାନେୟ୍ୟୁଂ ପୂଜେୟ୍ୟୁଂ, ନ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୂ ସକ୍କରେୟ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେୟ୍ୟୁଂ ମାନେୟ୍ୟୁଂ ପୂଜେୟ୍ୟୁଂ। ‘ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୂ ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି , ନ ମଂ ଭିକ୍ଖୂ ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତୀ’ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

‘‘ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – ‘ଅହୋ ୱତ ମମେୱ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ…ପେ… ଉପାସକା…ପେ… ଉପାସିକା ସକ୍କରେୟ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେୟ୍ୟୁଂ ମାନେୟ୍ୟୁଂ ପୂଜେୟ୍ୟୁଂ, ନ ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପାସିକା ସକ୍କରେୟ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେୟ୍ୟୁଂ ମାନେୟ୍ୟୁଂ ପୂଜେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପାସିକା ସକ୍କରେୟ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେୟ୍ୟୁଂ ମାନେୟ୍ୟୁଂ ପୂଜେୟ୍ୟୁଂ, ନ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପାସିକା ସକ୍କରେୟ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେୟ୍ୟୁଂ ମାନେୟ୍ୟୁଂ ପୂଜେୟ୍ୟୁଂ। ‘ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପାସିକା ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି, ନ ମଂ ଉପାସିକା ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତୀ’ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

‘‘ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – ‘ଅହୋ ୱତ ଅହମେୱ ଲାଭୀ ଅସ୍ସଂ ପଣୀତାନଂ ଚୀୱରାନଂ, ନ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲାଭୀ ଅସ୍ସ ପଣୀତାନଂ ଚୀୱରାନ’ନ୍ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲାଭୀ ଅସ୍ସ ପଣୀତାନଂ ଚୀୱରାନଂ, ନ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲାଭୀ ଅସ୍ସ ପଣୀତାନଂ ଚୀୱରାନଂ। ‘ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲାଭୀ [ଲାଭୀ ଅସ୍ସ (କ।)] ପଣୀତାନଂ ଚୀୱରାନଂ, ନାହଂ ଲାଭୀ [ଲାଭୀ ଅସ୍ସଂ (କ।)] ପଣୀତାନଂ ଚୀୱରାନ’ନ୍ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

‘‘ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ – ‘ଅହୋ ୱତ ଅହମେୱ ଲାଭୀ ଅସ୍ସଂ ପଣୀତାନଂ ପିଣ୍ଡପାତାନଂ…ପେ… ପଣୀତାନଂ ସେନାସନାନଂ…ପେ… ପଣୀତାନଂ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ, ନ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲାଭୀ ଅସ୍ସ ପଣୀତାନଂ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନ’ନ୍ତି। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲାଭୀ ଅସ୍ସ ପଣୀତାନଂ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ, ନ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲାଭୀ ଅସ୍ସ ପଣୀତାନଂ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ। ‘ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଲାଭୀ [ଲାଭୀ ଅସ୍ସ (କ।)] ପଣୀତାନଂ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ, ନାହଂ ଲାଭୀ [ଲାଭୀ ଅସ୍ସଂ (କ।)] ପଣୀତାନଂ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନ’ନ୍ତି – ଇତି ସୋ କୁପିତୋ ହୋତି ଅପ୍ପତୀତୋ। ଯୋ ଚେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କୋପୋ ଯୋ ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ – ଉଭଯମେତଂ ଅଙ୍ଗଣଂ।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ ଏତଂ, ଆୱୁସୋ, ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଇଚ୍ଛାୱଚରାନଂ ଅଧିୱଚନଂ, ଯଦିଦଂ ଅଙ୍ଗଣ’’ନ୍ତି।

୬୧। ‘‘ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଇଚ୍ଛାୱଚରା ଅପ୍ପହୀନା ଦିସ୍ସନ୍ତି ଚେୱ ସୂଯନ୍ତି ଚ, କିଞ୍ଚାପି ସୋ ହୋତି

ଆରଞ୍ଞିକୋ ପନ୍ତସେନାସନୋ ପିଣ୍ଡପାତିକୋ ସପଦାନଚାରୀ ପଂସୁକୂଲିକୋ ଲୂଖଚୀୱରଧରୋ, ଅଥ ଖୋ ନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ନ ଚେୱ ସକ୍କରୋନ୍ତି ନ ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ନ ମାନେନ୍ତି ନ ପୂଜେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତେ ହି ତସ୍ସ ଆୟସ୍ମତୋ ପାପକା ଅକୁସଲା ଇଚ୍ଛାୱଚରା ଅପ୍ପହୀନା ଦିସ୍ସନ୍ତି ଚେୱ ସୂୟନ୍ତି ଚ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, କଂସପାତି ଆଭତା ଆପଣା ୱା କମ୍ମାରକୁଲା ୱା ପରିସୁଦ୍ଧା ପରିୟୋଦାତା। ତମେନଂ ସାମିକା ଅହିକୁଣପଂ ୱା କୁକ୍କୁରକୁଣପଂ ୱା ମନୁସ୍ସକୁଣପଂ ୱା ରଚୟିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞିସ୍ସା କଂସପାତିୟା ପଟିକୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅନ୍ତରାପଣଂ ପଟିପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ। ତମେନଂ ଜନୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ଅମ୍ଭୋ, କିମେୱିଦଂ ହରୀୟତି ଜଞ୍ଞଜଞ୍ଞଂ ୱିୟା'ତି? ତମେନଂ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଅପାପୁରିତ୍ୱା [ଅୱାପୁରିତ୍ୱା (ସୀ।)] ଓଲୋକେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ସହଦସ୍ସନେନ ଅମନାପତା ଚ ସଣ୍ଠହେୟ୍ୟ, ପାଟିକୁଲ୍ୟତା [ପଟିକୂଲତା (କ।), ପାଟିକୂଲ୍ୟତା (ସ୍ୟା।)] ଚ ସଣ୍ଠହେୟ୍ୟ, ଜେଗୁଚ୍ଛତା ଚ [ଜେଗୁଚ୍ଛିତା ଚ (ପୀ। କ।)] ସଣ୍ଠହେୟ୍ୟ; ଜିଘଚ୍ଛିତାନମ୍ପି ନ ଭୋତ୍ତୁକମ୍ୟତା ଅସ୍ସ, ପଗେୱ ସୁହିତାନଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଇଚ୍ଛାୱଚରା ଅପ୍ପହୀନା ଦିସ୍ସନ୍ତି ଚେୱ ସୂୟନ୍ତି ଚ, କିଞ୍ଚାପି ସୋ ହୋତି ଆରଞ୍ଞିକୋ ପନ୍ତସେନାସନୋ ପିଣ୍ଡପାତିକୋ ସପଦାନଚାରୀ ପଂସୁକୂଲିକୋ ଲୂଖଚୀୱରଧରୋ, ଅଥ ଖୋ ନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ନ ଚେୱ ସକ୍କରୋନ୍ତି ନ ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ନ ମାନେନ୍ତି ନ ପୂଜେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତେ ହି ତସ୍ସ ଆୟସ୍ମତୋ ପାପକା ଅକୁସଲା ଇଚ୍ଛାୱଚରା ଅପ୍ପହୀନା ଦିସ୍ସନ୍ତି ଚେୱ ସୂୟନ୍ତି ଚ।

୬୨। ''ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଇଚ୍ଛାୱଚରା ପହୀନା ଦିସ୍ସନ୍ତି ଚେୱ ସୂୟନ୍ତି ଚ, କିଞ୍ଚାପି ସୋ ହୋତି ଗାମନ୍ତୱିହାରୀ ନେମନ୍ତନିକୋ ଗହପତିଚୀୱରଧରୋ, ଅଥ ଖୋ ନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ ? ତେ ହି ତସ୍ସ ଆୟସ୍ମତୋ ପାପକା ଅକୁସଲା ଇଚ୍ଛାୱଚରା ପହୀନା ଦିସ୍ସନ୍ତି ଚେୱ ସୂୟନ୍ତି ଚ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, କଂସପାତି ଆଭତା ଆପଣା ୱା କମ୍ମାରକୁଲା ୱା ପରିସୁଦ୍ଧା ପରିୟୋଦାତା। ତମେନଂ ସାମିକା ସାଲୀନଂ ଓଦନଂ ୱିଚିତକାଳକଂ [ୱିଚିନିତକାଳକଂ (କ।)] ଅନେକସୂପଂ ଅନେକବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ରଚୟିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞିସ୍ସା କଂସପାତିୟା ପଟିକୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅନ୍ତରାପଣଂ ପଟିପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ। ତମେନଂ ଜନୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ଅମ୍ଭୋ, କିମେୱିଦଂ ହରୀୟତି ଜଞ୍ଞଜଞ୍ଞଂ ୱିୟା'ତି? ତମେନଂ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଅପାପୁରିତ୍ୱା ଓଲୋକେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ସହ ଦସ୍ସନେନ ମନାପତା ଚ ସଣ୍ଠହେୟ୍ୟ, ଅପ୍ପାଟିକୁଲ୍ୟତା ଚ ସଣ୍ଠହେୟ୍ୟ, ଅଜେଗୁଚ୍ଛତା ଚ ସଣ୍ଠହେୟ୍ୟ; ସୁହିତାନମ୍ପି ଭୋତ୍ତୁକମ୍ୟତା ଅସ୍ସ, ପଗେୱ ଜିଘଚ୍ଛିତାନଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଇଚ୍ଛାୱଚରା ପହୀନା ଦିସ୍ସନ୍ତି ଚେୱ ସୂୟନ୍ତି ଚ, କିଞ୍ଚାପି ସୋ ହୋତି ଗାମନ୍ତୱିହାରୀ ନେମନ୍ତନିକୋ ଗହପତିଚୀୱରଧରୋ, ଅଥ ଖୋ ନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି । ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତେ ହି ତସ୍ସ ଆୟସ୍ମତୋ ପାପକା ଅକୁସଲା ଇଚ୍ଛାୱଚରା ପହୀନା ଦିସ୍ସନ୍ତି ଚେୱ ସୂୟନ୍ତି ଚା''ତି।

୬୩। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଉପମା ମଂ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ପଟିଭାତୀ''ତି। ''ପଟିଭାତୁ ତଂ, ଆୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା''ତି। ''ଏକମିଦାହଂ, ଆୱୁସୋ, ସମୟଂ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ଗିରିବ୍ବଜେ। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଆୱୁସୋ, ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ରାଜଗହଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପାୱିସିଂ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ସମୀତି ୟାନକାରପୁତ୍ତୋ ରଥସ୍ସ ନେମିଂ ତଚ୍ଛତି। ତମେନଂ ପଣ୍ଡୁପୁତ୍ତୋ ଆଜୀୱକୋ ପୁରାଣୟାନକାରପୁତ୍ତୋ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଣ୍ଡୁପୁତ୍ତସ୍ସ ଆଜୀୱକସ୍ସ ପୁରାଣୟାନକାରପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି – 'ଅହୋ ୱତାୟଂ ସମୀତି ୟାନକାରପୁତ୍ତୋ ଇମିସ୍ସା ନେମିୟା ଇମଞ୍ଚ ୱଙ୍କଂ ଇମଞ୍ଚ ଜିମ୍ହଂ ଇମଞ୍ଚ ଦୋସଂ ତଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଏୱାୟଂ ନେମି ଅପଗତୱଙ୍କା ଅପଗତଜିମ୍ହା ଅପଗତଦୋସା ସୁଦ୍ଧା ଅସ୍ସ [ସୁଦ୍ଧାସ୍ସ (ସୀ। ପୀ।), ସୁଦ୍ଧା (କ।)] ସାରେ ପତିଟ୍ଠିତା'ତି । ୟଥା ୟଥା ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଣ୍ଡୁପୁତ୍ତସ୍ସ ଆଜୀୱକସ୍ସ ପୁରାଣୟାନକାରପୁତ୍ତସ୍ସ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ହୋତି, ତଥା ତଥା ସମୀତି ୟାନକାରପୁତ୍ତୋ ତସ୍ସା ନେମିୟା ତଞ୍ଚ ୱଙ୍କଂ ତଞ୍ଚ ଜିମ୍ହଂ ତଞ୍ଚ ଦୋସଂ ତଚ୍ଛତି। ଅଥ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଣ୍ଡୁପୁତ୍ତୋ ଆଜୀୱକୋ ପୁରାଣୟାନକାରପୁତ୍ତୋ ଅତ୍ତମନୋ ଅତ୍ତମନୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସି – 'ହଦୟା ହଦୟଂ ମଞ୍ଞେ ଅଞ୍ଞାୟ ତଚ୍ଛତୀ'ତି।

''ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ୟେ ତେ ପୁଗ୍ଗଲା ଅସ୍ସଦ୍ଧା, ଜୀୱିକତ୍ଥା ନ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତା, ସଠା ମାୟାୱିନୋ କେତବିନୋ [କେଟୁଭିନୋ (ବହୂସୁ)] ଉଦ୍ଧତା ଉନ୍ନଳା ଚପଲା ମୁଖରା ୱିକିଣ୍ଣୱାଚା, ଇନ୍ଦ୍ରିୟେସୁ ଅଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରା, ଭୋଜନେ ଅମତ୍ତଞ୍ଞୁନୋ, ଜାଗରିୟଂ ଅନନୁୟୁତ୍ତା, ସାମଞ୍ଞେ ଅନପେକ୍ଖୱନ୍ତୋ, ସିକ୍ଖାୟ ନ ତିବ୍ବଗାରୱା, ବାହୁଲିକା ସାଥଲିକା, ଓକ୍କମନେ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା, ପୱିୱେକେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରା, କୁସୀତା ହୀନୱୀରିୟା ମୁଟ୍ଠସ୍ସତୀ ଅସମ୍ପଜାନା ଅସମାହିତା ୱିବ୍ଭନ୍ତଚିତ୍ତା ଦୁପ୍ପଞ୍ଞା ଏଳମୂଗା, ତେସଂ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଇମିନା ଧମ୍ମପରିୟାୟେନ ହଦୟା ହଦୟଂ ମଞ୍ଞେ ଅଞ୍ଞାୟ ତଚ୍ଛତି।

''ୟେ ପନ ତେ କୁଲପୁତ୍ତା ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତା, ଅସଠା ଅମାୟାୱିନୋ ଅକେତବିନୋ ଅନୁଦ୍ଧତା ଅନୁନ୍ନଳା ଅଚପଲା ଅମୁଖରା ଅୱିକିଣ୍ଣୱାଚା, ଇନ୍ଦ୍ରିୟେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରା, ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁନୋ, ଜାଗରିୟଂ ଅନୁୟୁତ୍ତା, ସାମଞ୍ଞେ ଅପେକ୍ଖୱନ୍ତୋ, ସିକ୍ଖାୟ ତିବ୍ବଗାରୱା, ନ ବାହୁଲିକା ନ ସାଥଲିକା, ଓକ୍କମନେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରା, ପୱିୱେକେ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା, ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟା ପହିତତ୍ତା ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତୀ ସମ୍ପଜାନା ସମାହିତା ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତା

ପଞ୍ଞତ୍ତଓନ୍ତୋ ଅନେଳଅମୂଗା, ତେ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଇମଂ ଧମ୍ମପରିୟାୟଂ ସୁତ୍ୱା ପିଓନ୍ତି ମଞ୍ଞେ, ଘସନ୍ତି ମଞ୍ଞେ ଓଚସା ଚେଓ ମନସା ଚ – ‘ସାଧୁ ଓତ, ଭୋ, ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅକୁସଲା ଓୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା କୁସଲେ ପତିଟ୍ଠାପେତୀ’ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆଓୁସୋ, ଇତ୍ଥୀ ଓା ପୁରିସୋ ଓା ଦହରୋ ଯୁଓା ମଣ୍ଡନକଜାତିକୋ ସୀସଂନ୍ହାତୋ ଉପ୍ପଲମାଲଂ ଓା ଓସ୍ସିକମାଲଂ ଓା ଅତିମୁତ୍ତକମାଲଂ [ଅଧିମୁତ୍ତକମାଲଂ (ସ୍ୟା।)] ଓା ଲଭିତ୍ୱା ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଉତ୍ତମଙ୍ଗେ ସିରସ୍ମିଂ ପତିଟ୍ଠପେୟ୍ୟ, ଏଓମେଓ ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଯେ ତେ କୁଲପୁତ୍ତା ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତା, ଅସଠା ଅମାୟାଓିନୋ ଅକେତବିନୋ ଅନୁଦ୍ଧତା ଅନୁନ୍ନଳା ଅଚପଲା ଅମୁଖରା ଅଓିକିଣ୍ଣଓାଚା, ଇନ୍ଦ୍ରିୟେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରା, ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁନୋ, ଜାଗରିୟଂ ଅନୁୟୁତ୍ତା, ସାମଞ୍ଞେ ଅପେକ୍ଖଓନ୍ତୋ, ସିକ୍ଖାୟ ତିବ୍ବଗାରଓା, ନ ବାହୁଲିକା ନ ସାଥଲିକା, ଓକ୍କମନେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରା, ପଓିଓେକେ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା, ଆରଦ୍ଧଓୀରିୟା ପହିତତ୍ତା ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତୀ ସମ୍ପଜାନା ସମାହିତା ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତା ପଞ୍ଞଓନ୍ତୋ ଅନେଳଅମୂଗା, ତେ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଇମଂ ଧମ୍ମପରିୟାୟଂ ସୁତ୍ୱା ପିଓନ୍ତି ମଞ୍ଞେ, ଘସନ୍ତି ମଞ୍ଞେ ଓଚସା ଚେଓ ମନସା ଚ – ‘ସାଧୁ ଓତ, ଭୋ, ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅକୁସଲା ଓୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା କୁସଲେ ପତିଟ୍ଠାପେତୀ’ତି। ଇତିହ ତେ ଉଭୋ ମହାନାଗା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ସୁଭାସିତଂ ସମନୁମୋଦିଂସୂ’’ତି।

ଅନଙ୍ଗଣସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟସୁତ୍ତଂ

୬୪। ଏଓଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗଓା ସାଓତ୍ଥିୟଂ ଓିହରତି ଜେତଓନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗଓା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖଓୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଓତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗଓା ଏତଦଓୋଚ –

‘‘ସମ୍ପନ୍ନସୀଲା, ଭିକ୍ଖଓେ, ଓିହରଥ ସମ୍ପନ୍ନପାତିମୋକ୍ଖା; ପାତିମୋକ୍ଖସଂଓରସଂଓୁତା ଓିହରଥ ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନା ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ଓଜ୍ଜେସୁ ଭୟଦସ୍ସାଓିନୋ; ସମାଦାୟ ସିକ୍ଖଥ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ।

୬୫। ‘‘ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପିୟୋ ଚ ଅସ୍ସଂ ମନାପୋ ଚ ଗରୁ ଚ ଭାଓନୀୟୋ ଚା’ତି [ମନାପୋ ଗରୁଭାଓନିୟୋ ଚାତି (ସୀ।)], ସୀଲେସ୍ୱେଓସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁୟୁତ୍ତୋ ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ ଓିପସ୍ସନାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ଲାଭୀ ଅସ୍ସଂ ଚୀଓରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନ’ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ୱେଓସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁୟୁତ୍ତୋ ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ ଓିପସ୍ସନାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ୟେସାହଂ ଚୀଓରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜାମି ତେସଂ ତେ କାରା ମହପ୍ଫଲା ଅସ୍ସୁ ମହାନିସଂସା’ତି, ସୀଲେସ୍ୱେଓସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁୟୁତ୍ତୋ ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ ଓିପସ୍ସନାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ଯେ ମଂ [ୟେ ମେ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଞାତୀ ସାଲୋହିତା ପେତା କାଲଙ୍କତା [କାଲକତା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ପସନ୍ନଚିତ୍ତା ଅନୁସ୍ସରନ୍ତି ତେସଂ ତଂ ମହପ୍ଫଲଂ ଅସ୍ସ ମହାନିସଂସ’ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ୱେଓସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁୟୁତ୍ତୋ ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ ଓିପସ୍ସନାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

୬୬। ‘‘ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ଅରତିରତିସହୋ ଅସ୍ସଂ, ନ ଚ ମଂ ଅରତି ସହେୟ୍ୟ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅରତିଂ ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଓିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ୱେଓସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ଭୟଭେରଓସହୋ ଅସ୍ସଂ, ନ ଚ ମଂ ଭୟଭେରଓଂ ସହେୟ୍ୟ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଭୟଭେରଓଂ ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଓିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ୱେଓସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖଓିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ଅସ୍ସଂ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ’ତି, ସୀଲେସ୍ୱେଓସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ଯେ ତେ ସନ୍ତା ୱିମୋକ୍ଖା ଅତିକ୍କମ୍ମ ରୂପେ ଆରୁପ୍ପା, ତେ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ୱା ୱିହରେଯ୍ୟ’ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ୱେୱସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

୬୭। ‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ସୋତାପନ୍ନୋ ଅସ୍ସଂ ଅୱିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିଯତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାଯଣୋ’ତି, ସୀଲେସ୍ୱେୱସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ରାଗଦୋସମୋହାନଂ ତନୁତ୍ତା ସକଦାଗାମୀ ଅସ୍ସଂ ସକିଦେୱ ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରେଯ୍ୟ’ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ୱେୱସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଓପପାତିକୋ ଅସ୍ସଂ ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା’ତି, ସୀଲେସ୍ୱେୱସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

୬୮। ‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ଅନେକୱିହିତଂ ଇଦ୍ଧିୱିଧଂ ପଚ୍ଚନୁଭୱେଯ୍ୟଂ – ଏକୋପି ହୁତ୍ୱା ବହୁଧା ଅସ୍ସଂ, ବହୁଧାପି ହୁତ୍ୱା ଏକୋ ଅସ୍ସଂ; ଆୱିଭାୱଂ ତିରୋଭାୱଂ; ତିରୋକୁଟ୍ଟଂ ତିରୋପାକାରଂ ତିରୋପବ୍ବତଂ ଅସଜ୍ଜମାନୋ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟଂ, ସେଯ୍ୟଥାପି ଆକାସେ; ପଥୱିଯାପି ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନିମ୍ମୁଜ୍ଜଂ କରେଯ୍ୟଂ, ସେଯ୍ୟଥାପି ଉଦକେ; ଉଦକେପି ଅଭିଜ୍ଜମାନେ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟଂ, ସେଯ୍ୟଥାପି ପଥୱିଯଂ; ଆକାସେପି ପଲ୍ଲଙ୍କେନ କମେଯ୍ୟଂ, ସେଯ୍ୟଥାପି ପକ୍ଖୀ ସକୁଣୋ; ଇମେପି ଚନ୍ଦିମସୂରିଯେ ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକେ ଏୱଂମହାନୁଭାୱେ ପାଣିନା ପରାମସେଯ୍ୟଂ ପରିମଜ୍ଜେଯ୍ୟଂ; ଯାୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକାପି କାଯେନ ୱସଂ ୱତ୍ତେଯ୍ୟ’ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ୱେୱସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ଦିବ୍ବାଯ ସୋତଧାତୁଯା ୱିସୁଦ୍ଧାଯ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସିକାଯ ଉଭୋ ସଦ୍ଦେ ସୁଣେଯ୍ୟଂ – ଦିବ୍ବେ ଚ ମାନୁସେ ଚ ଯେ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ଚା’ତି, ସୀଲେସ୍ୱେୱସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନେଯ୍ୟଂ – ସରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସରାଗଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ, ୱୀତରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱୀତରାଗଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ; ସଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସଦୋସଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ, ୱୀତଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱୀତଦୋସଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ; ସମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସମୋହଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ, ୱୀତମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱୀତମୋହଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ; ସଂଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସଂଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ, ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ; ମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ, ଅମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ; ସଉତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସଉତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ, ଅନୁତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ; ସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ, ଅସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅସମାହିତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ; ୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟଂ, ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେଯ୍ୟ’ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ୱେୱସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରେଯ୍ୟଂ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ ତିସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ଚତସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଚପି ଜାତିଯୋ ଦସପି ଜାତିଯୋ ୱୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ତିଂସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଜାତିସତମ୍ପି ଜାତିସହସ୍ସମ୍ପି ଜାତି ସତସହସ୍ସମ୍ପି ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ – ଅମୁତ୍ରାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାଯୁପରିଯନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଅମୁତ୍ର ଉଦପାଦିଂ; ତତ୍ରାପାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାଯୁପରିଯନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଇଧୂପପନ୍ନୋତି। ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରେଯ୍ୟ’ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ୱେୱସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସେଯ୍ୟଂ ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନେଯ୍ୟଂ – ଇମେ ୱତ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିଯାନଂ ଉପୱାଦକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପନ୍ନା; ଇମେ ୱା ପନ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାଯସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିଯାନଂ ଅନୁପୱାଦକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା

ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନାତି, ଇତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସେୟ୍ୟଂ ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନେୟ୍ୟ'ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ୱେୱସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ ଅସ୍ସ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁଯୁତ୍ତୋ ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ ୱିପସ୍ସନାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

୬୯। ''ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – 'ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ'ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ୱେୱସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁଯୁତ୍ତୋ ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ ୱିପସ୍ସନାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

''ସମ୍ପନ୍ନସୀଲା, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିହରଥ ସମ୍ପନ୍ନପାତିମୋକ୍ଖା; ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତା ୱିହରଥ ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନା ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାୱିନୋ; ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖଥ ସିକ୍ଖାପଦେସୂ''ତି – ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ୱତ୍ଥସୁତ୍ତଂ

୭୦। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଭିକ୍ଖୱୋ''ତି। ''ଭଦନ୍ତେ''ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱତ୍ଥଂ ସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ମଲଗ୍ଗହିତଂ; ତମେନଂ ରଜକୋ ଯସ୍ମିଂ ଯସ୍ମିଂ ରଙ୍ଗଜାତେ ଉପସଂହରେୟ୍ୟ – ଯଦି ନୀଲକାଯ ଯଦି ପୀତକାଯ ଯଦି ଲୋହିତକାଯ ଯଦି ମଞ୍ଜିଟ୍ଠକାଯ [ମଞ୍ଜେଟ୍ଠକାଯ (ସୀ। ପୀ।), ମଞ୍ଜେଟ୍ଠିକାଯ (ସ୍ୟା।)] ଦୁରତ୍ତୱଣ୍ଣମେୱସ୍ସ ଅପରିସୁଦ୍ଧୱଣ୍ଣମେୱସ୍ସ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଅପରିସୁଦ୍ଧତ୍ତା, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱତ୍ଥସ୍ସ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚିତ୍ତେ ସଂକିଲିଟ୍ଠେ, ଦୁଗ୍ଗତି ପାଟିକଙ୍ଖା। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱତ୍ଥଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ପରିଯୋଦାତଂ; ତମେନଂ ରଜକୋ ଯସ୍ମିଂ ଯସ୍ମିଂ ରଙ୍ଗଜାତେ ଉପସଂହରେୟ୍ୟ – ଯଦି ନୀଲକାଯ ଯଦି ପୀତକାଯ ଯଦି ଲୋହିତକାଯ ଯଦି ମଞ୍ଜିଟ୍ଠକାଯ – ସୁରତ୍ତୱଣ୍ଣମେୱସ୍ସ ପରିସୁଦ୍ଧୱଣ୍ଣମେୱସ୍ସ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ପରିସୁଦ୍ଧତ୍ତା, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱତ୍ଥସ୍ସ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚିତ୍ତେ ଅସଂକିଲିଟ୍ଠେ, ସୁଗତି ପାଟିକଙ୍ଖା।

୭୧। ''କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସା? ଅଭିଜ୍ଝାୱିସମଲୋଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ବ୍ୟାପାଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, କୋଧୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ଉପନାହୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ମକ୍ଖୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ପଳାସୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ଇସ୍ସା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ମଚ୍ଛରିଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ମାଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ସାଠେୟ୍ୟଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ଥମ୍ଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ସାରମ୍ଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ମାନୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ଅତିମାନୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ମଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ପମାଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ।

୭୨। ''ସ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଅଭିଜ୍ଝାୱିସମଲୋଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ଅଭିଜ୍ଝାୱିସମଲୋଭଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ବ୍ୟାପାଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ବ୍ୟାପାଦଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି ; 'କୋଧୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା କୋଧଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ଉପନାହୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ଉପନାହଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ମକ୍ଖୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ମକ୍ଖଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ପଳାସୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ପଳାସଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ଇସ୍ସା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ଇସ୍ସଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ମଚ୍ଛରିଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ମଚ୍ଛରିଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ମାଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ମାଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ସାଠେୟ୍ୟଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ସାଠେୟ୍ୟଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ଥମ୍ଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ଥମ୍ଭଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ସାରମ୍ଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ସାରମ୍ଭଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ମାନୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ମାନଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ଅତିମାନୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ଅତିମାନଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; 'ମଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ମଦଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ

ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି; ‘ପମାଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ପମାଦଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସଂ ପଜହତି।

୭୩। ‘‘ଯତୋ ଖୋ [ଯତୋ ଚ ଖୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ‘ଅଭିଜ୍ଝାୱିସମଲୋଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ଅଭିଜ୍ଝାୱିସମଲୋଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ‘ବ୍ୟାପାଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ବ୍ୟାପାଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘କୋଧୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା କୋଧୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ଉପନାହୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ଉପନାହୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ମକ୍ଖୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ମକ୍ଖୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ପଳାସୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ପଳାସୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ଇସ୍ସା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ଇସ୍ସା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ମଚ୍ଛରିଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ମଚ୍ଛରିଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ମାଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ମାଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ସାଠେଯ୍ୟଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ସାଠେଯ୍ୟଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ଥମ୍ଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ଥମ୍ଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ସାରମ୍ଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ସାରମ୍ଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ମାନୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ମାନୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ଅତିମାନୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ଅତିମାନୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ମଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ମଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି; ‘ପମାଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ’ତି – ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ପମାଦୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ ପହୀନୋ ହୋତି।

୭୪। ‘‘ସୋ ବୁଦ୍ଧେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା’ତି; ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – ‘ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଅକାଲିକୋ ଏହିପସ୍ସିକୋ ଓପନେଯ୍ୟିକୋ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିଞ୍ଞୂହୀ’ତି; ସଙ୍ଘେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – ‘ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ଉଜୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ଞାଯପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ଯଦିଦଂ ଚତ୍ତାରି ପୁରିସଯୁଗାନି, ଅଟ୍ଠ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲା। ଏସ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ ଆହୁନେଯ୍ୟୋ ପାହୁନେଯ୍ୟୋ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟୋ ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀଯୋ , ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା’ତି।

୭୫। ‘‘ଯଥୋଧି [ଯତୋଧି (ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପାଠନ୍ତରଂ)] ଖୋ ପନସ୍ସ ଚତ୍ତଂ ହୋତି ୱନ୍ତଂ ମୁତ୍ତଂ ପହୀନଂ ପଟିନିସ୍ସଟ୍ଠଂ, ସୋ ‘ବୁଦ୍ଧେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋମ୍ହୀ’ତି ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାଯତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯୋ ସୁଖଂ ୱେଦେତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି; ‘ଧମ୍ମେ…ପେ… ସଙ୍ଘେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋମ୍ହୀ’ତି ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ; ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାଯତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯୋ ସୁଖଂ ୱେଦେତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି। ‘ଯଥୋଧି ଖୋ ପନ ମେ ଚତ୍ତଂ ୱନ୍ତଂ ମୁତ୍ତଂ ପହୀନଂ ପଟିନିସ୍ସଟ୍ଠ’ନ୍ତି ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ; ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାଯତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯୋ ସୁଖଂ ୱେଦେତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି।

୭୬। ‘‘ସ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂସୀଲୋ ଏୱଂଧମ୍ମୋ ଏୱଂପଞ୍ଞୋ ସାଲୀନଂ ଚେପି ପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜତି ୱିଚିତକାଳକଂ ଅନେକସୂପଂ ଅନେକବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, ନେୱସ୍ସ ତଂ ହୋତି ଅନ୍ତରାଯାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱତ୍ଥଂ ସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ମଲଗ୍ଗହିତଂ ଅଚ୍ଛୋଦକଂ ଆଗମ୍ମ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ହୋତି ପରିଯୋଦାତଂ , ଉକ୍କାମୁଖଂ ୱା ପନାଗମ୍ମ ଜାତରୂପଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ହୋତି ପରିଯୋଦାତଂ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂସୀଲୋ ଏୱଂଧମ୍ମୋ ଏୱଂପଞ୍ଞୋ ସାଲୀନଂ ଚେପି ପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜତି ୱିଚିତକାଳକଂ ଅନେକସୂପଂ ଅନେକବ୍ୟଞ୍ଜନଂ , ନେୱସ୍ସ ତଂ ହୋତି ଅନ୍ତରାଯାଯ।

୭୭। ‘‘ସୋ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ, ତଥା ତତିଯଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ [ଚତୁତ୍ଥିଂ (ସୀ। ପୀ।)]। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି; କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ, ତଥା ତତିଯଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି।

୭୮। ‘‘ସୋ ‘ଅତ୍ଥି ଇଦଂ, ଅତ୍ଥି ହୀନଂ, ଅତ୍ଥି ପଣୀତଂ, ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ସ ସଞ୍ଞାଗତସ୍ସ ଉତ୍ତରିଂ ନିସ୍ସରଣ’ନ୍ତି ପଜାନାତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ଜାନତୋ ଏୱଂ ପସ୍ସତୋ କାମାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି, ଭୱାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି, ଅୱିଜ୍ଜାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି। ୱିମୁତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିମୁତ୍ତମିତି ଞାଣଂ ହୋତି। ‘ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟା’ତି ପଜାନାତି । ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ – ‘ଭିକ୍ଖୁ ସିନାତୋ ଅନ୍ତରେନ ସିନାନେନା’’’ତି।

୭୯। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱତୋ ଅୱିଦୂରେ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଗଚ୍ଛତି ପନ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ବାହୁକଂ ନଦିଂ ସିନାୟିତୁ’’ନ୍ତି? ‘‘କିଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବାହୁକାୟ ନଦିୟା? କିଂ ବାହୁକା ନଦୀ କରିସ୍ସତୀ’’ତି? ‘‘ଲୋକ୍ଖସମ୍ମତା [ଲୋଖ୍ୟସମ୍ମତା (ସୀ।), ମୋକ୍ଖସମ୍ମତା (ପୀ।)] ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ବାହୁକା ନଦୀ ବହୁଜନସ୍ସ, ପୁଞ୍ଞସମ୍ମତା ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ବାହୁକା ନଦୀ ବହୁଜନସ୍ସ, ବାହୁକାୟ ପନ ନଦିୟା ବହୁଜନୋ ପାପକମ୍ମଂ କତଂ ପୱାହେତୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଗାଥାହି ଅଜ୍ଝଭାସି –

‘‘ବାହୁକଂ ଅଧିକକ୍କଞ୍ଚ, ଗୟଂ ସୁନ୍ଦରିକଂ ମପି [ସୁନ୍ଦରିକାମପି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ସୁନ୍ଦରିକଂ ମହିଂ (ଇତିପି)];

ସରସ୍ସତିଂ ପୟାଗଞ୍ଚ, ଅଥୋ ବାହୁମତିଂ ନଦିଂ;

ନିଚ୍ଚମ୍ପି ବାଲୋ ପକ୍ଖନ୍ଦୋ [ପକ୍କନ୍ନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], କଣ୍ହକମ୍ମୋ ନ ସୁଜ୍ଝତି।

‘‘କିଂ ସୁନ୍ଦରିକା କରିସ୍ସତି, କିଂ ପୟାଗା [ପୟାଗୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] କିଂ ବାହୁକା ନଦୀ;

ୱେରିଂ କତକିବ୍ବିସଂ ନରଂ, ନ ହି ନଂ ସୋଧୟେ ପାପକମ୍ମିନଂ।

‘‘ସୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱେ ସଦା ଫଗ୍ଗୁ, ସୁଦ୍ଧସ୍ସୁପୋସଥୋ ସଦା;

ସୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୁଚିକମ୍ମସ୍ସ, ସଦା ସମ୍ପଜ୍ଜତେ ୱତଂ;

ଇଧେୱ ସିନାହି ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସବ୍ବଭୂତେସୁ କରୋହି ଖେମତଂ।

‘‘ସଚେ ମୁସା ନ ଭଣସି, ସଚେ ପାଣଂ ନ ହିଂସସି;

ସଚେ ଅଦିନ୍ନଂ ନାଦିୟସି, ସଦ୍ଦହାନୋ ଅମଚ୍ଛରୀ;

କିଂ କାହସି ଗୟଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ଉଦପାନୋପି ତେ ଗୟା’’ତି।

୮୦। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ! ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭୋ ଗୋତମ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେୟ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେୟ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେୟ୍ୟ – ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀତି; ଏୱମେୱଂ ଭୋତା ଗୋତମେନ ଅନେକପରିୟାୟେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏସାହଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଲଭେୟ୍ୟାହଂ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଭେୟ୍ୟଂ ଉପସମ୍ପଦ’’ନ୍ତି। ଅଲତ୍ଥ ଖୋ ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଅଲତ୍ଥ ଉପସମ୍ପଦଂ। ଅଚିରୂପସମ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ପନାୟସ୍ମା ଭାରଦ୍ୱାଜୋ ଏକୋ ୱୂପକଟ୍ଠୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ – ୟସ୍ସତ୍ଥାୟ କୁଲପୁତ୍ତା ସମ୍ମଦେୱ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜନ୍ତି ତଦନୁତ୍ତରଂ – ବ୍ରହ୍ମଚରିୟପରିୟୋସାନଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସି। ‘‘ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟା’’ତି ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସି। ଅଞ୍ଞତରୋ ଖୋ ପନାୟସ୍ମା ଭାରଦ୍ୱାଜୋ ଅରହତଂ ଅହୋସୀତି।

ୱତ୍ଥସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ସଲ୍ଲେଖସୁତ୍ତଂ

୮୧। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାଚୁନ୍ଦୋ ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାଚୁନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଯା ଇମା, ଭନ୍ତେ, ଅନେକୱିହିତା ଦିଟ୍ଠିଯୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି – ଅତ୍ତୱାଦପଟିସଂଯୁତ୍ତା ୱା ଲୋକୱାଦପଟିସଂଯୁତ୍ତା ୱା – ଆଦିମେୱ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ମନସିକରୋତୋ ଏୱମେତାସଂ ଦିଟ୍ଠୀନଂ ପହାନଂ ହୋତି, ଏୱମେତାସଂ ଦିଟ୍ଠୀନଂ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ହୋତୀ''ତି?

୮୨। ''ଯା ଇମା, ଚୁନ୍ଦ, ଅନେକୱିହିତା ଦିଟ୍ଠିଯୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି – ଅତ୍ତୱାଦପଟିସଂଯୁତ୍ତା ୱା ଲୋକୱାଦପଟିସଂଯୁତ୍ତା ୱା – ଯତ୍ଥ ଚେତା ଦିଟ୍ଠିଯୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଯତ୍ଥ ଚ ଅନୁସେନ୍ତି ଯତ୍ଥ ଚ ସମୁଦାଚରନ୍ତି ତଂ 'ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେ ସୋ ଅତ୍ତା'ତି – ଏୱମେତଂ ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ପସ୍ସତୋ ଏୱମେତାସଂ ଦିଟ୍ଠୀନଂ ପହାନଂ ହୋତି, ଏୱମେତାସଂ ଦିଟ୍ଠୀନଂ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ହୋତି।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଚୁନ୍ଦ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ସଲ୍ଲେଖେନ ୱିହରାମୀ'ତି। ନ ଖୋ ପନେତେ, ଚୁନ୍ଦ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ସଲ୍ଲେଖା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରା ଏତେ ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଚୁନ୍ଦ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ସଲ୍ଲେଖେନ ୱିହରାମୀ'ତି। ନ ଖୋ ପନେତେ, ଚୁନ୍ଦ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ସଲ୍ଲେଖା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରା ଏତେ ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଚୁନ୍ଦ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରେଯ୍ଯ, ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେଯ୍ଯ, ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – 'ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ'ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ସଲ୍ଲେଖେନ ୱିହରାମୀ'ତି। ନ ଖୋ ପନେତେ, ଚୁନ୍ଦ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ସଲ୍ଲେଖା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରା ଏତେ ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଚୁନ୍ଦ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ସଲ୍ଲେଖେନ ୱିହରାମୀ'ତି। ନ ଖୋ ପନେତେ, ଚୁନ୍ଦ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ସଲ୍ଲେଖା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରା ଏତେ ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଚୁନ୍ଦ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା, ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା, ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା, 'ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ'ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ସଲ୍ଲେଖେନ ୱିହରାମୀ'ତି। ନ ଖୋ ପନେତେ, ଚୁନ୍ଦ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ସଲ୍ଲେଖା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସନ୍ତା ଏତେ ୱିହାରା ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଚୁନ୍ଦ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ'ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ସଲ୍ଲେଖେନ ୱିହରାମୀ'ତି। ନ ଖୋ ପନେତେ, ଚୁନ୍ଦ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ସଲ୍ଲେଖା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସନ୍ତା ଏତେ ୱିହାରା ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଚୁନ୍ଦ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ'ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ସଲ୍ଲେଖେନ ୱିହରାମୀ'ତି। ନ ଖୋ ପନେତେ, ଚୁନ୍ଦ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ସଲ୍ଲେଖା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସନ୍ତା ଏତେ ୱିହାରା ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଚୁନ୍ଦ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ସଲ୍ଲେଖେନ ୱିହରାମୀ'ତି । ନ ଖୋ ପନେତେ, ଚୁନ୍ଦ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ସଲ୍ଲେଖା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସନ୍ତା ଏତେ ୱିହାରା ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

୮୩। ''ଇଧ ଖୋ ପନ ୱୋ, ଚୁନ୍ଦ, ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। 'ପରେ ୱିହିଂସକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅୱିହିଂସକା ଭୱିସ୍ସାମା'ତି ସଲ୍ଲେଖୋ

କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ପାଣାତିପାତୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ପାଣାତିପାତା ପଟିଵିରତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିଵିରତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମୁସାଵାଦୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ମୁସାଵାଦା ପଟିଵିରତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ପିସୁଣଵାଚା [ପିସୁଣା ଵାଚା (ସୀ। ପୀ।)] ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ପିସୁଣାଯ ଵାଚାଯ ପଟିଵିରତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଫରୁସଵାଚା [ଫରୁସା ଵାଚା (ସୀ। ପୀ।)] ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଫରୁସାଯ ଵାଚାଯ ପଟିଵିରତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିଵିରତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଅଭିଜ୍ଝାଲୂ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅନଭିଜ୍ଝାଲୂ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମିଚ୍ଛାଵାଚା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସମ୍ମାଵାଚା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମିଚ୍ଛାଆଜୀଵା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସମ୍ମାଆଜୀଵା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମିଚ୍ଛାଵାଯାମା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସମ୍ମାଵାଯାମା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମିଚ୍ଛାସତୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସମ୍ମାସତୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମିଚ୍ଛାସମାଧି ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସମ୍ମାସମାଧୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମିଚ୍ଛାଞାଣୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସମ୍ମାଞାଣୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମିଚ୍ଛାଵିମୁତ୍ତୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ।

‘‘‘ପରେ ଥୀନମିଦ୍ଧପରିଯୁଟ୍ଠିତା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଵିଗତଥୀନମିଦ୍ଧା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ । ‘ପରେ ଉଦ୍ଧତା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅନୁଦ୍ଧତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଵିଚିକିଚ୍ଛୀ [ଵେଚିକିଚ୍ଛୀ (ସୀ। ପୀ। କ।)] ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ତିଣ୍ଣଵିଚିକିଚ୍ଛା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ କୋଧନା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅକ୍କୋଧନା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଉପନାହୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅନୁପନାହୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମକ୍ଖୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି , ମଯମେତ୍ଥ ଅମକ୍ଖୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ପଳାସୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅପଳାସୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଇସ୍ସୁକୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅନିସ୍ସୁକୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମଚ୍ଛରୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅମଚ୍ଛରୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ସଠା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅସଠା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମାଯାଵୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅମାଯାଵୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଥଦ୍ଧା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥଦ୍ଧା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଅତିମାନୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅନତିମାନୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଦୁବ୍ବଚା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସୁଵଚା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ପାପମିତ୍ତା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ପମତ୍ତା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅପ୍ପମତ୍ତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଅସ୍ସଦ୍ଧା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ସଦ୍ଧା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଅହିରିକା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ହିରିମନା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଅନୋତ୍ତାପୀ [ଅନୋତ୍ତପ୍ପୀ (କ।)] ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଓତ୍ତାପୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଅପ୍ପସ୍ସୁତା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ବହୁସ୍ସୁତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ କୁସୀତା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଆରଦ୍ଧଵୀରିଯା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ମୁଟ୍ଠସ୍ସତୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ। ‘ପରେ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ଆଧାନଗ୍ଗାହୀ ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ଅନାଧାନଗ୍ଗାହୀ ସୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ସଲ୍ଲେଖୋ କରଣୀଯୋ।

୮୪। ‘‘ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଚୁନ୍ଦ, କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ବହୁକାରଂ [ବହୂପକାରଂ (କ।)] ଵଦାମି, କୋ ପନ ଵାଦୋ କାଯେନ ଵାଚାଯ ଅନୁଵିଧୀଯନାସୁ! ତସ୍ମାତିହ, ଚୁନ୍ଦ, ‘ପରେ ଵିହିଂସକା ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅଵିହିଂସକା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ। ‘ପରେ ପାଣାତିପାତୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ପାଣାତିପାତା ପଟିଵିରତା ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ…‘ପରେ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ଆଧାନଗ୍ଗାହୀ ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ ଅସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ଅନାଧାନଗ୍ଗାହୀ ସୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ ଭଵିସ୍ସାମା’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

୮୫। ‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଚୁନ୍ଦ, ଵିସମୋ ମଗ୍ଗୋ ଅସ୍ସ, ତସ୍ସ [ମଗ୍ଗୋ ତସ୍ସାସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଅଞ୍ଞୋ ସମୋ ମଗ୍ଗୋ ପରିକ୍କମନାଯ; ସେଯ୍ୟଥା ଵା ପନ, ଚୁନ୍ଦ, ଵିସମଂ ତିତ୍ଥଂ ଅସ୍ସ, ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଂ ସମଂ ତିତ୍ଥଂ ପରିକ୍କମନାଯ; ଏଵମେଵ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ଵିହିଂସକସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅଵିହିଂସା ହୋତି ପରିକ୍କମନାଯ, ପାଣାତିପାତିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପାଣାତିପାତା ଵେରମଣୀ ହୋତି ପରିକ୍କମନାଯ, ଅଦିନ୍ନାଦାଯିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ଵେରମଣୀ ହୋତି ପରିକ୍କମନାଯ, ଅବ୍ରହ୍ମଚାରିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ଵେରମଣୀ ହୋତି ପରିକ୍କମନାଯ , ମୁସାଵାଦିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ

ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ପିସୁଣୱାଚସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଫରୁସୱାଚସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଅଭିଜ୍ଝାଲୁସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନଭିଜ୍ଝା ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅବ୍ୟାପାଦୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମିଚ୍ଛାୱାଚସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଚା ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମିଚ୍ଛାସତିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାସତି ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମିଚ୍ଛାସମାଧିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାସମାଧି ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମିଚ୍ଛାଞାଣିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାଞାଣଂ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ।

''ଥୀନମିଦ୍ଧପରିଯୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧତା ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଉଦ୍ଧତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନୁଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ୱିଚିକିଚ୍ଛିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛତା ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, କୋଧନସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅକ୍କୋଧୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଉପନାହିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନୁପନାହୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମକ୍ଖିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅମକ୍ଖୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ପଳାସିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅପଳାସୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ , ଇସ୍ସୁକିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନିସ୍ସୁକିତା ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମଚ୍ଛରିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅମଚ୍ଛରିଯଂ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ସଠସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅସାଠେଯ୍ୟଂ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମାଯାୱିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅମାଯା [ଅମାଯାୱିତା (କ।)] ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଥଦ୍ଧସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅଥଦ୍ଧିଯଂ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଅତିମାନିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନତିମାନୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଦୁବ୍ବଚସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସୋୱଚସ୍ସତା ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ପାପମିତ୍ତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତତା ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ପମତ୍ତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅପ୍ପମାଦୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଅସ୍ସଦ୍ଧସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସଦ୍ଧା ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଅହିରିକସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ହିରୀ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଅନୋତ୍ତାପିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଓତ୍ତପ୍ପଂ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଅପ୍ପସ୍ସୁତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ବାହୁସଚ୍ଚଂ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, କୁସୀତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ମୁଟ୍ଠସ୍ସତିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତିତା ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ, ଦୁପ୍ପଞ୍ଞସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ , ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସି-ଆଧାନଗ୍ଗାହି-ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସିଅନାଧାନଗ୍ଗାହି-ସୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗିତା ହୋତି ପରିକ୍କମନାୟ।

୮୬। ''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଚୁନ୍ଦ, ଯେ କେଚି ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସବ୍ବେ ତେ ଅଧୋଭାଗଙ୍ଗମନୀଯା [ଅଧୋଭାୱଙ୍ଗମନୀଯା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଯେ କେଚି କୁସଲା ଧମ୍ମା ସବ୍ବେ ତେ ଉପରିଭାଗଙ୍ଗମନୀଯା [ଉପରିଭାୱଙ୍ଗମନୀଯା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଏୱମେୱ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ୱିହିଂସକସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅୱିହିଂସା ହୋତି ଉପରିଭାଗାୟ [ଉପରିଭାୱାୟ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)], ପାଣାତିପାତିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ହୋତି ଉପରିଭାଗାୟ…ପେ… ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସି-ଆଧାନଗ୍ଗାହି-ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସି-ଅନାଧାନଗ୍ଗାହି-ସୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗିତା ହୋତି ଉପରିଭାଗାୟ।

୮୭। ''ସୋ ୱତ, ଚୁନ୍ଦ, ଅତ୍ତନା ପଲିପପଲିପନ୍ନୋ ପରଂ ପଲିପପଲିପନ୍ନଂ ଉଦ୍ଧରିସ୍ସତୀତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ସୋ ୱତ, ଚୁନ୍ଦ, ଅତ୍ତନା ଅପଲିପପଲିପନ୍ନୋ ପରଂ ପଲିପପଲିପନ୍ନଂ ଉଦ୍ଧରିସ୍ସତୀତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ସୋ ୱତ, ଚୁନ୍ଦ, ଅତ୍ତନା ଅଦନ୍ତୋ ଅୱିନୀତୋ ଅପରିନିବ୍ବୁତୋ ପରଂ ଦମେସ୍ସତି ୱିନେସ୍ସତି ପରିନିବ୍ବାପେସ୍ସତୀତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ସୋ ୱତ , ଚୁନ୍ଦ, ଅତ୍ତନା ଦନ୍ତୋ ୱିନୀତୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ ପରଂ ଦମେସ୍ସତି ୱିନେସ୍ସତି ପରିନିବ୍ବାପେସ୍ସତୀତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ୱିହିଂସକସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅୱିହିଂସା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ, ପାଣାତିପାତିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ଅଦିନ୍ନାଦାଯିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ଅବ୍ରହ୍ମଚାରିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ୱେରମଣୀ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ମୁସାୱାଦିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ପିସୁଣୱାଚସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ଫରୁସୱାଚସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ସମ୍ଫପ୍ପଲାପିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ଅଭିଜ୍ଝାଲୁସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନଭିଜ୍ଝା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅବ୍ୟାପାଦୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ମିଚ୍ଛାୱାଚସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଚା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ମିଚ୍ଛାୱାଯାମସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ମିଚ୍ଛାସତିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାସତି ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ମିଚ୍ଛାସମାଧିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାସମାଧି ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ମିଚ୍ଛାଞାଣିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାଞାଣଂ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାୟ। ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିସ୍ସ

ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ।

‘‘ଥୀନମିଦ୍ଧପରିଯୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧତା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ଉଦ୍ଧତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନୁଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ୱିଚିକିଚ୍ଛିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛତା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। କୋଧନସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅକ୍କୋଧୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ଉପନାହିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନୁପନାହୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ମକ୍ଖିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅମକ୍ଖୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ପଳାସିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅପଳାସୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ଇସ୍ସୁକିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନିସ୍ସୁକିତା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ମଚ୍ଛରିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅମଚ୍ଛରିଯଂ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ସଠସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅସାଠେଯ୍ୟଂ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ମାଯାୱିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅମାଯା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ଥଦ୍ଧସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅତ୍ଥଦ୍ଧିଯଂ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ଅତିମାନିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନତିମାନୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ଦୁବ୍ବଚସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସୋୱଚସ୍ସତା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ପାପମିତ୍ତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ କଲ୍ଯାଣମିତ୍ତତା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ପମତ୍ତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅପ୍ପମାଦୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ଅସ୍ସଦ୍ଧସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସଦ୍ଧା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ଅହିରିକସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ହିରୀ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ଅନୋତ୍ତାପିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଓତ୍ତପ୍ପଂ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ଅପ୍ପସ୍ସୁତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ବାହୁସଚ୍ଚଂ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। କୁସୀତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ମୁଟ୍ଠସ୍ସତିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତିତା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ଦୁପ୍ପଞ୍ଞସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ। ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସି-ଆଧାନଗ୍ଗାହି-ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗିସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସି-ଅନାଧାନଗ୍ଗାହି-ସୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗିତା ହୋତି ପରିନିବ୍ବାନାଯ।

୮୮। ‘‘ଇତି ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ଦେସିତୋ ମଯା ସଲ୍ଲେଖପରିଯାଯୋ, ଦେସିତୋ ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦପରିଯାଯୋ, ଦେସିତୋ ପରିକ୍କମନପରିଯାଯୋ, ଦେସିତୋ ଉପରିଭାଗପରିଯାଯୋ, ଦେସିତୋ ପରିନିବ୍ବାନପରିଯାଯୋ। ଯଂ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ସତ୍ଥାରା କରଣୀଯଂ ସାୱକାନଂ ହିତେସିନା ଅନୁକମ୍ପକେନ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, କତଂ ୱୋ ତଂ ମଯା। ‘ଏତାନି, ଚୁନ୍ଦ, ରୁକ୍ଖମୂଲାନି, ଏତାନି ସୁଞ୍ଞାଗାରାନି, ଝାଯଥ, ଚୁନ୍ଦ, ମା ପମାଦତ୍ଥ, ମା ପଚ୍ଛାୱିପ୍ପଟିସାରିନୋ ଅହୁୱତ୍ଥ’ – ଅଯଂ ଖୋ ଅମ୍ହାକଂ ଅନୁସାସନୀ’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନୋ ଆଯସ୍ମା ମହାଚୁନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୀତି।

ଚତ୍ତାଲୀସପଦା ୱୁତ୍ତା, ସନ୍ଧଯୋ ପଞ୍ଚ ଦେସିତା;

ସଲ୍ଲେଖୋ ନାମ ସୁତ୍ତନ୍ତୋ, ଗମ୍ଭୀରୋ ସାଗରୂପମୋତି।

ସଲ୍ଲେଖସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିସୁତ୍ତଂ

୮୯। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୱେ’’ତି। ‘‘ଆୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘‘ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି [ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠୀ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠୀ’ତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି?

‘‘ଦୂରତୋପି ଖୋ ମଯଂ, ଆୱୁସୋ, ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାତୁଂ। ସାଧୁ ୱତାଯସ୍ମନ୍ତଂଯେୱ ସାରିପୁତ୍ତଂ ପଟିଭାତୁ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ। ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି। ‘‘ତେନ ହି, ଆୱୁସୋ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ଅକୁସଲଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଅକୁସଲମୂଲଞ୍ଚ ପଜାନାତି, କୁସଲଞ୍ଚ ପଜାନାତି, କୁସଲମୂଲଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମଂ ପନାୱୁସୋ, ଅକୁସଲଂ, କତମଂ ଅକୁସଲମୂଲଂ, କତମଂ କୁସଲଂ, କତମଂ କୁସଲମୂଲଂ? ପାଣାତିପାତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ,

ଅକୁସଲଂ, ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ଅକୁସଲଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ ଅକୁସଲଂ, ମୁସାୱାଦୋ ଅକୁସଲଂ, ପିସୁଣା ୱାଚା [ପିସୁଣୱାଚା (କ।)] ଅକୁସଲଂ, ଫରୁସା ୱାଚା [ଫରୁସୱାଚା (କ।)] ଅକୁସଲଂ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ ଅକୁସଲଂ, ଅଭିଜ୍ଝା ଅକୁସଲଂ, ବ୍ୟାପାଦୋ ଅକୁସଲଂ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ଅକୁସଲଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ ଅକୁସଲଂ। କତମଞ୍ଚାୱୁସୋ, ଅକୁସଲମୂଲଂ? ଲୋଭୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ, ଦୋସୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ, ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଅକୁସଲମୂଲଂ।

''କତମଞ୍ଚାୱୁସୋ , କୁସଲଂ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ କୁସଲଂ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ କୁସଲଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ କୁସଲଂ, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ କୁସଲଂ, ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀ କୁସଲଂ, ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀ କୁସଲଂ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ କୁସଲଂ, ଅନଭିଜ୍ଝା କୁସଲଂ, ଅବ୍ୟାପାଦୋ କୁସଲଂ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି କୁସଲଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, କୁସଲଂ। କତମଞ୍ଚାୱୁସୋ, କୁସଲମୂଲଂ? ଅଲୋଭୋ କୁସଲମୂଲଂ, ଅଦୋସୋ କୁସଲମୂଲଂ, ଅମୋହୋ କୁସଲମୂଲଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, କୁସଲମୂଲଂ।

''ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ଏୱଂ ଅକୁସଲଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଅକୁସଲମୂଲଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ କୁସଲଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ କୁସଲମୂଲଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସୟଂ ପହାୟ, ପଟିଘାନୁସୟଂ ପଟିୱିନୋଦେତ୍ୱା, 'ଅସ୍ମୀ'ତି ଦିଟ୍ଠିମାନାନୁସୟଂ ସମୂହନିତ୍ୱା, ଅୱିଜ୍ଜଂ ପହାୟ ୱିଜ୍ଜଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା, ଦିଟ୍ଠେୱଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ''ନ୍ତି।

୯୦। ''ସାଧାୱୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଉତ୍ତରି [ଉତ୍ତରିଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛୁଂ [ଅପୁଚ୍ଛିଂସୁ (ସ୍ୟା।)] – ''ସିୟା ପନାୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞୋପି ପରିୟାୟୋ ଯଥା ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ''ନ୍ତି?

''ସିୟା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ଆହାରଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଆହାରସମୁଦୟଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଆହାରନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଆହାରନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମୋ ପନାୱୁସୋ, ଆହାରୋ, କତମୋ ଆହାରସମୁଦୟୋ, କତମୋ ଆହାରନିରୋଧୋ, କତମା ଆହାରନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଚତ୍ତାରୋମେ, ଆୱୁସୋ, ଆହାରା ଭୂତାନଂ ୱା ସତ୍ତାନଂ ଠିତିୟା, ସମ୍ଭୱେସୀନଂ ୱା ଅନୁଗ୍ଗହାୟ। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ ଓଳାରିକୋ ୱା ସୁଖୁମୋ ୱା, ଫସ୍ସୋ ଦୁତିୟୋ, ମନୋସଞ୍ଚେତନା ତତିୟା, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଚତୁତ୍ଥଂ। ତଣ୍ହାସମୁଦୟା ଆହାରସମୁଦୟୋ, ତଣ୍ହାନିରୋଧା ଆହାରନିରୋଧୋ, ଅୟମେୱ ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଆହାରନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସମ୍ମାୱାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ , ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ସମ୍ମାୱାୟାମୋ ସମ୍ମାସତି ସମ୍ମାସମାଧି'।

''ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ଏୱଂ ଆହାରଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଆହାରସମୁଦୟଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଆହାରନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଆହାରନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସୟଂ ପହାୟ, ପଟିଘାନୁସୟଂ ପଟିୱିନୋଦେତ୍ୱା, 'ଅସ୍ମୀ'ତି ଦିଟ୍ଠିମାନାନୁସୟଂ ସମୂହନିତ୍ୱା, ଅୱିଜ୍ଜଂ ପହାୟ ୱିଜ୍ଜଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା, ଦିଟ୍ଠେୱଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ''ନ୍ତି।

୯୧। ''ସାଧାୱୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଉତ୍ତରି ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ''ସିୟା ପନାୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞୋପି ପରିୟାୟୋ ଯଥା ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ''ନ୍ତି?

''ସିୟା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମଂ ପନାୱୁସୋ, ଦୁକ୍ଖଂ, କତମୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟୋ, କତମୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ, କତମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଜାତିପି ଦୁକ୍ଖା, ଜରାପି ଦୁକ୍ଖା, ମରଣମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ, ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସାପି ଦୁକ୍ଖା, ଅପ୍ପିୟେହି ସମ୍ପୟୋଗୋପି ଦୁକ୍ଖୋ, ପିୟେହି ୱିପ୍ପୟୋଗୋପି ଦୁକ୍ଖୋ, ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ, ସଂଖିତ୍ତେନ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା [ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧାପି (କ।)] ଦୁକ୍ଖା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଦୁକ୍ଖଂ। କତମୋ ଚାୱୁସୋ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟୋ? ଯାୟଂ ତଣ୍ହା ପୋନୋବ୍ଭୱିକା ନନ୍ଦୀରାଗସହଗତା [ପୋନୋଭୱିକା (ସୀ।

ପୀ।)] ତତ୍ରତତ୍ରାଭିନନ୍ଦିନୀ [ନନ୍ଦିରାଗସହଗତା (ସୀ। ପୀ।)], ସେୟ୍ୟଥିଦଂ, କାମତଣ୍ହା ଭୱତଣ୍ହା ୱିଭୱତଣ୍ହା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟୋ। କତମୋ ଚାୱୁସୋ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ? ଯୋ ତସ୍ସାୟେୱ ତଣ୍ହାୟ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧୋ ଚାଗୋ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ମୁତ୍ତି ଅନାଲୟୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ। କତମା ଚାୱୁସୋ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଅୟମେୱ ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସୟଂ ପହାୟ, ପଟିଘାନୁସୟଂ ପଟିୱିନୋଦେତ୍ୱା, ‘ଅସ୍ମୀ’ତି ଦିଟ୍ଠିମାନାନୁସୟଂ ସମୂହନିତ୍ୱା, ଅୱିଜ୍ଜଂ ପହାୟ ୱିଜ୍ଜଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା, ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

୯୨। ‘‘ସାଧାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଉତ୍ତରି ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ‘‘ସିୟା ପନାୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞୋପି ପରିୟାୟୋ ଯଥା ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି?

‘‘ସିୟା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ଜରାମରଣଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଜରାମରଣସମୁଦୟଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଜରାମରଣନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଜରାମରଣନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମଂ ପନାୱୁସୋ, ଜରାମରଣଂ, କତମୋ ଜରାମରଣସମୁଦୟୋ, କତମୋ ଜରାମରଣନିରୋଧୋ, କତମା ଜରାମରଣନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହି ତମ୍ହି ସତ୍ତନିକାୟେ ଜରା ଜୀରଣତା ଖଣ୍ଡିଚ୍ଚଂ ପାଲିଚ୍ଚଂ ୱଲିତ୍ତଚତା ଆୟୁନୋ ସଂହାନି ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନଂ ପରିପାକୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଜରା। କତମଞ୍ଚାୱୁସୋ, ମରଣଂ? ଯା [ୟଂ (ପୀ। କ।), ସତିପଟ୍ଠାନସୁତ୍ତେପି] ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହା ତମ୍ହା ସତ୍ତନିକାୟା ଚୁତି ଚୱନତା ଭେଦୋ ଅନ୍ତରଧାନଂ ମଚ୍ଚୁ ମରଣଂ କାଲଂକିରିୟା ଖନ୍ଧାନଂ ଭେଦୋ, କଳେୱରସ୍ସ ନିକ୍ଖେପୋ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟସ୍ସୁପଚ୍ଛେଦୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ମରଣଂ। ଇତି ଅୟଞ୍ଚ ଜରା ଇଦଞ୍ଚ ମରଣଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଜରାମରଣଂ। ଜାତିସମୁଦୟା ଜରାମରଣସମୁଦୟୋ, ଜାତିନିରୋଧା ଜରାମରଣନିରୋଧୋ, ଅୟମେୱ ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଜରାମରଣନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ଏୱଂ ଜରାମରଣଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଜରାମରଣସମୁଦଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଜରାମରଣନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଜରାମରଣନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସୟଂ ପହାୟ…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

୯୩। ‘‘ସାଧାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ…ପେ… ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ସିୟା ପନାୱୁସୋ…ପେ… ‘‘ସିୟା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ଜାତିଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଜାତିସମୁଦୟଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଜାତିନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଜାତିନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମା ପନାୱୁସୋ, ଜାତି, କତମୋ ଜାତିସମୁଦୟୋ, କତମୋ ଜାତିନିରୋଧୋ, କତମା ଜାତିନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହି ତମ୍ହି ସତ୍ତନିକାୟେ ଜାତି ସଞ୍ଜାତି ଓକ୍କନ୍ତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ଖନ୍ଧାନଂ ପାତୁଭାୱୋ, ଆୟତନାନଂ ପଟିଲାଭୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଜାତି। ଭୱସମୁଦୟା ଜାତିସମୁଦୟୋ, ଭୱନିରୋଧା ଜାତିନିରୋଧୋ, ଅୟମେୱ ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଜାତିନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ଏୱଂ ଜାତିଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଜାତିସମୁଦୟଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଜାତିନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଜାତିନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସୟଂ ପହାୟ…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

୯୪। ‘‘ସାଧାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ…ପେ… ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ସିୟା ପନାୱୁସୋ…ପେ… ‘‘ସିୟା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିୟସାୱକୋ ଭୱଞ୍ଚ

ପଜାନାତି, ଭଓସମୁଦଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଭଓନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଭଓନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାଓତାପି ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅଓେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମୋ ପନାଓୁସୋ, ଭଓୋ, କତମୋ ଭଓସମୁଦଯୋ, କତମୋ ଭଓନିରୋଧୋ, କତମା ଭଓନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ତଯୋମେ, ଆଓୁସୋ, ଭଓା – କାମଭଓୋ, ରୂପଭଓୋ, ଅରୂପଭଓୋ। ଉପାଦାନସମୁଦଯା ଭଓସମୁଦଯୋ, ଉପାଦାନନିରୋଧା ଭଓନିରୋଧୋ, ଅଯମେଓ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଭଓନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ଏଓଂ ଭଓଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ ଭଓସମୁଦଯଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ ଭଓନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ ଭଓନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସଯଂ ପହାଯ…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। ଏତ୍ତାଓତାପି ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅଓେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

୯୫। ‘‘ସାଧାଓୁସୋ’’ତି ଖୋ…ପେ… ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ସିଯା ପନାଓୁସୋ…ପେ… ‘‘ସିଯା, ଆଓୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ଉପାଦାନଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଉପାଦାନସମୁଦଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଉପାଦାନନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଉପାଦାନନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାଓତାପି ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅଓେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମଂ ପନାଓୁସୋ, ଉପାଦାନଂ, କତମୋ ଉପାଦାନସମୁଦଯୋ, କତମୋ ଉପାଦାନନିରୋଧୋ, କତମା ଉପାଦାନନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଚତ୍ତାରିମାନି, ଆଓୁସୋ, ଉପାଦାନାନି – କାମୁପାଦାନଂ, ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ, ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନଂ, ଅତ୍ତଓାଦୁପାଦାନଂ। ତଣ୍ହାସମୁଦଯା ଉପାଦାନସମୁଦଯୋ, ତଣ୍ହାନିରୋଧା ଉପାଦାନନିରୋଧୋ, ଅଯମେଓ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଉପାଦାନନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ଏଓଂ ଉପାଦାନଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ ଉପାଦାନସମୁଦଯଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ ଉପାଦାନନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ ଉପାଦାନନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସଯଂ ପହାଯ…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାଓତାପି ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅଓେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

୯୬। ‘‘ସାଧାଓୁସୋ’’ତି ଖୋ…ପେ… ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ସିଯା ପନାଓୁସୋ…ପେ… ‘‘ସିଯା, ଆଓୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ତଣ୍ହଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ତଣ୍ହାସମୁଦଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ତଣ୍ହାନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ତଣ୍ହାନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାଓତାପି ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅଓେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମା ପନାଓୁସୋ, ତଣ୍ହା, କତମୋ ତଣ୍ହାସମୁଦଯୋ, କତମୋ ତଣ୍ହାନିରୋଧୋ, କତମା ତଣ୍ହାନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଛଯିମେ, ଆଓୁସୋ, ତଣ୍ହାକାଯା – ରୂପତଣ୍ହା, ସଦ୍ଦତଣ୍ହା, ଗନ୍ଧତଣ୍ହା, ରସତଣ୍ହା, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହା, ଧମ୍ମତଣ୍ହା। ଓେଦନାସମୁଦଯା ତଣ୍ହାସମୁଦଯୋ, ଓେଦନାନିରୋଧା ତଣ୍ହାନିରୋଧୋ, ଅଯମେଓ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ଏଓଂ ତଣ୍ହଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ ତଣ୍ହାସମୁଦଯଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ ତଣ୍ହାନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ ତଣ୍ହାନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସଯଂ ପହାଯ…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାଓତାପି ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅଓେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

୯୭। ‘‘ସାଧାଓୁସୋ’’ତି ଖୋ…ପେ… ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ସିଯା ପନାଓୁସୋ…ପେ… ‘‘ସିଯା, ଆଓୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ଓେଦନଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଓେଦନାସମୁଦଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଓେଦନାନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଓେଦନାନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାଓତାପି ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅଓେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମା ପନାଓୁସୋ, ଓେଦନା, କତମୋ ଓେଦନାସମୁଦଯୋ, କତମୋ ଓେଦନାନିରୋଧୋ, କତମା ଓେଦନାନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଛଯିମେ, ଆଓୁସୋ, ଓେଦନାକାଯା – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଓେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଓେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଓେଦନା, ଜିଓ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଓେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଓେଦନା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଓେଦନା। ଫସ୍ସସମୁଦଯା ଓେଦନାସମୁଦଯୋ, ଫସ୍ସନିରୋଧା ଓେଦନାନିରୋଧୋ, ଅଯମେଓ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଓେଦନାନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଅରିଯସାଓକୋ ଏଓଂ ଓେଦନଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ ଓେଦନାସମୁଦଯଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ ଓେଦନାନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏଓଂ

ୱେଦନାନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସଯଂ ପହାଯ…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

୯୮। ‘‘ସାଧାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ…ପେ… ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ସିଯା ପନାୱୁସୋ…ପେ… ‘‘ସିଯା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ଫସ୍ସଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଫସ୍ସସମୁଦଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଫସ୍ସନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଫସ୍ସନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମୋ ପନାୱୁସୋ, ଫସ୍ସୋ, କତମୋ ଫସ୍ସସମୁଦଯୋ, କତମୋ ଫସ୍ସନିରୋଧୋ, କତମା ଫସ୍ସନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଛଯିମେ, ଆୱୁସୋ, ଫସ୍ସକାଯା – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ , ଘାନସମ୍ଫସ୍ସୋ, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସୋ, କାଯସମ୍ଫସ୍ସୋ, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସୋ। ସଳାଯତନସମୁଦଯା ଫସ୍ସସମୁଦଯୋ, ସଳାଯତନନିରୋଧା ଫସ୍ସନିରୋଧୋ, ଅଯମେୱ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଫସ୍ସନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ଏୱଂ ଫସ୍ସଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଫସ୍ସସମୁଦଯଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଫସ୍ସନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଫସ୍ସନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସଯଂ ପହାଯ…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

୯୯। ‘‘ସାଧାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ…ପେ… ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ସିଯା ପନାୱୁସୋ…ପେ… ‘‘ସିଯା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସଳାଯତନଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ସଳାଯତନସମୁଦଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ସଳାଯତନନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ସଳାଯତନନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମଂ ପନାୱୁସୋ, ସଳାଯତନଂ, କତମୋ ସଳାଯତନସମୁଦଯୋ, କତମୋ ସଳାଯତନନିରୋଧୋ, କତମା ସଳାଯତନନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ? ଛଯିମାନି, ଆୱୁସୋ, ଆଯତନାନି – ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ସୋତାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ, ଜିୱ୍ହାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ। ନାମରୂପସମୁଦଯା ସଳାଯତନସମୁଦଯୋ, ନାମରୂପନିରୋଧା ସଳାଯତନନିରୋଧୋ, ଅଯମେୱ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ସଳାଯତନନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ଏୱଂ ସଳାଯତନଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ସଳାଯତନସମୁଦଯଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ସଳାଯତନନିରୋଧଂ ପଜାନାତି , ଏୱଂ ସଳାଯତନନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସଯଂ ପହାଯ…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

୧୦୦। ‘‘ସାଧାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ…ପେ… ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ସିଯା ପନାୱୁସୋ…ପେ… ‘‘ସିଯା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ନାମରୂପଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ନାମରୂପସମୁଦଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ନାମରୂପନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ନାମରୂପନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମଂ ପନାୱୁସୋ, ନାମରୂପଂ, କତମୋ ନାମରୂପସମୁଦଯୋ, କତମୋ ନାମରୂପନିରୋଧୋ, କତମା ନାମରୂପନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ୱେଦନା, ସଞ୍ଞା, ଚେତନା, ଫସ୍ସୋ, ମନସିକାରୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ନାମଂ; ଚତ୍ତାରି ଚ ମହାଭୂତାନି, ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ରୂପଂ। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ନାମରୂପଂ। ୱିଞ୍ଞାଣସମୁଦଯା ନାମରୂପସମୁଦଯୋ, ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧା ନାମରୂପନିରୋଧୋ, ଅଯମେୱ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ନାମରୂପନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ଏୱଂ ନାମରୂପଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ନାମରୂପସମୁଦଯଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ନାମରୂପନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ନାମରୂପନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସଯଂ ପହାଯ…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

୧୦୧। ‘‘ସାଧାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ…ପେ… ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ସିଯା ପନାୱୁସୋ…ପେ… ‘‘ସିଯା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ

ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ୱିଞ୍ଞାଣସମୁଦଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମଂ ପନାୱୁସୋ, ୱିଞ୍ଞାଣଂ, କତମୋ ୱିଞ୍ଞାଣସମୁଦଯୋ, କତମୋ ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ, କତମା ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଛଯିମେ, ଆୱୁସୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକାଯା – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ। ସଙ୍ଖାରସମୁଦଯା ୱିଞ୍ଞାଣସମୁଦଯୋ, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧା ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ, ଅଯମେୱ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

''ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ଏୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମୁଦଯଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି , ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସଯଂ ପହାଯ…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ''ନ୍ତି।

୧୦୨। ''ସାଧାୱୁସୋ''ତି ଖୋ…ପେ… ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ସିଯା ପନାୱୁସୋ…ପେ… ''ସିଯା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସଙ୍ଖାରେ ଚ ପଜାନାତି, ସଙ୍ଖାରସମୁଦଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମେ ପନାୱୁସୋ, ସଙ୍ଖାରା, କତମୋ ସଙ୍ଖାରସମୁଦଯୋ, କତମୋ ସଙ୍ଖାରନିରୋଧୋ, କତମା ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ତଯୋମେ, ଆୱୁସୋ, ସଙ୍ଖାରା – କାଯସଙ୍ଖାରୋ, ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ, ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ। ଅୱିଜ୍ଜାସମୁଦଯା ସଙ୍ଖାରସମୁଦଯୋ, ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧା ସଙ୍ଖାରନିରୋଧୋ, ଅଯମେୱ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

''ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ଏୱଂ ସଙ୍ଖାରେ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ସଙ୍ଖାରସମୁଦଯଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସଯଂ ପହାଯ, ପଟିଘାନୁସଯଂ ପଟିୱିନୋଦେତ୍ୱା, 'ଅସ୍ମୀ'ତି ଦିଟ୍ଠିମାନାନୁସଯଂ ସମୂହନିତ୍ୱା, ଅୱିଜ୍ଜଂ ପହାଯ ୱିଜ୍ଜଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା, ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ''ନ୍ତି।

୧୦୩। ''ସାଧାୱୁସୋ''ତି ଖୋ…ପେ… ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ସିଯା ପନାୱୁସୋ…ପେ… ''ସିଯା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ଅୱିଜ୍ଜଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଅୱିଜ୍ଜାସମୁଦଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମା ପନାୱୁସୋ, ଅୱିଜ୍ଜା, କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମୁଦଯୋ, କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧୋ, କତମା ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଯଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦୁକ୍ଖେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଅଞ୍ଞାଣଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଅୱିଜ୍ଜା। ଆସୱସମୁଦଯା ଅୱିଜ୍ଜାସମୁଦଯୋ, ଆସୱନିରୋଧା ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧୋ, ଅଯମେୱ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

''ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ଏୱଂ ଅୱିଜ୍ଜଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଅୱିଜ୍ଜାସମୁଦଯଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସଯଂ ପହାଯ, ପଟିଘାନୁସଯଂ ପଟିୱିନୋଦେତ୍ୱା, 'ଅସ୍ମୀ'ତି ଦିଟ୍ଠିମାନାନୁସଯଂ ସମୂହନିତ୍ୱା, ଅୱିଜ୍ଜଂ ପହାଯ ୱିଜ୍ଜଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା, ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ''ନ୍ତି।

୧୦୪। ''ସାଧାୱୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଉତ୍ତରି ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛୁଂ – ''ସିଯା ପନାୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞୋପି ପରିଯାଯୋ ଯଥା ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ''ନ୍ତି?

''ସିଯା, ଆୱୁସୋ। ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ଆସୱଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଆସୱସମୁଦଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଆସୱନିରୋଧଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଆସୱନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଞ୍ଚ ପଜାନାତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ

ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। କତମୋ ପନାୱୁସୋ, ଆସୱୋ, କତମୋ ଆସୱସମୁଦଯୋ, କତମୋ ଆସୱନିରୋଧୋ, କତମା ଆସୱନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦାତି? ତଯୋମେ, ଆୱୁସୋ, ଆସୱା – କାମାସୱୋ, ଭୱାସୱୋ, ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ। ଅୱିଜ୍ଜାସମୁଦଯା ଆସୱସମୁଦଯୋ, ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧା ଆସୱନିରୋଧୋ, ଅଯମେୱ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଆସୱନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ଏୱଂ ଆସୱଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଆସୱସମୁଦଯଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଆସୱନିରୋଧଂ ପଜାନାତି, ଏୱଂ ଆସୱନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ପଜାନାତି, ସୋ ସବ୍ବସୋ ରାଗାନୁସଯଂ ପହାଯ, ପଟିଘାନୁସଯଂ ପଟିୱିନୋଦେତ୍ୱା, ‘ଅସ୍ମୀ’ତି ଦିଟ୍ଠିମାନାନୁସଯଂ ସମୂହନିତ୍ୱା, ଅୱିଜ୍ଜଂ ପହାଯ ୱିଜ୍ଜଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା, ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି – ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅରିଯସାୱକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି , ଉଜୁଗତାସ୍ସ ଦିଟ୍ଠି, ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆଗତୋ ଇମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

ଇଦମୱୋଚାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ନୱମଂ। [ଇତୋ ପରଂ କେସୁଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ଇମାପି ଗାଥାଯୋ୍‌ଏୱଂ ଦିସ୍ସନ୍ତି –୍‌ଦୁକ୍ଖଂ ଜରାମରଣଂ ଉପାଦାନଂ, ସଠଆଯତନଂ ନାମରୂପଂ। ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଯା ସା ପରେ, କତମା ପନାୱୁସୋ ପଦାନଂ୍‌କିଂ ଜାତି ତଣ୍ହା ଚ ୱେଦନା, ଅୱିଜ୍ଜାଯ ଚତୁକ୍କନଯୋ। ଚତ୍ତାରି ପରେ କତମା, ପନାୱୁସୋ ପଦାନଂ କେୱଲଂ୍‌ଆହାରୋ ଚ ଭୱୋ ଫସ୍ସୋ, ସଙ୍ଖାରୋ ଆସୱପଞ୍ଚମୋ। ଯାୱ ପଞ୍ଚ ପରେ କତମା, ପନାୱୁସୋ ପଦାନଂ କିଂ୍‌କତମନ୍ତି ଛବ୍ବିଧା ୱୁତ୍ତଂ, କତମାନି ଚତୁବ୍ବିଧାନି। କତମୋ ପଞ୍ଚୱିଧୋ ୱୁତ୍ତୋ, ସବ୍ବେସଂ ଏକସଙ୍ଖାନଂ ପଞ୍ଚନଯପଦାନି ଚାତି]

୧୦। ମହାସତିପଟ୍ଠାନସୁତ୍ତଂ

୧୦୫। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା କୁରୂସୁ ୱିହରତି କମ୍ମାସଧମ୍ମଂ ନାମ କୁରୂନଂ ନିଗମୋ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

ଉଦ୍ଦେସୋ

୧୦୬। ‘‘ଏକାଯନୋ ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମଗ୍ଗୋ ସତ୍ତାନଂ ୱିସୁଦ୍ଧିଯା, ସୋକପରିଦେୱାନଂ [ପରିଦ୍ଦୱାନଂ (ସୀ। ପୀ।)] ସମତିକ୍କମାଯ, ଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମାଯ, ଞାଯସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ, ନିବ୍ବାନସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ, ଯଦିଦଂ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା।

‘‘କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ।

ଉଦ୍ଦେସୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

କାଯାନୁପସ୍ସନା ଆନାପାନପବ୍ବଂ

୧୦୭। ‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ୱା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ୱା ନିସୀଦତି, ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା, ଉଜୁଂ କାଯଂ ପଣିଧାଯ, ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା। ସୋ ସତୋୱ ଅସ୍ସସତି, ସତୋୱ [ସତୋ (ସ୍ୟା।)] ପସ୍ସସତି। ଦୀଘଂ ୱା ଅସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ଅସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ଦୀଘଂ ୱା ପସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ପସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ରସ୍ସଂ ୱା ଅସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ଅସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ରସ୍ସଂ ୱା ପସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ପସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ‘ସବ୍ବକାଯପଟିସଂୱେଦୀ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି, ‘ସବ୍ବକାଯପଟିସଂୱେଦୀ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି , ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ କାଯସଙ୍ଖାରଂ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି, ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ କାଯସଙ୍ଖାରଂ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦକ୍ଖୋ ଭମକାରୋ ଵା ଭମକାରନ୍ତେଵାସୀ ଵା ଦୀଘଂ ଵା ଅଞ୍ଛନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ଅଞ୍ଛାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ରସ୍ସଂ ଵା ଅଞ୍ଛନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ଅଞ୍ଛାମୀ’ତି ପଜାନାତି; ଏଵମେଵ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଦୀଘଂ ଵା ଅସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ଅସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ଦୀଘଂ ଵା ପସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ପସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ରସ୍ସଂ ଵା ଅସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ଅସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ରସ୍ସଂ ଵା ପସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ପସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି; ‘ସବ୍ବକାଯପଟିସଂଵେଦୀ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି, ‘ସବ୍ବକାଯପଟିସଂଵେଦୀ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି; ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ କାଯସଙ୍ଖାରଂ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି, ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ କାଯସଙ୍ଖାରଂ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଵା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ଵା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ଵା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି; ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ଵା କାଯସ୍ମିଂ ଵିହରତି, ଵଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ଵା କାଯସ୍ମିଂ ଵିହରତି, ସମୁଦଯଵଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ଵା କାଯସ୍ମିଂ ଵିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି କାଯୋ’ତି ଵା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି। ଯାଵଦେଵ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ଵିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଏଵମ୍ପି ଖୋ [ଏଵମ୍ପି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି।

ଆନାପାନପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

କାଯାନୁପସ୍ସନା ଇରିଯାପଥପବ୍ବଂ

୧୦୮। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଵା ‘ଗଚ୍ଛାମୀ’ତି ପଜାନାତି, ଠିତୋ ଵା ‘ଠିତୋମ୍ହୀ’ତି ପଜାନାତି, ନିସିନ୍ନୋ ଵା ‘ନିସିନ୍ନୋମ୍ହୀ’ତି ପଜାନାତି, ସଯାନୋ ଵା ‘ସଯାନୋମ୍ହୀ’ତି ପଜାନାତି। ଯଥା ଯଥା ଵା ପନସ୍ସ କାଯୋ ପଣିହିତୋ ହୋତି ତଥା ତଥା ନଂ ପଜାନାତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଵା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ଵା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ଵା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି; ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ଵା କାଯସ୍ମିଂ ଵିହରତି, ଵଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ଵା କାଯସ୍ମିଂ ଵିହରତି, ସମୁଦଯଵଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ଵା କାଯସ୍ମିଂ ଵିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି କାଯୋ’ତି ଵା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି। ଯାଵଦେଵ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ଵିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଏଵମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି।

ଇରିଯାପଥପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

କାଯାନୁପସ୍ସନା ସମ୍ପଜାନପବ୍ବଂ

୧୦୯। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଭିକ୍କନ୍ତେ ପଟିକ୍କନ୍ତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଆଲୋକିତେ ଵିଲୋକିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସମିଞ୍ଜିତେ ପସାରିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀଵରଧାରଣେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଅସିତେ ପୀତେ ଖାଯିତେ ସାଯିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାଵକମ୍ମେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଗତେ ଠିତେ ନିସିନ୍ନେ ସୁତ୍ତେ ଜାଗରିତେ ଭାସିତେ ତୁଣ୍ହୀଭାଵେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଵା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି…ପେ… ଏଵମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି।

ସମ୍ପଜାନପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

କାଯାନୁପସ୍ସନା ପଟିକ୍କୂଲମନସିକାରପବ୍ବଂ

୧୧୦। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେଵ କାଯଂ ଉଦ୍ଧଂ ପାଦତଲା, ଅଧୋ କେସମତ୍ଥକା, ତଚପରିଯନ୍ତଂ ପୂରଂ ନାନପ୍ପକାରସ୍ସ ଅସୁଚିନୋ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖତି – ‘ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ କାଯେ କେସା ଲୋମା ନଖା ଦନ୍ତା ତଚୋ ମଂସଂ ନ୍ହାରୁ [ନହାରୁ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଅଟ୍ଠି ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ ଵକ୍କଂ ହଦଯଂ ଯକନଂ କିଲୋମକଂ ପିହକଂ ପପ୍ଫାସଂ ଅନ୍ତଂ ଅନ୍ତଗୁଣଂ ଉଦରିଯଂ କରୀସଂ ପିତ୍ତଂ ସେମ୍ହଂ ପୁବ୍ବୋ ଲୋହିତଂ ସେଦୋ ମେଦୋ ଅସ୍ସୁ ଵସା ଖେଳୋ ସିଙ୍ଘାଣିକା ଲସିକା ମୁତ୍ତ’ନ୍ତି [ମୁତ୍ତଂ ମତ୍ଥଲୁଙ୍ଗନ୍ତି (କ।)]।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଉଭତୋମୁଖା ପୁତୋଳି [ମୂତୋଳୀ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ପୂରା ନାନାଵିହିତସ୍ସ ଧଞ୍ଞସ୍ସ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ସାଲୀନଂ ଵୀହୀନଂ ମୁଗ୍ଗାନଂ ମାସାନଂ ତିଲାନଂ ତଣ୍ଡୁଲାନଂ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ମୁଞ୍ଚିତ୍ଵା ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖେଯ୍ୟ – ‘ଇମେ ସାଲୀ ଇମେ ଵୀହୀ ଇମେ ମୁଗ୍ଗା ଇମେ ମାସା ଇମେ ତିଲା ଇମେ ତଣ୍ଡୁଲା’ତି। ଏଵମେଵ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେଵ କାଯଂ ଉଦ୍ଧଂ ପାଦତଲା, ଅଧୋ କେସମତ୍ଥକା, ତଚପରିଯନ୍ତଂ ପୂରଂ ନାନପ୍ପକାରସ୍ସ ଅସୁଚିନୋ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖତି – ‘ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ କାଯେ କେସା ଲୋମା…ପେ… ମୁତ୍ତ’ନ୍ତି।

‘‘ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି…ପେ… ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ପଟିକୂଲମନସିକାରପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

କାୟାନୁପସ୍ସନା ଧାତୁମନସିକାରପବ୍ବଂ

୧୧୧। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେୱ କାୟଂ ଯଥାଠିତଂ ଯଥାପଣିହିତଂ ଧାତୁସୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି – ‘ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ କାୟେ ପଥୱୀଧାତୁ ଆପୋଧାତୁ ତେଜୋଧାତୁ ୱାୟୋଧାତୂ’ତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦକ୍ଖୋ ଗୋଘାତକୋ ୱା ଗୋଘାତକନ୍ତେୱାସୀ ୱା ଗାୱିଂ ୱଧିତ୍ୱା ଚତୁମହାପଥେ [ଚାତୁମ୍ମହାପଥେ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ବିଲସୋ ୱିଭଜିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ଅସ୍ସ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେୱ କାୟଂ ଯଥାଠିତଂ ଯଥାପଣିହିତଂ ଧାତୁସୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି – ‘ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ କାୟେ ପଥୱୀଧାତୁ ଆପୋଧାତୁ ତେଜୋଧାତୁ ୱାୟୋଧାତୂ’ତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି…ପେ… ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ଧାତୁମନସିକାରପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

କାୟାନୁପସ୍ସନା ନୱସିୱଥିକପବ୍ବଂ

୧୧୨। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସେୟ୍ୟଥାପି ପସ୍ସେୟ୍ୟ ସରୀରଂ ସିୱଥିକାୟ ଛଡ୍ଡିତଂ ଏକାହମତଂ ୱା ଦ୍ୱୀହମତଂ ୱା ତୀହମତଂ ୱା ଉଦ୍ଧୁମାତକଂ ୱିନୀଲକଂ ୱିପୁବ୍ବକଜାତଂ। ସୋ ଇମମେୱ କାୟଂ ଉପସଂହରତି – ‘ଅୟମ୍ପି ଖୋ କାୟୋ ଏୱଂଧମ୍ମୋ ଏୱଂଭାୱୀ ଏୱଂଅନତୀତୋ’ତି [ଏତଂ ଅନତୀତୋତି (ସୀ। ପୀ।)]। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି…ପେ… ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସେୟ୍ୟଥାପି ପସ୍ସେୟ୍ୟ ସରୀରଂ ସିୱଥିକାୟ ଛଡ୍ଡିତଂ କାକେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ କୁଲଲେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ ଗିଜ୍ଝେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ କଙ୍କେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ ସୁନଖେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ ବ୍ୟଗ୍ଘେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ ଦୀପୀହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ ସିଙ୍ଗାଲେହି ୱା [ଗିଜ୍ଝେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, ସୁୱାନେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, ସିଗାଲେହି ୱା (ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଖଜ୍ଜମାନଂ ୱିୱିଧେହି ୱା ପାଣକଜାତେହି ଖଜ୍ଜମାନଂ। ସୋ ଇମମେୱ କାୟଂ ଉପସଂହରତି – ‘ଅୟମ୍ପି ଖୋ କାୟୋ ଏୱଂଧମ୍ମୋ ଏୱଂଭାୱୀ ଏୱଂଅନତୀତୋ’ତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି…ପେ… ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସେୟ୍ୟଥାପି ପସ୍ସେୟ୍ୟ ସରୀରଂ ସିୱଥିକାୟ ଛଡ୍ଡିତଂ ଅଟ୍ଠିକସଙ୍ଖଲିକଂ ସମଂସଲୋହିତଂ ନ୍ହାରୁସମ୍ବନ୍ଧଂ…ପେ… ଅଟ୍ଠିକସଙ୍ଖଲିକଂ ନିମଂସଲୋହିତମକ୍ଖିତଂ ନ୍ହାରୁସମ୍ବନ୍ଧଂ…ପେ… ଅଟ୍ଠିକସଙ୍ଖଲିକଂ ଅପଗତମଂସଲୋହିତଂ ନ୍ହାରୁସମ୍ବନ୍ଧଂ…ପେ… ଅଟ୍ଠିକାନି ଅପଗତସମ୍ବନ୍ଧାନି [ଅପଗତନ୍ହାରୁସମ୍ବନ୍ଧାନି (ସ୍ୟା।)] ଦିସା ୱିଦିସା ୱିକ୍ଖିତ୍ତାନି, ଅଞ୍ଞେନ ହତ୍ଥଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ପାଦଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଗୋପ୍ଫକଟ୍ଠିକଂ [‘‘ଅଞ୍ଞେନ ଗୋପ୍ଫକଟ୍ଠିକ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। ପୋତ୍ଥକେସୁ ନତ୍ଥି] ଅଞ୍ଞେନ ଜଙ୍ଘଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଊରୁଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ କଟିଟ୍ଠିକଂ [ଅଞ୍ଞେନ କଟଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ପିଟ୍ଠିଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ କଣ୍ଟକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଫାସୁକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଉରଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଅଂସଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ବାହୁଟ୍ଠିକଂ (ସ୍ୟା।)] ଅଞ୍ଞେନ ଫାସୁକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ପିଟ୍ଠିଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଖନ୍ଧଟ୍ଠିକଂ [ଅଞ୍ଞେନ କଟଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ପିଟ୍ଠିଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ କଣ୍ଟକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଫାସୁକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଉରଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଅଂସଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ବାହୁଟ୍ଠିକଂ (ସ୍ୟା।)] ଅଞ୍ଞେନ ଗୀୱଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ହନୁକଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ଦନ୍ତଟ୍ଠିକଂ ଅଞ୍ଞେନ ସୀସକଟାହଂ। ସୋ ଇମମେୱ କାୟଂ ଉପସଂହରତି – ‘ଅୟମ୍ପି ଖୋ କାୟୋ ଏୱଂଧମ୍ମୋ ଏୱଂଭାୱୀ ଏୱଂଅନତୀତୋ’ତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି…ପେ… ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସେୟ୍ୟଥାପି ପସ୍ସେୟ୍ୟ ସରୀରଂ ସିୱଥିକାୟ ଛଡ୍ଡିତଂ, ଅଟ୍ଠିକାନି ସେତାନି ସଙ୍ଖୱଣ୍ଣପଟିଭାଗାନି [ସଙ୍ଖୱଣ୍ଣୂପନିଭାନି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] …ପେ… ଅଟ୍ଠିକାନି ପୁଞ୍ଜକିତାନି ତେରୋୱସ୍ସିକାନି…ପେ… ଅଟ୍ଠିକାନି ପୂତୀନି ଚୁଣ୍ଣକଜାତାନି । ସୋ ଇମମେୱ କାୟଂ ଉପସଂହରତି – ‘ଅୟମ୍ପି ଖୋ କାୟୋ ଏୱଂଧମ୍ମୋ ଏୱଂଭାୱୀ ଏୱଂଅନତୀତୋ’ତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି; ସମୁଦୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା କାୟସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା କାୟସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ସମୁଦୟୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା କାୟସ୍ମିଂ ୱିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି କାୟୋ’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି। ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାୟ

ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ନୱସିୱଥିକପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଚୁଦ୍ଦସକାଯାନୁପସ୍ସନା ନିଟ୍ଠିତା।

ୱେଦନାନୁପସ୍ସନା

୧୧୩। ‘‘କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖଂ ୱା [ସୁଖଂ, ଦୁକ୍ଖଂ, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’ତି ପଜାନାତି; ଦୁକ୍ଖଂ ୱା [ସୁଖଂ, ଦୁକ୍ଖଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’ତି ପଜାନାତି; ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’ତି ପଜାନାତି; ସାମିସଂ ୱା ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘ସାମିସଂ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’ତି ପଜାନାତି; ନିରାମିସଂ ୱା ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘ନିରାମିସଂ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’ତି ପଜାନାତି; ସାମିସଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘ସାମିସଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’ତି ପଜାନାତି; ନିରାମିସଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘ନିରାମିସଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’ତି ପଜାନାତି; ସାମିସଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘ସାମିସଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’ତି ପଜାନାତି; ନିରାମିସଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘ନିରାମିସଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’ତି ପଜାନାତି; ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି; ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ୱେଦନାସୁ ୱିହରତି, ୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ୱେଦନାସୁ ୱିହରତି, ସମୁଦଯୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ୱେଦନାସୁ ୱିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି ୱେଦନା’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି। ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି , ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ୱେଦନାନୁପସ୍ସନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସନା

୧୧୪। ‘‘କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ସରାଗଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ୱୀତରାଗଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି; ସଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ସଦୋସଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ୱୀତଦୋସଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି; ସମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ସମୋହଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ୱୀତମୋହଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି; ସଂଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ସଂଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି; ମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ଅମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି; ସଉତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ସଉତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅନୁତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ଅନୁତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି; ସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ଅସମାହିତଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି; ୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ଅୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି। ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି; ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଚିତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଚିତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିହରତି, ସମୁଦଯୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଚିତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି। ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି । ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ନୀୱରଣପବ୍ବଂ

୧୧୫। ‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ନୀୱରଣେସୁ। କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ନୀୱରଣେସୁ?

''ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ 'ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ'ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ 'ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ'ତି ପଜାନାତି; ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

''ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବ୍ୟାପାଦଂ 'ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବ୍ୟାପାଦୋ'ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବ୍ୟାପାଦଂ 'ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବ୍ୟାପାଦୋ'ତି ପଜାନାତି; ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

''ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଥୀନମିଦ୍ଧଂ 'ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଥୀନମିଦ୍ଧ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଥୀନମିଦ୍ଧଂ 'ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଥୀନମିଦ୍ଧ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଥୀନମିଦ୍ଧସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଥୀନମିଦ୍ଧସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ଥୀନମିଦ୍ଧସ୍ସ ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

''ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ 'ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚ'ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ 'ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚ'ନ୍ତି ପଜାନାତି; ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚସ୍ସ ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

''ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ 'ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛା'ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ 'ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛା'ତି ପଜାନାତି; ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାୟ ୱିଚିକିଚ୍ଛାୟ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନାୟ ୱିଚିକିଚ୍ଛାୟ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନାୟ ୱିଚିକିଚ୍ଛାୟ ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

''ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି; ସମୁଦୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି , ସମୁଦୟୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି। 'ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମା'ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି। ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାୟ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାୟ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିୟତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ନୀୱରଣେସୁ।

ନୀୱରଣପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ଖନ୍ଧପବ୍ବଂ

୧୧୬। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ। କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ – 'ଇତି ରୂପଂ, ଇତି ରୂପସ୍ସ ସମୁଦୟୋ, ଇତି ରୂପସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ୱେଦନା, ଇତି ୱେଦନାୟ ସମୁଦୟୋ, ଇତି ୱେଦନାୟ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ସଞ୍ଞା, ଇତି ସଞ୍ଞାୟ ସମୁଦୟୋ, ଇତି ସଞ୍ଞାୟ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ସଙ୍ଖାରା, ଇତି ସଙ୍ଖାରାନଂ ସମୁଦୟୋ, ଇତି ସଙ୍ଖାରାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସମୁଦୟୋ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ'ତି; ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି; ସମୁଦୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ସମୁଦୟୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି। 'ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମା'ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି। ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାୟ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାୟ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିୟତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ।

ଖନ୍ଧପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ଆୟତନପବ୍ବଂ

୧୧୭। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଛସୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକବାହିରେସୁ ଆୟତନେସୁ। କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଛସୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକବାହିରେସୁ ଆୟତନେସୁ?

‘‘ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚକ୍ଖୁଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ରୂପେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସୋତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ସଦ୍ଦେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ଘାନଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଗନ୍ଧେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ଜିୱ୍ହଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ରସେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘କାଯଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ମନଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଧମ୍ମେ ଚ ପଜାନାତି, ଯଞ୍ଚ ତଦୁଭଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସଂଯୋଜନଂ ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ ସଂଯୋଜନସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି; ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ସମୁଦଯୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମା’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି। ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଛସୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକବାହିରେସୁ ଆଯତନେସୁ।

ଆଯତନପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗପବ୍ବଂ

୧୧୮। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ସତ୍ତସୁ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେସୁ। କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ସତ୍ତସୁ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେସୁ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି , ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

‘‘ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ‘ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି ।

‘‘ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି; ସମୁଦଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ସମୁଦଯୱଯଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମା’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି। ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାଯ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ସତ୍ତସୁ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେସୁ।

ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ [ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ। ପଠମଭାଣୱାରଂ (ସ୍ୟା।)]।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ସଚ୍ଚପବ୍ବଂ

୧୧୯। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଚତୂସୁ ଅରିଯସଚ୍ଚେସୁ। କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଚତୂସୁ ଅରିଯସଚ୍ଚେସୁ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି।

ପଠମଭାଣୱାରୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚନିଦ୍ଦେସୋ

୧୨୦। ‘‘କତମଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ? ଜାତିପି ଦୁକ୍ଖା, ଜରାପି ଦୁକ୍ଖା, ମରଣମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ, ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସାପି ଦୁକ୍ଖା, ଅପ୍ପିଯେହି ସମ୍ପଯୋଗୋପି ଦୁକ୍ଖୋ, ପିଯେହି ୱିପ୍ପଯୋଗୋପି ଦୁକ୍ଖୋ [‘‘ଅପ୍ପିଯେହି…ପେ… ୱିପ୍ପଯୋଗୋପି ଦୁକ୍ଖୋ’’ତି ପାଠୋ ଚେୱ ତଂନିଦ୍ଦେସୋ ଚ ସୀ। ପୀ। ପୋତ୍ଥକେସୁ ନ ଦିସ୍ସତି, ସୁମଙ୍ଗଲୱିଲାସିନିଯଂପି ତଂସଂୱଣ୍ଣନା ନତ୍ଥି], ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ, ସଂଖିତ୍ତେନ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା [ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧାପି (କ।)] ଦୁକ୍ଖା।

୧୨୧। ‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାତି? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହି ତମ୍ହି ସତ୍ତନିକାଯେ ଜାତି ସଞ୍ଜାତି ଓକ୍କନ୍ତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ଖନ୍ଧାନଂ ପାତୁଭାୱୋ

ଆୟତନାନଂ ପଟିଲାଭୋ, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାତି।

୧୨୨। ‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜରା? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହି ତମ୍ହି ସତ୍ତନିକାଯେ ଜରା ଜୀରଣତା ଖଣ୍ଡିଚ୍ଚଂ ପାଲିଚ୍ଚଂ ୱଲିତ୍ତଚତା ଆୟୁନୋ ସଂହାନି ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନଂ ପରିପାକୋ, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜରା।

୧୨୩। ‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମରଣଂ? ଯଂ [ସୁମଙ୍ଗଲୱିଲାସିନୀ ଓଲୋକେତବ୍ବା] ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହା ତମ୍ହା ସତ୍ତନିକାୟା ଚୁତି ଚୱନତା ଭେଦୋ ଅନ୍ତରଧାନଂ ମଚ୍ଚୁ ମରଣଂ କାଲଙ୍କିରିୟା ଖନ୍ଧାନଂ ଭେଦୋ କଳେୱରସ୍ସ ନିକ୍ଖେପୋ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟସ୍ସୁପଚ୍ଛେଦୋ, ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମରଣଂ।

୧୨୪। ‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋକୋ? ଯୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ୟସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ସୋକୋ ସୋଚନା ସୋଚିତତ୍ତଂ ଅନ୍ତୋସୋକୋ ଅନ୍ତୋପରିସୋକୋ, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋକୋ।

୧୨୫। ‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିଦେୱୋ? ଯୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ୟସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଆଦେୱୋ ପରିଦେୱୋ ଆଦେୱନା ପରିଦେୱନା ଆଦେୱିତତ୍ତଂ ପରିଦେୱିତତ୍ତଂ, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିଦେୱୋ।

୧୨୬। ‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖଂ? ଯଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାୟିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ କାୟିକଂ ଅସାତଂ କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅସାତଂ ୱେଦୟିତଂ, ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖଂ।

୧୨୭। ‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୋମନସ୍ସଂ? ଯଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅସାତଂ ୱେଦୟିତଂ, ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୋମନସ୍ସଂ।

୧୨୮। ‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାୟାସୋ? ଯୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ୟସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଆୟାସୋ ଉପାୟାସୋ ଆୟାସିତତ୍ତଂ ଉପାୟାସିତତ୍ତଂ, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାୟାସୋ।

୧୨୯। ‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପ୍ପିୟେହି ସମ୍ପୟୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ? ଇଧ ଯସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ରୂପା ସଦ୍ଦା ଗନ୍ଧା ରସା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଧମ୍ମା, ଯେ ୱା ପନସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଅନତ୍ଥକାମା ଅହିତକାମା ଅଫାସୁକକାମା ଅୟୋଗକ୍ଖେମକାମା, ଯା ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସଙ୍ଗତି ସମାଗମୋ ସମୋଧାନଂ ମିସ୍ସୀଭାୱୋ, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପ୍ପିୟେହି ସମ୍ପୟୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ।

୧୩୦। ‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପିୟେହି ୱିପ୍ପୟୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ? ଇଧ ଯସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ରୂପା ସଦ୍ଦା ଗନ୍ଧା ରସା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଧମ୍ମା, ଯେ ୱା ପନସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଅତ୍ଥକାମା ହିତକାମା ଫାସୁକକାମା ୟୋଗକ୍ଖେମକାମା ମାତା ୱା ପିତା ୱା ଭାତା ୱା ଭଗିନୀ ୱା ମିତ୍ତା ୱା ଅମଚ୍ଚା ୱା ଞାତିସାଲୋହିତା ୱା, ଯା ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଅସଙ୍ଗତି ଅସମାଗମୋ ଅସମୋଧାନଂ ଅମିସ୍ସୀଭାୱୋ, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପିୟେହି ୱିପ୍ପୟୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ।

୧୩୧। ‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ? ଜାତିଧମ୍ମାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ , ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି – ‘ଅହୋ ୱତ ମୟଂ ନ ଜାତିଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ, ନ ଚ ୱତ ନୋ ଜାତି ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାୟ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦମ୍ପି ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ଜରାଧମ୍ମାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି – ‘ଅହୋ ୱତ ମୟଂ ନ ଜରାଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ, ନ ଚ ୱତ ନୋ ଜରା ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାୟ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦମ୍ପି ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି – ‘ଅହୋ ୱତ ମୟଂ ନ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ, ନ ଚ ୱତ ନୋ ବ୍ୟାଧି ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାୟ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦମ୍ପି ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ମରଣଧମ୍ମାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି – ‘ଅହୋ ୱତ ମୟଂ ନ ମରଣଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ, ନ ଚ ୱତ ନୋ ମରଣଂ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାୟ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦମ୍ପି ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସଧମ୍ମାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି – ‘ଅହୋ ୱତ ମୟଂ ନ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ, ନ ଚ ୱତ ନୋ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସଧମ୍ମା ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାୟ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦମ୍ପି ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ।

୧୩୨। ‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଂଖିତ୍ତେନ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଦୁକ୍ଖା? ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ରୂପୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱେଦନୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଂଖିତ୍ତେନ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଦୁକ୍ଖା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ।

ସମୁଦଯସଚ୍ଚନିଦ୍ଦେସୋ

୧୩୩। ‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ [ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ (ସ୍ୟା।)] ଅରିଯସଚ୍ଚଂ? ଯାଯଂ ତଣ୍ହା ପୋନୋବ୍ଭୱିକା [ପୋନୋଭୱିକା (ସୀ। ପୀ।)] ନନ୍ଦୀରାଗସହଗତା [ନନ୍ଦିରାଗସହଗତା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ତତ୍ରତତ୍ରାଭିନନ୍ଦିନୀ। ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – କାମତଣ୍ହା ଭୱତଣ୍ହା ୱିଭୱତଣ୍ହା।

‘‘ସା ଖୋ ପନେସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଣ୍ହା କତ୍ଥ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, କତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି? ଯଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘କିଞ୍ଚ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ? ଚକ୍ଖୁ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି। ସୋତଂ ଲୋକେ…ପେ… ଘାନଂ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହା ଲୋକେ… କାଯୋ ଲୋକେ… ମନୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧା ଲୋକେ… ରସା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଲୋକେ… ଧମ୍ମା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଞା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପତଣ୍ହା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧତଣ୍ହା ଲୋକେ… ରସତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଧମ୍ମତଣ୍ହା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ସଦ୍ଦୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଗନ୍ଧୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ରସୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଧମ୍ମୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

‘‘ରୂପୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ସଦ୍ଦୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଗନ୍ଧୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ରସୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଧମ୍ମୱିଚାରୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ।

ନିରୋଧସଚ୍ଚନିଦ୍ଦେସୋ

୧୩୪। ''କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ [ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ (ସ୍ୟା।)] ଅରିଯସଚ୍ଚଂ? ଯୋ ତସ୍ସାୟେୱ ତଣ୍ହାଯ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧୋ ଚାଗୋ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ମୁତ୍ତି ଅନାଲଯୋ।

''ସା ଖୋ ପନେସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଣ୍ହା କତ୍ଥ ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, କତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି? ଯଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

''କିଞ୍ଚ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ? ଚକ୍ଖୁ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି। ସୋତଂ ଲୋକେ…ପେ… ଘାନଂ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହା ଲୋକେ… କାଯୋ ଲୋକେ… ମନୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

''ରୂପା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧା ଲୋକେ… ରସା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଲୋକେ… ଧମ୍ମା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

''ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

''ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

''ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

''ରୂପସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଞା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

''ରୂପସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

''ରୂପତଣ୍ହା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧତଣ୍ହା ଲୋକେ… ରସତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଧମ୍ମତଣ୍ହା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

''ରୂପୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ସଦ୍ଦୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଗନ୍ଧୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ରସୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଧମ୍ମୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

''ରୂପୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ସଦ୍ଦୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଗନ୍ଧୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ରସୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଧମ୍ମୱିଚାରୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ।

ମଗ୍ଗସଚ୍ଚନିଦ୍ଦେସୋ

୧୩୫। ‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ଅରିୟସଚ୍ଚଂ? ଅୟମେୱ ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସମ୍ମାୱାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ସମ୍ମାୱାୟାମୋ ସମ୍ମାସତି ସମ୍ମାସମାଧି।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି? ଯଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିୟା ପଟିପଦାୟ ଞାଣଂ। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ? ନେକ୍ଖମ୍ମସଙ୍କପ୍ପୋ ଅବ୍ୟାପାଦସଙ୍କପ୍ପୋ ଅୱିହିଂସାସଙ୍କପ୍ପୋ। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାୱାଚା? ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ [ୱେରମଣି (କ।)], ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀ, ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ । ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାୱାଚା।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱଂ ପହାୟ ସମ୍ମାଆଜୀୱେନ ଜୀୱିତଂ କପ୍ପେତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାୱାୟାମୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି; ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି; ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି; ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିୟା ଅସମ୍ମୋସାୟ ଭିୟ୍ୟୋଭାୱାୟ ୱେପୁଲ୍ଲାୟ ଭାୱନାୟ ପାରିପୂରିୟା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାୱାୟାମୋ।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେୟ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେୟ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେୟ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେୟ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସତି।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସମାଧି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ପୀତିୟା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି, ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ, ସୁଖଞ୍ଚ କାୟେନ ପଟିସଂୱେଦେତି, ଯଂ ତଂ ଅରିୟା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ‘ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ’ତି ତତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସମାଧି। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ଅରିୟସଚ୍ଚଂ।

୧୩୬। ‘‘ଇତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି; ସମୁଦୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି, ସମୁଦୟୱୟଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ୱିହରତି। ‘ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମା’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି। ଯାୱଦେୱ ଞାଣମତ୍ତାୟ ପଟିସ୍ସତିମତ୍ତାୟ ଅନିସ୍ସିତୋ ଚ ୱିହରତି, ନ ଚ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିୟତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଚତୂସୁ ଅରିୟସଚ୍ଚେସୁ।

ସଚ୍ଚପବ୍ବଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୩୭। ‘‘ଯୋ ହି କୋଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଏୱଂ ଭାୱେୟ୍ୟ ସତ୍ତ ୱସ୍ସାନି, ତସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଫଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଫଲଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞା; ସତି ୱା ଉପାଦିସେସେ ଅନାଗାମିତା।

‘‘ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତ ୱସ୍ସାନି। ଯୋ ହି କୋଚି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଏୱଂ ଭାୱେୟ୍ୟ ଛ ୱସ୍ସାନି…ପେ… ପଞ୍ଚ ୱସ୍ସାନି… ଚତ୍ତାରି ୱସ୍ସାନି… ତୀଣି ୱସ୍ସାନି… ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି… ଏକଂ ୱସ୍ସଂ… ତିଟ୍ଠତୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଂ ୱସ୍ସଂ। ଯୋ ହି କୋଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଏୱଂ ଭାୱେୟ୍ୟ ସତ୍ତ ମାସାନି, ତସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଫଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଫଲଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞା; ସତି ୱା ଉପାଦିସେସେ ଅନାଗାମିତା। ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତ ମାସାନି। ଯୋ ହି କୋଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଏୱଂ ଭାୱେୟ୍ୟ ଛ ମାସାନି…ପେ… ପଞ୍ଚ ମାସାନି… ଚତ୍ତାରି ମାସାନି… ତୀଣି ମାସାନି… ଦ୍ୱେ ମାସାନି… ଏକଂ ମାସଂ… ଅଡ୍ଢମାସଂ… ତିଟ୍ଠତୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଡ୍ଢମାସୋ। ଯୋ ହି କୋଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଏୱଂ ଭାୱେୟ୍ୟ ସତ୍ତାହଂ, ତସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଫଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଫଲଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞା ସତି ୱା ଉପାଦିସେସେ ଅନାଗାମିତା’’ତି।

୧୩୮। ‘‘‘ଏକାୟନୋ ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମଗ୍ଗୋ ସତ୍ତାନଂ ୱିସୁଦ୍ଧିୟା ସୋକପରିଦେୱାନଂ ସମତିକ୍କମାୟ ଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମାୟ ଞାୟସ୍ସ ଅଧିଗମାୟ ନିବ୍ବାନସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ଯଦିଦଂ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା’ତି। ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମହାସତିପଟ୍ଠାନସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦସମଂ।

ମୂଲପରିୟାୟୱଗ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ ପଠମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ – [ଇତୋ ପରଂ କେସୁଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ଇମାପି ଗାଥାୟୋ ଏୱଂ ଦିସ୍ସନ୍ତି –(ଅଜରଂ ଅମତଂ ଅମତାଧିଗମଂ, ଫଲମଗ୍ଗନିଦସ୍ସନଂ ଦୁକ୍ଖନୁଦଂ। ସହିତତ୍ଥଂ ମହାରସହସ୍ସକରଂ, ଭୂତମିତି ସାରଂ ୱିୱିଧଂ ସୁଣାଥ।(ତଠଆକଂ ୱସୁପୂରିତଂ ଘମ୍ମପଥେ, ତିୱିଧଗ୍ଗିପିଠଏସିତନିବ୍ବାପନଂ। ବ୍ଯାଧିପନୁଦନଓସଧୟୋ, ପଚ୍ଛିମସୁତ୍ତପୱରା ଠପିତା।(ମଧୁମନ୍ଦୱରସାମଦାନଂ, ଖିଞ୍ଜାରତି ଜନନିମନୁସଙ୍ଘାତଂ। ତଥା ସୁତ୍ତେ ୱେୟ୍ୟାକରଣା ଠପିତା, ସକ୍ଖପୁତ୍ତାନମଭିଦମନତ୍ଥାୟ।(ପଞ୍ଞାସଂ ଚ ଦିୟଡ୍ଢସତଂ, ଦ୍ୱେ ଚ ୱେୟ୍ୟାକରଣଂ ଅପରେ ଚ। ତେୱନାମଗତଂ ଚ ଅନୁପୁବ୍ବଂ, ଏକମନା ନିସାମେଥ ମୁଦଗ୍ଗଂ।]

ମୂଲସୁସଂୱରଧମ୍ମଦାୟାଦା, ଭେରୱାନଙ୍ଗଣାକଙ୍ଖେୟ୍ୟୱତ୍ଥଂ;

ସଲ୍ଲେଖସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିସତିପଟ୍ଠଂ, ୱଗ୍ଗୱରୋ ଅସମୋ ସୁସମତ୍ତୋ।

୨। ସୀହନାଦୱଗ୍ଗୋ

୧। ଚୂଳସୀହନାଦସୁତ୍ତଂ

୧୩୯। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଇଧେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣୋ, ଇଧ ଦୁତିଯୋ ସମଣୋ, ଇଧ ତତିଯୋ ସମଣୋ, ଇଧ ଚତୁତ୍ଥୋ ସମଣୋ; ସୁଞ୍ଞା ପରପ୍ପୱାଦା ସମଣେଭି ଅଞ୍ଞେହୀତି [ସମଣେହି ଅଞ୍ଞେତି (ସୀ। ପୀ। କ।) ଏତ୍ଥ ଅଞ୍ଞେହୀତି ସକାଯ ପଟିଞ୍ଞାଯ ସଚ୍ଚାଭିଞ୍ଞେହୀତି ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ]। ଏୱମେତଂ [ଏୱମେୱ (ସ୍ୟା। କ।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମା ସୀହନାଦଂ ନଦଥ।

୧୪୦। ‘‘ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟୁଂ – ‘କୋ ପନାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ଅସ୍ସାସୋ, କିଂ ବଲଂ, ଯେନ ତୁମ୍ହେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଏୱଂ ୱଦେଥ – ଇଧେୱ ସମଣୋ, ଇଧ ଦୁତିଯୋ ସମଣୋ, ଇଧ ତତିଯୋ ସମଣୋ, ଇଧ ଚତୁତ୍ଥୋ ସମଣୋ; ସୁଞ୍ଞା ପରପ୍ପୱାଦା ସମଣେଭି ଅଞ୍ଞେହୀ’ତି? ଏୱଂୱାଦିନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱମସ୍ସୁ ୱଚନୀଯା – ‘ଅତ୍ଥି ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଚତ୍ତାରୋ ଧମ୍ମା ଅକ୍ଖାତା ଯେ ମଯଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନା ଏୱଂ ୱଦେମ – ଇଧେୱ ସମଣୋ, ଇଧ ଦୁତିଯୋ ସମଣୋ, ଇଧ ତତିଯୋ ସମଣୋ, ଇଧ ଚତୁତ୍ଥୋ ସମଣୋ; ସୁଞ୍ଞା ପରପ୍ପୱାଦା ସମଣେଭି ଅଞ୍ଞେହୀତି। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଅତ୍ଥି ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ସତ୍ଥରି ପସାଦୋ, ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମେ ପସାଦୋ, ଅତ୍ଥି ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରିତା; ସହଧମ୍ମିକା ଖୋ ପନ ପିଯା ମନାପା – ଗହଟ୍ଠା ଚେୱ ପବ୍ବଜିତା ଚ। ଇମେ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଚତ୍ତାରୋ ଧମ୍ମା ଅକ୍ଖାତା ଯେ ମଯଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନା ଏୱଂ ୱଦେମ – ଇଧେୱ ସମଣୋ, ଇଧ ଦୁତିଯୋ ସମଣୋ, ଇଧ ତତିଯୋ ସମଣୋ, ଇଧ ଚତୁତ୍ଥୋ ସମଣୋ; ସୁଞ୍ଞା ପରପ୍ପୱାଦା ସମଣେଭି ଅଞ୍ଞେହୀ’ତି।

୧୪୧। ‘‘ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟୁଂ – ‘ଅମ୍ହାକମ୍ପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅତ୍ଥି ସତ୍ଥରି ପସାଦୋ ଯୋ ଅମ୍ହାକଂ ସତ୍ଥା, ଅମ୍ହାକମ୍ପି ଅତ୍ଥି ଧମ୍ମେ ପସାଦୋ ଯୋ ଅମ୍ହାକଂ ଧମ୍ମୋ, ମଯମ୍ପି ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରିନୋ ଯାନି ଅମ୍ହାକଂ ସୀଲାନି, ଅମ୍ହାକମ୍ପି ସହଧମ୍ମିକା ପିଯା ମନାପା – ଗହଟ୍ଠା ଚେୱ ପବ୍ବଜିତା ଚ। ଇଧ ନୋ, ଆୱୁସୋ, କୋ ୱିସେସୋ କୋ ଅଧିପ୍ପଯାସୋ [ଅଧିପ୍ପାଯୋ (କ। ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ଅଧିପ୍ପଯୋଗୋ (କ।)] କିଂ ନାନାକରଣଂ ଯଦିଦଂ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚେୱ ଅମ୍ହାକଞ୍ଚା’ତି?

‘‘ଏୱଂୱାଦିନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱମସ୍ସୁ ୱଚନୀଯା – ‘କିଂ ପନାୱୁସୋ, ଏକା ନିଟ୍ଠା, ଉଦାହୁ ପୁଥୁ ନିଟ୍ଠା’ତି? ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟୁଂ – ‘ଏକାୱୁସୋ, ନିଟ୍ଠା, ନ ପୁଥୁ ନିଟ୍ଠା’ତି।

‘‘‘ସା ପନାୱୁସୋ, ନିଟ୍ଠା ସରାଗସ୍ସ ଉଦାହୁ ୱୀତରାଗସ୍ସା’ତି? ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟୁଂ – ‘ୱୀତରାଗସ୍ସାୱୁସୋ, ସା ନିଟ୍ଠା, ନ ସା ନିଟ୍ଠା ସରାଗସ୍ସା’ତି।

‘‘‘ସା ପନାୱୁସୋ, ନିଟ୍ଠା ସଦୋସସ୍ସ ଉଦାହୁ ୱୀତଦୋସସ୍ସା’ତି? ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟୁଂ – ‘ୱୀତଦୋସସ୍ସାୱୁସୋ, ସା ନିଟ୍ଠା, ନ ସା ନିଟ୍ଠା ସଦୋସସ୍ସା’ତି।

‘‘‘ସା ପନାୱୁସୋ, ନିଟ୍ଠା ସମୋହସ୍ସ ଉଦାହୁ ୱୀତମୋହସ୍ସା’ତି? ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟୁଂ – ‘ୱୀତମୋହସ୍ସାୱୁସୋ, ସା ନିଟ୍ଠା, ନ ସା ନିଟ୍ଠା ସମୋହସ୍ସା’ତି।

‘‘‘ସା ପନାୱୁସୋ, ନିଟ୍ଠା ସତଣ୍ହସ୍ସ ଉଦାହୁ ୱୀତତଣ୍ହସ୍ସା’ତି? ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟୁଂ – ‘ୱୀତତଣ୍ହସ୍ସାୱୁସୋ, ସା ନିଟ୍ଠା, ନ ସା ନିଟ୍ଠା ସତଣ୍ହସ୍ସା’ତି।

‘‘‘ସା ପନାୱୁସୋ, ନିଟ୍ଠା ସଉପାଦାନସ୍ସ ଉଦାହୁ ଅନୁପାଦାନସ୍ସା’ତି? ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନା, ଭିକ୍ଖୱେ , ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟୁଂ –

‘ଅନୁପାଦାନସ୍ସାୱୁସୋ, ସା ନିଟ୍ଠା, ନ ସା ନିଟ୍ଠା ସୌପାଦାନସ୍ସା’ତି।

‘‘‘ସା ପନାୱୁସୋ, ନିଟ୍ଠା ୱିଦ୍ଦସୁନୋ ଉଦାହୁ ଅୱିଦ୍ଦସୁନୋ’ତି? ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟୁଂ – ‘ୱିଦ୍ଦସୁନୋ, ଆୱୁସୋ, ସା ନିଟ୍ଠା, ନ ସା ନିଟ୍ଠା ଅୱିଦ୍ଦସୁନୋ’ତି।

‘‘‘ସା ପନାୱୁସୋ, ନିଟ୍ଠା ଅନୁରୁଦ୍ଧପ୍ପଟିୱିରୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉଦାହୁ ଅନନୁରୁଦ୍ଧଅପ୍ପଟିୱିରୁଦ୍ଧସ୍ସା’ତି? ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟୁଂ – ‘ଅନନୁରୁଦ୍ଧଅପ୍ପଟିୱିରୁଦ୍ଧସ୍ସାୱୁସୋ, ସା ନିଟ୍ଠା, ନ ସା ନିଟ୍ଠା ଅନୁରୁଦ୍ଧପ୍ପଟିୱିରୁଦ୍ଧସ୍ସା’ତି।

‘‘‘ସା ପନାୱୁସୋ, ନିଟ୍ଠା ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସ ପପଞ୍ଚରତିନୋ ଉଦାହୁ ନିପ୍ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସ ନିପ୍ପପଞ୍ଚରତିନୋ’ତି? ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟୁଂ – ‘ନିପ୍ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସାୱୁସୋ, ସା ନିଟ୍ଠା ନିପ୍ପପଞ୍ଚରତିନୋ, ନ ସା ନିଟ୍ଠା ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସ ପପଞ୍ଚରତିନୋ’ତି।

୧୪୨। ‘‘ଦ୍ୱେମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦିଟ୍ଠିୟୋ – ଭୱଦିଟ୍ଠି ଚ ୱିଭୱଦିଟ୍ଠି ଚ। ଯେ ହି କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଭୱଦିଟ୍ଠିଂ ଅଲ୍ଲୀନା ଭୱଦିଟ୍ଠିଂ ଉପଗତା ଭୱଦିଟ୍ଠିଂ ଅଜ୍ଝୋସିତା, ୱିଭୱଦିଟ୍ଠିୟା ତେ ପଟିୱିରୁଦ୍ଧା। ଯେ ହି କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ୱିଭୱଦିଟ୍ଠିଂ ଅଲ୍ଲୀନା ୱିଭୱଦିଟ୍ଠିଂ ଉପଗତା ୱିଭୱଦିଟ୍ଠିଂ ଅଜ୍ଝୋସିତା, ଭୱଦିଟ୍ଠିୟା ତେ ପଟିୱିରୁଦ୍ଧା। ଯେ ହି କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଇମାସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦିଟ୍ଠୀନଂ ସମୁଦୟଞ୍ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନନ୍ତି, ‘ତେ ସରାଗା ତେ ସଦୋସା ତେ ସମୋହା ତେ ସତଣ୍ହା ତେ ସୌପାଦାନା ତେ ଅୱିଦ୍ଦସୁନୋ ତେ ଅନୁରୁଦ୍ଧପ୍ପଟିୱିରୁଦ୍ଧା ତେ ପପଞ୍ଚାରାମା ପପଞ୍ଚରତିନୋ; ତେ ନ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି ଜାତିୟା ଜରାୟ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାୟାସେହି; ନ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି ଦୁକ୍ଖସ୍ମା’ତି ୱଦାମି। ଯେ ଚ ଖୋ କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଇମାସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦିଟ୍ଠୀନଂ ସମୁଦୟଞ୍ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନନ୍ତି, ‘ତେ ୱୀତରାଗା ତେ ୱୀତଦୋସା ତେ ୱୀତମୋହା ତେ ୱୀତତଣ୍ହା ତେ ଅନୁପାଦାନା ତେ ୱିଦ୍ଦସୁନୋ ତେ ଅନନୁରୁଦ୍ଧଅପ୍ପଟିୱିରୁଦ୍ଧା ତେ ନିପ୍ପପଞ୍ଚାରାମା ନିପ୍ପପଞ୍ଚରତିନୋ; ତେ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି ଜାତିୟା ଜରାୟ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାୟାସେହି; ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି ଦୁକ୍ଖସ୍ମା’ତି ୱଦାମି।

୧୪୩। ‘‘ଚତ୍ତାରିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାଦାନାନି। କତମାନି ଚତ୍ତାରି? କାମୁପାଦାନଂ, ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ, ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନଂ, ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ। ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞାୱାଦା ପଟିଜାନମାନା। ତେ ନ ସମ୍ମା ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି – କାମୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଇମାନି ହି ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ତୀଣି ଠାନାନି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନନ୍ତି। ତସ୍ମା ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞାୱାଦା ପଟିଜାନମାନା; ତେ ନ ସମ୍ମା ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି – କାମୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

‘‘ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞାୱାଦା ପଟିଜାନମାନା। ତେ ନ ସମ୍ମା ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି – କାମୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଇମାନି ହି ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଦ୍ୱେ ଠାନାନି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନନ୍ତି। ତସ୍ମା ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞାୱାଦା ପଟିଜାନମାନା; ତେ ନ ସମ୍ମା [ପଟିଜାନମାନା ନ ସମ୍ମା (?)] ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି – କାମୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

‘‘ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞାୱାଦା ପଟିଜାନମାନା। ତେ ନ ସମ୍ମା ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି – କାମୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଇମଞ୍ହି ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏକଂ ଠାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନନ୍ତି। ତସ୍ମା ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞାୱାଦା ପଟିଜାନମାନା; ତେ ନ ସମ୍ମା [ପଟିଜାନମାନା ନ ସମ୍ମା (?)] ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି – କାମୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ନ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

‘‘ଏୱରୂପେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୱିନଯେ ଯୋ ସତ୍ଥରି ପସାଦୋ ସୋ ନ ସମ୍ମଗ୍ଗତୋ ଅକ୍ଖାଯତି; ଯୋ ଧମ୍ମେ ପସାଦୋ ସୋ ନ ସମ୍ମଗ୍ଗତୋ ଅକ୍ଖାଯତି; ଯା ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରିତା ସା ନ ସମ୍ମଗ୍ଗତା ଅକ୍ଖାଯତି; ଯା ସହଧମ୍ମିକେସୁ ପିଯମନାପତା ସା ନ ସମ୍ମଗ୍ଗତା ଅକ୍ଖାଯତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ଯଥା ତଂ ଦୁରକ୍ଖାତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଦୁପ୍ପୱେଦିତେ ଅନିଯ୍ୟାନିକେ ଅନୁପସମସଂୱତ୍ତନିକେ ଅସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧପ୍ପୱେଦିତେ।

୧୪୪। ‘‘ତଥାଗତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞାୱାଦୋ ପଟିଜାନମାନୋ ସମ୍ମା ସବ୍ବୁପାଦାନପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେତି – କାମୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେତି, ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେତି, ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେତି, ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନସ୍ସ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେତି। ଏୱରୂପେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୱିନଯେ ଯୋ ସତ୍ଥରି ପସାଦୋ ସୋ ସମ୍ମଗ୍ଗତୋ ଅକ୍ଖାଯତି; ଯୋ ଧମ୍ମେ ପସାଦୋ ସୋ ସମ୍ମଗ୍ଗତୋ ଅକ୍ଖାଯତି; ଯା ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରିତା ସା ସମ୍ମଗ୍ଗତା ଅକ୍ଖାଯତି; ଯା ସହଧମ୍ମିକେସୁ ପିଯମନାପତା ସା ସମ୍ମଗ୍ଗତା ଅକ୍ଖାଯତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ଯଥା ତଂ ସ୍ୱାକ୍ଖାତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ସୁପ୍ପୱେଦିତେ ନିଯ୍ୟାନିକେ ଉପସମସଂୱତ୍ତନିକେ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧପ୍ପୱେଦିତେ।

୧୪୫। ‘‘ଇମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରୋ ଉପାଦାନା। କିଂନିଦାନା କିଂସମୁଦଯା କିଂଜାତିକା କିଂପଭୱା? ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଉପାଦାନା ତଣ୍ହାନିଦାନା ତଣ୍ହାସମୁଦଯା ତଣ୍ହାଜାତିକା ତଣ୍ହାପଭୱା। ତଣ୍ହା ଚାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନା କିଂସମୁଦଯା କିଂଜାତିକା କିଂପଭୱା? ତଣ୍ହା ୱେଦନାନିଦାନା ୱେଦନାସମୁଦଯା ୱେଦନାଜାତିକା ୱେଦନାପଭୱା। ୱେଦନା ଚାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନା କିଂସମୁଦଯା କିଂଜାତିକା କିଂପଭୱା? ୱେଦନା ଫସ୍ସନିଦାନା ଫସ୍ସସମୁଦଯା ଫସ୍ସଜାତିକା ଫସ୍ସପଭୱା। ଫସ୍ସୋ ଚାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନୋ କିଂସମୁଦଯୋ କିଂଜାତିକୋ କିଂପଭୱୋ? ଫସ୍ସୋ ସଳାଯତନନିଦାନୋ ସଳାଯତନସମୁଦଯୋ ସଳାଯତନଜାତିକୋ ସଳାଯତନପଭୱୋ। ସଳାଯତନଞ୍ଚିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନଂ କିଂସମୁଦଯଂ କିଂଜାତିକଂ କିଂପଭୱଂ? ସଳାଯତନଂ ନାମରୂପନିଦାନଂ ନାମରୂପସମୁଦଯଂ ନାମରୂପଜାତିକଂ ନାମରୂପପଭୱଂ। ନାମରୂପଞ୍ଚିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନଂ କିଂସମୁଦଯଂ କିଂଜାତିକଂ କିଂପଭୱଂ? ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣନିଦାନଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମୁଦଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଜାତିକଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଭୱଂ। ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ , କିଂନିଦାନଂ କିଂସମୁଦଯଂ କିଂଜାତିକଂ କିଂପଭୱଂ? ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରନିଦାନଂ ସଙ୍ଖାରସମୁଦଯଂ ସଙ୍ଖାରଜାତିକଂ ସଙ୍ଖାରପଭୱଂ। ସଙ୍ଖାରା ଚିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନା କିଂସମୁଦଯା କିଂଜାତିକା କିଂପଭୱା? ସଙ୍ଖାରା ଅୱିଜ୍ଜାନିଦାନା ଅୱିଜ୍ଜାସମୁଦଯା ଅୱିଜ୍ଜାଜାତିକା ଅୱିଜ୍ଜାପଭୱା।

‘‘ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅୱିଜ୍ଜା ପହୀନା ହୋତି ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସୋ ଅୱିଜ୍ଜାୱିରାଗା ୱିଜ୍ଜୁପ୍ପାଦା ନେୱ କାମୁପାଦାନଂ ଉପାଦିଯତି, ନ ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ ଉପାଦିଯତି, ନ ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନଂ ଉପାଦିଯତି, ନ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ ଉପାଦିଯତି। ଅନୁପାଦିଯଂ ନ ପରିତସ୍ସତି, ଅପରିତସ୍ସଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଞେୱ ପରିନିବ୍ବାଯତି। ‘ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା’ତି ପଜାନାତୀ’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ଚୂଳସୀହନାଦସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଠମଂ।

୨। ମହାସୀହନାଦସୁତ୍ତଂ

୧୪୬। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିଯଂ ୱିହରତି ବହିନଗରେ ଅପରପୁରେ ୱନସଣ୍ଡେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସୁନକ୍ଖତ୍ତୋ ଲିଚ୍ଛୱିପୁତ୍ତୋ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି ଇମସ୍ମା ଧମ୍ମୱିନଯା। ସୋ ୱେସାଲିଯଂ ପରିସତି [ପରିସତିଂ (ସୀ। ପୀ।)] ଏୱଂ [ଏତଂ (ପୀ। କ।)] ୱାଚଂ ଭାସତି – ‘‘ନତ୍ଥି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଉତ୍ତରି [ଉତ୍ତରିଂ (ପୀ।)] ମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ। ତକ୍କପରିଯାହତଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ୱୀମଂସାନୁଚରିତଂ ସଯଂପଟିଭାନଂ। ଯସ୍ସ ଚ ଖ୍ୱାସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଧମ୍ମୋ ଦେସିତୋ ସୋ ନିଯ୍ୟାତି ତକ୍କରସ୍ସ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯାଯା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ୱେସାଲିଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସି। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ସୁନକ୍ଖତ୍ତସ୍ସ ଲିଚ୍ଛୱିପୁତ୍ତସ୍ସ ୱେସାଲିଯଂ ପରିସତି ଏୱଂ ୱାଚଂ ଭାସମାନସ୍ସ – ‘‘ନତ୍ଥି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ। ତକ୍କପରିଯାହତଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ୱୀମଂସାନୁଚରିତଂ ସଯଂପଟିଭାନଂ। ଯସ୍ସ ଚ ଖ୍ୱାସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ

ଧମ୍ମୋ ଦେସିତୋ ସୋ ନିୟ୍ୟାତି ତକ୍କରସ୍ସ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟାୟା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ୱେସାଲିୟଂ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସୁନକ୍ଖତ୍ତୋ, ଭନ୍ତେ, ଲିଚ୍ଛୱିପୁତ୍ତୋ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତୋ ଇମସ୍ମା ଧମ୍ମୱିନୟା। ସୋ ୱେସାଲିୟଂ ପରିସତି ଏୱଂ ୱାଚଂ ଭାସତି – ‘ନତ୍ଥି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିୟଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ। ତକ୍କପରିୟାହତଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ୱୀମଂସାନୁଚରିତଂ ସୟଂପଟିଭାନଂ। ଯସ୍ସ ଚ ଖ୍ୱାସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଧମ୍ମୋ ଦେସିତୋ ସୋ ନିୟ୍ୟାତି ତକ୍କରସ୍ସ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟାୟା’’’ତି।

୧୪୭। ‘‘କୋଧନୋ ହେସୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସୁନକ୍ଖତ୍ତୋ ମୋଘପୁରିସୋ। କୋଧା ଚ ପନସ୍ସ ଏସା ୱାଚା ଭାସିତା। ‘ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସିସ୍ସାମୀ’ତି ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସୁନକ୍ଖତ୍ତୋ ମୋଘପୁରିସୋ ୱଣ୍ଣଂୟେୱ ତଥାଗତସ୍ସ ଭାସତି । ୱଣ୍ଣୋ ହେସୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – ‘ଯସ୍ସ ଚ ଖ୍ୱାସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଧମ୍ମୋ ଦେସିତୋ ସୋ ନିୟ୍ୟାତି ତକ୍କରସ୍ସ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟାୟା’ତି।

‘‘ଅୟମ୍ପି ହି ନାମ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସୁନକ୍ଖତ୍ତସ୍ସ ମୋଘପୁରିସସ୍ସ ମୟି ଧମ୍ମନ୍ୱୟୋ ନ ଭୱିସ୍ସତି – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି, ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ, ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା’ତି।

‘‘ଅୟମ୍ପି ହି ନାମ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସୁନକ୍ଖତ୍ତସ୍ସ ମୋଘପୁରିସସ୍ସ ମୟି ଧମ୍ମନ୍ୱୟୋ ନ ଭୱିସ୍ସତି – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅନେକୱିହିତଂ ଇଦ୍ଧିୱିଧଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି – ଏକୋପି ହୁତ୍ୱା ବହୁଧା ହୋତି, ବହୁଧାପି ହୁତ୍ୱା ଏକୋ ହୋତି; ଆୱିଭାୱଂ, ତିରୋଭାୱଂ; ତିରୋକୁଟ୍ଟଂ ତିରୋପାକାରଂ ତିରୋପବ୍ବତଂ ଅସଜ୍ଜମାନୋ ଗଚ୍ଛତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ଆକାସେ; ପଥୱିୟାପି ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନିମୁଜ୍ଜଂ କରୋତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ଉଦକେ; ଉଦକେପି ଅଭିଜ୍ଜମାନୋ ଗଚ୍ଛତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ପଥୱିୟଂ; ଆକାସେପି ପଲ୍ଲଙ୍କେନ କମତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ପକ୍ଖୀ ସକୁଣୋ; ଇମେପି ଚନ୍ଦିମସୂରିୟେ ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକେ ଏୱଂମହାନୁଭାୱେ ପାଣିନା ପରିମସତି ପରିମଜ୍ଜତି; ୟାୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକାପି କାୟେନ ୱସଂ ୱତ୍ତେତୀ’ତି।

‘‘ଅୟମ୍ପି ହି ନାମ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସୁନକ୍ଖତ୍ତସ୍ସ ମୋଘପୁରିସସ୍ସ ମୟି ଧମ୍ମନ୍ୱୟୋ ନ ଭୱିସ୍ସତି – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଦିବ୍ବାୟ ସୋତଧାତୁୟା ୱିସୁଦ୍ଧାୟ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସିକାୟ ଉଭୋ ସଦ୍ଦେ ସୁଣାତି – ଦିବ୍ବେ ଚ ମାନୁସେ ଚ, ଯେ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ଚା’ତି।

‘‘ଅୟମ୍ପି ହି ନାମ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସୁନକ୍ଖତ୍ତସ୍ସ ମୋଘପୁରିସସ୍ସ ମୟି ଧମ୍ମନ୍ୱୟୋ ନ ଭୱିସ୍ସତି – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାତି – ସରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସରାଗଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱୀତରାଗଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି; ସଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସଦୋସଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱୀତଦୋସଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି; ସମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସମୋହଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱୀତମୋହଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି; ସଂଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସଂଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି , ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି; ମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି; ସଉତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସଉତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅନୁତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି; ସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅସମାହିତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି; ୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନାତୀ’ତି।

୧୪୮। ‘‘ଦସ ଖୋ ପନିମାନି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲାନି ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି। କତମାନି ଦସ?

‘‘ଇଧ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କମ୍ମସମାଦାନାନଂ ଠାନସୋ ହେତୁସୋ ୱିପାକଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କମ୍ମସମାଦାନାନଂ ଠାନସୋ ହେତୁସୋ ୱିପାକଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି , ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଅନେକଧାତୁନାନାଧାତୁଲୋକଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଅନେକଧାତୁନାନାଧାତୁଲୋକଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ସତ୍ତାନଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ସତ୍ତାନଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନଂ ସଂକିଲେସଂ ୱୋଦାନଂ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନଂ ସଂକିଲେସଂ ୱୋଦାନଂ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ ତିସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ଚତସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଚପି ଜାତିଯୋ ଦସପି ଜାତିଯୋ ୱୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ତିଂସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଜାତିସତମ୍ପି ଜାତିସହସ୍ସମ୍ପି ଜାତିସତସହସ୍ସମ୍ପି ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ – ‘ଅମୁତ୍ରାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାଯୁପରିଯନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଅମୁତ୍ର ଉଦପାଦିଂ; ତତ୍ରାପାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାଯୁପରିଯନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଇଧୂପପନ୍ନୋ’ତି। ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି। ଯମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ଇଦମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି – ‘ଇମେ ୱତ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିଯାନଂ ଉପୱାଦକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପନ୍ନା। ଇମେ ୱା ପନ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାଯସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିଯାନଂ ଅନୁପୱାଦକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା’ତି। ଇତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି – ‘ଇମେ ୱତ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିଯାନଂ ଉପୱାଦକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପନ୍ନା। ଇମେ ୱା ପନ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାଯସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିଯାନଂ ଅନୁପୱାଦକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା’ତି। ଇତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ

ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚଵମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁଵଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି। ଇଦମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପଵତ୍ତେତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଆସଵାନଂ ଖଯା ଅନାସଵଂ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ଵା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ଯମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତୋ ଆସଵାନଂ ଖଯା ଅନାସଵଂ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ଵା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି, ଇଦମ୍ପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପଵତ୍ତେତି।

''ଇମାନି ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଦସ ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲାନି ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପଵତ୍ତେତି।

୧୪୯। ''ଯୋ ଖୋ ମଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏଵଂ ଜାନନ୍ତଂ ଏଵଂ ପସ୍ସନ୍ତଂ ଏଵଂ ଵଦେଯ୍ୟ – 'ନତ୍ଥି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନଵିସେସୋ; ତକ୍କପରିଯାହତଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଵୀମଂସାନୁଚରିତଂ ସଯଂପଟିଭାନ'ନ୍ତି, ତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଵାଚଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ଵା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏଵଂ ନିରଯେ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞଂ ଆରାଧେଯ୍ୟ, ଏଵଂ ସମ୍ପଦମିଦଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଵଦାମି। ତଂ ଵାଚଂ ଅପ୍ପହାଯ, ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ଵା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏଵଂ ନିରଯେ।

୧୫୦। ''ଚତ୍ତାରିମାନି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ଵେସାରଜ୍ଜାନି ଯେହି ଵେସାରଜ୍ଜେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପଵତ୍ତେତି। କତମାନି ଚତ୍ତାରି?

'''ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ତେ ପଟିଜାନତୋ ଇମେ ଧମ୍ମା ଅନଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧା'ତି। ତତ୍ର ଵତ ମଂ ସମଣୋ ଵା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଵା ଦେଵୋ ଵା ମାରୋ ଵା ବ୍ରହ୍ମା ଵା କୋଚି ଵା ଲୋକସ୍ମିଂ ସହଧମ୍ମେନ ପଟିଚୋଦେସ୍ସତୀତି ନିମିତ୍ତମେତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନ ସମନୁପସ୍ସାମି। ଏତମହଂ [ଏତମ୍ପହଂ (ସୀ। ପୀ।)], ସାରିପୁତ୍ତ, ନିମିତ୍ତଂ ଅସମନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ଖେମପ୍ପତ୍ତୋ ଅଭଯପ୍ପତ୍ତୋ ଵେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ ଵିହରାମି।

'''ଖୀଣାସଵସ୍ସ ତେ ପଟିଜାନତୋ ଇମେ ଆସଵା ଅପରିକ୍ଖୀଣା'ତି। ତତ୍ର ଵତ ମଂ ସମଣୋ ଵା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଵା ଦେଵୋ ଵା ମାରୋ ଵା ବ୍ରହ୍ମା ଵା କୋଚି ଵା ଲୋକସ୍ମିଂ ସହଧମ୍ମେନ ପଟିଚୋଦେସ୍ସତୀତି ନିମିତ୍ତମେତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନ ସମନୁପସ୍ସାମି। ଏତମହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନିମିତ୍ତଂ ଅସମନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ଖେମପ୍ପତ୍ତୋ ଅଭଯପ୍ପତ୍ତୋ ଵେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ ଵିହରାମି।

'''ଯେ ଖୋ ପନ ତେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ଵୁତ୍ତା, ତେ ପଟିସେଵତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା'ତି। ତତ୍ର ଵତ ମଂ ସମଣୋ ଵା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଵା ଦେଵୋ ଵା ମାରୋ ଵା ବ୍ରହ୍ମା ଵା କୋଚି ଵା ଲୋକସ୍ମିଂ ସହଧମ୍ମେନ ପଟିଚୋଦେସ୍ସତୀତି ନିମିତ୍ତମେତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନ ସମନୁପସ୍ସାମି। ଏତମହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନିମିତ୍ତଂ ଅସମନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ଖେମପ୍ପତ୍ତୋ ଅଭଯପ୍ପତ୍ତୋ ଵେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ ଵିହରାମି।

'''ଯସ୍ସ ଖୋ ପନ ତେ ଅତ୍ଥାଯ ଧମ୍ମୋ ଦେସିତୋ, ସୋ ନ ନିଯ୍ୟାତି ତକ୍କରସ୍ସ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯାଯା'ତି । ତତ୍ର ଵତ ମଂ ସମଣୋ ଵା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଵା ଦେଵୋ ଵା ମାରୋ ଵା ବ୍ରହ୍ମା ଵା କୋଚି ଵା ଲୋକସ୍ମିଂ ସହଧମ୍ମେନ ପଟିଚୋଦେସ୍ସତୀ'ତି ନିମିତ୍ତମେତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନ ସମନୁପସ୍ସାମି। ଏତମହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନିମିତ୍ତଂ ଅସମନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ଖେମପ୍ପତ୍ତୋ ଅଭଯପ୍ପତ୍ତୋ ଵେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ ଵିହରାମି।

''ଇମାନି ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଚତ୍ତାରି ତଥାଗତସ୍ସ ଵେସାରଜ୍ଜାନି ଯେହି ଵେସାରଜ୍ଜେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପଵତ୍ତେତି।

''ଯୋ ଖୋ ମଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏଵଂ ଜାନନ୍ତଂ ଏଵଂ ପସ୍ସନ୍ତଂ ଏଵଂ ଵଦେଯ୍ୟ – 'ନତ୍ଥି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନଵିସେସୋ, ତକ୍କପରିଯାହତଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଵୀମଂସାନୁଚରିତଂ ସଯଂପଟିଭାନ'ନ୍ତି, ତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଵାଚଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ଵା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏଵଂ ନିରଯେ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ

ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞଂ ଆରାଧେୟ୍ୟ, ଏୱଂ ସମ୍ପଦମିଦଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୱଦାମି। ତଂ ୱାଚଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ।

୧୫୧। ''ଅଟ୍ଠ ଖୋ ଇମା, ସାରିପୁତ୍ତ, ପରିସା। କତମା ଅଟ୍ଠ? ଖତ୍ତିଯପରିସା, ବ୍ରାହ୍ମଣପରିସା, ଗହପତିପରିସା, ସମଣପରିସା, ଚାତୁମହାରାଜିକପରିସା [ଚାତୁମ୍ମହାରାଜିକା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ତାୱତିଂସପରିସା, ମାରପରିସା, ବ୍ରହ୍ମପରିସା – ଇମା ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଟ୍ଠ ପରିସା। ଇମେହି ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଚତୂହି ୱେସାରଜ୍ଜେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଇମା ଅଟ୍ଠ ପରିସା ଉପସଙ୍କମତି ଅଜ୍ଝୋଗାହତି। ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅନେକସତଂ ଖତ୍ତିଯପରିସଂ ଉପସଙ୍କମିତା। ତତ୍ରପି ମଯା ସନ୍ନିସିନ୍ନପୁବ୍ବଞ୍ଚେୱ, ସଲ୍ଲପିତପୁବ୍ବଞ୍ଚ, ସାକଚ୍ଛା ଚ ସମାପଜ୍ଜିତପୁବ୍ବା। ତତ୍ର ୱତ ମଂ ଭଯଂ ୱା ସାରଜ୍ଜଂ ୱା ଓକ୍କମିସ୍ସତୀତି ନିମିତ୍ତମେତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନ ସମନୁପସ୍ସାମି। ଏତମହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନିମିତ୍ତଂ ଅସମନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ଖେମପ୍ପତ୍ତୋ ଅଭଯପ୍ପତ୍ତୋ ୱେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ ୱିହରାମି।

''ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅନେକସତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣପରିସଂ…ପେ… ଗହପତିପରିସଂ… ସମଣପରିସଂ… ଚାତୁମହାରାଜିକପରିସଂ… ତାୱତିଂସପରିସଂ… ମାରପରିସଂ… ବ୍ରହ୍ମପରିସଂ ଉପସଙ୍କମିତା। ତତ୍ରପି ମଯା ସନ୍ନିସିନ୍ନପୁବ୍ବଞ୍ଚେୱ, ସଲ୍ଲପିତପୁବ୍ବଞ୍ଚ, ସାକଚ୍ଛା ଚ ସମାପଜ୍ଜିତପୁବ୍ବା। ତତ୍ର ୱତ ମଂ ଭଯଂ ୱା ସାରଜ୍ଜଂ ୱା ଓକ୍କମିସ୍ସତୀତି ନିମିତ୍ତମେତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ , ନ ସମନୁପସ୍ସାମି। ଏତମହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନିମିତ୍ତଂ ଅସମନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ଖେମପ୍ପତ୍ତୋ ଅଭଯପ୍ପତ୍ତୋ ୱେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ ୱିହରାମି।

''ଯୋ ଖୋ ମଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏୱଂ ଜାନନ୍ତଂ ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ନତ୍ଥି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ, ତକ୍କପରିଯାହତଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ୱୀମଂସାନୁଚରିତଂ ସଯଂପଟିଭାନ'ନ୍ତି, ତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୱାଚଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞଂ ଆରାଧେୟ୍ୟ, ଏୱଂ ସମ୍ପଦମିଦଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୱଦାମି। ତଂ ୱାଚଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ।

୧୫୨। ''ଚତସ୍ସୋ ଖୋ ଇମା, ସାରିପୁତ୍ତ, ଯୋନିଯୋ। କତମା ଚତସ୍ସୋ? ଅଣ୍ଡଜା ଯୋନି, ଜଲାବୁଜା ଯୋନି, ସଂସେଦଜା ଯୋନି, ଓପପାତିକା ଯୋନି। କତମା ଚ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଣ୍ଡଜା ଯୋନି? ଯେ ଖୋ ତେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସତ୍ତା ଅଣ୍ଡକୋସଂ ଅଭିନିବ୍ଭିଜ୍ଜ ଜାଯନ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଣ୍ଡଜା ଯୋନି। କତମା ଚ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଜଲାବୁଜା ଯୋନି? ଯେ ଖୋ ତେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସତ୍ତା ୱତ୍ଥିକୋସଂ ଅଭିନିବ୍ଭିଜ୍ଜ ଜାଯନ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଜଲାବୁଜା ଯୋନି। କତମା ଚ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସଂସେଦଜା ଯୋନି? ଯେ ଖୋ ତେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସତ୍ତା ପୂତିମଚ୍ଛେ ୱା ଜାଯନ୍ତି ପୂତିକୁଣପେ ୱା ପୂତିକୁମ୍ମାସେ ୱା ଚନ୍ଦନିକାଯେ ୱା ଓଳିଗଲ୍ଲେ ୱା ଜାଯନ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ସାରିପୁତ୍ତ, ସଂସେଦଜା ଯୋନି। କତମା ଚ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଓପପାତିକା ଯୋନି? ଦେୱା, ନେରଯିକା, ଏକଚ୍ଚେ ଚ ମନୁସ୍ସା, ଏକଚ୍ଚେ ଚ ୱିନିପାତିକା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଓପପାତିକା ଯୋନି। ଇମା ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଚତସ୍ସୋ ଯୋନିଯୋ।

''ଯୋ ଖୋ ମଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏୱଂ ଜାନନ୍ତଂ ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ନତ୍ଥି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ, ତକ୍କପରିଯାହତଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ୱୀମଂସାନୁଚରିତଂ ସଯଂପଟିଭାନ'ନ୍ତି, ତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୱାଚଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞଂ ଆରାଧେୟ୍ୟ, ଏୱଂ ସମ୍ପଦମିଦଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୱଦାମି। ତଂ ୱାଚଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପହାଯ ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ।

୧୫୩। ''ପଞ୍ଚ ଖୋ ଇମା, ସାରିପୁତ୍ତ, ଗତିଯୋ। କତମା ପଞ୍ଚ? ନିରଯୋ, ତିରଚ୍ଛାନଯୋନି, ପେତ୍ତିୱିସଯୋ, ମନୁସ୍ସା, ଦେୱା। ନିରଯଞ୍ଚାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପଜାନାମି, ନିରଯଗାମିଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ, ନିରଯଗାମିନିଞ୍ଚ ପଟିପଦଂ; ଯଥା ପଟିପନ୍ନୋ ଚ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାମି। ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଞ୍ଚାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପଜାନାମି, ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଗାମିଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ, ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଗାମିନିଞ୍ଚ ପଟିପଦଂ; ଯଥା ପଟିପନ୍ନୋ ଚ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଂ ଉପପଜ୍ଜତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାମି। ପେତ୍ତିୱିସଯଂ ଚାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପଜାନାମି, ପେତ୍ତିୱିସଯଗାମିଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ, ପେତ୍ତିୱିସଯଗାମିନିଞ୍ଚ ପଟିପଦଂ; ଯଥା ପଟିପନ୍ନୋ ଚ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପେତ୍ତିୱିସଯଂ ଉପପଜ୍ଜତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାମି। ମନୁସ୍ସେ ଚାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପଜାନାମି, ମନୁସ୍ସଲୋକଗାମିଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ , ମନୁସ୍ସଲୋକଗାମିନିଞ୍ଚ ପଟିପଦଂ; ଯଥା ପଟିପନ୍ନୋ ଚ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନୁସ୍ସେସୁ ଉପପଜ୍ଜତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାମି। ଦେୱେ ଚାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପଜାନାମି, ଦେୱଲୋକଗାମିଞ୍ଚ

ମଗ୍ଗଂ, ଦେୱଲୋକଗାମିନିଞ୍ଚ ପଟିପଦଂ; ଯଥା ପଟିପନ୍ନୋ ଚ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାମି। ନିବ୍ବାନଞ୍ଚାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପଜାନାମି, ନିବ୍ବାନଗାମିଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ, ନିବ୍ବାନଗାମିନିଞ୍ଚ ପଟିପଦଂ; ଯଥା ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ଆସୱାନଂ ଖୟା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାମି।

୧୫୪। ''ଇଧାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ଯଥା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପନ୍ନଂ, ଏକନ୍ତଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଙ୍ଗାରକାସୁ ସାଧିକପୋରିସା ପୂରା ଅଙ୍ଗାରାନଂ ୱୀତଚ୍ଚିକାନଂ ୱୀତଧୂମାନଂ। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଘମ୍ମାଭିତତ୍ତୋ ଘମ୍ମପରେତୋ କିଲନ୍ତୋ ତସିତୋ ପିପାସିତୋ ଏକାୟନେନ ମଗ୍ଗେନ ତମେୱ ଅଙ୍ଗାରକାସୁଂ ପଣିଧାୟ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ତଥାୟଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ଯଥା ଇମଂୟେୱ ଅଙ୍ଗାରକାସୁଂ ଆଗମିସ୍ସତୀ'ତି । ତମେନଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ଅପରେନ ସମୟେନ ତସ୍ସା ଅଙ୍ଗାରକାସୁୟା ପତିତଂ, ଏକନ୍ତଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇଧେକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ ଯଥା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପନ୍ନଂ, ଏକନ୍ତଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ।

''ଇଧ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ଯଥା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଂ ଉପପନ୍ନଂ, ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଗୂଥକୂପୋ ସାଧିକପୋରିସୋ, ପୂରୋ ଗୂଥସ୍ସ। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଘମ୍ମାଭିତତ୍ତୋ ଘମ୍ମପରେତୋ କିଲନ୍ତୋ ତସିତୋ ପିପାସିତୋ ଏକାୟନେନ ମଗ୍ଗେନ ତମେୱ ଗୂଥକୂପଂ ପଣିଧାୟ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ତଥାୟଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ ଯଥା ଇମଂୟେୱ ଗୂଥକୂପଂ ଆଗମିସ୍ସତୀ'ତି। ତମେନଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ଅପରେନ ସମୟେନ ତସ୍ମିଂ ଗୂଥକୂପେ ପତିତଂ, ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇଧେକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ଯଥା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଂ ଉପପନ୍ନଂ, ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ।

''ଇଧ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ଯଥା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପେତ୍ତିୱିସୟଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପେତ୍ତିୱିସୟଂ ଉପପନ୍ନଂ, ଦୁକ୍ଖବହୁଲା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ରୁକ୍ଖୋ ୱିସମେ ଭୂମିଭାଗେ ଜାତୋ ତନୁପତ୍ତପଲାସୋ କବରଚ୍ଛାୟୋ । ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଘମ୍ମାଭିତତ୍ତୋ ଘମ୍ମପରେତୋ କିଲନ୍ତୋ ତସିତୋ ପିପାସିତୋ ଏକାୟନେନ ମଗ୍ଗେନ ତମେୱ ରୁକ୍ଖଂ ପଣିଧାୟ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ତଥାୟଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ଯଥା ଇମଂୟେୱ ରୁକ୍ଖଂ ଆଗମିସ୍ସତୀ'ତି। ତମେନଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ, ଅପରେନ ସମୟେନ ତସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ଛାୟାୟ ନିସିନ୍ନଂ ୱା ନିପନ୍ନଂ ୱା ଦୁକ୍ଖବହୁଲା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇଧେକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ଯଥା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପେତ୍ତିୱିସୟଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପେତ୍ତିୱିସୟଂ ଉପପନ୍ନଂ, ଦୁକ୍ଖବହୁଲା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ।

''ଇଧ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ ଯଥା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନୁସ୍ସେସୁ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନୁସ୍ସେସୁ ଉପପନ୍ନଂ, ସୁଖବହୁଲା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ,

ରୁକ୍ଖୋ ସମେ ଭୂମିଭାଗେ ଜାତୋ ବହଲପତ୍ତପଲାସୋ ସନ୍ଦଚ୍ଛାୟୋ [ସଣ୍ଡଚ୍ଛାୟୋ (ସ୍ୟା।), ସନ୍ତଚ୍ଛାୟୋ (କ।)]। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଘମ୍ମାଭିତତ୍ତୋ ଘମ୍ମପରେତୋ କିଲନ୍ତୋ ତସିତୋ ପିପାସିତୋ ଏକାୟନେନ ମଗ୍ଗେନ ତମେୱ ରୁକ୍ଖଂ ପଣିଧାୟ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ତଥାୟଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ୟଥା ଇମମେୱ ରୁକ୍ଖଂ ଆଗମିସ୍ସତୀ'ତି। ତମେନଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ଅପରେନ ସମୟେନ ତସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ଛାୟାୟ ନିସିନ୍ନଂ ୱା ନିପନ୍ନଂ ୱା ସୁଖବହୁଲା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇଧେକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ ୟଥା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନୁସ୍ସେସୁ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନୁସ୍ସେସୁ ଉପପନ୍ନଂ, ସୁଖବହୁଲା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ।

''ଇଧ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ୟଥା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନଂ, ଏକନ୍ତସୁଖା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ପାସାଦୋ, ତତ୍ରାସ୍ସ କୂଟାଗାରଂ ଉଲ୍ଲିତ୍ତାୱଲିତ୍ତଂ ନିୱାତଂ ଫୁସିତଗ୍ଗଳଂ ପିହିତୱାତପାନଂ। ତତ୍ରାସ୍ସ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ଗୋନକତ୍ଥତୋ ପଟିକତ୍ଥତୋ ପଟଲିକତ୍ଥତୋ କଦଲିମିଗପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣୋ ସଉତ୍ତରଚ୍ଛଦୋ ଉଭତୋଲୋହିତକୂପଧାନୋ। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଘମ୍ମାଭିତତ୍ତୋ ଘମ୍ମପରେତୋ କିଲନ୍ତୋ ତସିତୋ ପିପାସିତୋ ଏକାୟନେନ ମଗ୍ଗେନ ତମେୱ ପାସାଦଂ ପଣିଧାୟ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ତଥାୟଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ୟଥା ଇମଂୟେୱ ପାସାଦଂ ଆଗମିସ୍ସତୀ'ତି। ତମେନଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ଅପରେନ ସମୟେନ ତସ୍ମିଂ ପାସାଦେ ତସ୍ମିଂ କୂଟାଗାରେ ତସ୍ମିଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନଂ ୱା ନିପନ୍ନଂ ୱା ଏକନ୍ତସୁଖା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇଧେକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ ୟଥା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନଂ, ଏକନ୍ତସୁଖା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ।

''ଇଧ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ୟଥା ଆସୱାନଂ ଖୟା ଅନାସଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରିସ୍ସତୀତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଆସୱାନଂ ଖୟା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରନ୍ତଂ, ଏକନ୍ତସୁଖା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ପୋକ୍ଖରଣୀ ଅଚ୍ଛୋଦକା ସାତୋଦକା ସୀତୋଦକା ସେତକା ସୁପତିତ୍ଥା ରମଣୀୟା। ଅୱିଦୂରେ ଚସ୍ସା ତିବ୍ବୋ ୱନସଣ୍ଡୋ। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଘମ୍ମାଭିତତ୍ତୋ ଘମ୍ମପରେତୋ କିଲନ୍ତୋ ତସିତୋ ପିପାସିତୋ ଏକାୟନେନ ମଗ୍ଗେନ ତମେୱ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ପଣିଧାୟ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ତଥା ଭୱଂ ପୁରିସୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ୟଥା ଇମଂୟେୱ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଆଗମିସ୍ସତୀ'ତି। ତମେନଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ଅପରେନ ସମୟେନ ତଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଓଗାହେତ୍ୱା ନ୍ହାୟିତ୍ୱା ଚ ପିୱିତ୍ୱା ଚ ସବ୍ବଦରଥକିଲମଥପରିଳାହଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତ୍ୱା ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ୱନସଣ୍ଡେ ନିସିନ୍ନଂ ୱା ନିପନ୍ନଂ ୱା, ଏକନ୍ତସୁଖା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇଧେକଚ୍ଚଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାମି – ତଥାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିପନ୍ନୋ ତଥା ଚ ଇରିୟତି ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ସମାରୂଳ୍ହୋ, ୟଥା ଆସୱାନଂ ଖୟା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରିସ୍ସତୀ'ତି। ତମେନଂ ପସ୍ସାମି ଅପରେନ ସମୟେନ ଆସୱାନଂ ଖୟା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରନ୍ତଂ, ଏକନ୍ତସୁଖା ୱେଦନା ୱେଦୟମାନଂ। ଇମା ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପଞ୍ଚ ଗତିୟୋ।

''ୟୋ ଖୋ ମଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏୱଂ ଜାନନ୍ତଂ ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ନତ୍ଥି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିୟଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ; ତକ୍କପରିୟାହତଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ୱୀମଂସାନୁଚରିତଂ ସୟଂପଟିଭାନ'ନ୍ତି ତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୱାଚଂ ଅପ୍ପହାୟ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପହାୟ ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ୟଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରୟେ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞଂ ଆରାଧେୟ୍ୟ, ଏୱଂ ସମ୍ପଦମିଦଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୱଦାମି 'ତଂ ୱାଚଂ ଅପ୍ପହାୟ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପହାୟ ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ୟଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରୟେ'।

୧୫୫। ''ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଚତୁରଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଚରିତା [ଚରିତ୍ୱା (କ।)] – ତପସ୍ସୀ ସୁଦଂ ହୋମି ପରମତପସ୍ସୀ, ଲୂଖୋ ସୁଦଂ [ଲୁଖସ୍ସୁଦଂ (ସୀ। ପୀ।)] ହୋମି ପରମଲୂଖୋ, ଜେଗୁଚ୍ଛୀ ସୁଦଂ ହୋମି ପରମଜେଗୁଚ୍ଛୀ, ପୱିୱିତ୍ତୋ ସୁଦଂ [ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସୁଦଂ (ସୀ। ପୀ।)]

ହୋମି ପରମପଣ୍ଡିତ୍ତୋ । ତତ୍ରାସ୍ସୁ ମେ ଇଦଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତପସ୍ସିତାଯ ହୋତି – ଅଚେଲକୋ ହୋମି ମୁତ୍ତାଚାରୋ ହତ୍ଥାପଲେଖନୋ [ହତ୍ଥାୱଲେଖନୋ (ସ୍ୟା।)], ନ ଏହିଭଦ୍ଦନ୍ତିକୋ ନ ତିଟ୍ଠଭଦ୍ଦନ୍ତିକୋ; ନାଭିହଟଂ ନ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତଂ ନ ନିମନ୍ତନଂ ସାଦିଯାମି। ସୋ ନ କୁମ୍ଭିମୁଖା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମି, ନ କଳୋପିମୁଖା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମି, ନ ଏଳକମନ୍ତରଂ, ନ ଦଣ୍ଡମନ୍ତରଂ, ନ ମୁସଲମନ୍ତରଂ, ନ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଭୁଞ୍ଜମାନାନଂ, ନ ଗବ୍ଭିନିଯା, ନ ପାଯମାନାଯ [ପାଯନ୍ତିଯା (କ।)], ନ ପୁରିସନ୍ତରଗତାଯ, ନ ସଙ୍କିତ୍ତୀସୁ, ନ ଯତ୍ଥ ସା ଉପଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ନ ଯତ୍ଥ ମକ୍ଖିକା ସଣ୍ଡସଣ୍ଡଚାରିନୀ; ନ ମଚ୍ଛଂ ନ ମଂସଂ ନ ସୁରଂ ନ ମେରଯଂ ନ ଥୁସୋଦକଂ ପିୱାମି; ସୋ ଏକାଗାରିକୋ ୱା ହୋମି ଏକାଲୋପିକୋ, ଦ୍ୱାଗାରିକୋ ୱା ହୋମି ଦ୍ୱାଲୋପିକୋ… ପେ… ସତ୍ତାଗାରିକୋ ୱା ହୋମି ସତ୍ତାଲୋପିକୋ; ଏକିସ୍ସାପି ଦତ୍ତିଯା ଯାପେମି, ଦ୍ୱୀହିପି ଦତ୍ତୀହି ଯାପେମି…ପେ… ସତ୍ତହିପି ଦତ୍ତୀହି ଯାପେମି; ଏକାହିକମ୍ପି ଆହାରଂ ଆହାରେମି, ଦ୍ୱୀହିକମ୍ପି ଆହାରଂ ଆହାରେମି…ପେ… ସତ୍ତାହିକମ୍ପି ଆହାରଂ ଆହାରେମି; ଇତି ଏୱରୂପଂ ଅଦ୍ଧମାସିକମ୍ପି ପରିଯାଯଭତ୍ତଭୋଜନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ ୱିହରାମି।

''ସୋ ସାକଭକ୍ଖୋ ୱା ହୋମି, ସାମାକଭକ୍ଖୋ ୱା ହୋମି, ନୀୱାରଭକ୍ଖୋ ୱା ହୋମି, ଦଦ୍ଦୁଲଭକ୍ଖୋ ୱା ହୋମି, ହଟଭକ୍ଖୋ ୱା ହୋମି, କଣଭକ୍ଖୋ ୱା ହୋମି, ଆଚାମଭକ୍ଖୋ ୱା ହୋମି , ପିଞ୍ଞାକଭକ୍ଖୋ ୱା ହୋମି, ତିଣଭକ୍ଖୋ ୱା ହୋମି, ଗୋମଯଭକ୍ଖୋ ୱା ହୋମି, ୱନମୂଲଫଲାହାରୋ ଯାପେମି ପୱତ୍ତଫଲଭୋଜୀ।

''ସୋ ସାଣାନିପି ଧାରେମି, ମସାଣାନିପି ଧାରେମି, ଛୱଦୁସ୍ସାନିପି ଧାରେମି, ପଂସୁକୂଲାନିପି ଧାରେମି, ତିରୀଟାନିପି ଧାରେମି, ଅଜିନମ୍ପି ଧାରେମି, ଅଜିନକ୍ଖିପମ୍ପି ଧାରେମି, କୁସଚୀରମ୍ପି ଧାରେମି, ୱାକଚୀରମ୍ପି ଧାରେମି, ଫଲକଚୀରମ୍ପି ଧାରେମି, କେସକମ୍ବଲମ୍ପି ଧାରେମି, ୱାଳକମ୍ବଲମ୍ପି ଧାରେମି, ଉଲୂକପକ୍ଖମ୍ପି ଧାରେମି; କେସମସ୍ସୁଲୋଚକୋପି ହୋମି କେସମସ୍ସୁଲୋଚନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ; ଉବ୍ଭଟ୍ଠକୋପି ହୋମି ଆସନପଟିକ୍ଖିତ୍ତୋ; ଉକ୍କୁଟିକୋପି ହୋମି ଉକ୍କୁଟିକପ୍ପଧାନମନୁଯୁତ୍ତୋ; କଣ୍ଟକାପସ୍ସଯିକୋପି ହୋମି କଣ୍ଟକାପସ୍ସଯେ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେମି [ଇମସ୍ସାନନ୍ତରେ ଅଞ୍ଞେପି କୋଚି ପାଠପଦେସୋ ଅଞ୍ଞେସୁ ଆଜୀୱକୱତଦୀପକସୁତ୍ତେସୁ ଦିସ୍ସତି]; ସାଯତତିଯକମ୍ପି ଉଦକୋରୋହନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ ୱିହରାମି – ଇତି ଏୱରୂପଂ ଅନେକୱିହିତଂ କାଯସ୍ସ ଆତାପନପରିତାପନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ ୱିହରାମି। ଇଦଂସ୍ସୁ ମେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତପସ୍ସିତାଯ ହୋତି।

୧୫୬। ''ତତ୍ରାସ୍ସୁ ମେ ଇଦଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଲୂଖସ୍ମିଂ ହୋତି – ନେକୱସ୍ସଗଣିକଂ ରଜୋଜଲ୍ଲଂ କାଯେ ସନ୍ନିଚିତଂ ହୋତି ପପଟିକଜାତଂ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ତିନ୍ଦୁକଖାଣୁ ନେକୱସ୍ସଗଣିକୋ ସନ୍ନିଚିତୋ ହୋତି ପପଟିକଜାତୋ, ଏୱମେୱାସ୍ସୁ ମେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନେକୱସ୍ସଗଣିକଂ ରଜୋଜଲ୍ଲଂ କାଯେ ସନ୍ନିଚିତଂ ହୋତି ପପଟିକଜାତଂ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଅହୋ ୱତାହଂ ଇମଂ ରଜୋଜଲ୍ଲଂ ପାଣିନା ପରିମଜ୍ଜେଯ୍ୟଂ, ଅଞ୍ଞେ ୱା ପନ ମେ ଇମଂ ରଜୋଜଲ୍ଲଂ ପାଣିନା ପରିମଜ୍ଜେଯ୍ୟୁ'ନ୍ତି। ଏୱମ୍ପି ମେ, ସାରିପୁତ୍ତ , ନ ହୋତି। ଇଦଂସ୍ସୁ ମେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଲୂଖସ୍ମିଂ ହୋତି।

''ତତ୍ରାସ୍ସୁ ମେ ଇଦଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଜେଗୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ହୋତି – ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସତୋୱ ଅଭିକ୍କମାମି, ସତୋୱ ପଟିକ୍କମାମି, ଯାୱ ଉଦକବିନ୍ଦୁମ୍ହିପି ମେ ଦଯା ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି – 'ମାହଂ ଖୁଦ୍ଦକେ ପାଣେ ୱିସମଗତେ ସଙ୍ଘାତଂ ଆପାଦେସି'ନ୍ତି। ଇଦଂସ୍ସୁ ମେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଜେଗୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ହୋତି।

''ତତ୍ରାସ୍ସୁ ମେ ଇଦଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପୱିୱିତ୍ତସ୍ମିଂ ହୋତି – ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଞ୍ଞତରଂ ଅରଞ୍ଞାଯତନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରାମି। ଯଦା ପସ୍ସାମି ଗୋପାଲକଂ ୱା ପସୁପାଲକଂ ୱା ତିଣହାରକଂ ୱା କଟ୍ଠହାରକଂ ୱା ୱନକମ୍ମିକଂ ୱା, ୱନେନ ୱନଂ ଗହନେନ ଗହନଂ ନିନ୍ନେନ ନିନ୍ନଂ ଥଲେନ ଥଲଂ ସଂପତାମି [ପପତାମି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)]। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ମା ମଂ ତେ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଅହଞ୍ଚ ମା ତେ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଆରଞ୍ଞକୋ ମଗୋ ମନୁସ୍ସେ ଦିସ୍ୱା ୱନେନ ୱନଂ ଗହନେନ ଗହନଂ ନିନ୍ନେନ ନିନ୍ନଂ ଥଲେନ ଥଲଂ ସଂପତତି, ଏୱମେୱ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଦା ପସ୍ସାମି ଗୋପାଲକଂ ୱା ପସୁପାଲକଂ ୱା ତିଣହାରକଂ ୱା କଟ୍ଠହାରକଂ ୱା ୱନକମ୍ମିକଂ ୱା ୱନେନ ୱନଂ ଗହନେନ ଗହନଂ ନିନ୍ନେନ ନିନ୍ନଂ ଥଲେନ ଥଲଂ ସଂପତାମି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ମା ମଂ ତେ ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଅହଞ୍ଚ ମା ତେ ଅଦ୍ଦସନ୍ତି। ଇଦଂସ୍ସୁ ମେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପୱିୱିତ୍ତସ୍ମିଂ ହୋତି।

''ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଯେ ତେ ଗୋଟ୍ଠା ପଟ୍ଠିତଗାୱୋ ଅପଗତଗୋପାଲକା, ତତ୍ଥ ଚତୁକ୍କୁଣ୍ଡିକୋ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଯାନି ତାନି ୱଚ୍ଛକାନଂ ତରୁଣକାନଂ ଧେନୁପକାନଂ ଗୋମଯାନି ତାନି ସୁଦଂ ଆହାରେମି। ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ ମେ , ସାରିପୁତ୍ତ, ସକଂ ମୁତ୍ତକରୀସଂ ଅପରିଯାଦିନ୍ନଂ ହୋତି, ସକଂଯେୱ ସୁଦଂ ମୁତ୍ତକରୀସଂ ଆହାରେମି। ଇଦଂସ୍ସୁ ମେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ମହାୱିକଟଭୋଜନସ୍ମିଂ ହୋତି।

୧୫୭। ''ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଞ୍ଞତରଂ ଭିଂସନକଂ ୱନସଣ୍ଡଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରାମି। ତତ୍ରାସ୍ସୁଦଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିଂସନକସ୍ସ ୱନସଣ୍ଡସ୍ସ ଭିଂସନକତସ୍ମିଂ ହୋତି – ଯୋ କୋଚି ଅୱୀତରାଗୋ ତଂ ୱନସଣ୍ଡଂ ପୱିସତି, ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଲୋମାନି ହଂସନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଯା ତା ରତ୍ତିଯୋ ସୀତା ହେମନ୍ତିକା ଅନ୍ତରଟ୍ଠକା ହିମପାତସମଯା [ଅନ୍ତରଟ୍ଠକେ ହିମପାତସମଯେ (ସୀ। ପୀ।)] ତଥାରୂପାସୁ ରତ୍ତୀସୁ ରତ୍ତିଂ ଅବ୍ଭୋକାସେ

ୱିହରାମି, ଦିୱା ୱନସଣ୍ଡେ; ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ଦିୱା ଅବ୍ଭୋକାସେ ୱିହରାମି, ରତ୍ତିଂ ୱନସଣ୍ଡେ। ଅପିସ୍ସୁ ମଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଯଂ ଅନଚ୍ଛରିୟଗାଥା ପଟିଭାସି ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବା –

‘‘ସୋତତ୍ତୋ ସୋସିନ୍ନୋ [ସୋସୀନୋ (ସୀ। ପୀ। କ।), ସୋସିନୋ (ସ୍ୟା।), ସୋସିନ୍ଦୋ (ସଦ୍ଦନୀତି)] ଚେୱ, ଏକୋ ଭିଂସନକେ ୱନେ;

ନଗ୍ଗୋ ନ ଚଗ୍ଗିମାସୀନୋ, ଏସନାପସୁତୋ ମୁନୀ’’ତି।

‘‘ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସୁସାନେ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେମି ଛୱଟ୍ଠିକାନି ଉପଧାୟ। ଅପିସ୍ସୁ ମଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଗାମଣ୍ଡଲା [ଗୋମଣ୍ଡଲା (ବହୂସୁ) ଚରିୟାପିଟକଅଟ୍ଠକଥା ଓଲୋକେତବ୍ବା] ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଓଟ୍ଠୁଭନ୍ତିପି, ଓମୁତ୍ତେନ୍ତିପି, ପଂସୁକେନପି ଓକିରନ୍ତି, କଣ୍ଣସୋତେସୁପି ସଲାକଂ ପୱେସେନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଭିଜାନାମି ତେସୁ ପାପକଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତା। ଇଦଂସୁ ମେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଉପେକ୍ଖାୱିହାରସ୍ମିଂ ହୋତି।

୧୫୮। ‘‘ସନ୍ତି ଖୋ ପନ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ‘ଆହାରେନ ସୁଦ୍ଧୀ’ତି। ତେ ଏୱମାହଂସୁ – ‘କୋଲେହି ଯାପେମା’ତି। ତେ କୋଲମ୍ପି ଖାଦନ୍ତି, କୋଲଚୁଣ୍ଣମ୍ପି ଖାଦନ୍ତି, କୋଲୋଦକମ୍ପି ପିୱନ୍ତି – ଅନେକୱିହିତମ୍ପି କୋଲୱିକତିଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି। ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକଂଯେୱ କୋଲଂ ଆହାରଂ ଆହାରିତା। ସିଯା ଖୋ ପନ ତେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏୱମସ୍ସ – ‘ମହା ନୂନ ତେନ ସମଯେନ କୋଲୋ ଅହୋସୀ’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏୱଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତଦାପି ଏତପରମୋଯେୱ କୋଲୋ ଅହୋସି ସେଯ୍ୟଥାପି ଏତରହି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକଂଯେୱ କୋଲଂ ଆହାରଂ ଆହାରଯତୋ ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତୋ କାଯୋ ହୋତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଆସୀତିକପବ୍ବାନି ୱା କାଳପବ୍ବାନି ୱା, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗାନି ଭୱନ୍ତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଓଟ୍ଠପଦଂ, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଆନିସଦଂ ହୋତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ୱଟ୍ଟନାୱଳୀ, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକୋ ଉନ୍ନତାୱନତୋ ହୋତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଜରସାଲାଯ ଗୋପାନସିଯୋ ଓଲୁଗ୍ଗୱିଲୁଗ୍ଗା ଭୱନ୍ତି, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଫାସୁଳିଯୋ ଓଲୁଗ୍ଗୱିଲୁଗ୍ଗା ଭୱନ୍ତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଗମ୍ଭୀରେ ଉଦପାନେ ଉଦକତାରକା ଗମ୍ଭୀରଗତା ଓକ୍ଖାଯିକା ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଅକ୍ଖିକୂପେସୁ ଅକ୍ଖିତାରକା ଗମ୍ଭୀରଗତା ଓକ୍ଖାଯିକା ଦିସ୍ସନ୍ତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ତିତ୍ତକାଲାବୁଆମକଚ୍ଛିନ୍ନୋ ୱାତାତପେନ ସଂଫୁଟିତୋ [ସମ୍ଫୁସିତୋ (ସ୍ୟା।), ସଂପୁଟିତୋ (ପୀ। କ।) ଏତ୍ଥ ସଂଫୁଟିତୋତି ସଙ୍କୁଚିତୋତି ଅତ୍ଥୋ] ହୋତି ସମ୍ମିଲାତୋ, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ସୀସଚ୍ଛୱି ସଂଫୁଟିତା ହୋତି ସମ୍ମିଲାତା ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ‘ଉଦରଚ୍ଛୱିଂ ପରିମସିସ୍ସାମୀ’ତି ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକଂଯେୱ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହାମି, ‘ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକଂ ପରିମସିସ୍ସାମୀ’ତି ଉଦରଚ୍ଛୱିଂଯେୱ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହାମି, ଯାୱସ୍ସୁ ମେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଉଦରଚ୍ଛୱି ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକଂ ଅଲ୍ଲୀନା ହୋତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ‘ୱଚ୍ଚଂ ୱା ମୁତ୍ତଂ ୱା କରିସ୍ସାମୀ’ତି ତତ୍ଥେୱ ଅୱକୁଜ୍ଜୋ ପପତାମି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତମେୱ କାଯଂ ଅସ୍ସାସେନ୍ତୋ ପାଣିନା ଗତ୍ତାନି ଅନୋମଜ୍ଜାମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପାଣିନା ଗତ୍ତାନି ଅନୋମଜ୍ଜତୋ ପୂତିମୂଲାନି ଲୋମାନି କାଯସ୍ମା ପତନ୍ତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ।

୧୫୯। ‘‘ସନ୍ତି ଖୋ ପନ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ‘ଆହାରେନ ସୁଦ୍ଧୀ’ତି। ତେ ଏୱମାହଂସୁ – ‘ମୁଗ୍ଗେହି ଯାପେମ…ପେ… ତିଲେହି ଯାପେମ…ପେ… ତଣ୍ଡୁଲେହି ଯାପେମା’ତି। ତେ ତଣ୍ଡୁଲମ୍ପି ଖାଦନ୍ତି, ତଣ୍ଡୁଲଚୁଣ୍ଣମ୍ପି ଖାଦନ୍ତି, ତଣ୍ଡୁଲୋଦକମ୍ପି ପିୱନ୍ତି – ଅନେକୱିହିତମ୍ପି ତଣ୍ଡୁଲୱିକତିଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି। ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକଂଯେୱ ତଣ୍ଡୁଲଂ ଆହାରଂ ଆହାରିତା। ସିଯା ଖୋ ପନ ତେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏୱମସ୍ସ – ‘ମହା ନୂନ ତେନ ସମଯେନ ତଣ୍ଡୁଲୋ ଅହୋସୀ’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏୱଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତଦାପି ଏତପରମୋଯେୱ ତଣ୍ଡୁଲୋ ଅହୋସି , ସେଯ୍ୟଥାପି ଏତରହି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକଂଯେୱ ତଣ୍ଡୁଲଂ ଆହାରଂ ଆହାରଯତୋ ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତୋ କାଯୋ ହୋତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଆସୀତିକପବ୍ବାନି ୱା କାଳପବ୍ବାନି ୱା, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗାନି ଭୱନ୍ତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଓଟ୍ଠପଦଂ, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଆନିସଦଂ ହୋତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ୱଟ୍ଟନାୱଳୀ, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକୋ ଉନ୍ନତାୱନତୋ ହୋତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଜରସାଲାଯ ଗୋପାନସିଯୋ ଓଲୁଗ୍ଗୱିଲୁଗ୍ଗା ଭୱନ୍ତି, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଫାସୁଳିଯୋ ଓଲୁଗ୍ଗୱିଲୁଗ୍ଗା ଭୱନ୍ତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଗମ୍ଭୀରେ ଉଦପାନେ ଉଦକତାରକା ଗମ୍ଭୀରଗତା ଓକ୍ଖାଯିକା ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଅକ୍ଖିକୂପେସୁ ଅକ୍ଖିତାରକା ଗମ୍ଭୀରଗତା ଓକ୍ଖାଯିକା ଦିସ୍ସନ୍ତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ତିତ୍ତକାଲାବୁ ଆମକଚ୍ଛିନ୍ନୋ ୱାତାତପେନ ସଂଫୁଟିତୋ ହୋତି ସମ୍ମିଲାତୋ, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ସୀସଚ୍ଛୱି ସଂଫୁଟିତା ହୋତି ସମ୍ମିଲାତା ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ‘ଉଦରଚ୍ଛୱିଂ ପରିମସିସ୍ସାମୀ’ତି ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକଂଯେୱ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହାମି, ‘ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକଂ ପରିମସିସ୍ସାମୀ’ତି ଉଦରଚ୍ଛୱିଂଯେୱ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହାମି। ଯାୱସ୍ସୁ ମେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଉଦରଚ୍ଛୱି ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକଂ ଅଲ୍ଲୀନା ହୋତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ‘ୱଚ୍ଚଂ ୱା ମୁତ୍ତଂ ୱା କରିସ୍ସାମୀ’ତି ତତ୍ଥେୱ ଅୱକୁଜ୍ଜୋ ପପତାମି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତମେୱ କାଯଂ ଅସ୍ସାସେନ୍ତୋ ପାଣିନା ଗତ୍ତାନି

ଅନୋମଜ୍ଝାମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପାଣିନା ଗତ୍ତାନି ଅନୋମଜ୍ଜତୋ ପୂତିମୂଲାନି ଲୋମାନି କାୟସ୍ମା ପତନ୍ତି ତାୟେୱପ୍ପାହାରତାୟ।

‘‘ତାୟପି ଖୋ ଅହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇରିୟାୟ ତାୟ ପଟିପଦାୟ ତାୟ ଦୁକ୍କରକାରିକାୟ ନାଜ୍ଝଗମଂ ଉତ୍ତରିଂ ମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିୟଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସଂ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଇମିସ୍ସାୟେୱ ଅରିୟାୟ ପଞ୍ଞାୟ ଅନଧିଗମା, ୟାୟଂ ଅରିୟା ପଞ୍ଞା ଅଧିଗତା ଅରିୟା ନିୟ୍ୟାନିକା, ନିୟ୍ୟାତି ତକ୍କରସ୍ସ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟାୟ।

୧୬୦। ‘‘ସନ୍ତି ଖୋ ପନ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ‘ସଂସାରେନ ସୁଦ୍ଧୀ’ତି। ନ ଖୋ ପନ ସୋ [ନ ଖୋ ପନେସୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ସାରିପୁତ୍ତ, ସଂସାରୋ ସୁଲଭରୂପୋ ୟୋ ମୟା ଅସଂସରିତପୁବ୍ବୋ ଇମିନା ଦୀଘେନ ଅଦ୍ଧୁନା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୁଦ୍ଧାୱାସେହି ଦେୱେହି। ସୁଦ୍ଧାୱାସେ ଚାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଦେୱେ ସଂସରେୟ୍ୟଂ, ନୟିମଂ ଲୋକଂ ପୁନରାଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ।

‘‘ସନ୍ତି ଖୋ ପନ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ‘ଉପପତ୍ତିୟା ସୁଦ୍ଧୀ’ତି। ନ ଖୋ ପନ ସା, ସାରିପୁତ୍ତ , ଉପପତ୍ତି ସୁଲଭରୂପା ୟା ମୟା ଅନୁପପନ୍ନପୁବ୍ବା ଇମିନା ଦୀଘେନ ଅଦ୍ଧୁନା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୁଦ୍ଧାୱାସେହି ଦେୱେହି। ସୁଦ୍ଧାୱାସେ ଚାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଦେୱେ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟଂ, ନୟିମଂ ଲୋକଂ ପୁନରାଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ।

‘‘ସନ୍ତି ଖୋ ପନ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ‘ଆୱାସେନ ସୁଦ୍ଧୀ’ତି। ନ ଖୋ ପନ ସୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଆୱାସୋ ସୁଲଭରୂପୋ ୟୋ ମୟା ଅନାୱୁଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ [ଅନାୱୁତ୍ଥପୁବ୍ବୋ (ସୀ। ପୀ।)] ଇମିନା ଦୀଘେନ ଅଦ୍ଧୁନା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୁଦ୍ଧାୱାସେହି ଦେୱେହି। ସୁଦ୍ଧାୱାସେ ଚାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଦେୱେ ଆୱସେୟ୍ୟଂ, ନୟିମଂ ଲୋକଂ ପୁନରାଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ।

‘‘ସନ୍ତି ଖୋ ପନ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ‘ୟଞ୍ଞେନ ସୁଦ୍ଧୀ’ତି। ନ ଖୋ ପନ ସୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୟଞ୍ଞୋ ସୁଲଭରୂପୋ ୟୋ ମୟା ଅୟିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ ଇମିନା ଦୀଘେନ ଅଦ୍ଧୁନା, ତଞ୍ଚ ଖୋ ରଞ୍ଞା ୱା ସତା ଖତ୍ତିୟେନ ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତେନ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ ୱା ମହାସାଲେନ।

‘‘ସନ୍ତି ଖୋ ପନ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ‘ଅଗ୍ଗିପରିଚରିୟାୟ ସୁଦ୍ଧୀ’ତି। ନ ଖୋ ପନ ସୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଗ୍ଗି ସୁଲଭରୂପୋ ୟୋ ମୟା ଅପରିଚିଣ୍ଣପୁବ୍ବୋ ଇମିନା ଦୀଘେନ ଅଦ୍ଧୁନା, ତଞ୍ଚ ଖୋ ରଞ୍ଞା ୱା ସତା ଖତ୍ତିୟେନ ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତେନ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ ୱା ମହାସାଲେନ।

୧୬୧। ‘‘ସନ୍ତି ଖୋ ପନ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ‘ୟାୱଦେୱାୟଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ଦହରୋ ହୋତି ୟୁୱା ସୁସୁକାଳକେସୋ ଭଦ୍ରେନ ୟୋବ୍ବନେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ପଠମେନ ୱୟସା ତାୱଦେୱ ପରମେନ ପଞ୍ଞାୱେୟ୍ୟତ୍ତିୟେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି। ୟତୋ ଚ ଖୋ ଅୟଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ଜିଣ୍ଣୋ ହୋତି ୱୁଦ୍ଧୋ ମହଲ୍ଲକୋ ଅଦ୍ଧଗତୋ ୱୟୋଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ଆସୀତିକୋ ୱା ନାୱୁତିକୋ ୱା ୱସ୍ସସତିକୋ ୱା ଜାତିୟା, ଅଥ ତମ୍ହା ପଞ୍ଞାୱେୟ୍ୟତ୍ତିୟା, ପରିହାୟତୀ’ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ , ଏୱଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅହଂ ଖୋ ପନ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଏତରହି ଜିଣ୍ଣୋ ୱୁଦ୍ଧୋ ମହଲ୍ଲକୋ ଅଦ୍ଧଗତୋ ୱୟୋଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ଆସୀତିକୋ ମେ ୱୟୋ ୱତ୍ତତି। ଇଧ ମେ ଅସ୍ସୁ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଚତ୍ତାରୋ ସାୱକା ୱସ୍ସସତାୟୁକା ୱସ୍ସସତଜୀୱିନୋ, ପରମାୟ ସତିୟା ଚ ଗତିୟା ଚ ଧିତିୟା ଚ ସମନ୍ନାଗତା ପରମେନ ଚ ପଞ୍ଞାୱେୟ୍ୟତ୍ତିୟେନ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଦଳ୍ହଧମ୍ମା [ଦଳ୍ହଧମ୍ମୋ (ବହୂସୁ) ଟୀକା ଚ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନବ୍ୟାକରଣଂ ଚ ଓଲୋକେତବ୍ବଂ] ଧନୁଗ୍ଗହୋ ସିକ୍ଖିତୋ କତହତ୍ଥୋ କତୂପାସନୋ ଲହୁକେନ ଅସନେନ ଅପ୍ପକସିରେନେୱ ତିରିୟଂ ତାଲଚ୍ଛାୟଂ ଅତିପାତେୟ୍ୟ, ଏୱଂ ଅଧିମତ୍ତସତିମନ୍ତୋ ଏୱଂ ଅଧିମତ୍ତଗତିମନ୍ତୋ ଏୱଂ ଅଧିମତ୍ତଧିତିମନ୍ତୋ ଏୱଂ ପରମେନ ପଞ୍ଞାୱେୟ୍ୟତ୍ତିୟେନ ସମନ୍ନାଗତା। ତେ ମଂ ଚତୁନ୍ନଂ ସତିପଟ୍ଠାନାନଂ ଉପାଦାୟୁପାଦାୟ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟୁଂ, ପୁଟ୍ଠୋ ପୁଟ୍ଠୋ ଚାହଂ ତେସଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟଂ, ବ୍ୟାକତଞ୍ଚ ମେ ବ୍ୟାକତତୋ ଧାରେୟ୍ୟୁଂ, ନ ଚ ମଂ ଦୁତିୟକଂ ଉତ୍ତରି ପଟିପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟୁଂ। ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅସିତପୀତଖାୟିତସାୟିତା ଅଞ୍ଞତ୍ର ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ନିଦ୍ଦାକିଲମଥପଟିୱିନୋଦନା ଅପରିୟାଦିନ୍ନାୟେୱସ୍ସ, ସାରିପୁତ୍ତ, ତଥାଗତସ୍ସ ଧମ୍ମଦେସନା, ଅପରିୟାଦିନ୍ନଂୟେୱସ୍ସ ତଥାଗତସ୍ସ ଧମ୍ମପଦବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, ଅପରିୟାଦିନ୍ନଂୟେୱସ୍ସ ତଥାଗତସ୍ସ ପଞ୍ହପଟିଭାନଂ । ଅଥ ମେ ତେ ଚତ୍ତାରୋ ସାୱକା ୱସ୍ସସତାୟୁକା ୱସ୍ସସତଜୀୱିନୋ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ଅଚ୍ଚୟେନ କାଲଂ କରେୟ୍ୟୁଂ। ମଞ୍ଚକେନ ଚେପି ମଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପରିହରିସ୍ସଥ, ନେୱତ୍ଥି ତଥାଗତସ୍ସ ପଞ୍ଞାୱେୟ୍ୟତ୍ତିୟସ୍ସ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ। ୟଂ ଖୋ ତଂ [ୟଂ ଖୋ ପନେତଂ (ସୀ।)], ସାରିପୁତ୍ତ, ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେୟ୍ୟ – ‘ଅସମ୍ମୋହଧମ୍ମୋ ସତ୍ତୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’ନ୍ତି, ମମେୱ ତଂ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେୟ୍ୟ ‘ଅସମ୍ମୋହଧମ୍ମୋ ସତ୍ତୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ

ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’’’ନ୍ତି।

୧୬୨। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ନାଗସମାଲୋ ଭଗୱତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ଠିତୋ ହୋତି ଭଗୱନ୍ତଂ ବୀଜଯମାନୋ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ନାଗସମାଲୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଭନ୍ତେ! ଅପି ହି ମେ, ଭନ୍ତେ, ଇମଂ ଧମ୍ମପରିଯାଯଂ ସୁତ୍ୱା ଲୋମାନି ହଟ୍ଠାନି। କୋନାମୋ ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମପରିଯାଯୋ’’ତି? ‘‘ତସ୍ମାତିହ ତ୍ୱଂ, ନାଗସମାଲ, ଇମଂ ଧମ୍ମପରିଯାଯଂ ଲୋମହଂସନପରିଯାଯୋ ତ୍ୱେୱ ନଂ ଧାରେହୀ’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନୋ ଆଯସ୍ମା ନାଗସମାଲୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୀତି।

ମହାସୀହନାଦସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ମହାଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସୁତ୍ତଂ

୧୬୩। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ସାୱତ୍ଥିଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅତିପ୍ପଗୋ ଖୋ ତାୱ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତୁଂ, ଯଂ ନୂନ ମଯଂ ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେହି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯେହି ପରିବ୍ବାଜକେହି ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ; ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନେ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ସମଣୋ, ଆୱୁସୋ, ଗୋତମୋ କାମାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେତି, ମଯମ୍ପି କାମାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେମ; ସମଣୋ, ଆୱୁସୋ, ଗୋତମୋ ରୂପାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେତି, ମଯମ୍ପି ରୂପାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେମ; ସମଣୋ, ଆୱୁସୋ, ଗୋତମୋ ୱେଦନାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେତି, ମଯମ୍ପି ୱେଦନାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେମ; ଇଧ ନୋ, ଆୱୁସୋ, କୋ ୱିସେସୋ, କୋ ଅଧିପ୍ପଯାସୋ, କିଂ ନାନାକରଣଂ ସମଣସ୍ସ ୱା ଗୋତମସ୍ସ ଅମ୍ହାକଂ ୱା – ଯଦିଦଂ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ୱା ଧମ୍ମଦେସନଂ, ଅନୁସାସନିଯା ୱା ଅନୁସାସନି’’ନ୍ତି? ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଭାସିତଂ ନେୱ ଅଭିନନ୍ଦିଂସୁ, ନପ୍ପଟିକ୍କୋସିଂସୁ; ଅନଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କମିଂସୁ – ‘‘ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନିସ୍ସାମା’’ତି।

୧୬୪। ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଇଧ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ସାୱତ୍ଥିଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସିମ୍ହା। ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଅତିପ୍ପଗୋ ଖୋ ତାୱ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତୁଂ, ଯଂ ନୂନ ମଯଂ ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମା’ତି। ଅଥ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିମ୍ହ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେହି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯେହି ପରିବ୍ବାଜକେହି ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିମ୍ହ; ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିମ୍ହା। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନେ ଖୋ ଅମ୍ହେ, ଭନ୍ତେ, ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ସମଣୋ, ଆୱୁସୋ, ଗୋତମୋ କାମାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେତି, ମଯମ୍ପି କାମାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେମ । ସମଣୋ, ଆୱୁସୋ, ଗୋତମୋ ରୂପାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେତି, ମଯମ୍ପି ରୂପାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେମ। ସମଣୋ, ଆୱୁସୋ, ଗୋତମୋ ୱେଦନାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେତି, ମଯମ୍ପି ୱେଦନାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେମ। ଇଧ ନୋ, ଆୱୁସୋ, କୋ ୱିସେସୋ, କୋ ଅଧିପ୍ପଯାସୋ, କିଂ ନାନାକରଣଂ ସମଣସ୍ସ ୱା ଗୋତମସ୍ସ ଅମ୍ହାକଂ ୱା, ଯଦିଦଂ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ୱା ଧମ୍ମଦେସନଂ ଅନୁସାସନିଯା ୱା ଅନୁସାସନି’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଭାସିତଂ ନେୱ ଅଭିନନ୍ଦିମ୍ହ, ନପ୍ପଟିକ୍କୋସିମ୍ହ; ଅନଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କମିମ୍ହ – ‘ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନିସ୍ସାମା’’’ତି।

୧୬୫। ‘‘ଏୱଂୱାଦିନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱମସ୍ସୁ ୱଚନୀଯା – ‘କୋ ପନାୱୁସୋ, କାମାନଂ ଅସ୍ସାଦୋ, କୋ ଆଦୀନୱୋ, କିଂ ନିସ୍ସରଣଂ? କୋ ରୂପାନଂ ଅସ୍ସାଦୋ, କୋ ଆଦୀନୱୋ, କିଂ ନିସ୍ସରଣଂ? କୋ ୱେଦନାନଂ ଅସ୍ସାଦୋ, କୋ ଆଦୀନୱୋ, କିଂ ନିସ୍ସରଣ’ନ୍ତି? ଏୱଂ ପୁଟ୍ଠା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ନ ଚେୱ ସମ୍ପାଯିସ୍ସନ୍ତି, ଉତ୍ତରିଞ୍ଚ ୱିଘାତଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଯଥା ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିସଯସ୍ମିଂ। ନାହଂ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପସ୍ସାମି ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଯୋ ଇମେସଂ ପଞ୍ହାନଂ

ୱେୟ୍ୟାକରଣେନ ଚିତ୍ତଂ ଆରାଧେୟ୍ୟ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତଥାଗତେନ ୱା ତଥାଗତସାୱକେନ ୱା, ଇତୋ ୱା ପନ ସୁତ୍ୱା।

୧୬୬। ''କୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ଅସ୍ସାଦୋ? ପଞ୍ଚିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମଗୁଣା। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ରୂପା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିୟରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀୟା, ସୋତୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ସଦ୍ଦା…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ଗନ୍ଧା … ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ରସା… କାୟୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିୟରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀୟା – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣା। ୟଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ – ଅୟଂ କାମାନଂ ଅସ୍ସାଦୋ।

୧୬୭। ''କୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ୟେନ ସିପ୍ପଟ୍ଠାନେନ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି – ୟଦି ମୁଦ୍ଦାୟ ୟଦି ଗଣନାୟ ୟଦି ସଙ୍ଖାନେନ [ସଙ୍ଖାୟ (କ।)] ୟଦି କସିୟା ୟଦି ୱଣିଜ୍ଜାୟ ୟଦି ଗୋରକ୍ଖେନ ୟଦି ଇସ୍ସତ୍ଥେନ ୟଦି ରାଜପୋରିସେନ ୟଦି ସିପ୍ପଞ୍ଞତରେନ – ସୀତସ୍ସ ପୁରକ୍ଖତୋ ଉଣ୍ହସ୍ସ ପୁରକ୍ଖତୋ ଡଂସମକସୱାତାତପସରୀଂସପସମ୍ଫସ୍ସେହି ରିସ୍ସମାନୋ [ଈରୟମାନୋ (କ।), ସମ୍ଫସ୍ସମାନୋ (ଚୂଳଅନି। ଖଗ୍ଗୱିସାଣସୁତ୍ତ ୧୩୬)] ଖୁପ୍ପିପାସାୟ ମୀୟମାନୋ; ଅୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ, ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

''ତସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ଉଟ୍ଠହତୋ ଘଟତୋ ୱାୟମତୋ ତେ ଭୋଗା ନାଭିନିପ୍ଫଜ୍ଜନ୍ତି। ସୋ ସୋଚତି କିଲମତି ପରିଦେୱତି ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି, ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି – 'ମୋଘଂ ୱତ ମେ ଉଟ୍ଠାନଂ, ଅଫଲୋ ୱତ ମେ ୱାୟାମୋ'ତି। ଅୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

''ତସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ଉଟ୍ଠହତୋ ଘଟତୋ ୱାୟମତୋ ତେ ଭୋଗା ଅଭିନିପ୍ଫଜ୍ଜନ୍ତି। ସୋ ତେସଂ ଭୋଗାନଂ ଆରକ୍ଖାଧିକରଣଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି – 'କିନ୍ତି ମେ ଭୋଗେ ନେୱ ରାଜାନୋ ହରେୟ୍ୟୁଂ, ନ ଚୋରା ହରେୟ୍ୟୁଂ, ନ ଅଗ୍ଗି ଦହେୟ୍ୟ, ନ ଉଦକଂ ୱହେୟ୍ୟ [ୱାହେୟ୍ୟ (କ।)], ନ ଅପ୍ପିୟା ଦାୟାଦା ହରେୟ୍ୟୁ'ନ୍ତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ଆରକ୍ଖତୋ ଗୋପୟତୋ ତେ ଭୋଗେ ରାଜାନୋ ୱା ହରନ୍ତି, ଚୋରା ୱା ହରନ୍ତି, ଅଗ୍ଗି ୱା ଦହତି, ଉଦକଂ ୱା ୱହତି, ଅପ୍ପିୟା ୱା ଦାୟାଦା ହରନ୍ତି। ସୋ ସୋଚତି କିଲମତି ପରିଦେୱତି ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି, ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି – 'ୟମ୍ପି ମେ ଅହୋସି ତମ୍ପି ନୋ ନତ୍ଥୀ'ତି। ଅୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ, ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

୧୬୮। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ ରାଜାନୋପି ରାଜୂହି ୱିୱଦନ୍ତି, ଖତ୍ତିୟାପି ଖତ୍ତିୟେହି ୱିୱଦନ୍ତି , ବ୍ରାହ୍ମଣାପି ବ୍ରାହ୍ମଣେହି ୱିୱଦନ୍ତି, ଗହପତୀପି ଗହପତୀହି ୱିୱଦନ୍ତି, ମାତାପି ପୁତ୍ତେନ ୱିୱଦତି, ପୁତ୍ତୋପି ମାତରା ୱିୱଦତି, ପିତାପି ପୁତ୍ତେନ ୱିୱଦତି, ପୁତ୍ତୋପି ପିତରା ୱିୱଦତି, ଭାତାପି ଭାତରା ୱିୱଦତି, ଭାତାପି ଭଗିନିୟା ୱିୱଦତି, ଭଗିନୀପି ଭାତରା ୱିୱଦତି, ସହାୟୋପି ସହାୟେନ ୱିୱଦତି। ତେ ତତ୍ଥ କଲହୱିଗ୍ଗହୱିୱାଦାପନ୍ନା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପାଣୀହିପି ଉପକ୍କମନ୍ତି, ଲେଡ୍ଡୂହିପି ଉପକ୍କମନ୍ତି, ଦଣ୍ଡେହିପି ଉପକ୍କମନ୍ତି, ସତ୍ଥେହିପି ଉପକ୍କମନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ମରଣମ୍ପି ନିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ମରଣମତ୍ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ । ଅୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ, ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ ଅସିଚମ୍ମଂ ଗହେତ୍ୱା, ଧନୁକଲାପଂ ସନ୍ନୟ୍ହିତ୍ୱା, ଉଭତୋବ୍ୟୂଳ୍ହଂ ସଙ୍ଗାମଂ ପକ୍ଖନ୍ଦନ୍ତି ଉସୂସୁପି ଖିପ୍ପମାନେସୁ , ସତ୍ତୀସୁପି ଖିପ୍ପମାନାସୁ, ଅସୀସୁପି ୱିଜ୍ଜୋତଲନ୍ତେସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଉସୂହିପି ୱିଜ୍ଝନ୍ତି, ସତ୍ତିୟାପି ୱିଜ୍ଝନ୍ତି, ଅସିନାପି ସୀସଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ମରଣମ୍ପି ନିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ମରଣମତ୍ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ଅୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ, ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ ଅସିଚମ୍ମଂ ଗହେତ୍ୱା, ଧନୁକଲାପଂ ସନ୍ନୟ୍ହିତ୍ୱା, ଅଦ୍ଦାୱଲେପନା [ଅଟ୍ଟାୱଲେପନା (ସ୍ୟା। କ।)] ଉପକାରିୟୋ ପକ୍ଖନ୍ଦନ୍ତି ଉସୂସୁପି ଖିପ୍ପମାନେସୁ, ସତ୍ତୀସୁପି ଖିପ୍ପମାନାସୁ , ଅସୀସୁପି ୱିଜ୍ଜୋତଲନ୍ତେସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଉସୂହିପି ୱିଜ୍ଝନ୍ତି, ସତ୍ତିୟାପି ୱିଜ୍ଝନ୍ତି, ଛକଣକାୟପି [ପକଟ୍ଠିୟାପି (ସୀ।)] ଓସିଞ୍ଚନ୍ତି, ଅଭିୱଗ୍ଗେନପି ଓମଦ୍ଦନ୍ତି, ଅସିନାପି ସୀସଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ମରଣମ୍ପି ନିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ମରଣମତ୍ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ଅୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ, ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

୧୬୯। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ ସନ୍ଧିମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ନିଲ୍ଲୋପମ୍ପି ହରନ୍ତି, ଏକାଗାରିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ପରିପନ୍ଥେପି ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ପରଦାରମ୍ପି ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତମେନଂ ରାଜାନୋ ଗହେତ୍ୱା ୱିୱିଧା କମ୍ମକାରଣା କାରେନ୍ତି – କସାହିପି ତାଳେନ୍ତି, ୱେତ୍ତେହିପି ତାଳେନ୍ତି, ଅଡ୍ଢଦଣ୍ଡକେହିପି ତାଳେନ୍ତି; ହତ୍ଥମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ପାଦମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ହତ୍ଥପାଦମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, କଣ୍ଣମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ନାସମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, କଣ୍ଣନାସମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି; ବିଲଙ୍ଗଥାଲିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି , ସଙ୍ଖମୁଣ୍ଡିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ରାହୁମୁଖମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ଜୋତିମାଲିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ହତ୍ଥପଜ୍ଜୋତିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ଏରକୱତ୍ତିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ଚୀରକୱାସିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ଏଣେୟ୍ୟକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ବଳିସମଂସିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, କହାପଣିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ଖାରାପତଚ୍ଛିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ପଲିଘପରିୱତ୍ତିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ପଲାଲପୀଠକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ତତ୍ତେନପି ତେଲେନ ଓସିଞ୍ଚନ୍ତି, ସୁନଖେହିପି ଖାଦାପେନ୍ତି, ଜୀୱନ୍ତମ୍ପି ସୂଲେ ଉତ୍ତାସେନ୍ତି, ଅସିନାପି ସୀସଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତି । ତେ ତତ୍ଥ ମରଣମ୍ପି ନିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ମରଣମତ୍ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ଅୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ, ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ କାୟେନ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରନ୍ତି, ୱାଚାୟ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରନ୍ତି, ମନସା ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରନ୍ତି। ତେ କାୟେନ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରିତ୍ୱା, ୱାଚାୟ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରିତ୍ୱା, ମନସା ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରିତ୍ୱା, କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ଅୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସମ୍ପରାୟିକୋ, ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

୧୭୦। ‘‘କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନଂ ନିସ୍ସରଣଂ? ଯୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମେସୁ ଛନ୍ଦରାଗୱିନୟୋ ଛନ୍ଦରାଗପ୍ପହାନଂ – ଇଦଂ କାମାନଂ ନିସ୍ସରଣଂ।

‘‘ୟେ ହି କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଏୱଂ କାମାନଂ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦତୋ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ଆଦୀନୱତୋ ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣତୋ ୟଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନନ୍ତି ତେ ୱତ ସାମଂ ୱା କାମେ ପରିଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ପରଂ ୱା ତଥତ୍ତାୟ ସମାଦପେସ୍ସନ୍ତି ୟଥା ପଟିପନ୍ନୋ କାମେ ପରିଜାନିସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ୟେ ଚ ଖୋ କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଏୱଂ କାମାନଂ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦତୋ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ଆଦୀନୱତୋ ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣତୋ ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନନ୍ତି, ତେ ୱତ ସାମଂ ୱା କାମେ ପରିଜାନିସ୍ସନ୍ତି ପରଂ ୱା ତଥତ୍ତାୟ ସମାଦପେସ୍ସନ୍ତି ୟଥା ପଟିପନ୍ନୋ କାମେ ପରିଜାନିସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

୧୭୧। ‘‘କୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୂପାନଂ ଅସ୍ସାଦୋ? ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଖତ୍ତିୟକଞ୍ଞା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣକଞ୍ଞା ୱା ଗହପତିକଞ୍ଞା ୱା ପନ୍ନରସୱସ୍ସୁଦ୍ଦେସିକା ୱା ସୋଳସୱସ୍ସୁଦ୍ଦେସିକା ୱା, ନାତିଦୀଘା ନାତିରସ୍ସା ନାତିକିସା ନାତିଥୂଲା ନାତିକାଳୀ ନାଚ୍ଚୋଦାତା ପରମା ସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ସୁଭା ୱଣ୍ଣନିଭାତି? ‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’। ୟଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଭଂ ୱଣ୍ଣନିଭଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ – ଅୟଂ ରୂପାନଂ ଅସ୍ସାଦୋ।

‘‘କୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୂପାନଂ ଆଦୀନୱୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତମେୱ ଭଗିନିଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ଅପରେନ ସମୟେନ ଆସୀତିକଂ ୱା ନାଵୁତିକଂ ୱା ୱସ୍ସସତିକଂ ୱା ଜାତିୟା, ଜିଣ୍ଣଂ ଗୋପାନସିୱଙ୍କଂ ଭୋଗ୍ଗଂ ଦଣ୍ଡପରାୟନଂ ପୱେଧମାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ ଆତୁରଂ ଗତୟୋବ୍ବନଂ ଖଣ୍ଡଦନ୍ତଂ [ଖଣ୍ଡଦନ୍ତିଂ (ସୀ। ପୀ।)] ପଲିତକେସଂ [ପଲିତକେସିଂ], ୱିଲୂନଂ ଖଲିତସିରଂ ୱଲିନଂ ତିଲକାହତଗତ୍ତଂ [ତିଲକାହତଗତ୍ତିଂ (ବହୂସୁ) ଅଟ୍ଠକଥା ଟୀକା ଓଲୋକେତବ୍ବା]। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୟା ପୁରିମା ସୁଭା ୱଣ୍ଣନିଭା ସା ଅନ୍ତରହିତା, ଆଦୀନୱୋ ପାତୁଭୂତୋତି? ‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’। ଅୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୂପାନଂ ଆଦୀନୱୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତମେୱ ଭଗିନିଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ଆବାଧିକଂ ଦୁକ୍ଖିତଂ ବାଳ୍ହଗିଲାନଂ, ସକେ ମୁତ୍ତକରୀସେ ପଲିପନ୍ନଂ ସେମାନଂ [ସେୟ୍ୟମାନଂ (କ।)], ଅଞ୍ଞେହି ୱୁଟ୍ଠାପିୟମାନଂ, ଅଞ୍ଞେହି ସଂୱେସିୟମାନଂ। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୟା ପୁରିମା ସୁଭା ୱଣ୍ଣନିଭା ସା ଅନ୍ତରହିତା, ଆଦୀନୱୋ ପାତୁଭୂତୋତି? ‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’। ଅୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୂପାନଂ ଆଦୀନୱୋ।

୧୭୨। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତମେୱ ଭଗିନିଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ସରୀରଂ ସିୱଥିକାୟ ଛଡ୍ଡିତଂ – ଏକାହମତଂ ୱା ଦ୍ୱୀହମତଂ ୱା ତୀହମତଂ ୱା, ଉଦ୍ଧୁମାତକଂ ୱିନୀଲକଂ ୱିପୁବ୍ବକଜାତଂ। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୟା ପୁରିମା ସୁଭା ୱଣ୍ଣନିଭା ସା ଅନ୍ତରହିତା, ଆଦୀନୱୋ ପାତୁଭୂତୋତି? ‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’। ଅୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୂପାନଂ ଆଦୀନୱୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତମେୱ ଭଗିନିଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ସରୀରଂ ସିୱଥିକାୟ ଛଡ୍ଡିତଂ – କାକେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, କୁଲଲେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, ଗିଜ୍ଝେହି ୱା

ଖଜ୍ଜମାନଂ, କଙ୍କେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, ସୁନଖେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, ବ୍ୟଗ୍ଘେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, ଦୀପୀହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, ସିଙ୍ଗାଲେହି ୱା ଖଜ୍ଜମାନଂ, ୱିୱିଧେହି ୱା ପାଣକଜାତେହି ଖଜ୍ଜମାନଂ। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଯା ପୁରିମା ସୁଭା ୱଣ୍ଣନିଭା ସା ଅନ୍ତରହିତା, ଆଦୀନୱୋ ପାତୁଭୂତୋତି? 'ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ'। ଅଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୂପାନଂ ଆଦୀନୱୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତମେୱ ଭଗିନିଂ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ସରୀରଂ ସିୱଥିକାଯ ଛଡ୍ଡିତଂ – ଅଟ୍ଠିକସଙ୍ଖଲିକଂ ସମଂସଲୋହିତଂ ନ୍ହାରୁସମ୍ବନ୍ଧଂ, ଅଟ୍ଠିକସଙ୍ଖଲିକଂ ନିମଂସଲୋହିତମକ୍ଖିତଂ ନ୍ହାରୁସମ୍ବନ୍ଧଂ, ଅଟ୍ଠିକସଙ୍ଖଲିକଂ ଅପଗତମଂସଲୋହିତଂ ନ୍ହାରୁସମ୍ବନ୍ଧଂ, ଅଟ୍ଠିକାନି ଅପଗତସମ୍ବନ୍ଧାନି ଦିସାୱିଦିସାୱିକ୍ଖିତ୍ତାନି – ଅଞ୍ଞେନ ହତ୍ଥଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ ପାଦଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ ଗୋପ୍ଫକଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ ଜଙ୍ଘଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ ଊରୁଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ କଟିଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ ଫାସୁକଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ ପିଟ୍ଠିଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ ଖନ୍ଧଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ ଗୀୱଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ ହନୁକଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ ଦନ୍ତଟ୍ଠିକଂ, ଅଞ୍ଞେନ ସୀସକଟାହଂ। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯା ପୁରିମା ସୁଭା ୱଣ୍ଣନିଭା ସା ଅନ୍ତରହିତା, ଆଦୀନୱୋ ପାତୁଭୂତୋତି? 'ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ'। ଅଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୂପାନଂ ଆଦୀନୱୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତମେୱ ଭଗିନିଂ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ସରୀରଂ ସିୱଥିକାଯ ଛଡ୍ଡିତଂ – ଅଟ୍ଠିକାନି ସେତାନି ସଙ୍ଖୱଣ୍ଣପଟିଭାଗାନି, ଅଟ୍ଠିକାନି ପୁଞ୍ଜକିତାନି ତେରୋୱସ୍ସିକାନି, ଅଟ୍ଠିକାନି ପୂତୀନି ଚୁଣ୍ଣକଜାତାନି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯା ପୁରିମା ସୁଭା ୱଣ୍ଣନିଭା ସା ଅନ୍ତରହିତା, ଆଦୀନୱୋ ପାତୁଭୂତୋତି? 'ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ'। ଅଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୂପାନଂ ଆଦୀନୱୋ।

''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୂପାନଂ ନିସ୍ସରଣଂ? ଯୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୂପେସୁ ଛନ୍ଦରାଗୱିନଯୋ ଛନ୍ଦରାଗପ୍ପହାନଂ – ଇଦଂ ରୂପାନଂ ନିସ୍ସରଣଂ।

''ଯେ ହି କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଏୱଂ ରୂପାନଂ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦତୋ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ଆଦୀନୱତୋ ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣତୋ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନନ୍ତି ତେ ୱତ ସାମଂ ୱା ରୂପେ ପରିଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ପରଂ ୱା ତଥତ୍ତାଯ ସମାଦପେସ୍ସନ୍ତି ଯଥା ପଟିପନ୍ନୋ ରୂପେ ପରିଜାନିସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଯେ ଚ ଖୋ କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଏୱଂ ରୂପାନଂ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦତୋ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ଆଦୀନୱତୋ ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନନ୍ତି ତେ ୱତ ସାମଂ ୱା ରୂପେ ପରିଜାନିସ୍ସନ୍ତି ପରଂ ୱା ତଥତ୍ତାଯ ସମାଦପେସ୍ସନ୍ତି ଯଥା ପଟିପନ୍ନୋ ରୂପେ ପରିଜାନିସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

୧୭୩। ''କୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦନାନଂ ଅସ୍ସାଦୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ନେୱ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅତ୍ତବ୍ୟାବାଧାଯପି ଚେତେତି, ନ ପରବ୍ୟାବାଧାଯପି ଚେତେତି, ନ ଉଭଯବ୍ୟାବାଧାଯପି ଚେତେତି ; ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝଂଯେୱ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି। ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝପରମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦନାନଂ ଅସ୍ସାଦଂ ୱଦାମି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି…ପେ… ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା, ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି, ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତି ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – 'ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ'ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି…ପେ… ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ନେୱ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅତ୍ତବ୍ୟାବାଧାଯପି ଚେତେତି, ନ ପରବ୍ୟାବାଧାଯପି ଚେତେତି, ନ ଉଭଯବ୍ୟାବାଧାଯପି ଚେତେତି; ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝଂଯେୱ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ୱେଦନଂ ୱେଦେତି। ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝପରମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦନାନଂ ଅସ୍ସାଦଂ ୱଦାମି।

୧୭୪। ''କୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦନାନଂ ଆଦୀନୱୋ? ଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚା ଦୁକ୍ଖା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା – ଅଯଂ ୱେଦନାନଂ ଆଦୀନୱୋ।

''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦନାନଂ ନିସ୍ସରଣଂ? ଯୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦନାସୁ ଛନ୍ଦରାଗୱିନଯୋ, ଛନ୍ଦରାଗପ୍ପହାନଂ – ଇଦଂ ୱେଦନାନଂ ନିସ୍ସରଣଂ।

''ଯେ ହି କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଏୱଂ ୱେଦନାନଂ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦତୋ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ଆଦୀନୱତୋ ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣତୋ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନନ୍ତି, ତେ ୱତ ସାମଂ ୱା ୱେଦନଂ ପରିଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ପରଂ ୱା ତଥତ୍ତାଯ ସମାଦପେସ୍ସନ୍ତି ଯଥା ପଟିପନ୍ନୋ ୱେଦନଂ ପରିଜାନିସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଯେ ଚ ଖୋ କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଏୱଂ ୱେଦନାନଂ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦତୋ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ଆଦୀନୱତୋ

ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନନ୍ତି ତେ ୱତ ସାମଂ ୱା ୱେଦନଂ ପରିଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ପରଂ ୱା ତଥତ୍ତାଯ ସମାଦପେସ୍ସନ୍ତି ଯଥା ପଟିପନ୍ନୋ ୱେଦନଂ ପରିଜାନିସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତୀ''ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମହାଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ତତିଯଂ।

୪। ଚୂଳଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସୁତ୍ତଂ

୧୭୫। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସକ୍କେସୁ ୱିହରତି କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ନିଗ୍ରୋଧାରାମେ। ଅଥ ଖୋ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଦୀଘରତ୍ତାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି – 'ଲୋଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ଦୋସୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ମୋହୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି। ଏୱଞ୍ଚାହଂ [ଏୱଂପାହଂ (କ।)], ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି – 'ଲୋଭୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ଦୋସୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ, ମୋହୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସୋ'ତି। ଅଥ ଚ ପନ ମେ ଏକଦା ଲୋଭଧମ୍ମାପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଦୋସଧମ୍ମାପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ମୋହଧମ୍ମାପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ହୋତି – 'କୋସୁ ନାମ ମେ ଧମ୍ମୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅପ୍ପହୀନୋ ଯେନ ମେ ଏକଦା ଲୋଭଧମ୍ମାପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଦୋସଧମ୍ମାପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ମୋହଧମ୍ମାପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠନ୍ତୀ'''ତି।

୧୭୬। ''ସୋ ଏୱ ଖୋ ତେ, ମହାନାମ, ଧମ୍ମୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅପ୍ପହୀନୋ ଯେନ ତେ ଏକଦା ଲୋଭଧମ୍ମାପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଦୋସଧମ୍ମାପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ମୋହଧମ୍ମାପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ସୋ ଚ ହି ତେ, ମହାନାମ, ଧମ୍ମୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପହୀନୋ ଅଭୱିସ୍ସ, ନ ତ୍ୱଂ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସେୟ୍ୟାସି, ନ କାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟାସି। ଯସ୍ମା ଚ ଖୋ ତେ, ମହାନାମ, ସୋ ଏୱ ଧମ୍ମୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅପ୍ପହୀନୋ ତସ୍ମା ତ୍ୱଂ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସସି, କାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜସି।

୧୭୭। '''ଅପ୍ପସ୍ସାଦା କାମା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ [ବହୂପାଯାସା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଏତ୍ଥ ଭିୟ୍ୟୋ'ତି – ଇତି ଚେପି, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକସ୍ସ ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠଂ ହୋତି, ସୋ ଚ [ସୋୱ (କ।)] ଅଞ୍ଞତ୍ରେୱ କାମେହି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ପୀତିସୁଖଂ ନାଧିଗଚ୍ଛତି, ଅଞ୍ଞଂ ୱା ତତୋ ସନ୍ତତରଂ; ଅଥ ଖୋ ସୋ ନେୱ ତାୱ ଅନାୱଟ୍ଟୀ କାମେସୁ ହୋତି। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ମହାନାମ, ଅରିଯସାୱକସ୍ସ 'ଅପ୍ପସ୍ସାଦା କାମା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିୟ୍ୟୋ'ତି – ଏୱମେତଂ ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠଂ ହୋତି, ସୋ ଚ ଅଞ୍ଞତ୍ରେୱ କାମେହି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ପୀତିସୁଖଂ ଅଧିଗଚ୍ଛତି ଅଞ୍ଞଂ ୱା ତତୋ ସନ୍ତତରଂ; ଅଥ ଖୋ ସୋ ଅନାୱଟ୍ଟୀ କାମେସୁ ହୋତି।

''ମୟ୍ହମ୍ପି ଖୋ, ମହାନାମ , ପୁବ୍ବେୱ ସମ୍ବୋଧା, ଅନଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସେୱ ସତୋ, 'ଅପ୍ପସ୍ସାଦା କାମା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିୟ୍ୟୋ'ତି – ଏୱମେତଂ ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠଂ ହୋତି, ସୋ ଚ ଅଞ୍ଞତ୍ରେୱ କାମେହି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ପୀତିସୁଖଂ ନାଜ୍ଝଗମଂ, ଅଞ୍ଞଂ ୱା ତତୋ ସନ୍ତତରଂ; ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ ନେୱ ତାୱ ଅନାୱଟ୍ଟୀ କାମେସୁ ପଚ୍ଚଞ୍ଞାସିଂ। ଯତୋ ଚ ଖୋ ମେ, ମହାନାମ, 'ଅପ୍ପସ୍ସାଦା କାମା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିୟ୍ୟୋ'ତି – ଏୱମେତଂ ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠଂ ଅହୋସି, ସୋ ଚ [ସୋୱ (କ।)] ଅଞ୍ଞତ୍ରେୱ କାମେହି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ପୀତିସୁଖଂ ଅଜ୍ଝଗମଂ, ଅଞ୍ଞଂ ୱା ତତୋ ସନ୍ତତରଂ; ଅଥାହଂ ଅନାୱଟ୍ଟୀ କାମେସୁ ପଚ୍ଚଞ୍ଞାସିଂ।

୧୭୮। ''କୋ ଚ, ମହାନାମ, କାମାନଂ ଅସ୍ସାଦୋ? ପଞ୍ଚିମେ, ମହାନାମ, କାମଗୁଣା। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ରୂପା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିଯରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀଯା; ସୋତୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ସଦ୍ଦା…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ଗନ୍ଧା… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ରସା… କାଯୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିଯରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀଯା – ଇମେ ଖୋ, ମହାନାମ, ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣା। ଯଂ ଖୋ, ମହାନାମ, ଇମେ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ – ଅଯଂ କାମାନଂ ଅସ୍ସାଦୋ।

''କୋ ଚ, ମହାନାମ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ? ଇଧ, ମହାନାମ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଯେନ ସିପ୍ପଟ୍ଠାନେନ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି – ଯଦି ମୁଦ୍ଦାଯ ଯଦି ଗଣନାଯ ଯଦି ସଙ୍ଖାନେନ ଯଦି କସିଯା ଯଦି ୱଣିଜ୍ଜାଯ ଯଦି ଗୋରକ୍ଖେନ ଯଦି ଇସ୍ସତ୍ଥେନ ଯଦି ରାଜପୋରିସେନ ଯଦି ସିପ୍ପଞ୍ଞତରେନ, ସୀତସ୍ସ ପୁରକ୍ଖତୋ

ଉଣ୍ହସ୍ସ ପୁରକ୍ଖତୋ ଡଂସମକସୱାତାତପସରୀଂସପସମ୍ଫସ୍ସେହି ରିସ୍ସମାନୋ ଖୁପ୍ପିପାସାଯ ମୀଯମାନୋ; ଅଯମ୍ପି, ମହାନାମ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

''ତସ୍ସ ଚେ ମହାନାମ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ଉଟ୍ଠହତୋ ଘଟତୋ ୱାଯମତୋ ତେ ଭୋଗା ନାଭିନିପ୍ଫଜ୍ଜନ୍ତି, ସୋ ସୋଚତି କିଲମତି ପରିଦେୱତି ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି 'ମୋଘଂ ୱତ ମେ ଉଟ୍ଠାନଂ, ଅଫଲୋ ୱତ ମେ ୱାଯାମୋ'ତି। ଅଯମ୍ପି, ମହାନାମ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

''ତସ୍ସ ଚେ, ମହାନାମ, କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ଉଟ୍ଠହତୋ ଘଟତୋ ୱାଯମତୋ ତେ ଭୋଗା ଅଭିନିପ୍ଫଜ୍ଜନ୍ତି। ସୋ ତେସଂ ଭୋଗାନଂ ଆରକ୍ଖାଧିକରଣଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି – 'କିନ୍ତି ମେ ଭୋଗେ ନେୱ ରାଜାନୋ ହରେଯ୍ୟୁଂ, ନ ଚୋରା ହରେଯ୍ୟୁଂ, ନ ଅଗ୍ଗି ଦହେଯ୍ୟ, ନ ଉଦକଂ ୱହେଯ୍ୟ, ନ ଅପ୍ପିଯା ୱା ଦାଯାଦା ହରେଯ୍ୟୁ'ନ୍ତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ଆରକ୍ଖତୋ ଗୋପଯତୋ ତେ ଭୋଗେ ରାଜାନୋ ୱା ହରନ୍ତି, ଚୋରା ୱା ହରନ୍ତି, ଅଗ୍ଗି ୱା ଦହତି, ଉଦକଂ ୱା ୱହତି, ଅପ୍ପିଯା ୱା ଦାଯାଦା ହରନ୍ତି। ସୋ ସୋଚତି କିଲମତି ପରିଦେୱତି ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି – 'ଯମ୍ପି ମେ ଅହୋସି ତମ୍ପି ନୋ ନତ୍ଥୀ'ତି। ଅଯମ୍ପି, ମହାନାମ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ମହାନାମ, କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ ରାଜାନୋପି ରାଜୂହି ୱିୱଦନ୍ତି, ଖତ୍ତିଯାପି ଖତ୍ତିଯେହି ୱିୱଦନ୍ତି, ବ୍ରାହ୍ମଣାପି ବ୍ରାହ୍ମଣେହି ୱିୱଦନ୍ତି, ଗହପତୀପି ଗହପତୀହି ୱିୱଦନ୍ତି, ମାତାପି ପୁତ୍ତେନ ୱିୱଦତି, ପୁତ୍ତୋପି ମାତରା ୱିୱଦତି, ପିତାପି ପୁତ୍ତେନ ୱିୱଦତି, ପୁତ୍ତୋପି ପିତରା ୱିୱଦତି, ଭାତାପି ଭାତରା ୱିୱଦତି, ଭାତାପି ଭଗିନିଯା ୱିୱଦତି, ଭଗିନୀପି ଭାତରା ୱିୱଦତି, ସହାଯୋପି ସହାଯେନ ୱିୱଦତି। ତେ ତତ୍ଥ କଲହୱିଗ୍ଗହୱିୱାଦାପନ୍ନା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପାଣୀହିପି ଉପକ୍କମନ୍ତି, ଲେଡ୍ଡୂହିପି ଉପକ୍କମନ୍ତି, ଦଣ୍ଡେହିପି ଉପକ୍କମନ୍ତି, ସତ୍ଥେହିପି ଉପକ୍କମନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ମରଣମ୍ପି ନିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ମରଣମତ୍ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ । ଅଯମ୍ପି, ମହାନାମ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ମହାନାମ, କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ ଅସିଚମ୍ମଂ ଗହେତ୍ୱା, ଧନୁକଲାପଂ ସନ୍ନଯ୍ହିତ୍ୱା, ଉଭତୋବ୍ୟୂଳ୍ହଂ ସଙ୍ଗାମଂ ପକ୍ଖନ୍ଦନ୍ତି ଉସୂସୁପି ଖିପ୍ପମାନେସୁ, ସତ୍ତୀସୁପି ଖିପ୍ପମାନାସୁ, ଅସୀସୁପି ୱିଜ୍ଜୋତଲନ୍ତେସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଉସୂହିପି ୱିଜ୍ଝନ୍ତି, ସତ୍ତିଯାପି ୱିଜ୍ଝନ୍ତି, ଅସିନାପି ସୀସଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ମରଣମ୍ପି ନିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ମରଣମତ୍ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ଅଯମ୍ପି, ମହାନାମ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ମହାନାମ, କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ ଅସିଚମ୍ମଂ ଗହେତ୍ୱା, ଧନୁକଲାପଂ ସନ୍ନଯ୍ହିତ୍ୱା, ଅଦ୍ଦାୱଲେପନା ଉପକାରିଯୋ ପକ୍ଖନ୍ଦନ୍ତି ଉସୂସୁପି ଖିପ୍ପମାନେସୁ, ସତ୍ତୀସୁପି ଖିପ୍ପମାନାସୁ, ଅସୀସୁପି ୱିଜ୍ଜୋତଲନ୍ତେସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଉସୂହିପି ୱିଜ୍ଝନ୍ତି, ସତ୍ତିଯାପି ୱିଜ୍ଝନ୍ତି, ଛକଣକାଯପି ଓସିଞ୍ଚନ୍ତି, ଅଭିୱଗ୍ଗେନପି ଓମଦ୍ଦନ୍ତି, ଅସିନାପି ସୀସଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ମରଣମ୍ପି ନିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ମରଣମତ୍ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ଅଯମ୍ପି, ମହାନାମ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ମହାନାମ, କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ ସନ୍ଧିମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ନିଲ୍ଲୋପମ୍ପି ହରନ୍ତି, ଏକାଗାରିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ପରିପନ୍ଥେପି ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ପରଦାରମ୍ପି ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତମେନଂ ରାଜାନୋ ଗହେତ୍ୱା ୱିୱିଧା କମ୍ମକାରଣା କାରେନ୍ତି – କସାହିପି ତାଳେନ୍ତି, ୱେତ୍ତେହିପି ତାଳେନ୍ତି, ଅଡ୍ଢଦଣ୍ଡକେହିପି ତାଳେନ୍ତି; ହତ୍ଥମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ପାଦମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ହତ୍ଥପାଦମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, କଣ୍ଣମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ନାସମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, କଣ୍ଣନାସମ୍ପି ଛିନ୍ଦନ୍ତି; ବିଲଙ୍ଗଥାଲିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ସଙ୍ଖମୁଣ୍ଡିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ରାହୁମୁଖମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ଜୋତିମାଲିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ହତ୍ଥପଜ୍ଜୋତିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ଏରକୱତ୍ତିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ଚୀରକୱାସିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ଏଣେଯ୍ୟକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ବଳିସମଂସିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, କହାପଣିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ଖାରାପତଚ୍ଛିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ପଲିଘପରିୱତ୍ତିକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ପଲାଲପୀଠକମ୍ପି କରୋନ୍ତି, ତତ୍ତେନପି ତେଲେନ ଓସିଞ୍ଚନ୍ତି, ସୁନଖେହିପି ଖାଦାପେନ୍ତି, ଜୀୱନ୍ତମ୍ପି ସୂଲେ ଉତ୍ତାସେନ୍ତି, ଅସିନାପି ସୀସଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ମରଣମ୍ପି ନିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ମରଣମତ୍ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ। ଅଯମ୍ପି, ମହାନାମ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ମହାନାମ, କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ କାଯେନ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରନ୍ତି, ୱାଚାଯ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରନ୍ତି, ମନସା ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରନ୍ତି। ତେ କାଯେନ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରିତ୍ୱା, ୱାଚାଯ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରିତ୍ୱା, ମନସା ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରିତ୍ୱା, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା, ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ଅଯମ୍ପି, ମହାନାମ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱୋ ସମ୍ପରାଯିକୋ , ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ

କାମାଧିକରଣଂ କାମାନମେୱ ହେତୁ।

୧୭୯। ‘‘ଏକମିଦାହଂ, ମହାନାମ, ସମଯଂ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପବ୍ବତେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ନିଗଣ୍ଠା [ନିଗନ୍ଥା (ସ୍ଯା। କ।)] ଇସିଗିଲିପସ୍ସେ କାଳସିଲାଯଂ ଉବ୍ଭଟ୍ଠକା ହୋନ୍ତି ଆସନପଟିକ୍ଖିତ୍ତା, ଓପକ୍କମିକା ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯନ୍ତି। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ମହାନାମ, ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନ ଇସିଗିଲିପସ୍ସେ କାଳସିଲା ଯେନ ତେ ନିଗଣ୍ଠା ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ନିଗଣ୍ଠେ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘କିନ୍ନୁ ତୁମ୍ହେ, ଆୱୁସୋ, ନିଗଣ୍ଠା ଉବ୍ଭଟ୍ଠକା ଆସନପଟିକ୍ଖିତ୍ତା, ଓପକ୍କମିକା ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯଥା’ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ମହାନାମ, ତେ ନିଗଣ୍ଠା ମଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ନିଗଣ୍ଠୋ, ଆୱୁସୋ, ନାଟପୁତ୍ତୋ [ନାଥପୁତ୍ତୋ (ସୀ। ପୀ।)] ସବ୍ବଞ୍ଞୂ ସବ୍ବଦସ୍ସାୱୀ ଅପରିସେସଂ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପଟିଜାନାତି – ‘‘ଚରତୋ ଚ ମେ ତିଟ୍ଠତୋ ଚ ସୁତ୍ତସ୍ସ ଚ ଜାଗରସ୍ସ ଚ ସତତଂ ସମିତଂ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତ’’ନ୍ତି। ସୋ ଏୱମାହ – ‘‘ଅତ୍ଥି ଖୋ ୱୋ [ଅତ୍ଥି ଖୋ ଭୋ (ସ୍ଯା। କ।)], ନିଗଣ୍ଠା, ପୁବ୍ବେ ପାପକମ୍ମଂ କତଂ, ତଂ ଇମାଯ କଟୁକାଯ ଦୁକ୍କରକାରିକାଯ ନିଜ୍ଜୀରେଥ [ନିଜ୍ଜରେଥ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)]; ଯଂ ପନେତ୍ଥ [ମଯଂ ପନେତ୍ଥ (କ।)] ଏତରହି କାଯେନ ସଂୱୁତା ୱାଚାଯ ସଂୱୁତା ମନସା ସଂୱୁତା ତଂ ଆଯତିଂ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ଅକରଣଂ; ଇତି ପୁରାଣାନଂ କମ୍ମାନଂ ତପସା ବ୍ୟନ୍ତିଭାୱା, ନୱାନଂ କମ୍ମାନଂ ଅକରଣା, ଆଯତିଂ ଅନୱସ୍ସୱୋ; ଆଯତିଂ ଅନୱସ୍ସୱା କମ୍ମକ୍ଖଯୋ, କମ୍ମକ୍ଖଯା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯୋ, ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯା ୱେଦନାକ୍ଖଯୋ, ୱେଦନାକ୍ଖଯା ସବ୍ବଂ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ତଞ୍ଚ ପନମ୍ହାକଂ ରୁଚ୍ଚତି ଚେୱ ଖମତି ଚ, ତେନ ଚମ୍ହ ଅତ୍ତମନା’ତି।

୧୮୦। ‘‘ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ମହାନାମ, ତେ ନିଗଣ୍ଠେ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘କିଂ ପନ ତୁମ୍ହେ, ଆୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ଜାନାଥ – ଅହୁୱମ୍ହେୱ ମଯଂ ପୁବ୍ବେ ନ ନାହୁୱମ୍ହା’ତି? ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’। ‘କିଂ ପନ ତୁମ୍ହେ, ଆୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ଜାନାଥ – ଅକରମ୍ହେୱ ମଯଂ ପୁବ୍ବେ ପାପକମ୍ମଂ ନ ନାକରମ୍ହା’ତି? ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’। ‘କିଂ ପନ ତୁମ୍ହେ, ଆୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ଜାନାଥ – ଏୱରୂପଂ ୱା ଏୱରୂପଂ ୱା ପାପକମ୍ମଂ ଅକରମ୍ହା’ତି? ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’। ‘କିଂ ପନ ତୁମ୍ହେ, ଆୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ଜାନାଥ – ଏତ୍ତକଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣଂ, ଏତ୍ତକଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ନିଜ୍ଜୀରେତବ୍ବଂ , ଏତ୍ତକମ୍ହି ୱା ଦୁକ୍ଖେ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣେ ସବ୍ବଂ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି? ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’। ‘କିଂ ପନ ତୁମ୍ହେ, ଆୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ଜାନାଥ – ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନଂ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦ’ନ୍ତି? ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’।

‘‘‘ଇତି କିର ତୁମ୍ହେ, ଆୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ନ ଜାନାଥ – ଅହୁୱମ୍ହେୱ ମଯଂ ପୁବ୍ବେ ନ ନାହୁୱମ୍ହାତି, ନ ଜାନାଥ – ଅକରମ୍ହେୱ ମଯଂ ପୁବ୍ବେ ପାପକମ୍ମଂ ନ ନାକରମ୍ହାତି, ନ ଜାନାଥ – ଏୱରୂପଂ ୱା ଏୱରୂପଂ ୱା ପାପକମ୍ମଂ ଅକରମ୍ହାତି, ନ ଜାନାଥ – ଏତ୍ତକଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣଂ, ଏତ୍ତକଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ନିଜ୍ଜୀରେତବ୍ବଂ, ଏତ୍ତକମ୍ହି ୱା ଦୁକ୍ଖେ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣେ ସବ୍ବଂ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି। ନ ଜାନାଥ – ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନଂ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦଂ। ଏୱଂ ସନ୍ତେ, ଆୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ଯେ ଲୋକେ ଲୁଦ୍ଦା ଲୋହିତପାଣିନୋ କୁରୂରକମ୍ମନ୍ତା ମନୁସ୍ସେସୁ ପଚ୍ଚାଜାତା ତେ ନିଗଣ୍ଠେସୁ ପବ୍ବଜନ୍ତୀ’ତି? ‘ନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଗୋତମ, ସୁଖେନ ସୁଖଂ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଦୁକ୍ଖେନ ଖୋ ସୁଖଂ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବଂ; ସୁଖେନ ଚାୱୁସୋ ଗୋତମ, ସୁଖଂ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବଂ ଅଭୱିସ୍ସ, ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ସୁଖଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ସୁଖୱିହାରିତରୋ ଆଯସ୍ମତା ଗୋତମେନା’ତି।

‘‘‘ଅଦ୍ଧାଯସ୍ମନ୍ତେହି ନିଗଣ୍ଠେହି ସହସା ଅପ୍ପଟିସଙ୍ଖା ୱାଚା ଭାସିତା – ନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଗୋତମ, ସୁଖେନ ସୁଖଂ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଦୁକ୍ଖେନ ଖୋ ସୁଖଂ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବଂ; ସୁଖେନ ଚାୱୁସୋ ଗୋତମ, ସୁଖଂ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବଂ ଅଭୱିସ୍ସ, ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ସୁଖଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ସୁଖୱିହାରିତରୋ ଆଯସ୍ମତା ଗୋତମେନା’’ତି। ଅପି ଚ ଅହମେୱ ତତ୍ଥ ପଟିପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ – କୋ ନୁ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ସୁଖୱିହାରିତରୋ ରାଜା ୱା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ଆଯସ୍ମା ୱା ଗୋତମୋ’ତି? ଅଦ୍ଧାୱୁସୋ ଗୋତମ, ଅମ୍ହେହି ସହସା ଅପ୍ପଟିସଙ୍ଖା ୱାଚା ଭାସିତା, ନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଗୋତମ, ସୁଖେନ ସୁଖଂ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଦୁକ୍ଖେନ ଖୋ ସୁଖଂ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବଂ; ସୁଖେନ ଚାୱୁସୋ ଗୋତମ, ସୁଖଂ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବଂ ଅଭୱିସ୍ସ, ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ସୁଖଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ସୁଖୱିହାରିତରୋ ଆଯସ୍ମତା ଗୋତମେନାତି। ଅପି ଚ ତିଟ୍ଠତେତଂ, ଇଦାନିପି ମଯଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ପୁଚ୍ଛାମ – କୋ ନୁ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ସୁଖୱିହାରିତରୋ ରାଜା ୱା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ଆଯସ୍ମା ୱା ଗୋତମୋ’ତି?

‘‘‘ତେନ ହାୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ତୁମ୍ହେୱ ତତ୍ଥ ପଟିପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି, ଯଥା ୱୋ ଖମେଯ୍ୟ ତଥା ନଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟାଥ। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥାୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ପହୋତି ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ, ଅନିଞ୍ଜମାନୋ କାଯେନ, ଅଭାସମାନୋ ୱାଚଂ, ସତ୍ତ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି ଏକନ୍ତସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦୀ ୱିହରିତୁ’ନ୍ତି? ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’।

‘‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥାୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ପହୋତି ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିୟୋ ବିମ୍ବିସାରୋ, ଅନିଞ୍ଜମାନୋ କାୟେନ, ଅଭାସମାନୋ ୱାଚଂ, ଛ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି…ପେ… ପଞ୍ଚ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି… ଚତ୍ତାରି ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି… ତୀଣି ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି… ଦ୍ୱେ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି… ଏକଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ଏକନ୍ତସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦୀ ୱିହରିତୁ’ନ୍ତି? ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’।

‘‘‘ଅହଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ପହୋମି ଅନିଞ୍ଜମାନୋ କାୟେନ, ଅଭାସମାନୋ ୱାଚଂ, ଏକଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ଏକନ୍ତସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦୀ ୱିହରିତୁଂ। ଅହଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ପହୋମି ଅନିଞ୍ଜମାନୋ କାୟେନ, ଅଭାସମାନୋ ୱାଚଂ, ଦ୍ୱେ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି… ତୀଣି ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି… ଚତ୍ତାରି ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି… ପଞ୍ଚ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି… ଛ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି… ସତ୍ତ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱାନି ଏକନ୍ତସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦୀ ୱିହରିତୁଂ। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥାୱୁସୋ ନିଗଣ୍ଠା, ଏୱଂ ସନ୍ତେ କୋ ସୁଖୱିହାରିତରୋ ରାଜା ୱା ମାଗଧୋ ସେନିୟୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ଅହଂ ୱା’ତି? ‘ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଆୟସ୍ମାୱ ଗୋତମୋ ସୁଖୱିହାରିତରୋ ରଞ୍ଞା ମାଗଧେନ ସେନିୟେନ ବିମ୍ବିସାରେନା’’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନୋ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୀତି।

ଚୂଳଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଅନୁମାନସୁତ୍ତଂ

୧୮୧। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଭଗ୍ଗେସୁ ୱିହରତି ସୁସୁମାରଗିରେ [ସୁଂସୁମାରଗିରେ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଭେସକଳାୱନେ ମିଗଦାୟେ। ତତ୍ର ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଆୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆୟସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ପୱାରେତି ଚେପି, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ – ‘ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ, ୱଚନୀୟୋମ୍ହି ଆୟସ୍ମନ୍ତେହୀ’ତି, ସୋ ଚ ହୋତି ଦୁବ୍ବଚୋ, ଦୋୱଚସ୍ସକରଣେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅକ୍ଖମୋ ଅପ୍ପଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗାହୀ ଅନୁସାସନିଂ, ଅଥ ଖୋ ନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ନ ଚେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ନ ଚ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ନ ଚ ତସ୍ମିଂ ପୁଗ୍ଗଲେ ୱିସ୍ସାସଂ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି।

‘‘କତମେ ଚାୱୁସୋ, ଦୋୱଚସ୍ସକରଣା ଧମ୍ମା? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପାପିଚ୍ଛୋ ହୋତି, ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତୋ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପାପିଚ୍ଛୋ ହୋତି, ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତୋ – ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ହୋତି ପରୱମ୍ଭୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ହୋତି ପରୱମ୍ଭୀ – ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କୋଧନୋ ହୋତି କୋଧାଭିଭୂତୋ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କୋଧନୋ ହୋତି କୋଧାଭିଭୂତୋ – ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ , ଭିକ୍ଖୁ କୋଧନୋ ହୋତି କୋଧହେତୁ ଉପନାହୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କୋଧନୋ ହୋତି କୋଧହେତୁ ଉପନାହୀ – ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କୋଧନୋ ହୋତି କୋଧହେତୁ ଅଭିସଙ୍ଗୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କୋଧନୋ ହୋତି କୋଧହେତୁ ଅଭିସଙ୍ଗୀ – ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କୋଧନୋ ହୋତି କୋଧସାମନ୍ତା [କୋଧସାମନ୍ତଂ (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତା। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କୋଧନୋ ହୋତି କୋଧସାମନ୍ତା ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତା – ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ [ଚୁଦିତୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ପଟିପ୍ଫରତି। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ପଟିପ୍ଫରତି – ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ଅପସାଦେତି। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ଅପସାଦେତି – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ , ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକସ୍ସ ପଚ୍ଚାରୋପେତି। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକସ୍ସ ପଚ୍ଚାରୋପେତି – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତି, ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେତି, କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋତି। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତି, ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେତି, କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋତି – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅପଦାନେ ନ ସମ୍ପାଯତି। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅପଦାନେ ନ ସମ୍ପାଯତି – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ମକ୍ଖୀ ହୋତି ପଳାସୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ମକ୍ଖୀ ହୋତି ପଳାସୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଇସ୍ସୁକୀ ହୋତି ମଚ୍ଛରୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଇସ୍ସୁକୀ ହୋତି ମଚ୍ଛରୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସଠୋ ହୋତି ମାଯାୱୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସଠୋ ହୋତି ମାଯାୱୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଥଦ୍ଧୋ ହୋତି ଅତିମାନୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଥଦ୍ଧୋ ହୋତି ଅତିମାନୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ହୋତି ଆଧାନଗ୍ଗାହୀ ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ହୋତି ଆଧାନଗ୍ଗାହୀ ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଦୋୱଚସ୍ସକରଣୋ। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତାୱୁସୋ, ଦୋୱଚସ୍ସକରଣା ଧମ୍ମା।

୧୮୨। ‘‘ନୋ ଚେପି, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପୱାରେତି – ‘ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ, ୱଚନୀଯୋମ୍ହି ଆଯସ୍ମନ୍ତେହୀ’ତି, ସୋ ଚ ହୋତି ସୁୱଚୋ, ସୋୱଚସ୍ସକରଣେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ଖମୋ ପଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗାହୀ ଅନୁସାସନିଂ, ଅଥ ଖୋ ନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ୱତ୍ତବ୍ବଞ୍ଚେୱ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ଅନୁସାସିତବ୍ବଞ୍ଚ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ତସ୍ମିଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲେ ୱିସ୍ସାସଂ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି।

‘‘କତମେ ଚାୱୁସୋ, ସୋୱଚସ୍ସକରଣା ଧମ୍ମା? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ପାପିଚ୍ଛୋ ହୋତି, ନ ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତୋ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ପାପିଚ୍ଛୋ ହୋତି ନ ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତୋ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ହୋତି ଅପରୱମ୍ଭୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ହୋତି ଅପରୱମ୍ଭୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ କୋଧନୋ ହୋତି ନ କୋଧାଭିଭୂତୋ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ କୋଧନୋ ହୋତି ନ କୋଧାଭିଭୂତୋ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ କୋଧନୋ ହୋତି ନ କୋଧହେତୁ ଉପନାହୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ କୋଧନୋ ହୋତି ନ କୋଧହେତୁ ଉପନାହୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ କୋଧନୋ ହୋତି ନ କୋଧହେତୁ ଅଭିସଙ୍ଗୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ କୋଧନୋ ହୋତି ନ କୋଧହେତୁ ଅଭିସଙ୍ଗୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ କୋଧନୋ ହୋତି ନ କୋଧସାମନ୍ତା ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତା। ଯମ୍ପାୱୁସୋ , ଭିକ୍ଖୁ ନ କୋଧନୋ ହୋତି ନ

କୋଧସାମନ୍ତା ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତା – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ନପ୍ପଟିପ୍ଫରତି। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ନପ୍ପଟିପ୍ଫରତି – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ନ ଅପସାଦେତି। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ନ ଅପସାଦେତି – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକସ୍ସ ନ ପଚ୍ଚାରୋପେତି। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକସ୍ସ ନ ପଚ୍ଚାରୋପେତି – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ନ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତି, ନ ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେତି, ନ କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋତି। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ନ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତି, ନ ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେତି, ନ କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋତି – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅପଦାନେ ସମ୍ପାଯତି। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅପଦାନେ ସମ୍ପାଯତି – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅମକ୍ଖୀ ହୋତି ଅପଳାସୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅମକ୍ଖୀ ହୋତି ଅପଳାସୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନିସ୍ସୁକୀ ହୋତି ଅମଚ୍ଛରୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନିସ୍ସୁକୀ ହୋତି ଅମଚ୍ଛରୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସଠୋ ହୋତି ଅମାଯାୱୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସଠୋ ହୋତି ଅମାଯାୱୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥଦ୍ଧୋ ହୋତି ଅନତିମାନୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥଦ୍ଧୋ ହୋତି ଅନତିମାନୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ହୋତି ଅନାଧାନଗ୍ଗାହୀ ସୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ। ଯମ୍ପାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ହୋତି, ଅନାଧାନଗ୍ଗାହୀ ସୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ – ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସୋୱଚସ୍ସକରଣୋ। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତାୱୁସୋ, ସୋୱଚସ୍ସକରଣା ଧମ୍ମା।

୧୮୩। ''ତତ୍ରାୱୁସୋ , ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଅନୁମିନିତବ୍ବଂ [ଅନୁମାନିତବ୍ବଂ (ସୀ।)] – 'ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପାପିଚ୍ଛୋ, ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତୋ, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନସ୍ସଂ ପାପିଚ୍ଛୋ ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତୋ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ'ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା 'ନ ପାପିଚ୍ଛୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ନ ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତୋ'ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

'''ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ପରୱମ୍ଭୀ, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନସ୍ସଂ ଅତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ପରୱମ୍ଭୀ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ'ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା 'ଅନତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ଭୱିସ୍ସାମି ଅପରୱମ୍ଭୀ'ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

'''ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ କୋଧନୋ କୋଧାଭିଭୂତୋ, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ। ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନସ୍ସଂ କୋଧନୋ କୋଧାଭିଭୂତୋ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ'ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା 'ନ କୋଧନୋ ଭୱିସ୍ସାମି ନ କୋଧାଭିଭୂତୋ'ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

'''ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ କୋଧନୋ କୋଧହେତୁ ଉପନାହୀ, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନସ୍ସଂ କୋଧନୋ କୋଧହେତୁ ଉପନାହୀ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ'ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା 'ନ କୋଧନୋ ଭୱିସ୍ସାମି ନ କୋଧହେତୁ

ଉପନାହୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ କୋଧନୋ କୋଧହେତୁ ଅଭିସଙ୍ଗୀ, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନସ୍ସଂ କୋଧନୋ କୋଧହେତୁ ଅଭିସଙ୍ଗୀ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ନ କୋଧନୋ ଭୱିସ୍ସାମି ନ କୋଧହେତୁ ଅଭିସଙ୍ଗୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ କୋଧନୋ କୋଧସାମନ୍ତା ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତା, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନସ୍ସଂ କୋଧନୋ କୋଧସାମନ୍ତା ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତା, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ନ କୋଧନୋ ଭୱିସ୍ସାମି ନ କୋଧସାମନ୍ତା ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସ୍ସାମୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ପଟିପ୍ଫରତି, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ପଟିପ୍ଫରେଯ୍ୟଂ , ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ନପ୍ପଟିପ୍ଫରିସ୍ସାମୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ଅପସାଦେତି, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ଅପସାଦେଯ୍ୟଂ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ନ ଅପସାଦେସ୍ସାମୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକସ୍ସ ପଚ୍ଚାରୋପେତି, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକସ୍ସ ପଚ୍ଚାରୋପେଯ୍ୟଂ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକସ୍ସ ନ ପଚ୍ଚାରୋପେସ୍ସାମୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତି, ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେତି, କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋତି, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରେଯ୍ୟଂ, ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେଯ୍ୟଂ , କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରେଯ୍ୟଂ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ନ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରିସ୍ସାମି, ନ ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେସ୍ସାମି, ନ କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରିସ୍ସାମୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅପଦାନେ ନ ସମ୍ପାଯତି, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନ ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅପଦାନେ ନ ସମ୍ପାଯେଯ୍ୟଂ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅପଦାନେ ସମ୍ପାଯିସ୍ସାମୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ମକ୍ଖୀ ପଳାସୀ, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନସ୍ସଂ ମକ୍ଖୀ ପଳାସୀ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ଅମକ୍ଖୀ ଭୱିସ୍ସାମି ଅପଳାସୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଇସ୍ସୁକୀ ମଚ୍ଛରୀ, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନସ୍ସଂ ଇସ୍ସୁକୀ ମଚ୍ଛରୀ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ଅନିସ୍ସୁକୀ ଭୱିସ୍ସାମି ଅମଚ୍ଛରୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସଠୋ ମାଯାୱୀ, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନସ୍ସଂ ସଠୋ ମାଯାୱୀ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ଅସଠୋ ଭୱିସ୍ସାମି ଅମାଯାୱୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଥଦ୍ଧୋ ଅତିମାନୀ, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନସ୍ସଂ ଥଦ୍ଧୋ ଅତିମାନୀ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ଅତ୍ଥଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସାମି ଅନତିମାନୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

‘‘‘ଯୋ ଖ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ଆଧାନଗ୍ଗାହୀ ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ, ଅଯଂ ମେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ; ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନସ୍ସଂ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ଆଧାନଗ୍ଗାହୀ ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ, ଅହଂପାସ୍ସଂ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଅମନାପୋ’ତି। ଏୱଂ ଜାନନ୍ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ‘ଅସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ଭୱିସ୍ସାମି ଅନାଧାନଗ୍ଗାହୀ ସୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଂ।

୧୮୪। ‘‘ତତ୍ରାୱୁସୋ , ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ପାପିଚ୍ଛୋ, ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତୋ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ , ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ପାପିଚ୍ଛୋ ଖୋମ୍ହି, ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତୋ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ନ ଖୋମ୍ହି ପାପିଚ୍ଛୋ, ନ ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତୋ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଅତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ପରୱମ୍ଭୀ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ଖୋମ୍ହି ପରୱମ୍ଭୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅନତ୍ତୁକ୍କଂସକୋ ଖୋମ୍ହି ଅପରୱମ୍ଭୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି କୋଧନୋ କୋଧାଭିଭୂତୋ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘କୋଧନୋ ଖୋମ୍ହି କୋଧାଭିଭୂତୋ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ନ ଖୋମ୍ହି କୋଧନୋ କୋଧାଭିଭୂତୋ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି କୋଧନୋ କୋଧହେତୁ ଉପନାହୀ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି ‘କୋଧନୋ ଖୋମ୍ହି କୋଧହେତୁ ଉପନାହୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି ‘ନ ଖୋମ୍ହି କୋଧନୋ କୋଧହେତୁ ଉପନାହୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି କୋଧନୋ କୋଧହେତୁ ଅଭିସଙ୍ଗୀ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘କୋଧନୋ ଖୋମ୍ହି କୋଧହେତୁ ଅଭିସଙ୍ଗୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ନ ଖୋମ୍ହି କୋଧନୋ କୋଧହେତୁ ଅଭିସଙ୍ଗୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି କୋଧନୋ କୋଧସାମନ୍ତା ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତା’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘କୋଧନୋ ଖୋମ୍ହି କୋଧସାମନ୍ତା ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତା’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ନ ଖୋମ୍ହି କୋଧନୋ କୋଧସାମନ୍ତା ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତା’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ପଟିପ୍ଫରାମୀ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି ‘ଚୋଦିତୋ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ପଟିପ୍ଫରାମୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଚୋଦିତୋ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ନପ୍ପଟିପ୍ଫରାମୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ଅପସାଦେମୀ’ତି?

ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି ‘ଚୋଦିତୋ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ଅପସାଦେମୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଚୋଦିତୋ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦକେନ ଚୋଦକଂ ନ ଅପସାଦେମୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଚୋଦକସ୍ସ ପଚ୍ଚାରୋପେମୀ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଚୋଦିତୋ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦକେନ ଚୋଦକସ୍ସ ପଚ୍ଚାରୋପେମୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଚୋଦିତୋ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦକେନ ଚୋଦକସ୍ସ ନ ପଚ୍ଚାରୋପେମୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରାମି, ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେମି, କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋମୀ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଚୋଦିତୋ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦକେନ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରାମି, ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେମି, କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋମୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଚୋଦିତୋ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦକେନ ନ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରାମି, ନ ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେମି, ନ କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋମୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦିତୋ ଚୋଦକେନ ଅପଦାନେ ନ ସମ୍ପାଯାମୀ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଚୋଦିତୋ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦକେନ ଅପଦାନେ ନ ସମ୍ପାଯାମୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଚୋଦିତୋ ଖୋମ୍ହି ଚୋଦକେନ ଅପଦାନେ ସମ୍ପାଯାମୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ , ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ମକ୍ଖୀ ପଳାସୀ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ମକ୍ଖୀ ଖୋମ୍ହି ପଳାସୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅମକ୍ଖୀ ଖୋମ୍ହି ଅପଳାସୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଇସ୍ସୁକୀ ମଚ୍ଛରୀ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଇସ୍ସୁକୀ ଖୋମ୍ହି ମଚ୍ଛରୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅନିସ୍ସୁକୀ ଖୋମ୍ହି ଅମଚ୍ଛରୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ସଠୋ ମାଯାୱୀ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ସଠୋ ଖୋମ୍ହି ମାଯାୱୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅସଠୋ ଖୋମ୍ହି ଅମାଯାୱୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତବ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଥଦ୍ଧୋ ଅତିମାନୀ’ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଥଦ୍ଧୋ ଖୋମ୍ହି ଅତିମାନୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅତ୍ଥଦ୍ଧୋ ଖୋମ୍ହି ଅନତିମାନୀ’ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ

ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତଙ୍ଗଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତଙ୍ଗଂ – 'କିଂ ନୁ ଖୋମ୍ହି ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ଆଧାନଗ୍ଗାହୀ ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ'ତି? ସଚେ, ଆୱୁସୋ , ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – 'ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ଖୋମ୍ହି ଆଧାନଗ୍ଗାହୀ ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ'ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତଙ୍ଗଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – 'ଅସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀ ଖୋମ୍ହି ଅନାଧାନଗ୍ଗାହୀ ସୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୀ'ତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତଙ୍ଗଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

''ସଚେ , ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ସବ୍ବେପିମେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହୀନେ ଅତ୍ତନି ସମନୁପସ୍ସତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ସବ୍ବେସଂଯେୱ ଇମେସଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତଙ୍ଗଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ସବ୍ବେପିମେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ପହୀନେ ଅତ୍ତନି ସମନୁପସ୍ସତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତଙ୍ଗଂ, ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା, ଦହରୋ ଯୁୱା ମଣ୍ଡନଜାତିକୋ, ଆଦାସେ ୱା ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ, ଅଚ୍ଛେ ୱା ଉଦକପତ୍ତେ, ସକଂ ମୁଖନିମିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ, ସଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତସ୍ସେୱ ରଜସ୍ସ ୱା ଅଙ୍ଗଣସ୍ସ ୱା ପହାନାଯ ୱାଯମତି; ନୋ ଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତେନେୱ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି – 'ଲାଭା ୱତ ମେ, ପରିସୁଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ'ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସଚେ ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ସବ୍ବେପିମେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହୀନେ ଅତ୍ତନି ସମନୁପସ୍ସତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ସବ୍ବେସଂଯେୱ ଇମେସଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ୱାଯମିତଙ୍ଗଂ। ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ସବ୍ବେପିମେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ପହୀନେ ଅତ୍ତନି ସମନୁପସ୍ସତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତଙ୍ଗଂ, ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୂ''ତି।

ଇଦମୱୋଚାଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ଅନୁମାନସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଚେତୋଖିଲସୁତ୍ତଂ

୧୮୫। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଭିକ୍ଖୱୋ''ତି। ''ଭଦନ୍ତେ''ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ଅପ୍ପହୀନା, ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା [ଚେତସୋୱିନିବଦ୍ଧା (ସୀ।), ଚେତୋୱିନିବଦ୍ଧା (ସାରତ୍ଥଦୀପନୀଟୀକା)] ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା, ସୋ ୱତିମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''କତମାସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ଅପ୍ପହୀନା ହୋନ୍ତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥରି କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥରି କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏୱମସ୍ସାଯଂ ପଠମୋ ଚେତୋଖିଲୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି…ପେ… ଏୱମସ୍ସାଯଂ ଦୁତିଯୋ ଚେତୋଖିଲୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘେ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି…ପେ… ଏୱମସ୍ସାଯଂ ତତିଯୋ ଚେତୋଖିଲୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସିକ୍ଖାଯ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସିକ୍ଖାଯ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି

ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ, ଏୱମସ୍ସାୟଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ଚେତୋଖିଲୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ କୁପିତୋ ହୋତି ଅନତ୍ତମନୋ ଆହତଚିତ୍ତୋ ଖିଲଜାତୋ। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ କୁପିତୋ ହୋତି ଅନତ୍ତମନୋ ଆହତଚିତ୍ତୋ ଖିଲଜାତୋ, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ, ଏୱମସ୍ସାୟଂ ପଞ୍ଚମୋ ଚେତୋଖିଲୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି। ଇମାସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ଅପ୍ପହୀନା ହୋନ୍ତି।

୧୮୬। ''କତମାସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେ ଅୱୀତରାଗୋ [ଅୱିଗତରାଗୋ (କତ୍ଥଚି)] ହୋତି ଅୱିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଅୱିଗତପେମୋ ଅୱିଗତପିପାସୋ ଅୱିଗତପରିଳାହୋ ଅୱିଗତତଣ୍ହୋ। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି ଅୱିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଅୱିଗତପେମୋ ଅୱିଗତପିପାସୋ ଅୱିଗତପରିଳାହୋ ଅୱିଗତତଣ୍ହୋ, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ, ଏୱମସ୍ସାୟଂ ପଠମୋ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧୋ ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି…ପେ… ଏୱମସ୍ସାୟଂ ଦୁତିଯୋ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧୋ ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ରୂପେ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି…ପେ… ଏୱମସ୍ସାୟଂ ତତିଯୋ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧୋ ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ଉଦରାୱଦେହକଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସେଯ୍ୟସୁଖଂ ପସ୍ସସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ୱିହରତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ଉଦରାୱଦେହକଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସେଯ୍ୟସୁଖଂ ପସ୍ସସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ୱିହରତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ, ଏୱମସ୍ସାୟଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧୋ ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେୱନିକାଯଂ ପଣିଧାଯ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି – 'ଇମିନାହଂ ସୀଲେନ ୱା ୱତେନ ୱା ତପେନ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ ୱା ଦେୱୋ ୱା ଭୱିସ୍ସାମି ଦେୱଞ୍ଞତରୋ ୱା'ତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେୱନିକାଯଂ ପଣିଧାଯ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି – 'ଇମିନାହଂ ସୀଲେନ ୱା ୱତେନ ୱା ତପେନ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ ୱା ଦେୱୋ ୱା ଭୱିସ୍ସାମି ଦେୱଞ୍ଞତରୋ ୱା'ତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ । ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ, ଏୱମସ୍ସାୟଂ ପଞ୍ଚମୋ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧୋ ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି। ଇମାସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି।

''ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ଅପ୍ପହୀନା, ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା, ସୋ ୱତିମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

୧୮୭। ''ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ପହୀନା, ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା, ସୋ ୱତିମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''କତମାସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ପହୀନା ହୋନ୍ତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥରି ନ କଙ୍ଖତି ନ ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ଅଧିମୁଚ୍ଚତି ସମ୍ପସୀଦତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥରି ନ କଙ୍ଖତି ନ ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ଅଧିମୁଚ୍ଚତି ସମ୍ପସୀଦତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁଯୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ, ଏୱମସ୍ସାୟଂ ପଠମୋ ଚେତୋଖିଲୋ ପହୀନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେ ନ କଙ୍ଖତି ନ ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ଅଧିମୁଚ୍ଚତି ସମ୍ପସୀଦତି…ପେ… ଏୱମସ୍ସାୟଂ ଦୁତିଯୋ ଚେତୋଖିଲୋ ପହୀନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘେ ନ କଙ୍ଖତି ନ ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ଅଧିମୁଚ୍ଚତି ସମ୍ପସୀଦତି…ପେ… ଏୱମସ୍ସାୟଂ ତତିଯୋ ଚେତୋଖିଲୋ ପହୀନୋ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସିକ୍ଖାଯ ନ କଙ୍ଖତି ନ ଵିଚିକିଚ୍ଛତି ଅଧିମୁଚ୍ଚତି ସମ୍ପସୀଦତି…ପେ… ଏଵମସ୍ସାଯଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ଚେତୋଖିଲୋ ପହୀନୋ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ନ କୁପିତୋ ହୋତି ନ ଅନତ୍ତମନୋ [ଅତ୍ତମନୋ (ସୀ। ପୀ।)] ଅନାହତଚିତ୍ତୋ ଅଖିଲଜାତୋ। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ନ କୁପିତୋ ହୋତି ନ ଅନତ୍ତମନୋ ଅନାହତଚିତ୍ତୋ ଅଖିଲଜାତୋ, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏଵମସ୍ସାଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ଚେତୋଖିଲୋ ପହୀନୋ ହୋତି। ଇମାସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ପହୀନା ହୋନ୍ତି।

୧୮୮। ‘‘କତମାସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋଵିନିବନ୍ଧା ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେ ଵୀତରାଗୋ ହୋତି ଵିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଵିଗତପେମୋ ଵିଗତପିପାସୋ ଵିଗତପରିଳାହୋ ଵିଗତତଣ୍ହୋ। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେ ଵୀତରାଗୋ ହୋତି ଵିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଵିଗତପେମୋ ଵିଗତପିପାସୋ ଵିଗତପରିଳାହୋ ଵିଗତତଣ୍ହୋ, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏଵମସ୍ସାଯଂ ପଠମୋ ଚେତସୋଵିନିବନ୍ଧୋ ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ ଵୀତରାଗୋ ହୋତି…ପେ… ରୂପେ ଵୀତରାଗୋ ହୋତି…ପେ… ନ ଯାଵଦତ୍ଥଂ ଉଦରାଵଦେହକଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ସେଯ୍ୟସୁଖଂ ପସ୍ସସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ଵିହରତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଯାଵଦତ୍ଥଂ ଉଦରାଵଦେହକଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ସେଯ୍ୟସୁଖଂ ପସ୍ସସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ଵିହରତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏଵମସ୍ସାଯଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ଚେତସୋଵିନିବନ୍ଧୋ ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେଵନିକାଯଂ ପଣିଧାଯ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି – ‘ଇମିନାହଂ ସୀଲେନ ଵା ଵତେନ ଵା ତପେନ ଵା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ ଵା ଦେଵୋ ଵା ଭଵିସ୍ସାମି ଦେଵଞ୍ଞତରୋ ଵା’ତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେଵନିକାଯଂ ପଣିଧାଯ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି – ‘ଇମିନାହଂ ସୀଲେନ ଵା ଵତେନ ଵା ତପେନ ଵା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ ଵା ଦେଵୋ ଵା ଭଵିସ୍ସାମି ଦେଵଞ୍ଞତରୋ ଵା’ତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏଵମସ୍ସାଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ଚେତସୋଵିନିବନ୍ଧୋ ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି। ଇମାସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋଵିନିବନ୍ଧା ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି।

‘‘ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ପହୀନା, ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋଵିନିବନ୍ଧା ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା, ସୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଵୁଦ୍ଧିଂ ଵିରୂଳ୍ହିଂ ଵେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତି।

୧୮୯। ‘‘ସୋ ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାଵେତି, ଵୀରିଯସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାଵେତି, ଚିତ୍ତସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାଵେତି, ଵୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାଵେତି, ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀଯେଵ ପଞ୍ଚମୀ। ସ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏଵଂ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀପନ୍ନରସଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭବ୍ବୋ ଅଭିନିବ୍ବିଦାଯ, ଭବ୍ବୋ ସମ୍ବୋଧାଯ, ଭବ୍ବୋ ଅନୁତ୍ତରସ୍ସ ଯୋଗକ୍ଖେମସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, କୁକ୍କୁଟିଯା ଅଣ୍ଡାନି ଅଟ୍ଠ ଵା ଦସ ଵା ଦ୍ଵାଦସ ଵା। ତାନସ୍ସୁ କୁକ୍କୁଟିଯା ସମ୍ମା ଅଧିସଯିତାନି ସମ୍ମା ପରିସେଦିତାନି ସମ୍ମା ପରିଭାଵିତାନି। କିଞ୍ଚାପି ତସ୍ସା କୁକ୍କୁଟିଯା ନ ଏଵଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ – ‘ଅହୋ ଵତିମେ କୁକ୍କୁଟପୋତକା ପାଦନଖସିଖାଯ ଵା ମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ଵା ଅଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ଵା ସୋତ୍ଥିନା ଅଭିନିବ୍ଭିଜ୍ଜେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭବ୍ବାଵ ତେ କୁକ୍କୁଟପୋତକା ପାଦନଖସିଖାଯ ଵା ମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ଵା ଅଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ଵା ସୋତ୍ଥିନା ଅଭିନିବ୍ଭିଜ୍ଜିତୁଂ। ଏଵମେଵ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏଵଂ ଉସ୍ସୋଳ୍ହିପନ୍ନରସଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭବ୍ବୋ ଅଭିନିବ୍ବିଦାଯ, ଭବ୍ବୋ ସମ୍ବୋଧାଯ, ଭବ୍ବୋ ଅନୁତ୍ତରସ୍ସ ଯୋଗକ୍ଖେମସ୍ସ ଅଧିଗମାଯା’’ତି।

ଇଦମଵୋଚ ଭଗଵା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ଚେତୋଖିଲସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଵନପତ୍ଥସୁତ୍ତଂ

୧୯୦। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ୱନପତ୍ଥପରିଯାଯଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

୧୯୧। ‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି। ତସ୍ସ ତଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ନ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ନ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନାନୁପାପୁଣାତି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ କସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଅହଂ ଖୋ ଇମଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରାମି, ତସ୍ସ ମେ ଇମଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ନ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ନ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନାନୁପାପୁଣାମି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ କସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତୀ’ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ରତ୍ତିଭାଗଂ ୱା ଦିୱସଭାଗଂ ୱା ତମ୍ହା ୱନପତ୍ଥା ପକ୍କମିତବ୍ବଂ, ନ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ।

୧୯୨। ‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି। ତସ୍ସ ତଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ନ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ନ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନାନୁପାପୁଣାତି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ ଅପ୍ପକସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେନ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଅହଂ ଖୋ ଇମଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମେ ଇମଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ନ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ନ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନାନୁପାପୁଣାମି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ ଅପ୍ପକସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଚୀୱରହେତୁ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ନ ପିଣ୍ଡପାତହେତୁ…ପେ… ନ ସେନାସନହେତୁ…ପେ… ନ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରହେତୁ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ। ଅଥ ଚ ପନ ମେ ଇମଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ନ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ନ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନାନୁପାପୁଣାମୀ’ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଖାପି ତମ୍ହା ୱନପତ୍ଥା ପକ୍କମିତବ୍ବଂ, ନ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ।

୧୯୩। ‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି। ତସ୍ସ ତଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା, ତେ କସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଅହଂ ଖୋ ଇମଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମେ ଇମଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ଉପଟ୍ଠାତି ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାମି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ କସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଚୀୱରହେତୁ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ, ନ ପିଣ୍ଡପାତହେତୁ…ପେ… ନ ସେନାସନହେତୁ…ପେ… ନ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରହେତୁ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ । ଅଥ ଚ ପନ ମେ ଇମଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାମୀ’ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଖାପି ତସ୍ମିଂ ୱନପତ୍ଥେ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ନ ପକ୍କମିତବ୍ବଂ।

୧୯୪। ‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି। ତସ୍ସ ତଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ ଅପ୍ପକସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଅହଂ ଖୋ ଇମଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମେ ଇମଂ ୱନପତ୍ଥଂ

ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ଉପଟ୍ଠାତି ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାମି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ ଅପ୍ପକସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତୀ’ତି । ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଯାୱଜୀୱମ୍ପି ତସ୍ମିଂ ୱନପତ୍ଥେ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ନ ପକ୍କମିତବ୍ବଂ।

୧୯୫। “ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଗାମଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି …ପେ… ଅଞ୍ଞତରଂ ନିଗମଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି…ପେ… ଅଞ୍ଞତରଂ ନଗରଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି…ପେ… ଅଞ୍ଞତରଂ ଜନପଦଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି…ପେ… ଅଞ୍ଞତରଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି। ତସ୍ସ ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ନ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ନ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନାନୁପାପୁଣାତି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ କସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଅହଂ ଖୋ ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମେ ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ନ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ନ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନାନୁପାପୁଣାମି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ କସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତୀ’ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ରତ୍ତିଭାଗଂ ୱା ଦିୱସଭାଗଂ ୱା ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପକ୍କମିତବ୍ବଂ, ନାନୁବନ୍ଧିତବ୍ବୋ।

୧୯୬। “ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି। ତସ୍ସ ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ନ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ନ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନାନୁପାପୁଣାତି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା, ତେ ଅପ୍ପକସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଅହଂ ଖୋ ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମେ ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ନ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ନ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନାନୁପାପୁଣାମି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ ଅପ୍ପକସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଚୀୱରହେତୁ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ, ନ ପିଣ୍ଡପାତହେତୁ…ପେ… ନ ସେନାସନହେତୁ…ପେ… ନ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରହେତୁ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ। ଅଥ ଚ ପନ ମେ ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ନ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ନ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନାନୁପାପୁଣାମୀ’ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଖାପି ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଆପୁଚ୍ଛା ପକ୍କମିତବ୍ବଂ, ନାନୁବନ୍ଧିତବ୍ବୋ।

୧୯୭। “ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି। ତସ୍ସ ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ କସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଅହଂ ଖୋ ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମେ ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାମି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ କସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଚୀୱରହେତୁ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ, ନ ପିଣ୍ଡପାତହେତୁ…ପେ… ନ ସେନାସନହେତୁ…ପେ… ନ ଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରହେତୁ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ। ଅଥ ଚ ପନ ମେ ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାମୀ’ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଖାପି ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନୁବନ୍ଧିତବ୍ବୋ, ନ ପକ୍କମିତବ୍ବଂ।

୧୯୮। “ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି। ତସ୍ସ ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି , ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାତି। ଯେ

ଚ ଖୋ ଇମେ ପଞ୍ଚହିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ ଅପ୍ପକସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – 'ଅହଂ ଖୋ ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରାମି । ତସ୍ସ ମେ ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଚେୱ ସତି ଉପଟ୍ଠାତି, ଅସମାହିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି, ଅପରିକ୍ଖୀଣା ଚ ଆସୱା ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନନୁପ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ଅନୁପାପୁଣାମି। ଯେ ଚ ଖୋ ଇମେ ପଞ୍ଚହିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା – ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା – ତେ ଅପ୍ପକସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତୀ'ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଯାୱଜୀୱମ୍ପି ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନୁବନ୍ଧିତବ୍ବୋ, ନ ପକ୍କମିତବ୍ବଂ, ଅପି ପନୁଜ୍ଜମାନେନପୀ''ତି [ଅପି ପଣୁଜ୍ଜମାନେନାତି (?)]।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ୱନପତ୍ଥସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ମଧୁପିଣ୍ଡିକସୁତ୍ତଂ

୧୯୯। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସକ୍କେସୁ ୱିହରତି କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ନିଗ୍ରୋଧାରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ କପିଲୱତ୍ଥୁଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସି। କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଯେନ ମହାୱନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି ଦିୱାୱିହାରାଯ। ମହାୱନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ବେଲୁୱଲଟ୍ଠିକାଯ ମୂଲେ ଦିୱାୱିହାରଂ ନିସୀଦି। ଦଣ୍ଡପାଣିପି ଖୋ ସକ୍କୋ ଜଙ୍ଘାୱିହାରଂ [ଜଙ୍ଘୱିହାରଂ (କ।)] ଅନୁଚଙ୍କମମାନୋ ଅନୁୱିଚରମାନୋ ଯେନ ମହାୱନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି। ମହାୱନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ଯେନ ବେଲୁୱଲଟ୍ଠିକା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଦଣ୍ଡମୋଲୁବ୍ଭ ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ଦଣ୍ଡପାଣି ସକ୍କୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କିଂୱାଦୀ ସମଣୋ କିମକ୍ଖାଯୀ''ତି? ''ଯଥାୱାଦୀ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ନ କେନଚି ଲୋକେ ୱିଗ୍ଗଯ୍ହ ତିଟ୍ଠତି, ଯଥା ଚ ପନ କାମେହି ୱିସଂଯୁତ୍ତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଅକଥଂକଥିଂ ଛିନ୍ନକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଭୱାଭୱେ ୱୀତତଣ୍ହଂ ସଞ୍ଞା ନାନୁସେନ୍ତି – ଏୱଂୱାଦୀ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଏୱମକ୍ଖାଯୀ''ତି।

''ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଦଣ୍ଡପାଣି ସକ୍କୋ ସୀସଂ ଓକମ୍ପେତ୍ୱା , ଜିୱ୍ହଂ ନିଲ୍ଲାଳେତ୍ୱା, ତିୱିସାଖଂ ନଲାଟିକଂ ନଲାଟେ ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଦଣ୍ଡମୋଲୁବ୍ଭ ପକ୍କାମି।

୨୦୦। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନ ନିଗ୍ରୋଧାରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଇଧାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ କପିଲୱତ୍ଥୁଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସିଂ। କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଯେନ ମହାୱନଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ ଦିୱାୱିହାରାଯ। ମହାୱନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ବେଲୁୱଲଟ୍ଠିକାଯ ମୂଲେ ଦିୱାୱିହାରଂ ନିସୀଦିଂ। ଦଣ୍ଡପାଣିପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସକ୍କୋ ଜଙ୍ଘାୱିହାରଂ ଅନୁଚଙ୍କମମାନୋ ଅନୁୱିଚରମାନୋ ଯେନ ମହାୱନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି। ମହାୱନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ଯେନ ବେଲୁୱଲଟ୍ଠିକା ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଦଣ୍ଡମୋଲୁବ୍ଭ ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦଣ୍ଡପାଣି ସକ୍କୋ ମଂ ଏତଦୱୋଚ – 'କିଂୱାଦୀ ସମଣୋ କିମକ୍ଖାଯୀ'ତି?

''ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦଣ୍ଡପାଣିଂ ସକ୍କଂ ଏତଦୱୋଚଂ – ଯଥାୱାଦୀ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ନ କେନଚି ଲୋକେ ୱିଗ୍ଗଯ୍ହ ତିଟ୍ଠତି, ଯଥା ଚ ପନ କାମେହି ୱିସଂଯୁତ୍ତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଅକଥଂକଥିଂ ଛିନ୍ନକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଭୱାଭୱେ ୱୀତତଣ୍ହଂ ସଞ୍ଞା ନାନୁସେନ୍ତି – ଏୱଂୱାଦୀ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଏୱମକ୍ଖାଯୀ''ତି। ''ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଭିକ୍ଖୱେ, ଦଣ୍ଡପାଣି ସକ୍କୋ ସୀସଂ ଓକମ୍ପେତ୍ୱା, ଜିୱ୍ହଂ ନିଲ୍ଲାଳେତ୍ୱା, ତିୱିସାଖଂ ନଲାଟିକଂ ନଲାଟେ ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଦଣ୍ଡମୋଲୁବ୍ଭ ପକ୍କାମୀ''ତି।

୨୦୧। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କିଂୱାଦୀ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ନ କେନଚି ଲୋକେ ୱିଗ୍ଗଯ୍ହ ତିଟ୍ଠତି? କଥଞ୍ଚ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଂ କାମେହି ୱିସଂଯୁତ୍ତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଅକଥଂକଥିଂ ଛିନ୍ନକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଭୱାଭୱେ ୱୀତତଣ୍ହଂ ସଞ୍ଞା ନାନୁସେନ୍ତୀ''ତି? ''ଯତୋନିଦାନଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପୁରିସଂ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚେ ନତ୍ଥି ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ ଅଭିୱଦିତବ୍ବଂ ଅଜ୍ଝୋସିତବ୍ବଂ। ଏସେୱନ୍ତୋ ରାଗାନୁସଯାନଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ ପଟିଘାନୁସଯାନଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ ଦିଟ୍ଠାନୁସଯାନଂ , ଏସେୱନ୍ତୋ ୱିଚିକିଚ୍ଛାନୁସଯାନଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ ମାନାନୁସଯାନଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ ଭୱରାଗାନୁସଯାନଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ

ଅୱିଜ୍ଜାନୁସଯାନଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ ଦଣ୍ଡାଦାନ-ସତ୍ଥାଦାନ-କଲହ-ୱିଗ୍ଗହ-ୱିୱାଦ-ତୁୱଂତୁୱଂ-ପେସୁଞ୍ଞ-ମୁସାୱାଦାନଂ। ଏତ୍ଥେତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୀ’ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପାୱିସି।

୨୦୨। ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା, ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା, ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ‘ଯତୋନିଦାନଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପୁରିସଂ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚେ ନତ୍ଥି ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ ଅଭିୱଦିତବ୍ବଂ ଅଜ୍ଝୋସିତବ୍ବଂ। ଏସେୱନ୍ତୋ ରାଗାନୁସଯାନଂ…ପେ… ଏତ୍ଥେତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୀ’ତି । କୋ ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜେଯ୍ୟା’’ତି? ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅଯଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ପହୋତି ଚାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯେନାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାମା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଯେନାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତା ମହାକଚ୍ଚାନେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ କଚ୍ଚାନ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ‘ଯତୋନିଦାନଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପୁରିସଂ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚେ ନତ୍ଥି ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ ଅଭିୱଦିତବ୍ବଂ ଅଜ୍ଝୋସିତବ୍ବଂ। ଏସେୱନ୍ତୋ ରାଗାନୁସଯାନଂ…ପେ… ଏତ୍ଥେତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୀ’ତି। ତେସଂ ନୋ, ଆୱୁସୋ କଚ୍ଚାନ, ଅମ୍ହାକଂ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ‘ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ‘‘ଯତୋନିଦାନଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପୁରିସଂ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚେ ନତ୍ଥି ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ ଅଭିୱଦିତବ୍ବଂ ଅଜ୍ଝୋସିତବ୍ବଂ। ଏସେୱନ୍ତୋ ରାଗାନୁସଯାନଂ…ପେ… ଏତ୍ଥେତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୀ’’ତି। କୋ ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜେଯ୍ୟାତି? ତେସଂ ନୋ, ଆୱୁସୋ କଚ୍ଚାନ, ଅମ୍ହାକଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଅଯଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ପହୋତି ଚାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯେନାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାମା’ତି। ୱିଭଜତାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ’’ତି।

୨୦୩। ‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ମୂଲଂ, ଅତିକ୍କମ୍ମ ଖନ୍ଧଂ, ସାଖାପଲାସେ ସାରଂ ପରିଯେସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞେଯ୍ୟ; ଏୱଂସମ୍ପଦମିଦଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ସତ୍ଥରି ସମ୍ମୁଖୀଭୂତେ, ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅତିସିତ୍ୱା , ଅମ୍ହେ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞଥ। ସୋ ହାୱୁସୋ, ଭଗୱା ଜାନଂ ଜାନାତି, ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତି, ଚକ୍ଖୁଭୂତୋ ଞାଣଭୂତୋ ଧମ୍ମଭୂତୋ ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ, ୱତ୍ତା ପୱତ୍ତା, ଅତ୍ଥସ୍ସ ନିନ୍ନେତା, ଅମତସ୍ସ ଦାତା, ଧମ୍ମସ୍ସାମୀ ତଥାଗତୋ। ସୋ ଚେୱ ପନେତସ୍ସ କାଲୋ ଅହୋସି, ଯଂ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥ। ଯଥା ୱୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ ତଥା ନଂ ଧାରେଯ୍ୟାଥା’’ତି। ‘‘ଅଦ୍ଧାୱୁସୋ କଚ୍ଚାନ, ଭଗୱା ଜାନଂ ଜାନାତି, ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତି, ଚକ୍ଖୁଭୂତୋ ଞାଣଭୂତୋ ଧମ୍ମଭୂତୋ ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ, ୱତ୍ତା ପୱତ୍ତା, ଅତ୍ଥସ୍ସ ନିନ୍ନେତା, ଅମତସ୍ସ ଦାତା, ଧମ୍ମସ୍ସାମୀ ତଥାଗତୋ। ସୋ ଚେୱ ପନେତସ୍ସ କାଲୋ ଅହୋସି, ଯଂ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ। ଯଥା ନୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ ତଥା ନଂ ଧାରେଯ୍ୟାମ। ଅପି ଚାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ପହୋତି ଚାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ। ୱିଭଜତାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଅଗରୁଂ କତ୍ୱା’’ତି [ଅଗରୁକତ୍ୱା (ସୀ।), ଅଗରୁକରିତ୍ୱା (ସ୍ୟା। ପୀ।)]। ‘‘ତେନ ହାୱୁସୋ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାକଚ୍ଚାନସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଏତଦୱୋଚ –

୨୦୪। ‘‘ଯଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ‘ଯତୋନିଦାନଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପୁରିସଂ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖା ସମୁଦାଚରନ୍ତି । ଏତ୍ଥ ଚେ ନତ୍ଥି ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ ଅଭିୱଦିତବ୍ବଂ ଅଜ୍ଝୋସିତବ୍ବଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ ରାଗାନୁସଯାନଂ…ପେ… ଏତ୍ଥେତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୀ’ତି, ଇମସ୍ସ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନାମି –

‘‘ଚକ୍ଖୁଞ୍ଚାୱୁସୋ, ପଟିଚ୍ଚ ରୂପେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ତିଣ୍ଣଂ ସଙ୍ଗତି ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ଯଂ ୱେଦେତି ତଂ ସଞ୍ଜାନାତି , ଯଂ ସଞ୍ଜାନାତି ତଂ ୱିତକ୍କେତି, ଯଂ ୱିତକ୍କେତି ତଂ ପପଞ୍ଚେତି, ଯଂ ପପଞ୍ଚେତି ତତୋନିଦାନଂ ପୁରିସଂ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେସୁ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେସୁ ରୂପେସୁ। ସୋତଞ୍ଚାୱୁସୋ, ପଟିଚ୍ଚ ସଦ୍ଦେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… ଘାନଞ୍ଚାୱୁସୋ, ପଟିଚ୍ଚ ଗନ୍ଧେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… ଜିୱ୍ହଞ୍ଚାୱୁସୋ, ପଟିଚ୍ଚ ରସେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… କାଯଞ୍ଚାୱୁସୋ, ପଟିଚ୍ଚ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… ମନଞ୍ଚାୱୁସୋ, ପଟିଚ୍ଚ ଧମ୍ମେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ, ତିଣ୍ଣଂ ସଙ୍ଗତି ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ଯଂ ୱେଦେତି ତଂ ସଞ୍ଜାନାତି, ଯଂ ସଞ୍ଜାନାତି ତଂ ୱିତକ୍କେତି, ଯଂ ୱିତକ୍କେତି ତଂ ପପଞ୍ଚେତି, ଯଂ ପପଞ୍ଚେତି ତତୋନିଦାନଂ ପୁରିସଂ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେସୁ ମନୋୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ସୋ ୱତାୱୁସୋ, ଚକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ସତି ରୂପେ ସତି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣେ ସତି ଫସ୍ସପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଫସ୍ସପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସତି ୱେଦନାପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ୱେଦନାପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସତି ସଞ୍ଞାପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ସଞ୍ଞାପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସତି ୱିତକ୍କପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ୱିତକ୍କପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସତି ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାସମୁଦାଚରଣପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ସୋ ୱତାୱୁସୋ, ସୋତସ୍ମିଂ ସତି ସଦ୍ଦେ ସତି…ପେ… ଘାନସ୍ମିଂ ସତି ଗନ୍ଧେ ସତି…ପେ… ଜିୱ୍ହାଯ ସତି ରସେ ସତି…ପେ… କାଯସ୍ମିଂ ସତି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେ ସତି…ପେ… ମନସ୍ମିଂ ସତି ଧମ୍ମେ ସତି ମନୋୱିଞ୍ଞାଣେ ସତି ଫସ୍ସପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଫସ୍ସପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସତି ୱେଦନାପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ୱେଦନାପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସତି ସଞ୍ଞାପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ସଞ୍ଞାପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସତି ୱିତକ୍କପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ୱିତକ୍କପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସତି ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାସମୁଦାଚରଣପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାୱୁସୋ, ଚକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ଅସତି ରୂପେ ଅସତି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣେ ଅସତି ଫସ୍ସପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଫସ୍ସପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଅସତି ୱେଦନାପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ୱେଦନାପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଅସତି ସଞ୍ଞାପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ସଞ୍ଞାପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଅସତି ୱିତକ୍କପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ୱିତକ୍କପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଅସତି ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାସମୁଦାଚରଣପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ସୋ ୱତାୱୁସୋ, ସୋତସ୍ମିଂ ଅସତି ସଦ୍ଦେ ଅସତି…ପେ… ଘାନସ୍ମିଂ ଅସତି ଗନ୍ଧେ ଅସତି…ପେ… ଜିୱ୍ହାଯ ଅସତି ରସେ ଅସତି…ପେ… କାଯସ୍ମିଂ ଅସତି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେ ଅସତି…ପେ… ମନସ୍ମିଂ ଅସତି ଧମ୍ମେ ଅସତି ମନୋୱିଞ୍ଞାଣେ ଅସତି ଫସ୍ସପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଫସ୍ସପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଅସତି ୱେଦନାପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ୱେଦନାପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଅସତି ସଞ୍ଞାପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ସଞ୍ଞାପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଅସତି ୱିତକ୍କପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ୱିତକ୍କପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଅସତି ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାସମୁଦାଚରଣପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାପେସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ଯଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ‘ଯତୋନିଦାନଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପୁରିସଂ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଚେ ନତ୍ଥି ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ ଅଭିୱଦିତବ୍ବଂ ଅଜ୍ଝୋସିତବ୍ବଂ ଏସେୱନ୍ତୋ ରାଗାନୁସଯାନଂ…ପେ… ଏତ୍ଥେତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୀ’ତି, ଇମସ୍ସ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନାମି। ଆକଙ୍ଖମାନା ଚ ପନ ତୁମ୍ହେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥ। ଯଥା ନୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରୋତି ତଥା ନଂ ଧାରେଯ୍ୟାଥା’’ତି।

୨୦୫। ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାକଚ୍ଚାନସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଯଂ ଖୋ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ‘ଯତୋନିଦାନଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପୁରିସଂ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚେ ନତ୍ଥି ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ ଅଭିୱଦିତବ୍ବଂ ଅଜ୍ଝୋସିତବ୍ବଂ। ଏସେୱନ୍ତୋ ରାଗାନୁସଯାନଂ…ପେ… ଏତ୍ଥେତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୀ’ତି। ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ‘ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ‘‘ଯତୋନିଦାନଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପୁରିସଂ ପପଞ୍ଚସଞ୍ଞାସଙ୍ଖା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚେ ନତ୍ଥି ଅଭିନନ୍ଦିତବ୍ବଂ ଅଭିୱଦିତବ୍ବଂ ଅଜ୍ଝୋସିତବ୍ବଂ। ଏସେୱନ୍ତୋ ରାଗାନୁସଯାନଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ ପଟିଘାନୁସଯାନଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ ଦିଟ୍ଠାନୁସଯାନଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ ୱିଚିକିଚ୍ଛାନୁସଯାନଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ ମାନାନୁସଯାନଂ, ଏସେୱନ୍ତୋ ଭୱରାଗାନୁସଯାନଂ ,

ଏସେଓନ୍ତୋ ଅଭିଜ୍ଝାନୁସଯାନଂ, ଏସେଓନ୍ତୋ ଦଣ୍ଡାଦାନ-ସତ୍ଥାଦାନ-କଲହ-ୱିଗ୍ଗହ-ୱିୱାଦତୁୱଂତୁୱଂ-ପେସୁଞ୍ଞ-ମୁସାୱାଦାନଂ। ଏତ୍ଥେତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୀ''ତି। କୋ ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜେଯ୍ୟା'ତି? ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଏତଦହୋସି – 'ଅଯଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ପହୋତି ଚାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ, ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯେନାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାମା'ତି। ଅଥ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯେନାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମିମ୍ହ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛିମ୍ହା ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମତା ମହାକଚ୍ଚାନେନ ଇମେହି ଆକାରେହି ଇମେହି ପଦେହି ଇମେହି ବ୍ୟଞ୍ଜନେହି ଅତ୍ଥୋ ୱିଭତ୍ତୋ''ତି। ''ପଣ୍ଡିତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାକଚ୍ଚାନୋ; ମହାପଞ୍ଞୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାକଚ୍ଚାନୋ। ମଂ ଚେପି ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥ, ଅହମ୍ପି ତଂ ଏୱମେୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟଂ ଯଥା ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନେନ ବ୍ୟାକତଂ। ଏସୋ ଚେୱେତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଞ୍ଚ [ଏୱେମେୱ ଚ (କ।)] ନଂ ଧାରେଥା''ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ପୁରିସୋ ଜିଘଚ୍ଛାଦୁବ୍ବଲ୍ୟପରେତୋ ମଧୁପିଣ୍ଡିକଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ସୋ ଯତୋ ଯତୋ ସାଯେଯ୍ୟ, ଲଭେଥେୱ ସାଦୁରସଂ ଅସେଚନକଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଚେତସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଦବ୍ବଜାତିକୋ, ଯତୋ ଯତୋ ଇମସ୍ସ ଧମ୍ମପରିଯାଯସ୍ସ ପଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖେଯ୍ୟ, ଲଭେଥେୱ ଅତ୍ତମନତଂ, ଲଭେଥେୱ ଚେତସୋ ପସାଦଂ। କୋ ନାମୋ ଅଯଂ [କୋ ନାମାଯଂ (ସ୍ୟା।)], ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମପରିଯାଯୋ''ତି? ''ତସ୍ମାତିହ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଇମଂ ଧମ୍ମପରିଯାଯଂ ମଧୁପିଣ୍ଡିକପରିଯାଯୋ ତ୍ୱେୱ ନଂ ଧାରେହୀ''ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୀତି।

ମଧୁପିଣ୍ଡିକସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଦ୍ୱେଧାୱିତକ୍କସୁତ୍ତଂ

୨୦୬। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଭିକ୍ଖୱୋ''ତି। ''ଭଦନ୍ତେ''ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ପୁବ୍ବେୱ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ବୋଧା ଅନଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସେୱ ସତୋ ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ଦ୍ୱିଧା କତ୍ୱା ଦ୍ୱିଧା କତ୍ୱା ୱିତକ୍କେ ୱିହରେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯୋ ଚାଯଂ କାମୱିତକ୍କୋ ଯୋ ଚ ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କୋ ଯୋ ଚ ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ – ଇମଂ ଏକଂ ଭାଗମକାସିଂ ; ଯୋ ଚାଯଂ ନେକ୍ଖମ୍ମୱିତକ୍କୋ ଯୋ ଚ ଅବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କୋ ଯୋ ଚ ଅୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ – ଇମଂ ଦୁତିଯଂ ଭାଗମକାସିଂ।

୨୦୭। ''ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି କାମୱିତକ୍କୋ। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାମି – 'ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ କାମୱିତକ୍କୋ। ସୋ ଚ ଖୋ ଅତ୍ତବ୍ୟାବାଧାଯପି ସଂୱତ୍ତତି, ପରବ୍ୟାବାଧାଯପି ସଂୱତ୍ତତି, ଉଭଯବ୍ୟାବାଧାଯପି ସଂୱତ୍ତତି, ପଞ୍ଞାନିରୋଧିକୋ ୱିଘାତପକ୍ଖିକୋ ଅନିବ୍ବାନସଂୱତ୍ତନିକୋ' [ଅନିବ୍ବାନସଂୱତ୍ତନିକୋ''ତି (?)]। 'ଅତ୍ତବ୍ୟାବାଧାଯ ସଂୱତ୍ତତୀ'ତିପି ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତୋ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛତି; 'ପରବ୍ୟାବାଧାଯ ସଂୱତ୍ତତୀ'ତିପି ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତୋ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛତି; 'ଉଭଯବ୍ୟାବାଧାଯ ସଂୱତ୍ତତୀ'ତିପି ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତୋ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛତି; 'ପଞ୍ଞାନିରୋଧିକୋ ୱିଘାତପକ୍ଖିକୋ ଅନିବ୍ବାନସଂୱତ୍ତନିକୋ'ତିପି ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତୋ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଂ କାମୱିତକ୍କଂ ପଜହମେୱ [ଅତୀତକାଲିକକିରିଯାପଦାନିଯେୱ] ୱିନୋଦମେୱ [ଅତୀତକାଲିକକିରିଯାପଦାନିଯେୱ] ବ୍ୟନ୍ତମେୱ [ବ୍ୟନ୍ତେୱ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ନଂ ଅକାସିଂ।

୨୦୮। ''ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କୋ…ପେ… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାମି – 'ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ। ସୋ ଚ ଖୋ ଅତ୍ତବ୍ୟାବାଧାଯପି ସଂୱତ୍ତତି, ପରବ୍ୟାବାଧାଯପି ସଂୱତ୍ତତି, ଉଭଯବ୍ୟାବାଧାଯପି ସଂୱତ୍ତତି, ପଞ୍ଞାନିରୋଧିକୋ ୱିଘାତପକ୍ଖିକୋ ଅନିବ୍ବାନସଂୱତ୍ତନିକୋ'। 'ଅତ୍ତବ୍ୟାବାଧାଯ ସଂୱତ୍ତତୀ'ତିପି ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତୋ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛତି; 'ପରବ୍ୟାବାଧାଯ ସଂୱତ୍ତତୀ'ତିପି ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତୋ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛତି; 'ଉଭଯବ୍ୟାବାଧାଯ ସଂୱତ୍ତତୀ'ତିପି ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତୋ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛତି; 'ପଞ୍ଞାନିରୋଧିକୋ ୱିଘାତପକ୍ଖିକୋ ଅନିବ୍ବାନସଂୱତ୍ତନିକୋ'ତିପି ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତୋ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନଂ ୱିହିଂସାୱିତକ୍କଂ ପଜହମେୱ ୱିନୋଦମେୱ ବ୍ୟନ୍ତମେୱ ନଂ ଅକାସିଂ।

‘‘ଯଞ୍ଞଦେଵ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁଲମନୁଵିତକ୍କେତି ଅନୁଵିଚାରେତି, ତଥା ତଥା ନତି ହୋତି ଚେତସୋ। କାମଵିତକ୍କଂ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁଲମନୁଵିତକ୍କେତି ଅନୁଵିଚାରେତି, ପହାସି ନେକ୍ଖମ୍ମଵିତକ୍କଂ, କାମଵିତକ୍କଂ ବହୁଲମକାସି, ତସ୍ସ ତଂ କାମଵିତକ୍କାଯ ଚିତ୍ତଂ ନମତି। ବ୍ଯାପାଦଵିତକ୍କଂ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ…ପେ… ଵିହିଂସାଵିତକ୍କଂ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁଲମନୁଵିତକ୍କେତି ଅନୁଵିଚାରେତି, ପହାସି ଅଵିହିଂସାଵିତକ୍କଂ, ଵିହିଂସାଵିତକ୍କଂ ବହୁଲମକାସି, ତସ୍ସ ତଂ ଵିହିଂସାଵିତକ୍କାଯ ଚିତ୍ତଂ ନମତି। ସେଯ୍ଯଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵସ୍ସାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ସରଦସମଯେ କିଟ୍ଠସମ୍ବାଧେ ଗୋପାଲକୋ ଗାଵୋ ରକ୍ଖେଯ୍ଯ। ସୋ ତା ଗାଵୋ ତତୋ ତତୋ ଦଣ୍ଡେନ ଆକୋଟେଯ୍ଯ ପଟିକୋଟେଯ୍ଯ ସନ୍ନିରୁନ୍ଧେଯ୍ଯ ସନ୍ନିଵାରେଯ୍ଯ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ପସ୍ସତି ହି ସୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଗୋପାଲକୋ ତତୋନିଦାନଂ ଵଧଂ ଵା ବନ୍ଧନଂ ଵା ଜାନିଂ ଵା ଗରହଂ ଵା। ଏଵମେଵ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଦ୍ଦସଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଆଦୀନଵଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଆନିସଂସଂ ଵୋଦାନପକ୍ଖଂ।

୨୦୯। ‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏଵଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ନେକ୍ଖମ୍ମଵିତକ୍କୋ। ସୋ ଏଵଂ ପଜାନାମି – ‘ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ ନେକ୍ଖମ୍ମଵିତକ୍କୋ। ସୋ ଚ ଖୋ ନେଵତ୍ତବ୍ଯାବାଧାଯ ସଂଵତ୍ତତି, ନ ପରବ୍ଯାବାଧାଯ ସଂଵତ୍ତତି, ନ ଉଭଯବ୍ଯାବାଧାଯ ସଂଵତ୍ତତି, ପଞ୍ଞାଵୁଦ୍ଧିକୋ ଅଵିଘାତପକ୍ଖିକୋ ନିବ୍ବାନସଂଵତ୍ତନିକୋ’। ରତ୍ତିଂ ଚେପି ନଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନୁଵିତକ୍କେଯ୍ଯଂ ଅନୁଵିଚାରେଯ୍ଯଂ, ନେଵ ତତୋନିଦାନଂ ଭଯଂ ସମନୁପସ୍ସାମି। ଦିଵସଂ ଚେପି ନଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନୁଵିତକ୍କେଯ୍ଯଂ ଅନୁଵିଚାରେଯ୍ଯଂ, ନେଵ ତତୋନିଦାନଂ ଭଯଂ ସମନୁପସ୍ସାମି। ରତ୍ତିନ୍ଦିଵଂ ଚେପି ନଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନୁଵିତକ୍କେଯ୍ଯଂ ଅନୁଵିଚାରେଯ୍ଯଂ, ନେଵ ତତୋନିଦାନଂ ଭଯଂ ସମନୁପସ୍ସାମି। ଅପି ଚ ଖୋ ମେ ଅତିଚିରଂ ଅନୁଵିତକ୍କଯତୋ ଅନୁଵିଚାରଯତୋ କାଯୋ କିଲମେଯ୍ଯ । କାଯେ କିଲନ୍ତେ [କିଲମନ୍ତେ (କ।)] ଚିତ୍ତଂ ଊହଞ୍ଞେଯ୍ଯ। ଊହତେ ଚିତ୍ତେ ଆରା ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିମ୍ହାତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଜ୍ଝତ୍ତମେଵ ଚିତ୍ତଂ ସଣ୍ଠପେମି ସନ୍ନିସାଦେମି ଏକୋଦିଂ କରୋମି [ଏକୋଦି କରୋମି (ପୀ।)] ସମାଦହାମି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ମା ମେ ଚିତ୍ତଂ ଊହଞ୍ଞୀ’ତି [ଉଗ୍ଘାଟୀତି (ସ୍ଯା। କ।), ଊହନୀତି (ପୀ।)]।

୨୧୦। ‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏଵଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ଵିହରତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅବ୍ଯାପାଦଵିତକ୍କୋ…ପେ… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅଵିହିଂସାଵିତକ୍କୋ। ସୋ ଏଵଂ ପଜାନାମି – ‘ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ ଅଵିହିଂସାଵିତକ୍କୋ। ସୋ ଚ ଖୋ ନେଵତ୍ତବ୍ଯାବାଧାଯ ସଂଵତ୍ତତି, ନ ପରବ୍ଯାବାଧାଯ ସଂଵତ୍ତତି, ନ ଉଭଯବ୍ଯାବାଧାଯ ସଂଵତ୍ତତି, ପଞ୍ଞାଵୁଦ୍ଧିକୋ ଅଵିଘାତପକ୍ଖିକୋ ନିବ୍ବାନସଂଵତ୍ତନିକୋ’। ରତ୍ତିଂ ଚେପି ନଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନୁଵିତକ୍କେଯ୍ଯଂ ଅନୁଵିଚାରେଯ୍ଯଂ, ନେଵ ତତୋନିଦାନଂ ଭଯଂ ସମନୁପସ୍ସାମି। ଦିଵସଂ ଚେପି ନଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନୁଵିତକ୍କେଯ୍ଯଂ ଅନୁଵିଚାରେଯ୍ଯଂ, ନେଵ ତତୋନିଦାନଂ ଭଯଂ ସମନୁପସ୍ସାମି। ରତ୍ତିନ୍ଦିଵଂ ଚେପି ନଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନୁଵିତକ୍କେଯ୍ଯଂ ଅନୁଵିଚାରେଯ୍ଯଂ, ନେଵ ତତୋନିଦାନଂ ଭଯଂ ସମନୁପସ୍ସାମି। ଅପି ଚ ଖୋ ମେ ଅତିଚିରଂ ଅନୁଵିତକ୍କଯତୋ ଅନୁଵିଚାରଯତୋ କାଯୋ କିଲମେଯ୍ଯ। କାଯେ କିଲନ୍ତେ ଚିତ୍ତଂ ଊହଞ୍ଞେଯ୍ଯ। ଊହତେ ଚିତ୍ତେ ଆରା ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିମ୍ହାତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଜ୍ଝତ୍ତମେଵ ଚିତ୍ତଂ ସଣ୍ଠପେମି, ସନ୍ନିସାଦେମି, ଏକୋଦିଂ କରୋମି ସମାଦହାମି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ମା ମେ ଚିତ୍ତଂ ଊହଞ୍ଞୀ’ତି।

‘‘ଯଞ୍ଞଦେଵ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁଲମନୁଵିତକ୍କେତି ଅନୁଵିଚାରେତି, ତଥା ତଥା ନତି ହୋତି ଚେତସୋ। ନେକ୍ଖମ୍ମଵିତକ୍କଞ୍ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁଲମନୁଵିତକ୍କେତି ଅନୁଵିଚାରେତି, ପହାସି କାମଵିତକ୍କଂ, ନେକ୍ଖମ୍ମଵିତକ୍କଂ ବହୁଲମକାସି, ତସ୍ସଂ ତଂ ନେକ୍ଖମ୍ମଵିତକ୍କାଯ ଚିତ୍ତଂ ନମତି। ଅବ୍ଯାପାଦଵିତକ୍କଞ୍ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ…ପେ… ଅଵିହିଂସାଵିତକ୍କଞ୍ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁଲମନୁଵିତକ୍କେତି ଅନୁଵିଚାରେତି, ପହାସି ଵିହିଂସାଵିତକ୍କଂ, ଅଵିହିଂସାଵିତକ୍କଂ ବହୁଲମକାସି, ତସ୍ସ ତଂ ଅଵିହିଂସାଵିତକ୍କାଯ ଚିତ୍ତଂ ନମତି। ସେଯ୍ଯଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ସବ୍ବସସ୍ସେସୁ ଗାମନ୍ତସମ୍ଭତେସୁ ଗୋପାଲକୋ ଗାଵୋ ରକ୍ଖେଯ୍ଯ , ତସ୍ସ ରୁକ୍ଖମୂଲଗତସ୍ସ ଵା ଅବ୍ଭୋକାସଗତସ୍ସ ଵା ସତିକରଣୀଯମେଵ ହୋତି – ‘ଏତା [ଏତେ (କ।)] ଗାଵୋ’ତି। ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସତିକରଣୀଯମେଵ ଅହୋସି – ‘ଏତେ ଧମ୍ମା’ତି।

୨୧୧। ‘‘ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵୀରିଯଂ ଅହୋସି ଅସଲ୍ଲୀନଂ, ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା , ପସ୍ସଦ୍ଧୋ କାଯୋ ଅସାରଦ୍ଧୋ, ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତଂ ଏକଗ୍ଗଂ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି ଵିଵିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସଵିତକ୍କଂ ସଵିଚାରଂ ଵିଵେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହାସିଂ। ଵିତକ୍କଵିଚାରାନଂ ଵୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାଵଂ ଅଵିତକ୍କଂ ଅଵିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହାସିଂ। ପୀତିଯା ଚ ଵିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ଵିହାସିଂ ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ, ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂଵେଦେସିଂ, ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ‘ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖଵିହାରୀ’ତି, ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହାସିଂ। ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେଵ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହାସିଂ।

୨୧୨। ‘‘ସୋ ଏଵଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ଵିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ

ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞାଣାୟ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରାମି। ସେୟ୍ୟଥିଦଂ, ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରାମି। ଅୟଂ ଖୋ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରତ୍ତିୟା ପଠମେ ୟାମେ ପଠମା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା; ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା; ତମୋ ୱିହତୋ ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ; ୟଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ।

୨୧୩। ‘‘ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିୟୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିୟେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଞାଣାୟ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସାମି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ…ପେ… ଇମେ ୱତ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାୟଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା…ପେ… ଇତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସାମି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ, ୟଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାମି। ଅୟଂ ଖୋ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରତ୍ତିୟା ମଜ୍ଝିମେ ୟାମେ ଦୁତିୟା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା; ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା; ତମୋ ୱିହତୋ ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ; ୟଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ।

୨୧୪। ‘‘ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିୟୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିୟେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ଆସୱାନଂ ଖୟଞାଣାୟ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି ୟଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅୟଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟୋ’ତି ୟଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅୟଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’ତି ୟଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅୟଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ୟଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ । ‘ଇମେ ଆସୱା’ତି ୟଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅୟଂ ଆସୱସମୁଦୟୋ’ତି ୟଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅୟଂ ଆସୱନିରୋଧୋ’ତି ୟଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅୟଂ ଆସୱନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ୟଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ। ତସ୍ସ ମେ ଏୱଂ ଜାନତୋ ଏୱଂ ପସ୍ସତୋ କାମାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ, ଭୱାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ, ଅୱିଜ୍ଜାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ, ୱିମୁତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିମୁତ୍ତମିତି ଞାଣଂ ଅହୋସି – ‘ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟା’ତି ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ। ଅୟଂ ଖୋ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରତ୍ତିୟା ପଚ୍ଛିମେ ୟାମେ ତତିୟା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା; ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା; ତମୋ ୱିହତୋ ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ; ୟଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ।

୨୧୫। ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରଞ୍ଞେ ପୱନେ ମହନ୍ତଂ ନିନ୍ନଂ ପଲ୍ଲଲଂ। ତମେନଂ ମହାମିଗସଙ୍ଘୋ ଉପନିସ୍ସାୟ ୱିହରେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ କୋଚିଦେୱ ପୁରିସୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ଅନତ୍ଥକାମୋ ଅହିତକାମୋ ଅୟୋଗକ୍ଖେମକାମୋ। ସୋ ୟ୍ୱାସ୍ସ ମଗ୍ଗୋ ଖେମୋ ସୋୱତ୍ଥିକୋ ପୀତିଗମନୀୟୋ ତଂ ମଗ୍ଗଂ ପିଦହେୟ୍ୟ, ୱିୱରେୟ୍ୟ କୁମ୍ମଗ୍ଗଂ, ଓଦହେୟ୍ୟ ଓକଚରଂ, ଠପେୟ୍ୟ ଓକଚାରିକଂ। ଏୱଞ୍ହି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାମିଗସଙ୍ଘୋ ଅପରେନ ସମୟେନ ଅନୟବ୍ୟସନଂ [ଅନୟବ୍ୟସନଂ ତନୁତ୍ତଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ତସ୍ସେୱ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହତୋ ମିଗସଙ୍ଘସ୍ସ କୋଚିଦେୱ ପୁରିସୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ଅତ୍ଥକାମୋ ହିତକାମୋ ୟୋଗକ୍ଖେମକାମୋ। ସୋ ୟ୍ୱାସ୍ସ ମଗ୍ଗୋ ଖେମୋ ସୋୱତ୍ଥିକୋ ପୀତିଗମନୀୟୋ ତଂ ମଗ୍ଗଂ ୱିୱରେୟ୍ୟ, ପିଦହେୟ୍ୟ କୁମ୍ମଗ୍ଗଂ, ଊହନେୟ୍ୟ ଓକଚରଂ, ନାସେୟ୍ୟ ଓକଚାରିକଂ। ଏୱଞ୍ହି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାମିଗସଙ୍ଘୋ ଅପରେନ ସମୟେନ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟ।

‘‘ଉପମା ଖୋ ମେ ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କତା ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନାୟ । ଅୟଂ ଚେୱେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ – ମହନ୍ତଂ ନିନ୍ନଂ ପଲ୍ଲଲନ୍ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ମହାମିଗସଙ୍ଘୋତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ପୁରିସୋ ଅନତ୍ଥକାମୋ ଅହିତକାମୋ ଅୟୋଗକ୍ଖେମକାମୋତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାରସ୍ସେତଂ ପାପିମତୋ ଅଧିୱଚନଂ। କୁମ୍ମଗ୍ଗୋତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକସ୍ସେତଂ ମିଚ୍ଛାମଗ୍ଗସ୍ସ ଅଧିୱଚନଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିୟା ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ମିଚ୍ଛାୱାଚାୟ ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱସ୍ସ ମିଚ୍ଛାୱାୟାମସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସତିୟା ମିଚ୍ଛାସମାଧିସ୍ସ। ଓକଚରୋତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦୀରାଗସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଓକଚାରିକାତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିଜ୍ଜାୟେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ପୁରିସୋ ଅତ୍ଥକାମୋ ହିତକାମୋ ୟୋଗକ୍ଖେମକାମୋତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ଖେମୋ ମଗ୍ଗୋ ସୋୱତ୍ଥିକୋ ପୀତିଗମନୀୟୋତି ଖୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସ୍ସେତଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକସ୍ସ ମଗ୍ଗସ୍ସ ଅଧିୱଚନଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିୟା ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଚାୟ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ସମ୍ମାଆଜୀୱସ୍ସ ସମ୍ମାୱାୟାମସ୍ସ ସମ୍ମାସତିୟା ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ।

‘‘ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିୱଟୋ ମୟା ଖେମୋ ମଗ୍ଗୋ ସୋୱତ୍ଥିକୋ ପୀତିଗମନୀୟୋ, ପିହିତୋ କୁମ୍ମଗ୍ଗୋ, ଊହତୋ ଓକଚରୋ, ନାସିତା ଓକଚାରିକା। ୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ଥାରା କରଣୀୟଂ ସାୱକାନଂ ହିତେସିନା ଅନୁକମ୍ପକେନ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟ, କତଂ ୱୋ ତଂ ମୟା। ଏତାନି, ଭିକ୍ଖୱେ , ରୁକ୍ଖମୂଲାନି, ଏତାନି ସୁଞ୍ଞାଗାରାନି; ଝାୟଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମା ପମାଦତ୍ଥ; ମା ପଚ୍ଛା ୱିପ୍ପଟିସାରିନୋ ଅହୁୱତ୍ଥ। ଅୟଂ ୱୋ ଅମ୍ହାକଂ ଅନୁସାସନୀ’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ଦ୍ୱେଧାୱିତକ୍କସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ନୱମଂ।

୧୦। ୱିତକ୍କସଣ୍ଠାନସୁତ୍ତଂ

୨୧୬। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଅଧିଚିତ୍ତମନୁଯୁତ୍ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ପଞ୍ଚ ନିମିତ୍ତାନି କାଲେନ କାଲଂ ମନସି କାତବ୍ବାନି। କତମାନି ପଞ୍ଚ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଯଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆଗମ୍ମ ଯଂ ନିମିତ୍ତଂ ମନସିକରୋତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତମ୍ହା ନିମିତ୍ତା ଅଞ୍ଞଂ ନିମିତ୍ତଂ ମନସି କାତବ୍ବଂ କୁସଲୂପସଂହିତଂ। ତସ୍ସ ତମ୍ହା ନିମିତ୍ତା ଅଞ୍ଞଂ ନିମିତ୍ତଂ ମନସିକରୋତୋ କୁସଲୂପସଂହିତଂ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀଯନ୍ତି ତେ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି [ଏକୋଦିଭୋତି (ସ୍ୟା। କ।)] ସମାଧିଯତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦକ୍ଖୋ ପଲଗଣ୍ଡୋ ୱା ପଲଗଣ୍ଡନ୍ତେୱାସୀ ୱା ସୁଖୁମାଯ ଆଣିଯା ଓଳାରିକଂ ଆଣିଂ ଅଭିନିହନେଯ୍ୟ ଅଭିନୀହରେଯ୍ୟ ଅଭିନିୱତ୍ତେଯ୍ୟ [ଅଭିନିୱଜ୍ଜେଯ୍ୟ (ସୀ। ପୀ।)]; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଯଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆଗମ୍ମ ଯଂ ନିମିତ୍ତଂ ମନସିକରୋତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତମ୍ହା ନିମିତ୍ତା ଅଞ୍ଞଂ ନିମିତ୍ତଂ ମନସି କାତବ୍ବଂ କୁସଲୂପସଂହିତଂ। ତସ୍ସ ତମ୍ହା ନିମିତ୍ତା ଅଞ୍ଞଂ ନିମିତ୍ତଂ ମନସିକରୋତୋ କୁସଲୂପସଂହିତଂ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀଯନ୍ତି ତେ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିଯତି।

୨୧୭। ‘‘ତସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତମ୍ହା ନିମିତ୍ତା ଅଞ୍ଞଂ ନିମିତ୍ତଂ ମନସିକରୋତୋ କୁସଲୂପସଂହିତଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେୱ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂ ୱିତକ୍କାନଂ ଆଦୀନୱୋ ଉପପରିକ୍ଖିତବ୍ବୋ – ‘ଇତିପିମେ ୱିତକ୍କା ଅକୁସଲା, ଇତିପିମେ ୱିତକ୍କା ସାୱଜ୍ଜା, ଇତିପିମେ ୱିତକ୍କା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା’ତି। ତସ୍ସ ତେସଂ ୱିତକ୍କାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଉପପରିକ୍ଖତୋ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀଯନ୍ତି ତେ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିଯତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଦହରୋ ଯୁୱା ମଣ୍ଡନକଜାତିକୋ ଅହିକୁଣପେନ ୱା କୁକ୍କୁରକୁଣପେନ ୱା ମନୁସ୍ସକୁଣପେନ ୱା କଣ୍ଠେ ଆସତ୍ତେନ ଅଟ୍ଟିଯେଯ୍ୟ ହରାଯେଯ୍ୟ ଜିଗୁଚ୍ଛେଯ୍ୟ; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତସ୍ସ ଚେ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତମ୍ହାପି ନିମିତ୍ତା ଅଞ୍ଞଂ ନିମିତ୍ତଂ ମନସିକରୋତୋ କୁସଲୂପସଂହିତଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେୱ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂ ୱିତକ୍କାନଂ ଆଦୀନୱୋ ଉପପରିକ୍ଖିତବ୍ବୋ – ‘ଇତିପିମେ ୱିତକ୍କା ଅକୁସଲା, ଇତିପିମେ ୱିତକ୍କା ସାୱଜ୍ଜା, ଇତିପିମେ ୱିତକ୍କା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା’ତି। ତସ୍ସ ତେସଂ ୱିତକ୍କାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଉପପରିକ୍ଖତୋ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀଯନ୍ତି ତେ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିଯତି।

୨୧୮। ‘‘ତସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତେସମ୍ପି ୱିତକ୍କାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଉପପରିକ୍ଖତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେୱ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂ ୱିତକ୍କାନଂ ଅସତିଅମନସିକାରୋ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବୋ। ତସ୍ସ ତେସଂ ୱିତକ୍କାନଂ ଅସତିଅମନସିକାରଂ ଆପଜ୍ଜତୋ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀଯନ୍ତି ତେ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିଯତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଆପାଥଗତାନଂ ରୂପାନଂ ଅଦସ୍ସନକାମୋ ଅସ୍ସ; ସୋ ନିମୀଲେଯ୍ୟ ୱା ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଅପଲୋକେଯ୍ୟ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତସ୍ସ ଚେ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତେସମ୍ପି ୱିତକ୍କାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଉପପରିକ୍ଖତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେୱ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି, ତେ ପହୀଯନ୍ତି ତେ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିଯତି।

୨୧୯। ‘‘ତସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତେସମ୍ପି ୱିତକ୍କାନଂ ଅସତିଅମନସିକାରଂ ଆପଜ୍ଜତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେୱ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂ ୱିତକ୍କାନଂ ୱିତକ୍କସଙ୍ଖାରସଣ୍ଠାନଂ ମନସିକାତବ୍ବଂ। ତସ୍ସ ତେସଂ ୱିତକ୍କାନଂ ୱିତକ୍କସଙ୍ଖାରସଣ୍ଠାନଂ ମନସିକରୋତୋ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି

ତେ ପହୀୟନ୍ତି ତେ ଅବୂଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିୟତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛାମି? ୟଂନୂନାହଂ ସଣିକଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ସଣିକଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ସଣିକଂ ଗଚ୍ଛାମି? ୟଂନୂନାହଂ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ । ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଠିତୋ? ୟଂନୂନାହଂ ନିସୀଦେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ନିସୀଦେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ନିସିନ୍ନୋ? ୟଂନୂନାହଂ ନିପଜ୍ଜେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ଏୱଞ୍ହି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଓଳାରିକଂ ଓଳାରିକଂ ଇରିୟାପଥଂ ଅଭିନିୱଜ୍ଜେତ୍ୱା [ଅଭିନିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା (ସ୍ୟା।)] ସୁଖୁମଂ ସୁଖୁମଂ ଇରିୟାପଥଂ କପ୍ପେୟ୍ୟ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତସ୍ସ ଚେ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତେସମ୍ପି ୱିତକ୍କାନଂ ଅସତିଅମନସିକାରଂ ଆପଜ୍ଜତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେୱ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀୟନ୍ତି ତେ ଅବୂଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିୟତି।

୨୨୦। ''ତସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତେସମ୍ପି ୱିତକ୍କାନଂ ୱିତକ୍କସଙ୍ଖାରସଣ୍ଠାନଂ ମନସିକରୋତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେୱ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଦନ୍ତେଭିଦନ୍ତମାଧାୟ [ଦନ୍ତେ + ଅଭିଦନ୍ତଂ + ଆଧାୟାତି ଟୀକାୟଂ ପଦଚ୍ଛେଦୋ, ଦନ୍ତେଭୀତି ପନେତ୍ଥ କରଣତ୍ଥୋ ୟୁତ୍ତୋ ୱିୟ ଦିସ୍ସତି] ଜିୱ୍ହାୟ ତାଲୁଂ ଆହଚ୍ଚ ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହିତବ୍ବଂ ଅଭିନିପ୍ପୀଳେତବ୍ବଂ ଅଭିସନ୍ତାପେତବ୍ବଂ । ତସ୍ସ ଦନ୍ତେଭିଦନ୍ତମାଧାୟ ଜିୱ୍ହାୟ ତାଲୁଂ ଆହଚ୍ଚ ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ଅଭିନିପ୍ପୀଳୟତୋ ଅଭିସନ୍ତାପୟତୋ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀୟନ୍ତି ତେ ଅବୂଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିୟତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ବଲୱା ପୁରିସୋ ଦୁବ୍ବଲତରଂ ପୁରିସଂ ସୀସେ ୱା ଗଲେ ୱା ଖନ୍ଧେ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ ଅଭିନିପ୍ପୀଳେୟ୍ୟ ଅଭିସନ୍ତାପେୟ୍ୟ; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତସ୍ସ ଚେ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତେସମ୍ପି ୱିତକ୍କାନଂ ୱିତକ୍କସଙ୍ଖାରସଣ୍ଠାନଂ ମନସିକରୋତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେୱ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଦନ୍ତେଭିଦନ୍ତମାଧାୟ ଜିୱ୍ହାୟ ତାଲୁଂ ଆହଚ୍ଚ ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହିତବ୍ବଂ ଅଭିନିପ୍ପୀଳେତବ୍ବଂ ଅଭିସନ୍ତାପେତବ୍ବଂ। ତସ୍ସ ଦନ୍ତେଭିଦନ୍ତମାଧାୟ ଜିୱ୍ହାୟ ତାଲୁଂ ଆହଚ୍ଚ ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ଅଭିନିପ୍ପୀଳୟତୋ ଅଭିସନ୍ତାପୟତୋ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀୟନ୍ତି ତେ ଅବୂଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିୟତି।

୨୨୧। ''ଯତୋ ଖୋ [ଯତୋ ଚ ଖୋ (ସ୍ୟା। କ।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଯଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆଗମ୍ମ ଯଂ ନିମିତ୍ତଂ ମନସିକରୋତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି, ତସ୍ସ ତମ୍ହା ନିମିତ୍ତା ଅଞ୍ଞଂ ନିମିତ୍ତଂ ମନସିକରୋତୋ କୁସଲୂପସଂହିତଂ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀୟନ୍ତି ତେ ଅବୂଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିୟତି। ତେସମ୍ପି ୱିତକ୍କାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଉପପରିକ୍ଖତୋ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀୟନ୍ତି ତେ ଅବୂଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିୟତି। ତେସମ୍ପି ୱିତକ୍କାନଂ ଅସତିଅମନସିକାରଂ ଆପଜ୍ଜତୋ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀୟନ୍ତି ତେ ଅବୂଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିୟତି। ତେସମ୍ପି ୱିତକ୍କାନଂ ୱିତକ୍କସଙ୍ଖାରସଣ୍ଠାନଂ ମନସିକରୋତୋ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀୟନ୍ତି ତେ ଅବୂଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିୟତି। ଦନ୍ତେଭିଦନ୍ତମାଧାୟ ଜିୱ୍ହାୟ ତାଲୁଂ ଆହଚ୍ଚ ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ଅଭିନିପ୍ପୀଳୟତୋ ଅଭିସନ୍ତାପୟତୋ ଯେ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ଛନ୍ଦୂପସଂହିତାପି ଦୋସୂପସଂହିତାପି ମୋହୂପସଂହିତାପି ତେ ପହୀୟନ୍ତି ତେ ଅବୂଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ପହାନା ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସନ୍ନିସୀଦତି ଏକୋଦି ହୋତି ସମାଧିୟତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱସୀ ୱିତକ୍କପରିୟାୟପଥେସୁ। ଯଂ ୱିତକ୍କଂ ଆକଙ୍ଖିସ୍ସତି ତଂ ୱିତକ୍କଂ ୱିତକ୍କେସ୍ସତି, ଯଂ ୱିତକ୍କଂ ନାକଙ୍ଖିସ୍ସତି ନ ତଂ ୱିତକ୍କଂ ୱିତକ୍କେସ୍ସତି। ଅଚ୍ଛେଚ୍ଛି ତଣ୍ହଂ, ୱିୱତ୍ତୟି [ୱାୱତ୍ତୟି (ସୀ। ପୀ।)] ସଂଯୋଜନଂ, ସମ୍ମା ମାନାଭିସମୟା ଅନ୍ତମକାସି ଦୁକ୍ଖସ୍ସା''ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ୱିତକ୍କସଣ୍ଠାନସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦସମଂ।

ସୀହନାଦୱଗ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ ଦୁତିଯୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଚୂଳସୀହନାଦଲୋମହଂସୱରୋ, ମହାଚୂଳଅଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧଅନୁମାନିକସୁତ୍ତଂ;

ଖିଲପତ୍ତମଧୁପିଣ୍ଡିକଦ୍ୱିଧାୱିତକ୍କ, ପଞ୍ଚନିମିତ୍ତକଥା ପୁନ ୱଗ୍ଗୋ।

୩। ଓପମ୍ମଵଗ୍ଗୋ

୧। କକଚୂପମସୁତ୍ତଂ

୨୨୨। ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିଯଂ ଵିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନୋ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଅତିଵେଲଂ ସଂସଟ୍ଠୋ ଵିହରତି। ଏଵଂ ସଂସଟ୍ଠୋ ଆଯସ୍ମା ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନୋ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଵିହରତି – ସଚେ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଆଯସ୍ମତୋ ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ତାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅଵଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ତେନାଯସ୍ମା ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନୋ କୁପିତୋ ଅନତ୍ତମନୋ ଅଧିକରଣମ୍ପି କରୋତି। ସଚେ ପନ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ତାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସମ୍ମୁଖା ଆଯସ୍ମତୋ ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନସ୍ସ ଅଵଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ତେନ ତା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ କୁପିତା ଅନତ୍ତମନା ଅଧିକରଣମ୍ପି କରୋନ୍ତି। ଏଵଂ ସଂସଟ୍ଠୋ ଆଯସ୍ମା ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନୋ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଵିହରତି। ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଆଯସ୍ମା, ଭନ୍ତେ, ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନୋ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଅତିଵେଲଂ ସଂସଟ୍ଠୋ ଵିହରତି। ଏଵଂ ସଂସଟ୍ଠୋ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନୋ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଵିହରତି – ସଚେ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଆଯସ୍ମତୋ ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ତାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅଵଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ତେନାଯସ୍ମା ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନୋ କୁପିତୋ ଅନତ୍ତମନୋ ଅଧିକରଣମ୍ପି କରୋତି। ସଚେ ପନ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ତାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସମ୍ମୁଖା ଆଯସ୍ମତୋ ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନସ୍ସ ଅଵଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ତେନ ତା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ କୁପିତା ଅନତ୍ତମନା ଅଧିକରଣମ୍ପି କରୋନ୍ତି। ଏଵଂ ସଂସଟ୍ଠୋ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନୋ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଵିହରତୀ''ତି।

୨୨୩। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଅଞ୍ଞତରଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଏହି ତ୍ଵଂ , ଭିକ୍ଖୁ, ମମ ଵଚନେନ ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆମନ୍ତେହି – 'ସତ୍ଥା ତଂ, ଆଵୁସୋ ଫଗ୍ଗୁନ, ଆମନ୍ତେତୀ'''ତି। ''ଏଵଂ , ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗଵତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ଵା ଯେନାଯସ୍ମା ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ସତ୍ଥା ତଂ, ଆଵୁସୋ ଫଗ୍ଗୁନ, ଆମନ୍ତେତୀ''ତି। ''ଏଵମାଵୁସୋ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ଵା ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନଂ ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ –

''ସଚ୍ଚଂ କିର ତ୍ଵଂ, ଫଗ୍ଗୁନ, ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଅତିଵେଲଂ ସଂସଟ୍ଠୋ ଵିହରସି? ଏଵଂ ସଂସଟ୍ଠୋ କିର ତ୍ଵଂ, ଫଗ୍ଗୁନ, ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଵିହରସି – ସଚେ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ତୁଯ୍ହଂ ସମ୍ମୁଖା ତାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅଵଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ତେନ ତ୍ଵଂ କୁପିତୋ ଅନତ୍ତମନୋ ଅଧିକରଣମ୍ପି କରୋସି। ସଚେ ପନ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ତାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସମ୍ମୁଖା ତୁଯ୍ହଂ ଅଵଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ତେନ ତା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ କୁପିତା ଅନତ୍ତମନା ଅଧିକରଣମ୍ପି କରୋନ୍ତି। ଏଵଂ ସଂସଟ୍ଠୋ କିର ତ୍ଵଂ, ଫଗ୍ଗୁନ, ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଵିହରସୀ''ତି? ''ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ''ତି। ''ନନୁ ତ୍ଵଂ, ଫଗ୍ଗୁନ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ''ତି? ''ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ''ତି।

୨୨୪। ''ନ ଖୋ ତେ ଏତଂ, ଫଗ୍ଗୁନ, ପତିରୂପଂ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ, ଯଂ ତ୍ଵଂ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଅତିଵେଲଂ ସଂସଟ୍ଠୋ ଵିହରେଯ୍ୟାସି। ତସ୍ମାତିହ, ଫଗ୍ଗୁନ, ତଵ ଚେପି କୋଚି ସମ୍ମୁଖା ତାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅଵଣ୍ଣଂ ଭାସେଯ୍ୟ, ତତ୍ରାପି ତ୍ଵଂ, ଫଗ୍ଗୁନ, ଯେ ଗେହସିତା [ଗେହସ୍ସିତା (?)] ଛନ୍ଦା ଯେ ଗେହସିତା ଵିତକ୍କା ତେ ପଜହେଯ୍ୟାସି। ତତ୍ରାପି ତେ, ଫଗ୍ଗୁନ, ଏଵଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – 'ନ ଚେଵ ମେ ଚିତ୍ତଂ ଵିପରିଣତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ନ ଚ ପାପିକଂ ଵାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସ୍ସାମି, ହିତାନୁକମ୍ପୀ ଚ ଵିହରିସ୍ସାମି ମେତ୍ତଚିତ୍ତୋ, ନ ଦୋସନ୍ତରୋ'ତି। ଏଵଞ୍ହି ତେ, ଫଗ୍ଗୁନ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

''ତସ୍ମାତିହ, ଫଗ୍ଗୁନ, ତଵ ଚେପି କୋଚି ସମ୍ମୁଖା ତାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପାଣିନା ପହାରଂ ଦଦେଯ୍ୟ, ଲେଡ୍ଡୁନା ପହାରଂ ଦଦେଯ୍ୟ, ଦଣ୍ଡେନ ପହାରଂ ଦଦେଯ୍ୟ, ସତ୍ଥେନ ପହାରଂ ଦଦେଯ୍ୟ। ତତ୍ରାପି ତ୍ଵଂ, ଫଗ୍ଗୁନ, ଯେ ଗେହସିତା ଛନ୍ଦା ଯେ ଗେହସିତା ଵିତକ୍କା ତେ ପଜହେଯ୍ୟାସି। ତତ୍ରାପି ତେ, ଫଗ୍ଗୁନ, ଏଵଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ 'ନ ଚେଵ ମେ ଚିତ୍ତଂ ଵିପରିଣତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ନ ଚ ପାପିକଂ ଵାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସ୍ସାମି, ହିତାନୁକମ୍ପୀ ଚ ଵିହରିସ୍ସାମି ମେତ୍ତଚିତ୍ତୋ, ନ ଦୋସନ୍ତରୋ'ତି। ଏଵଞ୍ହି ତେ, ଫଗ୍ଗୁନ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

''ତସ୍ମାତିହ, ଫଗ୍ଗୁନ, ତଵ ଚେପି କୋଚି ସମ୍ମୁଖା ଅଵଣ୍ଣଂ ଭାସେଯ୍ୟ, ତତ୍ରାପି ତ୍ଵଂ, ଫଗ୍ଗୁନ , ଯେ ଗେହସିତା ଛନ୍ଦା ଯେ ଗେହସିତା ଵିତକ୍କା ତେ ପଜହେଯ୍ୟାସି। ତତ୍ରାପି ତେ, ଫଗ୍ଗୁନ, ଏଵଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ 'ନ ଚେଵ ମେ ଚିତ୍ତଂ ଵିପରିଣତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ନ ଚ ପାପିକଂ ଵାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସ୍ସାମି, ହିତାନୁକମ୍ପୀ ଚ

ୱିହରିସ୍ସାମି ମେଉଚିତ୍ତୋ, ନ ଦୋସନ୍ତରୋ’ତି। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଫଗ୍ଗୁନ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

‘‘ତସ୍ମାତିହ, ଫଗ୍ଗୁନ, ତଞ୍ଚେପି କୋଚି ପାଣିନା ପହାରଂ ଦଦେୟ୍ୟ, ଲେଡ୍ଡୁନା ପହାରଂ ଦଦେୟ୍ୟ, ଦଣ୍ଡେନ ପହାରଂ ଦଦେୟ୍ୟ, ସତ୍ଥେନ ପହାରଂ ଦଦେୟ୍ୟ, ତତ୍ରାପି ତ୍ୱଂ, ଫଗ୍ଗୁନ, ଯେ ଗେହସିତା ଛନ୍ଦା ଯେ ଗେହସିତା ୱିତକ୍କା ତେ ପଜହେୟ୍ୟାସି। ତତ୍ରାପି ତେ, ଫଗ୍ଗୁନ, ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ‘ନ ଚେୱ ମେ ଚିତ୍ତଂ ୱିପରିଣତଂ ଭୱିସ୍ସତି, ନ ଚ ପାପିକଂ ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସ୍ସାମି, ହିତାନୁକମ୍ପୀ ଚ ୱିହରିସ୍ସାମି ମେଉଚିତ୍ତୋ, ନ ଦୋସନ୍ତରୋ’ତି। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଫଗ୍ଗୁନ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବ’’ନ୍ତି।

୨୨୫। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆରାଧୟିଂସୁ ୱତ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଏକଂ ସମୟଂ ଚିତ୍ତଂ। ଇଧାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସିଂ – ଅହଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାସନଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜାମି। ଏକାସନଭୋଜନଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୁଞ୍ଜମାନୋ ଅପ୍ପାବାଧତଞ୍ଚ ସଞ୍ଜାନାମି ଅପ୍ପାତଙ୍କତଞ୍ଚ ଲହୁଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ବଲଞ୍ଚ ଫାସୁୱିହାରଞ୍ଚ। ଏଥ ତୁମ୍ହେପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାସନଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜଥ। ଏକାସନଭୋଜନଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହେପି ଭୁଞ୍ଜମାନା ଅପ୍ପାବାଧତଞ୍ଚ ସଞ୍ଜାନିସ୍ସଥ ଅପ୍ପାତଙ୍କତଞ୍ଚ ଲହୁଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ବଲଞ୍ଚ ଫାସୁୱିହାରଞ୍ଚାତି। ନ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତେସୁ ଭିକ୍ଖୂସୁ ଅନୁସାସନୀ କରଣୀୟା ଅହୋସି; ସତୁପ୍ପାଦକରଣୀୟମେୱ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତେସୁ ଭିକ୍ଖୂସୁ ଅହୋସି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଭୂମିୟଂ ଚତୁମହାପଥେ ଆଜଞ୍ଞରଥୋ ଯୁତ୍ତୋ ଅସ୍ସ ଠିତୋ ଓଧସ୍ତପତୋଦୋ। ତମେନଂ ଦକ୍ଖୋ ଯୋଗ୍ଗାଚରିୟୋ ଅସ୍ସଦମ୍ମସାରଥି ଅଭିରୁହିତ୍ୱା, ୱାମେନ ହତ୍ଥେନ ରସ୍ମିୟୋ ଗହେତ୍ୱା, ଦକ୍ଖିଣେନ ହତ୍ଥେନ ପତୋଦଂ ଗହେତ୍ୱା, ଯେନିଚ୍ଛକଂ ଯଦିଚ୍ଛକଂ ସାରେୟ୍ୟପି ପଚ୍ଚାସାରେୟ୍ୟପି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ମେ ତେସୁ ଭିକ୍ଖୂସୁ ଅନୁସାସନୀ କରଣୀୟା ଅହୋସି, ସତୁପ୍ପାଦକରଣୀୟମେୱ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତେସୁ ଭିକ୍ଖୂସୁ ଅହୋସି। ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହେପି ଅକୁସଲଂ ପଜହଥ, କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଆୟୋଗଂ କରୋଥ। ଏୱଞ୍ହି ତୁମ୍ହେପି ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସଥ।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଗାମସ୍ସ ୱା ନିଗମସ୍ସ ୱା ଅୱିଦୂରେ ମହନ୍ତଂ ସାଲୱନଂ। ତଞ୍ଚସ୍ସ ଏଳଣ୍ଡେହି ସଞ୍ଛନ୍ନଂ। ତସ୍ସ କୋଚିଦେୱ ପୁରିସୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ଅତ୍ଥକାମୋ ହିତକାମୋ ଯୋଗକ୍ଖେମକାମୋ। ସୋ ୟା ତା ସାଲଲଟ୍ଠିୟୋ କୁଟିଲା ଓଜାପହରଣିୟୋ [ଓଜହରଣିୟୋ (କ।)] ତା ଛେତ୍ୱା [ତଚ୍ଛେତ୍ୱା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ବହିଦ୍ଧା ନୀହରେୟ୍ୟ, ଅନ୍ତୋୱନଂ ସୁୱିସୋଧିତଂ ୱିସୋଧେୟ୍ୟ। ୟା ପନ ତା ସାଲଲଟ୍ଠିୟୋ ଉଜୁକା ସୁଜାତା ତା ସମ୍ମା ପରିହରେୟ୍ୟ। ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାଲୱନଂ ଅପରେନ ସମୟେନ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହେପି ଅକୁସଲଂ ପଜହଥ, କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଆୟୋଗଂ କରୋଥ। ଏୱଞ୍ହି ତୁମ୍ହେପି ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସଥ।

୨୨୬। ‘‘ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମିସ୍ସାୟେୱ ସାୱତ୍ଥିୟା ୱେଦେହିକା ନାମ ଗହପତାନୀ ଅହୋସି। ୱେଦେହିକାୟ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗହପତାନିୟା ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – ‘ସୋରତା ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ, ନିୱାତା ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ, ଉପସନ୍ତା ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ’ତି। ୱେଦେହିକାୟ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗହପତାନିୟା କାଳୀ ନାମ ଦାସୀ ଅହୋସି ଦକ୍ଖା ଅନଲସା ସୁସଂୱିହିତକମ୍ମନ୍ତା।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାଳିୟା ଦାସିୟା ଏତଦହୋସି – ‘ମୟ୍ହଂ ଖୋ ଅୟ୍ୟାୟ ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – ‘‘ସୋରତା ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ, ନିୱାତା ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ, ଉପସନ୍ତା ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ’’ତି। କିଂ ନୁ ଖୋ ମେ ଅୟ୍ୟା ସନ୍ତଂୟେୱ ନୁ ଖୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କୋପଂ ନ ପାତୁକରୋତି ଉଦାହୁ ଅସନ୍ତଂ ଉଦାହୁ ମୟ୍ହମେୱେତେ [ମୟ୍ହେୱେତେ (ସୀ। ପୀ।)] କମ୍ମନ୍ତା ସୁସଂୱିହିତା ଯେନ ମେ ଅୟ୍ୟା ସନ୍ତଂୟେୱ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କୋପଂ ନ ପାତୁକରୋତି, ନୋ ଅସନ୍ତଂ? ୟଂନୂନାହଂ ଅୟ୍ୟଂ ୱୀମଂସେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାଳୀ ଦାସୀ ଦିୱା ଉଟ୍ଠାସି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ କାଳିଂ ଦାସିଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ହେ ଜେ କାଳୀ’ତି। ‘କିଂ, ଅୟ୍ୟେ’ତି? ‘କିଂ, ଜେ, ଦିୱା ଉଟ୍ଠାସୀ’ତି? ‘ନ ଖ୍ୱୟ୍ୟେ [ନ ଖୋ ଅୟ୍ୟେ (ସୀ। ପୀ।)], କିଞ୍ଚୀ’ତି। ‘ନୋ ୱତ ରେ କିଞ୍ଚି, ପାପି ଦାସି [ପାପଦାସି (ସ୍ୟା। କ।)], ଦିୱା ଉଟ୍ଠାସୀ’ତି କୁପିତା ଅନତ୍ତମନା ଭାକୁଟିଂ [ଭୂକୁଟିଂ (ସୀ। ପୀ।), ଭକୁଟୀଂ (ସ୍ୟା।)] ଅକାସି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାଳିୟା ଦାସିୟା ଏତଦହୋସି – ‘ସନ୍ତଂୟେୱ ଖୋ ମେ ଅୟ୍ୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କୋପଂ ନ ପାତୁକରୋତି, ନୋ ଅସନ୍ତଂ; ମୟ୍ହମେୱେତେ କମ୍ମନ୍ତା ସୁସଂୱିହିତା, ଯେନ ମେ ଅୟ୍ୟା ସନ୍ତଂୟେୱ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କୋପଂ ନ ପାତୁକରୋତି, ନୋ ଅସନ୍ତଂ। ୟଂନୂନାହଂ ଭିୟ୍ୟୋସୋମତ୍ତାୟ ଅୟ୍ୟଂ ୱୀମଂସେୟ୍ୟ’’’ନ୍ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାଳୀ ଦାସୀ ଦିୱାତରଂୟେୱ ଉଟ୍ଠାସି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ କାଳିଂ ଦାସିଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ହେ ଜେ, କାଳୀ’ତି। ‘କିଂ, ଅୟ୍ୟେ’ତି? ‘କିଂ, ଜେ, ଦିୱାତରଂ ଉଟ୍ଠାସୀ’ତି? ‘ନ ଖ୍ୱୟ୍ୟେ, କିଞ୍ଚୀ’ତି। ‘ନୋ ୱତ ରେ କିଞ୍ଚି, ପାପି ଦାସି, ଦିୱାତରଂ ଉଟ୍ଠାସୀ’ତି କୁପିତା ଅନତ୍ତମନା ଅନତ୍ତମନୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାଳିୟା ଦାସିୟା ଏତଦହୋସି – ‘ସନ୍ତଂୟେୱ ଖୋ ମେ ଅୟ୍ୟା

ଅଚ୍ଛତ୍ତଂ କୋପଂ ନ ପାତୁକରୋତି, ନୋ ଅସନ୍ତଂ। ମଯ୍ହମେୱେତେ କମ୍ମନ୍ତା ସୁସଂୱିହିତା, ଯେନ ମେ ଅଯ୍ୟା ସନ୍ତଂଯେୱ ଅଚ୍ଛତ୍ତଂ କୋପଂ ନ ପାତୁକରୋତି, ନୋ ଅସନ୍ତଂ। ଯଂନୂନାହଂ ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ଅଯ୍ୟଂ ୱୀମଂସେଯ୍ୟ'ନ୍ତି।

''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାଳୀ ଦାସୀ ଦିୱାତରଂଯେୱ ଉଟ୍ଠାସି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ କାଳିଂ ଦାସିଂ ଏତଦବୋଚ – 'ହେ ଜେ, କାଳୀ'ତି। 'କିଂ, ଅଯ୍ୟେ'ତି? 'କିଂ, ଜେ, ଦିୱା ଉଟ୍ଠାସୀ'ତି? 'ନ ଖ୍ୱୟ୍ୟେ, କିଞ୍ଚୀ'ତି। 'ନୋ ୱତ ରେ କିଞ୍ଚି, ପାପି ଦାସି, ଦିୱା ଉଟ୍ଠାସୀ'ତି କୁପିତା ଅନତ୍ତମନା ଅଗ୍ଗଳସୂଚିଂ ଗହେତ୍ୱା ସୀସେ ପହାରଂ ଅଦାସି, ସୀସଂ ୱୋଭିନ୍ଦି [ୱି + ଅୱ + ଭିନ୍ଦି = ୱୋଭିନ୍ଦି]। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାଳୀ ଦାସୀ ଭିନ୍ନେନ ସୀସେନ ଲୋହିତେନ ଗଲନ୍ତେନ ପଟିୱିସ୍ସକାନଂ ଉଜ୍ଝାପେସି – 'ପସ୍ସଥୟ୍ୟେ, ସୋରତାଯ କମ୍ମଂ; ପସ୍ସଥୟ୍ୟେ, ନିୱାତାଯ କମ୍ମଂ, ପସ୍ସଥୟ୍ୟେ, ଉପସନ୍ତାଯ କମ୍ମଂ! କଥଞ୍ହି ନାମ ଏକଦାସିକାଯ ଦିୱା ଉଟ୍ଠାସୀତି କୁପିତା ଅନତ୍ତମନା ଅଗ୍ଗଳସୂଚିଂ ଗହେତ୍ୱା ସୀସେ ପହାରଂ ଦସ୍ସତି, ସୀସଂ ୱୋଭିନ୍ଦିସ୍ସତୀ'ତି।

''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦେହିକାଯ ଗହପତାନିଯା ଅପରେନ ସମଯେନ ଏୱଂ ପାପକୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଚ୍ଛି – 'ଚଣ୍ଡୀ ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ, ଅନିୱାତା ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ, ଅନୁପସନ୍ତା ୱେଦେହିକା ଗହପତାନୀ'ତି।

''ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ତାୱଦେୱ ସୋରତସୋରତୋ ହୋତି ନିୱାତନିୱାତୋ ହୋତି ଉପସନ୍ତୂପସନ୍ତୋ ହୋତି ଯାୱ ନ ଅମନାପା ୱଚନପଥା ଫୁସନ୍ତି। ଯତୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଅମନାପା ୱଚନପଥା ଫୁସନ୍ତି, ଅଥ ଭିକ୍ଖୁ 'ସୋରତୋ'ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ, 'ନିୱାତୋ'ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ, 'ଉପସନ୍ତୋ'ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ନାହଂ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁଂ 'ସୁୱଚୋ'ତି ୱଦାମି ଯୋ ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରହେତୁ ସୁୱଚୋ ହୋତି, ସୋୱଚସ୍ସତଂ ଆପଜ୍ଜତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଞ୍ହି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରଂ ଅଲଭମାନୋ ନ ସୁୱଚୋ ହୋତି, ନ ସୋୱଚସ୍ସତଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଯୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମଂଯେୱ ସକ୍କରୋନ୍ତୋ, ଧମ୍ମଂ ଗରୁଂ କରୋନ୍ତୋ, ଧମ୍ମଂ ମାନେନ୍ତୋ, ଧମ୍ମଂ ପୂଜେନ୍ତୋ, ଧମ୍ମଂ ଅପଚାଯମାନୋ [ଧମ୍ମଂ ଯେୱ ସକ୍କରୋନ୍ତୋ ଧମ୍ମଂ ଗରୁକରୋନ୍ତୋ ଧମ୍ମଂ ଅପଚାଯମାନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ସୁୱଚୋ ହୋତି, ସୋୱଚସ୍ସତଂ ଆପଜ୍ଜତି, ତମହଂ 'ସୁୱଚୋ'ତି ୱଦାମି। ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖୱେ, 'ଧମ୍ମଂଯେୱ ସକ୍କରୋନ୍ତା, ଧମ୍ମଂ ଗରୁଂ କରୋନ୍ତା, ଧମ୍ମଂ ମାନେନ୍ତା, ଧମ୍ମଂ ପୂଜେନ୍ତା, ଧମ୍ମଂ ଅପଚାଯମାନା ସୁୱଚା ଭୱିସ୍ସାମ, ସୋୱଚସ୍ସତଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମା'ତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

୨୨୭। ''ପଞ୍ଚିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱଚନପଥା ଯେହି ୱୋ ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ – କାଲେନ ୱା ଅକାଲେନ ୱା; ଭୂତେନ ୱା ଅଭୂତେନ ୱା; ସଣ୍ହେନ ୱା ଫରୁସେନ ୱା; ଅତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା ଅନତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା; ମେତ୍ତଚିତ୍ତା ୱା ଦୋସନ୍ତରା ୱା। କାଲେନ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ ଅକାଲେନ ୱା; ଭୂତେନ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ ଅଭୂତେନ ୱା; ସଣ୍ହେନ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ ଫରୁସେନ ୱା; ଅତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା ; ମେତ୍ତଚିତ୍ତା ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ ଦୋସନ୍ତରା ୱା। ତତ୍ରାପି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – 'ନ ଚେୱ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ୱିପରିଣତଂ ଭୱିସ୍ସତି, ନ ଚ ପାପିକଂ ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସ୍ସାମ, ହିତାନୁକମ୍ପୀ ଚ ୱିହରିସ୍ସାମ ମେତ୍ତଚିତ୍ତା, ନ ଦୋସନ୍ତରା। ତଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିସ୍ସାମ, ତଦାରମ୍ମଣଞ୍ଚ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚିତ୍ତେନ ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ଯାବଜ୍ଝେନ [ଅବ୍ୟାପଜ୍ଝେନ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ (କ।) ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରତିକନିପାତଟୀକା ଓଲୋକେତବ୍ବା] ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିସ୍ସାମା'ତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

୨୨୮। ''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ କୁଦାଲପିଟକଂ [କୁଦ୍ଦାଲପିଟକଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଆଦାଯ। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ଅହଂ ଇମଂ ମହାପଥୱିଂ ଅପଥୱିଂ କରିସ୍ସାମୀ'ତି । ସୋ ତତ୍ର ତତ୍ର ୱିଖଣେଯ୍ୟ [ଖଣେଯ୍ୟ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ତତ୍ର ତତ୍ର ୱିକିରେଯ୍ୟ, ତତ୍ର ତତ୍ର ଓଟ୍ଠୁଭେଯ୍ୟ, ତତ୍ର ତତ୍ର ଓମୁତ୍ତେଯ୍ୟ – 'ଅପଥୱୀ ଭୱସି, ଅପଥୱୀ ଭୱସୀ'ତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପି ନୁ ସୋ ପୁରିସୋ ଇମଂ ମହାପଥୱିଂ ଅପଥୱିଂ କରେଯ୍ୟା''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ''? ''ଅଯଞ୍ହି, ଭନ୍ତେ, ମହାପଥୱୀ ଗମ୍ଭୀରା ଅପ୍ପମେଯ୍ୟା। ସା ନ ସୁକରା ଅପଥୱୀ କାତୁଂ; ଯାୱଦେୱ ଚ ପନ ସୋ ପୁରିସୋ କିଲମଥସ୍ସ ୱିଘାତସ୍ସ ଭାଗୀ ଅସ୍ସା''ତି। ''ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚିମେ ୱଚନପଥା ଯେହି ୱୋ ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ – କାଲେନ ୱା ଅକାଲେନ ୱା; ଭୂତେନ ୱା ଅଭୂତେନ ୱା; ସଣ୍ହେନ ୱା ଫରୁସେନ ୱା; ଅତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା ଅନତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା; ମେତ୍ତଚିତ୍ତା ୱା ଦୋସନ୍ତରା ୱା। କାଲେନ ୱା , ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ ଅକାଲେନ ୱା; ଭୂତେନ ୱା ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ ଅଭୂତେନ ୱା; ସଣ୍ହେନ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ ଫରୁସେନ ୱା; ଅତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା; ମେତ୍ତଚିତ୍ତା ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେଯ୍ୟୁଂ ଦୋସନ୍ତରା ୱା। ତତ୍ରାପି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – 'ନ ଚେୱ ନୋ

ଚିତ୍ତଂ ୱିପରିଣତଂ ଭୱିସ୍ସତି, ନ ଚ ପାପିକଂ ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସ୍ସାମ, ହିତାନୁକମ୍ପୀ ଚ ୱିହରିସ୍ସାମ ମେତ୍ତଚିତ୍ତା ନ ଦୋସନ୍ତରା। ତଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିସ୍ସାମ, ତଦାରମ୍ମଣଞ୍ଚ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ପଥୱିସମେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିସ୍ସାମା'ତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

୨୨୯। ''ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଲାଖଂ ୱା ହଲିଦ୍ଦିଂ ୱା ନୀଲଂ ୱା ମଞ୍ଜିଟ୍ଠଂ ୱା ଆଦାୟ। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ଅହଂ ଇମସ୍ମିଂ ଆକାସେ ରୂପଂ ଲିଖିସ୍ସାମି, ରୂପପାତୁଭାୱଂ କରିସ୍ସାମୀ'ତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପି ନୁ ସୋ ପୁରିସୋ ଇମସ୍ମିଂ ଆକାସେ ରୂପଂ ଲିଖେୟ୍ୟ, ରୂପପାତୁଭାୱଂ କରେୟ୍ୟା''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ''? ''ଅୟଞ୍ହି, ଭନ୍ତେ, ଆକାସୋ ଅରୂପୀ ଅନିଦସ୍ସନୋ। ତତ୍ଥ ନ ସୁକରଂ ରୂପଂ ଲିଖିତୁଂ, ରୂପପାତୁଭାୱଂ କାତୁଂ; ୟାୱଦେୱ ଚ ପନ ସୋ ପୁରିସୋ କିଲମଥସ୍ସ ୱିଘାତସ୍ସ ଭାଗୀ ଅସ୍ସା''ତି। ''ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚିମେ ୱଚନପଥା ୟେହି ୱୋ ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେୟ୍ୟୁଂ କାଲେନ ୱା ଅକାଲେନ ୱା ...ପେ... 'ନ ଚେୱ... ତଦାରମ୍ମଣଞ୍ଚ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଆକାସସମେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିସ୍ସାମା'ତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

୨୩୦। ''ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଆଦିତ୍ତଂ ତିଣୁକ୍କଂ ଆଦାୟ। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ଅହଂ ଇମାୟ ଆଦିତ୍ତାୟ ତିଣୁକ୍କାୟ ଗଙ୍ଗଂ ନଦିଂ ସନ୍ତାପେସ୍ସାମି ସଂପରିତାପେସ୍ସାମୀ'ତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପି ନୁ ସୋ ପୁରିସୋ ଆଦିତ୍ତାୟ ତିଣୁକ୍କାୟ ଗଙ୍ଗଂ ନଦିଂ ସନ୍ତାପେୟ୍ୟ ସଂପରିତାପେୟ୍ୟା''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ''? ''ଗଙ୍ଗା ହି, ଭନ୍ତେ, ନଦୀ ଗମ୍ଭୀରା ଅପ୍ପମେୟ୍ୟା। ସା ନ ସୁକରା ଆଦିତ୍ତାୟ ତିଣୁକ୍କାୟ ସନ୍ତାପେତୁଂ ସଂପରିତାପେତୁଂ; ୟାୱଦେୱ ଚ ପନ ସୋ ପୁରିସୋ କିଲମଥସ୍ସ ୱିଘାତସ୍ସ ଭାଗୀ ଅସ୍ସା''ତି। ''ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚିମେ ୱଚନପଥା ୟେହି ୱୋ ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେୟ୍ୟୁଂ କାଲେନ ୱା ଅକାଲେନ ୱା...ପେ... 'ନ ଚେୱ... ତଦାରମ୍ମଣଞ୍ଚ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଗଙ୍ଗାସମେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିସ୍ସାମା''ତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

୨୩୧। ''ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ବିଳାରଭସ୍ତା ମଦ୍ଦିତା ସୁମଦ୍ଦିତା ସୁପରିମଦ୍ଦିତା, ମୁଦୁକା ତୂଲିନୀ ଛିନ୍ନସସ୍ସରା ଛିନ୍ନଭବ୍ଭରା। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ କଟ୍ଠଂ ୱା କଥଲଂ [କଠଲଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ୱା ଆଦାୟ। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ଅହଂ ଇମଂ ବିଳାରଭସ୍ତଂ ମଦ୍ଦିତଂ ସୁମଦ୍ଦିତଂ ସୁପରିମଦ୍ଦିତଂ, ମୁଦୁକଂ ତୂଲିନିଂ, ଛିନ୍ନସସ୍ସରଂ ଛିନ୍ନଭବ୍ଭରଂ କଟ୍ଠେନ ୱା କଥଲେନ ୱା ସରସରଂ କରିସ୍ସାମି ଭରଭରଂ କରିସ୍ସାମୀ'ତି । ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପି ନୁ ସୋ ପୁରିସୋ ଅମୁଂ ବିଳାରଭସ୍ତଂ ମଦ୍ଦିତଂ ସୁମଦ୍ଦିତଂ ସୁପରିମଦ୍ଦିତଂ, ମୁଦୁକଂ ତୂଲିନିଂ, ଛିନ୍ନସସ୍ସରଂ ଛିନ୍ନଭବ୍ଭରଂ କଟ୍ଠେନ ୱା କଥଲେନ ୱା ସରସରଂ କରେୟ୍ୟ, ଭରଭରଂ କରେୟ୍ୟା''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ''? ''ଅମୁ ହି, ଭନ୍ତେ, ବିଳାରଭସ୍ତା ମଦ୍ଦିତା ସୁମଦ୍ଦିତା ସୁପରିମଦ୍ଦିତା, ମୁଦୁକା ତୂଲିନୀ, ଛିନ୍ନସସ୍ସରା ଛିନ୍ନଭବ୍ଭରା। ସା ନ ସୁକରା କଟ୍ଠେନ ୱା କଥଲେନ ୱା ସରସରଂ କାତୁଂ ଭରଭରଂ କାତୁଂ; ୟାୱଦେୱ ଚ ପନ ସୋ ପୁରିସୋ କିଲମଥସ୍ସ ୱିଘାତସ୍ସ ଭାଗୀ ଅସ୍ସା''ତି। ''ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚିମେ ୱଚନପଥା ୟେହି ୱୋ ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେୟ୍ୟୁଂ କାଲେନ ୱା ଅକାଲେନ ୱା; ଭୂତେନ ୱା ଅଭୂତେନ ୱା; ସଣ୍ହେନ ୱା ଫରୁସେନ ୱା; ଅତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା ଅନତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା; ମେତ୍ତଚିତ୍ତା ୱା ଦୋସନ୍ତରା ୱା। କାଲେନ ୱା ଭିକ୍ଖୱେ ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେୟ୍ୟୁଂ ଅକାଲେନ ୱା; ଭୂତେନ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେୟ୍ୟୁଂ ଅଭୂତେନ ୱା; ସଣ୍ହେନ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେୟ୍ୟୁଂ ଫରୁସେନ ୱା; ଅତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେୟ୍ୟୁଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତେନ ୱା; ମେତ୍ତଚିତ୍ତା ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ୱଦମାନା ୱଦେୟ୍ୟୁଂ ଦୋସନ୍ତରା ୱା। ତତ୍ରାପି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – 'ନ ଚେୱ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ୱିପରିଣତଂ ଭୱିସ୍ସତି, ନ ଚ ପାପିକଂ ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସ୍ସାମ ହିତାନୁକମ୍ପୀ ଚ ୱିହରିସ୍ସାମ ମେତ୍ତଚିତ୍ତା ନ ଦୋସନ୍ତରା। ତଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିସ୍ସାମ, ତଦାରମ୍ମଣଞ୍ଚ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ବିଳାରଭସ୍ତାସମେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିସ୍ସାମା'ତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

୨୩୨। ''ଉଭତୋଦଣ୍ଡକେନ ଚେପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କକଚେନ ଚୋରା ଓଚରକା ଅଙ୍ଗମଙ୍ଗାନି ଓକନ୍ତେୟ୍ୟୁଂ, ତତ୍ରାପି ୟୋ ମନୋ ପଦୂସେୟ୍ୟ, ନ ମେ ସୋ ତେନ ସାସନକରୋ। ତତ୍ରାପି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – 'ନ ଚେୱ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ୱିପରିଣତଂ ଭୱିସ୍ସତି, ନ ଚ ପାପିକଂ ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସ୍ସାମ, ହିତାନୁକମ୍ପୀ ଚ ୱିହରିସ୍ସାମ ମେତ୍ତଚିତ୍ତା ନ ଦୋସନ୍ତରା। ତଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିସ୍ସାମ ତଦାରମ୍ମଣଞ୍ଚ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିସ୍ସାମା'ତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

୨୩୩। ''ଇମଞ୍ଚ [ଇମଞ୍ଚେ (?)] ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କକଚୂପମଂ ଓୱାଦଂ ଅଭିକ୍ଖଣଂ ମନସି କରେୟ୍ୟାଥ। ପସ୍ସଥ ନୋ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଂ ୱଚନପଥଂ, ଅଣୁଂ ୱା ଥୂଲଂ ୱା, ୟଂ ତୁମ୍ହେ ନାଧିୱାସେୟ୍ୟାଥା''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ କକଚୂପମଂ ଓୱାଦଂ ଅଭିକ୍ଖଣଂ

ମନସିକରୋଥ। ତଂ ୱୋ ଭୱିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯା’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

କକଚୂପମସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଠମଂ।

୨। ଅଲଗଦ୍ଦୂପମସୁତ୍ତଂ

୨୩୪। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଅରିଟ୍ଠସ୍ସ ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବସ୍ସ [ଗନ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବସ୍ସ (କ।)] ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି – ‘‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା’’ତି। ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ – ‘‘ଅରିଟ୍ଠସ୍ସ କିର ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – ‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା’’’ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଯେନ ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅରିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ସଚ୍ଚଂ କିର ତେ, ଆୱୁସୋ ଅରିଟ୍ଠ, ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – ‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା’’’ତି। ‘‘ଏୱଂବ୍ୟାଖୋ [ଏୱଂ ଖୋ (?) ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖାଯେୱସ୍ସ ‘‘ଏୱଂବ୍ୟାଖୋ’’ତି] ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ତେପି ଭିକ୍ଖୂ ଅରିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବଂ ଏତସ୍ମା ପାପକା ଦିଟ୍ଠିଗତା ୱିୱେଚେତୁକାମା ସମନୁଯୁଞ୍ଜନ୍ତି ସମନୁଗାହନ୍ତି [ସମନୁଗ୍ଗାହନ୍ତି (ସ୍ୟା।)] ସମନୁଭାସନ୍ତି – ‘‘ମା ହେୱଂ, ଆୱୁସୋ ଅରିଟ୍ଠ, ଅୱଚ, ମା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖି; ନ ହି ସାଧୁ ଭଗୱତୋ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ [ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖନଂ (କ।)], ନ ହି ଭଗୱା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ। ଅନେକପରିଯାଯେନାୱୁସୋ ଅରିଟ୍ଠ, ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ଅନ୍ତରାଯିକା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା, ଅଲଞ୍ଚ ପନ ତେ ପଟିସେୱତୋ ଅନ୍ତରାଯାଯ। ଅପ୍ପସ୍ସାଦା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା,ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ। ଅଟ୍ଠିକଙ୍କଲୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା…ପେ… ମଂସପେସୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା… ତିଣୁକ୍କୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା… ଅଙ୍ଗାରକାସୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା… ସୁପିନକୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା… ଯାଚିତକୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା… ରୁକ୍ଖଫଲୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା… ଅସିସୂନୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା… ସତ୍ତିସୂଲୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା… ସପ୍ପସିରୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ’’ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ ତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ସମନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନୋ ସମନୁଗାହିଯମାନୋ [ସମନୁଗ୍ଗାହିଯମାନୋ (ସ୍ୟା। ୱିନଯେପି)] ସମନୁଭାସିଯମାନୋ ତଦେୱ [ତଥେୱ ତଂ (ୱିନଯେ)] ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଥାମସା ପରାମାସା ଅଭିନିୱିସ୍ସ ୱୋହରତି – ‘‘ଏୱଂବ୍ୟାଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା’’ତି।

୨୩୫। ଯତୋ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ ଅରିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବଂ ଏତସ୍ମା ପାପକା ଦିଟ୍ଠିଗତା ୱିୱେଚେତୁଂ, ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଅରିଟ୍ଠସ୍ସ ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – ‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା’ତି। ଅସ୍ସୁମ୍ହ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ – ‘ଅରିଟ୍ଠସ୍ସ କିର ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା’ତି। ଅଥ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯେନ ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ ତେନୁପସଙ୍କମିମ୍ହ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅରିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବଂ ଏତଦୱୋଚୁମ୍ହ – ‘ସଚ୍ଚଂ କିର ତେ, ଆୱୁସୋ ଅରିଟ୍ଠ, ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା’ତି?

‘‘ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭନ୍ତେ, ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ ଅମ୍ହେ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଏୱଂବ୍ୟାଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା’ତି। ଅଥ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅରିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବଂ ଏତସ୍ମା ପାପକା ଦିଟ୍ଠିଗତା ୱିୱେଚେତୁକାମା ସମନୁଯୁଞ୍ଜିମ୍ହ ସମନୁଗାହିମ୍ହ ସମନୁଭାସିମ୍ହ – ‘ମା ହେୱଂ, ଆୱୁସୋ ଅରିଟ୍ଠ, ଅୱଚ, ମା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖି; ନ ହି ସାଧୁ ଭଗୱତୋ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ , ନ ହି ଭଗୱା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ। ଅନେକପରିଯାଯେନାୱୁସୋ ଅରିଟ୍ଠ, ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ଅନ୍ତରାଯିକା

ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା, ଅଲଞ୍ଚ ପନ ତେ ପଟିସେୱତୋ ଅନ୍ତରାଯାଯ। ଅପ୍ପସ୍ସାଦା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ। ଅଟ୍ଠିକଙ୍କଲୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା…ପେ… ସପ୍ପସିରୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ'ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ ଅମ୍ହେହି ସମନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନୋ ସମନୁଗାହିଯମାନୋ ସମନୁଭାସିଯମାନୋ ତଦେୱ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଥାମସା ପରାମାସା ଅଭିନିୱିସ୍ସ ୱୋହରତି – 'ଏୱଂବ୍ୟାଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା'ତି। ଯତୋ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ନାସକ୍ଖିମ୍ହ ଅରିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବଂ ଏତସ୍ମା ପାପକା ଦିଟ୍ଠିଗତା ୱିୱେଚେତୁଂ, ଅଥ ମଯଂ ଏତମତ୍ଥଂ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେମା''ତି।

୨୩୬। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଏହି ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ମମ ୱଚନେନ ଅରିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବଂ ଆମନ୍ତେହି – 'ସତ୍ଥା ତଂ, ଆୱୁସୋ ଅରିଟ୍ଠ, ଆମନ୍ତେତୀ'''ତି। ''ଏୱଂ , ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା, ଯେନ ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅରିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସତ୍ଥା ତଂ, ଆୱୁସୋ ଅରିଟ୍ଠ, ଆମନ୍ତେତୀ''ତି। ''ଏୱମାୱୁସୋ''ତି ଖୋ ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଅରିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ''ସଚ୍ଚଂ କିର ତେ, ଅରିଟ୍ଠ, ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – 'ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା'''ତି?

''ଏୱଂବ୍ୟାଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି – 'ଯଥା ଯେମେ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ତେ ପଟିସେୱତୋ ନାଲଂ ଅନ୍ତରାଯାଯା'''ତି। ''କସ୍ସ ଖୋ ନାମ ତ୍ୱଂ, ମୋଘପୁରିସ, ମଯା ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାସି? ନନୁ ମଯା, ମୋଘପୁରିସ, ଅନେକପରିଯାଯେନ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ଅନ୍ତରାଯିକା ୱୁତ୍ତା? ଅଲଞ୍ଚ ପନ ତେ ପଟିସେୱତୋ ଅନ୍ତରାଯାଯ। ଅପ୍ପସ୍ସାଦା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା, ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ। ଅଟ୍ଠିକଙ୍କଲୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା… ମଂସପେସୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା… ତିଣୁକ୍କୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା… ଅଙ୍ଗାରକାସୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା… ସୁପିନକୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା… ଯାଚିତକୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା… ରୁକ୍ଖଫଲୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା… ଅସିସୂନୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା… ସତ୍ତିସୂଲୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା… ସପ୍ପସିରୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା, ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ। ଅଥ ଚ ପନ ତ୍ୱଂ, ମୋଘପୁରିସ, ଅତ୍ତନା ଦୁଗ୍ଗହିତେନ ଅମ୍ହେ ଚେୱ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖସି, ଅତ୍ତାନଞ୍ଚ ଖନସି, ବହୁଞ୍ଚ ଅପୁଞ୍ଞଂ ପସୱସି। ତଞ୍ହି ତେ, ମୋଘପୁରିସ, ଭୱିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପି ନାଯଂ ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ ଉସ୍ମୀକତୋପି ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ''ତି? ''କିଞ୍ହି [କିଂତି (କ।)] ସିଯା, ଭନ୍ତେ; ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ ତୁଣ୍ହୀଭୂତୋ ମଙ୍କୁଭୂତୋ ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅଧୋମୁଖୋ ପଜ୍ଝାଯନ୍ତୋ ଅପ୍ପଟିଭାନୋ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅରିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତଂ ମଙ୍କୁଭୂତଂ ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧଂ ଅଧୋମୁଖଂ ପଜ୍ଝାଯନ୍ତଂ ଅପ୍ପଟିଭାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅରିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସସି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମୋଘପୁରିସ, ଏତେନ ସକେନ ପାପକେନ ଦିଟ୍ଠିଗତେନ। ଇଧାହଂ ଭିକ୍ଖୂ ପଟିପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ''ତି।

୨୩୭। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ତୁମ୍ହେପି ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାଥ ଯଥାଯଂ ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ ଅତ୍ତନା ଦୁଗ୍ଗହିତେନ ଅମ୍ହେ ଚେୱ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖତି, ଅତ୍ତାନଞ୍ଚ ଖନତି, ବହୁଞ୍ଚ ଅପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତୀ''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ। ଅନେକପରିଯାଯେନ ହି ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ଅନ୍ତରାଯିକା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା; ଅଲଞ୍ଚ ପନ ତେ ପଟିସେୱତୋ ଅନ୍ତରାଯାଯ। ଅପ୍ପସ୍ସାଦା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ। ଅଟ୍ଠିକଙ୍କଲୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା…ପେ… ସପ୍ପସିରୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା , ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ''ତି। ''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାଧୁ, ଖୋ ମେ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାଥ। ଅନେକପରିଯାଯେନ ହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ୱୁତ୍ତା ମଯା, ଅଲଞ୍ଚ ପନ ତେ ପଟିସେୱତୋ ଅନ୍ତରାଯାଯ। ଅପ୍ପସ୍ସାଦା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା , ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ। ଅଟ୍ଠିକଙ୍କଲୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା…ପେ… ସପ୍ପସିରୂପମା କାମା ୱୁତ୍ତା ମଯା, ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ। ଅଥ ଚ ପନାଯଂ ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ ଅତ୍ତନା ଦୁଗ୍ଗହିତେନ ଅମ୍ହେ ଚେୱ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖତି, ଅତ୍ତାନଞ୍ଚ ଖନତି, ବହୁଞ୍ଚ ଅପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତି। ତଞ୍ହି ତସ୍ସ ମୋଘପୁରିସସ୍ସ ଭୱିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ। ସୋ ୱତ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତ୍ରେୱ କାମେହି ଅଞ୍ଞତ୍ର କାମସଞ୍ଞାଯ ଅଞ୍ଞତ୍ର କାମୱିତକ୍କେହି କାମେ ପଟିସେୱିସ୍ସତୀତି – ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି''।

୨୩୮। ‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖବେ, ଏକଚ୍ଚେ ମୋଘପୁରିସା ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି – ସୁତ୍ତଂ, ଗେଯ୍ୟଂ, ୱେୟ୍ୟାକରଣଂ, ଗାଥଂ, ଉଦାନଂ, ଇତିୱୁତ୍ତକଂ, ଜାତକଂ, ଅବ୍ଭୁତଧମ୍ମଂ, ୱେଦଲ୍ଲଂ। ତେ ତଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣିତ୍ୱା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଂ ନ ଉପପରିକ୍ଖନ୍ତି। ତେସଂ ତେ ଧମ୍ମା ପଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଂ ଅନୁପପରିକ୍ଖତଂ ନ ନିଜ୍ଝାନଂ ଖମନ୍ତି। ତେ ଉପାରମ୍ଭାନିସଂସା ଚେୱ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି ଇତିୱାଦପ୍ପମୋକ୍ଖାନିସଂସା ଚ। ଯସ୍ସ ଚତ୍ଥାଯ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭୋନ୍ତି। ତେସଂ ତେ ଧମ୍ମା ଦୁଗ୍ଗହିତା ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଦୁଗ୍ଗହିତତ୍ତା, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମାନଂ।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖବେ, ପୁରିସୋ ଅଲଗଦ୍ଦତ୍ଥିକୋ ଅଲଗଦ୍ଦଗୱେସୀ ଅଲଗଦ୍ଦପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ। ସୋ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ମହନ୍ତଂ ଅଲଗଦ୍ଦଂ। ତମେନଂ ଭୋଗେ ୱା ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠେ ୱା ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ସୋ ଅଲଗଦ୍ଦୋ ପଟିପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା [ପଟିନିୱତ୍ତିତ୍ୱା (ସ୍ୟା। କ।)] ହତ୍ଥେ ୱା ବାହାଯ ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ୱା ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗେ ଡଂସେୟ୍ୟ [ଡସେୟ୍ୟ (ସୀ। ପୀ।)]। ସୋ ତତୋନିଦାନଂ ମରଣଂ ୱା ନିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ମରଣମତ୍ତଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଦୁଗ୍ଗହିତତ୍ତା, ଭିକ୍ଖବେ, ଅଲଗଦ୍ଦସ୍ସ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଇଧେକଚ୍ଚେ ମୋଘପୁରିସା ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି – ସୁତ୍ତଂ, ଗେଯ୍ୟଂ, ୱେୟ୍ୟାକରଣଂ, ଗାଥଂ, ଉଦାନଂ, ଇତିୱୁତ୍ତକଂ, ଜାତକଂ, ଅବ୍ଭୁତଧମ୍ମଂ, ୱେଦଲ୍ଲଂ। ତେ ତଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣିତ୍ୱା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଂ ନ ଉପପରିକ୍ଖନ୍ତି। ତେସଂ ତେ ଧମ୍ମା ପଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଂ ଅନୁପପରିକ୍ଖତଂ ନ ନିଜ୍ଝାନଂ ଖମନ୍ତି। ତେ ଉପାରମ୍ଭାନିସଂସା ଚେୱ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି ଇତିୱାଦପ୍ପମୋକ୍ଖାନିସଂସା ଚ। ଯସ୍ସ ଚତ୍ଥାଯ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭୋନ୍ତି। ତେସଂ ତେ ଧମ୍ମା ଦୁଗ୍ଗହିତା ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଦୁଗ୍ଗହିତତ୍ତା ଭିକ୍ଖବେ ଧମ୍ମାନଂ।

୨୩୯। ‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖବେ, ଏକଚ୍ଚେ କୁଲପୁତ୍ତା ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି – ସୁତ୍ତଂ, ଗେଯ୍ୟଂ, ୱେୟ୍ୟାକରଣଂ, ଗାଥଂ, ଉଦାନଂ, ଇତିୱୁତ୍ତକଂ, ଜାତକଂ, ଅବ୍ଭୁତଧମ୍ମଂ, ୱେଦଲ୍ଲଂ। ତେ ତଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣିତ୍ୱା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖନ୍ତି। ତେସଂ ତେ ଧମ୍ମା ପଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖତଂ ନିଜ୍ଝାନଂ ଖମନ୍ତି। ତେ ନ ଚେୱ ଉପାରମ୍ଭାନିସଂସା ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି ନ ଇତିୱାଦପ୍ପମୋକ୍ଖାନିସଂସା ଚ [ନ ଚ ଇତିୱାଦପ୍ପମୋକ୍ଖାନିସଂସା (?)]। ଯସ୍ସ ଚତ୍ଥାଯ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅନୁଭୋନ୍ତି। ତେସଂ ତେ ଧମ୍ମା ସୁଗ୍ଗହିତା ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ସୁଗ୍ଗହିତତ୍ତା ଭିକ୍ଖବେ ଧମ୍ମାନଂ।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖବେ, ପୁରିସୋ ଅଲଗଦ୍ଦତ୍ଥିକୋ ଅଲଗଦ୍ଦଗୱେସୀ ଅଲଗଦ୍ଦପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ। ସୋ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ମହନ୍ତଂ ଅଲଗଦ୍ଦଂ। ତମେନଂ ଅଜପଦେନ ଦଣ୍ଡେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ। ଅଜପଦେନ ଦଣ୍ଡେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହିତ୍ୱା, ଗୀୱାଯ ସୁଗ୍ଗହିତଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ। କିଞ୍ଚାପି ସୋ, ଭିକ୍ଖବେ , ଅଲଗଦ୍ଦୋ ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥଂ ୱା ବାହଂ ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗଂ ଭୋଗେହି ପଲିୱେଠେୟ୍ୟ, ଅଥ ଖୋ ସୋ ନେୱ ତତୋନିଦାନଂ ମରଣଂ ୱା ନିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ମରଣମତ୍ତଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ସୁଗ୍ଗହିତତ୍ତା, ଭିକ୍ଖବେ, ଅଲଗଦ୍ଦସ୍ସ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଇଧେକଚ୍ଚେ କୁଲପୁତ୍ତା ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି – ସୁତ୍ତଂ, ଗେଯ୍ୟଂ, ୱେୟ୍ୟାକରଣଂ, ଗାଥଂ, ଉଦାନଂ, ଇତିୱୁତ୍ତକଂ, ଜାତକଂ, ଅବ୍ଭୁତଧମ୍ମଂ, ୱେଦଲ୍ଲଂ। ତେ ତଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣିତ୍ୱା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖନ୍ତି। ତେସଂ ତେ ଧମ୍ମା ପଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖତଂ ନିଜ୍ଝାନଂ ଖମନ୍ତି। ତେ ନ ଚେୱ ଉପାରମ୍ଭାନିସଂସା ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି, ନ ଇତିୱାଦପ୍ପମୋକ୍ଖାନିସଂସା ଚ। ଯସ୍ସ ଚତ୍ଥାଯ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି, ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅନୁଭୋନ୍ତି। ତେସଂ ତେ ଧମ୍ମା ସୁଗ୍ଗହିତା ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ସୁଗ୍ଗହିତତ୍ତା, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମାନଂ। ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖବେ, ଯସ୍ସ ମେ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନେୟ୍ୟାଥ, ତଥା ନଂ ଧାରେୟ୍ୟାଥ। ଯସ୍ସ ଚ ପନ ମେ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନ ଆଜାନେୟ୍ୟାଥ, ଅହଂ ୱୋ ତତ୍ଥ ପଟିପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ, ଯେ ୱା ପନାସ୍ସୁ ୱିଯତ୍ତା ଭିକ୍ଖୂ।

୨୪୦। ‘‘କୁଲ୍ଲୂପମଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନିତ୍ଥରଣତ୍ଥାଯ, ନୋ ଗହଣତ୍ଥାଯ। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖବେ, ପୁରିସୋ ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗପ୍ପଟିପନ୍ନୋ। ସୋ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ମହନ୍ତଂ ଉଦକଣ୍ଣୱଂ, ଓରିମଂ ତୀରଂ ସାସଙ୍କଂ ସପ୍ପଟିଭଯଂ, ପାରିମଂ ତୀରଂ ଖେମଂ ଅପ୍ପଟିଭଯଂ; ନ ଚସ୍ସ ନାୱା ସନ୍ତାରଣୀ ଉତ୍ତରସେତୁ ୱା ଅପାରା ପାରଂ ଗମନାଯ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – ‘ଅଯଂ ଖୋ ମହାଉଦକଣ୍ଣୱୋ, ଓରିମଂ ତୀରଂ ସାସଙ୍କଂ ସପ୍ପଟିଭଯଂ, ପାରିମଂ ତୀରଂ ଖେମଂ ଅପ୍ପଟିଭଯଂ; ନତ୍ଥି ଚ ନାୱା ସନ୍ତାରଣୀ ଉତ୍ତରସେତୁ ୱା ଅପାରା ପାରଂ ଗମନାଯ। ଯଂନୂନାହଂ ତିଣକଟ୍ଠସାଖାପଲାସଂ ସଂକଡ୍ଢିତ୍ୱା, କୁଲ୍ଲଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା, ତଂ କୁଲ୍ଲଂ ନିସ୍ସାଯ ହତ୍ଥେହି ଚ ପାଦେହି ଚ ୱାଯମମାନୋ ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଉତ୍ତରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ପୁରିସୋ ତିଣକଟ୍ଠସାଖାପଲାସଂ ସଂକଡ୍ଢିତ୍ୱା, କୁଲ୍ଲଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ତଂ କୁଲ୍ଲଂ ନିସ୍ସାଯ ହତ୍ଥେହି ଚ ପାଦେହି ଚ ୱାଯମମାନୋ ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଉତ୍ତରେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଉତ୍ତିଣ୍ଣସ୍ସ [ତିଣ୍ଣସ୍ସ (ପୀ। କ।)] ପାରଙ୍ଗତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – ‘ବହୁକାରୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ କୁଲ୍ଲୋ; ଇମାହଂ କୁଲ୍ଲଂ ନିସ୍ସାଯ ହତ୍ଥେହି ଚ ପାଦେହି ଚ ୱାଯମମାନୋ ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଉତ୍ତିଣ୍ଣୋ। ଯଂନୂନାହଂ ଇମଂ କୁଲ୍ଲଂ ସୀସେ ୱା ଆରୋପେତ୍ୱା ଖନ୍ଧେ ୱା ଉଚ୍ଚାରେତ୍ୱା [ଉଚ୍ଚୋପେତ୍ୱା (କ।)] ଯେନ କାମଂ ପକ୍କମେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ତଂ

କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅପି ନୁ ସୋ ପୁରିସୋ ଏୱଂକାରୀ ତସ୍ମିଂ କୁଲ୍ଲେ କିଚ୍ଚକାରୀ ଅସ୍ସା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘କଥଂକାରୀ ଚ ସୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପୁରିସୋ ତସ୍ମିଂ କୁଲ୍ଲେ କିଚ୍ଚକାରୀ ଅସ୍ସ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଉତ୍ତିଣ୍ଣସ୍ସ ପାରଙ୍ଗତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – ‘ବହୁକାରୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ କୁଲ୍ଲୋ; ଇମାହଂ କୁଲ୍ଲଂ ନିସ୍ସାଯ ହତ୍ଥେହି ଚ ପାଦେହି ଚ ୱାଯମମାନୋ ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଉତ୍ତିଣ୍ଣୋ। ଯଂନୂନାହଂ ଇମଂ କୁଲ୍ଲଂ ଥଲେ ୱା ଉସ୍ସାଦେତ୍ୱା [ଉସ୍ସାରେତ୍ୱା (କ।)] ଉଦକେ ୱା ଓପିଲାପେତ୍ୱା ଯେନ କାମଂ ପକ୍କମେଯ୍ୟ’ନ୍ତି। ଏୱଂକାରୀ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପୁରିସୋ ତସ୍ମିଂ କୁଲ୍ଲେ କିଚ୍ଚକାରୀ ଅସ୍ସ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, କୁଲ୍ଲୂପମୋ ମଯା ଧମ୍ମୋ ଦେସିତୋ ନିତ୍ଥରଣତ୍ଥାଯ, ନୋ ଗହଣତ୍ଥାଯ। କୁଲ୍ଲୂପମଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ, ଆଜାନନ୍ତେହି ଧମ୍ମାପି ୱୋ ପହାତବ୍ବା ପଗେୱ ଅଧମ୍ମା।

୨୪୧। ‘‘ଛଯିମାନି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନାନି। କତମାନି ଛ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅସ୍ସୁତୱା ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ଅରିଯଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ, ରୂପଂ ‘ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି; ୱେଦନଂ ‘ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି; ସଞ୍ଞଂ ‘ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି; ସଙ୍ଖାରେ ‘ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି; ଯମ୍ପି ତଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ, ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା ତମ୍ପି ‘ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି; ଯମ୍ପି ତଂ ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନଂ – ସୋ ଲୋକୋ ସୋ ଅତ୍ତା, ସୋ ପେଚ୍ଚ ଭୱିସ୍ସାମି ନିଚ୍ଚୋ ଧୁୱୋ ସସ୍ସତୋ ଅୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ , ସସ୍ସତିସମଂ ତଥେୱ ଠସ୍ସାମୀତି – ତମ୍ପି ‘ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି। ସୁତୱା ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରିଯସାୱକୋ ଅରିଯାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ କୋୱିଦୋ ଅରିଯଧମ୍ମେ ସୁୱିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ କୋୱିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ସୁୱିନୀତୋ, ରୂପଂ ‘ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି; ୱେଦନଂ ‘ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି; ସଞ୍ଞଂ ‘ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି; ସଙ୍ଖାରେ ‘ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି; ଯମ୍ପି ତଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱିଞ୍ଞାତଂ ପତ୍ତଂ ପରିଯେସିତଂ, ଅନୁୱିଚରିତଂ ମନସା, ତମ୍ପି ‘ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି; ଯମ୍ପି ତଂ ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନଂ – ସୋ ଲୋକୋ ସୋ ଅତ୍ତା, ସୋ ପେଚ୍ଚ ଭୱିସ୍ସାମି ନିଚ୍ଚୋ ଧୁୱୋ ସସ୍ସତୋ ଅୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ, ସସ୍ସତିସମଂ ତଥେୱ ଠସ୍ସାମୀତି – ତମ୍ପି ‘ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି। ସୋ ଏୱଂ ସମନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ଅସତି ନ ପରିତସ୍ସତୀ’’ତି।

୨୪୨। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସିଯା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ବହିଦ୍ଧା ଅସତି ପରିତସ୍ସନା’’ତି? ‘‘ସିଯା, ଭିକ୍ଖୂ’’ତି – ଭଗୱା ଅୱୋଚ। ‘‘ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୁ ୱତ ମେ, ତଂ ୱତ ମେ ନତ୍ଥି; ସିଯା ୱତ ମେ, ତଂ ୱତାହଂ ନ ଲଭାମୀ’ତି। ସୋ ସୋଚତି କିଲମତି ପରିଦେୱତି ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ବହିଦ୍ଧା ଅସତି ପରିତସ୍ସନା ହୋତୀ’’ତି।

‘‘ସିଯା ପନ, ଭନ୍ତେ, ବହିଦ୍ଧା ଅସତି ଅପରିତସ୍ସନା’’ତି? ‘‘ସିଯା, ଭିକ୍ଖୂ’’ତି – ଭଗୱା ଅୱୋଚ। ‘‘ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ନ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୁ ୱତ ମେ, ତଂ ୱତ ମେ ନତ୍ଥି; ସିଯା ୱତ ମେ, ତଂ ୱତାହଂ ନ ଲଭାମୀ’ତି। ସୋ ନ ସୋଚତି ନ କିଲମତି ନ ପରିଦେୱତି ନ ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି ନ ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ବହିଦ୍ଧା ଅସତି ଅପରିତସ୍ସନା ହୋତୀ’’ତି।

‘‘ସିଯା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅସତି ପରିତସ୍ସନା’’ତି? ‘‘ସିଯା, ଭିକ୍ଖୂ’’ତି – ଭଗୱା ଅୱୋଚ। ‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖୁ, ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଏୱଂ ଦିଟ୍ଠି ହୋତି – ‘ସୋ ଲୋକୋ ସୋ ଅତ୍ତା, ସୋ ପେଚ୍ଚ ଭୱିସ୍ସାମି ନିଚ୍ଚୋ ଧୁୱୋ ସସ୍ସତୋ ଅୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ, ସସ୍ସତିସମଂ ତଥେୱ ଠସ୍ସାମୀ’ତି। ସୋ ସୁଣାତି ତଥାଗତସ୍ସ ୱା ତଥାଗତସାୱକସ୍ସ ୱା ସବ୍ବେସଂ ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନାଧିଟ୍ଠାନପରିଯୁଟ୍ଠାନାଭିନିୱେସାନୁସଯାନଂ ସମୁଗ୍ଘାତାଯ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥାଯ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାଯ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯାଯ ୱିରାଗାଯ ନିରୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜିସ୍ସାମି ନାମସ୍ସୁ, ୱିନସ୍ସିସ୍ସାମି ନାମସ୍ସୁ, ନସ୍ସୁ ନାମ ଭୱିସ୍ସାମୀ’ତି। ସୋ ସୋଚତି କିଲମତି ପରିଦେୱତି ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅସତି ପରିତସ୍ସନା ହୋତୀ’’ତି।

‘‘ସିଯା ପନ, ଭନ୍ତେ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅସତି ଅପରିତସ୍ସନା’’ତି? ‘‘ସିଯା, ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ଭଗୱା ଅୱୋଚ। ‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖୁ, ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ନ ଏୱଂ ଦିଟ୍ଠି ହୋତି – ‘ସୋ ଲୋକୋ ସୋ ଅତ୍ତା, ସୋ ପେଚ୍ଚ ଭୱିସ୍ସାମି ନିଚ୍ଚୋ ଧୁୱୋ ସସ୍ସତୋ ଅୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ, ସସ୍ସତିସମଂ ତଥେୱ ଠସ୍ସାମୀ’ତି। ସୋ ସୁଣାତି ତଥାଗତସ୍ସ ୱା ତଥାଗତସାୱକସ୍ସ ୱା ସବ୍ବେସଂ ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନାଧିଟ୍ଠାନପରିଯୁଟ୍ଠାନାଭିନିୱେସାନୁସଯାନଂ ସମୁଗ୍ଘାତାଯ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥାଯ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାଯ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯାଯ ୱିରାଗାଯ ନିରୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ। ତସ୍ସ ନ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜିସ୍ସାମି ନାମସ୍ସୁ, ୱିନସ୍ସିସ୍ସାମି ନାମସ୍ସୁ, ନସ୍ସୁ ନାମ ଭୱିସ୍ସାମୀ’ତି। ସୋ ନ ସୋଚତି ନ କିଲମତି ନ ପରିଦେୱତି ନ ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି ନ ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ,

ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅସତି ଅପରିତସ୍ସନା ହୋତି’’।

୨୪୩। ‘‘ତଂ [ତଞ୍ଚ (କ।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିଗ୍ଗହଂ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟାଥ, ୟ୍ୱାସ୍ସ [ୟ୍ୱାସ୍ସୁ (କ।)] ପରିଗ୍ଗହୋ ନିଚ୍ଚୋ ଧୁୱୋ ସସ୍ସତୋ ଅୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ, ସସ୍ସତିସମଂ ତଥେୱ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ। ପସ୍ସଥ ନୋ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଂ ପରିଗ୍ଗହଂ ୟ୍ୱାସ୍ସ ପରିଗ୍ଗହୋ ନିଚ୍ଚୋ ଧୁୱୋ ସସ୍ସତୋ ଅୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ, ସସ୍ସତିସମଂ ତଥେୱ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ। ଅହମ୍ପି ଖୋ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିଗ୍ଗହଂ ନ ସମନୁପସ୍ସାମି ୟ୍ୱାସ୍ସ ପରିଗ୍ଗହୋ ନିଚ୍ଚୋ ଧୁୱୋ ସସ୍ସତୋ ଅୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ ସସ୍ସତିସମଂ ତଥେୱ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ।

‘‘ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ ଉପାଦିୟେଥ, ୟଂସ [ୟସ୍ସ (ସ୍ୟା। କ।)] ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ ଉପାଦିୟତୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସା। ପସ୍ସଥ ନୋ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଂ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ ୟଂସ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ ଉପାଦିୟତୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ। ଅହମ୍ପି ଖୋ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ ନ ସମନୁପସ୍ସାମି ୟଂସ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ ଉପାଦିୟତୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସା।

‘‘ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦିଟ୍ଠିନିସ୍ସୟଂ ନିସ୍ସୟେଥ ୟଂସ ଦିଟ୍ଠିନିସ୍ସୟଂ ନିସ୍ସୟତୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସା। ପସ୍ସଥ ନୋ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଂ ଦିଟ୍ଠିନିସ୍ସୟଂ ୟଂସ ଦିଟ୍ଠିନିସ୍ସୟଂ ନିସ୍ସୟତୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ। ଅହମ୍ପି ଖୋ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦିଟ୍ଠିନିସ୍ସୟଂ ନ ସମନୁପସ୍ସାମି ୟଂସ ଦିଟ୍ଠିନିସ୍ସୟଂ ନିସ୍ସୟତୋ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସା’’।

୨୪୪। ‘‘ଅତ୍ତନି ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତି ଅତ୍ତନିୟଂ ମେ ତି ଅସ୍ସା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଅତ୍ତନିୟେ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତି ଅତ୍ତା ମେ ତି ଅସ୍ସା’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଅତ୍ତନି ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତ୍ତନିୟେ ଚ ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଅନୁପଲବ୍ଭମାନେ, ୟମ୍ପି ତଂ ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନଂ – ‘ସୋ ଲୋକୋ ସୋ ଅତ୍ତା, ସୋ ପେଚ୍ଚ ଭୱିସ୍ସାମି ନିଚ୍ଚୋ ଧୁୱୋ ସସ୍ସତୋ ଅୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ, ସସ୍ସତିସମଂ ତଥେୱ ଠସ୍ସାମୀ’ତି – ନନାୟଂ [ନ ଚ ଖୋୟଂ (କ।)], ଭିକ୍ଖୱେ, କେୱଲୋ ପରିପୂରୋ ବାଲଧମ୍ମୋ’’’ତି?

‘‘କିଞ୍ହି ନୋ ସିୟା, ଭନ୍ତେ, କେୱଲୋ ହି, ଭନ୍ତେ, ପରିପୂରୋ [କେୱଲୋ ପରିପୂରୋ (ସୀ। ପୀ।)] ବାଲଧମ୍ମୋ’’ତି।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୂପଂ ନିଚ୍ଚଂ ୱା ଅନିଚ୍ଚଂ ୱା’’ତି?

‘‘ଅନିଚ୍ଚଂ, ଭନ୍ତେ’’ ।

‘‘ୟଂ ପନାନିଚ୍ଚଂ, ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ତଂ ସୁଖଂ ୱା’’ତି?

‘‘ଦୁକ୍ଖଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ୟଂ ପନାନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିପରିଣାମଧମ୍ମଂ, କଲ୍ଲଂ ନୁ ତଂ ସମନୁପସ୍ସିତୁଂ – ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା’’ତି?

‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦନା…ପେ… ସଞ୍ଞା… ସଙ୍ଖାରା… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ନିଚ୍ଚଂ ୱା ଅନିଚ୍ଚଂ ୱା’’ତି?

‘‘ଅନିଚ୍ଚଂ, ଭନ୍ତେ’’।

''ଯଂ ପନାନିଚ୍ଚଂ, ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ତଂ ସୁଖଂ ୱା''ତି?

''ଦୁକ୍ଖଂ, ଭନ୍ତେ''।

''ଯଂ ପନାନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିପରିଣାମଧମ୍ମଂ, କଲ୍ଲଂ ନୁ ତଂ ସମନୁପସ୍ସିତୁଂ – ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା''ତି?

''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''।

''ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ କିଞ୍ଚି ରୂପଂ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା , ଓଳାରିକଂ ୱା ସୁଖୁମଂ ୱା, ହୀନଂ ୱା ପଣୀତଂ ୱା, ଯଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା, ସବ୍ବଂ ରୂପଂ 'ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା'ତି – ଏୱମେତଂ ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଯା କାଚି ୱେଦନା…ପେ… ଯା କାଚି ସଞ୍ଞା… ଯେ କେଚି ସଙ୍ଖାରା… ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା, ଓଳାରିକଂ ୱା ସୁଖୁମଂ ୱା, ହୀନଂ ୱା ପଣୀତଂ ୱା, ଯଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା, ସବ୍ବଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ 'ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା'ତି – ଏୱମେତଂ ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ''।

୨୪୫। ''ଏୱଂ ପସ୍ସଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁତୱା ଅରିଯସାୱକୋ ରୂପସ୍ମିଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ୱେଦନାଯ ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ସଞ୍ଞାଯ ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ସଙ୍ଖାରେସୁ ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ମିଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ନିବ୍ବିଦା ୱିରଜ୍ଜତି [ନିବ୍ବିନ୍ଦଂ ୱିରଜ୍ଜତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ୱିରାଗା ୱିମୁଚ୍ଚତି , ୱିମୁତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିମୁତ୍ତମିତି ଞାଣଂ ହୋତି। 'ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା'ତି ପଜାନାତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଉକ୍ଖିତ୍ତପଲିଘୋ ଇତିପି, ସଂକିଣ୍ଣପରିକ୍ଖୋ ଇତିପି, ଅବ୍ବୂଳ୍ହେସିକୋ ଇତିପି, ନିରଗ୍ଗଳୋ ଇତିପି, ଅରିଯୋ ପନ୍ନଦ୍ଧଜୋ ପନ୍ନଭାରୋ ୱିସଂଯୁତ୍ତୋ ଇତିପି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଉକ୍ଖିତ୍ତପଲିଘୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅୱିଜ୍ଜା ପହୀନା ହୋତି, ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା, ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଉକ୍ଖିତ୍ତପଲିଘୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଂକିଣ୍ଣପରିକ୍ଖୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୋନୋବ୍ଭୱିକୋ ଜାତିସଂସାରୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲୋ ତାଲାୱତ୍ଥୁକତୋ ଅନଭାୱଂକତୋ, ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମୋ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଂକିଣ୍ଣପରିକ୍ଖୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅବ୍ବୂଳ୍ହେସିକୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଣ୍ହା ପହୀନା ହୋତି, ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା, ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅବ୍ବୂଳ୍ହେସିକୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନିରଗ୍ଗଳୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଞ୍ଚ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି ପହୀନାନି ହୋନ୍ତି, ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲାନି ତାଲାୱତ୍ଥୁକତାନି ଅନଭାୱଂକତାନି, ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମାନି । ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନିରଗ୍ଗଳୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରିଯୋ ପନ୍ନଦ୍ଧଜୋ ପନ୍ନଭାରୋ ୱିସଂଯୁତ୍ତୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅସ୍ମିମାନୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲୋ ତାଲାୱତ୍ଥୁକତୋ ଅନଭାୱଂକତୋ , ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମୋ । ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରିଯୋ ପନ୍ନଦ୍ଧଜୋ ପନ୍ନଭାରୋ ୱିସଂଯୁତ୍ତୋ ହୋତି।

୨୪୬। ''ଏୱଂ ୱିମୁତ୍ତଚିତ୍ତଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ସଇନ୍ଦା ଦେୱା ସବ୍ରହ୍ମକା ସପଜାପତିକା ଅନ୍ୱେସଂ ନାଧିଗଚ୍ଛନ୍ତି – 'ଇଦଂ ନିସ୍ସିତଂ ତଥାଗତସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣ'ନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଦିଟ୍ଠେୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ତଥାଗତଂ ଅନନୁୱିଜ୍ଜୋତି ୱଦାମି। ଏୱଂୱାଦିଂ ଖୋ ମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱମକ୍ଖାଯିଂ ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅସତା ତୁଚ୍ଛା ମୁସା ଅଭୂତେନ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖନ୍ତି – 'ୱେନଯିକୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱିନାସଂ ୱିଭୱଂ ପଞ୍ଞାପେତୀ'ତି। ଯଥା ଚାହଂ ନ, ଭିକ୍ଖୱେ [ଭିକ୍ଖୱେ ନ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଯଥା ଚାହଂ ନ ୱଦାମି, ତଥା ମଂ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅସତା ତୁଚ୍ଛା ମୁସା ଅଭୂତେନ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖନ୍ତି – 'ୱେନଯିକୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱିନାସଂ ୱିଭୱଂ ପଞ୍ଞାପେତୀ'ତି। ପୁବ୍ବେ ଚାହଂ ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି ଚ ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେୱ ପଞ୍ଞାପେମି, ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ନିରୋଧଂ। ତତ୍ର ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରେ ତଥାଗତଂ ଅକ୍କୋସନ୍ତି ପରିଭାସନ୍ତି ରୋସେନ୍ତି ୱିହେସେନ୍ତି, ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ନ ହୋତି ଆଘାତୋ ନ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ନ ଚେତସୋ ଅନଭିରଦ୍ଧି।

‘‘ତତ୍ର ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପରେ ତଥାଗତଂ ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି, ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତସ୍ସ ନ ହୋତି ଆନନ୍ଦୋ ନ ସୋମନସ୍ସଂ ନ ଚେତସୋ ଉପ୍ପିଲାଵିତତ୍ତଂ। ତତ୍ର ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ , ପରେ ଵା ତଥାଗତଂ ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି, ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତସ୍ସ ଏଵଂ ହୋତି – ‘ଯଂ ଖୋ ଇଦଂ ପୁବ୍ବେ ପରିଞ୍ଞାତଂ ତତ୍ଥ ମେ ଏଵରୂପା କାରା [ସକ୍କାରା (କ।)] କରୀଯନ୍ତୀ’ତି। ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତୁମ୍ହେ ଚେପି ପରେ ଅକ୍କୋସେୟ୍ୟୁଂ ପରିଭାସେୟ୍ୟୁଂ ରୋସେୟ୍ୟୁଂ ଵିହେସେୟ୍ୟୁଂ, ତତ୍ର ତୁମ୍ହେ ହି ନ ଆଘାତୋ ନ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ନ ଚେତସୋ ଅନଭିରଦ୍ଧି କରଣୀଯା। ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତୁମ୍ହେ ଚେପି ପରେ ସକ୍କରେୟ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେୟ୍ୟୁଂ ମାନେୟ୍ୟୁଂ ପୂଜେୟ୍ୟୁଂ, ତତ୍ର ତୁମ୍ହେହି ନ ଆନନ୍ଦୋ ନ ସୋମନସ୍ସଂ ନ ଚେତସୋ ଉପ୍ପିଲାଵିତତ୍ତଂ କରଣୀଯଂ। ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତୁମ୍ହେ ଚେପି ପରେ ସକ୍କରେୟ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେୟ୍ୟୁଂ ମାନେୟ୍ୟୁଂ ପୂଜେୟ୍ୟୁଂ, ତତ୍ର ତୁମ୍ହାକଂ ଏଵମସ୍ସ – ‘ଯଂ ଖୋ ଇଦଂ ପୁବ୍ବେ ପରିଞ୍ଞାତଂ, ତତ୍ଥ ମେ [ତତ୍ଥ ନୋ (କ।) ତତ୍ଥ + ଇମେତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ] ଏଵରୂପା କାରା କରୀଯନ୍ତୀ’ତି।

୨୪୭। ‘‘ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଂ ନ ତୁମ୍ହାକଂ ତଂ ପଜହଥ; ତଂ ଵୋ ପହୀନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଭଵିସ୍ସତି। କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ତୁମ୍ହାକଂ? ରୂପଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ତୁମ୍ହାକଂ, ତଂ ପଜହଥ; ତଂ ଵୋ ପହୀନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଭଵିସ୍ସତି। ଵେଦନା, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ତୁମ୍ହାକଂ, ତଂ ପଜହଥ; ସା ଵୋ ପହୀନା ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଭଵିସ୍ସତି। ସଞ୍ଞା, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ତୁମ୍ହାକଂ, ତଂ ପଜହଥ; ସା ଵୋ ପହୀନା ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଭଵିସ୍ସତି। ସଙ୍ଖାରା, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ତୁମ୍ହାକଂ, ତେ ପଜହଥ; ତେ ଵୋ ପହୀନା ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି। ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ତୁମ୍ହାକଂ, ତଂ ପଜହଥ; ତଂ ଵୋ ପହୀନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଭଵିସ୍ସତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଂ ଇମସ୍ମିଂ ଜେତଵନେ ତିଣକଟ୍ଠସାଖାପଲାସଂ, ତଂ ଜନୋ ହରେୟ୍ୟ ଵା ଦହେୟ୍ୟ ଵା ଯଥାପଚ୍ଚଯଂ ଵା କରେୟ୍ୟ। ଅପି ନୁ ତୁମ୍ହାକଂ ଏଵମସ୍ସ – ‘ଅମ୍ହେ ଜନୋ ହରତି ଵା ଦହତି ଵା ଯଥାପଚ୍ଚଯଂ ଵା କରୋତୀ’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ’’? ‘‘ନ ହି ନୋ ଏତଂ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ତା ଵା ଅତ୍ତନିଯଂ ଵା’’ତି। ‘‘ଏଵମେଵ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଂ ନ ତୁମ୍ହାକଂ ତଂ ପଜହଥ; ତଂ ଵୋ ପହୀନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଭଵିସ୍ସତି। କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ତୁମ୍ହାକଂ? ରୂପଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ତୁମ୍ହାକଂ, ତଂ ପଜହଥ; ତଂ ଵୋ ପହୀନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଭଵିସ୍ସତି। ଵେଦନା, ଭିକ୍ଖଵେ…ପେ… ସଞ୍ଞା, ଭିକ୍ଖଵେ… ସଙ୍ଖାରା, ଭିକ୍ଖଵେ…ପେ… ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ତୁମ୍ହାକଂ, ତଂ ପଜହଥ; ତଂ ଵୋ ପହୀନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ଭଵିସ୍ସତି।

୨୪୮। ‘‘ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମୋ ଉତ୍ତାନୋ ଵିଵଟୋ ପକାସିତୋ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକୋ। ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମେ ଉତ୍ତାନେ ଵିଵଟେ ପକାସିତେ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକେ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଅରହନ୍ତୋ ଖୀଣାସଵା ଵୁସିତଵନ୍ତୋ କତକରଣୀଯା ଓହିତଭାରା ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥା ପରିକ୍ଖୀଣଭଵସଂଯୋଜନା ସମ୍ମଦଞ୍ଞା ଵିମୁତ୍ତା, ଵଟ୍ଟଂ ତେସଂ ନତ୍ଥି ପଞ୍ଞାପନାଯ। ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମୋ ଉତ୍ତାନୋ ଵିଵଟୋ ପକାସିତୋ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକୋ। ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମେ ଉତ୍ତାନେ ଵିଵଟେ ପକାସିତେ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକେ ଯେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଞ୍ଚୋରମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି ପହୀନାନି, ସବ୍ବେ ତେ ଓପପାତିକା, ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯିନୋ, ଅନାଵତ୍ତିଧମ୍ମା ତସ୍ମା ଲୋକା। ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମୋ ଉତ୍ତାନୋ ଵିଵଟୋ ପକାସିତୋ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକୋ। ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମେ ଉତ୍ତାନେ ଵିଵଟେ ପକାସିତେ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକେ ଯେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ତୀଣି ସଂଯୋଜନାନି ପହୀନାନି, ରାଗଦୋସମୋହା ତନୁଭୂତା, ସବ୍ବେ ତେ ସକଦାଗାମିନୋ, ସକିଦେଵ ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସନ୍ତି। ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମୋ ଉତ୍ତାନୋ ଵିଵଟୋ ପକାସିତୋ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକୋ। ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମେ ଉତ୍ତାନେ ଵିଵଟେ ପକାସିତେ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକେ ଯେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ତୀଣି ସଂଯୋଜନାନି ପହୀନାନି, ସବ୍ବେ ତେ ସୋତାପନ୍ନା, ଅଵିନିପାତଧମ୍ମା , ନିଯତା ସମ୍ବୋଧିପରାଯନା। ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମୋ ଉତ୍ତାନୋ ଵିଵଟୋ ପକାସିତୋ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକୋ। ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମେ ଉତ୍ତାନେ ଵିଵଟେ ପକାସିତେ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକେ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଧମ୍ମାନୁସାରିନୋ ସଦ୍ଧାନୁସାରିନୋ ସବ୍ବେ ତେ ସମ୍ବୋଧିପରାଯନା। ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମୋ ଉତ୍ତାନୋ ଵିଵଟୋ ପକାସିତୋ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକୋ। ଏଵଂ ସ୍ଵାକ୍ଖାତେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯା ଧମ୍ମେ ଉତ୍ତାନେ ଵିଵଟେ ପକାସିତେ ଛିନ୍ନପିଲୋତିକେ ଯେସଂ ମଯି ସଦ୍ଧାମତ୍ତଂ ପେମମତ୍ତଂ ସବ୍ବେ ତେ ସଗ୍ଗପରାଯନା’’ତି।

ଇଦମଵୋଚ ଭଗଵା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ଅଲଗଦ୍ଦୂପମସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ଵମ୍ମିକସୁତ୍ତଂ

୨୪୯। ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିଯଂ ଵିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା କୁମାରକସ୍ସପୋ ଅନ୍ଧଵନେ ଵିହରତି। ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରା ଦେଵତା ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତଵଣ୍ଣା କେଵଲକପ୍ପଂ ଅନ୍ଧଵନଂ ଓଭାସେତ୍ଵା ଯେନାଯସ୍ମା କୁମାରକସ୍ସପୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ ସା ଦେଵତା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ କୁମାରକସ୍ସପଂ

ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁ, ଅଯଂ ୱମ୍ମିକୋ [ୱମ୍ମୀକୋ (କତ୍ଥଚି) ସକ୍କତାନୁରୂପଂ] ରତ୍ତିଂ ଧୂମାଯତି, ଦିୱା ପଜ୍ଜଲତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଏୱମାହ – ‘ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯା’ତି। ଅଭିକ୍ଖଣନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯ ଅଦ୍ଦସ ଲଙ୍ଗିଂ ‘ଲଙ୍ଗୀ, ଭଦନ୍ତେ’ତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଏୱମାହ – ‘ଉକ୍ଖିପ ଲଙ୍ଗିଂ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯା’ତି। ଅଭିକ୍ଖଣନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯ ଅଦ୍ଦସ ଉଦ୍ଧୁମାଯିକଂ। ‘ଉଦ୍ଧୁମାଯିକା, ଭଦନ୍ତେ’ତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଏୱମାହ – ‘ଉକ୍ଖିପ ଉଦ୍ଧୁମାଯିକଂ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯା’ତି। ଅଭିକ୍ଖଣନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯ ଅଦ୍ଦସ ଦ୍ୱିଧାପଥଂ। ‘ଦ୍ୱିଧାପଥୋ, ଭଦନ୍ତେ’ତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଏୱମାହ – ‘ଉକ୍ଖିପ ଦ୍ୱିଧାପଥଂ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯା’ତି। ଅଭିକ୍ଖଣନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯ ଅଦ୍ଦସ ଚଙ୍ଗୱାରଂ [ପଙ୍କୱାରଂ (ସ୍ୟା।), ଚଙ୍କୱାରଂ (କ।)]। ‘ଚଙ୍ଗୱାରୋ, ଭଦନ୍ତେ’ତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଏୱମାହ – ‘ଉକ୍ଖିପ ଚଙ୍ଗୱାରଂ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯା’ତି। ଅଭିକ୍ଖଣନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯ ଅଦ୍ଦସ କୁମ୍ମଂ। ‘କୁମ୍ମୋ , ଭଦନ୍ତେ’ତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଏୱମାହ – ‘ଉକ୍ଖିପ କୁମ୍ମଂ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯା’ତି। ଅଭିକ୍ଖଣନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯ ଅଦ୍ଦସ ଅସିସୂନଂ। ‘ଅସିସୂନା, ଭଦନ୍ତେ’ତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଏୱମାହ – ‘ଉକ୍ଖିପ ଅସିସୂନଂ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯା’ତି। ଅଭିକ୍ଖଣନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯ ଅଦ୍ଦସ ମଂସପେସିଂ। ‘ମଂସପେସି, ଭଦନ୍ତେ’ତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଏୱମାହ – ‘ଉକ୍ଖିପ ମଂସପେସିଂ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯା’ତି। ଅଭିକ୍ଖଣନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯ ଅଦ୍ଦସ ନାଗଂ। ‘ନାଗୋ, ଭଦନ୍ତେ’ତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଏୱମାହ – ‘ତିଟ୍ଠତୁ ନାଗୋ, ମା ନାଗଂ ଘଟ୍ଟେସି; ନମୋ କରୋହି ନାଗସ୍ସା’’’ତି।

‘‘ଇମେ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପଞ୍ହେ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାସି, ଯଥା ଚ ତେ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରୋତି ତଥା ନଂ ଧାରେଯ୍ୟାସି। ନାହଂ ତଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପସ୍ସାମି ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ, ଯୋ ଇମେସଂ ପଞ୍ହାନଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣେନ ଚିତ୍ତଂ ଆରାଧେଯ୍ୟ ଅଞ୍ଞତ୍ର ତଥାଗତେନ ୱା, ତଥାଗତସାୱକେନ ୱା, ଇତୋ ୱା ପନ ସୁତ୍ୱା’’ତି – ଇଦମୱୋଚ ସା ଦେୱତା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାଯି।

୨୫୦। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା କୁମାରକସ୍ସପୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା କୁମାରକସ୍ସପୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଇମଂ, ଭନ୍ତେ, ରତ୍ତିଂ ଅଞ୍ଞତରା ଦେୱତା ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣା କେୱଲକପ୍ପଂ ଅନ୍ଧୱନଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସା ଦେୱତା ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁ, ଅଯଂ ୱମ୍ମିକୋ ରତ୍ତିଂ ଧୂମାଯତି, ଦିୱା ପଜ୍ଜଲତି’। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଏୱମାହ – ‘ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯା’ତି। ଅଭିକ୍ଖଣନ୍ତୋ ସୁମେଧୋ ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯ…ପେ… ଇତୋ ୱା ପନ ସୁତ୍ୱାତି। ଇଦମୱୋଚ, ଭନ୍ତେ, ସା ଦେୱତା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାଯି। ‘କୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ୱମ୍ମିକୋ, କା ରତ୍ତିଂ ଧୂମାଯନା, କା ଦିୱା ପଜ୍ଜଲନା, କୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, କୋ ସୁମେଧୋ, କିଂ ସତ୍ଥଂ, କିଂ ଅଭିକ୍ଖଣଂ, କା ଲଙ୍ଗୀ, କା ଉଦ୍ଧୁମାଯିକା, କୋ ଦ୍ୱିଧାପଥୋ, କିଂ ଚଙ୍ଗୱାରଂ, କୋ କୁମ୍ମୋ, କା ଅସିସୂନା , କା ମଂସପେସି, କୋ ନାଗୋ’’’ତି?

୨୫୧। ‘‘‘ୱମ୍ମିକୋ’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ଇମସ୍ସେତଂ ଚାତୁମହାଭୂତିକସ୍ସ [ଚାତୁମ୍ମହାଭୂତିକସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] କାଯସ୍ସ ଅଧିୱଚନଂ, ମାତାପେତ୍ତିକସମ୍ଭୱସ୍ସ ଓଦନକୁମ୍ମାସୂପଚଯସ୍ସ ଅନିଚ୍ଚୁଚ୍ଛାଦନ-ପରିମଦ୍ଦନଭେଦନ-ୱିଦ୍ଧଂସନ-ଧମ୍ମସ୍ସ।

‘‘ଯଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ଦିୱା କମ୍ମନ୍ତେ [କମ୍ମନ୍ତଂ (କ।)] ଆରବ୍ଭ ରତ୍ତିଂ ଅନୁୱିତକ୍କେତି ଅନୁୱିଚାରେତି – ଅଯଂ ରତ୍ତିଂ ଧୂମାଯନା। ଯଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ରତ୍ତିଂ ଅନୁୱିତକ୍କେତ୍ୱା ଅନୁୱିଚାରେତ୍ୱା ଦିୱା କମ୍ମନ୍ତେ ପଯୋଜେତି କାଯେନ ୱାଚାଯ ‘ମନସା’ [( ) ନତ୍ଥି (ସୀ। ସ୍ୟା।)] – ଅଯଂ ଦିୱା ପଜ୍ଜଲନା।

‘‘‘ବ୍ରାହ୍ମଣୋ’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ‘ସୁମେଧୋ’ତି ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ସେକ୍ଖସ୍ସେତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଧିୱଚନଂ।

‘‘‘ସତ୍ଥ’ନ୍ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅରିଯାଯେତଂ ପଞ୍ଞାଯ ଅଧିୱଚନଂ। ‘ଅଭିକ୍ଖଣ’ନ୍ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀରିଯାରମ୍ଭସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ।

‘‘‘ଲଙ୍ଗୀ’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅୱିଜ୍ଜାଯେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଉକ୍ଖିପ ଲଙ୍ଗିଂ, ପଜହ ଅୱିଜ୍ଜଂ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯାତି ଅଯମେତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ।

‘‘‘ଉଦ୍ଧୁମାଯିକା’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, କୋଧୂପାଯାସସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଉକ୍ଖିପ ଉଦ୍ଧୁମାଯିକଂ, ପଜହ କୋଧୂପାଯାସଂ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯାତି ଅଯମେତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ।

‘‘‘ଦ୍ୱିଧାପଥୋ’ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଉକ୍ଖିପ ଦ୍ୱିଧାପଥଂ, ପଜହ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାଯାତି ଅଯମେତସ୍ସ

ଅତ୍ଥୋ।

'''ଚଙ୍ଗୱାର'ନ୍ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ପଞ୍ଚନ୍ନେତଂ ନୀୱରଣାନଂ ଅଧିୱଚନଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – କାମଚ୍ଛନ୍ଦନୀୱରଣସ୍ସ, ବ୍ୟାପାଦନୀୱରଣସ୍ସ, ଥୀନମିଦ୍ଧନୀୱରଣସ୍ସ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚନୀୱରଣସ୍ସ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାନୀୱରଣସ୍ସ। ଉକ୍ଖିପ ଚଙ୍ଗୱାରଂ, ପଜହ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେ ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାୟାତି ଅୟମେତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ।

'''କୁମ୍ମୋ'ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ପଞ୍ଚନ୍ନେତଂ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ଅଧିୱଚନଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ରୂପୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ, ୱେଦନୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ, ସଞ୍ଞୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ, ସଙ୍ଖାରୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ, ୱିଞ୍ଞାଣୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ। ଉକ୍ଖିପ କୁମ୍ମଂ, ପଜହ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାୟାତି ଅୟମେତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ।

'''ଅସିସୂନା'ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ପଞ୍ଚନ୍ନେତଂ କାମଗୁଣାନଂ ଅଧିୱଚନଂ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟାନଂ ରୂପାନଂ ଇଟ୍ଠାନଂ କନ୍ତାନଂ ମନାପାନଂ ପିୟରୂପାନଂ କାମୂପସଂହିତାନଂ ରଜନୀୟାନଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟାନଂ ସଦ୍ଦାନଂ…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟାନଂ ଗନ୍ଧାନଂ…ପେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟାନଂ ରସାନଂ… ପେ… କାୟୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟାନଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାନଂ ଇଟ୍ଠାନଂ କନ୍ତାନଂ ମନାପାନଂ ପିୟରୂପାନଂ କାମୂପସଂହିତାନଂ ରଜନୀୟାନଂ। ଉକ୍ଖିପ ଅସିସୂନଂ, ପଜହ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାୟାତି ଅୟମେତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ।

'''ମଂସପେସୀ'ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ନନ୍ଦୀରାଗସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଉକ୍ଖିପ ମଂସପେସିଂ, ପଜହ ନନ୍ଦୀରାଗଂ; ଅଭିକ୍ଖଣ, ସୁମେଧ, ସତ୍ଥଂ ଆଦାୟାତି ଅୟମେତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ।

'''ନାଗୋ'ତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ଖୀଣାସୱସ୍ସେତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଧିୱଚନଂ। ତିଟ୍ଠତୁ ନାଗୋ, ମା ନାଗଂ ଘଟ୍ଟେସି; ନମୋ କରୋହି ନାଗସ୍ସାତି ଅୟମେତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ''ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନୋ ଆୟସ୍ମା କୁମାରକସ୍ସପୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୀତି।

ୱମ୍ମିକସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ତତିୟଂ।

୪। ରଥୱିନୀତସୁତ୍ତଂ

୨୫୨। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ୱିହରତି ୱେଳୁୱନେ କଲନ୍ଦକନିୱାପେ। ଅଥ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଜାତିଭୂମକା ଭିକ୍ଖୂ ଜାତିଭୂମିୟଂ ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନେ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''କୋ ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାତିଭୂମିୟଂ ଜାତିଭୂମକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଏୱଂ ସମ୍ଭାୱିତୋ – 'ଅତ୍ତନା ଚ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା, ଅତ୍ତନା ଚ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ସନ୍ତୁଟ୍ଠିକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା, ଅତ୍ତନା ଚ ପୱିୱିତ୍ତୋ ପୱିୱେକକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା, ଅତ୍ତନା ଚ ଅସଂସଟ୍ଠୋ ଅସଂସଗ୍ଗକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା, ଅତ୍ତନା ଚ ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ୱୀରିୟାରମ୍ଭକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା, ଅତ୍ତନା ଚ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ସୀଲସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା, ଅତ୍ତନା ଚ ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ସମାଧିସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା, ଅତ୍ତନା ଚ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା, ଅତ୍ତନା ଚ ୱିମୁତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନୋ ୱିମୁତ୍ତିସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା, ଅତ୍ତନା ଚ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନୋ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା, ଓୱାଦକୋ ୱିଞ୍ଞାପକୋ ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ସମାଦପକୋ ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନ'''ନ୍ତି? ''ପୁଣ୍ଣୋ ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତୋ ଜାତିଭୂମିୟଂ ଜାତିଭୂମକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଏୱଂ ସମ୍ଭାୱିତୋ – 'ଅତ୍ତନା ଚ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା, ଅତ୍ତନା ଚ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ… ପେ… ଓୱାଦକୋ ୱିଞ୍ଞାପକୋ ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ସମାଦପକୋ ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନ'''ନ୍ତି।

୨୫୩। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଅୱିଦୂରେ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଲାଭା ଆୟସ୍ମତୋ ପୁଣ୍ଣସ୍ସ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତସ୍ସ, ସୁଲଦ୍ଧଲାଭା ଆୟସ୍ମତୋ ପୁଣ୍ଣସ୍ସ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତସ୍ସ, ଯସ୍ସ ୱିଞ୍ଞୂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସତ୍ଥୁ ସମ୍ମୁଖା ଅନୁମସ୍ସ ଅନୁମସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି, ତଞ୍ଚ ସତ୍ଥା ଅବ୍ଭନୁମୋଦତି। ଅପ୍ପେୱ ନାମ ମୟମ୍ପି କଦାଚି କରହଚି ଆୟସ୍ମତା ପୁଣ୍ଣେନ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ

ସମାଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାମ [ସମାଗମଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ (କ।)], ଅପ୍ପେଵ ନାମ ସିୟା କୋଚିଦେଵ କଥାସଲ୍ଲାପୋ’’ତି।

୨୫୪। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ରାଜଗହେ ୟଥାଭିରନ୍ତଂ ଵିହରିତ୍ଵା ୟେନ ସାଵତ୍ଥି ତେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କାମି। ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ୟେନ ସାଵତ୍ଥି ତଦଵସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିୟଂ ଵିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ପୁଣ୍ଣୋ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତୋ – ‘‘ଭଗଵା କିର ସାଵତ୍ଥିଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ; ସାଵତ୍ଥିୟଂ ଵିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ’’ତି।

୨୫୫। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ପୁଣ୍ଣୋ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତୋ ସେନାସନଂ ସଂସାମେତ୍ଵା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାୟ ୟେନ ସାଵତ୍ଥି ତେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କାମି। ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ୟେନ ସାଵତ୍ଥି ଜେତଵନଂ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମୋ ୟେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପୁଣ୍ଣଂ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତଂ ଭଗଵା ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସେସି ସମାଦପେସି ସମୁତ୍ତେଜେସି ସମ୍ପହଂସେସି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ପୁଣ୍ଣୋ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ ସମାଦପିତୋ ସମୁତ୍ତେଜିତୋ ସମ୍ପହଂସିତୋ ଭଗଵତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ଵା ଅନୁମୋଦିତ୍ଵା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ଵା ୟେନ ଅନ୍ଧଵନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି ଦିଵାଵିହାରାୟ।

୨୫୬। ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ୟେନାୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ୟସ୍ସ ଖୋ ତ୍ଵଂ, ଆଵୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ପୁଣ୍ଣସ୍ସ ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୋ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତସ୍ସ ଅଭିଣ୍ହଂ କିତ୍ତୟମାନୋ ଅହୋସି, ସୋ ଭଗଵତା ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ ସମାଦପିତୋ ସମୁତ୍ତେଜିତୋ ସମ୍ପହଂସିତୋ ଭଗଵତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ଵା ଅନୁମୋଦିତ୍ଵା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ଵା ୟେନ ଅନ୍ଧଵନଂ ତେନ ପକ୍କନ୍ତୋ ଦିଵାଵିହାରାୟା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତରମାନରୂପୋ ନିସୀଦନଂ ଆଦାୟ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପୁଣ୍ଣଂ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତଂ ପିଟ୍ଠିତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ଅନୁବନ୍ଧି ସୀସାନୁଲୋକୀ। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ପୁଣ୍ଣୋ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତୋ ଅନ୍ଧଵନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ଵା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ଦିଵାଵିହାରଂ ନିସୀଦି। ଆୟସ୍ମାପି ଖୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ ଅନ୍ଧଵନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ଵା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ଦିଵାଵିହାରଂ ନିସୀଦି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ସାୟନ୍ହସମୟଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ଵୁଟ୍ଠିତୋ ୟେନାୟସ୍ମା ପୁଣ୍ଣୋ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଆୟସ୍ମତା ପୁଣ୍ଣେନ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ଵୀତିସାରେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପୁଣ୍ଣଂ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ –

୨୫୭। ‘‘ଭଗଵତି ନୋ, ଆଵୁସୋ, ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଵୁସ୍ସତୀ’’ତି?

‘‘ଏଵମାଵୁସୋ’’ତି।

‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସୀଲଵିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗଵତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଵୁସ୍ସତୀ’’ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆଵୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ପନାଵୁସୋ, ଚିତ୍ତଵିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗଵତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଵୁସ୍ସତୀ’’ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆଵୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ଦିଟ୍ଠିଵିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗଵତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଵୁସ୍ସତୀ’’ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆଵୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ପନାଵୁସୋ, କଙ୍ଖାଵିତରଣଵିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗଵତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଵୁସ୍ସତୀ’’ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ’’ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ପନାୱୁସୋ, ପଟିପଦାଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ’’ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ’’ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’’।

‘‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ’ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’ତି ୱଦେସି। ‘କିଂ ପନାୱୁସୋ, ଚିତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ’ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’ତି ୱଦେସି। ‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ…ପେ… କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ…ପେ… ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ…ପେ… ପଟିପଦାଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ…ପେ… କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ’ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ନୋ ହିଦଂ ଆୱୁସୋ’ତି ୱଦେସି। କିମତ୍ଥଂ ଚରହାୱୁସୋ, ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ’’ତି? ‘‘ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନତ୍ଥଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ’’ତି।

‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱିସୁଦ୍ଧି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’’ନ୍ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ପନାୱୁସୋ, ଚିତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’’ନ୍ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’’ନ୍ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ପନାୱୁସୋ କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’’ନ୍ତି ?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’’ନ୍ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ପନାୱୁସୋ, ପଟିପଦାଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’’ନ୍ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’’ନ୍ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ , ଆୱୁସୋ’’।

‘‘କିଂ ପନାୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଇମେହି ଧମ୍ମେହି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’’ନ୍ତି?

‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’’।

‘‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱିସୁଦ୍ଧି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’ତି ୱଦେସି। ‘କିଂ ପନାୱୁସୋ, ଚିତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’ତି ୱଦେସି। ‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି…ପେ… କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧି… ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି… ପଟିପଦାଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି… ‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’ତି ୱଦେସି। ‘କିଂ ପନାୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଇମେହି ଧମ୍ମେହି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ’ତି ୱଦେସି। ଯଥାକଥଂ ପନାୱୁସୋ, ଇମସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ’’ତି?

୨୫୮। ‘‘ସୀଲୱିସୁଦ୍ଧିଂ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ, ସୌପାଦାନଂୟେୱ ସମାନଂ ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ [ପଞ୍ଞାପେସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ୟା।) ଏୱମଞ୍ଞତ୍ଥପି]। ଚିତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧିଂ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ, ସୌପାଦାନଂୟେୱ ସମାନଂ ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ। ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧିଂ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ, ସୌପାଦାନଂୟେୱ ସମାନଂ ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ। କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧିଂ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ, ସୌପାଦାନଂୟେୱ ସମାନଂ ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ । ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧିଂ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ, ସୌପାଦାନଂୟେୱ ସମାନଂ ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ। ପଟିପଦାଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧିଂ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ, ସୌପାଦାନଂୟେୱ ସମାନଂ ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ। ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧିଂ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ, ସୌପାଦାନଂୟେୱ ସମାନଂ ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସ। ଅଞ୍ଞତ୍ର ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଇମେହି ଧମ୍ମେହି ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନଂ ଅଭୱିସ୍ସ, ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ପରିନିବ୍ବାୟେଯ୍ୟ। ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ହି, ଆୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଇମେହି ଧମ୍ମେହି। ତେନ ହାୱୁସୋ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି; ଉପମାୟପିଧେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି।

୨୫୯। ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ରଞ୍ଞୋ ପସେନଦିସ୍ସ କୋସଲସ୍ସ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ପଟିୱସନ୍ତସ୍ସ ସାକେତେ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଅଚ୍ଚାୟିକଂ କରଣୀୟଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ଅନ୍ତରା ଚ ସାୱତ୍ଥିଂ ଅନ୍ତରା ଚ ସାକେତଂ ସତ୍ତ ରଥୱିନୀତାନି ଉପଟ୍ଠପେୟ୍ୟୁଂ। ଅଥ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ରାଜା ପସେନଦି କୋସଲୋ ସାୱତ୍ଥିୟା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନ୍ତେପୁରଦ୍ୱାରା ପଠମଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହେୟ୍ୟ, ପଠମେନ ରଥୱିନୀତେନ ଦୁତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣେୟ୍ୟ, ପଠମଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ ଦୁତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହେୟ୍ୟ। ଦୁତିୟେନ ରଥୱିନୀତେନ ତତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣେୟ୍ୟ, ଦୁତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ତତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହେୟ୍ୟ। ତତିୟେନ ରଥୱିନୀତେନ ଚତୁତ୍ଥଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣେୟ୍ୟ, ତତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଚତୁତ୍ଥଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହେୟ୍ୟ। ଚତୁତ୍ଥେନ ରଥୱିନୀତେନ ପଞ୍ଚମଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣେୟ୍ୟ, ଚତୁତ୍ଥଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ପଞ୍ଚମଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହେୟ୍ୟ। ପଞ୍ଚମେନ ରଥୱିନୀତେନ ଛଟ୍ଠଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣେୟ୍ୟ, ପଞ୍ଚମଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଛଟ୍ଠଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହେୟ୍ୟ। ଛଟ୍ଠେନ ରଥୱିନୀତେନ ସତ୍ତମଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣେୟ୍ୟ, ଛଟ୍ଠଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ସତ୍ତମଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହେୟ୍ୟ। ସତ୍ତମେନ ରଥୱିନୀତେନ ସାକେତଂ ଅନୁପାପୁଣେୟ୍ୟ ଅନ୍ତେପୁରଦ୍ୱାରଂ। ତମେନଂ ଅନ୍ତେପୁରଦ୍ୱାରଗତଂ ସମାନଂ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟୁଂ – ‘ଇମିନା ତ୍ୱଂ, ମହାରାଜ, ରଥୱିନୀତେନ ସାୱତ୍ଥିୟା ସାକେତଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ଅନ୍ତେପୁରଦ୍ୱାର’ନ୍ତି ? କଥଂ ବ୍ୟାକରମାନୋ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ରାଜା ପସେନଦି କୋସଲୋ ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ ବ୍ୟାକରମାନୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ରାଜା ପସେନଦି କୋସଲୋ ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ – ‘ଇଧ ମେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ପଟିୱସନ୍ତସ୍ସ ସାକେତେ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଅଚ୍ଚାୟିକଂ କରଣୀୟଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜି [ଉପ୍ପଜ୍ଜତି (କ।)]। ତସ୍ସ ମେ ଅନ୍ତରା ଚ ସାୱତ୍ଥିଂ ଅନ୍ତରା ଚ ସାକେତଂ ସତ୍ତ ରଥୱିନୀତାନି ଉପଟ୍ଠପେସୁଂ। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ ସାୱତ୍ଥିୟା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନ୍ତେପୁରଦ୍ୱାରା ପଠମଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହିଂ। ପଠମେନ ରଥୱିନୀତେନ ଦୁତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣିଂ, ପଠମଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିଂ ଦୁତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହିଂ। ଦୁତିୟେନ ରଥୱିନୀତେନ ତତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣିଂ, ଦୁତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିଂ, ତତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହିଂ। ତତିୟେନ ରଥୱିନୀତେନ ଚତୁତ୍ଥଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣିଂ, ତତିୟଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହିଂ। ଚତୁତ୍ଥେନ ରଥୱିନୀତେନ ପଞ୍ଚମଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣିଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିଂ, ପଞ୍ଚମଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହିଂ। ପଞ୍ଚମେନ ରଥୱିନୀତେନ ଛଟ୍ଠଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣିଂ, ପଞ୍ଚମଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିଂ, ଛଟ୍ଠଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହିଂ। ଛଟ୍ଠେନ

ରଥୱିନୀତେନ ସତ୍ତମଂ ରଥୱିନୀତଂ ପାପୁଣିଂ, ଛଟ୍ଠଂ ରଥୱିନୀତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିଂ, ସତ୍ତମଂ ରଥୱିନୀତଂ ଅଭିରୁହିଂ। ସତ୍ତମେନ ରଥୱିନୀତେନ ସାକେତଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ଅନ୍ତେପୁରଦ୍ୱାର'ନ୍ତି। ଏୱଂ ବ୍ୟାକରମାନୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ରାଜା ପସେନଦି କୋସଲୋ ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟା''ତି।

''ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱିସୁଦ୍ଧି ଯାୱଦେୱ ଚିତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥା, ଚିତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧି ଯାୱଦେୱ ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥା, ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧି ଯାୱଦେୱ କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥା, କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧି ଯାୱଦେୱ ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥା, ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ଯାୱଦେୱ ପଟିପଦାଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥା, ପଟିପଦାଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ଯାୱଦେୱ ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧତ୍ଥା, ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ଯାୱଦେୱ ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନତ୍ଥା। ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନତ୍ଥଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି।

୨୬୦। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପୁଣ୍ଣଂ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କୋନାମୋ ଆୟସ୍ମା, କଥଞ୍ଚ ପନାୟସ୍ମନ୍ତଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଜାନନ୍ତୀ''ତି? ''ପୁଣ୍ଣୋତି ଖୋ ମେ, ଆୱୁସୋ, ନାମଂ; ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତୋତି ଚ ପନ ମଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଜାନନ୍ତୀ''ତି। ''ଅଚ୍ଛରିୟଂ, ଆୱୁସୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଆୱୁସୋ! ଯଥା ତଂ ସୁତୱତା ସାୱକେନ ସମ୍ମଦେୱ ସତ୍ଥୁସାସନଂ ଆଜାନନ୍ତେନ, ଏୱମେୱ ଆୟସ୍ମତା ପୁଣ୍ଣେନ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତେନ ଗମ୍ଭୀରା ଗମ୍ଭୀରପଞ୍ହା ଅନୁମସ୍ସ ଅନୁମସ୍ସ ବ୍ୟାକତା। ଲାଭା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ସୁଲଦ୍ଧଲାଭା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ଯେ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପୁଣ୍ଣଂ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତଂ ଲଭନ୍ତି ଦସ୍ସନାୟ, ଲଭନ୍ତି ପୟିରୁପାସନାୟ। ଚେଲଣ୍ଡୁକେନ [ଚେଲଣ୍ଡକେନ (କ।), ଚେଲଣ୍ଡୁପେକେନ (?)] ଚେପି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପୁଣ୍ଣଂ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତଂ ମୁଦ୍ଧନା ପରିହରନ୍ତା ଲଭେୟ୍ୟୁଂ ଦସ୍ସନାୟ, ଲଭେୟ୍ୟୁଂ ପୟିରୁପାସନାୟ, ତେସମ୍ପି ଲାଭା ତେସମ୍ପି ସୁଲଦ୍ଧଂ, ଅମ୍ହାକମ୍ପି ଲାଭା ଅମ୍ହାକମ୍ପି ସୁଲଦ୍ଧଂ, ଯେ ମୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପୁଣ୍ଣଂ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତଂ ଲଭାମ ଦସ୍ସନାୟ, ଲଭାମ ପୟିରୁପାସନାୟା''ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ପୁଣ୍ଣୋ ମନ୍ତାଣିପୁତ୍ତୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କୋ ନାମୋ ଆୟସ୍ମା, କଥଞ୍ଚ ପନାୟସ୍ମନ୍ତଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଜାନନ୍ତୀ''ତି? ''ଉପତିସ୍ସୋତି ଖୋ ମେ, ଆୱୁସୋ, ନାମଂ; ସାରିପୁତ୍ତୋତି ଚ ପନ ମଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଜାନନ୍ତୀ''ତି। ''ସତ୍ଥୁକପ୍ପେନ ୱତ କିର, ଭୋ [ଖୋ (କ।)], ସାୱକେନ ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତୟମାନା ନ ଜାନିମ୍ହ – 'ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ'ତି। ସଚେ ହି ମୟଂ ଜାନେୟ୍ୟାମ 'ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ'ତି, ଏତ୍ତକମ୍ପି ନୋ ନପ୍ପଟିଭାସେୟ୍ୟ [ନପ୍ପଟିଭେୟ୍ୟ (?)]। ଅଚ୍ଛରିୟଂ, ଆୱୁସୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଆୱୁସୋ! ଯଥା ତଂ ସୁତୱତା ସାୱକେନ ସମ୍ମଦେୱ ସତ୍ଥୁସାସନଂ ଆଜାନନ୍ତେନ, ଏୱମେୱ ଆୟସ୍ମତା ସାରିପୁତ୍ତେନ ଗମ୍ଭୀରା ଗମ୍ଭୀରପଞ୍ହା ଅନୁମସ୍ସ ଅନୁମସ୍ସ ପୁଚ୍ଛିତା। ଲାଭା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ସୁଲଦ୍ଧଲାଭା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ଯେ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଲଭନ୍ତି ଦସ୍ସନାୟ, ଲଭନ୍ତି ପୟିରୁପାସନାୟ। ଚେଲଣ୍ଡୁକେନ ଚେପି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ମୁଦ୍ଧନା ପରିହରନ୍ତା ଲଭେୟ୍ୟୁଂ ଦସ୍ସନାୟ, ଲଭେୟ୍ୟୁଂ ପୟିରୁପାସନାୟ, ତେସମ୍ପି ଲାଭା ତେସମ୍ପି ସୁଲଦ୍ଧଂ, ଅମ୍ହାକମ୍ପି ଲାଭା ଅମ୍ହାକମ୍ପି ସୁଲଦ୍ଧଂ, ଯେ ମୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଲଭାମ ଦସ୍ସନାୟ, ଲଭାମ ପୟିରୁପାସନାୟା''ତି।

ଇତିହ ତେ ଉଭୋପି ମହାନାଗା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ସୁଭାସିତଂ ସମନୁମୋଦିଂସୂତି।

ରଥୱିନୀତସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ନିୱାପସୁତ୍ତଂ

୨୬୧। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଭିକ୍ଖୱୋ''ତି। ''ଭଦନ୍ତେ''ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ନ , ଭିକ୍ଖୱେ, ନେୱାପିକୋ ନିୱାପଂ ନିୱପତି ମିଗଜାତାନଂ – 'ଇମଂ ମେ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମିଗଜାତା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତା ଦୀଘାୟୁକା ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଚିରଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ଯାପେନ୍ତୂ'ତି। ଏୱଞ୍ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନେୱାପିକୋ ନିୱାପଂ ନିୱପତି ମିଗଜାତାନଂ – 'ଇମଂ ମେ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମିଗଜାତା ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି, ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି, ମତ୍ତା ସମାନା ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି, ପମତ୍ତା ସମାନା ଯଥାକାମକରଣୀୟା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଇମସ୍ମିଂ ନିୱାପେ'ତି।

୨୬୨। ''ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମା ମିଗଜାତା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ, ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ମତ୍ତା ସମାନା ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ପମତ୍ତା ସମାନା ଯଥାକାମକରଣୀୟା ଅହେସୁଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମା ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା।

୨୬୩। ‘‘ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯା ମିଗଜାତା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – ‘ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ମତ୍ତା ସମାନା ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ପମତ୍ତା ସମାନା ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ। ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ପଟିୱିରମେଯ୍ୟାମ, ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରେଯ୍ୟାମା’ତି। ତେ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ପଟିୱିରମିଂସୁ, ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରିଂସୁ। ତେସଂ ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ, ତିଣୋଦକସଙ୍ଖଯେ, ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତୋ କାଯୋ ହୋତି। ତେସଂ ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତକାଯାନଂ ବଲୱୀରିଯଂ ପରିହାଯି। ବଲୱୀରିଯେ ପରିହୀନେ ତମେୱ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ପଚ୍ଚାଗମିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ମତ୍ତା ସମାନା ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ପମତ୍ତା ସମାନା ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯାପି ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା।

୨୬୪। ‘‘ତତ୍ର , ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯା ମିଗଜାତା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – ‘ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ… ପେ… ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯେପି ତେ ଦୁତିଯା ମିଗଜାତା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ…ପେ… ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ପଟିୱିରମେଯ୍ୟାମ, ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରେଯ୍ୟାମାତି। ତେ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ପଟିୱିରମିଂସୁ, ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରିଂସୁ। ତେସଂ ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ତିଣୋଦକସଙ୍ଖଯେ ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତୋ କାଯୋ ହୋତି। ତେସଂ ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତକାଯାନଂ ବଲୱୀରିଯଂ ପରିହାଯି। ବଲୱୀରିଯେ ପରିହୀନେ ତମେୱ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ପଚ୍ଚାଗମିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ମତ୍ତା ସମାନା ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ପମତ୍ତା ସମାନା ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ। ଏୱଞ୍ହି ତେ ଦୁତିଯାପି ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଉପନିସ୍ସାଯ ଆସଯଂ କପ୍ପେଯ୍ୟାମ। ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଭୱିସ୍ସାମ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ’ତି। ତେ ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଉପନିସ୍ସାଯ ଆସଯଂ କପ୍ପଯିଂସୁ। ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ, ତେ ତତ୍ଥ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ।

‘‘ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ନେୱାପିକସ୍ସ ଚ ନେୱାପିକପରିସାଯ ଚ ଏତଦହୋସି – ‘ସଠାସ୍ସୁନାମିମେ ତତିଯା ମିଗଜାତା କେତବିନୋ, ଇଦ୍ଧିମନ୍ତାସ୍ସୁନାମିମେ ତତିଯା ମିଗଜାତା ପରଜନା; ଇମଞ୍ଚ ନାମ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ନ ଚ ନେସଂ ଜାନାମ ଆଗତିଂ ୱା ଗତିଂ ୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଇମଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମହତୀହି ଦଣ୍ଡୱାକରାହି [ଦଣ୍ଡୱାଗୁରାହି (ସ୍ୟା।)] ସମନ୍ତା ସପ୍ପଦେସଂ ଅନୁପରିୱାରେଯ୍ୟାମ – ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତତିଯାନଂ ମିଗଜାତାନଂ ଆସଯଂ ପସ୍ସେଯ୍ୟାମ, ଯତ୍ଥ ତେ ଗାହଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି। ତେ ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମହତୀହି ଦଣ୍ଡୱାକରାହି ସମନ୍ତା ସପ୍ପଦେସଂ ଅନୁପରିୱାରେସୁଂ। ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନେୱାପିକୋ ଚ ନେୱାପିକପରିସା ଚ ତତିଯାନଂ ମିଗଜାତାନଂ ଆସଯଂ, ଯତ୍ଥ ତେ ଗାହଂ ଅଗମଂସୁ। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯାପି ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା।

୨୬୫। ‘‘ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥା ମିଗଜାତା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – ‘ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା…ପେ… ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯେପି ତେ ଦୁତିଯା ମିଗଜାତା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ ‘ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା…ପେ… ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ପଟିୱିରମେଯ୍ୟାମ, ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରେଯ୍ୟାମା’ତି। ତେ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ପଟିୱିରମିଂସୁ…ପେ… ଏୱଞ୍ହି ତେ ଦୁତିଯାପି ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯେପି ତେ ତତିଯା ମିଗଜାତା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ ‘ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା…ପେ… ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯେପି ତେ ଦୁତିଯା ମିଗଜାତା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ ‘ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା…ପେ… ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ପଟିୱିରମେଯ୍ୟାମ, ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରେଯ୍ୟାମା’ତି। ତେ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ପଟିୱିରମିଂସୁ…

ପେ… ଏୱଞ୍ହି ତେ ଦୁତିଯାପି ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଉପନିସ୍ସାଯ ଆସଯଂ କପ୍ପେଯ୍ଯାମ, ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଭୱିସ୍ସାମ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ'ତି। ତେ ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଉପନିସ୍ସାଯ ଆସଯଂ କପ୍ପଯିଂସୁ, ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ, ତେ ତତ୍ଥ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ।

''ତତ୍ର ନେୱାପିକସ୍ସ ଚ ନେୱାପିକପରିସାଯ ଚ ଏତଦହୋସି – 'ସଠାସ୍ସୁନାମିମେ ତତିଯା ମିଗଜାତା କେତବିନୋ, ଇଦ୍ଧିମନ୍ତାସ୍ସୁନାମିମେ ତତିଯା ମିଗଜାତା ପରଜନା, ଇମଞ୍ଚ ନାମ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି। ନ ଚ ନେସଂ ଜାନାମ ଆଗତିଂ ୱା ଗତିଂ ୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଇମଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମହତୀତି ଦଣ୍ଡୱାକରାହି ସମନ୍ତା ସପ୍ପଦେସଂ ଅନୁପରିୱାରେଯ୍ଯାମ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତତିଯାନଂ ମିଗଜାତାନଂ ଆସଯଂ ପସ୍ସେଯ୍ଯାମ, ଯତ୍ଥ ତେ ଗାହଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯୁ'ନ୍ତି। ତେ ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମହତୀତି ଦଣ୍ଡୱାକରାହି ସମନ୍ତା ସପ୍ପଦେସଂ ଅନୁପରିୱାରେସୁଂ। ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଖୋ ନେୱାପିକୋ ଚ ନେୱାପିକପରିସା ଚ ତତିଯାନଂ ମିଗଜାତାନଂ ଆସଯଂ, ଯତ୍ଥ ତେ ଗାହଂ ଅଗମଂସୁ। ଏୱଞ୍ହି ତେ ତତିଯାପି ମିଗଜାତା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯତ୍ଥ ଅଗତି ନେୱାପିକସ୍ସ ଚ ନେୱାପିକପରିସାଯ ଚ ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେଯ୍ଯାମ, ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଭୱିସ୍ସାମ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ'ତି। ତେ ଯତ୍ଥ ଅଗତି ନେୱାପିକସ୍ସ ଚ ନେୱାପିକପରିସାଯ ଚ ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପଯିଂସୁ। ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ, ତେ ତତ୍ଥ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ନେୱାପିକସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ।

''ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ନେୱାପିକସ୍ସ ଚ ନେୱାପିକପରିସାଯ ଚ ଏତଦହୋସି – 'ସଠାସ୍ସୁନାମିମେ ଚତୁତ୍ଥା ମିଗଜାତା କେତବିନୋ, ଇଦ୍ଧିମନ୍ତାସ୍ସୁନାମିମେ ଚତୁତ୍ଥା ମିଗଜାତା ପରଜନା। ଇମଞ୍ଚ ନାମ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ନ ଚ ନେସଂ ଜାନାମ ଆଗତିଂ ୱା ଗତିଂ ୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଇମଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମହତୀହି ଦଣ୍ଡୱାକରାହି ସମନ୍ତା ସପ୍ପଦେସଂ ଅନୁପରିୱାରେଯ୍ଯାମ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଚତୁତ୍ଥାନଂ ମିଗଜାତାନଂ ଆସଯଂ ପସ୍ସେଯ୍ଯାମ ଯତ୍ଥ ତେ ଗାହଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯୁ'ନ୍ତି। ତେ ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମହତୀହି ଦଣ୍ଡୱାକରାହି ସମନ୍ତା ସପ୍ପଦେସଂ ଅନୁପରିୱାରେସୁଂ। ନେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଦ୍ଦସଂସୁ ନେୱାପିକୋ ଚ ନେୱାପିକପରିସା ଚ ଚତୁତ୍ଥାନଂ ମିଗଜାତାନଂ ଆସଯଂ, ଯତ୍ଥ ତେ ଗାହଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯୁଂ। ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ନେୱାପିକସ୍ସ ଚ ନେୱାପିକପରିସାଯ ଚ ଏତଦହୋସି – 'ସଚେ ଖୋ ମଯଂ ଚତୁତ୍ଥେ ମିଗଜାତେ ଘଟ୍ଟେସ୍ସାମ, ତେ ଘଟ୍ଟିତା ଅଞ୍ଞେ ଘଟ୍ଟିସ୍ସନ୍ତି ତେ ଘଟ୍ଟିତା ଅଞ୍ଞେ ଘଟ୍ଟିସ୍ସନ୍ତି। ଏୱଂ ଇମଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ସବ୍ବସୋ ମିଗଜାତା ପରିମୁଞ୍ଚିସ୍ସନ୍ତି। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଚତୁତ୍ଥେ ମିଗଜାତେ ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖେଯ୍ଯାମା'ତି। ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖିଂସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନେୱାପିକୋ ଚ ନେୱାପିକପରିସା ଚ ଚତୁତ୍ଥେ ମିଗଜାତେ। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥା ମିଗଜାତା ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ନେୱାପିକସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା।

୨୬୬। ''ଉପମା ଖୋ ମେ ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କତା ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନାଯ। ଅଯଂ ଚେୱେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ – ନିୱାପୋତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନେତଂ କାମଗୁଣାନଂ ଅଧିୱଚନଂ। ନେୱାପିକୋତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାରସ୍ସେତଂ ପାପିମତୋ ଅଧିୱଚନଂ। ନେୱାପିକପରିସାତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାରପରିସାଯେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ମିଗଜାତାତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ।

୨୬୭। ''ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ମତ୍ତା ସମାନା ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ପମତ୍ତା ସମାନା ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ମାରସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ ଅମୁସ୍ମିଞ୍ଚ ଲୋକାମିସେ । ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ସେଯ୍ଯଥାପି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମା ମିଗଜାତା ତଥୂପମେ ଅହଂ ଇମେ ପଠମେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ ୱଦାମି।

୨୬୮। ''ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – 'ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ମତ୍ତା ସମାନା ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ପମତ୍ତା ସମାନା ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ମାରସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ ଅମୁସ୍ମିଞ୍ଚ ଲୋକାମିସେ। ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା

ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ଲୋକାମିସା ପଟିୱିରମେଯ୍ୟାମ, ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରେଯ୍ୟାମା'ତି। ତେ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ଲୋକାମିସା ପଟିୱିରମିଂସୁ, ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରେଯ୍ୟାମାତି। ତେ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ଲୋକାମିସା ପଟିୱିରମିଂସୁ, ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ସାକଭକ୍ଖାପି ଅହେସୁଂ, ସାମାକଭକ୍ଖାପି ଅହେସୁଂ, ନୀୱାରଭକ୍ଖାପି ଅହେସୁଂ, ଦଦ୍ଦୁଲଭକ୍ଖାପି ଅହେସୁଂ, ହଟଭକ୍ଖାପି ଅହେସୁଂ, କଣଭକ୍ଖାପି ଅହେସୁଂ, ଆଚାମଭକ୍ଖାପି ଅହେସୁଂ, ପିଞ୍ଞାକଭକ୍ଖାପି ଅହେସୁଂ, ତିଣଭକ୍ଖାପି ଅହେସୁଂ, ଗୋମଯଭକ୍ଖାପି ଅହେସୁଂ, ୱନମୂଲଫଲାହାରା ଯାପେସୁଂ ପୱତ୍ତଫଲଭୋଜୀ।

''ତେସଂ ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ, ତିଣୋଦକସଙ୍ଖଯେ, ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତୋ କାଯୋ ହୋତି। ତେସଂ ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତକାଯାନଂ ବଲୱୀରିଯଂ ପରିହାଯି। ବଲୱୀରିଯେ ପରିହୀନେ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ପରିହାଯି। ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ପରିହୀନାଯ ତମେୱ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ପଚ୍ଚାଗମିଂସୁ ତାନି ଚ ଲୋକାମିସାନି। ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ମତ୍ତା ସମାନା ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ପମତ୍ତା ସମାନା ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ମାରସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ ଅମୁସ୍ମିଞ୍ଚ ଲୋକାମିସେ। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯାପି ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ସେଯ୍ୟଥାପି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯା ମିଗଜାତା ତଥୂପମେ ଅହଂ ଇମେ ଦୁତିଯେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ ୱଦାମି।

୨୬୯। ''ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – 'ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି…ପେ…। ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯେପି ତେ ଦୁତିଯା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – 'ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି…ପେ…। ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ଲୋକାମିସା ପଟିୱିରମେଯ୍ୟାମ, ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରେଯ୍ୟାମା'ତି। ତେ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ଲୋକାମିସା ପଟିୱିରମିଂସୁ। ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ସାକଭକ୍ଖାପି ଅହେସୁଂ…ପେ… ପୱତ୍ତଫଲଭୋଜୀ। ତେସଂ ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ତିଣୋଦକସଙ୍ଖଯେ ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତୋ କାଯୋ ହୋତି। ତେସଂ ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତକାଯାନଂ ବଲୱୀରିଯଂ ପରିହାଯି, ବଲୱୀରିଯେ ପରିହୀନେ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ପରିହାଯି, ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ପରିହୀନାଯ ତମେୱ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ପଚ୍ଚାଗମିଂସୁ ତାନି ଚ ଲୋକାମିସାନି। ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ମତ୍ତା ସମାନା ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ପମତ୍ତା ସମାନା ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ମାରସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ ଅମୁସ୍ମିଞ୍ଚ ଲୋକାମିସେ। ଏୱଞ୍ହି ତେ ଦୁତିଯାପି ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଉପନିସ୍ସାଯ ଆସଯଂ କପ୍ପେଯ୍ୟାମ, ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଭୱିସ୍ସାମ ମାରସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ ଅମୁସ୍ମିଞ୍ଚ ଲୋକାମିସେ''ତି।

''ତେ ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଉପନିସ୍ସାଯ ଆସଯଂ କପ୍ପଯିଂସୁ। ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ମାରସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ ଅମୁସ୍ମିଞ୍ଚ ଲୋକାମିସେ । ଅପି ଚ ଖୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକା ଅହେସୁଂ – ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ ଇତିପି, ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ ଇତିପି; ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋ ଇତିପି, ଅନନ୍ତୱା ଲୋକୋ ଇତିପି; ତଂ ଜୀୱଂ ତଂ ସରୀରଂ ଇତିପି, ଅଞ୍ଞଂ ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀରଂ ଇତିପି; ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା ଇତିପି, ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା ଇତିପି, ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା ଇତିପି, ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା ଇତିପି । ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯାପି ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ସେଯ୍ୟଥାପି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯା ମିଗଜାତା ତଥୂପମେ ଅହଂ ଇମେ ତତିଯେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ ୱଦାମି।

୨୭୦। ''ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – 'ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ… ପେ…। ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯେପି ତେ ଦୁତିଯା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ – 'ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା…ପେ…। ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ସବ୍ବସୋ

ନିୱାପଭୋଜନା ଲୋକାମିସା ପଟିୱିରମେୟ୍ୟାମ ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରେୟ୍ୟାମା’ତି। ତେ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ଲୋକାମିସା ପଟିୱିରମିଂସୁ…ପେ…। ଏୱଞ୍ହି ତେ ଦୁତିଯାପି ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯେପି ତେ ତତିଯା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା …ପେ…। ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯେପି ତେ ଦୁତିଯା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂ ସମଚିନ୍ତେସୁଂ ଯେ ଖୋ ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା…ପେ…। ଏୱଞ୍ହି ତେ ପଠମା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ଲୋକାମିସା ପଟିୱିରମେୟ୍ୟାମ, ଭଯଭୋଗା ପଟିୱିରତା ଅରଞ୍ଞାଯତନାନି ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ୱିହରେୟ୍ୟାମା’ତି। ତେ ସବ୍ବସୋ ନିୱାପଭୋଜନା ଲୋକାମିସା ପଟିୱିରମିଂସୁ…ପେ…। ଏୱଞ୍ହି ତେ ଦୁତିଯାପି ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଉପନିସ୍ସାଯ ଆସଯଂ କପ୍ପେଯ୍ୟାମ। ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଭୱିସ୍ସାମ ମାରସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ ଅମୁସ୍ମିଞ୍ଚ ଲୋକାମିସେତି।

‘‘ତେ ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଉପନିସ୍ସାଯ ଆସଯଂ କପ୍ପଯିଂସୁ। ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ତେ ତତ୍ଥ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ। ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ। ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ମାରସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ ଅମୁସ୍ମିଞ୍ଚ ଲୋକାମିସେ। ଅପି ଚ ଖୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକା ଅହେସୁଂ ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ ଇତିପି…ପେ… ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା ଇତିପି। ଏୱଞ୍ହି ତେ ତତିଯାପି ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯତ୍ଥ ଅଗତି ମାରସ୍ସ ଚ ମାରପରିସାଯ ଚ ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେଯ୍ୟାମ। ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଭୱିସ୍ସାମ ମାରସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ ଅମୁସ୍ମିଞ୍ଚ ଲୋକାମିସେତି।

‘‘ତେ ଯତ୍ଥ ଅଗତି ମାରସ୍ସ ଚ ମାରପରିସାଯ ଚ ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପଯିଂସୁ। ତତ୍ରାସଯଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅମୁଂ ନିୱାପଂ ନିୱୁତ୍ତଂ ମାରସ୍ସ ଅମୂନି ଚ ଲୋକାମିସାନି ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିଂସୁ, ତେ ତତ୍ଥ ଅନନୁପଖଜ୍ଜ ଅମୁଚ୍ଛିତା ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜମାନା ନ ମଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ଅମତ୍ତା ସମାନା ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ସମାନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀଯା ଅହେସୁଂ ମାରସ୍ସ ଅମୁସ୍ମିଂ ନିୱାପେ ଅମୁସ୍ମିଞ୍ଚ ଲୋକାମିସେ। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ପରିମୁଚ୍ଚିଂସୁ ମାରସ୍ସ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱା। ସେୟ୍ୟଥାପି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥା ମିଗଜାତା ତଥୂପମେ ଅହଂ ଇମେ ଚତୁତ୍ଥେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ ୱଦାମି।

୨୭୧। ‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଗତି ମାରସ୍ସ ଚ ମାରପରିସାଯ ଚ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନ୍ଧମକାସି ମାରଂ, ଅପଦଂ ୱଧିତ୍ୱା ମାରଚକ୍ଖୁଂ ଅଦସ୍ସନଂ ଗତୋ ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ, ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତି ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ‘ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ’ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା, ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନ୍ଧମକାସି ମାରଂ, ଅପଦଂ ୱଧିତ୍ୱା ମାରଚକ୍ଖୁଂ ଅଦସ୍ସନଂ ଗତୋ ପାପିମତୋ ତିଣ୍ଣୋ ଲୋକେ ୱିସତ୍ତିକ’’ନ୍ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ନିୱାପସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ପାସରାସିସୁତ୍ତଂ

୨୭୨। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ସାୱତ୍ଥିଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସି। ଅଥ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଚିରସ୍ସୁତା ନୋ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖା ଧମ୍ମୀ କଥା। ସାଧୁ ମଯଂ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଲଭେଯ୍ୟାମ ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖା ଧମ୍ମିଂ କଥଂ ସୱନାଯା’’ତି। ‘‘ତେନ ହାଯସ୍ମନ୍ତୋ ଯେନ ରମ୍ମକସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅସ୍ସମୋ ତେନୁପସଙ୍କମଥ; ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଲଭେଯ୍ୟାଥ ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖା ଧମ୍ମିଂ କଥଂ ସୱନାଯା’’ତି। ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆଯାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ପୁବ୍ବାରାମୋ ମିଗାରମାତୁପାସାଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମ ଦିୱାୱିହାରାଯା’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମତା ଆନନ୍ଦେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ପୁବ୍ବାରାମୋ ମିଗାରମାତୁପାସାଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମି ଦିୱାୱିହାରାଯ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆଯାମାନନ୍ଦ, ଯେନ ପୁବ୍ବକୋଟ୍ଠକୋ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମ ଗତ୍ତାନି ପରିସିଞ୍ଚିତୁ’’ନ୍ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି।

୨୭୩। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମତା ଆନନ୍ଦେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ପୁବ୍ବକୋଟ୍ଠକୋ ତେନୁପସଙ୍କମି ଗତ୍ତାନି ପରିସିଞ୍ଚିତୁଂ। ପୁବ୍ବକୋଟ୍ଠକେ ଗତ୍ତାନି ପରିସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିତ୍ୱା ଏକଚୀୱରୋ ଅଟ୍ଠାସି ଗତ୍ତାନି ପୁବ୍ବାପଯମାନୋ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ରମ୍ମକସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅସ୍ସମୋ ଅୱିଦୂରେ। ରମଣୀଯୋ, ଭନ୍ତେ, ରମ୍ମକସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅସ୍ସମୋ; ପାସାଦିକୋ, ଭନ୍ତେ, ରମ୍ମକସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅସ୍ସମୋ। ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଯେନ ରମ୍ମକସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅସ୍ସମୋ ତେନୁପସଙ୍କମତୁ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯା’’ତି। ଅଧିୱାସେସି ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଯେନ ରମ୍ମକସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅସ୍ସମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ରମ୍ମକସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅସ୍ସମେ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଅଟ୍ଠାସି କଥାପରିଯୋସାନଂ ଆଗମଯମାନୋ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା କଥାପରିଯୋସାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଉକ୍କାସିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗଳଂ ଆକୋଟେସି। ୱିୱରିଂସୁ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଦ୍ୱାରଂ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ରମ୍ମକସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅସ୍ସମଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘କାଯନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି କଥାଯ ସନ୍ନିସିନ୍ନା? କା ଚ ପନ ୱୋ ଅନ୍ତରାକଥା ୱିପ୍ପକତା’’ତି ? ‘‘ଭଗୱନ୍ତମେୱ ଖୋ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଆରବ୍ଭ ଧମ୍ମୀ କଥା ୱିପ୍ପକତା, ଅଥ ଭଗୱା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ’’ତି। ‘‘ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ! ଏତଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହାକଂ ପତିରୂପଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତାନଂ ଯଂ ତୁମ୍ହେ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ନିସୀଦେଯ୍ୟାଥ। ସନ୍ନିପତିତାନଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦ୍ୱଯଂ କରଣୀଯଂ – ଧମ୍ମୀ ୱା କଥା, ଅରିଯୋ ୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱୋ’’।

୨୭୪। ''ଦ୍ୱେମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିଯେସନା – ଅରିଯା ଚ ପରିଯେସନା, ଅନରିଯା ଚ ପରିଯେସନା।

''କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନରିଯା ପରିଯେସନା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅତ୍ତନା ଜାତିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜାତିଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି, ଅତ୍ତନା ଜରାଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜରାଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି, ଅତ୍ତନା ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି, ଅତ୍ତନା ମରଣଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ମରଣଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି, ଅତ୍ତନା ସୋକଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସୋକଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି, ଅତ୍ତନା ସଂକିଲେସଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସଂକିଲେସଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି।

''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାତିଧମ୍ମଂ ୱଦେଥ? ପୁତ୍ତଭରିଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାତିଧମ୍ମଂ, ଦାସିଦାସଂ ଜାତିଧମ୍ମଂ, ଅଜେଳକଂ ଜାତିଧମ୍ମଂ, କୁକ୍କୁଟସୂକରଂ ଜାତିଧମ୍ମଂ, ହତ୍ଥିଗୱାସ୍ସୱଳୱଂ ଜାତିଧମ୍ମଂ, ଜାତରୂପରଜତଂ ଜାତିଧମ୍ମଂ। ଜାତିଧମ୍ମା ହେତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପଧଯୋ। ଏତ୍ଥାଯଂ ଗଥିତୋ [ଗଧୀତୋ (ସ୍ୟା। କ।)] ମୁଚ୍ଛିତୋ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ଅତ୍ତନା ଜାତିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜାତିଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି।

''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜରାଧମ୍ମଂ ୱଦେଥ? ପୁତ୍ତଭରିଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜରାଧମ୍ମଂ, ଦାସିଦାସଂ ଜରାଧମ୍ମଂ, ଅଜେଳକଂ ଜରାଧମ୍ମଂ, କୁକ୍କୁଟସୂକରଂ ଜରାଧମ୍ମଂ, ହତ୍ଥିଗୱାସ୍ସୱଳୱଂ ଜରାଧମ୍ମଂ , ଜାତରୂପରଜତଂ ଜରାଧମ୍ମଂ। ଜରାଧମ୍ମା ହେତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପଧଯୋ। ଏତ୍ଥାଯଂ ଗଥିତୋ ମୁଚ୍ଛିତୋ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ଅତ୍ତନା ଜରାଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜରାଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି।

''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମଂ ୱଦେଥ? ପୁତ୍ତଭରିଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମଂ, ଦାସିଦାସଂ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମଂ, ଅଜେଳକଂ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମଂ, କୁକ୍କୁଟସୂକରଂ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମଂ, ହତ୍ଥିଗୱାସ୍ସୱଳୱଂ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମଂ। ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମା ହେତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପଧଯୋ। ଏତ୍ଥାଯଂ ଗଥିତୋ ମୁଚ୍ଛିତୋ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ଅତ୍ତନା ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି।

''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମରଣଧମ୍ମଂ ୱଦେଥ? ପୁତ୍ତଭରିଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମରଣଧମ୍ମଂ, ଦାସିଦାସଂ ମରଣଧମ୍ମଂ, ଅଜେଳକଂ ମରଣଧମ୍ମଂ, କୁକ୍କୁଟସୂକରଂ ମରଣଧମ୍ମଂ, ହତ୍ଥିଗୱାସ୍ସୱଳୱଂ ମରଣଧମ୍ମଂ। ମରଣଧମ୍ମା ହେତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପଧଯୋ। ଏତ୍ଥାଯଂ ଗଥିତୋ ମୁଚ୍ଛିତୋ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ଅତ୍ତନା ମରଣଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ମରଣଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି।

''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋକଧମ୍ମଂ ୱଦେଥ? ପୁତ୍ତଭରିଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋକଧମ୍ମଂ, ଦାସିଦାସଂ ସୋକଧମ୍ମଂ, ଅଜେଳକଂ ସୋକଧମ୍ମଂ, କୁକ୍କୁଟସୂକରଂ ସୋକଧମ୍ମଂ, ହତ୍ଥିଗୱାସ୍ସୱଳୱଂ ସୋକଧମ୍ମଂ। ସୋକଧମ୍ମା ହେତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପଧଯୋ। ଏତ୍ଥାଯଂ ଗଥିତୋ ମୁଚ୍ଛିତୋ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ଅତ୍ତନା ସୋକଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସୋକଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି।

''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଂକିଲେସଧମ୍ମଂ ୱଦେଥ? ପୁତ୍ତଭରିଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଂକିଲେସଧମ୍ମଂ, ଦାସିଦାସଂ ସଂକିଲେସଧମ୍ମଂ, ଅଜେଳକଂ ସଂକିଲେସଧମ୍ମଂ , କୁକ୍କୁଟସୂକରଂ ସଂକିଲେସଧମ୍ମଂ, ହତ୍ଥିଗୱାସ୍ସୱଳୱଂ ସଂକିଲେସଧମ୍ମଂ, ଜାତରୂପରଜତଂ ସଂକିଲେସଧମ୍ମଂ। ସଂକିଲେସଧମ୍ମା ହେତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପଧଯୋ। ଏତ୍ଥାଯଂ ଗଥିତୋ ମୁଚ୍ଛିତୋ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ଅତ୍ତନା ସଂକିଲେସଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସଂକିଲେସଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନରିଯା ପରିଯେସନା।

୨୭୫। ''କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯା ପରିଯେସନା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅତ୍ତନା ଜାତିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜାତିଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅଜାତଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସତି, ଅତ୍ତନା ଜରାଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜରାଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅଜରଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସତି, ଅତ୍ତନା ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅବ୍ୟାଧିଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସତି, ଅତ୍ତନା ମରଣଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ମରଣଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅମତଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସତି, ଅତ୍ତନା ସୋକଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସୋକଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅସୋକଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସତି, ଅତ୍ତନା ସଂକିଲେସଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସଂକିଲେସଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯା ପରିଯେସନା।

୨୭୬। ''ଅହମ୍ପି ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁବ୍ବେୱ ସମ୍ବୋଧା ଅନଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବୋଧିସତ୍ତୋୱ ସମାନୋ ଅତ୍ତନା ଜାତିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜାତିଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସାମି, ଅତ୍ତନା ଜରାଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜରାଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସାମି, ଅତ୍ତନା ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସାମି, ଅତ୍ତନା ମରଣଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ମରଣଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସାମି, ଅତ୍ତନା ସୋକଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସୋକଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସାମି, ଅତ୍ତନା

ସଂକିଲେସଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସଂକିଲେସଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସାମି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅତ୍ତନା ଜାତିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜାତିଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସାମି, ଅତ୍ତନା ଜରାଧମ୍ମୋ ସମାନୋ...ପେ... ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ... ମରଣଧମ୍ମୋ ସମାନୋ... ସୋକଧମ୍ମୋ ସମାନୋ... ଅତ୍ତନା ସଂକିଲେସଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସଂକିଲେସଧମ୍ମଂଯେୱ ପରିଯେସାମି? ଯଂନୂନାହଂ ଅତ୍ତନା ଜାତିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜାତିଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅଜାତଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସେଯ୍ୟଂ, ଅତ୍ତନା ଜରାଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜରାଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅଜରଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସେଯ୍ୟଂ, ଅତ୍ତନା ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅବ୍ୟାଧିଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସେଯ୍ୟଂ, ଅତ୍ତନା ମରଣଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ମରଣଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅମତଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସେଯ୍ୟଂ, ଅତ୍ତନା ସୋକଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସୋକଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅସୋକଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସେଯ୍ୟଂ, ଅତ୍ତନା ସଂକିଲେସଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସଂକିଲେସଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସେଯ୍ୟ’ନ୍ତି।

୨୭୭। ‘‘ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପରେନ ସମଯେନ ଦହରୋୱ ସମାନୋ ସୁସୁକାଳକେସୋ , ଭଦ୍ରେନ ଯୋବ୍ବନେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ପଠମେନ ୱଯସା ଅକାମକାନଂ ମାତାପିତୂନଂ ଅସ୍ସୁମୁଖାନଂ ରୁଦନ୍ତାନଂ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିଂ। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ କିଂ କୁସଲଗୱେସୀ [କିଂକୁସଲଂଗୱେସୀ (କ।)] ଅନୁତ୍ତରଂ ସନ୍ତିୱରପଦଂ ପରିଯେସମାନୋ ଯେନ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ। ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଳାରଂ କାଲାମଂ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଆୱୁସୋ କାଲାମ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତୁ’ନ୍ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ୱିହରତାଯସ୍ମା; ତାଦିସୋ ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ ଯତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ସକଂ ଆଚରିଯକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ୟା’ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନଚିରସ୍ସେୱ ଖିପ୍ପମେୱ ତଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣିଂ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତାୱତକେନେୱ ଓଟ୍ଠପହତମତ୍ତେନ ଲପିତଲାପନମତ୍ତେନ ଞାଣୱାଦଞ୍ଚ ୱଦାମି ଥେରୱାଦଞ୍ଚ, ‘ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଚ ପଟିଜାନାମି ଅହଞ୍ଚେୱ ଅଞ୍ଞେ ଚ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ନ ଖୋ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ କେୱଲଂ ସଦ୍ଧାମତ୍ତକେନ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେତି; ଅଦ୍ଧା ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନଂ ପସ୍ସଂ ୱିହରତୀ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେନ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଳାରଂ କାଲାମଂ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘କିତ୍ତାୱତା ନୋ, ଆୱୁସୋ କାଲାମ, ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେସୀ’ତି [ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେସୀତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)]? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ପୱେଦେସି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ନ ଖୋ ଆଳାରସ୍ସେୱ କାଲାମସ୍ସ ଅତ୍ଥି ସଦ୍ଧା, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସଦ୍ଧା; ନ ଖୋ ଆଳାରସ୍ସେୱ କାଲାମସ୍ସ ଅତ୍ଥି ୱୀରିଯଂ, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ୱୀରିଯଂ; ନ ଖୋ ଆଳାରସ୍ସେୱ କାଲାମସ୍ସ ଅତ୍ଥି ସତି, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସତି; ନ ଖୋ ଆଳାରସ୍ସେୱ କାଲାମସ୍ସ ଅତ୍ଥି ସମାଧି, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସମାଧି; ନ ଖୋ ଆଳାରସ୍ସେୱ କାଲାମସ୍ସ ଅତ୍ଥି ପଞ୍ଞା, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ପଞ୍ଞା। ଯଂନୂନାହଂ ଯଂ ଧମ୍ମଂ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେତି, ତସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଦହେଯ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନଚିରସ୍ସେୱ ଖିପ୍ପମେୱ ତଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ।

‘‘ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେନ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଳାରଂ କାଲାମଂ ଏତଦୱୋଚଂ –

‘ଏତ୍ତାୱତା ନୋ, ଆୱୁସୋ କାଲାମ, ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେସୀ’ତି?

‘ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେମୀ’ତି।

‘ଅହମ୍ପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଏତ୍ତାୱତା ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀ’ତି।

‘ଲାଭା ନୋ, ଆୱୁସୋ, ସୁଲଦ୍ଧଂ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଯେ ମଯଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ତାଦିସଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ପସ୍ସାମ। ଇତି ଯାହଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେମି ତଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରସି। ଯଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରସି ତମହଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେମି। ଇତି ଯାହଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାମି ତଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାସି, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାସି ତମହଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାମି। ଇତି ଯାଦିସୋ ଅହଂ ତାଦିସୋ ତୁୱଂ, ଯାଦିସୋ ତୁୱଂ ତାଦିସୋ ଅହଂ। ଏହି ଦାନି, ଆୱୁସୋ, ଉଭୋୱ ସନ୍ତା ଇମଂ ଗଣଂ ପରିହରାମା’ତି। ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ଆଚରିଯୋ ମେ ସମାନୋ (ଅତ୍ତନୋ) [( ) ନତ୍ଥି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଅନ୍ତେୱାସିଂ ମଂ ସମାନଂ ଅତ୍ତନା [ଅତ୍ତନୋ (ସୀ। ପୀ।)] ସମସମଂ ଠପେସି, ଉଳାରାଯ ଚ ମଂ ପୂଜାଯ ପୂଜେସି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ନାଯଂ

ଧମ୍ମୋ ନିବ୍ବିଦାଯ ନ ୱିରାଗାଯ ନ ନିରୋଧାଯ ନ ଉପସମାଯ ନ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନ ସମ୍ବୋଧାଯ ନ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ଯାୱଦେୱ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନୂପପତ୍ତିଯା'ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଂ ଧମ୍ମଂ ଅନଲଙ୍କରିତ୍ୱା ତସ୍ମା ଧମ୍ମା ନିବ୍ବିଜ୍ଜ ଅପକ୍କମିଂ।

୨୭୮। ''ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂ କୁସଲଗୱେସୀ ଅନୁତ୍ତରଂ ସନ୍ତିୱରପଦଂ ପରିଯେସମାନୋ ଯେନ ଉଦକୋ [ଉଦ୍ଦକୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ରାମପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଉଦକଂ ରାମପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚଂ – 'ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଆୱୁସୋ [ଆୱୁସୋ ରାମ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।) ମହାସତ୍ତୋ ରାମପୁତ୍ତମେୱ ଅୱୋଚ, ନ ରାମଂ, ରାମୋ ହି ତତ୍ଥ ଗଣାଚରିଯୋ ଭୱେଯ୍ୟ, ତଦା ଚ କାଲଙ୍କତୋ ଅସନ୍ତୋ। ତେନେୱେତ୍ଥ ରାମାଯତ୍ତାନି କ୍ରିଯପଦାନି ଅତୀତକାଲୱସେନ ଆଗତାନି, ଉଦକୋ ଚ ରାମପୁତ୍ତୋ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀଡ୍ୱେୱ ୱୁତ୍ତୋ, ନ ଆଚରିଯୋତି। ଟୀକାଯଂ ଚ ''ପାଠଇଯଂ ରାମସ୍ସେୱ ସମାପତ୍ତିଲାଭିତା ଆଗତା ନ ଉଦକସ୍ସା''ତି ଆଦି ପଚ୍ଛାଭାଗେ ପକାସିତା], ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତୁ'ନ୍ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ମଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ୱିହରତାଯସ୍ମା; ତାଦିସୋ ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ ଯତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ସକଂ ଆଚରିଯକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ୟା'ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନଚିରସ୍ସେୱ ଖିପ୍ପମେୱ ତଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣିଂ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତାୱତକେନେୱ ଓଟ୍ଠପହତମତ୍ତେନ ଲପିତଲାପନମତ୍ତେନ ଞାଣୱାଦଞ୍ଚ ୱଦାମି ଥେରୱାଦଞ୍ଚ, 'ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି ଚ ପଟିଜାନାମି ଅହଞ୍ଚେୱ ଅଞ୍ଞେ ଚ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – 'ନ ଖୋ ରାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ କେୱଲଂ ସଦ୍ଧାମତ୍ତକେନ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେସି; ଅଦ୍ଧା ରାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନଂ ପସ୍ସଂ ୱିହାସୀ'ତି।

''ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେନ ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଉଦକଂ ରାମପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚଂ – 'କିତ୍ତାୱତା ନୋ, ଆୱୁସୋ, ରାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେସୀ'ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ପୱେଦେସି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – 'ନ ଖୋ ରାମସ୍ସେୱ ଅହୋସି ସଦ୍ଧା, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସଦ୍ଧା; ନ ଖୋ ରାମସ୍ସେୱ ଅହୋସି ୱୀରିଯଂ , ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ୱୀରିଯଂ; ନ ଖୋ ରାମସ୍ସେୱ ଅହୋସି ସତି, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସତି; ନ ଖୋ ରାମସ୍ସେୱ ଅହୋସି ସମାଧି, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସମାଧି, ନ ଖୋ ରାମସ୍ସେୱ ଅହୋସି ପଞ୍ଞା, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ପଞ୍ଞା। ଯଂନୂନାହଂ ଯଂ ଧମ୍ମଂ ରାମୋ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେସି, ତସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଦହେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନଚିରସ୍ସେୱ ଖିପ୍ପମେୱ ତଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ।

''ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେନ ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଉଦକଂ ରାମପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚଂ –

'ଏତ୍ତାୱତା ନୋ, ଆୱୁସୋ, ରାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେସୀ'ତି?

'ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ରାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେସୀ'ତି।

'ଅହମ୍ପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଏତ୍ତାୱତା ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀ'ତି।

'ଲାଭା ନୋ, ଆୱୁସୋ, ସୁଲଦ୍ଧଂ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଯେ ମଯଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ତାଦିସଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ପସ୍ସାମ। ଇତି ଯଂ ଧମ୍ମଂ ରାମୋ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେସି, ତଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରସି। ଯଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରସି, ତଂ ଧମ୍ମଂ ରାମୋ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେସି। ଇତି ଯଂ ଧମ୍ମଂ ରାମୋ ଅଭିଞ୍ଞାସି ତଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାସି, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାସି, ତଂ ଧମ୍ମଂ ରାମୋ ଅଭିଞ୍ଞାସି। ଇତି ଯାଦିସୋ ରାମୋ ଅହୋସି ତାଦିସୋ ତୁୱଂ, ଯାଦିସୋ ତୁୱଂ ତାଦିସୋ ରାମୋ ଅହୋସି। ଏହି ଦାନି, ଆୱୁସୋ, ତୁୱଂ ଇମଂ ଗଣଂ ପରିହରା'ତି । ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ମେ ସମାନୋ ଆଚରିଯଟ୍ଠାନେ ମଂ ଠପେସି, ଉଳାରାଯ ଚ ମଂ ପୂଜାଯ ପୂଜେସି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – 'ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ନିବ୍ବିଦାଯ ନ ୱିରାଗାଯ ନ ନିରୋଧାଯ ନ ଉପସମାଯ ନ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନ ସମ୍ବୋଧାଯ ନ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ଯାୱଦେୱ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୂପପତ୍ତିଯା'ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଂ ଧମ୍ମଂ ଅନଲଙ୍କରିତ୍ୱା ତସ୍ମା ଧମ୍ମା ନିବ୍ବିଜ୍ଜ ଅପକ୍କମିଂ।

୨୭୯। ''ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂ କୁସଲଗୱେସୀ ଅନୁତ୍ତରଂ ସନ୍ତିୱରପଦଂ ପରିଯେସମାନୋ ମଗଧେସୁ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ଯେନ ଉରୁୱେଲା ସେନାନିଗମୋ ତଦୱସରିଂ। ତତ୍ଥଦ୍ଦସଂ ରମଣୀଯଂ ଭୂମିଭାଗଂ, ପାସାଦିକଞ୍ଚ ୱନସଣ୍ଡଂ, ନଦିଞ୍ଚ ସନ୍ଦନ୍ତିଂ ସେତକଂ ସୁପତିତ୍ଥଂ ରମଣୀଯଂ, ସମନ୍ତା [ସାମନ୍ତା (?)] ଚ ଗୋଚରଗାମଂ । ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – 'ରମଣୀଯୋ ୱତ, ଭୋ, ଭୂମିଭାଗୋ, ପାସାଦିକୋ

ଚ ୱନସଣ୍ଡୋ, ନଦୀ ଚ ସନ୍ଦତି ସେତକା ସୁପତିତ୍ଥା ରମଣୀଯା, ସମନ୍ତା ଚ ଗୋଚରଗାମୋ। ଅଲଂ ୱତିଦଂ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ପଧାନତ୍ଥିକସ୍ସ ପଧାନାଯା’ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତ୍ଥେୱ ନିସୀଦିଂ – ଅଲମିଦଂ ପଧାନାଯାତି।

୨୮୦। ‘‘ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତ୍ତନା ଜାତିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜାତିଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅଜାତଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସମାନୋ ଅଜାତଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅଜ୍ଝଗମଂ, ଅତ୍ତନା ଜରାଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ଜରାଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅଜରଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସମାନୋ ଅଜରଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅଜ୍ଝଗମଂ, ଅତ୍ତନା ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅବ୍ୟାଧିଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସମାନୋ ଅବ୍ୟାଧିଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅଜ୍ଝଗମଂ, ଅତ୍ତନା ମରଣଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ମରଣଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅମତଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅଜ୍ଝଗମଂ, ଅତ୍ତନା ସୋକଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସୋକଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅସୋକଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅଜ୍ଝଗମଂ, ଅତ୍ତନା ସଂକିଲେସଧମ୍ମୋ ସମାନୋ ସଂକିଲେସଧମ୍ମେ ଆଦୀନୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସମାନୋ ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅଜ୍ଝଗମଂ। ଞାଣଞ୍ଚ ପନ ମେ ଦସ୍ସନଂ ଉଦପାଦି – ‘ଅକୁପ୍ପା ମେ ୱିମୁତ୍ତି, ଅଯମନ୍ତିମା ଜାତି, ନତ୍ଥି ଦାନି ପୁନବ୍ଭୱୋ’ତି।

୨୮୧। ‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ଅଧିଗତୋ ଖୋ ମ୍ୟାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଗମ୍ଭୀରୋ ଦୁଦ୍ଦସୋ ଦୁରନୁବୋଧୋ ସନ୍ତୋ ପଣୀତୋ ଅତକ୍କାୱଚରୋ ନିପୁଣୋ ପଣ୍ଡିତୱେଦନୀଯୋ। ଆଲଯରାମା ଖୋ ପନାଯଂ ପଜା ଆଲଯରତା ଆଲଯସମ୍ମୁଦିତା। ଆଲଯରାମାଯ ଖୋ ପନାଯଂ ପଜାଯ ଆଲଯରତାଯ ଆଲଯସମ୍ମୁଦିତାଯ ଦୁଦ୍ଦସଂ ଇଦଂ ଠାନଂ ଯଦିଦଂ – ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯତା ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦୋ। ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଠାନଂ ଦୁଦ୍ଦସଂ ଯଦିଦଂ – ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନଂ। ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟଂ, ପରେ ଚ ମେ ନ ଆଜାନେୟ୍ୟୁଂ, ସୋ ମମସ୍ସ କିଲମଥୋ, ସା ମମସ୍ସ ୱିହେସା’ତି। ଅପିସ୍ସୁ ମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମା ଅନଚ୍ଛରିଯା ଗାଥାଯୋ ପଟିଭଂସୁ ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବା –

‘କିଚ୍ଛେନ ମେ ଅଧିଗତଂ, ହଲଂ ଦାନି ପକାସିତୁଂ;

ରାଗଦୋସପରେତେହି, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ସୁସମ୍ବୁଧୋ।

‘ପଟିସୋତଗାମିଂ ନିପୁଣଂ, ଗମ୍ଭୀରଂ ଦୁଦ୍ଦସଂ ଅଣୁଂ;

ରାଗରତ୍ତା ନ ଦକ୍ଖନ୍ତି, ତମୋଖନ୍ଧେନ ଆୱୁଟା’’’ତି [ଆୱଟାତି (ସୀ।), ଆୱୁତା (ସ୍ୟା।)]।

୨୮୨। ‘‘ଇତିହ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତୋ ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କତାଯ ଚିତ୍ତଂ ନମତି, ନୋ ଧମ୍ମଦେସନାଯ। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ସହମ୍ପତିସ୍ସ ମମ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ ଏତଦହୋସି – ‘ନସ୍ସତି ୱତ ଭୋ ଲୋକୋ, ୱିନସ୍ସତି ୱତ ଭୋ ଲୋକୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ତଥାଗତସ୍ସ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କତାଯ ଚିତ୍ତଂ ନମତି [ନମିସ୍ସତି (?)], ନୋ ଧମ୍ମଦେସନାଯା’ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି – ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ – ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଅନ୍ତରହିତୋ ମମ ପୁରତୋ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ଯେନାହଂ ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଦେସେତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଧମ୍ମଂ, ଦେସେତୁ ସୁଗତୋ ଧମ୍ମଂ। ସନ୍ତି ସତ୍ତା ଅପ୍ପରଜକ୍ଖଜାତିକା, ଅସ୍ସୱନତା ଧମ୍ମସ୍ସ ପରିହାଯନ୍ତି। ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତାରୋ’ତି। ଇଦମୱୋଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି। ଇଦଂ ୱତ୍ୱା ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ –

‘ପାତୁରହୋସି ମଗଧେସୁ ପୁବ୍ବେ,

ଧମ୍ମୋ ଅସୁଦ୍ଧୋ ସମଲେହି ଚିନ୍ତିତୋ;

ଅପାପୁରେତଂ [ଅୱାପୁରେତଂ (ସୀ।)] ଅମତସ୍ସ ଦ୍ୱାରଂ,

ସୁଣନ୍ତୁ ଧମ୍ମଂ ୱିମଲେନାନୁବୁଦ୍ଧଂ।

‘ସେଲେ ଯଥା ପବ୍ବତମୁଦ୍ଧନିଟ୍ଠିତୋ,

ଯଥାପି ପସ୍ସେ ଜନତଂ ସମନ୍ତତୋ;

ତଥୂପମଂ ଧମ୍ମମଯଂ ସୁମେଧ,

ପାସାଦମାରୁଯ୍ହ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ;

ସୋକାୱତିଣ୍ଣଂ [ସୋକାୱକିଣ୍ଣଂ (ସ୍ୟା।)] ଜନତମପେତସୋକୋ,

ଅୱେକ୍ଖସ୍ସୁ ଜାତିଜରାଭିଭୂତଂ।

‘ଉଟ୍ଠେହି ୱୀର ୱିଜିତସଙ୍ଗାମ,

ସତ୍ଥୱାହ ଅଣଣ ୱିଚର ଲୋକେ;

ଦେସସ୍ସୁ [ଦେସେତୁ (ସ୍ୟା। କ।)] ଭଗୱା ଧମ୍ମଂ,

ଅଞ୍ଞାତାରୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀ’’’ତି।

୨୮୩। ‘‘ଅଥ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଚ ଅଜ୍ଝେସନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସତ୍ତେସୁ ଚ କାରୁଞ୍ଞତଂ ପଟିଚ୍ଚ ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁନା ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେସିଂ। ଅଦ୍ଦସଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁନା ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେନ୍ତୋ ସତ୍ତେ ଅପ୍ପରଜକ୍ଖେ ମହାରଜକ୍ଖେ, ତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯେ ମୁଦିନ୍ଦ୍ରିଯେ, ସ୍ୱାକାରେ ଦ୍ୱାକାରେ, ସୁୱିଞ୍ଞାପଯେ ଦୁୱିଞ୍ଞାପଯେ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ପରଲୋକୱଜ୍ଜଭଯଦସ୍ସାୱିନେ [ଦସ୍ସାୱିନୋ (ସ୍ୟା। କଂ। କ।)] ୱିହରନ୍ତେ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ନ ପରଲୋକୱଜ୍ଜଭଯଦସ୍ସାୱିନେ [ଦସ୍ସାୱିନୋ (ସ୍ୟା। କଂ। କ।)] ୱିହରନ୍ତେ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଉପ୍ପଲିନିଯଂ ୱା ପଦୁମିନିଯଂ ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକିନିଯଂ ୱା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚାନି ଉପ୍ପଲାନି ୱା ପଦୁମାନି ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକାନି ୱା ଉଦକେ ଜାତାନି ଉଦକେ ସଂୱଡ୍ଢାନି ଉଦକାନୁଗ୍ଗତାନି ଅନ୍ତୋନିମୁଗ୍ଗପୋସୀନି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚାନି ଉପ୍ପଲାନି ୱା ପଦୁମାନି ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକାନି ୱା ଉଦକେ ଜାତାନି ଉଦକେ ସଂୱଡ୍ଢାନି ଉଦକାନୁଗ୍ଗତାନି ସମୋଦକଂ ଠିତାନି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚାନି ଉପ୍ପଲାନି ୱା ପଦୁମାନି ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକାନି ୱା ଉଦକେ ଜାତାନି ଉଦକେ ସଂୱଡ୍ଢାନି ଉଦକଂ ଅଚ୍ଚୁଗ୍ଗମ୍ମ ଠିତାନି [ତିଟ୍ଠନ୍ତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଅନୁପଲିତ୍ତାନି ଉଦକେନ; ଏୱମେୱ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁନା ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେନ୍ତୋ ଅଦ୍ଦସଂ ସତ୍ତେ ଅପ୍ପରଜକ୍ଖେ ମହାରଜକ୍ଖେ, ତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯେ ମୁଦିନ୍ଦ୍ରିଯେ, ସ୍ୱାକାରେ ଦ୍ୱାକାରେ, ସୁୱିଞ୍ଞାପଯେ ଦୁୱିଞ୍ଞାପଯେ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ପରଲୋକୱଜ୍ଜଭଯଦସ୍ସାୱିନେ ୱିହରନ୍ତେ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ନ ପରଲୋକୱଜ୍ଜଭଯଦସ୍ସାୱିନେ ୱିହରନ୍ତେ। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମାନଂ ସହମ୍ପତିଂ ଗାଥାଯ ପଚ୍ଚଭାସିଂ –

‘ଅପାରୁତା ତେସଂ ଅମତସ୍ସ ଦ୍ୱାରା,

ଯେ ସୋତୱନ୍ତୋ ପମୁଞ୍ଚନ୍ତୁ ସଦ୍ଧଂ;

ୱିହିଂସସଞ୍ଞୀ ପଗୁଣଂ ନ ଭାସିଂ,

ଧମ୍ମଂ ପଣୀତଂ ମନୁଜେସୁ ବ୍ରହ୍ମେ’’’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ‘କତାୱକାସୋ ଖୋମ୍ହି ଭଗୱତା ଧମ୍ମଦେସନାଯା’ତି ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାଯି।

୨୮୪। ‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘କସ୍ସ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଠମଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟଂ; କୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଖିପ୍ପମେୱ ଆଜାନିସ୍ସତୀ’ତି? ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ଅଯଂ ଖୋ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ପଣ୍ଡିତୋ ୱିଯତ୍ତୋ ମେଧାୱୀ ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅପ୍ପରଜକ୍ଖଜାତିକୋ। ଯଂନୂନାହଂ ଆଳାରସ୍ସ କାଲାମସ୍ସ ପଠମଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟଂ। ସୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଖିପ୍ପମେୱ ଆଜାନିସ୍ସତୀ’ତି। ଅଥ ଖୋ ମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘ସତ୍ତାହକାଲଙ୍କତୋ, ଭନ୍ତେ, ଆଳାରୋ କାଲାମୋ’ତି। ଞାଣଞ୍ଚ ପନ ମେ ଦସ୍ସନଂ ଉଦପାଦି – ‘ସତ୍ତାହକାଲଙ୍କତୋ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ’ତି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ମହାଜାନିଯୋ ଖୋ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ। ସଚେ ହି ସୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସୁଣେଯ୍ୟ, ଖିପ୍ପମେୱ

ଆଜାନେୟ୍ୟା’ତି।

‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘କସ୍ସ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଠମଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟଂ; କୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଖିପ୍ପମେୱ ଆଜାନିସ୍ସତୀ’ତି? ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ଅଯଂ ଖୋ ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ପଣ୍ଡିତୋ ୱିଯତ୍ତୋ ମେଧାୱୀ ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅପ୍ପରଜକ୍ଖଜାତିକୋ। ଯଂନୂନାହଂ ଉଦକସ୍ସ ରାମପୁତ୍ତସ୍ସ ପଠମଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟଂ। ସୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଖିପ୍ପମେୱ ଆଜାନିସ୍ସତୀ’ତି। ଅଥ ଖୋ ମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘ଅଭିଦୋସକାଲଙ୍କତୋ, ଭନ୍ତେ, ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ’ତି। ଞାଣଞ୍ଚ ପନ ମେ ଦସ୍ସନଂ ଉଦପାଦି – ‘ଅଭିଦୋସକାଲଙ୍କତୋ ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ’ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ମହାଜାନିଯୋ ଖୋ ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ। ସଚେ ହି ସୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସୁଣେୟ୍ୟ , ଖିପ୍ପମେୱ ଆଜାନେୟ୍ୟା’ତି।

‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘କସ୍ସ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ପଠମଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟଂ; କୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଖିପ୍ପମେୱ ଆଜାନିସ୍ସତୀ’ତି? ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ବହୁକାରା ଖୋ ମେ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ, ଯେ ମଂ ପଧାନପହିତତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠହିଂସୁ। ଯଂନୂନାହଂ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଠମଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘କହଂ ନୁ ଖୋ ଏତରହି ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ୱିହରନ୍ତୀ’ତି? ଅଦ୍ଦସଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯେ ଭିକ୍ଖୂ ବାରାଣସିଯଂ ୱିହରନ୍ତେ ଇସିପତନେ ମିଗଦାଯେ। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉରୁୱେଲାଯଂ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରିତ୍ୱା ଯେନ ବାରାଣସୀ ତେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କମିଂ [ପକ୍କାମିଂ (ସ୍ଯା। ପୀ। କ।)]।

୨୮୫। ‘‘ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପକୋ ଆଜୀୱକୋ ଅନ୍ତରା [ଆଜୀୱିକୋ (ସୀ। ପୀ। କ।)] ଚ ଗଯଂ ଅନ୍ତରା ଚ ବୋଧିଂ ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗପ୍ପଟିପନ୍ନଂ। ଦିସ୍ୱାନ ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ୱିପ୍ପସନ୍ନାନି ଖୋ ତେ, ଆୱୁସୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଛୱିୱଣ୍ଣୋ ପରିଯୋଦାତୋ! କଂସି ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ, ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପବ୍ବଜିତୋ, କୋ ୱା ତେ ସତ୍ଥା, କସ୍ସ ୱା ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ରୋଚେସୀ’ତି ? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପକଂ ଆଜୀୱକଂ ଗାଥାହି ଅଜ୍ଝଭାସିଂ –

‘ସବ୍ବାଭିଭୂ ସବ୍ବୱିଦୂହମସ୍ମି, ସବ୍ବେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅନୂପଲିତ୍ତୋ;

ସବ୍ବଞ୍ଜହୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯେ ୱିମୁତ୍ତୋ, ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ କମୁଦ୍ଦିସେୟ୍ୟଂ।

‘ନ ମେ ଆଚରିଯୋ ଅତ୍ଥି, ସଦିସୋ ମେ ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ସଦେୱକସ୍ମିଂ ଲୋକସ୍ମିଂ, ନତ୍ଥି ମେ ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ।

‘ଅହଞ୍ହି ଅରହା ଲୋକେ, ଅହଂ ସତ୍ଥା ଅନୁତ୍ତରୋ;

ଏକୋମ୍ହି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ସୀତିଭୂତୋସ୍ମି ନିବ୍ବୁତୋ।

‘ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତୁଂ, ଗଚ୍ଛାମି କାସିନଂ ପୁରଂ;

ଅନ୍ଧୀଭୂତସ୍ମିଂ [ଅନ୍ଧଭୂତସ୍ମିଂ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)] ଲୋକସ୍ମିଂ, ଆହଞ୍ଛଂ ଅମତଦୁନ୍ଦୁଭି’ନ୍ତି।

‘ଯଥା ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ, ପଟିଜାନାସି, ଅରହସି ଅନନ୍ତଜିନୋ’ତି!

‘ମାଦିସା ୱେ ଜିନା ହୋନ୍ତି, ଯେ ପତ୍ତା ଆସୱକ୍ଖଯଂ;

ଜିତା ମେ ପାପକା ଧମ୍ମା, ତସ୍ମାହମୁପକ ଜିନୋ’ତି।

‘‘ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପକୋ ଆଜୀୱକୋ ‘ହୁପେଯ୍ୟପାୱୁସୋ’ତି [ହୁୱେଯ୍ୟପାୱୁସୋ (ସୀ। ପୀ।), ହୁୱେୟ୍ୟାୱୁସୋ (ସ୍ଯା।)] ୱତ୍ୱା ସୀସଂ ଓକମ୍ପେତ୍ୱା ଉମ୍ମଗ୍ଗଂ ଗହେତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

୨୮୬। ‘‘ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ଯେନ ବାରାଣସୀ ଇସିପତନଂ ମିଗଦାଯୋ ଯେନ ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ। ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଖୋ ମଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ଦୂରତୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଣ୍ଠପେସୁଂ [ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ କତିକଂ ସଣ୍ଠପେସୁଂ (ଵିନଯପିଟକେ ମହାଵଗ୍ଗେ)] – ‘ଅଯଂ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଆଗଚ୍ଛତି ବାହୁଲ୍ଲିକୋ [ବାହୁଲିକୋ (ସୀ। ପୀ।) ସାରତ୍ଥଦୀପନୀଟୀକାଯ ସମେତି] ପଧାନଵିବ୍ଭନ୍ତୋ ଆଵତ୍ତୋ ବାହୁଲ୍ଲାଯ। ସୋ ନେଵ ଅଭିଵାଦେତବ୍ବୋ, ନ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାତବ୍ବୋ; ନାସ୍ସ ପତ୍ତଚୀଵରଂ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ଅପି ଚ ଖୋ ଆସନଂ ଠପେତବ୍ବଂ, ସଚେ ଆକଙ୍ଖିସ୍ସତି ନିସୀଦିସ୍ସତୀ’ତି। ଯଥା ଯଥା ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଉପସଙ୍କମିଂ ତଥା ତଥା ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ ସକାଯ କତିକାଯ ସଣ୍ଠାତୁଂ। ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ମଂ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀଵରଂ ପଟିଗ୍ଗହେସୁଂ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଆସନଂ ପଞ୍ଞପେସୁଂ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ପାଦୋଦକଂ ଉପଟ୍ଠପେସୁଂ। ଅପି ଚ ଖୋ ମଂ ନାମେନ ଚ ଆଵୁସୋଵାଦେନ ଚ ସମୁଦାଚରନ୍ତି।

‘‘ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯେ ଭିକ୍ଖୂ ଏତଦଵୋଚଂ – ‘ମା, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତଂ ନାମେନ ଚ ଆଵୁସୋଵାଦେନ ଚ ସମୁଦାଚରଥ [ସମୁଦାଚରିତ୍ଥ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)]। ଅରହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ । ଓଦହଥ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୋତଂ, ଅମତମଧିଗତଂ, ଅହମନୁସାସାମି, ଅହଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି। ଯଥାନୁସିଟ୍ଠଂ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜମାନା ନଚିରସ୍ସେଵ – ଯସ୍ସତ୍ଥାଯ କୁଲପୁତ୍ତା ସମ୍ମଦେଵ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜନ୍ତି ତଦନୁତ୍ତରଂ – ବ୍ରହ୍ମଚରିଯପରିଯୋସାନଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରିସ୍ସଥା’ତି। ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ମଂ ଏତଦଵୋଚୁଂ – ‘ତାଯପି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆଵୁସୋ ଗୋତମ, ଇରିଯାଯ ତାଯ ପଟିପଦାଯ ତାଯ ଦୁକ୍କରକାରିକାଯ ନାଜ୍ଝଗମା ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନଵିସେସଂ, କିଂ ପନ ତ୍ୱଂ ଏତରହି ବାହୁଲ୍ଲିକୋ ପଧାନଵିବ୍ଭନ୍ତୋ ଆଵତ୍ତୋ ବାହୁଲ୍ଲାଯ ଅଧିଗମିସ୍ସସି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନଵିସେସ’ନ୍ତି? ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯେ ଭିକ୍ଖୂ ଏତଦଵୋଚଂ – ‘ନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତୋ ବାହୁଲ୍ଲିକୋ, ନ ପଧାନଵିବ୍ଭନ୍ତୋ, ନ ଆଵତ୍ତୋ ବାହୁଲ୍ଲାଯ । ଅରହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଓଦହଥ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୋତଂ, ଅମତମଧିଗତଂ, ଅହମନୁସାସାମି, ଅହଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି। ଯଥାନୁସିଟ୍ଠଂ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜମାନା ନଚିରସ୍ସେଵ – ଯସ୍ସତ୍ଥାଯ କୁଲପୁତ୍ତା ସମ୍ମଦେଵ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜନ୍ତି ତଦନୁତ୍ତରଂ – ବ୍ରହ୍ମଚରିଯପରିଯୋସାନଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରିସ୍ସଥା’ତି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ମଂ ଏତଦଵୋଚୁଂ – ‘ତାଯପି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆଵୁସୋ ଗୋତମ, ଇରିଯାଯ ତାଯ ପଟିପଦାଯ ତାଯ ଦୁକ୍କରକାରିକାଯ ନାଜ୍ଝଗମା ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନଵିସେସଂ, କିଂ ପନ ତ୍ୱଂ ଏତରହି ବାହୁଲ୍ଲିକୋ ପଧାନଵିବ୍ଭନ୍ତୋ ଆଵତ୍ତୋ ବାହୁଲ୍ଲାଯ ଅଧିଗମିସ୍ସସି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନଵିସେସ’ନ୍ତି? ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯେ ଭିକ୍ଖୂ ଏତଦଵୋଚଂ – ‘ନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତୋ ବାହୁଲ୍ଲିକୋ...ପେ... ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରିସ୍ସଥା’ତି। ତତିଯମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ମଂ ଏତଦଵୋଚୁଂ – ‘ତାଯପି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆଵୁସୋ ଗୋତମ, ଇରିଯାଯ ତାଯ ପଟିପଦାଯ ତାଯ ଦୁକ୍କରକାରିକାଯ ନାଜ୍ଝଗମା ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନଵିସେସଂ, କିଂ ପନ ତ୍ୱଂ ଏତରହି ବାହୁଲ୍ଲିକୋ ପଧାନଵିବ୍ଭନ୍ତୋ ଆଵତ୍ତୋ ବାହୁଲ୍ଲାଯ ଅଧିଗମିସ୍ସସି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନଵିସେସ’ନ୍ତି?

‘‘ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯେ ଭିକ୍ଖୂ ଏତଦଵୋଚଂ – ‘ଅଭିଜାନାଥ ମେ ନୋ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ଏଵରୂପଂ ପଭାଵିତମେତ’ନ୍ତି [ଭାସିତମେତନ୍ତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ଵିନଯେପି)]? ‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’। ‘ଅରହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଓଦହଥ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୋତଂ, ଅମତମଧିଗତଂ, ଅହମନୁସାସାମି, ଅହଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି। ଯଥାନୁସିଟ୍ଠଂ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜମାନା ନଚିରସ୍ସେଵ – ଯସ୍ସତ୍ଥାଯ କୁଲପୁତ୍ତା ସମ୍ମଦେଵ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜନ୍ତି ତଦନୁତ୍ତରଂ – ବ୍ରହ୍ମଚରିଯପରିଯୋସାନଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରିସ୍ସଥା’ତି।

‘‘ଅସକ୍ଖିଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯେ ଭିକ୍ଖୂ ସଞ୍ଞାପେତୁଂ। ଦ୍ୱେପି ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୂ ଓଵଦାମି, ତଯୋ ଭିକ୍ଖୂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତି। ଯଂ ତଯୋ ଭିକ୍ଖୂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ଆହରନ୍ତି ତେନ ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯା [ଛବ୍ବଗ୍ଗା (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଯାପେମ। ତଯୋପି ସୁଦଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୂ ଓଵଦାମି, ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତି। ଯଂ ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ଆହରନ୍ତି ତେନ ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯା ଯାପେମ। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ମଯା ଏଵଂ ଓଵଦିଯମାନା ଏଵଂ ଅନୁସାସିଯମାନା ଅତ୍ତନା ଜାତିଧମ୍ମା ସମାନା ଜାତିଧମ୍ମେ ଆଦୀନଵଂ ଵିଦିତ୍ୱା ଅଜାତଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସମାନା ଅଜାତଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅଜ୍ଝଗମଂସୁ, ଅତ୍ତନା ଜରାଧମ୍ମା ସମାନା ଜରାଧମ୍ମେ ଆଦୀନଵଂ ଵିଦିତ୍ୱା ଅଜରଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସମାନା ଅଜରଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅଜ୍ଝଗମଂସୁ, ଅତ୍ତନା ବ୍ୟାଧିଧମ୍ମା ସମାନା...ପେ... ଅତ୍ତନା ମରଣଧମ୍ମା ସମାନା... ଅତ୍ତନା ସୋକଧମ୍ମା ସମାନା... ଅତ୍ତନା ସଂକିଲେସଧମ୍ମା ସମାନା ସଂକିଲେସଧମ୍ମେ ଆଦୀନଵଂ ଵିଦିତ୍ୱା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପରିଯେସମାନା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ଅନୁତ୍ତରଂ ଯୋଗକ୍ଖେମଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅଜ୍ଝଗମଂସୁ। ଞାଣଞ୍ଚ ପନ ନେସଂ ଦସ୍ସନଂ ଉଦପାଦି – ‘ଅକୁପ୍ପା ନୋ ଵିମୁତ୍ତି [ଅକୁପ୍ପା ନେସଂ ଵିମୁତ୍ତି (କ।)], ଅଯମନ୍ତିମା ଜାତି, ନତ୍ଥି ଦାନି ପୁନବ୍ଭଵୋ’ତି।

୨୮୭। ‘‘ପଞ୍ଚିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମଗୁଣା। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ରୂପା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିୟରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀୟା, ସୋତୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ସଦ୍ଦା…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ଗନ୍ଧା… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ରସା… କାୟୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିୟରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀୟା। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣା। ଯେ ହି କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଇମେ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ଗଥିତା ମୁଚ୍ଛିତା ଅଜ୍ଝୋପନ୍ନା ଅନାଦୀନୱଦସ୍ସାୱିନୋ ଅନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ତେ ଏୱମସ୍ସୁ ୱେଦିତବ୍ବା – ‘ଅନୟମାପନ୍ନା ବ୍ୟସନମାପନ୍ନା ଯଥାକାମକରଣୀୟା ପାପିମତୋ’ [ପାପିମତୋ’’ତି (?)]। ‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରଞ୍ଞକୋ ମଗୋ ବଦ୍ଧୋ ପାସରାସିଂ ଅଧିସୟେୟ୍ୟ। ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ଅନୟମାପନ୍ନୋ ବ୍ୟସନମାପନ୍ନୋ ଯଥାକାମକରଣୀୟୋ ଲୁଦ୍ଦସ୍ସ। ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଚ ପନ ଲୁଦ୍ଦେ ଯେନ କାମଂ ନ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ’ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ହି କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଇମେ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ଗଥିତା ମୁଚ୍ଛିତା ଅଜ୍ଝୋପନ୍ନା ଅନାଦୀନୱଦସ୍ସାୱିନୋ ଅନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ତେ ଏୱମସ୍ସୁ ୱେଦିତବ୍ବା – ‘ଅନୟମାପନ୍ନା ବ୍ୟସନମାପନ୍ନା ଯଥାକାମକରଣୀୟା ପାପିମତୋ’। ଯେ ଚ ଖୋ କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଇମେ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ଅଗଥିତା ଅମୁଚ୍ଛିତା ଅନଜ୍ଝୋପନ୍ନା ଆଦୀନୱଦସ୍ସାୱିନୋ ନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ତେ ଏୱମସ୍ସୁ ୱେଦିତବ୍ବା – ‘ନ ଅନୟମାପନ୍ନା ନ ବ୍ୟସନମାପନ୍ନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀୟା ପାପିମତୋ’।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରଞ୍ଞକୋ ମଗୋ ଅବଦ୍ଧୋ ପାସରାସିଂ ଅଧିସୟେୟ୍ୟ। ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘ନ ଅନୟମାପନ୍ନୋ ନ ବ୍ୟସନମାପନ୍ନୋ ନ ଯଥାକାମକରଣୀୟୋ ଲୁଦ୍ଦସ୍ସ। ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଚ ପନ ଲୁଦ୍ଦେ ଯେନ କାମଂ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ’ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ହି କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଇମେ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ଅଗଥିତା ଅମୁଚ୍ଛିତା ଅନଜ୍ଝୋପନ୍ନା ଆଦୀନୱଦସ୍ସାୱିନୋ ନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ତେ ଏୱମସ୍ସୁ ୱେଦିତବ୍ବା – ‘ନ ଅନୟମାପନ୍ନା ନ ବ୍ୟସନମାପନ୍ନା ନ ଯଥାକାମକରଣୀୟା ପାପିମତୋ’।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରଞ୍ଞକୋ ମଗୋ ଅରଞ୍ଞେ ପୱନେ ଚରମାନୋ ୱିସ୍ସତ୍ଥୋ ଗଚ୍ଛତି, ୱିସ୍ସତ୍ଥୋ ତିଟ୍ଠତି, ୱିସ୍ସତ୍ଥୋ ନିସୀଦତି, ୱିସ୍ସତ୍ଥୋ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଅନାପାଥଗତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଲୁଦ୍ଦସ୍ସ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନ୍ଧମକାସି ମାରଂ ଅପଦଂ, ୱଧିତ୍ୱା ମାରଚକ୍ଖୁଂ ଅଦସ୍ସନଂ ଗତୋ ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତିୟା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି, ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ, ସୁଖଞ୍ଚ କାୟେନ ପଟିସଂୱେଦେତି ଯଂ ତଂ ଅରିୟା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ‘ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ’ତି ତତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପାପିମତୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାୟ ଚସ୍ସ

ଦିସ୍ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନ୍ଧମକାସି ମାରଂ ଅପଦଂ, ୱଧିତ୍ୱା ମାରଚକ୍ଖୁଂ ଅଦସ୍ସନଂ ଗତୋ ପାପିମତୋ। ତିଣ୍ଣୋ ଲୋକେ ୱିସତ୍ତିକଂ ୱିସ୍ସଟ୍ଠୋ ଗଚ୍ଛତି, ୱିସ୍ସଟ୍ଠୋ ତିଟ୍ଠତି, ୱିସ୍ସଟ୍ଠୋ ନିସୀଦତି, ୱିସ୍ସଟ୍ଠୋ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଅନାପାଥଗତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାପିମତୋ’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ପାସରାସିସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଚୂଳହତ୍ଥିପଦୋପମସୁତ୍ତଂ

୨୮୮। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସବ୍ବସେତେନ ୱଳୱାଭିରଥେନ [ୱଳଭୀରଥେନ (ସୀ। ପୀ।)] ସାୱତ୍ଥିଯା ନିଯ୍ୟାତି ଦିୱାଦିୱସ୍ସ। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପିଲୋତିକଂ ପରିବ୍ବାଜକଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ପିଲୋତିକଂ ପରିବ୍ବାଜକଂ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ହନ୍ଦ, କୁତୋ ନୁ ଭୱଂ ୱଚ୍ଛାଯନୋ ଆଗଚ୍ଛତି ଦିୱାଦିୱସ୍ସା’’ତି?

‘‘ଇତୋ ହି ଖୋ ଅହଂ , ଭୋ, ଆଗଚ୍ଛାମି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସନ୍ତିକା’’ତି।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞତି, ଭୱଂ ୱଚ୍ଛାଯନୋ, ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ପଞ୍ଞାୱେଯ୍ୟତ୍ତିଯଂ?

‘‘ପଣ୍ଡିତୋ ମଞ୍ଞେ’’ତି।

‘‘କୋ ଚାହଂ, ଭୋ, କୋ ଚ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ପଞ୍ଞାୱେଯ୍ୟତ୍ତିଯଂ ଜାନିସ୍ସାମି! ସୋପି ନୂନସ୍ସ ତାଦିସୋୱ ଯୋ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ପଞ୍ଞାୱେଯ୍ୟତ୍ତିଯଂ ଜାନେଯ୍ୟା’’ତି।

‘‘ଉଳାରାଯ ଖଲୁ ଭୱଂ ୱଚ୍ଛାଯନୋ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ପସଂସାଯ ପସଂସତୀ’’ତି।

‘‘କୋ ଚାହଂ, ଭୋ, କୋ ଚ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ପସଂସିସ୍ସାମି?

‘‘ପସତ୍ଥପସତ୍ଥୋୱ ସୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’’ନ୍ତି।

‘‘କଂ ପନ ଭୱଂ ୱଚ୍ଛାଯନୋ ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ସମଣେ ଗୋତମେ ଏୱଂ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ’’ତି [ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ ହୋତୀତି (ସ୍ୟା।)]?

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭୋ, କୁସଲୋ ନାଗୱନିକୋ ନାଗୱନଂ ପୱିସେଯ୍ୟ। ସୋ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ନାଗୱନେ ମହନ୍ତଂ ହତ୍ଥିପଦଂ, ଦୀଘତୋ ଚ ଆଯତଂ, ତିରିଯଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥତଂ। ସୋ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ – ‘ମହା ୱତ, ଭୋ, ନାଗୋ’ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ ଅହଂ, ଭୋ, ଯତୋ ଅଦ୍ଦସଂ ସମଣେ ଗୋତମେ ଚତ୍ତାରି ପଦାନି ଅଥାହଂ ନିଟ୍ଠମଗମଂ – ‘ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ’ତି।

୨୮୯। ‘‘କତମାନି ଚତ୍ତାରି? ଇଧାହଂ, ଭୋ, ପସ୍ସାମି ଏକଚ୍ଚେ ଖତ୍ତିଯପଣ୍ଡିତେ ନିପୁଣେ କତପରପ୍ପୱାଦେ ୱାଲୱେଧିରୂପେ, ତେ ଭିନ୍ଦନ୍ତା [ୱୋଭିନ୍ଦନ୍ତା (ସୀ। ପୀ।) ୱି + ଅୱ + ଭିନ୍ଦନ୍ତା] ମଞ୍ଞେ ଚରନ୍ତି ପଞ୍ଞାଗତେନ ଦିଟ୍ଠିଗତାନି। ତେ ସୁଣନ୍ତି – ‘ସମଣୋ ଖଲୁ, ଭୋ, ଗୋତମୋ ଅମୁକଂ ନାମ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ଓସରିସ୍ସତୀ’ତି। ତେ ପଞ୍ହଂ ଅଭିସଙ୍ଖରୋନ୍ତି – ‘ଇମଂ ମଯଂ ପଞ୍ହଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମ। ଏୱଂ ଚେ ନୋ ପୁଟ୍ଠୋ ଏୱଂ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି, ଏୱମସ୍ସ ମଯଂ ୱାଦଂ ଆରୋପେସ୍ସାମ। ଏୱଂ ଚେପି ନୋ ପୁଟ୍ଠୋ ଏୱଂ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି, ଏୱମ୍ପିସ୍ସ ମଯଂ ୱାଦଂ ଆରୋପେସ୍ସାମା’ତି। ତେ ସୁଣନ୍ତି – ‘ସମଣୋ ଖଲୁ, ଭୋ, ଗୋତମୋ ଅମୁକଂ ନାମ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ଓସଟୋ’ତି। ତେ ଯେନ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ତେନୁପସଙ୍କମନ୍ତି। ତେ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତି ସମାଦପେତି ସମୁତ୍ତେଜେତି ସମ୍ପହଂସେତି। ତେ ସମଣେନ ଗୋତମେନ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସିତା ସମାଦପିତା ସମୁତ୍ତେଜିତା ସମ୍ପହଂସିତା ନ ଚେୱ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, କୁତୋସ୍ସ [କୁତସ୍ସ (ସୀ।

ସ୍ସା। ପୀ।)] ୱାଦଂ ଆରୋପେସ୍ସନ୍ତି? ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ସମଣସ୍ସେୱ ଗୋତମସ୍ସ ସାୱକା ସମ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ଯଦାହଂ, ଭୋ, ସମଣେ ଗୋତମେ ଇମଂ ପଠମଂ ପଦଂ ଅଦ୍ଦସଂ ଅଥାହଂ ନିଟ୍ଠମଗମଂ – 'ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ'ତି।

''ପୁନ ଚପରାହଂ, ଭୋ, ପସ୍ସାମି ଇଧେକଚ୍ଚେ ବ୍ରାହ୍ମଣପଣ୍ଡିତେ…ପେ… ଗହପତିପଣ୍ଡିତେ…ପେ… ସମଣପଣ୍ଡିତେ ନିପୁଣେ କତପରପ୍ପୱାଦେ ୱାଲୱେଧିରୂପେ ତେ ଭିନ୍ଦନ୍ତା ମଞ୍ଞେ ଚରନ୍ତି ପଞ୍ଞାଗତେନ ଦିଟ୍ଠିଗତାନି। ତେ ସୁଣନ୍ତି – 'ସମଣୋ ଖଲୁ ଭୋ ଗୋତମୋ ଅମୁକଂ ନାମ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ଓସରିସ୍ସତୀ'ତି। ତେ ପଞ୍ହଂ ଅଭିସଙ୍ଖରୋନ୍ତି 'ଇମଂ ମଯଂ ପଞ୍ହଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମ। ଏୱଂ ଚେ ନୋ ପୁଟ୍ଠୋ ଏୱଂ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି, ଏୱମସ୍ସ ମଯଂ ୱାଦଂ ଆରୋପେସ୍ସାମ। ଏୱଂ ଚେପି ନୋ ପୁଟ୍ଠୋ ଏୱଂ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି, ଏୱଂପିସ୍ସ ମଯଂ ୱାଦଂ ଆରୋପେସ୍ସାମା'ତି। ତେ ସୁଣନ୍ତି 'ସମଣୋ ଖଲୁ ଭୋ ଗୋତମୋ ଅମୁକଂ ନାମ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ଓସଟୋ'ତି। ତେ ଯେନ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ତେନୁପସଙ୍କମନ୍ତି। ତେ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତି ସମାଦପେତି ସମୁତ୍ତେଜେତି ସମ୍ପହଂସେତି। ତେ ସମଣେନ ଗୋତମେନ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସିତା ସମାଦପିତା ସମୁତ୍ତେଜିତା ସମ୍ପହଂସିତା ନ ଚେୱ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, କୁତୋସ୍ସ ୱାଦଂ ଆରୋପେସ୍ସନ୍ତି? ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ସମଣଂଯେୱ ଗୋତମଂ ଓକାସଂ ଯାଚନ୍ତି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜାଯ। ତେ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ପବ୍ବାଜେତି [ପବ୍ବାଜେତି ଉପସମ୍ପାଦେତି (ସୀ।)]। ତେ ତତ୍ଥ ପବ୍ବଜିତା ସମାନା ୱୂପକଟ୍ଠା ଅପ୍ପମତ୍ତା ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତା ୱିହରନ୍ତା ନଚିରସ୍ସେୱ – ଯସ୍ସତ୍ଥାଯ କୁଲପୁତ୍ତା ସମ୍ମଦେୱ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜନ୍ତି ତଦନୁତ୍ତରଂ – ବ୍ରହ୍ମଚରିଯପରିଯୋସାନଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରନ୍ତି। ତେ ଏୱମାହଂସୁ – 'ମନଂ ୱତ, ଭୋ, ଅନସ୍ସାମ, ମନଂ ୱତ, ଭୋ, ପନସ୍ସାମ; ମଯଞ୍ହି ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସମଣାୱ ସମାନା ସମଣମ୍ହାତି ପଟିଜାନିମ୍ହ, ଅବ୍ରାହ୍ମଣାୱ ସମାନା ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ହାତି ପଟିଜାନିମ୍ହ, ଅନରହନ୍ତୋୱ ସମାନା ଅରହନ୍ତମ୍ହାତି ପଟିଜାନିମ୍ହ। ଇଦାନି ଖୋମ୍ହ ସମଣା, ଇଦାନି ଖୋମ୍ହ ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଇଦାନି ଖୋମ୍ହ ଅରହନ୍ତୋ'ତି। ଯଦାହଂ, ଭୋ, ସମଣେ ଗୋତମେ ଇମଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ପଦଂ ଅଦ୍ଦସଂ ଅଥାହଂ ନିଟ୍ଠମଗମଂ – 'ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ'''ତି।

''ଯତୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭୋ, ସମଣେ ଗୋତମେ ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ପଦାନି ଅଦ୍ଦସଂ ଅଥାହଂ ନିଟ୍ଠମଗମଂ – 'ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ'''ତି।

୨୯୦। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସବ୍ବସେତା ୱଳୱାଭିରଥା ଓରୋହିତ୍ୱା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି – ''ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ; ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ; ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ଅପ୍ପେୱ ନାମ ମଯମ୍ପି କଦାଚି କରହଚି ତେନ ଭୋତା ଗୋତମେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମାଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାମ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ସିଯା କୋଚିଦେୱ କଥାସଲ୍ଲାପୋ''ତି! ଅଥ ଖୋ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯାୱତକୋ ଅହୋସି ପିଲୋତିକେନ ପରିବ୍ବାଜକେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥାସଲ୍ଲାପୋ ତଂ ସବ୍ବଂ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେସି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭଗୱା ଜାଣୁସ୍ସୋଣିଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ନ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତ୍ତାୱତା ହତ୍ଥିପଦୋପମୋ ୱିତ୍ଥାରେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି। ଅପି ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଯଥା ହତ୍ଥିପଦୋପମୋ ୱିତ୍ଥାରେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି ତଂ ସୁଣାହି, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି, ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭୋ''ତି ଖୋ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

୨୯୧। ''ସେୟ୍ୟଥାପି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନାଗୱନିକୋ ନାଗୱନଂ ପୱିସେୟ୍ୟ। ସୋ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ନାଗୱନେ ମହନ୍ତଂ ହତ୍ଥିପଦଂ, ଦୀଘତୋ ଚ ଆଯତଂ, ତିରିଯଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥତଂ। ଯୋ ହୋତି କୁସଲୋ ନାଗୱନିକୋ ନେୱ ତାୱ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛତି – 'ମହା ୱତ, ଭୋ, ନାଗୋ'ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ସନ୍ତି ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନାଗୱନେ ୱାମନିକା ନାମ ହତ୍ଥିନିଯୋ ମହାପଦା, ତାସଂ ପେତଂ ପଦଂ ଅସ୍ସାତି।

''ସୋ ତମନୁଗଚ୍ଛତି। ତମନୁଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପସ୍ସତି ନାଗୱନେ ମହନ୍ତଂ ହତ୍ଥିପଦଂ, ଦୀଘତୋ ଚ ଆଯତଂ, ତିରିଯଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥତଂ, ଉଚ୍ଚା ଚ ନିସେୱିତଂ। ଯୋ ହୋତି କୁସଲୋ ନାଗୱନିକୋ ନେୱ ତାୱ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛତି – 'ମହା ୱତ, ଭୋ, ନାଗୋ'ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ସନ୍ତି ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନାଗୱନେ ଉଚ୍ଚା କାଳାରିକା ନାମ ହତ୍ଥିନିଯୋ ମହାପଦା, ତାସଂ ପେତଂ ପଦଂ ଅସ୍ସାତି।

''ସୋ ତମନୁଗଚ୍ଛତି। ତମନୁଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପସ୍ସତି ନାଗୱନେ ମହନ୍ତଂ ହତ୍ଥିପଦଂ, ଦୀଘତୋ ଚ ଆଯତଂ, ତିରିଯଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥତଂ, ଉଚ୍ଚା ଚ ନିସେୱିତଂ, ଉଚ୍ଚା ଚ ଦନ୍ତେହି ଆରଞ୍ଜିତାନି। ଯୋ ହୋତି କୁସଲୋ ନାଗୱନିକୋ ନେୱ ତାୱ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛତି – 'ମହା ୱତ, ଭୋ, ନାଗୋ'ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ସନ୍ତି ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନାଗୱନେ ଉଚ୍ଚା କଣେରୁକା ନାମ ହତ୍ଥିନିଯୋ ମହାପଦା, ତାସଂ ପେତଂ ପଦଂ ଅସ୍ସାତି।

''ସୋ ତମନୁଗଚ୍ଛତି। ତମନୁଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପସ୍ସତି ନାଗୱନେ ମହନ୍ତଂ ହତ୍ଥିପଦଂ, ଦୀଘତୋ ଚ ଆଯତଂ, ତିରିଯଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥତଂ, ଉଚ୍ଚା ଚ ନିସେୱିତଂ, ଉଚ୍ଚା ଚ ଦନ୍ତେହି ଆରଞ୍ଜିତାନି, ଉଚ୍ଚା ଚ ସାଖାଭଙ୍ଗଂ। ତଞ୍ଚ ନାଗଂ ପସ୍ସତି ରୁକ୍ଖମୂଲଗତଂ ୱା ଅବ୍ଭୋକାସଗତଂ ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ୱା ତିଟ୍ଠନ୍ତଂ ୱା ନିସିନ୍ନଂ ୱା ନିପନ୍ନଂ ୱା। ସୋ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛତି – 'ଅଯମେୱ ସୋ ମହାନାଗୋ'ତି।

''ଏୱମେୱ ଖୋ , ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇଧ ତଥାଗତୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା। ସୋ ଇମଂ ଲୋକଂ ସଦେୱକଂ ସମାରକଂ ସବ୍ରହ୍ମକଂ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଂ ପଜଂ ସଦେୱମନୁସ୍ସଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେତି। ସୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ; କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପକାସେତି। ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି ଗହପତି ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତୋ ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ୱା କୁଲେ ପଚ୍ଚାଜାତୋ। ସୋ ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ତଥାଗତେ ସଦ୍ଧଂ ପଟିଲଭତି। ସୋ ତେନ ସଦ୍ଧାପଟିଲାଭେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – 'ସମ୍ବାଧୋ ଘରାୱାସୋ ରଜୋପଥୋ , ଅବ୍ଭୋକାସୋ ପବ୍ବଜ୍ଜା। ନଯିଦଂ ସୁକରଂ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା ଏକନ୍ତପରିପୁଣ୍ଣଂ ଏକନ୍ତପରିସୁଦ୍ଧଂ ସଙ୍ଖଲିଖିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତୁଂ। ଯଂନୂନାହଂ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ଅପ୍ପଂ ୱା ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ପହାଯ ମହନ୍ତଂ ୱା ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ପହାଯ ଅପ୍ପଂ ୱା ଞାତିପରିୱଟ୍ଟଂ ପହାଯ ମହନ୍ତଂ ୱା ଞାତିପରିୱଟ୍ଟଂ ପହାଯ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜତି।

୨୯୨। ''ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସିକ୍ଖାସାଜୀୱସମାପନ୍ନୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରତି।

''ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାଯ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି ଦିନ୍ନାଦାଯୀ ଦିନ୍ନପାଟିକଙ୍ଖୀ। ଅଥେନେନ ସୁଚିଭୂତେନ ଅତ୍ତନା ୱିହରତି।

''ଅବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପହାଯ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ହୋତି ଆରାଚାରୀ ୱିରତୋ ମେଥୁନା ଗାମଧମ୍ମା।

''ମୁସାୱାଦଂ ପହାଯ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି ସଚ୍ଚୱାଦୀ ସଚ୍ଚସନ୍ଧୋ ଥେତୋ [ଠେତୋ (ସ୍ୟା। କଂ।)] ପଚ୍ଚଯିକୋ ଅୱିସଂୱାଦକୋ ଲୋକସ୍ସ।

''ପିସୁଣଂ ୱାଚଂ ପହାଯ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଇତୋ ସୁତ୍ୱା ନ ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା ଇମେସଂ ଭେଦାଯ, ଅମୁତ୍ର ୱା ସୁତ୍ୱା ନ ଇମେସଂ ଅକ୍ଖାତା ଅମୂସଂ ଭେଦାଯ। ଇତି ଭିନ୍ନାନଂ ୱା ସନ୍ଧାତା ସହିତାନଂ ୱା ଅନୁପ୍ପଦାତା, ସମଗ୍ଗାରାମୋ ସମଗ୍ଗରତୋ ସମଗ୍ଗନନ୍ଦୀ ସମଗ୍ଗକରଣିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି ।

''ଫରୁସଂ ୱାଚଂ ପହାଯ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଯା ସା ୱାଚା ନେଲା କଣ୍ଣସୁଖା ପେମନୀଯା ହଦଯଙ୍ଗମା ପୋରୀ ବହୁଜନକନ୍ତା ବହୁଜନମନାପା ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ସମ୍ଫପ୍ପଲାପଂ ପହାଯ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି କାଲୱାଦୀ ଭୂତୱାଦୀ ଅତ୍ଥୱାଦୀ ଧମ୍ମୱାଦୀ ୱିନଯୱାଦୀ, ନିଧାନୱତିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା କାଲେନ ସାପଦେସଂ ପରିଯନ୍ତୱତିଂ ଅତ୍ଥସଂହିତଂ।

୨୯୩। ''ସୋ ବୀଜଗାମଭୂତଗାମସମାରମ୍ଭା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଏକଭତ୍ତିକୋ ହୋତି ରତ୍ତୂପରତୋ, ୱିରତୋ ୱିକାଲଭୋଜନା, ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତୱିସୂକଦସ୍ସନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଧାରଣମଣ୍ଡନୱିଭୂସନଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାସଯନମହାସଯନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଜାତରୂପରଜତପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଆମକଧଞ୍ଞପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଆମକମଂସପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଇତ୍ଥିକୁମାରିକପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଦାସିଦାସପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅଜେଳକପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କୁକ୍କୁଟସୂକରପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ହତ୍ଥିଗୱାସ୍ସୱଳୱାପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଦୂତେଯ୍ୟପହିଣଗମନାନୁଯୋଗା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କଯୱିକ୍କଯା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ତୁଲାକୂଟକଂସକୂଟମାନକୂଟା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଉକ୍କୋଟନୱଞ୍ଚନନିକତିସାଚିଯୋଗା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଛେଦନୱଧବନ୍ଧନୱିପରାମୋସଆଲୋପସହସାକାରା [ସାହସାକାରା (କ।)] ପଟିୱିରତୋ ହୋତି [ଇମସ୍ସ ଅନନ୍ତରଂ ''ସୋ ଇମିନା ଅରିଯେନ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅନୱଜ୍ଜସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦେତୀ''ତି ୱଚନଂ ଦୀଘନିକାଯେ ଆଗତଂ, ତଂ ଇଧ ସନ୍ତୋସକଥାୱସାନେ ଆଗତଂ, ସା ଚ ସନ୍ତୋସକଥା ତତ୍ଥ

ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞାନନ୍ତରମେୱ ଆଗତା]।

୨୯୪। ''ସୋ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି କାଯପରିହାରିକେନ ଚୀୱରେନ କୁଚ୍ଛିପରିହାରିକେନ ପିଣ୍ଡପାତେନ। ସୋ ଯେନ ଯେନେୱ ପକ୍କମତି ସମାଦାଯେୱ ପକ୍କମତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ପକ୍ଖୀ ସକୁଣୋ ଯେନ ଯେନେୱ ଡେତି ସପତ୍ତଭାରୋୱ ଡେତି, ଏୱମେୱ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି କାଯପରିହାରିକେନ ଚୀୱରେନ କୁଚ୍ଛିପରିହାରିକେନ ପିଣ୍ଡପାତେନ। ସୋ ଯେନ ଯେନେୱ ପକ୍କମତି ସମାଦାଯେୱ ପକ୍କମତି। ସୋ ଇମିନା ଅରିଯେନ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅନୱଜ୍ଜସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦେତି।

୨୯୫। ''ସୋ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ପଟିପଜ୍ଜତି, ରକ୍ଖତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା… ଜିୱ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ପଟିପଜ୍ଜତି, ରକ୍ଖତି ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋ ଇମିନା ଅରିଯେନ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅବ୍ୟାସେକସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦେତି।

''ସୋ ଅଭିକ୍କନ୍ତେ ପଟିକ୍କନ୍ତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଆଲୋକିତେ ୱିଲୋକିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି , ସମିଞ୍ଜିତେ ପସାରିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସଂଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଅସିତେ ପୀତେ ଖାଯିତେ ସାଯିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଗତେ ଠିତେ ନିସିନ୍ନେ ସୁତ୍ତେ ଜାଗରିତେ ଭାସିତେ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି।

୨୯୬। ''ସୋ ଇମିନା ଚ ଅରିଯେନ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, (ଇମାଯ ଚ ଅରିଯାଯ ସନ୍ତୁଟ୍ଠିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ) [( ) ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ପାଠୋ ଇଧ ନଦିସ୍ସତି, ଚତୁକ୍କଙ୍ଗୁତ୍ତରେ ପନ ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ଦିସ୍ସତି, ଅଟ୍ଠକଥାଟୀକାସୁ ଚ ତଦତ୍ଥୋ ପକାସିତୋ। ତସ୍ମା ସୋ ଏତ୍ଥ ପଟୀପୂରିତୋ] ଇମିନା ଚ ଅରିଯେନ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଇମିନା ଚ ଅରିଯେନ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିୱିତ୍ତଂ ସେନାସନଂ ଭଜତି ଅରଞ୍ଞଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ପବ୍ବତଂ କନ୍ଦରଂ ଗିରିଗୁହଂ ସୁସାନଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଅବ୍ଭୋକାସଂ ପଲାଲପୁଞ୍ଜଂ। ସୋ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ନିସୀଦତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା, ଉଜୁଂ କାଯଂ ପଣିଧାଯ, ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା। ସୋ ଅଭିଜ୍ଝଂ ଲୋକେ ପହାଯ ୱିଗତାଭିଜ୍ଝେନ ଚେତସା ୱିହରତି, ଅଭିଜ୍ଝାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ବ୍ୟାପାଦପ୍ପଦୋସଂ ପହାଯ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ୱିହରତି, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ବ୍ୟାପାଦପ୍ପଦୋସା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ଥିନମିଦ୍ଧଂ ପହାଯ ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ ୱିହରତି ଆଲୋକସଞ୍ଞୀ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ, ଥିନମିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପହାଯ ଅନୁଦ୍ଧତୋ ୱିହରତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତୋ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାଯ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଅକଥଂକଥୀ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି।

୨୯୭। ''ସୋ ଇମେ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେ ପହାଯ ଚେତସୋ ଉପକ୍କିଲେସେ ପଞ୍ଞାଯ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଇଦମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଥାଗତପଦଂ ଇତିପି, ତଥାଗତନିସେୱିତଂ ଇତିପି, ତଥାଗତାରଞ୍ଜିତଂ ଇତିପି। ନ ତ୍ୱେୱ ତାୱ ଅରିଯସାୱକୋ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛତି – 'ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ'ତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଇଦମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ…ପେ… ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ'ତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ, ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତି, ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି 'ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ'ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଇଦମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ…ପେ… ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ'ତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା, ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଇଦମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଥାଗତପଦଂ ଇତିପି, ତଥାଗତନିସେୱିତଂ ଇତିପି,

ତଥାଗତାରଞ୍ଜିତଂ ଇତିପି। ନ ତ୍ୱେୱ ତାୱ ଅରିଯସାୱକୋ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛତି – ‘ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ’ତି।

୨୯୮। ‘‘ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞ୍ଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେତି। ସୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ, ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ… ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି। ଇଦମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଥାଗତପଦଂ ଇତିପି, ତଥାଗତନିସେୱିତଂ ଇତିପି, ତଥାଗତାରଞ୍ଜିତଂ ଇତିପି। ନ ତ୍ୱେୱ ତାୱ ଅରିଯସାୱକୋ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛତି – ‘ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ’ତି।

‘‘ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଞ୍ଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେତି। ସୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି। ଇଦମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଥାଗତପଦଂ ଇତିପି, ତଥାଗତନିସେୱିତଂ ଇତିପି, ତଥାଗତାରଞ୍ଜିତଂ ଇତିପି। ନ ତ୍ୱେୱ ତାୱ ଅରିଯସାୱକୋ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛତି – ‘ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ’ତି।

୨୯୯। ‘‘ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ଆସୱାନଂ ଖଯଞ୍ଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେତି। ସୋ ‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ‘ଇମେ ଆସୱା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଆସୱସମୁଦଯୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଆସୱନିରୋଧୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଆସୱନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଇଦମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଥାଗତପଦଂ ଇତିପି, ତଥାଗତନିସେୱିତଂ ଇତିପି, ତଥାଗତାରଞ୍ଜିତଂ ଇତିପି। ନ ତ୍ୱେୱ ତାୱ ଅରିଯସାୱକୋ ନିଟ୍ଠଂ ଗତୋ ହୋତି, ଅପି ଚ ଖୋ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛତି – ‘ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ’ତି।

‘‘ତସ୍ସ ଏୱଂ ଜାନତୋ ଏୱଂ ପସ୍ସତୋ କାମାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି , ଭୱାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି, ଅୱିଜ୍ଜାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି। ୱିମୁତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିମୁତ୍ତମିତି ଞାଣଂ ହୋତି। ‘ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା’ତି ପଜାନାତି। ଇଦମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଥାଗତପଦଂ ଇତିପି, ତଥାଗତନିସେୱିତଂ ଇତିପି, ତଥାଗତାରଞ୍ଜିତଂ ଇତିପି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅରିଯସାୱକୋ ନିଟ୍ଠଂ ଗତୋ ହୋତି – ‘ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ’ତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ହତ୍ଥିପଦୋପମୋ ୱିତ୍ଥାରେନ ପରିପୂରୋ ହୋତୀ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ! ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭୋ ଗୋତମ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେଯ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେଯ୍ୟ – ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀତି; ଏୱମେୱଂ ଭୋତା ଗୋତମେନ ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏସାହଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି, ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଉପାସକଂ ମଂ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି।

ଚୂଳହତ୍ଥିପଦୋପମସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ମହାହତ୍ଥିପଦୋପମସୁତ୍ତଂ

୩୦୦। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୱେ’’ତି। ‘‘ଆୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ଯାନି କାନିଚି ଜଙ୍ଗଲାନଂ ପାଣାନଂ ପଦଜାତାନି ସବ୍ବାନି ତାନି ହତ୍ଥିପଦେ ସମୋଧାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ହତ୍ଥିପଦଂ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି ଯଦିଦଂ ମହନ୍ତତ୍ତେନ; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଯେ କେଚି କୁସଲା ଧମ୍ମା ସବ୍ବେତେ ଚତୂସୁ ଅରିଯସଚ୍ଚେସୁ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। କତମେସୁ ଚତୂସୁ? ଦୁକ୍ଖେ ଅରିଯସଚ୍ଚେ , ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯେ ଅରିଯସଚ୍ଚେ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେ ଅରିଯସଚ୍ଚେ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ

ଅରିୟସଚ୍ଚେ’’।

୩୦୧। ‘‘କତମଞ୍ଚାୱୁସୋ, ଦୁକ୍ଖଂ ଅରିୟସଚ୍ଚଂ? ଜାତିପି ଦୁକ୍ଖା, ଜରାପି ଦୁକ୍ଖା, ମରଣମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ, ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସାପି ଦୁକ୍ଖା, ୟମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ; ସଂଖିତ୍ତେନ, ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଦୁକ୍ଖା। କତମେ ଚାୱୁସୋ, ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା? ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ରୂପୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱେଦନୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ।

‘‘କତମୋ ଚାୱୁସୋ, ରୂପୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଚତ୍ତାରି ଚ ମହାଭୂତାନି, ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାୟ ରୂପଂ।

‘‘କତମା ଚାୱୁସୋ, ଚତ୍ତାରୋ ମହାଭୂତା? ପଥୱୀଧାତୁ, ଆପୋଧାତୁ , ତେଜୋଧାତୁ, ୱାୟୋଧାତୁ।

୩୦୨। ‘‘କତମା ଚାୱୁସୋ, ପଥୱୀଧାତୁ? ପଥୱୀଧାତୁ ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା, ସିୟା ବାହିରା। କତମା ଚାୱୁସୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ପଥୱୀଧାତୁ? ୟଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ କକ୍ଖଳଂ ଖରିଗତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – କେସା ଲୋମା ନଖା ଦନ୍ତା ତଚୋ ମଂସଂ ନ୍ହାରୁ ଅଟ୍ଠି ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ ୱକ୍କଂ ହଦୟଂ ୟକନଂ କିଲୋମକଂ ପିହକଂ ପପ୍ଫାସଂ ଅନ୍ତଂ ଅନ୍ତଗୁଣଂ ଉଦରିୟଂ କରୀସଂ, ୟଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି କିଞ୍ଚି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ କକ୍ଖଳଂ ଖରିଗତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ପଥୱୀଧାତୁ। ୟା ଚେୱ ଖୋ ପନ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ପଥୱୀଧାତୁ, ୟା ଚ ବାହିରା ପଥୱୀଧାତୁ, ପଥୱୀଧାତୁରେୱେସା। ‘ତଂ ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି – ଏୱମେତଂ ୟଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଏୱମେତଂ ୟଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ୱା ପଥୱୀଧାତୁୟା ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ପଥୱୀଧାତୁୟା ଚିତ୍ତଂ ୱିରାଜେତି।

‘‘ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆୱୁସୋ, ସମୟୋ ୟଂ ବାହିରା ଆପୋଧାତୁ ପକୁପ୍ପତି [ପଥୱୀଧାତୁ ପକୁପ୍ପତି (କ।)]। ଅନ୍ତରହିତା ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ବାହିରା ପଥୱୀଧାତୁ ହୋତି। ତସ୍ସା ହି ନାମ, ଆୱୁସୋ, ବାହିରାୟ ପଥୱୀଧାତୁୟା ତାୱ ମହଲ୍ଲିକାୟ ଅନିଚ୍ଚତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ଖୟଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ୱୟଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ୱିପରିଣାମଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି। କିଂ ପନିମସ୍ସ ମତ୍ତଟ୍ଠକସ୍ସ କାୟସ୍ସ ତଣ୍ହୁପାଦିନ୍ନସ୍ସ ‘ଅହନ୍ତି ୱା ମମନ୍ତି ୱା ଅସ୍ମୀ’ତି ୱା? ଅଥ ଖ୍ୱାସ୍ସ ନୋତେୱେତ୍ଥ ହୋତି।

‘‘ତଞ୍ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପରେ ଅକ୍କୋସନ୍ତି ପରିଭାସନ୍ତି ରୋସେନ୍ତି ୱିହେସେନ୍ତି, ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ଉପ୍ପନ୍ନା ଖୋ ମେ ଅୟଂ ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଦୁକ୍ଖୱେଦନା । ସା ଚ ଖୋ ପଟିଚ୍ଚ, ନୋ ଅପଟିଚ୍ଚ। କିଂ ପଟିଚ୍ଚ? ଫସ୍ସଂ ପଟିଚ୍ଚ’। ସୋ [ସୋପିଖୋ (ସ୍ୟା।), ସୋପି (କ।)] ଫସ୍ସୋ ଅନିଚ୍ଚୋତି ପସ୍ସତି, ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚାତି ପସ୍ସତି, ସଞ୍ଞା ଅନିଚ୍ଚାତି ପସ୍ସତି, ସଙ୍ଖାରା ଅନିଚ୍ଚାତି ପସ୍ସତି, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନିଚ୍ଚନ୍ତି ପସ୍ସତି। ତସ୍ସ ଧାତାରମ୍ମଣମେୱ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ଅଧିମୁଚ୍ଚତି।

‘‘ତଞ୍ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପରେ ଅନିଟ୍ଠେହି ଅକନ୍ତେହି ଅମନାପେହି ସମୁଦାଚରନ୍ତି – ପାଣିସମ୍ଫସ୍ସେନପି ଲେଡ୍ଡୁସମ୍ଫସ୍ସେନପି ଦଣ୍ଡସମ୍ଫସ୍ସେନପି ସତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସେନପି। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ତଥାଭୂତୋ ଖୋ ଅୟଂ କାୟୋ ୟଥାଭୂତସ୍ମିଂ କାୟେ ପାଣିସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତି, ଲେଡ୍ଡୁସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତି, ଦଣ୍ଡସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତି, ସତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତି। ୱୁତ୍ତଂ ଖୋ ପନେତଂ ଭଗୱତା କକଚୂପମୋୱାଦେ – ‘‘ଉଭତୋଦଣ୍ଡକେନ ଚେପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କକଚେନ ଚୋରା ଓଚରକା ଅଙ୍ଗମଙ୍ଗାନି ଓକନ୍ତେୟ୍ୟୁଂ, ତତ୍ରାପି ୟୋ ମନୋ ପଦୂସେୟ୍ୟ ନ ମେ ସୋ ତେନ ସାସନକରୋ’’ତି। ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ ୱୀରିୟଂ ଭୱିସ୍ସତି ଅସଲ୍ଲୀନଂ, ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା, ପସ୍ସଦ୍ଧୋ କାୟୋ ଅସାରଦ୍ଧୋ, ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତଂ ଏକଗ୍ଗଂ। କାମଂ ଦାନି ଇମସ୍ମିଂ କାୟେ ପାଣିସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତୁ, ଲେଡ୍ଡୁସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତୁ, ଦଣ୍ଡସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତୁ, ସତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତୁ, କରୀୟତି ହିଦଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାସନ’ନ୍ତି।

‘‘ତସ୍ସ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ନ ସଣ୍ଠାତି। ସୋ ତେନ ସଂୱିଜ୍ଜତି ସଂୱେଗଂ ଆପଜ୍ଜତି – ‘ଅଲାଭା ୱତ ମେ, ନ ୱତ ମେ ଲାଭା, ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ, ନ ୱତ ମେ ସୁଲଦ୍ଧଂ, ୟସ୍ସ ମେ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ନ ସଣ୍ଠାତୀ’ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ସୁଣିସା ସସୁରଂ ଦିସ୍ୱା ସଂୱିଜ୍ଜତି ସଂୱେଗଂ ଆପଜ୍ଜତି; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ସ ଚେ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ନ ସଣ୍ଠାତି, ସୋ ତେନ ସଂୱିଜ୍ଜତି ସଂୱେଗଂ ଆପଜ୍ଜତି – ‘ଅଲାଭା ୱତ ମେ ନ ୱତ ମେ ଲାଭା, ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ, ନ ୱତ ମେ ସୁଲଦ୍ଧଂ, ୟସ୍ସ ମେ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ନ ସଣ୍ଠାତୀ’ତି। ତସ୍ସ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ସଣ୍ଠାତି, ସୋ ତେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ବହୁକତଂ ହୋତି।

୩୦୩। ‘‘କତମା ଚାୱୁସୋ, ଆପୋଧାତୁ? ଆପୋଧାତୁ ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା, ସିୟା ବାହିରା। କତମା ଚାୱୁସୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ଆପୋଧାତୁ? ୟଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ଆପୋ ଆପୋଗତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ପିତ୍ତଂ ସେମ୍ହଂ ପୁବ୍ବୋ ଲୋହିତଂ ସେଦୋ ମେଦୋ ଅସ୍ସୁ ୱସା ଖେଳୋ ସିଙ୍ଘାଣିକା ଲସିକା ମୁତ୍ତଂ, ୟଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି କିଞ୍ଚି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ଆପୋ ଆପୋଗତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ଆପୋଧାତୁ। ୟା ଚେୱ ଖୋ ପନ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ଆପୋଧାତୁ ୟା ଚ ବାହିରା ଆପୋଧାତୁ, ଆପୋଧାତୁରେୱେସା। ‘ତଂ ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି ଏୱମେତଂ ୟଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଏୱମେତଂ ୟଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ୱା ଆପୋଧାତୁୟା ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ଆପୋଧାତୁୟା ଚିତ୍ତଂ ୱିରାଜେତି।

‘‘ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆୱୁସୋ, ସମୟୋ ୟଂ ବାହିରା ଆପୋଧାତୁ ପକୁପ୍ପତି। ସା ଗାମମ୍ପି ୱହତି, ନିଗମମ୍ପି ୱହତି, ନଗରମ୍ପି ୱହତି, ଜନପଦମ୍ପି ୱହତି, ଜନପଦପଦେସମ୍ପି ୱହତି। ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆୱୁସୋ, ସମୟୋ ୟଂ ମହାସମୁଦ୍ଦେ ୟୋଜନସତିକାନିପି ଉଦକାନି ଓଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଦ୍ୱିୟୋଜନସତିକାନିପି ଉଦକାନି ଓଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତିୟୋଜନସତିକାନିପି ଉଦକାନି ଓଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଚତୁୟୋଜନସତିକାନିପି ଉଦକାନି ଓଗଚ୍ଛନ୍ତି, ପଞ୍ଚୟୋଜନସତିକାନିପି ଉଦକାନି ଓଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଛୟୋଜନସତିକାନିପି ଉଦକାନି ଓଗଚ୍ଛନ୍ତି, ସତ୍ତୟୋଜନସତିକାନିପି ଉଦକାନି ଓଗଚ୍ଛନ୍ତି। ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆୱୁସୋ, ସମୟୋ ୟଂ ମହାସମୁଦ୍ଦେ ସତ୍ତତାଲମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ଛତ୍ତାଲମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ପଞ୍ଚତାଲମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ଚତୁତ୍ତାଲମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ତିତାଲମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ଦ୍ୱିତାଲମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ତାଲମତ୍ତମ୍ପି [ତାଲଂପି (ସୀ।)] ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି। ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆୱୁସୋ, ସମୟୋ ୟଂ ମହାସମୁଦ୍ଦେ ସତ୍ତପୋରିସମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ଛପ୍ପୋରିସମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ପଞ୍ଚପୋରିସମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ଚତୁପ୍ପୋରିସମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ତିପୋରିସମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ଦ୍ୱିପୋରିସମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ପୋରିସମତ୍ତମ୍ପି [ପୋରିସଂପି (ସୀ।)] ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି। ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆୱୁସୋ, ସମୟୋ ୟଂ ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଡ୍ଢପୋରିସମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, କଟିମତ୍ତମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ଜାଣୁକମତ୍ତମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି, ଗୋପ୍ଫକମତ୍ତମ୍ପି ଉଦକଂ ସଣ୍ଠାତି। ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆୱୁସୋ, ସମୟୋ, ୟଂ ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଙ୍ଗୁଲିପବ୍ବତେମନମତ୍ତମ୍ପି ଉଦକଂ ନ ହୋତି। ତସ୍ସା ହି ନାମ, ଆୱୁସୋ, ବାହିରାୟ ଆପୋଧାତୁୟା ତାୱ ମହଲ୍ଲିକାୟ ଅନିଚ୍ଚତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ଖୟଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ୱୟଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ୱିପରିଣାମଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି। କିଂ ପନିମସ୍ସ ମତ୍ତଟ୍ଠକସ୍ସ କାୟସ୍ସ ତଣ୍ହୁପାଦିନ୍ନସ୍ସ ‘ଅହନ୍ତି ୱା ମମନ୍ତି ୱା ଅସ୍ମୀତି’ ୱା? ଅଥ ଖ୍ୱାସ୍ସ ନୋତେୱେତ୍ଥ ହୋତି…ପେ… ତସ୍ସ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ସଣ୍ଠାତି। ସୋ ତେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ବହୁକତଂ ହୋତି।

୩୦୪। ‘‘କତମା ଚାୱୁସୋ, ତେଜୋଧାତୁ? ତେଜୋଧାତୁ ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା, ସିୟା ବାହିରା। କତମା ଚାୱୁସୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ତେଜୋଧାତୁ? ୟଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ତେଜୋ ତେଜୋଗତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ୟେନ ଚ ସନ୍ତପ୍ପତି, ୟେନ ଚ ଜୀରୀୟତି, ୟେନ ଚ ପରିଡୟ୍ହତି, ୟେନ ଚ ଅସିତପୀତଖାୟିତସାୟିତଂ ସମ୍ମା ପରିଣାମଂ ଗଚ୍ଛତି, ୟଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି କିଞ୍ଚି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ତେଜୋ ତେଜୋଗତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ତେଜୋଧାତୁ। ୟା ଚେୱ ଖୋ ପନ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ତେଜୋଧାତୁ ୟା ଚ ବାହିରା ତେଜୋଧାତୁ, ତେଜୋଧାତୁରେୱେସା। ‘ତଂ ନେତଂ ମମ , ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି ଏୱମେତଂ ୟଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଏୱମେତଂ ୟଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ୱା ତେଜୋଧାତୁୟା ନିବ୍ବିନ୍ଦତି, ତେଜୋଧାତୁୟା ଚିତ୍ତଂ ୱିରାଜେତି।

‘‘ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆୱୁସୋ, ସମୟୋ ୟଂ ବାହିରା ତେଜୋଧାତୁ ପକୁପ୍ପତି। ସା ଗାମମ୍ପି ଦହତି, ନିଗମମ୍ପି ଦହତି, ନଗରମ୍ପି ଦହତି, ଜନପଦମ୍ପି ଦହତି, ଜନପଦପଦେସମ୍ପି ଦହତି। ସା ହରିତନ୍ତଂ ୱା ପନ୍ଥନ୍ତଂ ୱା ସେଲନ୍ତଂ ୱା ଉଦକନ୍ତଂ ୱା ରମଣୀୟଂ ୱା ଭୂମିଭାଗଂ ଆଗମ୍ମ ଅନାହାରା ନିବ୍ବାୟତି। ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆୱୁସୋ, ସମୟୋ ୟଂ କୁକ୍କୁଟପତ୍ତେନପି ନ୍ହାରୁଦଦ୍ଦୁଲେନପି ଅଗ୍ଗିଂ ଗୱେସନ୍ତି । ତସ୍ସା ହି ନାମ, ଆୱୁସୋ, ବାହିରାୟ ତେଜୋଧାତୁୟା ତାୱ ମହଲ୍ଲିକାୟ ଅନିଚ୍ଚତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ଖୟଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ୱୟଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ୱିପରିଣାମଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି। କିଂ ପନିମସ୍ସ ମତ୍ତଟ୍ଠକସ୍ସ କାୟସ୍ସ ତଣ୍ହୁପାଦିନ୍ନସ୍ସ ‘ଅହନ୍ତି ୱା ମମନ୍ତି ୱା ଅସ୍ମୀ’ତି ୱା? ଅଥ ଖ୍ୱାସ୍ସ ନୋତେୱେତ୍ଥ ହୋତି…ପେ… ତସ୍ସ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ସଣ୍ଠାତି, ସୋ ତେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ବହୁକତଂ ହୋତି।

୩୦୫। ‘‘କତମା ଚାୱୁସୋ, ୱାୟୋଧାତୁ? ୱାୟୋଧାତୁ ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା, ସିୟା ବାହିରା। କତମା ଚାୱୁସୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ୱାୟୋଧାତୁ? ୟଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱାୟୋ ୱାୟୋଗତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଉଦ୍ଧଙ୍ଗମା ୱାତା, ଅଧୋଗମା ୱାତା, କୁଚ୍ଛିସୟା ୱାତା, କୋଟ୍ଠସୟା [କୋଟ୍ଠସୟା (ସୀ। ପୀ।)] ୱାତା, ଅଙ୍ଗମଙ୍ଗାନୁସାରିନୋ ୱାତା, ଅସ୍ସାସୋ ପସ୍ସାସୋ ଇତି, ୟଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି କିଞ୍ଚି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱାୟୋ ୱାୟୋଗତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ୱାୟୋଧାତୁ। ୟା ଚେୱ ଖୋ ପନ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ୱାୟୋଧାତୁ, ୟା ଚ ବାହିରା ୱାୟୋଧାତୁ, ୱାୟୋଧାତୁରେୱେସା। ‘ତଂ ନେତଂ ମମ ନେସୋହମସ୍ମି ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି ଏୱମେତଂ ୟଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଏୱମେତଂ ୟଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ୱା

ୱାୟୋଧାତୁୟା ନିବ୍ବିନ୍ଦତି ୱାୟୋଧାତୁୟା ଚିତ୍ତଂ ୱିରାଜେତି।

‘‘ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆୱୁସୋ, ସମୟୋ ୟଂ ବାହିରା ୱାୟୋଧାତୁ ପକୁପ୍ପତି। ସା ଗାମମ୍ପି ୱହତି, ନିଗମମ୍ପି ୱହତି, ନଗରମ୍ପି ୱହତି, ଜନପଦମ୍ପି ୱହତି, ଜନପଦପଦେସମ୍ପି ୱହତି। ହୋତି ଖୋ ସୋ, ଆୱୁସୋ, ସମୟୋ ୟଂ ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ତାଲୱଣ୍ଟେନପି ୱିଧୂପନେନପି ୱାତଂ ପରିୟେସନ୍ତି, ଓସ୍ସୱନେପି ତିଣାନି ନ ଇଚ୍ଛନ୍ତି। ତସ୍ସା ହି ନାମ, ଆୱୁସୋ, ବାହିରାୟ ୱାୟୋଧାତୁୟା ତାୱ ମହଲ୍ଲିକାୟ ଅନିଚ୍ଚତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ଖୟଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ୱୟଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି, ୱିପରିଣାମଧମ୍ମତା ପଞ୍ଞାୟିସ୍ସତି। କିଂ ପନିମସ୍ସ ମତ୍ତଟ୍ଠକସ୍ସ କାୟସ୍ସ ତଣ୍ହୁପାଦିନ୍ନସ୍ସ ‘ଅହନ୍ତି ୱା ମମନ୍ତି ୱା ଅସ୍ମୀ’ତି ୱା? ଅଥ ଖ୍ୱାସ୍ସ ନୋତେୱେତ୍ଥ ହୋତି।

‘‘ତଞ୍ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପରେ ଅକ୍କୋସନ୍ତି ପରିଭାସନ୍ତି ରୋସେନ୍ତି ୱିହେସେନ୍ତି। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି, ଉପ୍ପନ୍ନା ଖୋ ମେ ଅୟଂ ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା। ସା ଚ ଖୋ ପଟିଚ୍ଚ, ନୋ ଅପଟିଚ୍ଚ। କିଂ ପଟିଚ୍ଚ? ଫସ୍ସଂ ପଟିଚ୍ଚ। ସୋପି ଫସ୍ସୋ ଅନିଚ୍ଚୋତି ପସ୍ସତି, ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚାତି ପସ୍ସତି , ସଞ୍ଞା ଅନିଚ୍ଚାତି ପସ୍ସତି, ସଙ୍ଖାରା ଅନିଚ୍ଚାତି ପସ୍ସତି, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନିଚ୍ଚନ୍ତି ପସ୍ସତି। ତସ୍ସ ଧାତାରମ୍ମଣମେୱ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ଅଧିମୁଚ୍ଚତି।

‘‘ତଞ୍ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପରେ ଅନିଟ୍ଠେହି ଅକନ୍ତେହି ଅମନାପେହି ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ପାଣିସମ୍ଫସ୍ସେନପି ଲେଡ୍ଡୁସମ୍ଫସ୍ସେନପି ଦଣ୍ଡସମ୍ଫସ୍ସେନପି ସତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସେନପି। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି ‘ତଥାଭୂତୋ ଖୋ ଅୟଂ କାୟୋ ୟଥାଭୂତସ୍ମିଂ କାୟେ ପାଣିସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତି, ଲେଡ୍ଡୁସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତି, ଦଣ୍ଡସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତି, ସତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତି। ୱୁତ୍ତଂ ଖୋ ପନେତଂ ଭଗୱତା କକଚୂପମୋୱାଦେ ‘‘ଉଭତୋଦଣ୍ଡକେନ ଚେପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କକଚେନ ଚୋରା ଓଚରକା ଅଙ୍ଗମଙ୍ଗାନି ଓକନ୍ତେୟ୍ୟୁଂ। ତତ୍ରାପି ୟୋ ମନୋ ପଦୂସେୟ୍ୟ, ନ ମେ ସୋ ତେନ ସାସନକରୋ’’ତି। ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ ୱୀରିୟଂ ଭୱିସ୍ସତି ଅସଲ୍ଲୀନଂ, ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା, ପସ୍ସଦ୍ଧୋ କାୟୋ ଅସାରଦ୍ଧୋ, ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତଂ ଏକଗ୍ଗଂ। କାମଂ ଦାନି ଇମସ୍ମିଂ କାୟେ ପାଣିସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତୁ, ଲେଡ୍ଡୁସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତୁ, ଦଣ୍ଡସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତୁ, ସତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସାପି କମନ୍ତୁ। କରୀୟତି ହିଦଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାସନ’ନ୍ତି।

‘‘ତସ୍ସ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ନ ସଣ୍ଠାତି। ସୋ ତେନ ସଂୱିଜ୍ଜତି ସଂୱେଗଂ ଆପଜ୍ଜତି – ‘ଅଲାଭା ୱତ ମେ, ନ ୱତ ମେ ଲାଭା, ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ, ନ ୱତ ମେ ସୁଲଦ୍ଧଂ। ୟସ୍ସ ମେ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ନ ସଣ୍ଠାତୀ’ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ସୁଣିସା ସସୁରଂ ଦିସ୍ୱା ସଂୱିଜ୍ଜତି ସଂୱେଗଂ ଆପଜ୍ଜତି; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ସ ଚେ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ନ ସଣ୍ଠାତି। ସୋ ତେନ ସଂୱିଜ୍ଜତି ସଂୱେଗଂ ଆପଜ୍ଜତି – ‘ଅଲାଭା ୱତ ମେ, ନ ୱତ ମେ ଲାଭା, ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ, ନ ୱତ ମେ ସୁଲଦ୍ଧଂ। ୟସ୍ସ ମେ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ନ ସଣ୍ଠାତୀ’ତି। ତସ୍ସ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ଅନୁସ୍ସରତୋ, ଉପେକ୍ଖା କୁସଲନିସ୍ସିତା ସଣ୍ଠାତି, ସୋ ତେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ବହୁକତଂ ହୋତି।

୩୦୬। ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, କଟ୍ଠଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ୱଲ୍ଲିଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ତିଣଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ମତ୍ତିକଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଆକାସୋ ପରିୱାରିତୋ ଅଗାରଂ ତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛତି; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଟ୍ଠିଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ନ୍ହାରୁଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ମଂସଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଚମ୍ମଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଆକାସୋ ପରିୱାରିତୋ ରୂପଂ ତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଞ୍ଚେୱ, ଆୱୁସୋ, ଚକ୍ଖୁଂ ଅପରିଭିନ୍ନଂ ହୋତି, ବାହିରା ଚ ରୂପା ନ ଆପାଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନୋ ଚ ତଜ୍ଜୋ ସମନ୍ନାହାରୋ ହୋତି, ନେୱ ତାୱ ତଜ୍ଜସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଭାଗସ୍ସ ପାତୁଭାୱୋ ହୋତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଞ୍ଚେୱ [ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଞ୍ଚେ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଞ୍ଚେପି (?)], ଆୱୁସୋ, ଚକ୍ଖୁଂ ଅପରିଭିନ୍ନଂ ହୋତି ବାହିରା ଚ ରୂପା ଆପାଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନୋ ଚ ତଜ୍ଜୋ ସମନ୍ନାହାରୋ ହୋତି, ନେୱ ତାୱ ତଜ୍ଜସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଭାଗସ୍ସ ପାତୁଭାୱୋ ହୋତି। ୟତୋ ଚ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଞ୍ଚେୱ ଚକ୍ଖୁଂ ଅପରିଭିନ୍ନଂ ହୋତି, ବାହିରା ଚ ରୂପା ଆପାଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତଜ୍ଜୋ ଚ ସମନ୍ନାହାରୋ ହୋତି। ଏୱଂ ତଜ୍ଜସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଭାଗସ୍ସ ପାତୁଭାୱୋ ହୋତି। ୟଂ ତଥାଭୂତସ୍ସ ରୂପଂ ତଂ ରୂପୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ୟା ତଥାଭୂତସ୍ସ ୱେଦନା ସା ୱେଦନୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ୟା ତଥାଭୂତସ୍ସ ସଞ୍ଞା ସା ସଞ୍ଞୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ୟେ ତଥାଭୂତସ୍ସ ସଙ୍ଖାରା ତେ ସଙ୍ଖାରୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ୟଂ ତଥାଭୂତସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି।

‘‘ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ଏୱଞ୍ହି କିର ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ସଙ୍ଗହୋ ସନ୍ନିପାତୋ ସମୱାୟୋ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଂ ଖୋ ପନେତଂ ଭଗୱତା – ‘ୟୋ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦଂ ପସ୍ସତି ସୋ ଧମ୍ମଂ ପସ୍ସତି; ୟୋ ଧମ୍ମଂ ପସ୍ସତି ସୋ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦଂ ପସ୍ସତୀ’ତି। ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଖୋ ପନିମେ ୟଦିଦଂ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା। ୟୋ ଇମେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଛନ୍ଦୋ ଆଲୟୋ ଅନୁନୟୋ ଅଜ୍ଝୋସାନଂ ସୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟୋ। ୟୋ ଇମେସୁ

ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଛନ୍ଦରାଗୱିନଯୋ ଛନ୍ଦରାଗପ୍ପହାନଂ, ସୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’ତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ବହୁକତଂ ହୋତି।

‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଞ୍ଚେୱ, ଆୱୁସୋ, ସୋତଂ ଅପରିଭିନ୍ନଂ ହୋତି…ପେ… ଘାନଂ ଅପରିଭିନ୍ନଂ ହୋତି… ଜିୱ୍ହା ଅପରିଭିନ୍ନା ହୋତି… କାଯୋ ଅପରିଭିନ୍ନୋ ହୋତି… ମନୋ ଅପରିଭିନ୍ନୋ ହୋତି, ବାହିରା ଚ ଧମ୍ମା ନ ଆପାଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି ନୋ ଚ ତଜ୍ଜୋ ସମନ୍ନାହାରୋ ହୋତି, ନେୱ ତାୱ ତଜ୍ଜସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଭାଗସ୍ସ ପାତୁଭାୱୋ ହୋତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତିକୋ ଚେୱ, ଆୱୁସୋ, ମନୋ ଅପରିଭିନ୍ନୋ ହୋତି, ବାହିରା ଚ ଧମ୍ମା ଆପାଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନୋ ଚ ତଜ୍ଜୋ ସମନ୍ନାହାରୋ ହୋତି, ନେୱ ତାୱ ତଜ୍ଜସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଭାଗସ୍ସ ପାତୁଭାୱୋ ହୋତି। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତିକୋ ଚେୱ ମନୋ ଅପରିଭିନ୍ନୋ ହୋତି, ବାହିରା ଚ ଧମ୍ମା ଆପାଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତଜ୍ଜୋ ଚ ସମନ୍ନାହାରୋ ହୋତି, ଏୱଂ ତଜ୍ଜସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଭାଗସ୍ସ ପାତୁଭାୱୋ ହୋତି। ଯଂ ତଥାଭୂତସ୍ସ ରୂପଂ ତଂ ରୂପୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ଯା ତଥାଭୂତସ୍ସ ୱେଦନା ସା ୱେଦନୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ଯା ତଥାଭୂତସ୍ସ ସଞ୍ଞା ସା ସଞ୍ଞୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ଯେ ତଥାଭୂତସ୍ସ ସଙ୍ଖାରା ତେ ସଙ୍ଖାରୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଯଂ ତଥାଭୂତସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ଏୱଞ୍ହି କିର ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ସଙ୍ଗହୋ ସନ୍ନିପାତୋ ସମୱାଯୋ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଂ ଖୋ ପନେତଂ ଭଗୱତା – ‘‘ଯୋ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦଂ ପସ୍ସତି ସୋ ଧମ୍ମଂ ପସ୍ସତି; ଯୋ ଧମ୍ମଂ ପସ୍ସତି ସୋ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦଂ ପସ୍ସତୀ’’ତି। ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଖୋ ପନିମେ ଯଦିଦଂ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା। ଯୋ ଇମେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଛନ୍ଦୋ ଆଲଯୋ ଅନୁନଯୋ ଅଜ୍ଝୋସାନଂ ସୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ। ଯୋ ଇମେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଛନ୍ଦରାଗୱିନଯୋ ଛନ୍ଦରାଗପ୍ପହାନଂ ସୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’ତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ବହୁକତଂ ହୋତୀ’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମହାହତ୍ଥିପଦୋପମସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ମହାସାରୋପମସୁତ୍ତଂ

୩୦୭। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ୱିହରତି ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପବ୍ବତେ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ଦେୱଦତ୍ତେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଦେୱଦତ୍ତଂ ଆରବ୍ଭ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି –

‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – ‘ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିଯା ଜରାଯ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାଯାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିଯା ପଞ୍ଞାଯେଥା’ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି ପରଂ ୱମ୍ଭେତି – ‘ଅହମସ୍ମି ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକୱା [ଲାଭୀ ସିଲୋକୱା (ସୀ। ପୀ।), ଲାଭୀ ସକ୍କାର ସିଲୋକୱା (ସ୍ୟା।)], ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଅପ୍ପଞ୍ଞାତା ଅପ୍ପେସକ୍ଖା’ତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ମଜ୍ଜତି ପମଜ୍ଜତି ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିହରତି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ତଚଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ପପଟିକଂ, ସାଖାପଲାସଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କମେଯ୍ୟ ‘ସାର’ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ନ ୱତାଯଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ଅଞ୍ଞାସି ସାରଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ଫେଗ୍ଗୁଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ତଚଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ପପଟିକଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ସାଖାପଲାସଂ। ତଥା ହଯଂ [ତଥାପାଯଂ (କ।)] ଭୱଂ ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ତଚଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ପପଟିକଂ, ସାଖାପଲାସଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କନ୍ତୋ ‘ସାର’ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ଯଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀଯଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିଯା ଜରାଯ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାଯାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ , ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିଯା ପଞ୍ଞାଯେଥା’ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ପରଂ ୱମ୍ଭେତି ‘ଅହମସ୍ମି ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକୱା, ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଅପ୍ପଞ୍ଞାତା ଅପ୍ପେସକ୍ଖା’ତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ମଜ୍ଜତି ପମଜ୍ଜତି ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ

ସାଖାପଲାସଂ ଅଗ୍ଗହେସି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟସ୍ସ; ତେନ ଚ ୱୋସାନଂ ଆପାଦି।

୩୦୮। ''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – 'ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିୟା ଜରାୟ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାୟାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିୟା ପଞ୍ଞାୟେଥା'ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ପରଂ ୱମ୍ଭେତି – 'ଅହମସ୍ମି ସୀଲୱା କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମୋ, ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଦୁସ୍ସୀଲା ପାପଧମ୍ମା'ତି। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ମଜ୍ଜତି ପମଜ୍ଜତି ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିହରତି।

''ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିୟେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ତଚଂ, ପପଟିକଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାୟ ପକ୍କମେୟ୍ୟ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ନ ୱତାୟଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ଅଞ୍ଞାସି ସାରଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ଫେଗ୍ଗୁଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ତଚଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ପପଟିକଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ସାଖାପଲାସଂ। ତଥା ହୟଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିୟେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ତଚଂ, ପପଟିକଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାୟ ପକ୍କନ୍ତୋ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ; ୟଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀୟଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭୱିସ୍ସତୀ'ତି।

''ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – 'ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିୟା ଜରାୟ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାୟାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିୟା ପଞ୍ଞାୟେଥା''ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ପରଂ ୱମ୍ଭେତି – 'ଅହମସ୍ମି ସୀଲୱା କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମୋ, ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଦୁସ୍ସୀଲା ପାପଧମ୍ମା'ତି। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ମଜ୍ଜତି ପମଜ୍ଜତି ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପପଟିକଂ ଅଗ୍ଗହେସି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟସ୍ସ; ତେନ ଚ ୱୋସାନଂ ଆପାଦି।

୩୦୯। ''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – 'ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିୟା ଜରାୟ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାୟାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିୟା ପଞ୍ଞାୟେଥା'ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସମାଧିସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି । ସୋ ତାୟ ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାୟ ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ପରଂ ୱମ୍ଭେତି – 'ଅହମସ୍ମି ସମାହିତୋ ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତୋ, ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଅସମାହିତା ୱିବ୍ଭନ୍ତଚିତ୍ତା'ତି। ସୋ ତାୟ ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ମଜ୍ଜତି ପମଜ୍ଜତି ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିହରତି।

''ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିୟେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ତଚଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାୟ ପକ୍କମେୟ୍ୟ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ 'ନ ୱତାୟଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ଅଞ୍ଞାସି ସାରଂ , ନ ଅଞ୍ଞାସି ଫେଗ୍ଗୁଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ତଚଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ପପଟିକଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ସାଖାପଲାସଂ। ତଥା ହୟଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିୟେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ତଚଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାୟ ପକ୍କନ୍ତୋ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ୟଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀୟଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭୱିସ୍ସତୀ'ତି।

''ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – 'ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିଯା ଜରାଯ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାଯାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିଯା ପଞ୍ଞାଯେଥା''ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସମାଧିସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ପରଂ ୱମ୍ଭେତି – 'ଅହମସ୍ମି ସମାହିତୋ ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତୋ, ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଅସମାହିତା ୱିବ୍ଭନ୍ତଚିତ୍ତା'ତି। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ମଜ୍ଜତି ପମଜ୍ଜତି ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ତଚଂ ଅଗ୍ଗହେସି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯସ୍ସ; ତେନ ଚ ୱୋସାନଂ ଆପାଦି।

୩୧୦। ''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – 'ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିଯା ଜରାଯ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାଯାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିଯା ପଞ୍ଞାଯେଥା'ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସମାଧିସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ପରଂ ୱମ୍ଭେତି – 'ଅହମସ୍ମି ଜାନଂ ପସ୍ସଂ ୱିହରାମି। ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଅଜାନଂ ଅପସ୍ସଂ ୱିହରନ୍ତୀ'ତି। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ମଜ୍ଜତି ପମଜ୍ଜତି ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିହରତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କମେଯ୍ୟ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ନ ୱତାଯଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ଅଞ୍ଞାସି ସାରଂ ନ ଅଞ୍ଞାସି ଫେଗ୍ଗୁଂ ନ ଅଞ୍ଞାସି ତଚଂ ନ ଅଞ୍ଞାସି ପପଟିକଂ ନ ଅଞ୍ଞାସି ସାଖାପଲାସଂ'। ତଥା ହଯଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କନ୍ତୋ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ଯଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀଯଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭୱିସ୍ସତୀ'ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – 'ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିଯା ଜରାଯ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାଯାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିଯା ପଞ୍ଞାଯେଥା'ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସମାଧିସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ପରଂ ୱମ୍ଭେତି – 'ଅହମସ୍ମି ଜାନଂ ପସ୍ସଂ ୱିହରାମି, ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଅଜାନଂ ଅପସ୍ସଂ ୱିହରନ୍ତୀ'ତି। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ମଜ୍ଜତି ପମଜ୍ଜତି ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଅଗ୍ଗହେସି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯସ୍ସ; ତେନ ଚ ୱୋସାନଂ ଆପାଦି।

୩୧୧। ''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – 'ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିଯା ଜରାଯ ମରଣେନ

ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାଯାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିଯା ପଞ୍ଞାଯେଥା’ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି , ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସମାଧିସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଅସମଯୱିମୋକ୍ଖଂ ଆରାଧେତି। ଅଟ୍ଠାନମେତଂ [ଅଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ (କ।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୱକାସୋ ଯଂ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ତାଯ ଅସମଯୱିମୁତ୍ତିଯା ପରିହାଯେଥ।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ସାରଞ୍ଞେୱ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କମେଯ୍ୟ ‘ସାର’ନ୍ତି ଜାନମାନୋ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅଞ୍ଞାସି ୱତାଯଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ସାରଂ, ଅଞ୍ଞାସି ଫେଗ୍ଗୁଂ, ଅଞ୍ଞାସି ତଚଂ, ଅଞ୍ଞାସି ପପଟିକଂ, ଅଞ୍ଞାସି ସାଖାପଲାସଂ। ତଥା ହଯଂ ଭୱଂ ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ସାରଞ୍ଞେୱ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କନ୍ତୋ ‘ସାର’ନ୍ତି ଜାନମାନୋ। ଯଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀଯଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅନୁଭୱିସ୍ସତୀ’ତି।

‘‘ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – ‘ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିଯା ଜରାଯ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାଯାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିଯା ପଞ୍ଞାଯେଥା’ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତାଯ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ସମାଧିସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତାଯ ସମାଧିସମ୍ପଦାଯ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଅସମଯୱିମୋକ୍ଖଂ ଆରାଧେତି। ଅଟ୍ଠାନମେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୱକାସୋ ଯଂ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ତାଯ ଅସମଯୱିମୁତ୍ତିଯା ପରିହାଯେଥ।

‘‘ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନଯିଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକାନିସଂସଂ, ନ ସୀଲସମ୍ପଦାନିସଂସଂ, ନ ସମାଧିସମ୍ପଦାନିସଂସଂ, ନ ଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସଂ। ଯା ଚ ଖୋ ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅକୁପ୍ପା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଏତଦତ୍ଥମିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, ଏତଂ ସାରଂ ଏତଂ ପରିଯୋସାନ’’ନ୍ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମହାସାରୋପମସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ନୱମଂ।

୧୦। ଚୂଳସାରୋପମସୁତ୍ତଂ

୩୧୨। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ପିଙ୍ଗଲକୋଚ୍ଛୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ

ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ଵୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ପିଙ୍ଗଲକୋଚ୍ଛୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଯେମେ, ଭୋ ଗୋତମ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସଙ୍ଘିନୋ ଗଣିନୋ ଗଣାଚରିଯା ଞାତା ଯସସ୍ସିନୋ ତିତ୍ଥକରା ସାଧୁସମ୍ମତା, ବହୁଜନସ୍ସ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ପୂରଣୋ କସ୍ସପୋ, ମକ୍ଖଲି ଗୋସାଲୋ, ଅଜିତୋ କେସକମ୍ବଲୋ, ପକୁଧୋ କଚ୍ଚାଯନୋ, ସଞ୍ଚଯୋ [ସଞ୍ଜଯୋ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ। କ।)] ବେଲଟ୍ଠପୁତ୍ତୋ, ନିଗଣ୍ଠୋ ନାଟପୁତ୍ତୋ, ସବ୍ବେତେ ସକାଯ ପଟିଞ୍ଞାଯ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ ସବ୍ବେଵ ନାବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ, ଉଦାହୁ ଏକଚ୍ଚେ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ ଏକଚ୍ଚେ ନାବ୍ଭଞ୍ଞଂସୂ''ତି? ''ଅଲଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତିଟ୍ଠତେତଂ – ସବ୍ବେତେ ସକାଯ ପଟିଞ୍ଞାଯ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ ସବ୍ବେଵ ନାବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ, ଉଦାହୁ ଏକଚ୍ଚେ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ ଏକଚ୍ଚେ ନାବ୍ଭଞ୍ଞଂସୂତି। ଧମ୍ମଂ ତେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାହି, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି, ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏଵଂ, ଭୋ''ତି ଖୋ ପିଙ୍ଗଲକୋଚ୍ଛୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ –

୩୧୩। ''ସେଯ୍ୟଥାପି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗଵେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରଵତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେଵ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ତଚଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ପପଟିକଂ, ସାଖାପଲାସଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କମେଯ୍ୟ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏଵଂ ଵଦେଯ୍ୟ – 'ନ ଵତାଯଂ ଭଵଂ ପୁରିସୋ ଅଞ୍ଞାସି ସାରଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ଫେଗ୍ଗୁଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ତଚଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ପପଟିକଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ସାଖାପଲାସଂ। ତଥା ହଯଂ ଭଵଂ ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗଵେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରଵତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେଵ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ତଚଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ପପଟିକଂ, ସାଖାପଲାସଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କନ୍ତୋ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ଯଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀଯଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭଵିସ୍ସତୀ'ତି।

୩୧୪। ''ସେଯ୍ୟଥାପି ଵା ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗଵେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରଵତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେଵ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ତଚଂ , ପପଟିକଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କମେଯ୍ୟ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏଵଂ ଵଦେଯ୍ୟ – 'ନ ଵତାଯଂ ଭଵଂ ପୁରିସୋ ଅଞ୍ଞାସି ସାରଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ଫେଗ୍ଗୁଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ତଚଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ପପଟିକଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ସାଖାପଲାସଂ। ତଥା ହଯଂ ଭଵଂ ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗଵେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରଵତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେଵ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ତଚଂ ପପଟିକଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କନ୍ତୋ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ଯଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀଯଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭଵିସ୍ସତୀ'ତି।

୩୧୫। ''ସେଯ୍ୟଥାପି ଵା ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗଵେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରଵତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେଵ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ, ତଚଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କମେଯ୍ୟ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏଵଂ ଵଦେଯ୍ୟ – 'ନ ଵତାଯଂ ଭଵଂ ପୁରିସୋ ଅଞ୍ଞାସି ସାରଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ଫେଗ୍ଗୁଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ତଚଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ପପଟିକଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ସାଖାପଲାସଂ। ତଥା ହଯଂ ଭଵଂ ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗଵେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରଵତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେଵ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ, ତଚଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କନ୍ତୋ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ଯଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀଯଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭଵିସ୍ସତୀ'ତି।

୩୧୬। ''ସେଯ୍ୟଥାପି ଵା ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗଵେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରଵତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେଵ ସାରଂ, ଫେଗ୍ଗୁଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କମେଯ୍ୟ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏଵଂ ଵଦେଯ୍ୟ – 'ନ ଵତାଯଂ ଭଵଂ ପୁରିସୋ ଅଞ୍ଞାସି ସାରଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ଫେଗ୍ଗୁଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ତଚଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ପପଟିକଂ, ନ ଅଞ୍ଞାସି ସାଖାପଲାସଂ। ତଥା ହଯଂ ଭଵଂ ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗଵେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରଵତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେଵ ସାରଂ, ଫେଗ୍ଗୁଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କନ୍ତୋ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ଯଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀଯଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭଵିସ୍ସତୀ'ତି।

୩୧୭। ''ସେଯ୍ୟଥାପି ଵା ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗଵେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରଵତୋ ସାରଞ୍ଞେଵ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କମେଯ୍ୟ 'ସାର'ନ୍ତି ଜାନମାନୋ। ତମେନଂ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିସ୍ୱା ଏଵଂ ଵଦେଯ୍ୟ – 'ଅଞ୍ଞାସି ଵତାଯଂ ଭଵଂ ପୁରିସୋ ସାରଂ, ଅଞ୍ଞାସି ଫେଗ୍ଗୁଂ, ଅଞ୍ଞାସି ତଚଂ, ଅଞ୍ଞାସି ପପଟିକଂ, ଅଞ୍ଞାସି ସାଖାପଲାସଂ। ତଥା ହଯଂ ଭଵଂ ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗଵେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରଵତୋ ସାରଞ୍ଞେଵ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କନ୍ତୋ 'ସାର'ନ୍ତି ଜାନମାନୋ। ଯଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀଯଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅନୁଭଵିସ୍ସତୀ'ତି।

୩୧୮। ''ଏଵମେଵ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – 'ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିଯା ଜରାଯ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେଵେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାଯାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେଵ ନାମ ଇମସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ

ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିୟା ପଞ୍ଞାୟେଥା’ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ପରଂ ୱମ୍ଭେତି – ‘ଅହମସ୍ମି ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକୱା, ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଅପ୍ପଞ୍ଞାତା ଅପ୍ପେସକ୍ଖା’ତି। ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ନ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ନ ୱାୟମତି, ଓଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ସାଥଲିକୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି ସୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିୟେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ତଚଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ପପଟିକଂ, ସାଖାପଲାସଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାୟ ପକ୍କନ୍ତୋ ‘ସାର’ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ୟଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀୟଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭୱିସ୍ସତି। ତଥୂପମାହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି।

୩୧୯। ‘‘ଇଧ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – ‘ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିୟା ଜରାୟ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାୟାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିୟା ପଞ୍ଞାୟେଥା’ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି , ଅନୋଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ଅସାଥଲିକୋ। ସୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ପରଂ ୱମ୍ଭେତି – ‘ଅହମସ୍ମି ସୀଲୱା କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମୋ, ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଦୁସ୍ସୀଲା ପାପଧମ୍ମା’ତି। ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ନ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ନ ୱାୟମତି, ଓଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ସାଥଲିକୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି ସୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିୟେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ତଚଂ, ପପଟିକଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାୟ ପକ୍କନ୍ତୋ ‘ସାର’ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ୟଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀୟଂ, ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭୱିସ୍ସତି। ତଥୂପମାହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି।

୩୨୦। ‘‘ଇଧ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – ‘ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିୟା ଜରାୟ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାୟାସେହି, ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିୟା ପଞ୍ଞାୟେଥା’ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ଅନୋଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ଅସାଥଲିକୋ। ସୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ଅନୋଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ଅସାଥଲିକୋ । ସୋ ସମାଧିସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାୟ ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାୟ ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ପରଂ ୱମ୍ଭେତି – ‘ଅହମସ୍ମି ସମାହିତୋ ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତୋ, ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଅସମାହିତା ୱିବ୍ଭନ୍ତଚିତ୍ତା’ତି। ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ, ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ନ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ନ ୱାୟମତି, ଓଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ସାଥଲିକୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି ସୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିୟେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଫେଗ୍ଗୁଂ, ତଚଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାୟ ପକ୍କନ୍ତୋ ‘ସାର’ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ୟଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀୟଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭୱିସ୍ସତି। ତଥୂପମାହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି।

୩୨୧। ‘‘ଇଧ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – ‘ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିୟା ଜରାୟ ମରଣେନ… ପେ… ଅନ୍ତକିରିୟା ପଞ୍ଞାୟେଥା’ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ଅନୋଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ଅସାଥଲିକୋ। ସୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ଅନୋଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ଅସାଥଲିକୋ। ସୋ ସମାଧିସମ୍ପଦଂ

ଆରାଧେତି। ସୋ ତାୟ ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାୟ ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ଅନୋଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ଅସାଥଲିକୋ। ସୋ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ । ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ପରଂ ୱମ୍ଭେତି – 'ଅହମସ୍ମି ଜାନଂ ପସ୍ସଂ ୱିହରାମି, ଇମେ ପନଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଅଜାନଂ ଅପସ୍ସଂ ୱିହରନ୍ତୀ'ତି। ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ନ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ନ ୱାୟମତି, ଓଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ସାଥଲିକୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି ସୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିୟେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ସାରଂ, ଫେଗ୍ଗୁଂ ଛେତ୍ୱା ଆଦାୟ ପକ୍କନ୍ତୋ 'ସାର'ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ। ଯଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀୟଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ନାନୁଭୱିସ୍ସତି। ତଥୂପମାହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି।

୩୨୨। ''ଇଧ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସଦ୍ଧା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି – 'ଓତିଣ୍ଣୋମ୍ହି ଜାତିୟା ଜରାୟ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାୟାସେହି , ଦୁକ୍ଖୋତିଣ୍ଣୋ ଦୁକ୍ଖପରେତୋ , ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିୟା ପଞ୍ଞାୟେଥା'ତି। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକେନ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ଅନୋଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ଅସାଥଲିକୋ। ସୋ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାୟ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ଅନୋଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ଅସାଥଲିକୋ। ସୋ ସମାଧିସମ୍ପଦଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତାୟ ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତାୟ ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ଅନୋଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ଅସାଥଲିକୋ। ସୋ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଆରାଧେତି। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ନୋ ଚ ଖୋ ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ। ସୋ ତେନ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ନ ଅତ୍ତାନୁକ୍କଂସେତି, ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେତି। ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଚ ଯେ ଅଞ୍ଞେ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ଅନୋଲୀନୱୁତ୍ତିକୋ ଚ ହୋତି ଅସାଥଲିକୋ।

୩୨୩। ''କତମେ ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମା ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ? ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମୋ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଉତ୍ତରିତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମୋ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଉତ୍ତରିତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତିୟା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି, ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ ସୁଖଞ୍ଚ କାୟେନ ପଟିସଂୱେଦେତି, ଯଂ ତଂ ଅରିୟା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – 'ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ'ତି ତତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟମ୍ପି ଖୋ , ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମୋ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଉତ୍ତରିତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମୋ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଉତ୍ତରିତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା 'ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ'ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମୋ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଉତ୍ତରିତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ'ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମୋ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଉତ୍ତରିତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମୋ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଉତ୍ତରିତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମୋ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଉତ୍ତରିତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମୋ ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଉତ୍ତରିତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ। ଇମେ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମା ଞାଣଦସ୍ସନେନ ଉତ୍ତରିତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚ।

୩୨୪। ‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ସାରଂଯେୱ ଛେତ୍ୱା ଆଦାଯ ପକ୍କନ୍ତୋ ‘ସାର’ନ୍ତି ଜାନମାନୋ। ଯଞ୍ଚସ୍ସ ସାରେନ ସାରକରଣୀଯଂ ତଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅନୁଭୱିସ୍ସତି। ତଥୂପମାହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି।

‘‘ଇତି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନଯିଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକାନିସଂସଂ, ନ ସୀଲସମ୍ପଦାନିସଂସଂ, ନ ସମାଧିସମ୍ପଦାନିସଂସଂ, ନ ଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସଂ। ଯା ଚ ଖୋ ଅଯଂ , ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅକୁପ୍ପା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଏତଦତ୍ଥମିଦଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, ଏତଂ ସାରଂ ଏତଂ ପରିଯୋସାନ’’ନ୍ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ପିଙ୍ଗଲକୋଚ୍ଛୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ…ପେ… ଉପାସକଂ ମଂ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି।

ଚୂଳସାରୋପମସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦସମଂ।

ଓପମ୍ମୱଗ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ ତତିଯୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ମୋଳିଯଫଗ୍ଗୁନରିଟ୍ଠଞ୍ଚ ନାମୋ, ଅନ୍ଧୱନେ କଥିପୁଣ୍ଣଂ ନିୱାପୋ;

ରାସିକଣେରୁମହାଗଜନାମୋ, ସାରୂପମୋ [ସାରୱରୋ (ସ୍ଯା।), ସାରୱନୋ (କ।)] ପୁନ ପିଙ୍ଗଲକୋଚ୍ଛୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪। ମହାଯମକଵଗ୍ଗୋ

୧। ଚୂଳଗୋସିଙ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୩୨୫। ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ନାତିକେ [ନାଦିକେ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।), ଞାତିକେ (କ।)] ଵିହରତି ଗିଞ୍ଜକାଵସଥେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ଚ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଆଯସ୍ମା ଚ ନନ୍ଦିଯୋ ଆଯସ୍ମା ଚ କିମିଲୋ [କିମ୍ବିଲୋ (ସୀ। ପୀ। କ।)] ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଦାଯେ ଵିହରନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ଵୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନ ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଦାଯୋ ତେନୁପସଙ୍କମି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଦାଯପାଲୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଦୂରତୋଵ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଦିସ୍ଵାନ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ମା, ସମଣ, ଏତଂ ଦାଯଂ ପାଵିସି। ସନ୍ତେତ୍ଥ ତଯୋ କୁଲପୁତ୍ତା ଅତ୍ତକାମରୂପା ଵିହରନ୍ତି। ମା ତେସଂ ଅଫାସୁମକାସୀ''ତି।

ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଦାଯପାଲସ୍ସ ଭଗଵତା ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତଯମାନସ୍ସ। ସୁତ୍ଵାନ ଦାଯପାଲଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ମା, ଆଵୁସୋ ଦାଯପାଲ, ଭଗଵନ୍ତଂ ଵାରେସି। ସତ୍ଥା ନୋ ଭଗଵା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଯେନାଯସ୍ମା ଚ ନନ୍ଦିଯୋ ଆଯସ୍ମା ଚ କିମିଲୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଆଯସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ ନନ୍ଦିଯଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ କିମିଲଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଅଭିକ୍କମଥାଯସ୍ମନ୍ତୋ, ଅଭିକ୍କମଥାଯସ୍ମନ୍ତୋ, ସତ୍ଥା ନୋ ଭଗଵା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଚ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଆଯସ୍ମା ଚ ନନ୍ଦିଯୋ ଆଯସ୍ମା ଚ କିମିଲୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ଵା – ଏକୋ ଭଗଵତୋ ପତ୍ତଚୀଵରଂ ପଟିଗ୍ଗହେସି, ଏକୋ ଆସନଂ ପଞ୍ଞପେସି, ଏକୋ ପାଦୋଦକଂ ଉପଟ୍ଠପେସି। ନିସୀଦି ଭଗଵା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗଵା ପାଦେ ପକ୍ଖାଲେସି। ତେପି ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ –

୩୨୬। ''କଚ୍ଚି ଵୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ଖମନୀଯଂ, କଚ୍ଚି ଯାପନୀଯଂ, କଚ୍ଚି ପିଣ୍ଡକେନ ନ କିଲମଥା''ତି ? ''ଖମନୀଯଂ, ଭଗଵା, ଯାପନୀଯଂ, ଭଗଵା; ନ ଚ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ପିଣ୍ଡକେନ କିଲମାମା''ତି। ''କଚ୍ଚି ପନ ଵୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ସମଗ୍ଗା ସମ୍ମୋଦମାନା ଅଵିଵଦମାନା ଖୀରୋଦକୀଭୂତା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପିଯଚକ୍ଖୂହି ସମ୍ପସ୍ସନ୍ତା ଵିହରଥା''ତି? ''ତଗ୍ଘ ମଯଂ , ଭନ୍ତେ, ସମଗ୍ଗା ସମ୍ମୋଦମାନା ଅଵିଵଦମାନା ଖୀରୋଦକୀଭୂତା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପିଯଚକ୍ଖୂହି ସମ୍ପସ୍ସନ୍ତା ଵିହରାମା''ତି। ''ଯଥା କଥଂ ପନ ତୁମ୍ହେ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ସମଗ୍ଗା ସମ୍ମୋଦମାନା ଅଵିଵଦମାନା ଖୀରୋଦକୀଭୂତା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପିଯଚକ୍ଖୂହି ସମ୍ପସ୍ସନ୍ତା ଵିହରଥା''ତି? ''ଇଧ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏଵଂ ହୋତି – 'ଲାଭା ଵତ ମେ, ସୁଲଦ୍ଧଂ ଵତ ମେ, ଯୋହଂ ଏଵରୂପେହି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଵିହରାମୀ'ତି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଇମେସୁ ଆଯସ୍ମନ୍ତେସୁ ମେତ୍ତଂ କାଯକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ଆଵି ଚେଵ ରହୋ ଚ; ମେତ୍ତଂ ଵଚୀକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ଆଵି ଚେଵ ରହୋ ଚ; ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ଆଵି ଚେଵ ରହୋ ଚ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏଵଂ ହୋତି – 'ଯଂନୂନାହଂ ସକଂ ଚିତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଇମେସଂଯେଵ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଵସେନ ଵତ୍ତେଯ୍ଯ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ସକଂ ଚିତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଇମେସଂଯେଵ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଵସେନ ଵତ୍ତାମି। ନାନା ହି ଖୋ ନୋ, ଭନ୍ତେ, କାଯା ଏକଞ୍ଚ ପନ ମଞ୍ଞେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି।

ଆଯସ୍ମାପି ଖୋ ନନ୍ଦିଯୋ…ପେ… ଆଯସ୍ମାପି ଖୋ କିମିଲୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ମଯ୍ହମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଏଵଂ ହୋତି – 'ଲାଭା ଵତ ମେ, ସୁଲଦ୍ଧଂ ଵତ ମେ, ଯୋହଂ ଏଵରୂପେହି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଵିହରାମୀ'ତି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଇମେସୁ ଆଯସ୍ମନ୍ତେସୁ ମେତ୍ତଂ କାଯକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ଆଵି ଚେଵ ରହୋ ଚ, ମେତ୍ତଂ ଵଚୀକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ଆଵି ଚେଵ ରହୋ ଚ, ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ଆଵି ଚେଵ ରହୋ ଚ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏଵଂ ହୋତି – 'ଯଂନୂନାହଂ ସକଂ ଚିତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଇମେସଂଯେଵ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଵସେନ ଵତ୍ତେଯ୍ଯ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ସକଂ ଚିତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଇମେସଂଯେଵ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଵସେନ ଵତ୍ତାମି। ନାନା ହି ଖୋ ନୋ, ଭନ୍ତେ, କାଯା ଏକଞ୍ଚ ପନ ମଞ୍ଞେ ଚିତ୍ତନ୍ତି।

''ଏଵଂ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ସମଗ୍ଗା ସମ୍ମୋଦମାନା ଅଵିଵଦମାନା ଖୀରୋଦକୀଭୂତା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପିଯଚକ୍ଖୂହି ସମ୍ପସ୍ସନ୍ତା ଵିହରାମା''ତି।

୩୨୭। ''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା! କଚ୍ଚି ପନ ଵୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ଅପ୍ପମତ୍ତା ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତା ଵିହରଥା''ତି? ''ତଗ୍ଘ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତା ଵିହରାମା''ତି। ''ଯଥା କଥଂ ପନ ତୁମ୍ହେ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ଅପ୍ପମତ୍ତା ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତା ଵିହରଥା''ତି? ''ଇଧ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଯୋ ପଠମଂ ଗାମତୋ ପିଣ୍ଡାଯ ପଟିକ୍କମତି ସୋ ଆସନାନି ପଞ୍ଞପେତି, ପାନୀଯଂ ପରିଭୋଜନୀଯଂ ଉପଟ୍ଠପେତି, ଅଵକ୍କାରପାତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତି। ଯୋ ପଚ୍ଛା ଗାମତୋ ପିଣ୍ଡାଯ ପଟିକ୍କମତି, ସଚେ ହୋତି ଭୁତ୍ତାଵସେସୋ ସଚେ ଆକଙ୍ଖତି ଭୁଞ୍ଜତି, ନୋ ଚେ ଆକଙ୍ଖତି ଅପ୍ପହରିତେ

ୱା ଛଡ୍ଡେତି, ଅପ୍ପାଣକେ ୱା ଉଦକେ ଓପିଲାପେତି। ସୋ ଆସନାନି ପଟିସାମେତି, ପାନୀଯଂ ପରିଭୋଜନୀଯଂ ପଟିସାମେତି, ଅୱକ୍କାରପାତିଂ ପଟିସାମେତି, ଭତ୍ତଗ୍ଗଂ ସମ୍ମଜ୍ଜତି। ଯୋ ପସ୍ସତି ପାନୀଯଘଟଂ ୱା ପରିଭୋଜନୀଯଘଟଂ ୱା ୱଚ୍ଚଘଟଂ ୱା ରିତ୍ତଂ ତୁଚ୍ଛଂ ସୋ ଉପଟ୍ଠାପେତି। ସଚସ୍ସ ହୋତି ଅୱିସଯ୍ହଂ, ହତ୍ଥୱିକାରେନ ଦୁତିଯଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ହତ୍ଥୱିଲଙ୍ଘକେନ ଉପଟ୍ଠାପେମ, ନ ତ୍ୱେୱ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ତପ୍ପଚ୍ଚଯା ୱାଚଂ ଭିନ୍ଦାମ। ପଞ୍ଚାହିକଂ ଖୋ ପନ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ସବ୍ବରତ୍ତିକଂ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ନିସୀଦାମ। ଏୱଂ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅପ୍ପମତ୍ତା ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତା ୱିହରାମା''ତି।

୩୨୮। ''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା! ଅତ୍ଥି ପନ ୱୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ଏୱଂ ଅପ୍ପମତ୍ତାନଂ ଆତାପୀନଂ ପହିତତ୍ତାନଂ ୱିହରନ୍ତାନଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି? ''କିଞ୍ହି ନୋ ସିଯା, ଭନ୍ତେ! ଇଧ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯାୱଦେୱ ଆକଙ୍ଖାମ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମ। ଅଯଂ ଖୋ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଅପ୍ପମତ୍ତାନଂ ଆତାପୀନଂ ପହିତତ୍ତାନଂ ୱିହରନ୍ତାନଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି।

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା! ଏତସ୍ସ ପନ ୱୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାଯ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅତ୍ଥଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି? ''କିଞ୍ହି ନୋ ସିଯା, ଭନ୍ତେ! ଇଧ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯାୱଦେୱ ଆକଙ୍ଖାମ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମ। ଏତସ୍ସ, ଭନ୍ତେ, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାଯ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅଯମଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି।

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା! ଏତସ୍ସ ପନ ୱୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାଯ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅତ୍ଥଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି? ''କିଞ୍ହି ନୋ ସିଯା, ଭନ୍ତେ! ଇଧ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯାୱଦେୱ ଆକଙ୍ଖାମ ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକା ଚ ୱିହରାମ, ସତା ଚ ସମ୍ପଜାନା, ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେମ, ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – 'ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ'ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମ। ଏତସ୍ସ, ଭନ୍ତେ, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାଯ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅଯମଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି।

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା! ଏତସ୍ସ ପନ ୱୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାଯ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅତ୍ଥଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି ? ''କିଞ୍ହି ନୋ ସିଯା, ଭନ୍ତେ! ଇଧ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯାୱଦେୱ ଆକଙ୍ଖାମ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା, ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମ। ଏତସ୍ସ, ଭନ୍ତେ, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାଯ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅଯମଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରି ମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି।

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା! ଏତସ୍ସ ପନ ୱୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାଯ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅତ୍ଥଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି? ''କିଞ୍ହି ନୋ ସିଯା, ଭନ୍ତେ! ଇଧ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯାୱଦେୱ ଆକଙ୍ଖାମ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା 'ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ'ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମ। ଏତସ୍ସ, ଭନ୍ତେ, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାଯ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅଯମଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି।

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା! ଏତସ୍ସ ପନ ୱୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାଯ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅତ୍ଥଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି? ''କିଞ୍ହି ନୋ ସିଯା, ଭନ୍ତେ! ଇଧ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯାୱଦେୱ ଆକଙ୍ଖାମ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ'ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମ...ପେ... ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ'ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମ...ପେ... ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମ। ଏତସ୍ସ, ଭନ୍ତେ, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାଯ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅଯମଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ''ତି।

୩୨୯। ''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା! ଏତସ୍ସ ପନ ୱୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାଯ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅତ୍ଥଞ୍ଞୋ

ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିୟଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ’’ତି? ‘‘କିଞ୍ଚି ନୋ ସିୟା, ଭନ୍ତେ! ଇଧ ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଯାୱଦେୱ ଆକଙ୍ଖାମ ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମ, ପଞ୍ଞାୟ ଚ ନୋ ଦିସ୍ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୀଣା। ଏତସ୍ସ, ଭନ୍ତେ, ୱିହାରସ୍ସ ସମତିକ୍କମାୟ ଏତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିୟା ଅୟମଞ୍ଞୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିୟଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ଅଧିଗତୋ ଫାସୁୱିହାରୋ। ଇମମ୍ହା ଚ ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଫାସୁୱିହାରା ଅଞ୍ଞଂ ଫାସୁୱିହାରଂ ଉତ୍ତରିତରଂ ୱା ପଣୀତତରଂ ୱା ନ ସମନୁପସ୍ସାମା’’ତି। ‘‘ସାଧୁ ସାଧୁ, ଅନୁରୁଦ୍ଧା! ଇମମ୍ହା ଫାସୁୱିହାରା ଉତ୍ତରିତରୋ ୱା ପଣୀତତରୋ ୱା ଫାସୁୱିହାରୋ ନତ୍ଥୀ’’ତି।

୩୩୦। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ ନନ୍ଦିୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ କିମିଲଂ ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସମାଦପେତ୍ୱା ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ୱା ସମ୍ପହଂସେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଚ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଆୟସ୍ମା ଚ ନନ୍ଦିୟୋ ଆୟସ୍ମା ଚ କିମିଲୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅନୁସଂୟାୟିତ୍ୱା [ଅନୁସଂସାୱେତ୍ୱା (ସୀ।), ଅନୁସାୱେତ୍ୱା (ଟୀକା)] ତତୋ ପଟିନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମା ଚ ନନ୍ଦିୟୋ ଆୟସ୍ମା ଚ କିମିଲୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ମୟଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏୱମାରୋଚିମ୍ହ – ‘ଇମାସଞ୍ଚ ଇମାସଞ୍ଚ ୱିହାରସମାପତ୍ତୀନଂ ମୟଂ ଲାଭିନୋ’ତି, ଯଂ ନୋ ଆୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖା ଯାୱ ଆସୱାନଂ ଖୟା ପକାସେତୀ’’ତି? ‘‘ନ ଖୋ ମେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ଏୱମାରୋଚେସୁଂ – ‘ଇମାସଞ୍ଚ ଇମାସଞ୍ଚ ୱିହାରସମାପତ୍ତୀନଂ ମୟଂ ଲାଭିନୋ’ତି, ଅପି ଚ ମେ ଆୟସ୍ମନ୍ତାନଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ୱିଦିତୋ – ‘ଇମାସଞ୍ଚ ଇମାସଞ୍ଚ ୱିହାରସମାପତ୍ତୀନଂ ଇମେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ଲାଭିନୋ’ତି। ଦେୱତାପି ମେ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ – ‘ଇମାସଞ୍ଚ ଇମାସଞ୍ଚ ୱିହାରସମାପତ୍ତୀନଂ ଇମେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ଲାଭିନୋ’ତି। ତମେନଂ ଭଗୱତା ପଞ୍ହାଭିପୁଟ୍ଠେନ ବ୍ୟାକତ’’ନ୍ତି।

୩୩୧। ଅଥ ଖୋ ଦୀଘୋ ପରଜନୋ ଯକ୍ଖୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ଦୀଘୋ ପରଜନୋ ଯକ୍ଖୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଲାଭା ୱତ, ଭନ୍ତେ, ୱଜ୍ଜୀନଂ, ସୁଲଦ୍ଧଲାଭା ୱଜ୍ଜିପଜାୟ, ଯତ୍ଥ ତଥାଗତୋ ୱିହରତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ଇମେ ଚ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତା – ଆୟସ୍ମା ଚ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ, ଆୟସ୍ମା ଚ ନନ୍ଦିୟୋ, ଆୟସ୍ମା ଚ କିମିଲୋ’’ତି। ଦୀଘସ୍ସ ପରଜନସ୍ସ ଯକ୍ଖସ୍ସ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ଭୁମ୍ମା ଦେୱା ସଦ୍ଦମନୁସ୍ସାୱେସୁଂ – ‘ଲାଭା ୱତ, ଭୋ, ୱଜ୍ଜୀନଂ, ସୁଲଦ୍ଧଲାଭା ୱଜ୍ଜିପଜାୟ, ଯତ୍ଥ ତଥାଗତୋ ୱିହରତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ଇମେ ଚ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତା – ଆୟସ୍ମା ଚ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ, ଆୟସ୍ମା ଚ ନନ୍ଦିୟୋ, ଆୟସ୍ମା ଚ କିମିଲୋ’ତି। ଭୁମ୍ମାନଂ ଦେୱାନଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ଚାତୁମହାରାଜିକା ଦେୱା…ପେ… ତାୱତିଂସା ଦେୱା…ପେ… ଯାମା ଦେୱା…ପେ… ତୁସିତା ଦେୱା…ପେ… ନିମ୍ମାନରତୀ ଦେୱା…ପେ… ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀ ଦେୱା…ପେ… ବ୍ରହ୍ମକାୟିକା ଦେୱା ସଦ୍ଦମନୁସ୍ସାୱେସୁଂ – ‘‘ଲାଭା ୱତ, ଭୋ, ୱଜ୍ଜୀନଂ, ସୁଲଦ୍ଧଲାଭା ୱଜ୍ଜିପଜାୟ, ଯତ୍ଥ ତଥାଗତୋ ୱିହରତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ଇମେ ଚ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତା – ଆୟସ୍ମା ଚ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ, ଆୟସ୍ମା ଚ ନନ୍ଦିୟୋ, ଆୟସ୍ମା ଚ କିମିଲୋ’’ତି। ଇତିହ ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ତେନ ଖଣେନ (ତେନ ଲୟେନ) [( ) ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। ପୋତ୍ଥକେସୁ ନତ୍ଥି] ତେନ ମୁହୁତ୍ତେନ ଯାୱବ୍ରହ୍ମଲୋକା ୱିଦିତା [ସଂୱିଦିତା (କ।)] ଅହେସୁଂ।

‘‘ଏୱମେତଂ, ଦୀଘ, ଏୱମେତଂ, ଦୀଘ! ଯସ୍ମାପି, ଦୀଘ, କୁଲା ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତା, ତଞ୍ଚେପି କୁଲଂ ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସପାସ୍ସ କୁଲସ୍ସ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ। ଯସ୍ମାପି, ଦୀଘ, କୁଲପରିୱଟ୍ଟା ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତା, ସୋ ଚେପି କୁଲପରିୱଟ୍ଟୋ ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସପାସ୍ସ କୁଲପରିୱଟ୍ଟସ୍ସ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ। ଯସ୍ମାପି, ଦୀଘ, ଗାମା ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତା, ସୋ ଚେପି ଗାମୋ ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସପାସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ। ଯସ୍ମାପି, ଦୀଘ, ନିଗମା ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତା, ସୋ ଚେପି ନିଗମୋ ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସପାସ୍ସ ନିଗମସ୍ସ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ। ଯସ୍ମାପି, ଦୀଘ, ନଗରା ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତା, ତଞ୍ଚେପି ନଗରଂ ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସପାସ୍ସ ନଗରସ୍ସ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ। ଯସ୍ମାପି, ଦୀଘ, ଜନପଦା ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜିତା, ସୋ ଚେପି ଜନପଦୋ ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସପାସ୍ସ ଜନପଦସ୍ସ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ। ସବ୍ବେ ଚେପି, ଦୀଘ, ଖତ୍ତିୟା ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତା ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟୁଂ, ସବ୍ବେସାନଂପାସ୍ସ ଖତ୍ତିୟାନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ। ସବ୍ବେ ଚେପି, ଦୀଘ, ବ୍ରାହ୍ମଣା…ପେ… ସବ୍ବେ ଚେପି, ଦୀଘ, ୱେସ୍ସା…ପେ… ସବ୍ବେ ଚେପି, ଦୀଘ, ସୁଦ୍ଦା ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତା ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟୁଂ, ସବ୍ବେସାନଂପାସ୍ସ ସୁଦ୍ଦାନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ। ସଦେୱକୋ ଚେପି, ଦୀଘ, ଲୋକୋ ସମାରକୋ ସବ୍ରହ୍ମକୋ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣୀ ପଜା ସଦେୱମନୁସ୍ସା ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତା ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟ, ସଦେୱକସ୍ସପାସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ସମାରକସ୍ସ ସବ୍ରହ୍ମକସ୍ସ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିୟା ପଜାୟ ସଦେୱମନୁସ୍ସାୟ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ। ପସ୍ସ, ଦୀଘ, ଯାୱ ଏତେ ତୟୋ କୁଲପୁତ୍ତା ବହୁଜନହିତାୟ ପଟିପନ୍ନା ବହୁଜନସୁଖାୟ

ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ, ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’’ନ୍ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନୋ ଦୀଘୋ ପରଜନୋ ଯକ୍ଖୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୀତି।

ଚୂଳଗୋସିଙ୍ଗସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଠମଂ।

୨। ମହାଗୋସିଙ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୩୩୨। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଦାଯେ ୱିହରତି ସମ୍ବହୁଲେହି ଅଭିଞ୍ଞାତେହି ଅଭିଞ୍ଞାତେହି ଥେରେହି ସାୱକେହି ସଦ୍ଧିଂ – ଆଯସ୍ମତା ଚ ସାରିପୁତ୍ତେନ ଆଯସ୍ମତା ଚ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେନ ଆଯସ୍ମତା ଚ ମହାକସ୍ସପେନ ଆଯସ୍ମତା ଚ ଅନୁରୁଦ୍ଧେନ ଆଯସ୍ମତା ଚ ରେୱତେନ ଆଯସ୍ମତା ଚ ଆନନ୍ଦେନ, ଅଞ୍ଞେହି ଚ ଅଭିଞ୍ଞାତେହି ଅଭିଞ୍ଞାତେହି ଥେରେହି ସାୱକେହି ସଦ୍ଧିଂ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନାଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକସ୍ସପଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଆଯାମାୱୁସୋ, କସ୍ସପ, ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମ ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯା’’ତି। ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଚ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଆଯସ୍ମା ଚ ମହାକସ୍ସପୋ ଆଯସ୍ମା ଚ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ ମହାକସ୍ସପଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମନ୍ତେ ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ। ଦିସ୍ୱାନ ଯେନାଯସ୍ମା ରେୱତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ରେୱତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଉପସଙ୍କମନ୍ତା ଖୋ ଅମୂ, ଆୱୁସୋ [ଆଯସ୍ମନ୍ତାୱୁସୋ (କ।)] ରେୱତ, ସପ୍ପୁରିସା ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନ ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ। ଆଯାମାୱୁସୋ ରେୱତ, ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମ ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯା’’ତି। ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ରେୱତୋ ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଚ ରେୱତୋ ଆଯସ୍ମା ଚ ଆନନ୍ଦୋ ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ।

୩୩୩। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ ରେୱତଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ ଆନନ୍ଦଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ। ଦିସ୍ୱାନ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଏତୁ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ! ସ୍ୱାଗତଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଉପଟ୍ଠାକସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକାୱଚରସ୍ସ! ରମଣୀଯଂ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ, ଦୋସିନା ରତ୍ତି, ସବ୍ବଫାଲିଫୁଲ୍ଲା [ସବ୍ବପାଲିଫୁଲ୍ଲା (ସୀ।)] ସାଲା, ଦିବ୍ବା, ମଞ୍ଞେ, ଗନ୍ଧା ସମ୍ପୱନ୍ତି; କଥଂରୂପେନ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେଯ୍ୟା’’ତି? ‘‘ଇଧାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ , ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚଯୋ। ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥା ସବ୍ୟଞ୍ଜନା; କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି, ଧାତା [ଧତା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)], ୱଚସା ପରିଚିତା, ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା, ଦିଟ୍ଠିଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା। ସୋ ଚତସ୍ସନ୍ନଂ ପରିସାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ପରିମଣ୍ଡଲେହି ପଦବ୍ୟଞ୍ଜନେହି ଅନୁପ୍ପବନ୍ଧେହି [ଅପ୍ପବଦ୍ଧେହି (ସୀ। ପୀ।)] ଅନୁସଯସମୁଗ୍ଘାତାଯ। ଏୱରୂପେନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେଯ୍ୟା’’ତି।

୩୩୪। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ରେୱତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ବ୍ୟାକତଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ରେୱତ, ଆଯସ୍ମତା ଆନନ୍ଦେନ ଯଥାସକଂ ପଟିଭାନଂ। ତତ୍ଥ ଦାନି ମଯଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ରେୱତଂ ପୁଚ୍ଛାମ – ‘ରମଣୀଯଂ, ଆୱୁସୋ ରେୱତ, ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ, ଦୋସିନା ରତ୍ତି, ସବ୍ବଫାଲିଫୁଲ୍ଲା ସାଲା, ଦିବ୍ବା, ମଞ୍ଞେ, ଗନ୍ଧା ସମ୍ପୱନ୍ତି; କଥଂରୂପେନ, ଆୱୁସୋ ରେୱତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେଯ୍ୟା’’’ତି? ‘‘ଇଧାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ପଟିସଲ୍ଲାନାରାମୋ ହୋତି ପଟିସଲ୍ଲାନରତୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁଯୁତ୍ତୋ ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ, ୱିପସ୍ସନାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ, ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ। ଏୱରୂପେନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେଯ୍ୟା’’ତି।

୩୩୫। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ବ୍ୟାକତଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଆଯସ୍ମତା ରେୱତେନ ଯଥାସକଂ ପଟିଭାନଂ। ତତ୍ଥ ଦାନି ମଯଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ପୁଚ୍ଛାମ – ‘ରମଣୀଯଂ, ଆୱୁସୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ, ଦୋସିନା ରତ୍ତି, ସବ୍ବଫାଲିଫୁଲ୍ଲା ସାଲା, ଦିବ୍ବା, ମଞ୍ଞେ, ଗନ୍ଧା ସମ୍ପୱନ୍ତି; କଥଂରୂପେନ, ଆୱୁସୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେଯ୍ୟା’’’ତି? ‘‘ଇଧାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସହସ୍ସଂ ଲୋକାନଂ ୱୋଲୋକେତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଉପରିପାସାଦୱରଗତୋ ସହସ୍ସଂ ନେମିମଣ୍ଡଲାନଂ ୱୋଲୋକେଯ୍ୟ; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସହସ୍ସଂ ଲୋକାନଂ ୱୋଲୋକେତି। ଏୱରୂପେନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ

ସୋଭେୟ୍ୟା’’ତି।

୩୩୬। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକସ୍ସପଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ବ୍ୟାକତଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ କସ୍ସପ, ଆୟସ୍ମତା ଅନୁରୁଦ୍ଧେନ ଯଥାସକଂ ପଟିଭାନଂ। ତତ୍ଥ ଦାନି ମୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକସ୍ସପଂ ପୁଚ୍ଛାମ – ‘ରମଣୀୟଂ, ଆୱୁସୋ କସ୍ସପ, ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ, ଦୋସିନା ରତ୍ତି, ସବ୍ବଫାଲିଫୁଲ୍ଲା ସାଲା, ଦିବ୍ବା, ମଞ୍ଞେ, ଗନ୍ଧା ସମ୍ପୱନ୍ତି; କଥଂରୂପେନ, ଆୱୁସୋ କସ୍ସପ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା’’’ତି? ‘‘ଇଧାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତନା ଚ ଆରଞ୍ଞିକୋ ହୋତି ଆରଞ୍ଞିକତ୍ତସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ପିଣ୍ଡପାତିକୋ ହୋତି ପିଣ୍ଡପାତିକତ୍ତସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ପଂସୁକୂଲିକୋ ହୋତି ପଂସୁକୂଲିକତ୍ତସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ତେଚୀୱରିକୋ ହୋତି ତେଚୀୱରିକତ୍ତସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ହୋତି ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାୟ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି ସନ୍ତୁଟ୍ଠିୟା ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ପୱିୱିତ୍ତୋ ହୋତି ପୱିୱେକସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ଅସଂସଟ୍ଠୋ ହୋତି ଅସଂସଗ୍ଗସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ହୋତି ୱୀରିୟାରମ୍ଭସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦାୟ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ୱିମୁତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିସମ୍ପଦାୟ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପଦାୟ ଚ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଏୱରୂପେନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ , ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା’’ତି।

୩୩୭। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ବ୍ୟାକତଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଆୟସ୍ମତା ମହାକସ୍ସପେନ ଯଥାସକଂ ପଟିଭାନଂ। ତତ୍ଥ ଦାନି ମୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ପୁଚ୍ଛାମ – ‘ରମଣୀୟଂ, ଆୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ, ଦୋସିନା ରତ୍ତି, ସବ୍ବଫାଲିଫୁଲ୍ଲା ସାଲା, ଦିବ୍ବା, ମଞ୍ଞେ, ଗନ୍ଧା ସମ୍ପୱନ୍ତି; କଥଂରୂପେନ, ଆୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା’’’ତି? ‘‘ଇଧାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ଅଭିଧମ୍ମକଥଂ କଥେନ୍ତି, ତେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତି, ନୋ ଚ ସଂସାଦେନ୍ତି [ସଂସାରେନ୍ତି (କ।)], ଧମ୍ମୀ ଚ ନେସଂ କଥା ପୱତ୍ତିନୀ ହୋତି। ଏୱରୂପେନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା’’ତି।

୩୩୮। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ବ୍ୟାକତଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଅମ୍ହେହି ସବ୍ବେହେୱ ଯଥାସକଂ ପଟିଭାନଂ। ତତ୍ଥ ଦାନି ମୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ପୁଚ୍ଛାମ – ‘ରମଣୀୟଂ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ, ଦୋସିନା ରତ୍ତି, ସବ୍ବଫାଲିଫୁଲ୍ଲା ସାଲା, ଦିବ୍ବା, ମଞ୍ଞେ, ଗନ୍ଧା ସମ୍ପୱନ୍ତି; କଥଂରୂପେନ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା’’’ତି? ‘‘ଇଧାୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତଂ ୱସଂ ୱତ୍ତେତି, ନୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱସେନ ୱତ୍ତତି। ସୋ ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ୱିହରତି; ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ [ମଜ୍ଝନ୍ତିକସମୟଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ। କ।)] ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ୱିହରତି; ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ସାୟନ୍ହସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ସାୟନ୍ହସମୟଂ ୱିହରତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ରଞ୍ଞୋ ୱା ରାଜମହାମତ୍ତସ୍ସ ୱା ନାନାରତ୍ତାନଂ ଦୁସ୍ସାନଂ ଦୁସ୍ସକରଣ୍ଡକୋ ପୂରୋ ଅସ୍ସ। ସୋ ଯଞ୍ଞଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ପାରୁପିତୁଂ, ତଂ ତଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ପାରୁପେୟ୍ୟ; ଯଞ୍ଞଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ପାରୁପିତୁଂ, ତଂ ତଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ପାରୁପେୟ୍ୟ; ଯଞ୍ଞଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ସାୟନ୍ହସମୟଂ ପାରୁପିତୁଂ, ତଂ ତଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ସାୟନ୍ହସମୟଂ ପାରୁପେୟ୍ୟ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତଂ ୱସଂ ୱତ୍ତେତି, ନୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱସେନ ୱତ୍ତତି। ସୋ ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ୱିହରତି; ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ୱିହରତି; ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ସାୟନ୍ହସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ସାୟନ୍ହସମୟଂ ୱିହରତି। ଏୱରୂପେନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା’’ତି।

୩୩୯। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତେ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ବ୍ୟାକତଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅମ୍ହେହି ସବ୍ବେହେୱ ଯଥାସକଂ ପଟିଭାନଂ। ଆୟାମାୱୁସୋ, ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେସ୍ସାମ। ଯଥା ନୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି ତଥା ନଂ ଧାରେସ୍ସାମା’’ତି। ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଅଥ ଖୋ ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଦ୍ଦସଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ ରେୱତଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଞ୍ଚ ଆନନ୍ଦଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ। ଦିସ୍ୱାନ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘ଏତୁ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ! ସ୍ୱାଗତଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଉପଟ୍ଠାକସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକାୱଚରସ୍ସ! ରମଣୀୟଂ,

ଆଵୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଂ, ଦୋସିନା ରତ୍ତି, ସଵ୍ଵଫାଲିଫୁଲ୍ଲା ସାଲା, ଦିବ୍ବା, ମଞ୍ଞେ, ଗନ୍ଧା ସମ୍ପଵନ୍ତି; କଥଂରୂପେନ, ଆଵୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'ତି? ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ମଂ ଏତଦଵୋଚ – 'ଇଧାଵୁସୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ସୁତଧରୋ…ପେ… ଅନୁସୟସମୁଗ୍ଘାତାୟ। ଏଵରୂପେନ ଖୋ, ଆଵୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'''ତି। ''ସାଧୁ ସାଧୁ, ସାରିପୁତ୍ତ! ୟଥା ତଂ ଆନନ୍ଦୋଵ ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ। ଆନନ୍ଦୋ ହି, ସାରିପୁତ୍ତ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚୟୋ। ୟେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥା ସବ୍ୟଞ୍ଜନା; କେଵଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଭିଵଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି, ଧାତା, ଵଚସା ପରିଚିତା, ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା, ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିଵିଦ୍ଧା। ସୋ ଚତସ୍ସନ୍ନଂ ପରିସାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ପରିମଣ୍ଡଲେହି ପଦବ୍ୟଞ୍ଜନେହି ଅନୁପ୍ପବନ୍ଧେହି ଅନୁସୟସମୁଗ୍ଘାତାୟା''ତି।

୩୪୦। ''ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ରେଵତଂ ଏତଦଵୋଚଂ – 'ବ୍ୟାକତଂ ଖୋ, ଆଵୁସୋ ରେଵତ ଆୟସ୍ମତା ଆନନ୍ଦେନ ୟଥାସକଂ ପଟିଭାନଂ। ତତ୍ଥ ଦାନି ମୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ରେଵତଂ ପୁଚ୍ଛାମ – ରମଣୀୟଂ, ଆଵୁସୋ ରେଵତ, ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଂ, ଦୋସିନା ରତ୍ତି, ସଵ୍ଵଫାଲିଫୁଲ୍ଲା ସାଲା, ଦିବ୍ବା ମଞ୍ଞେ ଗନ୍ଧା ସମ୍ପଵନ୍ତି। କଥଂରୂପେନ, ଆଵୁସୋ ରେଵତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'ତି? ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ରେଵତୋ ମଂ ଏତଦଵୋଚ – 'ଇଧାଵୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ ଭିକ୍ଖୁ ପଟିସଲ୍ଲାନାରାମୋ ହୋତି ପଟିସଲ୍ଲାନରତୋ , ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁୟୁତ୍ତୋ, ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ, ଵିପସ୍ସନାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ, ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ। ଏଵରୂପେନ ଖୋ, ଆଵୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'''ତି। ''ସାଧୁ ସାଧୁ, ସାରିପୁତ୍ତ! ୟଥା ତଂ ରେଵତୋଵ ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ। ରେଵତୋ ହି, ସାରିପୁତ୍ତ, ପଟିସଲ୍ଲାନାରାମୋ ପଟିସଲ୍ଲାନରତୋ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁୟୁତ୍ତୋ ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ, ଵିପସ୍ସନାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନ''ନ୍ତି।

୩୪୧। ''ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଏତଦଵୋଚଂ – 'ବ୍ୟାକତଂ ଖୋ ଆଵୁସୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧ ଆୟସ୍ମତା ରେଵତେନ…ପେ… କଥଂରୂପେନ, ଆଵୁସୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'ତି। ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ମଂ ଏତଦଵୋଚ – 'ଇଧାଵୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ଵିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସହସ୍ସଂ ଲୋକାନଂ ଵୋଲୋକେତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆଵୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ…ପେ… ଏଵରୂପେନ ଖୋ ଆଵୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'''ତି। ''ସାଧୁ ସାଧୁ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୟଥା ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋଵ ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ। ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ହି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ଵିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସହସ୍ସଂ ଲୋକାନଂ ଵୋଲୋକେତୀ''ତି।

୩୪୨। ''ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକସ୍ସପଂ ଏତଦଵୋଚଂ – 'ବ୍ୟାକତଂ ଖୋ, ଆଵୁସୋ କସ୍ସପ ଆୟସ୍ମତା ଅନୁରୁଦ୍ଧେନ ୟଥାସକଂ ପଟିଭାନଂ। ତତ୍ଥ ଦାନି ମୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକସ୍ସପଂ ପୁଚ୍ଛାମ…ପେ… କଥଂ ରୂପେନ ଖୋ, ଆଵୁସୋ କସ୍ସପ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'ତି? ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ମଂ ଏତଦଵୋଚ – 'ଇଧାଵୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତନା ଚ ଆରଞ୍ଞିକୋ ହୋତି ଆରଞ୍ଞିକତ୍ତସ୍ସ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ପିଣ୍ଡପାତିକୋ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ତନା ଚ ପଂସୁକୂଲିକୋ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ତନା ଚ ତେଚୀଵରିକୋ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ତନା ଚ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ତନା ଚ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ତନା ଚ ପଵିଵିତ୍ତୋ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ତନା ଚ ଅସଂସଟ୍ଠୋ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ତନା ଚ ଆରଦ୍ଧଵୀରିୟୋ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ତନା ଚ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ତନା ଚ ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ତନା ଚ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି… ଅତ୍ତନା ଚ ଵିମୁତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି… ଅତ୍ତନା ଚ ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପଦାୟ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ। ଏଵରୂପେନ ଖୋ, ଆଵୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'''ତି । ''ସାଧୁ ସାଧୁ, ସାରିପୁତ୍ତ! ୟଥା ତଂ କସ୍ସପୋଵ ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ। କସ୍ସପୋ ହି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅତ୍ତନା ଚ ଆରଞ୍ଞିକୋ ଆରଞ୍ଞିକତ୍ତସ୍ସ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ପିଣ୍ଡପାତିକୋ ପିଣ୍ଡପାତିକତ୍ତସ୍ସ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ପଂସୁକୂଲିକୋ ପଂସୁକୂଲିକତ୍ତସ୍ସ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ତେଚୀଵରିକୋ ତେଚୀଵରିକତ୍ତସ୍ସ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାୟ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ସନ୍ତୁଟ୍ଠିୟା ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ପଵିଵିତ୍ତୋ ପଵିଵେକସ୍ସ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ଅସଂସଟ୍ଠୋ ଅସଂସଗ୍ଗସ୍ସ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ଆରଦ୍ଧଵୀରିୟୋ ଵୀରିୟାରମ୍ଭସ୍ସ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ସମାଧିସମ୍ପଦାୟ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦାୟ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ଵିମୁତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନୋ ଵିମୁତ୍ତିସମ୍ପଦାୟ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ, ଅତ୍ତନା ଚ ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନୋ ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପଦାୟ ଚ ଵଣ୍ଣଵାଦୀ''ତି।

୩୪୩। ''ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଅହଂ ଭନ୍ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ଏତଦଵୋଚଂ – 'ବ୍ୟାକତଂ ଖୋ, ଆଵୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଆୟସ୍ମତା ମହାକସ୍ସପେନ ୟଥାସକଂ ପଟିଭାନଂ। ତତ୍ଥ ଦାନି ମୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ପୁଚ୍ଛାମ…ପେ… କଥଂରୂପେନ, ଆଵୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ,

ଭିକ୍ଖුନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ମଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଇଧାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ଅଭିଧମ୍ମକଥଂ କଥେନ୍ତି। ତେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତି, ନୋ ଚ ସଂସାଦେନ୍ତି, ଧମ୍ମୀ ଚ ନେସଂ କଥା ପୱତ୍ତିନୀ ହୋତି। ଏୱରୂପେନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'''ତି। ''ସାଧୁ ସାଧୁ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଥା ତଂ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋୱ ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ। ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ହି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଧମ୍ମକଥିକୋ''ତି।

୩୪୪। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚଂ – 'ବ୍ୟାକତଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଅମ୍ହେହି ସବ୍ବେହେୱ ଯଥାସକଂ ପଟିଭାନଂ। ତତ୍ଥ ଦାନି ମୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ପୁଚ୍ଛାମ – ରମଣୀୟଂ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ, ଦୋସିନା ରତ୍ତି, ସବ୍ବଫାଲିଫୁଲ୍ଲା ସାଲା, ଦିବ୍ବା, ମଞ୍ଞେ, ଗନ୍ଧା ସମ୍ପୱନ୍ତି। କଥଂରୂପେନ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ମଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଇଧାୱୁସୋ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତଂ ୱସଂ ୱତ୍ତେତି ନୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱସେନ ୱତ୍ତତି। ସୋ ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ୱିହରତି; ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ୱିହରତି; ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ସାୟନ୍ହସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ସାୟନ୍ହସମୟଂ ୱିହରତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ରଞ୍ଞୋ ୱା ରାଜମହାମତ୍ତସ୍ସ ୱା ନାନାରତ୍ତାନଂ ଦୁସ୍ସାନଂ ଦୁସ୍ସକରଣ୍ଡକୋ ପୂରୋ ଅସ୍ସ। ସୋ ଯଞ୍ଞଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ପାରୁପିତୁଂ , ତଂ ତଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ପାରୁପେୟ୍ୟ; ଯଞ୍ଞଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ପାରୁପିତୁଂ, ତଂ ତଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ପାରୁପେୟ୍ୟ; ଯଞ୍ଞଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ସାୟନ୍ହସମୟଂ ପାରୁପିତୁଂ, ତଂ ତଦେୱ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ସାୟନ୍ହସମୟଂ ପାରୁପେୟ୍ୟ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତଂ ୱସଂ ୱତ୍ତେତି, ନୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱସେନ ୱତ୍ତତି। ସୋ ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ୱିହରତି; ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ୱିହରତି; ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ସାୟନ୍ହସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ସାୟନ୍ହସମୟଂ ୱିହରତି। ଏୱରୂପେନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା'''ତି। ''ସାଧୁ ସାଧୁ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ! ଯଥା ତଂ ସାରିପୁତ୍ତୋୱ ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ। ସାରିପୁତ୍ତୋ ହି, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଚିତ୍ତଂ ୱସଂ ୱତ୍ତେତି ନୋ ଚ ସାରିପୁତ୍ତୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱସେନ ୱତ୍ତତି। ସୋ ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ୱିହରତି; ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟଂ ୱିହରତି; ଯାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ଆକଙ୍ଖତି ସାୟନ୍ହସମୟଂ ୱିହରିତୁଂ, ତାୟ ୱିହାରସମାପତ୍ତିୟା ସାୟନ୍ହସମୟଂ ୱିହରତୀ''ତି।

୩୪୫। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କସ୍ସ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସୁଭାସିତ''ନ୍ତି? ''ସବ୍ବେସଂ ୱୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସୁଭାସିତଂ ପରିୟାୟେନ। ଅପି ଚ ମମପି ସୁଣାଥ ଯଥାରୂପେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟ। ଇଧ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ନିସୀଦତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ଉଜୁଂ କାୟଂ ପଣିଧାୟ ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା – 'ନ ତାୱାହଂ ଇମଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମି ଯାୱ ମେ ନାନୁପାଦାୟ ଆସୱେହି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିସ୍ସତୀ'ତି। ଏୱରୂପେନ ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନା ଗୋସିଙ୍ଗସାଲୱନଂ ସୋଭେୟ୍ୟା''ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ [ତେ ଭିକ୍ଖୂ (କ।)] ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମହାଗୋସିଙ୍ଗସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦୁତିୟଂ।

୩। ମହାଗୋପାଲକସୁତ୍ତଂ

୩୪୬। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଭିକ୍ଖୱୋ''ତି। ''ଭଦନ୍ତେ''ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ଏକାଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଗୋପାଲକୋ ଅଭବ୍ବୋ ଗୋଗଣଂ ପରିହରିତୁଂ ଫାତିଂ କାତୁଂ [ଫାତିକତ୍ତୁଂ (ସୀ। ପୀ।), ଫାତିକାତୁଂ (ସ୍ୟା। କଂ।)]। କତମେହି ଏକାଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗୋପାଲକୋ ନ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି, ନ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି, ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା [ସାଟେତା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ହୋତି, ନ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି, ନ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି, ନ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି, ନ ପୀତଂ ଜାନାତି, ନ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି, ନ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି ଅନୱସେସଦୋହୀ ଚ ହୋତି। ଯେ ତେ ଉସଭା ଗୋପିତରୋ ଗୋପରିଣାୟକା ତେ ନ ଅତିରେକପୂଜାୟ

ପୂଜେତା ହୋତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଗୋପାଲକୋ ଅଭବ୍ବୋ ଗୋଗଣଂ ପରିହରିତୁଂ ଫାତିଂ କାତୁଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଭବ୍ବୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିତୁଂ। କତମେହି ଏକାଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି, ନ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି, ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି, ନ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି, ନ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି, ନ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି, ନ ପୀତଂ ଜାନାତି, ନ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି, ନ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି, ଅନୱସେସଦୋହୀ ଚ ହୋତି। ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା ତେ ନ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି।

୩୪୭। ''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ରୂପଂ ସବ୍ବଂ ରୂପଂ 'ଚତ୍ତାରି ମହାଭୂତାନି, ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯରୂପ'ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ 'କମ୍ମଲକ୍ଖଣୋ ବାଲୋ, କମ୍ମଲକ୍ଖଣୋ ପଣ୍ଡିତୋ'ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଉପ୍ପନ୍ନଂ କାମୱିତକ୍କଂ ଅଧିୱାସେତି, ନପ୍ପଜହତି ନ ୱିନୋଦେତି ନ ବ୍ୟନ୍ତୀ କରୋତି ନ ଅନଭାୱଂ ଗମେତି। ଉପ୍ପନ୍ନଂ ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ୱିହିଂସାୱିତକ୍କଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅଧିୱାସେତି, ନପ୍ପଜହତି ନ ୱିନୋଦେତି ନ ବ୍ୟନ୍ତୀ କରୋତି ନ ଅନଭାୱଂ ଗମେତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ନ ପଟିପଜ୍ଜତି, ନ ରକ୍ଖତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ନ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା…ପେ… ଜିହ୍ୱାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା…ପେ… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା…ପେ… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ନ ପଟିପଜ୍ଜତି, ନ ରକ୍ଖତି ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ନ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯଥାସୁତଂ ଯଥାପରିଯତ୍ତଂ ଧମ୍ମଂ ନ ୱିତ୍ଥାରେନ ପରେସଂ ଦେସେତା ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ବହୁସ୍ସୁତା ଆଗତାଗମା ଧମ୍ମଧରା ୱିନଯଧରା ମାତିକାଧରା, ତେ କାଲେନ କାଲଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ନ ପରିପୁଚ୍ଛତି, ନ ପରିପଞ୍ହତି – 'ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, କଥଂ? ଇମସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ'ତି? ତସ୍ସ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅୱିୱଟଞ୍ଚେୱ ନ ୱିୱରନ୍ତି, ଅନୁତ୍ତାନୀକତଞ୍ଚ ନ ଉତ୍ତାନୀ କରୋନ୍ତି, ଅନେକୱିହିତେସୁ ଚ କଙ୍ଖାଠାନୀଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ କଙ୍ଖଂ ନ ପଟିୱିନୋଦେନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ପୀତଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଦେସିଯମାନେ ନ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ନ ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ନ ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ପୀତଂ ଜାନାତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରିଯଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକଂ ମଗ୍ଗଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଭିକ୍ଖୁ ନ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନୱସେସଦୋହୀ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ସଦ୍ଧା ଗହପତିକା ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ ପୱାରେନ୍ତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେହି, ତତ୍ର ଭିକ୍ଖୁ ମତ୍ତଂ ନ ଜାନାତି ପଟିଗ୍ଗହଣାଯ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ

ଅନୱସେସଦୋହୀ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା ତେ ନ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା, ତେସୁ ନ ମେତ୍ତଂ କାଯକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ; ନ ମେତ୍ତଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ; ନ ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା ତେ ନ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି।

''ଇମେହି ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଏକାଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଭବୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିତୁଂ।

୩୪୮। ''ଏକାଦସହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଗୋପାଲକୋ ଭବ୍ବୋ ଗୋଗଣଂ ପରିହରିତୁଂ ଫାତିଂ କାତୁଂ। କତମେହି ଏକାଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଗୋପାଲକୋ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି, ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି, ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି, ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି, ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି, ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି, ପୀତଂ ଜାନାତି, ୱୀଥିଂ ଜାନାତି, ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି, ସାୱସେସଦୋହୀ ଚ ହୋତି। ଯେ ତେ ଉସଭା ଗୋପିତରୋ ଗୋପରିଣାଯକା ତେ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଗୋପାଲକୋ ଭବ୍ବୋ ଗୋଗଣଂ ପରିହରିତୁଂ ଫାତିଂ କାତୁଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭବ୍ବୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିତୁଂ। କତମେହି ଏକାଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି, ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି, ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି, ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି, ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି, ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି, ପୀତଂ ଜାନାତି, ୱୀଥିଂ ଜାନାତି, ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି, ସାୱସେସଦୋହୀ ଚ ହୋତି। ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା ତେ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି।

୩୪୯। ''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ରୂପଂ ସବ୍ବଂ ରୂପଂ 'ଚତ୍ତାରି ମହାଭୂତାନି , ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯରୂପ'ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କମ୍ମଲକ୍ଖଣୋ ବାଲୋ, କମ୍ମଲକ୍ଖଣୋ ପଣ୍ଡିତୋତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଉପ୍ପନ୍ନଂ କାମୱିତକ୍କଂ ନାଧିୱାସେତି, ପଜହତି ୱିନୋଦେତି ବ୍ୟନ୍ତୀ କରୋତି ଅନଭାୱଂ ଗମେତି। ଉପ୍ପନ୍ନଂ ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କଂ...ପେ... ଉପ୍ପନ୍ନଂ ୱିହିଂସାୱିତକ୍କଂ...ପେ... ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ନାଧିୱାସେତି, ପଜହତି ୱିନୋଦେତି ବ୍ୟନ୍ତୀ କରୋତି ଅନଭାୱଂ ଗମେତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ପଟିପଜ୍ଜତି, ରକ୍ଖତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା...ପେ... ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା...ପେ... ଜିୱ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା...ପେ... କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା...ପେ... ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ପଟିପଜ୍ଜତି, ରକ୍ଖତି ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯଥାସୁତଂ ଯଥାପରିଯତ୍ତଂ ଧମ୍ମଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ପରେସଂ ଦେସେତା ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ବହୁସ୍ସୁତା ଆଗତାଗମା ଧମ୍ମଧରା ୱିନଯଧରା ମାତିକାଧରା ତେ କାଲେନ କାଲଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପରିପୁଚ୍ଛତି, ପରିପଞ୍ହତି – 'ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, କଥଂ? ଇମସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ'ତି? ତସ୍ସ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅୱିୱଟଞ୍ଚେୱ ୱିୱରନ୍ତି, ଅନୁତ୍ତାନୀକତଞ୍ଚ ଉତ୍ତାନୀ କରୋନ୍ତି, ଅନେକୱିହିତେସୁ ଚ କଙ୍ଖାଠାନୀଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ କଙ୍ଖଂ ପଟିୱିନୋଦେନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଦେସିଯମାନେ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତଂ ଜାନାତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରିଯଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକଂ ମଗ୍ଗଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱୀଥିଂ ଜାନାତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସାୱସେସଦୋହୀ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ସଦ୍ଧା ଗହପତିକା ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ ପୱାରେନ୍ତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେହି। ତତ୍ର ଭିକ୍ଖୁ ମତ୍ତଂ ଜାନାତି ପଟିଗ୍ଗହଣାଯ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସାୱସେସଦୋହୀ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା, ତେ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା ତେସୁ ମେତ୍ତଂ କାଯକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ; ମେତ୍ତଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ; ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘପିତରୋ ସଙ୍ଘପରିଣାଯକା ତେ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତି।

‘‘ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକାଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭବ୍ବୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିତୁ’’ନ୍ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମହାଗୋପାଲକସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ତତିଯଂ।

୪। ଚୂଳଗୋପାଲକସୁତ୍ତଂ

୩୫୦। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ୱଜ୍ଜୀସୁ ୱିହରତି ଉକ୍କଚେଲାଯଂ ଗଙ୍ଗାଯ ନଦିଯା ତୀରେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଭୂତପୁବ୍ବଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମାଗଧକୋ ଗୋପାଲକୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞଜାତିକୋ, ୱସ୍ସାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ସରଦସମଯେ, ଅସମୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଗଙ୍ଗାଯ ନଦିଯା ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଅସମୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ପାରିମଂ ତୀରଂ, ଅତିତ୍ଥେନେୱ ଗାୱୋ ପତାରେସି ଉତ୍ତରଂ ତୀରଂ ସୁୱିଦେହାନଂ। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗାୱୋ ମଜ୍ଝେଗଙ୍ଗାଯ ନଦିଯା ସୋତେ ଆମଣ୍ଡଲିଯଂ କରିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାଗଧକୋ ଗୋପାଲକୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞଜାତିକୋ, ୱସ୍ସାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ସରଦସମଯେ, ଅସମୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଗଙ୍ଗାଯ ନଦିଯା ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଅସମୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ପାରିମଂ ତୀରଂ, ଅତିତ୍ଥେନେୱ ଗାୱୋ ପତାରେସି ଉତ୍ତରଂ ତୀରଂ ସୁୱିଦେହାନଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ହି କେଚି [ଯେ କେଚି (ସ୍ୟା। କଂ।)] ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଅକୁସଲା ଇମସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ଅକୁସଲା ପରସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ, ଅକୁସଲା ମାରଧେଯ୍ୟସ୍ସ ଅକୁସଲା ଅମାରଧେଯ୍ୟସ୍ସ, ଅକୁସଲା ମଚ୍ଚୁଧେଯ୍ୟସ୍ସ ଅକୁସଲା ଅମଚ୍ଚୁଧେଯ୍ୟସ୍ସ, ତେସଂ ଯେ ସୋତବ୍ବଂ ସଦ୍ଦହାତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞିସ୍ସନ୍ତି, ତେସଂ ତଂ ଭୱିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ।

୩୫୧। ‘‘ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାଗଧକୋ ଗୋପାଲକୋ ସପ୍ପଞ୍ଞଜାତିକୋ, ୱସ୍ସାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ସରଦସମଯେ, ସମୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଗଙ୍ଗାଯ ନଦିଯା ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ପାରିମଂ ତୀରଂ, ତିତ୍ଥେନେୱ ଗାୱୋ ପତାରେସି ଉତ୍ତରଂ ତୀରଂ ସୁୱିଦେହାନଂ। ସୋ ପଠମଂ ପତାରେସି ଯେ ତେ ଉସଭା ଗୋପିତରୋ ଗୋପରିଣାଯକା। ତେ ତିରିଯଂ ଗଙ୍ଗାଯ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଅଗମଂସୁ। ଅଥାପରେ ପତାରେସି ବଲୱଗାୱୋ ଦମ୍ମଗାୱୋ। ତେପି ତିରିଯଂ ଗଙ୍ଗାଯ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଅଗମଂସୁ। ଅଥାପରେ ପତାରେସି ୱଚ୍ଛତରେ ୱଚ୍ଛତରିଯୋ। ତେପି ତିରିଯଂ ଗଙ୍ଗାଯ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଅଗମଂସୁ। ଅଥାପରେ ପତାରେସି ୱଚ୍ଛକେ କିସାବଲକେ [କିସବଲକେ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)]। ତେପି ତିରିଯଂ ଗଙ୍ଗାଯ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଅଗମଂସୁ। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱଚ୍ଛକୋ ତରୁଣକୋ ତାୱଦେୱ ଜାତକୋ ମାତୁଗୋରୱକେନ ୱୁଯ୍ହମାନୋ,

ସୋପି ତିରିୟଂ ଗଙ୍ଗାୟ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଅଗମାସି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାଗଧକୋ ଗୋପାଲକୋ ସପ୍ପଞ୍ଞଜାତିକୋ , ୱସ୍ସାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ସରଦସମୟେ, ସମୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଗଙ୍ଗାୟ ନଦିୟା ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ପାରିମଂ ତୀରଂ, ତିତ୍ଥେନେୱ ଗାୱୋ ପତାରେସି ଉତ୍ତରଂ ତୀରଂ ସୁୱିଦେହାନଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ହି କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା କୁସଲା ଇମସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ କୁସଲା ପରସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ, କୁସଲା ମାରଧେୟ୍ୟସ୍ସ କୁସଲା ଅମାରଧେୟ୍ୟସ୍ସ, କୁସଲା ମଚ୍ଚୁଧେୟ୍ୟସ୍ସ କୁସଲା ଅମଚ୍ଚୁଧେୟ୍ୟସ୍ସ, ତେସଂ ଯେ ସୋତବ୍ବଂ ସଦ୍ଦହାତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞିସ୍ସନ୍ତି, ତେସଂ ତଂ ଭୱିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ।

୩୫୨। ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ତେ ଉସଭା ଗୋପିତରୋ ଗୋପରିଣାୟକା ତେ ତିରିୟଂ ଗଙ୍ଗାୟ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଅଗମଂସୁ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଅରହନ୍ତୋ ଖୀଣାସୱା ୱୁସିତୱନ୍ତୋ କତକରଣୀୟା ଓହିତଭାରା ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥା ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନା ସମ୍ମଦଞ୍ଞା ୱିମୁତ୍ତା, ତେ ତିରିୟଂ ମାରସ୍ସ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଗତା।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବଲୱଗାୱୋ ଦମ୍ମଗାୱୋ ତିରିୟଂ ଗଙ୍ଗାୟ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଅଗମଂସୁ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକା ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟିନୋ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମା ତସ୍ମା ଲୋକା, ତେପି ତିରିୟଂ ମାରସ୍ସ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଗମିସ୍ସନ୍ତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱଚ୍ଛତରା ୱଚ୍ଛତରିୟୋ ତିରିୟଂ ଗଙ୍ଗାୟ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଅଗମଂସୁ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ରାଗଦୋସମୋହାନଂ ତନୁତ୍ତା ସକଦାଗାମିନୋ ସକିଂଦେୱ ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସନ୍ତି, ତେପି ତିରିୟଂ ମାରସ୍ସ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଗମିସ୍ସନ୍ତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱଚ୍ଛକା କିସାବଲକା ତିରିୟଂ ଗଙ୍ଗାୟ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଅଗମଂସୁ, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ସୋତାପନ୍ନା ଅୱିନିପାତଧମ୍ମା ନିୟତା ସମ୍ବୋଧିପରାୟନା, ତେପି ତିରିୟଂ ମାରସ୍ସ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଗମିସ୍ସନ୍ତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱଚ୍ଛକୋ ତରୁଣକୋ ତାୱଦେୱ ଜାତକୋ ମାତୁଗୋରୱକେନ ୱୁୟ୍ହମାନୋ ତିରିୟଂ ଗଙ୍ଗାୟ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଅଗମାସି, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଧମ୍ମାନୁସାରିନୋ ସଦ୍ଧାନୁସାରିନୋ, ତେପି ତିରିୟଂ ମାରସ୍ସ ସୋତଂ ଛେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ପାରଂ ଗମିସ୍ସନ୍ତି।

‘‘ଅହଂ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁସଲୋ ଇମସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ କୁସଲୋ ପରସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ, କୁସଲୋ ମାରଧେୟ୍ୟସ୍ସ କୁସଲୋ ଅମାରଧେୟ୍ୟସ୍ସ, କୁସଲୋ ମଚ୍ଚୁଧେୟ୍ୟସ୍ସ କୁସଲୋ ଅମଚ୍ଚୁଧେୟ୍ୟସ୍ସ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ ସୋତବ୍ବଂ ସଦ୍ଦହାତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞିସ୍ସନ୍ତି, ତେସଂ ତଂ ଭୱିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟା’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱା ସୁଗତୋ ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

‘‘ଅୟଂ ଲୋକୋ ପରୋ ଲୋକୋ, ଜାନତା ସୁପ୍ପକାସିତୋ;

ଯଞ୍ଚ ମାରେନ ସମ୍ପତ୍ତଂ, ଅପ୍ପତ୍ତଂ ଯଞ୍ଚ ମଚ୍ଚୁନା।

‘‘ସବ୍ବଂ ଲୋକଂ ଅଭିଞ୍ଞାୟ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ପଜାନତା;

ୱିୱଟଂ ଅମତଦ୍ୱାରଂ, ଖେମଂ ନିବ୍ବାନପତ୍ତିୟା।

‘‘ଛିନ୍ନଂ ପାପିମତୋ ସୋତଂ, ୱିଦ୍ଧସ୍ତଂ ୱିନଳୀକତଂ;

ପାମୋଜ୍ଜବହୁଲା ହୋଥ, ଖେମଂ ପତ୍ତତ୍ଥ [ପତ୍ଥେଥ (ସ୍ୟା। କଂ। କ। ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ସଂୱଣ୍ଣେତବ୍ବପାଠୋ)] ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି।

ଚୂଳଗୋପାଲକସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଚୂଳସଚ୍ଚକସୁତ୍ତଂ

୩୫୩। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିଯଂ ୱିହରତି ମହାୱନେ କୂଟାଗାରସାଲାଯଂ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ୱେସାଲିଯଂ ପଟିୱସତି ଭସ୍ସପ୍ପୱାଦକୋ ପଣ୍ଡିତୱାଦୋ ସାଧୁସମ୍ମତୋ ବହୁଜନସ୍ସ। ସୋ ୱେସାଲିଯଂ ପରିସତି ଏୱଂ ୱାଚଂ ଭାସତି – ‘‘ନାହଂ ତଂ ପସ୍ସାମି ସମଣଂ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ୱା, ସଙ୍ଘିଂ ଗଣିଂ ଗଣାଚରିଯଂ, ଅପି ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ପଟିଜାନମାନଂ, ଯୋ ମଯା ୱାଦେନ ୱାଦଂ ସମାରଦ୍ଧୋ ନ ସଙ୍କମ୍ପେଯ୍ଯ ନ ସମ୍ପକମ୍ପେଯ୍ଯ ନ ସମ୍ପୱେଧେଯ୍ଯ, ଯସ୍ସ ନ କଚ୍ଛେହି ସେଦା ମୁଚ୍ଚେଯ୍ଯୁଂ। ଥୂଣଂ ଚେପାହଂ ଅଚେତନଂ ୱାଦେନ ୱାଦଂ ସମାରଭେଯ୍ଯଂ, ସାପି ମଯା ୱାଦେନ ୱାଦଂ ସମାରଦ୍ଧା ସଙ୍କମ୍ପେଯ୍ଯ ସମ୍ପକମ୍ପେଯ୍ଯ ସମ୍ପୱେଧେଯ୍ଯ। କୋ ପନ ୱାଦୋ ମନୁସ୍ସଭୂତସ୍ସା’’ତି?

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଅସ୍ସଜି ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ୱେସାଲିଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ୱେସାଲିଯଂ ଜଙ୍ଘାୱିହାରଂ ଅନୁଚଙ୍କମମାନୋ ଅନୁୱିଚରମାନୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଅସ୍ସଜିଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ଯେନାଯସ୍ମା ଅସ୍ସଜି ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତା ଅସ୍ସଜିନା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଅସ୍ସଜିଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କଥଂ ପନ, ଭୋ ଅସ୍ସଜି, ସମଣୋ ଗୋତମୋ ସାୱକେ ୱିନେତି, କଥଂଭାଗା ଚ ପନ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସାୱକେସୁ ଅନୁସାସନୀ ବହୁଲା ପୱତ୍ତତୀ’’ତି? ‘‘ଏୱଂ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଭଗୱା ସାୱକେ ୱିନେତି, ଏୱଂଭାଗା ଚ ପନ ଭଗୱତୋ ସାୱକେସୁ ଅନୁସାସନୀ ବହୁଲା ପୱତ୍ତତି – ‘ରୂପଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନିଚ୍ଚଂ, ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚା, ସଞ୍ଞା ଅନିଚ୍ଚା, ସଙ୍ଖାରା ଅନିଚ୍ଚା, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନିଚ୍ଚଂ। ରୂପଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନତ୍ତା, ୱେଦନା ଅନତ୍ତା, ସଞ୍ଞା ଅନତ୍ତା, ସଙ୍ଖାରା ଅନତ୍ତା, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନତ୍ତା। ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖାରା ଅନିଚ୍ଚା, ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା ଅନତ୍ତା’ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଭଗୱା ସାୱକେ ୱିନେତି, ଏୱଂଭାଗା ଚ ପନ ଭଗୱତୋ ସାୱକେସୁ ଅନୁସାସନୀ ବହୁଲା ପୱତ୍ତତୀ’’ତି। ‘‘ଦୁସ୍ସୁତଂ ୱତ, ଭୋ ଅସ୍ସଜି, ଅସ୍ସୁମ୍ହ ଯେ ମଯଂ ଏୱଂୱାଦିଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଅସ୍ସୁମ୍ହା। ଅପ୍ପେୱ ନାମ ମଯଂ କଦାଚି କରହଚି ତେନ ଭୋତା ଗୋତମେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମାଗଚ୍ଛେଯ୍ଯାମ , ଅପ୍ପେୱ ନାମ ସିଯା କୋଚିଦେୱ କଥାସଲ୍ଲାପୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତସ୍ମା ପାପକା ଦିଟ୍ଠିଗତା ୱିୱେଚେଯ୍ଯାମା’’ତି।

୩୫୪। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ଲିଚ୍ଛୱିସତାନି ସନ୍ଥାଗାରେ [ସନ୍ଧାଗାରେ (କ।)] ସନ୍ନିପତିତାନି ହୋନ୍ତି କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ। ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଯେନ ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଭିକ୍କମନ୍ତୁ ଭୋନ୍ତୋ ଲିଚ୍ଛୱୀ, ଅଭିକ୍କମନ୍ତୁ ଭୋନ୍ତୋ ଲିଚ୍ଛୱୀ, ଅଜ୍ଜ ମେ ସମଣେନ ଗୋତମେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥାସଲ୍ଲାପୋ ଭୱିସ୍ସତି। ସଚେ ମେ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ତଥା ପତିଟ୍ଠିସ୍ସତି ଯଥା ଚ ମେ [ଯଥାସ୍ସ ମେ (ସୀ। ପୀ।)] ଞାତଞ୍ଞତରେନ ସାୱକେନ ଅସ୍ସଜିନା ନାମ ଭିକ୍ଖୁନା ପତିଟ୍ଠିତଂ, ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ଦୀଘଲୋମିକଂ ଏଳକଂ ଲୋମେସୁ ଗହେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢେଯ୍ଯ ପରିକଡ୍ଢେଯ୍ଯ ସମ୍ପରିକଡ୍ଢେଯ୍ଯ , ଏୱମେୱାହଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ୱାଦେନ ୱାଦଂ ଆକଡ୍ଢିସ୍ସାମି ପରିକଡ୍ଢିସ୍ସାମି ସମ୍ପରିକଡ୍ଢିସ୍ସାମି। ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ବଲୱା ସୋଣ୍ଡିକାକମ୍ମକାରୋ ମହନ୍ତଂ ସୋଣ୍ଡିକାକିଳଞ୍ଜଂ ଗମ୍ଭୀରେ ଉଦକରହଦେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା କଣ୍ଣେ ଗହେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢେଯ୍ଯ ପରିକଡ୍ଢେଯ୍ଯ ସମ୍ପରିକଡ୍ଢେଯ୍ଯ, ଏୱମେୱାହଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ୱାଦେନ ୱାଦଂ ଆକଡ୍ଢିସ୍ସାମି ପରିକଡ୍ଢିସ୍ସାମି ସମ୍ପରିକଡ୍ଢିସ୍ସାମି। ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ବଲୱା ସୋଣ୍ଡିକାଧୁତ୍ତୋ ୱାଲଂ [ଥାଲଂ (କ।)] କଣ୍ଣେ ଗହେତ୍ୱା ଓଧୁନେଯ୍ଯ ନିଦ୍ଧୁନେଯ୍ଯ ନିପ୍ଫୋଟେଯ୍ଯ [ନିଚ୍ଛାଦେଯ୍ଯ (ସୀ। ପୀ। କ।), ନିଚ୍ଛୋଟେଯ୍ଯ (କ।), ନିପ୍ପୋଠେଯ୍ଯ (ସ୍ଯା। କଂ।)] ଏୱମେୱାହଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ୱାଦେନ ୱାଦଂ ଓଧୁନିସ୍ସାମି ନିଦ୍ଧୁନିସ୍ସାମି ନିପ୍ଫୋଟେସ୍ସାମି। ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ କୁଞ୍ଜରୋ ସଟ୍ଠିହାଯନୋ ଗମ୍ଭୀରଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଓଗାହେତ୍ୱା ସାଣଧୋୱିକଂ ନାମ କୀଳିତଜାତଂ କୀଳତି, ଏୱମେୱାହଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ସାଣଧୋୱିକଂ ମଞ୍ଞେ କୀଳିତଜାତଂ କୀଳିସ୍ସାମି। ଅଭିକ୍କମନ୍ତୁ ଭୋନ୍ତୋ ଲିଚ୍ଛୱୀ, ଅଭିକ୍କମନ୍ତୁ ଭୋନ୍ତୋ ଲିଚ୍ଛୱୀ, ଅଜ୍ଜ ମେ ସମଣେନ ଗୋତମେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥାସଲ୍ଲାପୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ତତ୍ରେକଚ୍ଚେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଏୱମାହଂସୁ – ‘‘କିଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ସଚ୍ଚକସ୍ସ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତସ୍ସ ୱାଦଂ ଆରୋପେସ୍ସତି, ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ୱାଦଂ ଆରୋପେସ୍ସତୀ’’ତି? ଏକଚ୍ଚେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଏୱମାହଂସୁ – ‘‘କିଂ ସୋ ଭୱମାନୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଯୋ ଭଗୱତୋ ୱାଦଂ ଆରୋପେସ୍ସତି, ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସଚ୍ଚକସ୍ସ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତସ୍ସ ୱାଦଂ ଆରୋପେସ୍ସତୀ’’ତି? ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଲିଚ୍ଛୱିସତେହି ପରିୱୁତୋ ଯେନ ମହାୱନଂ କୂଟାଗାରସାଲା ତେନୁପସଙ୍କମି।

୩୫୫। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ଅବ୍ଭୋକାସେ ଚଙ୍କମନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଯେନ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କହଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ, ଏତରହି ସୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ୱିହରତି? ଦସ୍ସନକାମା ହି ମଯଂ ତଂ ଭୱନ୍ତଂ

ଗୋତମ’’ନ୍ତି । ‘‘ଏସ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଭଗଵା ମହାୱନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ଦିୱାୱିହାରଂ ନିସିନ୍ନୋ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ମହତିଯା ଲିଚ୍ଛୱିପରିସାଯ ସଦ୍ଧିଂ ମହାୱନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ତେପି ଖୋ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଭଗଵତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ, ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଯେନ ଭଗଵା ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଭଗଵତୋ ସନ୍ତିକେ ନାମଗୋତ୍ତଂ ସାୱେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତୁଣ୍ହୀଭୂତା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ।

୩୫୬। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାହଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଦେସଂ, ସଚେ ମେ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଓକାସଂ କରୋତି ପଞ୍ହସ୍ସ ୱେଯ୍ୟାକରଣାଯା’’ତି। ‘‘ପୁଚ୍ଛ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ , ଯଦାକଙ୍ଖସୀ’’ତି । ‘‘କଥଂ ପନ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ସାୱକେ ୱିନେତି, କଥଂଭାଗା ଚ ପନ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସାୱକେସୁ ଅନୁସାସନୀ ବହୁଲା ପୱତ୍ତତୀ’’ତି? ‘‘ଏୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ସାୱକେ ୱିନେମି, ଏୱଂଭାଗା ଚ ପନ ମେ ସାୱକେସୁ ଅନୁସାସନୀ ବହୁଲା ପୱତ୍ତତି – ‘ରୂପଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନିଚ୍ଚଂ, ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚା, ସଞ୍ଞା ଅନିଚ୍ଚା, ସଙ୍ଖାରା ଅନିଚ୍ଚା, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନିଚ୍ଚଂ। ରୂପଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନତ୍ତା, ୱେଦନା ଅନତ୍ତା, ସଞ୍ଞା ଅନତ୍ତା, ସଙ୍ଖାରା ଅନତ୍ତା, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନତ୍ତା। ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖାରା ଅନିଚ୍ଚା, ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା ଅନତ୍ତା’ତି। ଏୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ସାୱକେ ୱିନେମି, ଏୱଂଭାଗା ଚ ପନ ମେ ସାୱକେସୁ ଅନୁସାସନୀ ବହୁଲା ପୱତ୍ତତୀ’’ତି।

‘‘ଉପମା ମଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ପଟିଭାତୀ’’ତି। ‘‘ପଟିଭାତୁ ତଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନା’’ତି ଭଗଵା ଅୱୋଚ।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭୋ ଗୋତମ, ଯେ କେଚିମେ ବୀଜଗାମଭୂତଗାମା ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ସବ୍ବେ ତେ ପଥୱିଂ ନିସ୍ସାଯ ପଥୱିଯଂ ପତିଟ୍ଠାଯ। ଏୱମେତେ ବୀଜଗାମଭୂତଗାମା ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ୱା ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ଯେ କେଚିମେ ବଲକରଣୀଯା କମ୍ମନ୍ତା କରୀଯନ୍ତି, ସବ୍ବେ ତେ ପଥୱିଂ ନିସ୍ସାଯ ପଥୱିଯଂ ପତିଟ୍ଠାଯ। ଏୱମେତେ ବଲକରଣୀଯା କମ୍ମନ୍ତା କରୀଯନ୍ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ରୂପତ୍ତାଯଂ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ରୂପେ ପତିଟ୍ଠାଯ ପୁଞ୍ଞଂ ୱା ଅପୁଞ୍ଞଂ ୱା ପସୱତି, ୱେଦନତ୍ତାଯଂ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ୱେଦନାଯଂ ପତିଟ୍ଠାଯ ପୁଞ୍ଞଂ ୱା ଅପୁଞ୍ଞଂ ୱା ପସୱତି, ସଞ୍ଞତ୍ତାଯଂ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ସଞ୍ଞାଯଂ ପତିଟ୍ଠାଯ ପୁଞ୍ଞଂ ୱା ଅପୁଞ୍ଞଂ ୱା ପସୱତି, ସଙ୍ଖାରତ୍ତାଯଂ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ସଙ୍ଖାରେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ ପୁଞ୍ଞଂ ୱା ଅପୁଞ୍ଞଂ ୱା ପସୱତି, ୱିଞ୍ଞାଣତ୍ତାଯଂ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ୱିଞ୍ଞାଣେ ପତିଟ୍ଠାଯ ପୁଞ୍ଞଂ ୱା ଅପୁଞ୍ଞଂ ୱା ପସୱତୀ’’ତି।

‘‘ନନୁ ତ୍ୱଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏୱଂ ୱଦେସି – ‘ରୂପଂ ମେ ଅତ୍ତା, ୱେଦନା ମେ ଅତ୍ତା, ସଞ୍ଞା ମେ ଅତ୍ତା, ସଙ୍ଖାରା ମେ ଅତ୍ତା, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ମେ ଅତ୍ତା’’’ତି? ‘‘ଅହଞ୍ହି, ଭୋ ଗୋତମ , ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ରୂପଂ ମେ ଅତ୍ତା, ୱେଦନା ମେ ଅତ୍ତା, ସଞ୍ଞା ମେ ଅତ୍ତା, ସଙ୍ଖାରା ମେ ଅତ୍ତା, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ମେ ଅତ୍ତା’ତି, ଅଯଞ୍ଚ ମହତୀ ଜନତା’’ତି।

‘‘କିଞ୍ହି ତେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମହତୀ ଜନତା କରିସ୍ସତି? ଇଙ୍ଘ ତ୍ୱଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ସକଞ୍ଞେୱ ୱାଦଂ ନିବ୍ବେଠେହୀ’’ତି। ‘‘ଅହଞ୍ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ରୂପଂ ମେ ଅତ୍ତା, ୱେଦନା ମେ ଅତ୍ତା, ସଞ୍ଞା ମେ ଅତ୍ତା, ସଙ୍ଖାରା ମେ ଅତ୍ତା, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ମେ ଅତ୍ତା’’’ତି।

୩୫୭। ‘‘ତେନ ହି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତଞ୍ଞେୱେତ୍ଥ ପଟିପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି, ଯଥା ତେ ଖମେଯ୍ୟ ତଥା ନଂ [ତଥା ତଂ (କ।)] ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟାସି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି , ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ୱତ୍ତେଯ୍ୟ ରଞ୍ଞୋ ଖତ୍ତିଯସ୍ସ ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତସ୍ସ ସକସ୍ମିଂ ୱିଜିତେ ୱସୋ – ଘାତେତାଯଂ ୱା ଘାତେତୁଂ, ଜାପେତାଯଂ ୱା ଜାପେତୁଂ, ପବ୍ବାଜେତାଯଂ ୱା ପବ୍ବାଜେତୁଂ, ସେଯ୍ୟଥାପି ରଞ୍ଞୋ ପସେନଦିସ୍ସ କୋସଲସ୍ସ, ସେଯ୍ୟଥାପି ୱା ପନ ରଞ୍ଞୋ ମାଗଧସ୍ସ ଅଜାତସତ୍ତୁସ୍ସ ୱେଦେହିପୁତ୍ତସ୍ସା’’ତି? ‘‘ୱତ୍ତେଯ୍ୟ, ଭୋ ଗୋତମ, ରଞ୍ଞୋ ଖତ୍ତିଯସ୍ସ ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତସ୍ସ ସକସ୍ମିଂ ୱିଜିତେ ୱସୋ – ଘାତେତାଯଂ ୱା ଘାତେତୁଂ, ଜାପେତାଯଂ ୱା ଜାପେତୁଂ, ପବ୍ବାଜେତାଯଂ ୱା ପବ୍ବାଜେତୁଂ, ସେଯ୍ୟଥାପି ରଞ୍ଞୋ ପସେନଦିସ୍ସ କୋସଲସ୍ସ, ସେଯ୍ୟଥାପି ୱା ପନ ରଞ୍ଞୋ ମାଗଧସ୍ସ ଅଜାତସତ୍ତୁସ୍ସ ୱେଦେହିପୁତ୍ତସ୍ସ। ଇମେସମ୍ପି ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ସଙ୍ଘାନଂ ଗଣାନଂ – ସେଯ୍ୟଥିଦଂ, ୱଜ୍ଜୀନଂ ମଲ୍ଲାନଂ – ୱତ୍ତତି ସକସ୍ମିଂ ୱିଜିତେ ୱସୋ – ଘାତେତାଯଂ ୱା ଘାତେତୁଂ, ଜାପେତାଯଂ ୱା ଜାପେତୁଂ, ପବ୍ବାଜେତାଯଂ ୱା ପବ୍ବାଜେତୁଂ। କିଂ ପନ ରଞ୍ଞୋ ଖତ୍ତିଯସ୍ସ ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତସ୍ସ, ସେଯ୍ୟଥାପି ରଞ୍ଞୋ ପସେନଦିସ୍ସ କୋସଲସ୍ସ , ସେଯ୍ୟଥାପି ୱା ପନ ରଞ୍ଞୋ ମାଗଧସ୍ସ ଅଜାତସତ୍ତୁସ୍ସ ୱେଦେହିପୁତ୍ତସ୍ସ? ୱତ୍ତେଯ୍ୟ, ଭୋ ଗୋତମ, ୱତ୍ତିତୁଞ୍ଚ ମରହତୀ’’ତି।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେସି – ‘ରୂପଂ ମେ ଅତ୍ତା’ତି, ୱତ୍ତତି ତେ ତସ୍ମିଂ ରୂପେ ୱସୋ – ଏୱଂ ମେ ରୂପଂ ହୋତୁ, ଏୱଂ ମେ ରୂପଂ ମା ଅହୋସୀ’’ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ଭଗୱା ସଚ୍ଚକଂ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେସି – ‘ରୂପଂ ମେ ଅତ୍ତା’ତି, ୱତ୍ତତି ତେ ତସ୍ମିଂ ରୂପେ ୱସୋ – ଏୱଂ ମେ ରୂପଂ ହୋତୁ, ଏୱଂ ମେ ରୂପଂ ମା ଅହୋସୀ’’ତି? ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସଚ୍ଚକଂ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ବ୍ୟାକରୋହି ଦାନି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ନ ଦାନି ତେ ତୁଣ୍ହୀଭାୱସ୍ସ କାଲୋ। ଯୋ କୋଚି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ ତଥାଗତେନ ଯାୱତତିଯଂ ସହଧମ୍ମିକଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ନ ବ୍ୟାକରୋତି, ଏତ୍ଥେୱସ୍ସ ସତ୍ତଧା ମୁଦ୍ଧା ଫଲତୀ’’ତି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ୱଜିରପାଣି ଯକ୍ଖୋ ଆଯସଂ ୱଜିରଂ ଆଦାଯ ଆଦିତ୍ତଂ ସମ୍ପଜ୍ଜଲିତଂ ସଜୋତିଭୂତଂ ସଚ୍ଚକସ୍ସ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତସ୍ସ ଉପରିୱେହାସଂ ଠିତୋ ହୋତି – ‘ସଚାଯଂ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ଯାୱତତିଯଂ ସହଧମ୍ମିକଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ନ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି ଏତ୍ଥେୱସ୍ସ ସତ୍ତଧା ମୁଦ୍ଧଂ ଫାଲେସ୍ସାମୀ’ତି। ତଂ ଖୋ ପନ ୱଜିରପାଣିଂ ଯକ୍ଖଂ ଭଗୱା ଚେୱ ପସ୍ସତି ସଚ୍ଚକୋ ଚ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ। ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭୀତୋ ସଂୱିଗ୍ଗୋ ଲୋମହଟ୍ଠଜାତୋ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ତାଣଂ ଗୱେସୀ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ଲେଣଂ ଗୱେସୀ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ସରଣଂ ଗୱେସୀ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପୁଚ୍ଛତୁ ମଂ ଭୱଂ ଗୋତମୋ, ବ୍ୟାକରିସ୍ସାମୀ’’ତି।

୩୫୮। ‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେସି – ‘ରୂପଂ ମେ ଅତ୍ତା’ତି, ୱତ୍ତତି ତେ ତସ୍ମିଂ ରୂପେ ୱସୋ – ଏୱଂ ମେ ରୂପଂ ହୋତୁ, ଏୱଂ ମେ ରୂପଂ ମା ଅହୋସୀ’’ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’।

‘‘ମନସି କରୋହି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ; ମନସି କରିତ୍ୱା ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ବ୍ୟାକରୋହି। ନ ଖୋ ତେ ସନ୍ଧିଯତି ପୁରିମେନ ୱା ପଚ୍ଛିମଂ ପଚ୍ଛିମେନ ୱା ପୁରିମଂ। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେସି – ‘ୱେଦନା ମେ ଅତ୍ତା’ତି, ୱତ୍ତତି ତେ ତିସ୍ସଂ ୱେଦନାଯଂ [ତାଯଂ ୱେଦନାଯଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ୱସୋ – ଏୱଂ ମେ ୱେଦନା ହୋତୁ, ଏୱଂ ମେ ୱେଦନା ମା ଅହୋସୀ’’ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’।

‘‘ମନସି କରୋହି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ; ମନସି କରିତ୍ୱା ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ବ୍ୟାକରୋହି। ନ ଖୋ ତେ ସନ୍ଧିଯତି ପୁରିମେନ ୱା ପଚ୍ଛିମଂ, ପଚ୍ଛିମେନ ୱା ପୁରିମଂ। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ , ଯଂ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେସି – ‘ସଞ୍ଞା ମେ ଅତ୍ତା’ତି, ୱତ୍ତତି ତେ ତିସ୍ସଂ ସଞ୍ଞାଯଂ ୱସୋ – ଏୱଂ ମେ ସଞ୍ଞା ହୋତୁ, ଏୱଂ ମେ ସଞ୍ଞା ମା ଅହୋସୀ’’ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’।

‘‘ମନସି କରୋହି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ ; ମନସି କରିତ୍ୱା ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ବ୍ୟାକରୋହି। ନ ଖୋ ତେ ସନ୍ଧିଯତି ପୁରିମେନ ୱା ପଚ୍ଛିମଂ, ପଚ୍ଛିମେନ ୱା ପୁରିମଂ। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେସି – ‘ସଙ୍ଖାରା ମେ ଅତ୍ତା’ତି, ୱତ୍ତତି ତେ ତେସୁ ସଙ୍ଖାରେସୁ ୱସୋ – ଏୱଂ ମେ ସଙ୍ଖାରା ହୋନ୍ତୁ, ଏୱଂ ମେ ସଙ୍ଖାରା ମା ଅହେସୁ’’ନ୍ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’।

‘‘ମନସି କରୋହି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ; ମନସି କରିତ୍ୱା ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ବ୍ୟାକରୋହି। ନ ଖୋ ତେ ସନ୍ଧିଯତି ପୁରିମେନ ୱା ପଚ୍ଛିମଂ, ପଚ୍ଛିମେନ ୱା ପୁରିମଂ। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ୱଦେସି – ‘ୱିଞ୍ଞାଣଂ ମେ ଅତ୍ତା’ତି, ୱତ୍ତତି ତେ ତସ୍ମିଂ ୱିଞ୍ଞାଣେ ୱସୋ – ଏୱଂ ମେ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ହୋତୁ, ଏୱଂ ମେ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ମା ଅହୋସୀ’’ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’।

‘‘ମନସି କରୋହି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ; ମନସି କରିତ୍ୱା ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ବ୍ୟାକରୋହି। ନ ଖୋ ତେ ସନ୍ଧିଯତି ପୁରିମେନ ୱା ପଚ୍ଛିମଂ, ପଚ୍ଛିମେନ ୱା ପୁରିମଂ। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ରୂପଂ ନିଚ୍ଚଂ ୱା ଅନିଚ୍ଚଂ ୱା’’ତି? ‘‘ଅନିଚ୍ଚଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’। ‘‘ଯଂ ପନାନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ତଂ ସୁଖଂ ୱା’’ତି? ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’। ‘‘ଯଂ ପନାନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିପରିଣାମଧମ୍ମଂ, କଲ୍ଲଂ ନୁ ତଂ ସମନୁପସ୍ସିତୁଂ – ‘ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା’’’ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ୱେଦନା…ପେ… ସଞ୍ଞା…ପେ… ସଙ୍ଖାରା…ପେ… ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ନିଚ୍ଚଂ ୱା ଅନିଚ୍ଚଂ ୱା’’ତି? ‘‘ଅନିଚ୍ଚଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’। ‘‘ଯଂ ପନାନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ତଂ ସୁଖଂ ୱା’’ତି? ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’। ‘‘ଯଂ ପନାନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିପରିଣାମଧମ୍ମଂ, କଲ୍ଲଂ ନୁ ତଂ ସମନୁପସ୍ସିତୁଂ – ‘ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା’’’ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯୋ ନୁ ଖୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଅଲ୍ଲୀନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପଗତୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଅଜ୍ଝୋସିତୋ , ଦୁକ୍ଖଂ ‘ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସତି, ଅପି ନୁ ଖୋ ସୋ ସାମଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ପରିଜାନେଯ୍ୟ, ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ପରିକ୍ଖେପେତ୍ୱା ୱିହରେଯ୍ୟା’’ତି? ‘‘କିଞ୍ହି ସିଯା, ଭୋ

ଗୋତମ? ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମା’’ତି।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ନନୁ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଦୁକ୍ଖଂ ଅଲ୍ଲୀନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପଗତୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଅଜ୍ଝୋସିତୋ, ଦୁକ୍ଖଂ – ‘ଏତଂ ମମ, ଏସୋହମସ୍ମି, ଏସୋ ମେ ଅତ୍ତା’ତି ସମନୁପସ୍ସସୀ’’ତି? ‘‘କିଞ୍ହି ନୋ ସିୟା, ଭୋ ଗୋତମ? ଏୱମେତଂ ଭୋ ଗୋତମା’’ତି।

୩୫୯। ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିୟେସନଂ ଚରମାନୋ ତିଣ୍ହଂ କୁଠାରିଂ [କୁଧାରିଂ (ସ୍ୟା। କଂ। କ।)] ଆଦାୟ ୱନଂ ପୱିସେୟ୍ୟ। ସୋ ତତ୍ଥ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ମହନ୍ତଂ କଦଲିକ୍ଖନ୍ଧଂ ଉଜୁଂ ନୱଂ ଅକୁକ୍କୁକଜାତଂ [ଅକୁକ୍କୁଚଜାତଂ (ସ୍ୟା। କଂ।)]। ତମେନଂ ମୂଲେ ଛିନ୍ଦେୟ୍ୟ, ମୂଲେ ଛେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗେ ଛିନ୍ଦେୟ୍ୟ, ଅଗ୍ଗେ ଛେତ୍ୱା ପତ୍ତୱଟ୍ଟିଂ ୱିନିବ୍ଭୁଜେୟ୍ୟ [ୱିନିବ୍ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ (କ।)]। ସୋ ତତ୍ଥ ପତ୍ତୱଟ୍ଟିଂ ୱିନିବ୍ଭୁଜନ୍ତୋ ଫେଗ୍ଗୁମ୍ପି ନାଧିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, କୁତୋ ସାରଂ? ଏୱମେୱ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୟା ସକସ୍ମିଂ ୱାଦେ ସମନୁୟୁଞ୍ଜିୟମାନୋ ସମନୁଗାହିୟମାନୋ ସମନୁଭାସିୟମାନୋ ରିତ୍ତୋ ତୁଚ୍ଛୋ ଅପରଦ୍ଧୋ। ଭାସିତା ଖୋ ପନ ତେ ଏସା, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ୱେସାଲିୟଂ ପରିସତି ୱାଚା – ‘ନାହଂ ତଂ ପସ୍ସାମି ସମଣଂ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ୱା, ସଙ୍ଘିଂ ଗଣିଂ ଗଣାଚରିୟଂ, ଅପି ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ପଟିଜାନମାନଂ, ୟୋ ମୟା ୱାଦେନ ୱାଦଂ ସମାରଦ୍ଧୋ ନ ସଙ୍କମ୍ପେୟ୍ୟ ନ ସମ୍ପକମ୍ପେୟ୍ୟ ନ ସମ୍ପୱେଧେୟ୍ୟ, ୟସ୍ସ ନ କଚ୍ଛେହି ସେଦା ମୁଚ୍ଚେୟ୍ୟୁଂ। ଥୂଣଂ ଚେପାହଂ ଅଚେତନଂ ୱାଦେନ ୱାଦଂ ସମାରଭେୟ୍ୟଂ ସାପି ମୟା ୱାଦେନ ୱାଦଂ ସମାରଦ୍ଧା ସଙ୍କମ୍ପେୟ୍ୟ ସମ୍ପକମ୍ପେୟ୍ୟ ସମ୍ପୱେଧେୟ୍ୟ। କୋ ପନ ୱାଦୋ ମନୁସ୍ସଭୂତସ୍ସା’ତି? ତୁୟ୍ହଂ ଖୋ ପନ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚାନି ସେଦଫୁସିତାନି ନଲାଟା ମୁତ୍ତାନି, ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ ୱିନିଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଭୂମିୟଂ ପତିଟ୍ଠିତାନି। ମୟ୍ହଂ ଖୋ ପନ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ନତ୍ଥି ଏତରହି କାୟସ୍ମିଂ ସେଦୋ’’ତି। ଇତି ଭଗୱା ତସ୍ମିଂ [ତସ୍ସଂ (?)] ପରିସତି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ କାୟଂ ୱିୱରି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ତୁଣ୍ହୀଭୂତୋ ମଙ୍କୁଭୂତୋ ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅଧୋମୁଖୋ ପଜ୍ଝାୟନ୍ତୋ ଅପ୍ପଟିଭାନୋ ନିସୀଦି।

୩୬୦। ଅଥ ଖୋ ଦୁମ୍ମୁଖୋ ଲିଚ୍ଛୱିପୁତ୍ତୋ ସଚ୍ଚକଂ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତଂ ମଙ୍କୁଭୂତଂ ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧଂ ଅଧୋମୁଖଂ ପଜ୍ଝାୟନ୍ତଂ ଅପ୍ପଟିଭାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଉପମା ମଂ, ଭଗୱା, ପଟିଭାତୀ’’ତି। ‘‘ପଟିଭାତୁ ତଂ, ଦୁମ୍ମୁଖା’’ତି ଭଗୱା ଅୱୋଚ। ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ଗାମସ୍ସ ୱା ନିଗମସ୍ସ ୱା ଅୱିଦୂରେ ପୋକ୍ଖରଣୀ। ତତ୍ରାସ୍ସ କକ୍କଟକୋ। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସମ୍ବହୁଲା କୁମାରକା ୱା କୁମାରିକା ୱା ତମ୍ହା ଗାମା ୱା ନିଗମା ୱା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ୟେନ ସା ପୋକ୍ଖରଣୀ ତେନୁପସଙ୍କମେୟ୍ୟୁଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଓଗାହେତ୍ୱା ତଂ କକ୍କଟକଂ ଉଦକା ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଥଲେ ପତିଟ୍ଠାପେୟ୍ୟୁଂ। ୟଞ୍ଞଦେୱ ହି ସୋ, ଭନ୍ତେ, କକ୍କଟକୋ ଅଳଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେୟ୍ୟ ତଂ ତଦେୱ ତେ କୁମାରକା ୱା କୁମାରିକା ୱା କଟ୍ଠେନ ୱା କଥଲେନ ୱା ସଞ୍ଛିନ୍ଦେୟ୍ୟୁଂ ସମ୍ଭଞ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ ସମ୍ପଲିଭଞ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ। ଏୱଞ୍ହି ସୋ, ଭନ୍ତେ, କକ୍କଟକୋ ସବ୍ବେହି ଅଳେହି ସଞ୍ଛିନ୍ନେହି ସମ୍ଭଗ୍ଗେହି ସମ୍ପଲିଭଗ୍ଗେହି ଅଭବ୍ବୋ ତଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ପୁନ ଓତରିତୁଂ, ସେୟ୍ୟଥାପି ପୁବ୍ବେ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ୟାନି ସଚ୍ଚକସ୍ସ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତସ୍ସ ୱିସୂକାୟିତାନି ୱିସେୱିତାନି ୱିପ୍ଫନ୍ଦିତାନି ତାନିପି ସବ୍ବାନି [ୱିପ୍ଫନ୍ଦିତାନି କାନିଚି କାନିଚି ତାନି (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଭଗୱତା ସଞ୍ଛିନ୍ନାନି ସମ୍ଭଗ୍ଗାନି ସମ୍ପଲିଭଗ୍ଗାନି; ଅଭବ୍ବୋ ଚ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ପୁନ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତୁଂ ୟଦିଦଂ ୱାଦାଧିପ୍ପାୟୋ’’ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଦୁମ୍ମୁଖଂ ଲିଚ୍ଛୱିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଆଗମେହି ତ୍ୱଂ, ଦୁମ୍ମୁଖ, ଆଗମେହି ତ୍ୱଂ, ଦୁମ୍ମୁଖ ( ) [(ମୁଖରୋସି ତ୍ୱଂ ଦୁମ୍ମୁଖ) (ସ୍ୟା। କଂ।)] ନ ମୟଂ ତୟା ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତେମ, ଇଧ ମୟଂ ଭୋତା ଗୋତମେନ ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତେମ।

୩୬୧। ‘‘ତିଟ୍ଠତେସା, ଭୋ ଗୋତମ, ଅମ୍ହାକଞ୍ଚେୱ ଅଞ୍ଞେସଞ୍ଚ ପୁଥୁସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱାଚା। ୱିଲାପଂ ୱିଲପିତଂ ମଞ୍ଞେ। କିତ୍ତାୱତା ଚ ନୁ ଖୋ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସାୱକୋ ସାସନକରୋ ହୋତି ଓୱାଦପତିକରୋ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ୱିଗତକଥଂକଥୋ ୱେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ ଅପରପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ସତ୍ଥୁସାସନେ ୱିହରତୀ’’ତି? ‘‘ଇଧ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମମ ସାୱକୋ ୟଂ କିଞ୍ଚି ରୂପଂ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା ଓଳାରିକଂ ୱା ସୁଖୁମଂ ୱା ହୀନଂ ୱା ପଣୀତଂ ୱା ୟଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା, ସବ୍ବଂ ରୂପଂ ‘ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି ଏୱମେତଂ ୟଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ପସ୍ସତି; ୟା କାଚି ୱେଦନା…ପେ… ୟା କାଚି ସଞ୍ଞା…ପେ… ୟେ କେଚି ସଙ୍ଖାରା…ପେ… ୟଂ କିଞ୍ଚି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା ଓଳାରିକଂ ୱା ସୁଖୁମଂ ୱା ହୀନଂ ୱା ପଣୀତଂ ୱା, ୟଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା, ସବ୍ବଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ‘ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି ଏୱମେତଂ ୟଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ପସ୍ସତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମମ ସାୱକୋ ସାସନକରୋ ହୋତି ଓୱାଦପତିକରୋ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ୱିଗତକଥଂକଥୋ ୱେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ ଅପରପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ସତ୍ଥୁସାସନେ ୱିହରତୀ’’ତି।

‘‘କିତ୍ତାୱତା ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ହୋତି ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀୟୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂୟୋଜନୋ ସମ୍ମଦଞ୍ଞା ୱିମୁତ୍ତୋ’’ତି? ‘‘ଇଧ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଭିକ୍ଖୁ ୟଂ କିଞ୍ଚି ରୂପଂ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା ଓଳାରିକଂ ୱା ସୁଖୁମଂ ୱା ହୀନଂ ୱା ପଣୀତଂ ୱା ୟଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା ସବ୍ବଂ ରୂପଂ ‘ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି

ଏୱମେତଂ ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ୱା ଅନୁପାଦା ୱିମୁତ୍ତୋ ହୋତି; ଯା କାଚି ୱେଦନା…ପେ… ଯା କାଚି ସଞ୍ଞା…ପେ… ଯେ କେଚି ସଙ୍ଖାରା…ପେ… ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା ଓଳାରିକଂ ୱା ସୁଖୁମଂ ୱା ହୀନଂ ୱା ପଣୀତଂ ୱା ଯଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା ସଙ୍ଗଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ 'ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା'ତି ଏୱମେତଂ ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ୱା ଅନୁପାଦା ୱିମୁତ୍ତୋ ହୋତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ହୋତି ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀୟୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂୟୋଜନୋ ସମ୍ମଦଞ୍ଞା ୱିମୁତ୍ତୋ। ଏୱଂ ୱିମୁତ୍ତଚିତ୍ତୋ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଭିକ୍ଖୁ ତୀହି ଅନୁତ୍ତରିୟେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – ଦସ୍ସନାନୁତ୍ତରିୟେନ, ପଟିପଦାନୁତ୍ତରିୟେନ, ୱିମୁତ୍ତାନୁତ୍ତରିୟେନ। ଏୱଂ ୱିମୁତ୍ତଚିତ୍ତୋ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଭିକ୍ଖୁ ତଥାଗତଞ୍ଞେୱ ସକ୍କରୋତି ଗରୁଂ କରୋତି ମାନେତି ପୂଜେତି – ବୁଦ୍ଧୋ ସୋ ଭଗୱା ବୋଧାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ଦନ୍ତୋ ସୋ ଭଗୱା ଦମଥାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ସନ୍ତୋ ସୋ ଭଗୱା ସମଥାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତିଣ୍ଣୋ ସୋ ଭଗୱା ତରଣାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ପରିନିବ୍ବୁତୋ ସୋ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବାନାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୀ''ତି।

୩୬୨। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ମୟମେୱ, ଭୋ ଗୋତମ, ଧଂସୀ, ମୟଂ ପଗବ୍ଭା, ଯେ ମୟଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ୱାଦେନ ୱାଦଂ ଆସାଦେତବ୍ବଂ ଅମଞ୍ଞିମ୍ହା। ସିୟା ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ହତ୍ଥିଂ ପଭିନ୍ନଂ ଆସଜ୍ଜ ପୁରିସସ୍ସ ସୋତ୍ଥିଭାୱୋ, ନ ତ୍ୱେୱ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ଆସଜ୍ଜ ସିୟା ପୁରିସସ୍ସ ସୋତ୍ଥିଭାୱୋ। ସିୟା ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ପଜ୍ଜଲିତଂ [ଜଲନ୍ତଂ (ସୀ। ପୀ।)] ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧଂ ଆସଜ୍ଜ ପୁରିସସ୍ସ ସୋତ୍ଥିଭାୱୋ , ନ ତ୍ୱେୱ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ଆସଜ୍ଜ ସିୟା ପୁରିସସ୍ସ ସୋତ୍ଥିଭାୱୋ। ସିୟା ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ଆସୀୱିସଂ ଘୋରୱିସଂ ଆସଜ୍ଜ ପୁରିସସ୍ସ ସୋତ୍ଥିଭାୱୋ, ନ ତ୍ୱେୱ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ଆସଜ୍ଜ ସିୟା ପୁରିସସ୍ସ ସୋତ୍ଥିଭାୱୋ। ମୟମେୱ, ଭୋ ଗୋତମ, ଧଂସୀ, ମୟଂ ପଗବ୍ଭା, ଯେ ମୟଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ୱାଦେନ ୱାଦଂ ଆସାଦେତବ୍ବଂ ଅମଞ୍ଞିମ୍ହା। ଅଧିୱାସେତୁ [ଅଧିୱାସେତୁ ଚ (ପୀ। କ।)] ମେ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ସ୍ୱାତନାୟ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନା''ତି। ଅଧିୱାସେସି ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ।

୩୬୩। ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଅଧିୱାସନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଆମନ୍ତେସି – ''ସୁଣନ୍ତୁ ମେ ଭୋନ୍ତୋ ଲିଚ୍ଛୱୀ, ସମଣୋ ମେ ଗୋତମୋ ନିମନ୍ତିତୋ ସ୍ୱାତନାୟ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ। ତେନ ମେ ଅଭିହରେୟ୍ୟାଥ ଯମସ୍ସ ପତିରୂପଂ ମଞ୍ଞେୟ୍ୟାଥା''ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଲିଚ୍ଛୱୀ ତସ୍ସା ରତ୍ତିୟା ଅଚ୍ଚୟେନ ସଚ୍ଚକସ୍ସ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତସ୍ସ ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ଥାଲିପାକସତାନି ଭତ୍ତାଭିହାରଂ ଅଭିହରିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ସକେ ଆରାମେ ପଣୀତଂ ଖାଦନୀୟଂ ଭୋଜନୀୟଂ ପଟିୟାଦାପେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ କାଲଂ ଆରୋଚାପେସି – ''କାଲୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ଯେନ ସଚ୍ଚକସ୍ସ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତସ୍ସ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ। ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପଣୀତେନ ଖାଦନୀୟେନ ଭୋଜନୀୟେନ ସହତ୍ଥା ସନ୍ତପ୍ପେସି ସମ୍ପୱାରେସି। ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଭୁତ୍ତାୱିଂ ଓନୀତପତ୍ତପାଣିଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ନୀଚଂ ଆସନଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଯମିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଦାନେ ପୁଞ୍ଞଞ୍ଚ ପୁଞ୍ଞମହୀ ଚ ତଂ ଦାୟକାନଂ ସୁଖାୟ ହୋତୂ''ତି। ''ଯଂ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତାଦିସଂ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟଂ ଆଗମ୍ମ ଅୱୀତରାଗଂ ଅୱୀତଦୋସଂ ଅୱୀତମୋହଂ, ତଂ ଦାୟକାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଯଂ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମାଦିସଂ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟଂ ଆଗମ୍ମ ୱୀତରାଗଂ ୱୀତଦୋସଂ ୱୀତମୋହଂ, ତଂ ତୁୟ୍ହଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି।

ଚୂଳସଚ୍ଚକସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ମହାସଚ୍ଚକସୁତ୍ତଂ

୩୬୪। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରତି ମହାୱନେ କୂଟାଗାରସାଲାୟଂ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ସୁନିୱତ୍ଥୋ ହୋତି ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ୱେସାଲିଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପୱିସିତୁକାମୋ [ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ… ପୱିସିତୁକାମୋ ହୋତି (ସୀ।)]। ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଜଙ୍ଘାୱିହାରଂ ଅନୁଚଙ୍କମମାନୋ ଅନୁୱିଚରମାନୋ ଯେନ ମହାୱନଂ କୂଟାଗାରସାଲା ତେନୁପସଙ୍କମି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ସଚ୍ଚକଂ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅୟଂ, ଭନ୍ତେ, ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଆଗଚ୍ଛତି ଭସ୍ସପ୍ପୱାଦକୋ ପଣ୍ଡିତୱାଦୋ ସାଧୁସମ୍ମତୋ ବହୁଜନସ୍ସ। ଏସୋ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଅୱଣ୍ଣକାମୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ, ଅୱଣ୍ଣକାମୋ ଧମ୍ମସ୍ସ, ଅୱଣ୍ଣକାମୋ ସଙ୍ଘସ୍ସ। ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ମୁହୁତ୍ତଂ ନିସୀଦତୁ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟା''ତି। ନିସୀଦି ଭଗୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ। ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି, ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

୩୬୫। ''ସନ୍ତି, ଭୋ ଗୋତମ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା କାୟଭାୱନାନୁୟୋଗମନୁୟୁତ୍ତା ୱିହରନ୍ତି, ନୋ ଚିତ୍ତଭାୱନଂ। ଫୁସନ୍ତି ହି ତେ, ଭୋ ଗୋତମ,

ସାରୀରିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ସାରୀରିକାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ସତୋ ଊରୁକ୍ଖମ୍ଭୋପି ନାମ ଭୱିସ୍ସତି, ହଦଯମ୍ପି ନାମ ଫଲିସ୍ସତି, ଉଣ୍ହମ୍ପି ଲୋହିତଂ ମୁଖତୋ ଉଗ୍ଗମିସ୍ସତି, ଉମ୍ମାଦମ୍ପି ପାପୁଣିସ୍ସତି [ପାପୁଣିସ୍ସନ୍ତି (ସ୍ଯା। କଂ।)] ଚିତ୍ତକ୍ଖେପଂ। ତସ୍ସ ଖୋ ଏତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, କାଯନ୍ୱଯଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, କାଯସ୍ସ ୱସେନ ୱତ୍ତତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଅଭାୱିତତ୍ତା ଚିତ୍ତସ୍ସ। ସନ୍ତି ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଚିତ୍ତଭାୱନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତା ୱିହରନ୍ତି, ନୋ କାଯଭାୱନଂ। ଫୁସନ୍ତି ହି ତେ, ଭୋ ଗୋତମ, ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଚେତସିକାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ସତୋ ଊରୁକ୍ଖମ୍ଭୋପି ନାମ ଭୱିସ୍ସତି, ହଦଯମ୍ପି ନାମ ଫଲିସ୍ସତି, ଉଣ୍ହମ୍ପି ଲୋହିତଂ ମୁଖତୋ ଉଗ୍ଗମିସ୍ସତି, ଉମ୍ମାଦମ୍ପି ପାପୁଣିସ୍ସତି ଚିତ୍ତକ୍ଖେପଂ। ତସ୍ସ ଖୋ ଏସୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ଚିତ୍ତନ୍ୱଯୋ କାଯୋ ହୋତି, ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱସେନ ୱତ୍ତତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଅଭାୱିତତ୍ତା କାଯସ୍ସ । ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଏୱଂ ହୋତି – 'ଅଦ୍ଧା ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସାୱକା ଚିତ୍ତଭାୱନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତା ୱିହରନ୍ତି, ନୋ କାଯଭାୱନ''ନ୍ତି।

୩୬୬। ''କିନ୍ତି ପନ ତେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, କାଯଭାୱନା ସୁତା''ତି? ''ସେଯ୍ଯଥିଦଂ – ନନ୍ଦୋ ୱଚ୍ଛୋ, କିସୋ ସଂକିଚ୍ଚୋ, ମକ୍ଖଲି ଗୋସାଲୋ – ଏତେହି, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଚେଲକା ମୁତ୍ତାଚାରା ହତ୍ଥାପଲେଖନା ନଏହିଭଦ୍ଦନ୍ତିକା ନତିଟ୍ଠଭଦ୍ଦନ୍ତିକା [ନଏହିଭଦନ୍ତିକା, ନତିଟ୍ଠଭଦନ୍ତିକା (ସୀ। ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ। କ।)] ନ ଅଭିହଟଂ ନ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତଂ ନ ନିମନ୍ତନଂ ସାଦିଯନ୍ତି, ତେ ନ କୁମ୍ଭିମୁଖା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି ନ କଳୋପିମୁଖା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି ନ ଏଳକମନ୍ତରଂ ନ ଦଣ୍ଡମନ୍ତରଂ ନ ମୁସଲମନ୍ତରଂ ନ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଭୁଞ୍ଜମାନାନଂ ନ ଗବ୍ଭିନିଯା ନ ପାଯମାନାଯ ନ ପୁରିସନ୍ତରଗତାଯ ନ ସଙ୍କିତ୍ତୀସୁ ନ ଯତ୍ଥ ସା ଉପଟ୍ଠିତୋ ହୋତି ନ ଯତ୍ଥ ମକ୍ଖିକା ସଣ୍ଡସଣ୍ଡଚାରିନୀ , ନ ମଚ୍ଛଂ ନ ମଂସଂ ନ ସୁରଂ ନ ମେରଯଂ ନ ଥୁସୋଦକଂ ପିୱନ୍ତି। ତେ ଏକାଗାରିକା ୱା ହୋନ୍ତି ଏକାଲୋପିକା, ଦ୍ୱାଗାରିକା ୱା ହୋନ୍ତି ଦ୍ୱାଲୋପିକା…ପେ… ସତ୍ତାଗାରିକା ୱା ହୋନ୍ତି ସତ୍ତାଲୋପିକା। ଏକିସ୍ସାପି ଦତ୍ତିଯା ଯାପେନ୍ତି, ଦ୍ୱୀହିପି ଦତ୍ତୀହି ଯାପେନ୍ତି…ପେ… ସତ୍ତହିପି ଦତ୍ତୀହି ଯାପେନ୍ତି। ଏକାହିକମ୍ପି ଆହାରଂ ଆହାରେନ୍ତି, ଦ୍ୱୀହିକମ୍ପି ଆହାରଂ ଆହାରେନ୍ତି…ପେ… ସତ୍ତାହିକମ୍ପି ଆହାରଂ ଆହାରେନ୍ତି। ଇତି ଏୱରୂପଂ ଅଦ୍ଧମାସିକମ୍ପି ପରିଯାଯଭତ୍ତଭୋଜନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତା ୱିହରନ୍ତୀ''ତି।

''କିଂ ପନ ତେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତାୱତକେନେୱ ଯାପେନ୍ତୀ''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ। ଅପ୍ପେକଦା, ଭୋ ଗୋତମ, ଉଳାରାନି ଉଳାରାନି ଖାଦନୀଯାନି ଖାଦନ୍ତି, ଉଳାରାନି ଉଳାରାନି ଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ଉଳାରାନି ଉଳାରାନି ସାଯନୀଯାନି ସାଯନ୍ତି, ଉଳାରାନି ଉଳାରାନି ପାନାନି ପିୱନ୍ତି। ତେ ଇମଂ କାଯଂ ବଲଂ ଗାହେନ୍ତି ନାମ, ବ୍ରୂହେନ୍ତି ନାମ, ମେଦେନ୍ତି ନାମା''ତି।

''ଯଂ ଖୋ ତେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ପୁରିମଂ ପହାଯ ପଚ୍ଛା ଉପଚିନନ୍ତି, ଏୱଂ ଇମସ୍ସ କାଯସ୍ସ ଆଚଯାପଚଯୋ ହୋତି। କିନ୍ତି ପନ ତେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଚିତ୍ତଭାୱନା ସୁତା''ତି? ଚିତ୍ତଭାୱନାଯ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ନ ସମ୍ପାଯାସି।

୩୬୭। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସଚ୍ଚକଂ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଯାପି ଖୋ ତେ ଏସା, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ପୁରିମା କାଯଭାୱନା ଭାସିତା ସାପି ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ନୋ ଧମ୍ମିକା କାଯଭାୱନା। କାଯଭାୱନମ୍ପି [କାଯଭାୱନଂ ହି (ସୀ। ପୀ। କ।)] ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ନ ଅଞ୍ଞାସି, କୁତୋ ପନ ତ୍ୱଂ ଚିତ୍ତଭାୱନଂ ଜାନିସ୍ସସି ? ଅପି ଚ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯଥା ଅଭାୱିତକାଯୋ ଚ ହୋତି ଅଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଚ, ଭାୱିତକାଯୋ ଚ ହୋତି ଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଚ। ତଂ ସୁଣାହି, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି, ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭୋ''ତି ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

୩୬୮। ''କଥଞ୍ଚ , ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅଭାୱିତକାଯୋ ଚ ହୋତି ଅଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଚ? ଇଧ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅସ୍ସୁତୱତୋ ପୁଥୁଜ୍ଜନସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖା ୱେଦନା। ସୋ ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ଫୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ସୁଖସାରାଗୀ ଚ ହୋତି ସୁଖସାରାଗିତଞ୍ଚ ଆପଜ୍ଜତି। ତସ୍ସ ସା ସୁଖା ୱେଦନା ନିରୁଜ୍ଝତି। ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ନିରୋଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା। ସୋ ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ଫୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ସୋଚତି କିଲମତି ପରିଦେୱତି ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ତସ୍ସ ଖୋ ଏସା, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନାପି ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି ଅଭାୱିତତ୍ତା କାଯସ୍ସ, ଉପ୍ପନ୍ନାପି ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି ଅଭାୱିତତ୍ତା ଚିତ୍ତସ୍ସ। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏୱଂ ଉଭତୋପକ୍ଖଂ ଉପ୍ପନ୍ନାପି ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି ଅଭାୱିତତ୍ତା କାଯସ୍ସ, ଉପ୍ପନ୍ନାପି ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି ଅଭାୱିତତ୍ତା ଚିତ୍ତସ୍ସ, ଏୱଂ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅଭାୱିତକାଯୋ ଚ ହୋତି ଅଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଚ।

୩୬୯। ''କଥଞ୍ଚ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଭାୱିତକାଯୋ ଚ ହୋତି ଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଚ? ଇଧ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ସୁତୱତୋ ଅରିଯସାୱକସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖା ୱେଦନା। ସୋ ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ଫୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ନ ସୁଖସାରାଗୀ ଚ ହୋତି, ନ ସୁଖସାରାଗିତଞ୍ଚ ଆପଜ୍ଜତି। ତସ୍ସ ସା ସୁଖା ୱେଦନା ନିରୁଜ୍ଝତି। ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ନିରୋଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା। ସୋ ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ଫୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ନ ସୋଚତି ନ କିଲମତି ନ ପରିଦେୱତି ନ ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି ନ ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ତସ୍ସ ଖୋ ଏସା, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନାପି ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି ଭାୱିତତ୍ତା

କାଯସ୍ସ, ଉପ୍ପନ୍ନାପି ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି ଭାୱିତତ୍ତା ଚିତ୍ତସ୍ସ। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏୱଂ ଉଭତୋପକ୍ଖଂ ଉପ୍ପନ୍ନାପି ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି ଭାୱିତତ୍ତା କାଯସ୍ସ, ଉପ୍ପନ୍ନାପି ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି ଭାୱିତତ୍ତା ଚିତ୍ତସ୍ସ। ଏୱଂ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଭାୱିତକାଯୋ ଚ ହୋତି ଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଚା''ତି।

୩୭୦। ''ଏୱଂ ପସନ୍ନୋ ଅହଂ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ! ଭୱଞ୍ହି ଗୋତମୋ ଭାୱିତକାଯୋ ଚ ହୋତି ଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଚା''ତି । ''ଅଦ୍ଧା ଖୋ ତେ ଅଯଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଆସଜ୍ଜ ଉପନୀଯ ୱାଚା ଭାସିତା, ଅପି ଚ ତେ ଅହଂ ବ୍ଯାକରିସ୍ସାମି । ଯତୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ, ତଂ ୱତ ମେ ଉପ୍ପନ୍ନା ୱା ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତି, ଉପ୍ପନ୍ନା ୱା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତୀତି ନେତଂ ଠାନଂ [ନେତଂ ଖୋଠାନଂ (ସୀ। ପୀ।)] ୱିଜ୍ଜତୀ''ତି।

''ନ ହି ନୂନ [ନ ହନୂନ (ସୀ। ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ।)] ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ତଥାରୂପା ସୁଖା ୱେଦନା ଯଥାରୂପା ଉପ୍ପନ୍ନା ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠେଯ୍ଯ; ନ ହି ନୂନ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ତଥାରୂପା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଯଥାରୂପା ଉପ୍ପନ୍ନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠେଯ୍ଯା''ତି।

୩୭୧। ''କିଞ୍ହି ନୋ ସିଯା, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ? ଇଧ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ପୁବ୍ବେୱ ସମ୍ବୋଧା ଅନଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସେୱ ସତୋ ଏତଦହୋସି – 'ସମ୍ବାଧୋ ଘରାୱାସୋ ରଜାପଥୋ, ଅବ୍ଭୋକାସୋ ପବ୍ବଜ୍ଜା। ନଯିଦଂ ସୁକରଂ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା ଏକନ୍ତପରିପୁଣ୍ଣଂ ଏକନ୍ତପରିସୁଦ୍ଧଂ ସଙ୍ଖଲିଖିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତୁଂ। ଯଂନୂନାହଂ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜେଯ୍ଯ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅପରେନ ସମଯେନ ଦହରୋୱ ସମାନୋ, ସୁସୁକାଳକେସୋ ଭଦ୍ରେନ ଯୋବ୍ବନେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ପଠମେନ ୱଯସା, ଅକାମକାନଂ ମାତାପିତୂନଂ ଅସ୍ସୁମୁଖାନଂ ରୁଦନ୍ତାନଂ, କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିଂ। ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ କିଂକୁସଲଗୱେସୀ ଅନୁତ୍ତରଂ ସନ୍ତିୱରପଦଂ ପରିଯେସମାନୋ ଯେନ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଳାରଂ କାଲାମଂ ଏତଦୱୋଚଂ – 'ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଆୱୁସୋ କାଲାମ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତୁ'ନ୍ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ମଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ୱିହରତାଯସ୍ମା, ତାଦିସୋ ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ ଯତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ସକଂ ଆଚରିଯକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯା'ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ନଚିରସ୍ସେୱ ଖିପ୍ପମେୱ ତଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣିଂ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତାୱତକେନେୱ ଓଟ୍ଠପହତମତ୍ତେନ ଲପିତଲାପନମତ୍ତେନ ଞାଣୱାଦଞ୍ଚ ୱଦାମି ଥେରୱାଦଞ୍ଚ, 'ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି ଚ ପଟିଜାନାମି, ଅହଞ୍ଚେୱ ଅଞ୍ଞେ ଚ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – 'ନ ଖୋ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ କେୱଲଂ ସଦ୍ଧାମତ୍ତକେନ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେତି, ଅଦ୍ଧା ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନଂ ପସ୍ସଂ ୱିହରତୀ'''ତି।

''ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯେନ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଳାରଂ କାଲାମଂ ଏତଦୱୋଚଂ – 'କିତ୍ତାୱତା ନୋ, ଆୱୁସୋ କାଲାମ, ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେସୀ'ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ପୱେଦେସି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – 'ନ ଖୋ ଆଳାରସ୍ସେୱ କାଲାମସ୍ସ ଅତ୍ଥି ସଦ୍ଧା, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସଦ୍ଧା; ନ ଖୋ ଆଳାରସ୍ସେୱ କାଲାମସ୍ସ ଅତ୍ଥି ୱୀରିଯଂ, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ୱୀରିଯଂ; ନ ଖୋ ଆଳାରସ୍ସେୱ କାଲାମସ୍ସ ଅତ୍ଥି ସତି, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସତି; ନ ଖୋ ଆଳାରସ୍ସେୱ କାଲାମସ୍ସ ଅତ୍ଥି ସମାଧି, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସମାଧି; ନ ଖୋ ଆଳାରସ୍ସେୱ କାଲାମସ୍ସ ଅତ୍ଥି ପଞ୍ଞା, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ପଞ୍ଞା; ଯଂନୂନାହଂ ଯଂ ଧମ୍ମଂ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେତି ତସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଦହେଯ୍ଯ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ନଚିରସ୍ସେୱ ଖିପ୍ପମେୱ ତଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ।

''ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯେନ ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଳାରଂ କାଲାମଂ ଏତଦୱୋଚଂ – 'ଏତ୍ତାୱତା ନୋ, ଆୱୁସୋ କାଲାମ , ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେସୀ'ତି? 'ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେମୀ'ତି। 'ଅହମ୍ପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଏତ୍ତାୱତା ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀ'ତି। 'ଲାଭା ନୋ, ଆୱୁସୋ, ସୁଲଦ୍ଧଂ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଯେ ମଯଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ତାଦିସଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ପସ୍ସାମ। ଇତି ଯାହଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେମି ତଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରସି; ଯଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରସି ତମହଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେମି। ଇତି ଯାହଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାମି ତଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାସି; ଯଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାସି ତମହଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାମି। ଇତି ଯାଦିସୋ ଅହଂ ତାଦିସୋ ତୁୱଂ, ଯାଦିସୋ ତୁୱଂ ତାଦିସୋ ଅହଂ। ଏହି ଦାନି, ଆୱୁସୋ, ଉଭୋୱ ସନ୍ତା

ଇମଂ ଗଣଂ ପରିହରାମା’ତି। ଇତି ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଆଳାରୋ କାଲାମୋ ଆଚରିଯୋ ମେ ସମାନୋ (ଅତ୍ତନୋ) [( ) ନତ୍ଥି (ସୀ। ପୀ।)] ଅନ୍ତେୱାସିଂ ମଂ ସମାନଂ ଅତ୍ତନା ସମସମଂ ଠପେସି, ଉଳାରାଯ ଚ ମଂ ପୂଜାଯ ପୂଜେସି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ନିବ୍ବିଦାଯ ନ ୱିରାଗାଯ ନ ନିରୋଧାଯ ନ ଉପସମାଯ ନ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନ ସମ୍ବୋଧାଯ ନ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ଯାୱଦେୱ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନୂପପତ୍ତିଯା’ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତଂ ଧମ୍ମଂ ଅନଲଙ୍କରିତ୍ୱା ତସ୍ମା ଧମ୍ମା ନିବ୍ବିଜ୍ଜ ଅପକ୍କମିଂ।

୩୭୨। ‘‘ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, କିଂକୁସଲଗୱେସୀ ଅନୁତ୍ତରଂ ସନ୍ତିୱରପଦଂ ପରିଯେସମାନୋ ଯେନ ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଉଦକଂ ରାମପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଆୱୁସୋ [ପସ୍ସ ମ। ନି। ୧।୨୭୮ ପାସରାସିସୁତ୍ତେ] ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତୁ’ନ୍ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ୱିହରତାଯସ୍ମା, ତାଦିସୋ ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ ଯତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ସକଂ ଆଚରିଯକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯା’ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ନଚିରସ୍ସେୱ ଖିପ୍ପମେୱ ତଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଯାପୁଣିଂ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତାୱତକେନେୱ ଓଟ୍ଠପହତମତ୍ତେନ ଲପିତଲାପନମତ୍ତେନ ଞାଣୱାଦଞ୍ଚ ୱଦାମି ଥେରୱାଦଞ୍ଚ, ‘ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଚ ପଟିଜାନାମି, ଅହଞ୍ଚେୱ ଅଞ୍ଞେ ଚ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ନ ଖୋ ରାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ କେୱଲଂ ସଦ୍ଧାମତ୍ତକେନ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେସି। ଅଦ୍ଧା ରାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନଂ ପସ୍ସଂ ୱିହାସୀ’ତି। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯେନ ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଉଦକଂ ରାମପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘କିତ୍ତାୱତା ନୋ, ଆୱୁସୋ ରାମୋ, ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେସୀ’ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ପୱେଦେସି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ନ ଖୋ ରାମସ୍ସେୱ ଅହୋସି ସଦ୍ଧା, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସଦ୍ଧା; ନ ଖୋ ରାମସ୍ସେୱ ଅହୋସି ୱୀରିଯଂ, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ୱୀରିଯଂ; ନ ଖୋ ରାମସ୍ସେୱ ଅହୋସି ସତି, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସତି; ନ ଖୋ ରାମସ୍ସେୱ ଅହୋସି ସମାଧି, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ସମାଧି; ନ ଖୋ ରାମସ୍ସେୱ ଅହୋସି ପଞ୍ଞା, ମଯ୍ହଂପତ୍ଥି ପଞ୍ଞା; ଯଂନୂନାହଂ ଯଂ ଧମ୍ମଂ ରାମୋ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀତି ପୱେଦେସି ତସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଦହେଯ୍ଯ’ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ନଚିରସ୍ସେୱ ଖିପ୍ପମେୱ ତଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ।

‘‘ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯେନ ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଉଦକଂ ରାମପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘ଏତ୍ତାୱତା ନୋ, ଆୱୁସୋ, ରାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେସୀ’ତି? ‘ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ରାମୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେସୀ’ତି। ‘ଅହମ୍ପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଏତ୍ତାୱତା ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମୀ’ତି। ‘ଲାଭା ନୋ, ଆୱୁସୋ, ସୁଲଦ୍ଧଂ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଯେ ମଯଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ତାଦିସଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ପସ୍ସାମ। ଇତି ଯଂ ଧମ୍ମଂ ରାମୋ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେସି, ତଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରସି; ଯଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରସି, ତଂ ଧମ୍ମଂ ରାମୋ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ପୱେଦେସି। ଇତି ଯଂ ଧମ୍ମଂ ରାମୋ ଅଭିଞ୍ଞାସି ତଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାସି; ଯଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଂ ଜାନାସି ତଂ ଧମ୍ମଂ ରାମୋ ଅଭିଞ୍ଞାସି। ଇତି ଯାଦିସୋ ରାମୋ ଅହୋସି ତାଦିସୋ ତୁୱଂ; ଯାଦିସୋ ତୁୱଂ ତାଦିସୋ ରାମୋ ଅହୋସି। ଏହି ଦାନି, ଆୱୁସୋ, ତୁୱଂ ଇମଂ ଗଣଂ ପରିହରା’ତି। ଇତି ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉଦକୋ ରାମପୁତ୍ତୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ମେ ସମାନୋ ଆଚରିଯଟ୍ଠାନେ ଚ ମଂ ଠପେସି, ଉଳାରାଯ ଚ ମଂ ପୂଜାଯ ପୂଜେସି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ନିବ୍ବିଦାଯ ନ ୱିରାଗାଯ ନ ନିରୋଧାଯ ନ ଉପସମାଯ ନ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନ ସମ୍ବୋଧାଯ ନ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ଯାୱଦେୱ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୂପପତ୍ତିଯା’ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତଂ ଧମ୍ମଂ ଅନଲଙ୍କରିତ୍ୱା ତସ୍ମା ଧମ୍ମା ନିବ୍ବିଜ୍ଜ ଅପକ୍କମିଂ।

୩୭୩। ‘‘ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, କିଂକୁସଲଗୱେସୀ ଅନୁତ୍ତରଂ ସନ୍ତିୱରପଦଂ ପରିଯେସମାନୋ ମଗଧେସୁ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ଯେନ ଉରୁୱେଲା ସେନାନିଗମୋ ତଦୱସରିଂ। ତତ୍ଥଦ୍ଦସଂ ରମଣୀଯଂ ଭୂମିଭାଗଂ, ପାସାଦିକଞ୍ଚ ୱନସଣ୍ଡଂ, ନଦିଞ୍ଚ ସନ୍ଦନ୍ତିଂ ସେତକଂ ସୁପତିତ୍ଥଂ ରମଣୀଯଂ, ସମନ୍ତା ଚ ଗୋଚରଗାମଂ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ରମଣୀଯୋ ୱତ, ଭୋ, ଭୂମିଭାଗୋ, ପାସାଦିକୋ ଚ ୱନସଣ୍ଡୋ, ନଦୀ ଚ ସନ୍ଦତି ସେତକା ସୁପତିତ୍ଥା ରମଣୀଯା, ସମନ୍ତା ଚ ଗୋଚରଗାମୋ। ଅଲଂ ୱତିଦଂ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ପଧାନତ୍ଥିକସ୍ସ ପଧାନାଯା’ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତତ୍ଥେୱ ନିସୀଦିଂ ‘ଅଲମିଦଂ ପଧାନାଯା’ତି।

୩୭୪। ‘‘ଅପିସ୍ସୁମଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତିସ୍ସୋ ଉପମା ପଟିଭଂସୁ ଅନଚ୍ଛରିଯା ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବା। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅଲ୍ଲଂ କଟ୍ଠଂ ସସ୍ନେହଂ ଉଦକେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ଉତ୍ତରାରଣିଂ ଆଦାଯ – ‘ଅଗ୍ଗିଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେସ୍ସାମି, ତେଜୋ ପାତୁକରିସ୍ସାମୀ’ତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅପି ନୁ ସୋ ପୁରିସୋ ଅମୁଂ ଅଲ୍ଲଂ କଟ୍ଠଂ ସସ୍ନେହଂ, ଉଦକେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ , ଉତ୍ତରାରଣିଂ ଆଦାଯ ଅଭିମନ୍ଥେନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେଯ୍ୟ,

ତେଜୋ ପାତୁକରେୟ୍ୟା’’ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’। ‘‘ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ’’? ‘‘ଅଦୁଞ୍ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଲ୍ଲଂ କଟ୍ଠଂ ସସ୍ନେହଂ, ତଞ୍ଚ ପନ ଉଦକେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ। ଯାୱଦେୱ ଚ ପନ ସୋ ପୁରିସୋ କିଲମଥସ୍ସ ୱିଘାତସ୍ସ ଭାଗୀ ଅସ୍ସା’’ତି। ‘‘ଏୱମେୱ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯେ ହି କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା କାଯେନ ଚେୱ ଚିତ୍ତେନ ଚ କାମେହି ଅୱୂପକଟ୍ଠା ୱିହରନ୍ତି, ଯୋ ଚ ନେସଂ କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ କାମସ୍ନେହୋ କାମମୁଚ୍ଛା କାମପିପାସା କାମପରିଳାହୋ, ସୋ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ନ ସୁପ୍ପହୀନୋ ହୋତି, ନ ସୁପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧୋ, ଓପକ୍କମିକା ଚେପି ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯନ୍ତି, ଅଭବ୍ବାୱ ତେ ଞାଣାଯ ଦସ୍ସନାଯ ଅନୁତ୍ତରାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ। ନୋ ଚେପି ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଓପକ୍କମିକା ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯନ୍ତି, ଅଭବ୍ବାୱ ତେ ଞାଣାଯ ଦସ୍ସନାଯ ଅନୁତ୍ତରାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ। ଅଯଂ ଖୋ ମଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ପଠମା ଉପମା ପଟିଭାସି ଅନଚ୍ଛରିଯା ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବା।

୩୭୫। ‘‘ଅପରାପି ଖୋ ମଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଦୁତିଯା ଉପମା ପଟିଭାସି ଅନଚ୍ଛରିଯା ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବା। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅଲ୍ଲଂ କଟ୍ଠଂ ସସ୍ନେହଂ, ଆରକା ଉଦକା ଥଲେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ଉତ୍ତରାରଣିଂ ଆଦାଯ – ‘ଅଗ୍ଗିଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେସ୍ସାମି, ତେଜୋ ପାତୁକରିସ୍ସାମୀ’ତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅପି ନୁ ସୋ ପୁରିସୋ ଅମୁଂ ଅଲ୍ଲଂ କଟ୍ଠଂ ସସ୍ନେହଂ, ଆରକା ଉଦକା ଥଲେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ଉତ୍ତରାରଣିଂ ଆଦାଯ ଅଭିମନ୍ଥେନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେଯ୍ୟ ତେଜୋ ପାତୁକରେୟ୍ୟା’’ତି? ‘‘ନୋ ହିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’। ‘‘ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ’’? ‘‘ଅଦୁଞ୍ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଲ୍ଲଂ କଟ୍ଠଂ ସସ୍ନେହଂ, କିଞ୍ଚାପି ଆରକା ଉଦକା ଥଲେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ। ଯାୱଦେୱ ଚ ପନ ସୋ ପୁରିସୋ କିଲମଥସ୍ସ ୱିଘାତସ୍ସ ଭାଗୀ ଅସ୍ସାତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯେ ହି କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା କାଯେନ ଚେୱ ଚିତ୍ତେନ ଚ କାମେହି ୱୂପକଟ୍ଠା ୱିହରନ୍ତି, ଯୋ ଚ ନେସଂ କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ କାମସ୍ନେହୋ କାମମୁଚ୍ଛା କାମପିପାସା କାମପରିଳାହୋ ସୋ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ନ ସୁପ୍ପହୀନୋ ହୋତି, ନ ସୁପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧୋ, ଓପକ୍କମିକା ଚେପି ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯନ୍ତି, ଅଭବ୍ବାୱ ତେ ଞାଣାଯ ଦସ୍ସନାଯ ଅନୁତ୍ତରାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ। ନୋ ଚେପି ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଓପକ୍କମିକା ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯନ୍ତି, ଅଭବ୍ବାୱ ତେ ଞାଣାଯ ଦସ୍ସନାଯ ଅନୁତ୍ତରାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ। ଅଯଂ ଖୋ ମଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଦୁତିଯା ଉପମା ପଟିଭାସି ଅନଚ୍ଛରିଯା ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବା’’।

୩୭୬। ‘‘ଅପରାପି ଖୋ ମଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତତିଯା ଉପମା ପଟିଭାସି ଅନଚ୍ଛରିଯା ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବା। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ସୁକ୍ଖଂ କଟ୍ଠଂ କୋଳାପଂ, ଆରକା ଉଦକା ଥଲେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ଉତ୍ତରାରଣିଂ ଆଦାଯ – ‘ଅଗ୍ଗିଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେସ୍ସାମି, ତେଜୋ ପାତୁକରିସ୍ସାମୀ’ତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅପି ନୁ ସୋ ପୁରିସୋ ଅମୁଂ ସୁକ୍ଖଂ କଟ୍ଠଂ କୋଳାପଂ, ଆରକା ଉଦକା ଥଲେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ଉତ୍ତରାରଣିଂ ଆଦାଯ ଅଭିମନ୍ଥେନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗିଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେଯ୍ୟ, ତେଜୋ ପାତୁକରେୟ୍ୟା’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭୋ ଗୋତମ’’। ‘‘ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ’’? ‘‘ଅଦୁଞ୍ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ସୁକ୍ଖଂ କଟ୍ଠଂ କୋଳାପଂ, ତଞ୍ଚ ପନ ଆରକା ଉଦକା ଥଲେ ନିକ୍ଖିତ୍ତ’’ନ୍ତି । ‘‘ଏୱମେୱ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯେ ହି କେଚି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା କାଯେନ ଚେୱ ଚିତ୍ତେନ ଚ କାମେହି ୱୂପକଟ୍ଠା ୱିହରନ୍ତି, ଯୋ ଚ ନେସଂ କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ କାମସ୍ନେହୋ କାମମୁଚ୍ଛା କାମପିପାସା କାମପରିଳାହୋ, ସୋ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସୁପ୍ପହୀନୋ ହୋତି ସୁପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧୋ, ଓପକ୍କମିକା ଚେପି ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯନ୍ତି, ଭବ୍ବାୱ ତେ ଞାଣାଯ ଦସ୍ସନାଯ ଅନୁତ୍ତରାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ। ନୋ ଚେପି ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଓପକ୍କମିକା ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯନ୍ତି, ଭବ୍ବାୱ ତେ ଞାଣାଯ ଦସ୍ସନାଯ ଅନୁତ୍ତରାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ। ଅଯଂ ଖୋ ମଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତତିଯା ଉପମା ପଟିଭାସି ଅନଚ୍ଛରିଯା ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବା। ଇମା ଖୋ ମଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତିସ୍ସୋ ଉପମା ପଟିଭଂସୁ ଅନଚ୍ଛରିଯା ପୁବ୍ବେ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବା।’’

୩୭୭। ‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ଦନ୍ତେଭି ଦନ୍ତମାଧାଯ [ପସ୍ସ ମ। ନି। ୧।୨୨୧ ୱିତକ୍କସଣ୍ଠାନସୁତ୍ତେ], ଜିୱ୍ହାଯ ତାଲୁଂ ଆହଚ୍ଚ, ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟଂ ଅଭିନିପ୍ପୀଳେଯ୍ୟଂ ଅଭିସନ୍ତାପେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଦନ୍ତେଭି ଦନ୍ତମାଧାଯ, ଜିୱ୍ହାଯ ତାଲୁଂ ଆହଚ୍ଚ, ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହାମି ଅଭିନିପ୍ପୀଳେମି ଅଭିସନ୍ତାପେମି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଦନ୍ତେଭି ଦନ୍ତମାଧାଯ ଜିୱ୍ହାଯ ତାଲୁଂ ଆହଚ୍ଚ ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ଅଭିନିପ୍ପୀଳଯତୋ ଅଭିସନ୍ତାପଯତୋ କଚ୍ଛେହି ସେଦା ମୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ବଲୱା ପୁରିସୋ ଦୁବ୍ବଲତରଂ ପୁରିସଂ ସୀସେ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଖନ୍ଧେ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ ଅଭିନିପ୍ପୀଳେଯ୍ୟ ଅଭିସନ୍ତାପେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଦନ୍ତେଭି ଦନ୍ତମାଧାଯ, ଜିୱ୍ହାଯ ତାଲୁଂ ଆହଚ୍ଚ, ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ଅଭିନିପ୍ପୀଳଯତୋ ଅଭିସନ୍ତାପଯତୋ କଚ୍ଛେହି ସେଦା ମୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ୱୀରିଯଂ ହୋତି ଅସଲ୍ଲୀନଂ, ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା, ସାରଦ୍ଧୋ ଚ ପନ ମେ କାଯୋ ହୋତି ଅପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧୋ ତେନେୱ ଦୁକ୍ଖପ୍ପଧାନେନ ପଧାନାଭିତୁନ୍ନସ୍ସ ସତୋ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି।

୩୭୮। ‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ଅପ୍ପାଣକଂଯେୱ ଝାନଂ ଝାଯେଯ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେ ଉପରୁନ୍ଧିଂ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେସୁ ଉପରୁଦ୍ଧେସୁ କଣ୍ଣସୋତେହି

ୱାତାନଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତାନଂ ଅଧିମତ୍ତୋ ସଦ୍ଦୋ ହୋତି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ କମ୍ମାରଗଗ୍ଗରିଯା ଧମମାନାଯ ଅଧିମତ୍ତୋ ସଦ୍ଦୋ ହୋତି, ଏୱମେୱ ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେସୁ ଉପରୁଦ୍ଧେସୁ କଣ୍ଣସୋତେହି ୱାତାନଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତାନଂ ଅଧିମତ୍ତୋ ସଦ୍ଦୋ ହୋତି। ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ୱୀରିଯଂ ହୋତି ଅସଲ୍ଲୀନଂ ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା। ସାରଦ୍ଧୋ ଚ ପନ ମେ କାଯୋ ହୋତି ଅପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧୋ ତେନେୱ ଦୁକ୍ଖପ୍ପଧାନେନ ପଧାନାଭିତୁନ୍ନସ୍ସ ସତୋ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି।

''ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ଅପ୍ପାଣକଂଯେୱ ଝାନଂ ଝାଯେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେ ଉପରୁନ୍ଧିଂ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେସୁ ଉପରୁଦ୍ଧେସୁ ଅଧିମତ୍ତା ୱାତା ମୁଦ୍ଧନି ଊହନନ୍ତି [ଊହନ୍ତି (ସୀ।), ଓହନନ୍ତି (ସ୍ୟା। କଂ।), ଉହନନ୍ତି (କ।)]। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ବଲୱା ପୁରିସୋ ତିଣ୍ହେନ ସିଖରେନ ମୁଦ୍ଧନି ଅଭିମତ୍ଥେଯ୍ୟ [ମୁଦ୍ଧାନଂ ଅଭିମନ୍ଥେଯ୍ୟ (ସୀ। ପୀ।), ମୁଦ୍ଧାନଂ ଅଭିମତ୍ଥେଯ୍ୟ (ସ୍ୟା। କଂ।)], ଏୱମେୱ ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେସୁ ଉପରୁଦ୍ଧେସୁ ଅଧିମତ୍ତା ୱାତା ମୁଦ୍ଧନି ଊହନନ୍ତି। ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ୱୀରିଯଂ ହୋତି ଅସଲ୍ଲୀନଂ ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା। ସାରଦ୍ଧୋ ଚ ପନ ମେ କାଯୋ ହୋତି ଅପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧୋ ତେନେୱ ଦୁକ୍ଖପ୍ପଧାନେନ ପଧାନାଭିତୁନ୍ନସ୍ସ ସତୋ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି।

''ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ଅପ୍ପାଣକଂଯେୱ ଝାନଂ ଝାଯେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେ ଉପରୁନ୍ଧିଂ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେସୁ ଉପରୁଦ୍ଧେସୁ ଅଧିମତ୍ତା ସୀସେ ସୀସୱେଦନା ହୋନ୍ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ବଲୱା ପୁରିସୋ ଦଳ୍ହେନ ୱରତ୍ତକ୍ଖଣ୍ଡେନ [ୱରତ୍ତକବନ୍ଧନେନ (ସୀ।)] ସୀସେ ସୀସୱେଠଂ ଦଦେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେସୁ ଉପରୁଦ୍ଧେସୁ ଅଧିମତ୍ତା ସୀସେ ସୀସୱେଦନା ହୋନ୍ତି। ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ୱୀରିଯଂ ହୋତି ଅସଲ୍ଲୀନଂ ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା। ସାରଦ୍ଧୋ ଚ ପନ ମେ କାଯୋ ହୋତି ଅପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧୋ ତେନେୱ ଦୁକ୍ଖପ୍ପଧାନେନ ପଧାନାଭିତୁନ୍ନସ୍ସ ସତୋ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି।

''ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ଅପ୍ପାଣକଂଯେୱ ଝାନଂ ଝାଯେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେ ଉପରୁନ୍ଧିଂ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେସୁ ଉପରୁଦ୍ଧେସୁ ଅଧିମତ୍ତା ୱାତା କୁଚ୍ଛିଂ ପରିକନ୍ତନ୍ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଦକ୍ଖୋ ଗୋଘାତକୋ ୱା ଗୋଘାତକନ୍ତେୱାସୀ ୱା ତିଣ୍ହେନ ଗୋୱିକନ୍ତନେନ କୁଚ୍ଛିଂ ପରିକନ୍ତେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେସୁ ଉପରୁଦ୍ଧେସୁ ଅଧିମତ୍ତା ୱାତା କୁଚ୍ଛିଂ ପରିକନ୍ତନ୍ତି। ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ୱୀରିଯଂ ହୋତି ଅସଲ୍ଲୀନଂ ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା। ସାରଦ୍ଧୋ ଚ ପନ ମେ କାଯୋ ହୋତି ଅପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧୋ ତେନେୱ ଦୁକ୍ଖପ୍ପଧାନେନ ପଧାନାଭିତୁନ୍ନସ୍ସ ସତୋ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି।

''ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ଅପ୍ପାଣକଂଯେୱ ଝାନଂ ଝାଯେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେ ଉପରୁନ୍ଧିଂ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେସୁ ଉପରୁଦ୍ଧେସୁ ଅଧିମତ୍ତୋ କାଯସ୍ମିଂ ଡାହୋ ହୋତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଦ୍ୱେ ବଲୱନ୍ତୋ ପୁରିସା ଦୁବ୍ବଲତରଂ ପୁରିସଂ ନାନାବାହାସୁ ଗହେତ୍ୱା ଅଙ୍ଗାରକାସୁଯା ସନ୍ତାପେଯ୍ୟୁଂ ସମ୍ପରିତାପେଯ୍ୟୁଂ, ଏୱମେୱ ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମୁଖତୋ ଚ ନାସତୋ ଚ କଣ୍ଣତୋ ଚ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସେସୁ ଉପରୁଦ୍ଧେସୁ ଅଧିମତ୍ତୋ କାଯସ୍ମିଂ ଡାହୋ ହୋତି। ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ୱୀରିଯଂ ହୋତି ଅସଲ୍ଲୀନଂ ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା। ସାରଦ୍ଧୋ ଚ ପନ ମେ କାଯୋ ହୋତି ଅପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧୋ ତେନେୱ ଦୁକ୍ଖପ୍ପଧାନେନ ପଧାନାଭିତୁନ୍ନସ୍ସ ସତୋ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି। ଅପିସ୍ସୁ ମଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଦେୱତା ଦିସ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ – 'କାଲଙ୍କତୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି। ଏକଚ୍ଚା ଦେୱତା ଏୱମାହଂସୁ – 'ନ କାଲଙ୍କତୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅପି ଚ କାଲଙ୍କରୋତୀ'ତି। ଏକଚ୍ଚା ଦେୱତା ଏୱମାହଂସୁ – 'ନ କାଲଙ୍କତୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ନପି କାଲଙ୍କରୋତି, ଅରହଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ୱିହାରୋତ୍ୱେୱ ସୋ [ୱିହାରୋତ୍ୱେୱେସୋ (ସୀ।)] ଅରହତୋ ଏୱରୂପୋ ହୋତୀ'ତି [ୱିହାରୋତ୍ୱେୱେସୋ ଅରହତୋ''ତି (?)]।

୩୭୯। ''ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ସବ୍ବସୋ ଆହାରୁପଚ୍ଛେଦାଯ ପଟିପଜ୍ଜେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ମଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ,

ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ମା ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମାରିସ, ସବ୍ବସୋ ଆହାରୁପଚ୍ଛେଦାଯ ପଟିପଜ୍ଜି। ସଚେ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମାରିସ, ସବ୍ବସୋ ଆହାରୁପଚ୍ଛେଦାଯ ପଟିପଜ୍ଜିସ୍ସସି, ତସ୍ସ ତେ ମଯଂ ଦିବ୍ବଂ ଓଜଂ ଲୋମକୂପେହି ଅଜ୍ଝୋହାରେସ୍ସାମ [ଅଜ୍ଝୋହରିସ୍ସାମ (ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ। କ।)], ତାଯ ତ୍ୱଂ ଯାପେସ୍ସସୀ’ତି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ଅହଞ୍ଚେୱ ଖୋ ପନ ସବ୍ବସୋ ଅଜଜ୍ଜିତଂ [ଅଜଦ୍ଧୁକଂ (ସୀ। ପୀ।), ଜଦ୍ଧୁକଂ (ସ୍ୟା। କଂ।)] ପଟିଜାନେଯ୍ୟଂ, ଇମା ଚ ମେ ଦେୱତା ଦିବ୍ବଂ ଓଜଂ ଲୋମକୂପେହି ଅଜ୍ଝୋହାରେଯ୍ୟୁଂ [ଅଜ୍ଝୋହରେଯ୍ୟୁଂ (ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ। କ।)], ତାଯ ଚାହଂ ଯାପେଯ୍ୟଂ, ତଂ ମମସ୍ସ ମୁସା’ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତା ଦେୱତା ପଚ୍ଚାଚିକ୍ଖାମି, ‘ହଲ’ନ୍ତି ୱଦାମି।

୩୮୦। ‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ଥୋକଂ ଥୋକଂ ଆହାରଂ ଆହାରେଯ୍ୟଂ, ପସତଂ ପସତଂ, ଯଦି ୱା ମୁଗ୍ଗଯୂସଂ, ଯଦି ୱା କୁଲତ୍ଥଯୂସଂ, ଯଦି ୱା କଳାଯଯୂସଂ, ଯଦି ୱା ହରେଣୁକଯୂସ’ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଥୋକଂ ଥୋକଂ ଆହାରଂ ଆହାରେସିଂ, ପସତଂ ପସତଂ, ଯଦି ୱା ମୁଗ୍ଗଯୂସଂ, ଯଦି ୱା କୁଲତ୍ଥଯୂସଂ, ଯଦି ୱା କଳାଯଯୂସଂ, ଯଦି ୱା ହରେଣୁକଯୂସଂ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଥୋକଂ ଥୋକଂ ଆହାରଂ ଆହାରଯତୋ, ପସତଂ ପସତଂ, ଯଦି ୱା ମୁଗ୍ଗଯୂସଂ, ଯଦି ୱା କୁଲତ୍ଥଯୂସଂ, ଯଦି ୱା କଳାଯଯୂସଂ, ଯଦି ୱା ହରେଣୁକଯୂସଂ, ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତୋ କାଯୋ ହୋତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଆସୀତିକପବ୍ବାନି ୱା କାଳପବ୍ବାନି ୱା, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗାନି ଭୱନ୍ତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଓଟ୍ଟପଦଂ, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଆନିସଦଂ ହୋତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ୱଟ୍ଟନାୱଳୀ, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକୋ ଉଣ୍ଣତାୱନତୋ ହୋତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଜରସାଲାଯ ଗୋପାଣସିଯୋ ଓଲୁଗ୍ଗୱିଲୁଗ୍ଗା ଭୱନ୍ତି, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଫାସୁଳିଯୋ ଓଲୁଗ୍ଗୱିଲୁଗ୍ଗା ଭୱନ୍ତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଗମ୍ଭୀରେ ଉଦପାନେ ଉଦକତାରକା ଗମ୍ଭୀରଗତା ଓକ୍କାଯିକା ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ଅକ୍ଖିକୂପେସୁ ଅକ୍ଖିତାରକା ଗମ୍ଭୀରଗତା ଓକ୍କାଯିକା ଦିସ୍ସନ୍ତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ତିତ୍ତକାଲାବୁ ଆମକଚ୍ଛିନ୍ନୋ ୱାତାତପେନ ସଂଫୁଟିତୋ ହୋତି ସମ୍ମିଲାତୋ, ଏୱମେୱସ୍ସୁ ମେ ସୀସଚ୍ଛୱି ସଂଫୁଟିତା ହୋତି ସମ୍ମିଲାତା ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ।

‘‘ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉଦରଚ୍ଛୱିଂ ପରିମସିସ୍ସାମୀତି ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକଂଯେୱ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହାମି, ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକଂ ପରିମସିସ୍ସାମୀତି ଉଦରଚ୍ଛୱିଂଯେୱ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହାମି, ଯାୱସ୍ସୁ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉଦରଚ୍ଛୱି ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକଂ ଅଲ୍ଲୀନା ହୋତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ୱଚ୍ଚଂ ୱା ମୁତ୍ତଂ ୱା କରିସ୍ସାମୀତି ତତ୍ଥେୱ ଅୱକୁଜ୍ଜୋ ପପତାମି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଇମମେୱ କାଯଂ ଅସ୍ସାସେନ୍ତୋ ପାଣିନା ଗତ୍ତାନି ଅନୁମଜ୍ଜାମି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ପାଣିନା ଗତ୍ତାନି ଅନୁମଜ୍ଜତୋ ପୂତିମୂଲାନି ଲୋମାନି କାଯସ୍ମା ପପତନ୍ତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ। ଅପିସ୍ସୁ ମଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ମନୁସ୍ସା ଦିସ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ – ‘କାଳୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ’ତି। ଏକଚ୍ଚେ ମନୁସ୍ସା ଏୱମାହଂସୁ – ‘ନ କାଳୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ସାମୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ’ତି। ଏକଚ୍ଚେ ମନୁସ୍ସା ଏୱମାହଂସୁ – ‘ନ କାଳୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ , ନପି ସାମୋ, ମଙ୍ଗୁରଚ୍ଛୱି ସମଣୋ ଗୋତମୋ’ତି। ଯାୱସ୍ସୁ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତାୱ ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଛୱିୱଣ୍ଣୋ ପରିଯୋଦାତୋ ଉପହତୋ ହୋତି ତାଯେୱପ୍ପାହାରତାଯ।

୩୮୧। ‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ଯେ ଖୋ କେଚି ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଓପକ୍କମିକା ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯିଂସୁ, ଏତାୱପରମଂ, ନଯିତୋ ଭିଯ୍ୟୋ। ଯେପି ହି କେଚି ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଓପକ୍କମିକା ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯିସ୍ସନ୍ତି, ଏତାୱପରମଂ, ନଯିତୋ ଭିଯ୍ୟୋ। ଯେପି ହି କେଚି ଏତରହି ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଓପକ୍କମିକା ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯନ୍ତି, ଏତାୱପରମଂ, ନଯିତୋ ଭିଯ୍ୟୋ। ନ ଖୋ ପନାହଂ ଇମାଯ କଟୁକାଯ ଦୁକ୍କରକାରିକାଯ ଅଧିଗଚ୍ଛାମି ଉତ୍ତରି ମନୁସ୍ସଧମ୍ମା ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସଂ। ସିଯା ନୁ ଖୋ ଅଞ୍ଞୋ ମଗ୍ଗୋ ବୋଧାଯା’ତି? ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ ପିତୁ ସକ୍କସ୍ସ କମ୍ମନ୍ତେ ସୀତାଯ ଜମ୍ବୁଚ୍ଛାଯାଯ ନିସିନ୍ନୋ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରିତା। ସିଯା ନୁ ଖୋ ଏସୋ ମଗ୍ଗୋ ବୋଧାଯା’ତି? ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ସତାନୁସାରି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅହୋସି – ‘ଏସେୱ ମଗ୍ଗୋ ବୋଧାଯା’ତି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ତସ୍ସ ସୁଖସ୍ସ ଭାଯାମି, ଯଂ ତଂ ସୁଖଂ ଅଞ୍ଞତ୍ରେୱ କାମେହି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହୀ’ତି? ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ନ ଖୋ ଅହଂ ତସ୍ସ ସୁଖସ୍ସ ଭାଯାମି, ଯଂ ତଂ ସୁଖଂ ଅଞ୍ଞତ୍ରେୱ କାମେହି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହୀ’ତି।

୩୮୨। ‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତଦହୋସି – ‘ନ ଖୋ ତଂ ସୁକରଂ ସୁଖଂ ଅଧିଗନ୍ତୁଂ ଏୱଂ ଅଧିମତ୍ତକସିମାନଂ ପତ୍ତକାଯେନ, ଯଂନୂନାହଂ ଓଳାରିକଂ ଆହାରଂ ଆହାରେଯ୍ୟଂ ଓଦନକୁମ୍ମାସ’ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଓଳାରିକଂ ଆହାରଂ ଆହାରେସିଂ ଓଦନକୁମ୍ମାସଂ। ତେନ ଖୋ ପନ ମଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ସମଯେନ ପଞ୍ଚ [ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯା (ଅଞ୍ଞତ୍ଥସୁତ୍ତେସୁ)] ଭିକ୍ଖୂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତା ହୋନ୍ତି – ‘ଯଂ ଖୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମଂ ଅଧିଗମିସ୍ସତି, ତଂ ନୋ ଆରୋଚେସ୍ସତୀ’ତି। ଯତୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଓଳାରିକଂ ଆହାରଂ ଆହାରେସିଂ ଓଦନକୁମ୍ମାସଂ, ଅଥ ମେ ତେ ପଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂ ନିବ୍ବିଜ୍ଜ ପକ୍କମିଂସୁ – ‘ବାହୁଲ୍ଲିକୋ [ବାହୁଲିକୋ (ସୀ। ପୀ।) ସଂଘଭେଦସିକ୍ଖାପଦଟୀକାଯ ସମେତି] ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ପଧାନୱିବ୍ଭନ୍ତୋ,

ଆଓଡ୍ଡୋ ବାହୁଲ୍ଲାଯା’ତି।

୩୮୩। ‘‘ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଓଳାରିକଂ ଆହାରଂ ଆହାରେତ୍ୱା, ବଲଂ ଗହେତ୍ୱା, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି। ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି। ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହାସିଂ, ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ। ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେସିଂ ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – ‘ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ’ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି। ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା, ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସିଂ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି।

୩୮୪। ‘‘ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରାମି , ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରାମି। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ରତ୍ତିଯା ପଠମେ ଯାମେ ପଠମା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା; ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା, ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା; ତମୋ ୱିହତୋ, ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ; ଯଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି।

୩୮୫। ‘‘ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସାମି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାମି…ପେ… ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ରତ୍ତିଯା ମଜ୍ଝିମେ ଯାମେ ଦୁତିଯା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା; ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା, ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା; ତମୋ ୱିହତୋ, ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ; ଯଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ । ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ , ଉପ୍ପନ୍ନା ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି।

୩୮୬। ‘‘ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ଆସୱାନଂ ଖଯଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ। ‘ଇମେ ଆସୱା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଆସୱସମୁଦଯୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଆସୱନିରୋଧୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଆସୱନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ। ତସ୍ସ ମେ ଏୱଂ ଜାନତୋ ଏୱଂ ପସ୍ସତୋ କାମାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ, ଭୱାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ, ଅୱିଜ୍ଜାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ। ୱିମୁତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିମୁତ୍ତମିତି ଞାଣଂ ଅହୋସି। ‘ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା’ତି ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମେ ଯାମେ ତତିଯା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା; ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା, ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା; ତମୋ ୱିହତୋ, ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ; ଯଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ। ଏୱରୂପାପି ଖୋ ମେ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଉପ୍ପନ୍ନା ସୁଖା ୱେଦନା ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି।

୩୮୭। ‘‘ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅନେକସତାଯ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତା। ଅପିସ୍ସୁ ମଂ ଏକମେକୋ ଏୱଂ ମଞ୍ଞତି – ‘ମମେୱାରବ୍ଭ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୀ’ତି। ‘ନ ଖୋ ପନେତଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏୱଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ; ଯାୱଦେୱ ୱିଞ୍ଞାପନତ୍ଥାଯ ତଥାଗତୋ ପରେସଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତସ୍ସାଯେୱ କଥାଯ ପରିଯୋସାନେ, ତସ୍ମିଂଯେୱ ପୁରିମସ୍ମିଂ ସମାଧିନିମିତ୍ତେ ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସଣ୍ଠପେମି ସନ୍ନିସାଦେମି ଏକୋଦିଂ କରୋମି ସମାଦହାମି, ଯେନ ସୁଦଂ ନିଚ୍ଚକପ୍ପଂ ୱିହରାମୀ’’’ତି।

‘‘ଓକପ୍ପନିଯମେତଂ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ଯଥା ତଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ଅଭିଜାନାତି ଖୋ ପନ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଦିୱା ସୁପିତା’’ତି? ‘‘ଅଭିଜାନାମହଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ପସ୍ସେନ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କମିତା’’ତି। ‘‘ଏତଂ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସମ୍ମୋହୱିହାରସ୍ମିଂ ୱଦନ୍ତୀ’’ତି ? ‘‘ନ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଏତ୍ତାୱତା ସମ୍ମୂଳ୍ହୋ ୱା ହୋତି ଅସମ୍ମୂଳ୍ହୋ ୱା। ଅପି ଚ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯଥା ସମ୍ମୂଳ୍ହୋ ଚ ହୋତି ଅସମ୍ମୂଳ୍ହୋ ଚ, ତଂ ସୁଣାହି,

ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭୋ’’ତି ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

୩୮୮। ‘‘ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯେ ଆସୱା ସଂକିଲେସିକା ପୋନୋବ୍ଭୱିକା ସଦରା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ଆଯତିଂ ଜାତିଜରାମରଣିଯା ଅପ୍ପହୀନା, ତମହଂ ‘ସମ୍ମୂଳ୍ହୋ’ତି ୱଦାମି। ଆସୱାନଞ୍ହି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଅପ୍ପହାନା ସମ୍ମୂଳ୍ହୋ ହୋତି। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯେ ଆସୱା ସଂକିଲେସିକା ପୋନୋବ୍ଭୱିକା ସଦରା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ଆଯତିଂ ଜାତିଜରାମରଣିଯା ପହୀନା, ତମହଂ ‘ଅସମ୍ମୂଳ୍ହୋ’ତି ୱଦାମି। ଆସୱାନଞ୍ହି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ପହାନା ଅସମ୍ମୂଳ୍ହୋ ହୋତି।

‘‘ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ଯେ ଆସୱା ସଂକିଲେସିକା ପୋନୋବ୍ଭୱିକା ସଦରା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ଆଯତିଂ ଜାତିଜରାମରଣିଯା ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା । ସେୟ୍ୟଥାପି, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତାଲୋ ମତ୍ଥକଚ୍ଛିନ୍ନୋ ଅଭବ୍ବୋ ପୁନ ୱିରୂଳ୍ହିଯା, ଏୱମେୱ ଖୋ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, ତଥାଗତସ୍ସ ଯେ ଆସୱା ସଂକିଲେସିକା ପୋନୋବ୍ଭୱିକା ସଦରା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ଆଯତିଂ ଜାତିଜରାମରଣିଯା ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା’’ତି।

୩୮୯। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଭୋ ଗୋତମ! ଯାୱଞ୍ଚିଦଂ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ଏୱଂ ଆସଜ୍ଜ ଆସଜ୍ଜ ୱୁଚ୍ଚମାନସ୍ସ, ଉପନୀତେହି ୱଚନପ୍ପଥେହି ସମୁଦାଚରିଯମାନସ୍ସ, ଛୱିୱଣ୍ଣୋ ଚେୱ ପରିଯୋଦାଯତି, ମୁଖୱଣ୍ଣୋ ଚ ୱିପ୍ପସୀଦତି, ଯଥା ତଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ଅଭିଜାନାମହଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ପୂରଣଂ କସ୍ସପଂ ୱାଦେନ ୱାଦଂ ସମାରଭିତା। ସୋପି ମଯା ୱାଦେନ ୱାଦଂ ସମାରଦ୍ଧୋ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରି, ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେସି, କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତ୍ୱାକାସି। ଭୋତୋ ପନ [ଭୋତୋ ଖୋ ପନ (ସୀ।)] ଗୋତମସ୍ସ ଏୱଂ ଆସଜ୍ଜ ଆସଜ୍ଜ ୱୁଚ୍ଚମାନସ୍ସ, ଉପନୀତେହି ୱଚନପ୍ପଥେହି ସମୁଦାଚରିଯମାନସ୍ସ, ଛୱିୱଣ୍ଣୋ ଚେୱ ପରିଯୋଦାଯତି, ମୁଖୱଣ୍ଣୋ ଚ ୱିପ୍ପସୀଦତି, ଯଥା ତଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ଅଭିଜାନାମହଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ମକ୍ଖଲିଂ ଗୋସାଲଂ…ପେ… ଅଜିତଂ କେସକମ୍ବଲଂ… ପକୁଧଂ କଚ୍ଚାଯନଂ… ସଞ୍ଜଯଂ ବେଲଟ୍ଠପୁତ୍ତଂ… ନିଗଣ୍ଠଂ ନାଟପୁତ୍ତଂ ୱାଦେନ ୱାଦଂ ସମାରଭିତା । ସୋପି ମଯା ୱାଦେନ ୱାଦଂ ସମାରଦ୍ଧୋ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରି, ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେସି, କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତ୍ୱାକାସି। ଭୋତୋ ପନ ଗୋତମସ୍ସ ଏୱଂ ଆସଜ୍ଜ ଆସଜ୍ଜ ୱୁଚ୍ଚମାନସ୍ସ, ଉପନୀତେହି ୱଚନପ୍ପଥେହି ସମୁଦାଚରିଯମାନସ୍ସ, ଛୱିୱଣ୍ଣୋ ଚେୱ ପରିଯୋଦାଯତି, ମୁଖୱଣ୍ଣୋ ଚ ୱିପ୍ପସୀଦତି, ଯଥା ତଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ହନ୍ଦ ଚ ଦାନି ମଯଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଗଚ୍ଛାମ। ବହୁକିଚ୍ଚା ମଯଂ, ବହୁକରଣୀଯା’’ତି। ‘‘ଯସ୍ସଦାନି ତ୍ୱଂ, ଅଗ୍ଗିୱେସ୍ସନ, କାଲଂ ମଞ୍ଞସୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଚ୍ଚକୋ ନିଗଣ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କାମୀତି।

ମହାସଚ୍ଚକସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଚୂଳ୍ହତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯସୁତ୍ତଂ

୩୯୦। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ପୁବ୍ବାରାମେ ମିଗାରମାତୁପାସାଦେ। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯୱିମୁତ୍ତୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’’ନ୍ତି?

‘‘ଇଧ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ସୁତଂ ହୋତି – ‘ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା ନାଲଂ ଅଭିନିୱେସାଯା’ତି। ଏୱଞ୍ଚେତଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ସୁତଂ ହୋତି – ‘ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା ନାଲଂ ଅଭିନିୱେସାଯା’ତି। ସୋ ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଜାନାତି; ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଜାନାତି; ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଞ୍ଞାଯ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱେଦନଂ ୱେଦେତି – ସୁଖଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା, ସୋ ତାସୁ ୱେଦନାସୁ ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ୱିରାଗାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ନିରୋଧାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି। ସୋ ତାସୁ ୱେଦନାସୁ ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରନ୍ତୋ, ୱିରାଗାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରନ୍ତୋ, ନିରୋଧାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରନ୍ତୋ, ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରନ୍ତୋ ନ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି। ଅନୁପାଦିଯଂ ନ ପରିତସ୍ସତି, ଅପରିତସ୍ସଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଞେୱ ପରିନିବ୍ବାଯତି – ‘ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା’ତି ପଜାନାତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯୱିମୁତ୍ତୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାୟି।

୩୯୧। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଭଗୱତୋ ଅୱିଦୂରେ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ସୋ ୟକ୍ଖୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଅନୁମୋଦି ଉଦାହୁ ନୋ; ୟଂନୂନାହଂ ତଂ ୟକ୍ଖଂ ଜାନେୟ୍ୟଂ – ୟଦି ୱା ସୋ ୟକ୍ଖୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଅନୁମୋଦି ୟଦି ୱା ନୋ’’ତି? ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ – ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେୟ୍ୟ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେୟ୍ୟ, ଏୱମେୱ – ପୁବ୍ବାରାମେ ମିଗାରମାତୁପାସାଦେ ଅନ୍ତରହିତୋ ଦେୱେସୁ ତାୱତିଂସେସୁ ପାତୁରହୋସି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଏକପୁଣ୍ଡରୀକେ ଉୟ୍ୟାନେ ଦିବ୍ବେହି ପଞ୍ଚହି ତୂରିୟସତେହି [ତୁରିୟସତେହି (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ସମପ୍ପିତୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ପରିଚାରେତି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ତାନି ଦିବ୍ବାନି ପଞ୍ଚ ତୂରିୟସତାନି ପଟିପ୍ପଣାମେତ୍ୱା ୟେନାୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଏହି ଖୋ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ସ୍ୱାଗତଂ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ! ଚିରସ୍ସଂ ଖୋ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଇମଂ ପରିୟାୟଂ ଅକାସି ୟଦିଦଂ ଇଧାଗମନାୟ। ନିସୀଦ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଇଦମାସନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତ’’ନ୍ତି। ନିସୀଦି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ। ସକ୍କୋପି ଖୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ନୀଚଂ ଆସନଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ସକ୍କଂ ଦେୱାନମିନ୍ଦଂ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ୟଥା କଥଂ ପନ ଖୋ, କୋସିୟ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖୟୱିମୁତ୍ତିଂ ଅଭାସି? ସାଧୁ ମୟମ୍ପି ଏତିସ୍ସା କଥାୟ ଭାଗିନୋ ଅସ୍ସାମ ସୱନାୟା’’ତି।

୩୯୨। ‘‘ମୟଂ ଖୋ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ବହୁକିଚ୍ଚା ବହୁକରଣୀୟା – ଅପ୍ପେୱ ସକେନ କରଣୀୟେନ, ଅପି ଚ ଦେୱାନଂୟେୱ ତାୱତିଂସାନଂ କରଣୀୟେନ। ଅପି ଚ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ସୁସ୍ସୁତଂୟେୱ ହୋତି ସୁଗ୍ଗହିତଂ ସୁମନସିକତଂ ସୂପଧାରିତଂ, ୟଂ ନୋ ଖିପ୍ପମେୱ ଅନ୍ତରଧାୟତି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଦେୱାସୁରସଙ୍ଗାମୋ ସମୁପବ୍ୟୂଳ୍ହୋ [ସମୂପବ୍ବୂଳ୍ହୋ (ସ୍ୟା। କଂ।), ସମୂପବ୍ୟୂଳ୍ହୋ (ସୀ।)] ଅହୋସି। ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ସଙ୍ଗାମେ ଦେୱା ଜିନିଂସୁ, ଅସୁରା ପରାଜିନିଂସୁ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ତଂ ସଙ୍ଗାମଂ ଅଭିୱିଜିନିତ୍ୱା ୱିଜିତସଙ୍ଗାମୋ ତତୋ ପଟିନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ୱେଜୟନ୍ତଂ ନାମ ପାସାଦଂ ମାପେସିଂ। ୱେଜୟନ୍ତସ୍ସ ଖୋ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ପାସାଦସ୍ସ ଏକସତଂ ନିୟ୍ୟୂହଂ। ଏକେକସ୍ମିଂ ନିୟ୍ୟୂହେ ସତ୍ତ ସତ୍ତ କୂଟାଗାରସତାନି। ଏକମେକସ୍ମିଂ କୂଟାଗାରେ ସତ୍ତ ସତ୍ତ ଅଚ୍ଛରାୟୋ । ଏକମେକିସ୍ସା ଅଚ୍ଛରାୟ ସତ୍ତ ସତ୍ତ ପରିଚାରିକାୟୋ। ଇଚ୍ଛେୟ୍ୟାସି ନୋ ତ୍ୱଂ , ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ୱେଜୟନ୍ତସ୍ସ ପାସାଦସ୍ସ ରାମଣେୟ୍ୟକଂ ଦଟ୍ଠୁ’’ନ୍ତି? ଅଧିୱାସେସି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ।

୩୯୩। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଚ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ୱେସ୍ସୱଣୋ ଚ ମହାରାଜା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ୟେନ ୱେଜୟନ୍ତୋ ପାସାଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ। ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଖୋ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପରିଚାରିକାୟୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ; ଦିସ୍ୱା ଓତ୍ତପ୍ପମାନା ହିରୀୟମାନା ସକଂ ସକଂ ଓୱରକଂ ପୱିସିଂସୁ। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ସୁଣିସା ସସୁରଂ ଦିସ୍ୱା ଓତ୍ତପ୍ପତି ହିରୀୟତି, ଏୱମେୱ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପରିଚାରିକାୟୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ଦିସ୍ୱା ଓତ୍ତପ୍ପମାନା ହିରୀୟମାନା ସକଂ ସକଂ ଓୱରକଂ ପୱିସିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଚ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ୱେସ୍ସୱଣୋ ଚ ମହାରାଜା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଂ ୱେଜୟନ୍ତେ ପାସାଦେ ଅନୁଚଙ୍କମାପେନ୍ତି ଅନୁୱିଚରାପେନ୍ତି – ‘‘ଇଦମ୍ପି, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ପସ୍ସ ୱେଜୟନ୍ତସ୍ସ ପାସାଦସ୍ସ ରାମଣେୟ୍ୟକଂ; ଇଦମ୍ପି, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ପସ୍ସ ୱେଜୟନ୍ତସ୍ସ ପାସାଦସ୍ସ ରାମଣେୟ୍ୟକ’’ନ୍ତି। ‘‘ସୋଭତି ଇଦଂ ଆୟସ୍ମତୋ କୋସିୟସ୍ସ, ୟଥା ତଂ ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞସ୍ସ। ମନୁସ୍ସାପି କିଞ୍ଚିଦେୱ ରାମଣେୟ୍ୟକଂ ଦିସ୍ୱା [ଦିଟ୍ଠା (ସୀ। ପୀ। କ।)] ଏୱମାହଂସୁ – ‘ସୋଭତି ୱତ ଭୋ ୟଥା ଦେୱାନଂ ତାୱତିଂସାନ’ନ୍ତି। ତୟିଦଂ ଆୟସ୍ମତୋ କୋସିୟସ୍ସ ସୋଭତି, ୟଥା ତଂ ପୁବ୍ବେ କତପୁଞ୍ଞସ୍ସା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅତିବାଳ୍ହଂ ଖୋ ଅୟଂ ୟକ୍ଖୋ ପମତ୍ତୋ ୱିହରତି। ୟଂନୂନାହଂ ଇମଂ ୟକ୍ଖଂ ସଂୱେଜେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ତଥାରୂପଂ ଇଦ୍ଧାଭିସଙ୍ଖାରଂ ଅଭିସଙ୍ଖାସି [ଅଭିସଙ୍ଖାରେସି (କ।), ଅଭିସଙ୍ଖାରେତି (ସ୍ୟା। କଂ।)] ୟଥା ୱେଜୟନ୍ତଂ ପାସାଦଂ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠକେନ ସଙ୍କମ୍ପେସି ସମ୍ପକମ୍ପେସି ସମ୍ପୱେଧେସି । ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଚ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ, ୱେସ୍ସୱଣୋ ଚ ମହାରାଜା, ଦେୱା ଚ ତାୱତିଂସା ଅଚ୍ଛରିୟବ୍ଭୁତଚିତ୍ତଜାତା ଅହେସୁଂ – ‘‘ଅଚ୍ଛରିୟଂ ୱତ, ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ୱତ, ଭୋ, ସମଣସ୍ସ ମହିଦ୍ଧିକତା ମହାନୁଭାୱତା, ୟତ୍ର ହି ନାମ ଦିବ୍ବଭୱନଂ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠକେନ ସଙ୍କମ୍ପେସ୍ସତି ସମ୍ପକମ୍ପେସ୍ସତି ସମ୍ପୱେଧେସ୍ସତୀ’’ତି! ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ସକ୍କଂ ଦେୱାନମିନ୍ଦଂ ସଂୱିଗ୍ଗଂ ଲୋମହଟ୍ଠଜାତଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସକ୍କଂ ଦେୱାନମିନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ୟଥା କଥଂ ପନ ଖୋ, କୋସିୟ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖୟୱିମୁତ୍ତିଂ ଅଭାସି? ସାଧୁ ମୟମ୍ପି ଏତିସ୍ସା କଥାୟ ଭାଗିନୋ ଅସ୍ସାମ ସୱନାୟା’’ତି।

୩୯୪। ‘‘ଇଧାହଂ , ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସିଂ। ଏକମନ୍ତଂ

ଠିତୋ ଖୋ ଅହଂ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚଂ – 'କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନ'''ନ୍ତି?

''ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଭଗଵା ମଂ ଏତଦଵୋଚ – 'ଇଧ, ଦେଵାନମିନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ସୁତଂ ହୋତି – ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା ନାଲଂ ଅଭିନିଵେସାଯା'ତି। ଏଵଂ ଚେତଂ ଦେଵାନମିନ୍ଦ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସୁତଂ ହୋତି 'ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା ନାଲଂ ଅଭିନିଵେସାଯା'ତି। ସୋ ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଜାନାତି, ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଜାନାତି, ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଞ୍ଞାଯ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଵେଦନଂ ଵେଦେତି ସୁଖଂ ଵା ଦୁକ୍ଖଂ ଵା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଵା। ସୋ ତାସୁ ଵେଦନାସୁ ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି, ଵିରାଗାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି, ନିରୋଧାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି, ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି। ସୋ ତାସୁ ଵେଦନାସୁ ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରନ୍ତୋ, ଵିରାଗାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରନ୍ତୋ, ନିରୋଧାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରନ୍ତୋ, ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରନ୍ତୋ ନ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି, ଅନୁପାଦିଯଂ ନ ପରିତସ୍ସତି, ଅପରିତସ୍ସଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଞେଵ ପରିନିବ୍ବାଯତି – 'ଖୀଣା ଜାତି, ଵୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା'ତି ପଜାନାତି। ଏତ୍ତାଵତା ଖୋ, ଦେଵାନମିନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନନ୍ତି। ଏଵଂ ଖୋ ମେ, ମାରିସ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଭଗଵା ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିଂ ଅଭାସୀ''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ସକ୍କସ୍ସ ଦେଵାନମିନ୍ଦସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ଵା ଅନୁମୋଦିତ୍ଵା – ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲଵା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ଵା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ, ପସାରିତଂ ଵା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ ଏଵମେଵ – ଦେଵେସୁ ତାଵତିଂସେସୁ ଅନ୍ତରହିତୋ ପୁବ୍ବାରାମେ ମିଗାରମାତୁପାସାଦେ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କସ୍ସ ଦେଵାନମିନ୍ଦସ୍ସ ପରିଚାରିକାଯୋ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତେ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେ ସକ୍କଂ ଦେଵାନମିନ୍ଦଂ ଏତଦଵୋଚୁଂ – ''ଏସୋ ନୁ ତେ, ମାରିସ, ସୋ ଭଗଵା ସତ୍ଥା''ତି? ''ନ ଖୋ ମେ, ମାରିସ, ସୋ ଭଗଵା ସତ୍ଥା। ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ମେ ଏସୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ''ତି। ''ଲାଭା ତେ, ମାରିସ, (ସୁଲଦ୍ଧଂ ତେ, ମାରିସ) [( ) ନତ୍ଥି (ସୀ। ପୀ।)] ଯସ୍ସ ତେ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଏଵଂମହିଦ୍ଧିକୋ ଏଵଂମହାନୁଭାଵୋ! ଅହୋ ନୂନ ତେ ସୋ ଭଗଵା ସତ୍ଥା''ତି।

୩୯୫। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଅଭିଜାନାତି ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଅହୁ [ଅବ୍ଭୁଞ୍ଞଞ୍ଞେଵ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ।)] ଞାତଞ୍ଞତରସ୍ସ ମହେସକ୍ଖସ୍ସ ଯକ୍ଖସ୍ସ ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିଂ ଭାସିତା''ତି [ଅଭାସିତ୍ଥାତି (କ।)]? ''ଅଭିଜାନାମହଂ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଇଧ ସକ୍କୋ ଦେଵାନମିନ୍ଦୋ ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ମଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ସକ୍କୋ ଦେଵାନମିନ୍ଦୋ ମଂ ଏତଦଵୋଚ – 'କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ , ଭିକ୍ଖୁ ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନ''ନ୍ତି।

ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ ଅହଂ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ସକ୍କଂ ଦେଵାନମିନ୍ଦଂ ଏତଦଵୋଚଂ ''ଇଧ ଦେଵାନମିନ୍ଦ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସୁତଂ ହୋତି 'ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା ନାଲଂ ଅଭିନିଵେସାଯା'ତି। ଏଵଂ ଚେତଂ ଦେଵାନମିନ୍ଦ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସୁତଂ ହୋତି 'ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା ନାଲଂ ଅଭିନିଵେସାଯା'ତି। ସୋ ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଜାନାତି, ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଜାନାତି , ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଞ୍ଞାଯ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଵେଦନଂ ଵେଦେତି ସୁଖଂ ଵା ଦୁକ୍ଖଂ ଵା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଵା। ସୋ ତାସୁ ଵେଦନାସୁ ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି, ଵିରାଗାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି, ନିରୋଧାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି, ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି। ସୋ ତାସୁ ଵେଦନାସୁ ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରନ୍ତୋ, ଵିରାଗାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରନ୍ତୋ, ନିରୋଧାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରନ୍ତୋ, ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରନ୍ତୋ ନ କିଞ୍ଚି ଲୋକେ ଉପାଦିଯତି, ଅନୁପାଦିଯଂ ନ ପରିତସ୍ସତି, ଅପରିତସ୍ସଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଞେଵ ପରିନିବ୍ବାଯତି – 'ଖୀଣା ଜାତି, ଵୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ , କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା'ତି ପଜାନାତି। ଏତ୍ତାଵତା ଖୋ, ଦେଵାନମିନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତୋ ହୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ ଅଚ୍ଚନ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିଯୋସାନୋ ସେଟ୍ଠୋ ଦେଵମନୁସ୍ସାନନ୍ତି। ଏଵଂ ଖୋ ଅହଂ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଅଭିଜାନାମି ସକ୍କସ୍ସ ଦେଵାନମିନ୍ଦସ୍ସ ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିଂ ଭାସିତା''ତି।

ଇଦମଵୋଚ ଭଗଵା। ଅତ୍ତମନୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଭଗଵତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୀତି।

ଚୂଳତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ମହାତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯସୁତ୍ତଂ

୩୯୬। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସାତିସ୍ସ ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୋ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି – ‘‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି ଅନଞ୍ଞ’’ନ୍ତି। ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ – ‘‘ସାତିସ୍ସ କିର ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୋ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – ‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି, ଅନଞ୍ଞ’’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଯେନ ସାତି ଭିକ୍ଖୁ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସାତିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ସଚ୍ଚଂ କିର ତେ, ଆୱୁସୋ ସାତି, ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – ‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି, ଅନଞ୍ଞ’’’ନ୍ତି? ‘‘ଏୱଂ ବ୍ୟା ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି, ଅନଞ୍ଞ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ସାତିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ଏତସ୍ମା ପାପକା ଦିଟ୍ଠିଗତା ୱିୱେଚେତୁକାମା ସମନୁଯୁଞ୍ଜନ୍ତି ସମନୁଗାହନ୍ତି ସମନୁଭାସନ୍ତି – ‘‘ମା ଏୱଂ, ଆୱୁସୋ ସାତି, ଅୱଚ, ମା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖି, ନ ହି ସାଧୁ ଭଗୱତୋ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ, ନ ହି ଭଗୱା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ। ଅନେକପରିଯାଯେନାୱୁସୋ ସାତି, ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପଚ୍ଚଯା ନତ୍ଥି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋ’’ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ ସାତି ଭିକ୍ଖୁ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତୋ ତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ସମନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନୋ ସମନୁଗାହିଯମାନୋ ସମନୁଭାସିଯମାନୋ ତଦେୱ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଥାମସା ପରାମାସା ଅଭିନିୱିସ୍ସ ୱୋହରତି – ‘‘ଏୱଂ ବ୍ୟା ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି ଅନଞ୍ଞ’’ନ୍ତି।

୩୯୭। ଯତୋ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ ସାତିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ଏତସ୍ମା ପାପକା ଦିଟ୍ଠିଗତା ୱିୱେଚେତୁଂ, ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ସାତିସ୍ସ ନାମ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – ‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି, ଅନଞ୍ଞ’ନ୍ତି। ଅସ୍ସୁମ୍ହ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ସାତିସ୍ସ କିର ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୋ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – ‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି, ଅନଞ୍ଞ’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯେନ ସାତି ଭିକ୍ଖୁ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମିମ୍ହ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସାତିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁମ୍ହ – ‘ସଚ୍ଚଂ କିର ତେ, ଆୱୁସୋ ସାତି, ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – ‘‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି, ଅନଞ୍ଞ’’ନ୍ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭନ୍ତେ, ସାତି ଭିକ୍ଖୁ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତୋ ଅମ୍ହେ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଏୱଂ ବ୍ୟା ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି, ଅନଞ୍ଞ’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ସାତିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ଏତସ୍ମା ପାପକା ଦିଟ୍ଠିଗତା ୱିୱେଚେତୁକାମା ସମନୁଯୁଞ୍ଜିମ୍ହ ସମନୁଗାହିମ୍ହ ସମନୁଭାସିମ୍ହ – ‘ମା ଏୱଂ, ଆୱୁସୋ ସାତି, ଅୱଚ, ମା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖି, ନ ହି ସାଧୁ ଭଗୱତୋ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ, ନ ହି ଭଗୱା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ। ଅନେକପରିଯାଯେନାୱୁସୋ ସାତି, ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପଚ୍ଚଯା ନତ୍ଥି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋ’ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସାତି ଭିକ୍ଖୁ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତୋ ଅମ୍ହେହି ସମନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନୋ ସମନୁଗାହିଯମାନୋ ସମନୁଭାସିଯମାନୋ ତଦେୱ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଥାମସା ପରାମସା ଅଭିନିୱିସ୍ସ ୱୋହରତି – ‘ଏୱଂ ବ୍ୟା ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି, ଅନଞ୍ଞ’ନ୍ତି। ଯତୋ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ନାସକ୍ଖିମ୍ହ ସାତିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ଏତସ୍ମା ପାପକା ଦିଟ୍ଠିଗତା ୱିୱେଚେତୁଂ, ଅଥ ମଯଂ ଏତମତ୍ଥଂ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେମା’’ତି।

୩୯୮। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଏହି ତ୍ୱଂ ଭିକ୍ଖୁ, ମମ ୱଚନେନ ସାତିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେହି – ‘ସତ୍ଥା ତଂ, ଆୱୁସୋ ସାତି, ଆମନ୍ତେତୀ’’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନ ସାତି ଭିକ୍ଖୁ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସାତିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସତ୍ଥା ତଂ, ଆୱୁସୋ ସାତି, ଆମନ୍ତେତୀ’’ତି। ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ସାତି ଭିକ୍ଖୁ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ସାତିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସଚ୍ଚଂ କିର, ତେ, ସାତି, ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ – ‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି, ଅନଞ୍ଞ’’’ନ୍ତି? ‘‘ଏୱଂ ବ୍ୟା ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମି ଯଥା ତଦେୱିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ଧାୱତି ସଂସରତି, ଅନଞ୍ଞ’’ନ୍ତି। ‘‘କତମଂ ତଂ, ସାତି, ୱିଞ୍ଞାଣ’’ନ୍ତି? ‘‘ଯ୍ୱାଯଂ, ଭନ୍ତେ, ୱଦୋ ୱେଦେଯ୍ୟୋ ତତ୍ର ତତ୍ର କଲ୍ୟାଣପାପକାନଂ କମ୍ମାନଂ ୱିପାକଂ ପଟିସଂୱେଦେତୀ’’ତି। ‘‘କସ୍ସ ନୁ ଖୋ ନାମ ତ୍ୱଂ, ମୋଘପୁରିସ, ମଯା ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାସି? ନନୁ ମଯା, ମୋଘପୁରିସ, ଅନେକପରିଯାଯେନ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପଚ୍ଚଯା ନତ୍ଥି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋତି? ଅଥ ଚ ପନ ତ୍ୱଂ, ମୋଘପୁରିସ, ଅତ୍ତନା ଦୁଗ୍ଗହିତେନ ଅମ୍ହେ ଚେୱ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖସି, ଅତ୍ତାନଞ୍ଚ ଖଣସି, ବହୁଞ୍ଚ ଅପୁଞ୍ଞଂ ପସୱସି। ତଞ୍ହି ତେ, ମୋଘପୁରିସ,

ଭଓିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯା’’ତି।

୩୯୯। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପି ନାଯଂ ସାତି ଭିକ୍ଖୁ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତୋ ଉସ୍ମୀକତୋପି ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ’’ତି? ‘‘କିଞ୍ହି ସିଯା ଭନ୍ତେ? ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ସାତି ଭିକ୍ଖୁ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତୋ ତୁଣ୍ହୀଭୂତୋ ମଙ୍କୁଭୂତୋ ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅଧୋମୁଖୋ ପଜ୍ଝାଯନ୍ତୋ ଅପ୍ପଟିଭାନୋ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସାତିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତଂ ମଙ୍କୁଭୂତଂ ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧଂ ଅଧୋମୁଖଂ ପଜ୍ଝାଯନ୍ତଂ ଅପ୍ପଟିଭାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସାତିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସସି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମୋଘପୁରିସ, ଏତେନ ସକେନ ପାପକେନ ଦିଟ୍ଠିଗତେନ। ଇଧାହଂ ଭିକ୍ଖୂ ପଟିପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ତୁମ୍ହେପି ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାଥ ଯଥାଯଂ ସାତି ଭିକ୍ଖୁ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତୋ ଅତ୍ତନା ଦୁଗ୍ଗହିତେନ ଅମ୍ହେ ଚେୱ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖତି, ଅତ୍ତାନଞ୍ଚ ଖଣତି, ବହୁଞ୍ଚ ଅପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତୀ’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ! ଅନେକପରିଯାଯେନ ହି ନୋ, ଭନ୍ତେ, ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପଚ୍ଚଯା ନତ୍ଥି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋ’’ତି। ‘‘ସାଧୁ ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ! ସାଧୁ ଖୋ ମେ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାଥ। ଅନେକପରିଯାଯେନ ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱୁତ୍ତଂ ମଯା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପଚ୍ଚଯା ନତ୍ଥି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋତି। ଅଥ ଚ ପନାଯଂ ସାତି ଭିକ୍ଖୁ କେୱଟ୍ଟପୁତ୍ତୋ ଅତ୍ତନା ଦୁଗ୍ଗହିତେନ ଅମ୍ହେ ଚେୱ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖତି, ଅତ୍ତାନଞ୍ଚ ଖଣତି, ବହୁଞ୍ଚ ଅପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତି ପସୱତି। ତଞ୍ହି ତସ୍ସ ମୋଘପୁରିସସ୍ସ ଭଓିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ।

୪୦୦। ‘‘ଯଂ ଯଦେୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଚ୍ଚଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ତେନ ତେନେୱ ୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି [ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛତି (ସୀ। ପୀ।)]। ଚକ୍ଖୁଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ରୂପେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି; ସୋତଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ସଦ୍ଦେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି; ଘାନଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଗନ୍ଧେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି; ଜିୱ୍ହଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ରସେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି; କାଯଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି; ମନଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଧମ୍ମେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ଯଦେୱ ପଚ୍ଚଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅଗ୍ଗି ଜଲତି ତେନ ତେନେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। କଟ୍ଠଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଅଗ୍ଗି ଜଲତି, କଟ୍ଠଗ୍ଗିତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି; ସକଲିକଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଅଗ୍ଗି ଜଲତି, ସକଲିକଗ୍ଗିତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି; ତିଣଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଅଗ୍ଗି ଜଲତି, ତିଣଗ୍ଗିତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି; ଗୋମଯଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଅଗ୍ଗି ଜଲତି, ଗୋମଯଗ୍ଗିତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି; ଥୁସଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଅଗ୍ଗି ଜଲତି, ଥୁସଗ୍ଗିତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି; ସଙ୍କାରଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଅଗ୍ଗି ଜଲତି, ସଙ୍କାରଗ୍ଗିତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ଯଦେୱ ପଚ୍ଚଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ତେନ ତେନେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ଚକ୍ଖୁଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ରୂପେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି; ସୋତଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ସଦ୍ଦେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି, ଘାନଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଗନ୍ଧେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ , ଘାଣୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି, ଜିୱ୍ହଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ରସେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। କାଯଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ମନଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଧମ୍ମେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି।

୪୦୧। ‘‘ଭୂତମିଦନ୍ତି , ଭିକ୍ଖୱେ, ପସ୍ସଥା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଦାହାରସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପସ୍ସଥା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଦାହାରନିରୋଧା ଯଂ ଭୂତଂ, ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପସ୍ସଥା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଭୂତମିଦଂ ନୋସ୍ସୂତି, ଭିକ୍ଖୱେ, କଙ୍ଖତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଚିକିଚ୍ଛା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଦାହାରସମ୍ଭଵଂ ନୋସ୍ସୂତି, ଭିକ୍ଖଵେ , କଙ୍ଖତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଚିକିଚ୍ଛା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଦାହାରନିରୋଧା ଯଂ ଭୂତଂ, ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମଂ ନୋସ୍ସୂତି, ଭିକ୍ଖଵେ, କଙ୍ଖତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିଚିକିଚ୍ଛା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଭୂତମିଦନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ପସ୍ସତୋ ଯା ୱିଚିକିଚ୍ଛା ସା ପହୀଯତୀ’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଦାହାରସମ୍ଭଵନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ପସ୍ସତୋ ଯା ୱିଚିକିଚ୍ଛା ସା ପହୀଯତୀ’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଦାହାରନିରୋଧା ଯଂ ଭୂତଂ, ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ପସ୍ସତୋ ଯା ୱିଚିକିଚ୍ଛା ସା ପହୀଯତୀ’’ତି?

‘‘ଏୱଂ , ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଭୂତମିଦନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇତିପି ୱୋ ଏତ୍ଥ ନିବ୍ବିଚିକିଚ୍ଛା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଦାହାରସମ୍ଭଵନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇତିପି ୱୋ ଏତ୍ଥ ନିବ୍ବିଚିକିଚ୍ଛା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଦାହାରନିରୋଧା ଯଂ ଭୂତଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇତିପି ୱୋ ଏତ୍ଥ ନିବ୍ବିଚିକିଚ୍ଛା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଭୂତମିଦନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠ’’ନ୍ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଦାହାରସମ୍ଭଵନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠ’’ନ୍ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଦାହାରନିରୋଧା ଯଂ ଭୂତଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠ’’ନ୍ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଇମଂ ଚେ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦିଟ୍ଠିଂ ଏୱଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ଏୱଂ ପରିଯୋଦାତଂ ଅଲ୍ଲୀଯେଥ କେଲାଯେଥ ଧନାଯେଥ ମମାଯେଥ, ଅପି ନୁ ମେ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖଵେ, କୁଲ୍ଲୂପମଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନେଯ୍ୟାଥ ନିତ୍ଥରଣତ୍ଥାଯ ନୋ ଗହଣତ୍ଥାଯା’’ତି?

‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଇମଂ ଚେ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦିଟ୍ଠିଂ ଏୱଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ଏୱଂ ପରିଯୋଦାତଂ ନ ଅଲ୍ଲୀୟେଥ ନ କେଲାୟେଥ ନ ଧନାୟେଥ ନ ମମାୟେଥ, ଅପି ନୁ ମେ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲ୍ଲୂପମଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନେୟ୍ୟାଥ ନିତ୍ଥରଣତ୍ଥାୟ ନୋ ଗହଣତ୍ଥାୟା’’ତି?

‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

୪୦୨। ‘‘ଚତ୍ତାରୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆହାରା ଭୂତାନଂ ୱା ସତ୍ତାନଂ ଠିତିୟା, ସମ୍ଭୱେସୀନଂ ୱା ଅନୁଗ୍ଗହାୟ। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ ଓଳାରିକୋ ୱା ସୁଖୁମୋ ୱା, ଫସ୍ସୋ ଦୁତିୟୋ, ମନୋସଞ୍ଚେତନା ତତିୟା, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

‘‘ଇମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା କିଂନିଦାନା କିଂସମୁଦୟା କିଂଜାତିକା କିଂପଭୱା?

‘‘ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା ତଣ୍ହାନିଦାନା ତଣ୍ହାସମୁଦୟା ତଣ୍ହାଜାତିକା ତଣ୍ହାପଭୱା।

‘‘ତଣ୍ହା ଚାୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନା କିଂସମୁଦୟା କିଂଜାତିକା କିଂପଭୱା?

‘‘ତଣ୍ହା ୱେଦନାନିଦାନା ୱେଦନାସମୁଦୟା ୱେଦନାଜାତିକା ୱେଦନାପଭୱା।

‘‘ୱେଦନା ଚାୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନା କିଂସମୁଦୟା କିଂଜାତିକା କିଂପଭୱା?

‘‘ୱେଦନା ଫସ୍ସନିଦାନା ଫସ୍ସସମୁଦୟା ଫସ୍ସଜାତିକା ଫସ୍ସପଭୱା ।

‘‘ଫସ୍ସୋ ଚାୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନୋ କିଂସମୁଦୟୋ କିଂଜାତିକୋ କିଂପଭୱୋ?

‘‘ଫସ୍ସୋ ସଳାୟତନନିଦାନୋ ସଳାୟତନସମୁଦୟୋ ସଳାୟତନଜାତିକୋ ସଳାୟତନପଭୱୋ।

‘‘ସଳାୟତନଂ ଚିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନଂ କିଂସମୁଦୟଂ କିଂଜାତିକଂ କିଂପଭୱଂ?

‘‘ସଳାୟତନଂ ନାମରୂପନିଦାନଂ ନାମରୂପସମୁଦୟଂ ନାମରୂପଜାତିକଂ ନାମରୂପପଭୱଂ।

‘‘ନାମରୂପଂ ଚିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନଂ କିଂସମୁଦୟଂ କିଂଜାତିକଂ କିଂପଭୱଂ?

‘‘ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣନିଦାନଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମୁଦୟଂ ୱିଞ୍ଞାଣଜାତିକଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଭୱଂ।

‘‘ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଚିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନଂ କିଂସମୁଦୟଂ କିଂଜାତିକଂ କିଂପଭୱଂ?

‘‘ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରନିଦାନଂ ସଙ୍ଖାରସମୁଦୟଂ ସଙ୍ଖାରଜାତିକଂ ସଙ୍ଖାରପଭୱଂ।

‘‘ସଙ୍ଖାରା ଚିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କିଂନିଦାନା କିଂସମୁଦୟା କିଂଜାତିକା କିଂପଭୱା?

‘‘ସଙ୍ଖାରା ଅୱିଜ୍ଜାନିଦାନା ଅୱିଜ୍ଜାସମୁଦୟା ଅୱିଜ୍ଜାଜାତିକା ଅୱିଜ୍ଜାପଭୱା।

‘‘ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରା, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ସଳାୟତନଂ, ସଳାୟତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସା ସମ୍ଭୱନ୍ତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦୟୋ ହୋତି।’’’

୪୦୩। ''ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣନ୍ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ଜାତିପଚ୍ଚଯା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜରାମରଣଂ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ [କଥଂ ୱା ୱୋ ଏତ୍ଥ (?)] ହୋତୀ''ତି? ''ଜାତିପଚ୍ଚଯା, ଭନ୍ତେ, ଜରାମରଣଂ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି [ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତୀତି (କ।)] – ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣ''ନ୍ତି। ''ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତୀତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ଭୱପଚ୍ଚଯା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାତି, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ଭୱପଚ୍ଚଯା, ଭନ୍ତେ , ଜାତି; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତୀ''ତି । ''ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୱୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା, ଭନ୍ତେ, ଭୱୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ''ତି। ''ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନନ୍ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାଦାନଂ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା, ଭନ୍ତେ, ଉପାଦାନଂ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନ''ନ୍ତି। ''ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହାତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଣ୍ହା, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା, ଭନ୍ତେ, ତଣ୍ହା; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା''ତି। ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦନା, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା, ଭନ୍ତେ, ୱେଦନା; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା''ତି। ''ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଫସ୍ସୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା, ଭନ୍ତେ, ଫସ୍ସୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ''ତି। ''ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନନ୍ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଳାଯତନଂ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା, ଭନ୍ତେ, ସଳାଯତନଂ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନ''ନ୍ତି। ''ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପନ୍ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନାମରୂପଂ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା, ଭନ୍ତେ, ନାମରୂପଂ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପ''ନ୍ତି। ''ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା, ଭନ୍ତେ, ୱିଞ୍ଞାଣଂ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣ''ନ୍ତି। ''ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରାତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଖାରା, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଖାରା; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରା''ତି।

୪୦୪। ''ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱୋ! ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହେପି ଏୱଂ ୱଦେଥ, ଅହମ୍ପି ଏୱଂ ୱଦାମି – ଇମସ୍ମିଂ ସତି ଇଦଂ ହୋତି, ଇମସ୍ସୁପ୍ପାଦା ଇଦଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଯଦିଦଂ – ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରା, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ, ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ସମ୍ଭୱନ୍ତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

''ଅୱିଜ୍ଜାଯତ୍ୱେୱ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧା ସଙ୍ଖାରନିରୋଧୋ, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧା ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧା ନାମରୂପନିରୋଧୋ, ନାମରୂପନିରୋଧା ସଳାଯତନନିରୋଧୋ , ସଳାଯତନନିରୋଧା ଫସ୍ସନିରୋଧୋ, ଫସ୍ସନିରୋଧା ୱେଦନାନିରୋଧୋ, ୱେଦନାନିରୋଧା ତଣ୍ହାନିରୋଧୋ, ତଣ୍ହାନିରୋଧା ଉପାଦାନନିରୋଧୋ, ଉପାଦାନନିରୋଧା ଭୱନିରୋଧୋ, ଭୱନିରୋଧା ଜାତିନିରୋଧୋ, ଜାତିନିରୋଧା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ନିରୋଧୋ ହୋତି।

୪୦୫। ''ଜାତିନିରୋଧା ଜରାମରଣନିରୋଧୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ଜାତିନିରୋଧା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜରାମରଣନିରୋଧୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ଜାତିନିରୋଧା, ଭନ୍ତେ, ଜରାମରଣନିରୋଧୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ଜାତିନିରୋଧା ଜରାମରଣନିରୋଧୋ''ତି। ''ଭୱନିରୋଧା ଜାତିନିରୋଧୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ଭୱନିରୋଧା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାତିନିରୋଧୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ଭୱନିରୋଧା, ଭନ୍ତେ, ଜାତିନିରୋଧୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ଭୱନିରୋଧା ଜାତିନିରୋଧୋ''ତି। ''ଉପାଦାନନିରୋଧା ଭୱନିରୋଧୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ଉପାଦାନନିରୋଧା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୱନିରୋଧୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ଉପାଦାନନିରୋଧା, ଭନ୍ତେ, ଭୱନିରୋଧୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ଉପାଦାନନିରୋଧା ଭୱନିରୋଧୋ''ତି। ''ତଣ୍ହାନିରୋଧା ଉପାଦାନନିରୋଧୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ତଣ୍ହାନିରୋଧା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାଦାନନିରୋଧୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ତଣ୍ହାନିରୋଧା, ଭନ୍ତେ, ଉପାଦାନନିରୋଧୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ତଣ୍ହାନିରୋଧା ଉପାଦାନନିରୋଧୋ''ତି। ''ୱେଦନାନିରୋଧା ତଣ୍ହାନିରୋଧୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ୱେଦନାନିରୋଧା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଣ୍ହାନିରୋଧୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ୱେଦନାନିରୋଧା, ଭନ୍ତେ, ତଣ୍ହାନିରୋଧୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ୱେଦନାନିରୋଧା ତଣ୍ହାନିରୋଧୋ''ତି। ''ଫସ୍ସନିରୋଧା ୱେଦନାନିରୋଧୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ଫସ୍ସନିରୋଧା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦନାନିରୋଧୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ''ତି? ''ଫସ୍ସନିରୋଧା, ଭନ୍ତେ, ୱେଦନାନିରୋଧୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ଫସ୍ସନିରୋଧା ୱେଦନାନିରୋଧୋ''ତି। ''ସଳାଯତନନିରୋଧା

ଫସ୍ସନିରୋଧୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ସଳାଯତନନିରୋଧା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଫସ୍ସନିରୋଧୋ, ନୋ ୱା , କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀତି? ସଳାଯତନନିରୋଧା, ଭନ୍ତେ, ଫସ୍ସନିରୋଧୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ସଳାଯତନନିରୋଧା ଫସ୍ସନିରୋଧୋ’’ତି। ‘‘ନାମରୂପନିରୋଧା ସଳାଯତନନିରୋଧୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ନାମରୂପନିରୋଧା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଳାଯତନନିରୋଧୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ନାମରୂପନିରୋଧା, ଭନ୍ତେ, ସଳାଯତନନିରୋଧୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ନାମରୂପନିରୋଧା ସଳାଯତନନିରୋଧୋ’’ତି। ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧା ନାମରୂପନିରୋଧୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନାମରୂପନିରୋଧୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧା, ଭନ୍ତେ, ନାମରୂପନିରୋଧୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧା ନାମରୂପନିରୋଧୋ’’ତି। ‘‘ସଙ୍ଖାରନିରୋଧା ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ସଙ୍ଖାରନିରୋଧା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ସଙ୍ଖାରନିରୋଧା, ଭନ୍ତେ , ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ସଙ୍ଖାରନିରୋଧା ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ’’ତି। ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧା ସଙ୍ଖାରନିରୋଧୋତି ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ; ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧା ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧୋ, ନୋ ୱା, କଥଂ ୱା ଏତ୍ଥ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧା, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧୋ; ଏୱଂ ନୋ ଏତ୍ଥ ହୋତି – ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧା ସଙ୍ଖାରନିରୋଧୋ’’ତି।

୪୦୬। ‘‘ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ। ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହେପି ଏୱଂ ୱଦେଥ, ଅହମ୍ପି ଏୱଂ ୱଦାମି – ଇମସ୍ମିଂ ଅସତି ଇଦଂ ନ ହୋତି, ଇମସ୍ସ ନିରୋଧା ଇଦଂ ନିରୁଜ୍ଝତି, ଯଦିଦଂ – ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧା ସଙ୍ଖାରନିରୋଧୋ, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧା ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣନିରୋଧା ନାମରୂପନିରୋଧୋ, ନାମରୂପନିରୋଧା ସଳାଯତନନିରୋଧୋ, ସଳାଯତନନିରୋଧା ଫସ୍ସନିରୋଧୋ, ଫସ୍ସନିରୋଧା ୱେଦନାନିରୋଧୋ, ୱେଦନାନିରୋଧା ତଣ୍ହାନିରୋଧୋ, ତଣ୍ହାନିରୋଧା ଉପାଦାନନିରୋଧୋ, ଉପାଦାନନିରୋଧା ଭୱନିରୋଧୋ, ଭୱନିରୋଧା ଜାତିନିରୋଧୋ, ଜାତିନିରୋଧା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ନିରୋଧୋ ହୋତି।

୪୦୭। ‘‘ଅପି ନୁ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଜାନନ୍ତା ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତା ପୁବ୍ବନ୍ତଂ ୱା ପଟିଧାୱେଯ୍ୟାଥ – ‘ଅହେସୁମ୍ହ ନୁ ଖୋ ମଯଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ, ନନୁ ଖୋ ଅହେସୁମ୍ହ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ, କିଂ ନୁ ଖୋ ଅହେସୁମ୍ହ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ, କଥଂ ନୁ ଖୋ ଅହେସୁମ୍ହ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ, କିଂ ହୁତ୍ୱା କିଂ ଅହେସୁମ୍ହ ନୁ ଖୋ ମଯଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନ’’’ନ୍ତି?

‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଅପି ନୁ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଜାନନ୍ତା ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତା ଅପରନ୍ତଂ ୱା ପଟିଧାୱେଯ୍ୟାଥ – ଭୱିସ୍ସାମ ନୁ ଖୋ ମଯଂ ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ, ନନୁ ଖୋ ଭୱିସ୍ସାମ ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ, କିଂ ନୁ ଖୋ ଭୱିସ୍ସାମ ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ, କଥଂ ନୁ ଖୋ ଭୱିସ୍ସାମ ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ, କିଂ ହୁତ୍ୱା କିଂ ଭୱିସ୍ସାମ ନୁ ଖୋ ମଯଂ ଅନାଗତମଦ୍ଧାନ’’ନ୍ତି?

‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଅପି ନୁ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଜାନନ୍ତା ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତା ଏତରହି ୱା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନମଦ୍ଧାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କଥଂକଥୀ ଅସ୍ସଥ – ଅହଂ ନୁ ଖୋସ୍ମି, ନୋ ନୁ ଖୋସ୍ମି, କିଂ ନୁ ଖୋସ୍ମି, କଥଂ ନୁ ଖୋସ୍ମି, ଅଯଂ ନୁ ଖୋ ସତ୍ତୋ କୁତୋ ଆଗତୋ, ସୋ କୁହିଂଗାମୀ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି?

‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଅପି ନୁ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଜାନନ୍ତା ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟାଥ – ସତ୍ଥା ନୋ ଗରୁ, ସତ୍ଥୁଗାରୱେନ ଚ ମଯଂ ଏୱଂ ୱଦେମା’’ତି?

‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଅପି ନୁ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଜାନନ୍ତା ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟାଥ – ସମଣୋ ଏୱମାହ, ସମଣା ଚ ନାମ ମଯଂ ଏୱଂ ୱଦେମା’’ତି?

‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଅପି ନୁ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଜାନନ୍ତା ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତା ଅଞ୍ଞଂ ସତ୍ଥାରଂ ଉଦ୍ଦିସେଯ୍ୟାଥା’’ତି?

''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''।

''ଅପି ନୁ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଜାନନ୍ତା ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତା ଯାନି ତାନି ପୁଥୁସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱତ କୋତୂହଲମଙ୍ଗଲାନି ତାନି ସାରତୋ ପଚ୍ଚାଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥା''ତି?

''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''।

''ନନୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦେୱ ତୁମ୍ହାକଂ ସାମଂ ଞାତଂ ସାମଂ ଦିଟ୍ଠଂ ସାମଂ ୱିଦିତଂ, ତଦେୱ ତୁମ୍ହେ ୱଦେଥା''ତି।

''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''।

''ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପନୀତା ଖୋ ମେ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମିନା ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକେନ ଧମ୍ମେନ ଅକାଲିକେନ ଏହିପସ୍ସିକେନ ଓପନେୟ୍ୟିକେନ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବେନ ୱିଞ୍ଞୂହି। ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ ଅକାଲିକୋ ଏହିପସ୍ସିକୋ ଓପନେୟ୍ୟିକୋ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିଞ୍ଞୂହି – ଇତି ଯନ୍ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି।

୪୦୮। ''ତିଣ୍ଣଂ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସନ୍ନିପାତା ଗବ୍ଭସ୍ସାୱକ୍କନ୍ତି ହୋତି। ଇଧ ମାତାପିତରୋ ଚ ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି, ମାତା ଚ ନ ଉତୁନୀ ହୋତି, ଗନ୍ଧବ୍ବୋ ଚ ନ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ନେୱ ତାୱ ଗବ୍ଭସ୍ସାୱକ୍କନ୍ତି ହୋତି। ଇଧ ମାତାପିତରୋ ଚ ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି, ମାତା ଚ ଉତୁନୀ ହୋତି, ଗନ୍ଧବ୍ବୋ ଚ ନ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ନେୱ ତାୱ ଗବ୍ଭସ୍ସାୱକ୍କନ୍ତି ହୋତି। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତାପିତରୋ ଚ ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି, ମାତା ଚ ଉତୁନୀ ହୋତି, ଗନ୍ଧବ୍ବୋ ଚ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ ହୋତି – ଏୱଂ ତିଣ୍ଣଂ ସନ୍ନିପାତା ଗବ୍ଭସ୍ସାୱକ୍କନ୍ତି ହୋତି। ତମେନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତା ନୱ ୱା ଦସ ୱା ମାସେ ଗବ୍ଭଂ କୁଚ୍ଛିନା ପରିହରତି ମହତା ସଂସଯେନ ଗରୁଭାରଂ [ଗରୁମ୍ଭାରଂ (ସୀ। ପୀ।)]। ତମେନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତା ନୱନ୍ନଂ ୱା ଦସନ୍ନଂ ୱା ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ୱିଜାଯତି ମହତା ସଂସଯେନ ଗରୁଭାରଂ। ତମେନଂ ଜାତଂ ସମାନଂ ସକେନ ଲୋହିତେନ ପୋସେତି। ଲୋହିତଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ଯଦିଦଂ ମାତୁଥଞ୍ଞଂ। ସ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁମାରୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ପରିପାକମନ୍ୱାଯ ଯାନି ତାନି କୁମାରକାନଂ କୀଳାପନକାନି ତେହି କୀଳତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ୱଙ୍କକଂ ଘଟିକଂ ମୋକ୍ଖଚିକଂ ଚିଙ୍ଗୁଲକଂ ପତ୍ତାଳ୍ହକଂ ରଥକଂ ଧନୁକଂ। ସ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁମାରୋ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ପରିପାକମନ୍ୱାଯ ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ପରିଚାରେତି – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେହି ରୂପେହି ଇଟ୍ଠେହି କନ୍ତେହି ମନାପେହି ପିଯରୂପେହି କାମୂପସଂହିତେହି ରଜନୀଯେହି, ସୋତୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେହି ସଦ୍ଦେହି… ଘାନୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେହି ଗନ୍ଧେହି… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେହି ରସେହି… କାଯୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେହି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେହି ଇଟ୍ଠେହି କନ୍ତେହି ମନାପେହି ପିଯରୂପେହି କାମୂପସଂହିତେହି ରଜନୀଯେହି।

୪୦୯। ''ସୋ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ପିଯରୂପେ ରୂପେ ସାରଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପିଯରୂପେ ରୂପେ ବ୍ୟାପଜ୍ଜତି, ଅନୁପଟ୍ଠିତକାଯସତି ଚ ୱିହରତି ପରିତ୍ତଚେତସୋ। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି – ଯତ୍ଥସ୍ସ ତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ସୋ ଏୱଂ ଅନୁରୋଧୱିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନୋ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱେଦନଂ ୱେଦେତି ସୁଖଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା, ସୋ ତଂ ୱେଦନଂ ଅଭିନନ୍ଦତି ଅଭିୱଦତି ଅଜ୍ଝୋସାଯ ତିଟ୍ଠତି। ତସ୍ସ ତଂ ୱେଦନଂ ଅଭିନନ୍ଦତୋ ଅଭିୱଦତୋ ଅଜ୍ଝୋସାଯ ତିଟ୍ଠତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ନନ୍ଦୀ । ଯା ୱେଦନାସୁ ନନ୍ଦୀ ତଦୁପାଦାନଂ, ତସ୍ସୁପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ସମ୍ଭୱନ୍ତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା…ପେ… ଜିୱ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା…ପେ… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା…ପେ… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ପିଯରୂପେ ଧମ୍ମେ ସାରଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପିଯରୂପେ ଧମ୍ମେ ବ୍ୟାପଜ୍ଜତି, ଅନୁପଟ୍ଠିତକାଯସତି ଚ ୱିହରତି ପରିତ୍ତଚେତସୋ। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି – ଯତ୍ଥସ୍ସ ତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ସୋ ଏୱଂ ଅନୁରୋଧୱିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନୋ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱେଦନଂ ୱେଦେତି ସୁଖଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା, ସୋ ତଂ ୱେଦନଂ ଅଭିନନ୍ଦତି ଅଭିୱଦତି ଅଜ୍ଝୋସାଯ ତିଟ୍ଠତି। ତସ୍ସ ତଂ ୱେଦନଂ ଅଭିନନ୍ଦତୋ ଅଭିୱଦତୋ ଅଜ୍ଝୋସାଯ ତିଟ୍ଠତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ନନ୍ଦୀ। ଯା ୱେଦନାସୁ ନନ୍ଦୀ ତଦୁପାଦାନଂ, ତସ୍ସୁପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ସମ୍ଭୱନ୍ତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୪୧୦। ''ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା। ସୋ ଇମଂ ଲୋକଂ ସଦେୱକଂ ସମାରକଂ ସବ୍ରହ୍ମକଂ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଂ ପଜଂ

ସଦେୱମନୁସ୍ସଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେତି। ସୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ଯାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ଯାଣଂ ପରିୟୋସାନକଲ୍ଯାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ଯଞ୍ଜନଂ; କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପକାସେତି। ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି ଗହପତି ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତୋ ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ୱା କୁଲେ ପଚ୍ଚାଜାତୋ। ସୋ ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ତଥାଗତେ ସଦ୍ଧଂ ପଟିଲଭତି। ସୋ ତେନ ସଦ୍ଧାପଟିଲାଭେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – 'ସମ୍ବାଧୋ ଘରାୱାସୋ ରଜାପଥୋ, ଅବ୍ଭୋକାସୋ ପବ୍ବଜ୍ଜା। ନଯିଦଂ ସୁକରଂ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା ଏକନ୍ତପରିପୁଣ୍ଣଂ ଏକନ୍ତପରିସୁଦ୍ଧଂ ସଙ୍ଖଲିଖିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତୁଂ। ଯଂନୂନାହଂ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା, କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜେଯ୍ଯ'''ନ୍ତି। ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ଅପ୍ପଂ ୱା ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ପହାଯ, ମହନ୍ତଂ ୱା ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ପହାଯ, ଅପ୍ପଂ ୱା ଞାତିପରିୱଟ୍ଟଂ ପହାଯ, ମହନ୍ତଂ ୱା ଞାତିପରିୱଟ୍ଟଂ ପହାଯ, କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା, କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା, ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜତି।

୪୧୧। ''ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସିକ୍ଖାସାଜୀୱସମାପନ୍ନୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରତି।

''ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାଯ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଦିନ୍ନାଦାଯୀ ଦିନ୍ନପାଟିକଙ୍ଖୀ ଅଥେନେନ ସୁଚିଭୂତେନ ଅତ୍ତନା ୱିହରତି।

''ଅବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପହାଯ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ହୋତି, ଆରାଚାରୀ ୱିରତୋ ମେଥୁନା ଗାମଧମ୍ମା।

''ମୁସାୱାଦଂ ପହାଯ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ସଚ୍ଚୱାଦୀ ସଚ୍ଚସନ୍ଧୋ ଥେତୋ ପଚ୍ଚଯିକୋ ଅୱିସଂୱାଦକୋ ଲୋକସ୍ସ।

''ପିସୁଣଂ ୱାଚଂ ପହାଯ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି – ଇତୋ ସୁତ୍ୱା ନ ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା ଇମେସଂ ଭେଦାଯ, ଅମୁତ୍ର ୱା ସୁତ୍ୱା ନ ଇମେସଂ ଅକ୍ଖାତା ଅମୂସଂ ଭେଦାଯ। ଇତି ଭିନ୍ନାନଂ ୱା ସନ୍ଧାତା, ସହିତାନଂ ୱା ଅନୁପ୍ପଦାତା ସମଗ୍ଗାରାମୋ ସମଗ୍ଗରତୋ ସମଗ୍ଗନନ୍ଦୀ, ସମଗ୍ଗକରଣିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ଫରୁସଂ ୱାଚଂ ପହାଯ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି – ଯା ସା ୱାଚା ନେଲା କଣ୍ଣସୁଖା ପେମନୀଯା ହଦଯଙ୍ଗମା ପୋରୀ ବହୁଜନକନ୍ତା ବହୁଜନମନାପା ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ସମ୍ଫପ୍ପଲାପଂ ପହାଯ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କାଲୱାଦୀ ଭୂତୱାଦୀ ଅତ୍ଥୱାଦୀ ଧମ୍ମୱାଦୀ ୱିନଯୱାଦୀ, ନିଧାନୱତିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା କାଲେନ, ସାପଦେସଂ ପରିଯନ୍ତୱତିଂ ଅତ୍ଥସଂହିତଂ।

''ସୋ ବୀଜଗାମଭୂତଗାମସମାରମ୍ଭା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଏକଭତ୍ତିକୋ ହୋତି ରତ୍ତୂପରତୋ, ୱିରତୋ ୱିକାଲଭୋଜନା। ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତୱିସୂକଦସ୍ସନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଧାରଣମଣ୍ଡନୱିଭୂସନଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାସଯନମହାସଯନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଜାତରୂପରଜତପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଆମକଧଞ୍ଞପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଆମକମଂସପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଇତ୍ଥିକୁମାରିକପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଦାସିଦାସପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅଜେଳକପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କୁକ୍କୁଟସୂକରପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ହତ୍ଥିଗୱାସ୍ସୱଳୱପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଦୂତେଯ୍ଯପହିଣଗମନାନୁଯୋଗା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କଯୱିକ୍କଯା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ତୁଲାକୂଟକଂସକୂଟମାନକୂଟା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଉକ୍କୋଟନୱଞ୍ଚନ-ନିକତି-ସାଚିଯୋଗା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଛେଦନ-ୱଧବନ୍ଧନୱିପରାମୋସ-ଆଲୋପ-ସହସାକାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି [ପସ୍ସ ମ। ନି। ୧।୨୯୩ ଚୂଳହତ୍ଥିପଦୋପମେ]।

''ସୋ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି କାଯପରିହାରିକେନ ଚୀୱରେନ କୁଚ୍ଛିପରିହାରିକେନ ପିଣ୍ଡପାତେନ। ସୋ ଯେନ ଯେନେୱ ପକ୍କମତି ସମାଦାଯେୱ ପକ୍କମତି । ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ପକ୍ଖୀ ସକୁଣୋ ଯେନ ଯେନେୱ ଡେତି ସପତ୍ତଭାରୋୱ ଡେତି, ଏୱମେୱ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି କାଯପରିହାରିକେନ ଚୀୱରେନ, କୁଚ୍ଛିପରିହାରିକେନ ପିଣ୍ଡପାତେନ। ସୋ ଯେନ ଯେନେୱ ପକ୍କମତି ସମାଦାଯେୱ ପକ୍କମତି। ସୋ ଇମିନା ଅରିଯେନ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅନୱଜ୍ଜସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦେତି।

''ସୋ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ଯଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ଯୁଂ ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ପଟିପଜ୍ଜତି, ରକ୍ଖତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…

ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା…ପେ… ଜିଵ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା…ପେ… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା…ପେ… ମନସା ଧମ୍ମଂ ଵିଞ୍ଞାଯ ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂଵୁତଂ ଵିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସଵେଯ୍ୟୁଂ ତସ୍ସ ସଂଵରାଯ ପଟିପଜ୍ଜତି, ରକ୍ଖତି ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂଵରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋ ଇମିନା ଅରିଯେନ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅବ୍ୟାସେକସୁଖଂ ପଟିସଂଵେଦେତି।

''ସୋ ଅଭିକ୍କନ୍ତେ ପଟିକ୍କନ୍ତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଆଲୋକିତେ ଵିଲୋକିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି , ସମିଞ୍ଜିତେ ପସାରିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀଵରଧାରଣେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଅସିତେ ପୀତେ ଖାଯିତେ ସାଯିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାଵକମ୍ମେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଗତେ ଠିତେ ନିସିନ୍ନେ ସୁତ୍ତେ ଜାଗରିତେ ଭାସିତେ ତୁଣ୍ହୀଭାଵେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି।

୪୧୨। ''ସୋ ଇମିନା ଚ ଅରିଯେନ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, (ଇମାଯ ଚ ଅରିଯାଯ ସନ୍ତୁଟ୍ଠିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ) [ପସ୍ସ ମ। ନି। ୧।୨୯୬ ଚୂଳହତ୍ଥିପଦୋପମେ], ଇମିନା ଚ ଅରିଯେନ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଇମିନା ଚ ଅରିଯେନ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଵିଵିତ୍ତଂ ସେନାସନଂ ଭଜତି – ଅରଞ୍ଞଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ପବ୍ବତଂ କନ୍ଦରଂ ଗିରିଗୁହଂ ସୁସାନଂ ଵନପତ୍ଥଂ ଅବ୍ଭୋକାସଂ ପଲାଲପୁଞ୍ଜଂ। ସୋ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ନିସୀଦତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା, ଉଜୁଂ କାଯଂ ପଣିଧାଯ, ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା। ସୋ ଅଭିଜ୍ଝଂ ଲୋକେ ପହାଯ ଵିଗତାଭିଜ୍ଝେନ ଚେତସା ଵିହରତି, ଅଭିଜ୍ଝାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ବ୍ୟାପାଦପଦୋସଂ ପହାଯ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଵିହରତି, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ, ବ୍ୟାପାଦପଦୋସା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ଥୀନମିଦ୍ଧଂ ପହାଯ ଵିଗତଥୀନମିଦ୍ଧୋ ଵିହରତି ଆଲୋକସଞ୍ଞୀ, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ, ଥୀନମିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପହାଯ ଅନୁଦ୍ଧତୋ ଵିହରତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଵୂପସନ୍ତଚିତ୍ତୋ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ଵିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାଯ ତିଣ୍ଣଵିଚିକିଚ୍ଛୋ ଵିହରତି ଅକଥଂକଥୀ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ଵିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି।

୪୧୩। ''ସୋ ଇମେ ପଞ୍ଚ ନୀଵରଣେ ପହାଯ ଚେତସୋ ଉପକ୍କିଲେସେ ପଞ୍ଞାଯ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ, ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି ଵିଵିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସଵିତକ୍କଂ ସଵିଚାରଂ ଵିଵେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଵିତକ୍କଵିଚାରାନଂ ଵୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାଵଂ ଅଵିତକ୍କଂ ଅଵିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି।

୪୧୪। ''ସୋ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ପିଯରୂପେ ରୂପେ ନ ସାରଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପିଯରୂପେ ରୂପେ ନ ବ୍ୟାପଜ୍ଜତି, ଉପଟ୍ଠିତକାଯସତି ଚ ଵିହରତି ଅପ୍ପମାଣଚେତସୋ। ତଞ୍ଚ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି – ଯତ୍ଥସ୍ସ ତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ସୋ ଏଵଂ ଅନୁରୋଧଵିରୋଧଵିପ୍ପହୀନୋ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଵେଦନଂ ଵେଦେତି, ସୁଖଂ ଵା ଦୁକ୍ଖଂ ଵା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଵା, ସୋ ତଂ ଵେଦନଂ ନାଭିନନ୍ଦତି ନାଭିଵଦତି ନାଜ୍ଝୋସାଯ ତିଟ୍ଠତି। ତସ୍ସ ତଂ ଵେଦନଂ ଅନଭିନନ୍ଦତୋ ଅନଭିଵଦତୋ ଅନଜ୍ଝୋସାଯ ତିଟ୍ଠତୋ ଯା ଵେଦନାସୁ ନନ୍ଦୀ ସା ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ନନ୍ଦୀନିରୋଧା ଉପାଦାନନିରୋଧୋ, ଉପାଦାନନିରୋଧା ଭଵନିରୋଧୋ, ଭଵନିରୋଧା ଜାତିନିରୋଧୋ, ଜାତିନିରୋଧା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେଵଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ନିରୋଧୋ ହୋତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା…ପେ… ଜିଵ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା…ପେ… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା…ପେ… ମନସା ଧମ୍ମଂ ଵିଞ୍ଞାଯ ପିଯରୂପେ ଧମ୍ମେ ନ ସାରଜ୍ଜତି, ଅପ୍ପିଯରୂପେ ଧମ୍ମେ ନ ବ୍ୟାପଜ୍ଜତି, ଉପଟ୍ଠିତକାଯସତି ଚ ଵିହରତି ଅପ୍ପମାଣଚେତସୋ, ତଞ୍ଚ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି – ଯତ୍ଥସ୍ସ ତେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପରିସେସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ସୋ ଏଵଂ ଅନୁରୋଧଵିରୋଧଵିପ୍ପହୀନୋ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଵେଦନଂ ଵେଦେତି, ସୁଖଂ ଵା ଦୁକ୍ଖଂ ଵା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଵା, ସୋ ତଂ ଵେଦନଂ ନାଭିନନ୍ଦତି ନାଭିଵଦତି ନାଜ୍ଝୋସାଯ ତିଟ୍ଠତି। ତସ୍ସ ତଂ ଵେଦନଂ ଅନଭିନନ୍ଦତୋ ଅନଭିଵଦତୋ ଅନଜ୍ଝୋସାଯ ତିଟ୍ଠତୋ ଯା ଵେଦନାସୁ ନନ୍ଦୀ ସା ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ନନ୍ଦୀନିରୋଧା ଉପାଦାନନିରୋଧୋ, ଉପାଦାନନିରୋଧା ଭଵନିରୋଧୋ, ଭଵନିରୋଧା ଜାତିନିରୋଧୋ, ଜାତିନିରୋଧା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେଵଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ନିରୋଧୋ ହୋତି। ଇମଂ ଖୋ ମେ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସଂଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯଵିମୁତ୍ତିଂ ଧାରେଥ, ସାତିଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁଂ କେଵଟ୍ଟପୁତ୍ତଂ ମହାତଣ୍ହାଜାଲତଣ୍ହାସଙ୍ଘାଟପ୍ପଟିମୁକ୍କ''ନ୍ତି।

ଇଦମଵୋଚ ଭଗଵା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମହାତଣ୍ହାସଙ୍ଖଯସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ମହାଅସ୍ସପୁରସୁତ୍ତଂ

୪୧୫। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଅଙ୍ଗେସୁ ୱିହରତି ଅସ୍ସପୁରଂ ନାମ ଅଙ୍ଗାନଂ ନିଗମୋ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଭିକ୍ଖୱୋ''ତି। ''ଭଦନ୍ତେ''ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ସମଣା ସମଣାତି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜନୋ ସଞ୍ଜାନାତି। ତୁମ୍ହେ ଚ ପନ 'କେ ତୁମ୍ହେ'ତି ପୁଟ୍ଠା ସମାନା 'ସମଣାମ୍ହା'ତି ପଟିଜାନାଥ; ତେସଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂସମଞ୍ଞାନଂ ସତଂ ଏୱଂପଟିଞ୍ଞାନଂ ସତଂ 'ଯେ ଧମ୍ମା ସମଣକରଣା ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣକରଣା ଚ ତେ ଧମ୍ମେ ସମାଦାଯ ୱତ୍ତିସ୍ସାମ, ଏୱଂ ନୋ ଅଯଂ ଅମ୍ହାକଂ ସମଞ୍ଞା ଚ ସଚ୍ଚା ଭୱିସ୍ସତି ପଟିଞ୍ଞା ଚ ଭୂତା। ଯେସଞ୍ଚ ମଯଂ ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜାମ, ତେସଂ ତେ କାରା ଅମ୍ହେସୁ ମହପ୍ଫଲା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ମହାନିସଂସା, ଅମ୍ହାକଞ୍ଚେୱାଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଅୱଞ୍ଝା ଭୱିସ୍ସତି ସଫଲା ସୌଦ୍ରଯା'ତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

୪୧୬। ''କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ସମଣକରଣା ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣକରଣା ଚ? 'ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନ ସମନ୍ନାଗତା ଭୱିସ୍ସାମା'ତି ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସିଯା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଏୱମସ୍ସ – 'ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନମ୍ହ ସମନ୍ନାଗତା , ଅଲମେତ୍ତାୱତା କତମେତ୍ତାୱତା, ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ନୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ, ନତ୍ଥି ନୋ କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯ'ନ୍ତି ତାୱତକେନେୱ ତୁଟ୍ଠିଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ। ଆରୋଚଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ପଟିୱେଦଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ – 'ମା ୱୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ସତଂ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ପରିହାଯି, ସତି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯେ'।

୪୧୭। ''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯଂ? 'ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ କାଯସମାଚାରୋ ଭୱିସ୍ସତି ଉତ୍ତାନୋ ୱିୱଟୋ ନ ଚ ଛିଦ୍ଦୱା ସଂୱୁତୋ ଚ। ତାଯ ଚ ପନ ପରିସୁଦ୍ଧକାଯସମାଚାରତାଯ ନେୱତ୍ତାନୁକ୍କଂସେସ୍ସାମ ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେସ୍ସାମା'ତି [ନେୱତ୍ତାନୁକ୍କଂସିସ୍ସାମ ନ ପରଂ ୱମ୍ଭିସ୍ସାମାତି (ସବ୍ବତ୍ଥ)] ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସିଯା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଏୱମସ୍ସ – 'ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନମ୍ହ ସମନ୍ନାଗତା, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ କାଯସମାଚାରୋ; ଅଲମେତ୍ତାୱତା କତମେତ୍ତାୱତା, ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ନୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ, ନତ୍ଥି ନୋ କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯ'ନ୍ତି ତାୱତକେନେୱ ତୁଟ୍ଠିଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ। ଆରୋଚଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିୱେଦଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ – 'ମା ୱୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ସତଂ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ପରିହାଯି, ସତି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯେ'।

୪୧୮। ''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯଂ? 'ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ ୱଚୀସମାଚାରୋ ଭୱିସ୍ସତି ଉତ୍ତାନୋ ୱିୱଟୋ ନ ଚ ଛିଦ୍ଦୱା ସଂୱୁତୋ ଚ। ତାଯ ଚ ପନ ପରିସୁଦ୍ଧୱଚୀସମାଚାରତାଯ ନେୱତ୍ତାନୁକ୍କଂସେସ୍ସାମ ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେସ୍ସାମା'ତି ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସିଯା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଏୱମସ୍ସ – 'ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନମ୍ହ ସମନ୍ନାଗତା, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ କାଯସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ୱଚୀସମାଚାରୋ; ଅଲମେତ୍ତାୱତା କତମେତ୍ତାୱତା, ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ନୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ, ନତ୍ଥି ନୋ କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯ'ନ୍ତି ତାୱତକେନେୱ ତୁଟ୍ଠିଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ। ଆରୋଚଯାମି ୱୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିୱେଦଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ – 'ମା ୱୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ସତଂ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ପରିହାଯି, ସତି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯେ'।

୪୧୯। ''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯଂ? 'ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ ମନୋସମାଚାରୋ ଭୱିସ୍ସତି ଉତ୍ତାନୋ ୱିୱଟୋ ନ ଚ ଛିଦ୍ଦୱା ସଂୱୁତୋ ଚ। ତାଯ ଚ ପନ ପରିସୁଦ୍ଧମନୋସମାଚାରତାଯ ନେୱତ୍ତାନୁକ୍କଂସେସ୍ସାମ ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେସ୍ସାମା'ତି ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସିଯା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଏୱମସ୍ସ – 'ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନମ୍ହ ସମନ୍ନାଗତା, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ କାଯସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ୱଚୀସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ମନୋସମାଚାରୋ; ଅଲମେତ୍ତାୱତା କତମେତ୍ତାୱତା, ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ନୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ, ନତ୍ଥି ନୋ କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯ'ନ୍ତି ତାୱତକେନେୱ ତୁଟ୍ଠିଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ। ଆରୋଚଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିୱେଦଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ – 'ମା ୱୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ସତଂ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ପରିହାଯି, ସତି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯେ'।

୪୨୦। ''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯଂ? 'ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ ଆଜୀୱୋ ଭୱିସ୍ସତି ଉତ୍ତାନୋ ୱିୱଟୋ ନ ଚ ଛିଦ୍ଦୱା ସଂୱୁତୋ ଚ। ତାଯ ଚ ପନ ପରିସୁଦ୍ଧାଜୀୱତାଯ ନେୱତ୍ତାନୁକ୍କଂସେସ୍ସାମ ନ ପରଂ ୱମ୍ଭେସ୍ସାମା'ତି ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସିଯା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଏୱମସ୍ସ – 'ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନମ୍ହ ସମନ୍ନାଗତା, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ କାଯସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ୱଚୀସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ମନୋସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଆଜୀୱୋ; ଅଲମେତ୍ତାୱତା କତମେତ୍ତାୱତା, ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ନୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ , ନତ୍ଥି ନୋ କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯ'ନ୍ତି ତାୱତକେନେୱ ତୁଟ୍ଠିଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ। ଆରୋଚଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିୱେଦଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ – 'ମା ୱୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ସତଂ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ପରିହାଯି, ସତି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯେ'।

୪୨୧। ''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯଂ? 'ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରା ଭୱିସ୍ସାମ; ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେୟ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ପଟିପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ରକ୍ଖିସ୍ସାମ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମ। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା…ପେ… ଜିୱ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା…ପେ… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା…ପେ… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେୟ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ପଟିପଜ୍ଜିସ୍ସାମ, ରକ୍ଖିସ୍ସାମ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମା'ତି ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସିଯା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଏୱମସ୍ସ – 'ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନମ୍ହ ସମନ୍ନାଗତା, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ କାଯସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ୱଚୀସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ମନୋସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଆଜୀୱୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁମ୍ହ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରା; ଅଲମେତ୍ତାୱତା କତମେତ୍ତାୱତା, ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ନୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ, ନତ୍ଥି ନୋ କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯ'ନ୍ତି ତାୱତକେନେୱ ତୁଟ୍ଠିଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ। ଆରୋଚଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିୱେଦଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ – 'ମା ୱୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ସତଂ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ପରିହାଯି, ସତି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯେ'।

୪୨୨। ''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯଂ? 'ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁନୋ ଭୱିସ୍ସାମ, ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ଆହାରଂ ଆହରିସ୍ସାମ, ନେୱ ଦୱାଯ ନ ମଦାଯ ନ ମଣ୍ଡନାଯ ନ ୱିଭୂସନାଯ ଯାୱଦେୱ ଇମସ୍ସ କାଯସ୍ସ ଠିତିଯା ଯାପନାଯ, ୱିହିଂସୂପରତିଯା, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯାନୁଗ୍ଗହାଯ, ଇତି ପୁରାଣଞ୍ଚ ୱେଦନଂ ପଟିହଙ୍ଖାମ ନୱଞ୍ଚ ୱେଦନଂ ନ ଉପ୍ପାଦେସ୍ସାମ, ଯାତ୍ରା ଚ ନୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଅନୱଜ୍ଜତା ଚ, ଫାସୁ ୱିହାରୋ ଚା'ତି ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସିଯା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଏୱମସ୍ସ – 'ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନମ୍ହ ସମନ୍ନାଗତା, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ କାଯସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ୱଚୀସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ମନୋସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଆଜୀୱୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁମ୍ହ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରା, ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁନୋ; ଅଲମେତ୍ତାୱତା କତମେତ୍ତାୱତା, ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ନୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ, ନତ୍ଥି ନୋ କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯ'ନ୍ତି ତାୱତକେନେୱ ତୁଟ୍ଠିଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ। ଆରୋଚଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିୱେଦଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ – 'ମା ୱୋ, ସାମଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ସତଂ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ପରିହାଯି ସତି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯେ'।

୪୨୩। ''କିଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯଂ? 'ଜାଗରିଯଂ ଅନୁଯୁତ୍ତା ଭୱିସ୍ସାମ, ଦିୱସଂ ଚଙ୍କମେନ ନିସଜ୍ଜାଯ ଆୱରଣୀଯେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେସ୍ସାମ। ରତ୍ତିଯା ପଠମଂ ଯାମଂ ଚଙ୍କମେନ ନିସଜ୍ଜାଯ ଆୱରଣୀଯେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେସ୍ସାମ। ରତ୍ତିଯା ମଜ୍ଝିମଂ ଯାମଂ ଦକ୍ଖିଣେନ ପସ୍ସେନ ସୀହସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେସ୍ସାମ ପାଦେ ପାଦଂ ଅଚ୍ଚାଧାଯ, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଉଟ୍ଠାନସଞ୍ଞଂ ମନସି କରିତ୍ୱା। ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମଂ ଯାମଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାଯ ଚଙ୍କମେନ ନିସଜ୍ଜାଯ ଆୱରଣୀଯେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେସ୍ସାମା'ତି, ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସିଯା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଏୱମସ୍ସ – 'ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନମ୍ହ ସମନ୍ନାଗତା, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ କାଯସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ୱଚୀସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ମନୋସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଆଜୀୱୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁମ୍ହ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରା, ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁନୋ, ଜାଗରିଯଂ ଅନୁଯୁତ୍ତା; ଅଲମେତ୍ତାୱତା କତମେତ୍ତାୱତା, ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ନୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ, ନତ୍ଥି ନୋ କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯ'ନ୍ତି, ତାୱତକେନେୱ ତୁଟ୍ଠିଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ। ଆରୋଚଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିୱେଦଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ – 'ମା ୱୋ, ସାମଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ସତଂ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ପରିହାଯି ସତି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯେ'।

୪୨୪। ''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯଂ? 'ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ସମନ୍ନାଗତା ଭୱିସ୍ସାମ, ଅଭିକ୍କନ୍ତେ ପଟିକ୍କନ୍ତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ, ଆଲୋକିତେ ୱିଲୋକିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ, ସମିଞ୍ଜିତେ ପସାରିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ, ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ, ଅସିତେ ପୀତେ ଖାଯିତେ ସାଯିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ, ଗତେ ଠିତେ ନିସିନ୍ନେ ସୁତ୍ତେ ଜାଗରିତେ ଭାସିତେ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ'ତି, ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସିଯା ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଏୱମସ୍ସ – 'ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନମ୍ହ ସମନ୍ନାଗତା, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନୋ କାଯସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ୱଚୀସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ମନୋସମାଚାରୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଆଜୀୱୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁମ୍ହ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରା, ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁନୋ, ଜାଗରିଯଂ ଅନୁଯୁତ୍ତା, ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ସମନ୍ନାଗତା; ଅଲମେତ୍ତାୱତା କତମେତ୍ତାୱତା, ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ନୋ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ, ନତ୍ଥି ନୋ କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯ'ନ୍ତି ତାୱତକେନେୱ ତୁଟ୍ଠିଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥ। ଆରୋଚଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିୱେଦଯାମି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ – 'ମା ୱୋ, ସାମଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ସତଂ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ପରିହାଯି ସତି ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯେ'।

୪୨୫। ''କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉତ୍ତରିଂ କରଣୀଯଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିତ୍ତଂ ସେନାସନଂ ଭଜତି – ଅରଞ୍ଞଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ପବ୍ବତଂ କନ୍ଦରଂ ଗିରିଗୁହଂ ସୁସାନଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଅବ୍ଭୋକାସଂ ପଲାଲପୁଞ୍ଜଂ। ସୋ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ନିସୀଦତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା, ଉଜୁଂ କାଯଂ ପଣିଧାଯ ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା। ସୋ ଅଭିଜ୍ଝଂ ଲୋକେ ପହାଯ ୱିଗତାଭିଜ୍ଝେନ ଚେତସା ୱିହରତି, ଅଭିଜ୍ଝାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ବ୍ୟାପାଦପଦୋସଂ

ପହାଯ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ୱିହରତି, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ , ବ୍ୟାପାଦପଦୋସା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ଥୀନମିଦ୍ଧଂ ପହାଯ ୱିଗତଥୀନମିଦ୍ଧୋ ୱିହରତି, ଆଲୋକସଞ୍ଞୀ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ, ଥୀନମିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପହାଯ ଅନୁଦ୍ଧତୋ ୱିହରତି , ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତୋ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାଯ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ୱିହରତି, ଅକଥଂକଥୀ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି।

୪୨୬। ''ସେଯ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଇଣଂ ଆଦାଯ କମ୍ମନ୍ତେ ପଯୋଜେଯ୍ୟ। ତସ୍ସ ତେ କମ୍ମନ୍ତା ସମିଜ୍ଝେଯ୍ୟୁଂ [ସମ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ (ସ୍ୟା। କଂ। କ।)]। ସୋ ଯାନି ଚ ପୋରାଣାନି ଇଣମୂଲାନି ତାନି ଚ ବ୍ୟନ୍ତୀ [ବ୍ୟନ୍ତିଂ (କ।), ବ୍ୟନ୍ତି (ପୀ।)] କରେଯ୍ୟ, ସିଯା ଚସ୍ସ ଉତ୍ତରିଂ ଅୱସିଟ୍ଠଂ ଦାରଭରଣାଯ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ଅହଂ ଖୋ ପୁବ୍ବେ ଇଣଂ ଆଦାଯ କମ୍ମନ୍ତେ ପଯୋଜେସିଂ, ତସ୍ସ ମେ ତେ କମ୍ମନ୍ତା ସମିଜ୍ଝିଂସୁ। ସୋହଂ ଯାନି ଚ ପୋରାଣାନି ଇଣମୂଲାନି ତାନି ଚ ବ୍ୟନ୍ତୀ ଅକାସିଂ, ଅତ୍ଥି ଚ ମେ ଉତ୍ତରିଂ ଅୱସିଟ୍ଠଂ ଦାରଭରଣାଯା'ତି। ସୋ ତତୋନିଦାନଂ ଲଭେଥ ପାମୋଜ୍ଜଂ, ଅଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ସୋମନସ୍ସଂ।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଆବାଧିକୋ ଅସ୍ସ ଦୁକ୍ଖିତୋ ବାଳ୍ହଗିଲାନୋ, ଭତ୍ତଞ୍ଚସ୍ସ ନଚ୍ଛାଦେଯ୍ୟ, ନ ଚସ୍ସ କାଯେ ବଲମତ୍ତା। ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ତମ୍ହା ଆବାଧା ମୁଚ୍ଚେଯ୍ୟ, ଭତ୍ତଞ୍ଚସ୍ସ ଛାଦେଯ୍ୟ, ସିଯା ଚସ୍ସ କାଯେ ବଲମତ୍ତା। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ଅହଂ ଖୋ ପୁବ୍ବେ ଆବାଧିକୋ ଅହୋସିଂ ଦୁକ୍ଖିତୋ ବାଳ୍ହଗିଲାନୋ, ଭତ୍ତଞ୍ଚ ମେ ନଚ୍ଛାଦେସି, ନ ଚ ମେ ଆସି କାଯେ ବଲମତ୍ତା, ସୋମ୍ହି ଏତରହି ତମ୍ହା ଆବାଧା ମୁତ୍ତୋ, ଭତ୍ତଞ୍ଚ ମେ ଛାଦେତି, ଅତ୍ଥି ଚ ମେ କାଯେ ବଲମତ୍ତା'ତି। ସୋ ତତୋନିଦାନଂ ଲଭେଥ ପାମୋଜ୍ଜଂ, ଅଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ସୋମନସ୍ସଂ।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ବନ୍ଧନାଗାରେ ବଦ୍ଧୋ ଅସ୍ସ। ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ତମ୍ହା ବନ୍ଧନା ମୁଚ୍ଚେଯ୍ୟ ସୋତ୍ଥିନା ଅବ୍ଭଯେନ [ଅବ୍ଯଯେନ (ସୀ। ପୀ।)], ନ ଚସ୍ସ କିଞ୍ଚି ଭୋଗାନଂ ୱଯୋ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ଅହଂ ଖୋ ପୁବ୍ବେ ବନ୍ଧନାଗାରେ ବଦ୍ଧୋ ଅହୋସିଂ, ସୋମ୍ହି ଏତରହି ତମ୍ହା ବନ୍ଧନା ମୁତ୍ତୋ, ସୋତ୍ଥିନା ଅବ୍ଭଯେନ, ନତ୍ଥି ଚ ମେ କିଞ୍ଚି ଭୋଗାନଂ ୱଯୋ'ତି। ସୋ ତତୋନିଦାନଂ ଲଭେଥ ପାମୋଜ୍ଜଂ, ଅଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ସୋମନସ୍ସଂ।

''ସେଯ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଦାସୋ ଅସ୍ସ ଅନତ୍ତାଧୀନୋ ପରାଧୀନୋ ନ ଯେନକାମଂଗମୋ। ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ତମ୍ହା ଦାସବ୍ୟା ମୁଚ୍ଚେଯ୍ୟ ଅତ୍ତାଧୀନୋ ଅପରାଧୀନୋ ଭୁଜିସ୍ସୋ ଯେନକାମଂଗମୋ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ଅହଂ ଖୋ ପୁବ୍ବେ ଦାସୋ ଅହୋସିଂ ଅନତ୍ତାଧୀନୋ ପରାଧୀନୋ ନ ଯେନକାମଂଗମୋ, ସୋମ୍ହି ଏତରହି ତମ୍ହା ଦାସବ୍ୟା ମୁତ୍ତୋ ଅତ୍ତାଧୀନୋ ଅପରାଧୀନୋ ଭୁଜିସ୍ସୋ ଯେନକାମଂଗମୋ'ତି। ସୋ ତତୋନିଦାନଂ ଲଭେଥ ପାମୋଜ୍ଜଂ, ଅଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ସୋମନସ୍ସଂ।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ସଧନୋ ସଭୋଗୋ କନ୍ତାରଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜେଯ୍ୟ [ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧୱଗ୍ଗପାଳିଇଯା କିଞ୍ଚି ୱିସଦିସଂ]। ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ତମ୍ହା କନ୍ତାରା ନିତ୍ଥରେଯ୍ୟ ସୋତ୍ଥିନା ଅବ୍ଭଯେନ, ନ ଚସ୍ସ କିଞ୍ଚି ଭୋଗାନଂ ୱଯୋ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ଅହଂ ଖୋ ପୁବ୍ବେ ସଧନୋ ସଭୋଗୋ କନ୍ତାରଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜିଂ। ସୋମ୍ହି ଏତରହି ତମ୍ହା କନ୍ତାରା ନିତ୍ଥିଣ୍ଣୋ ସୋତ୍ଥିନା ଅବ୍ଭଯେନ, ନତ୍ଥି ଚ ମେ କିଞ୍ଚି ଭୋଗାନଂ ୱଯୋ'ତି। ସୋ ତତୋନିଦାନଂ ଲଭେଥ ପାମୋଜ୍ଜଂ, ଅଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ସୋମନସ୍ସଂ।

''ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯଥା ଇଣଂ ଯଥା ରୋଗଂ ଯଥା ବନ୍ଧନାଗାରଂ ଯଥା ଦାସବ୍ୟଂ ଯଥା କନ୍ତାରଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ, ଇମେ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେ ଅପ୍ପହୀନେ ଅତ୍ତନି ସମନୁପସ୍ସତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଣଣ୍ୟଂ ଯଥା ଆରୋଗ୍ୟଂ ଯଥା ବନ୍ଧନାମୋକ୍ଖଂ ଯଥା ଭୁଜିସ୍ସଂ ଯଥା ଖେମନ୍ତଭୂମିଂ; ଏୱମେୱ ଭିକ୍ଖୁ ଇମେ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେ ପହୀନେ ଅତ୍ତନି ସମନୁପସ୍ସତି।

୪୨୭। ''ସୋ ଇମେ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେ ପହାଯ ଚେତସୋ ଉପକ୍କିଲେସେ ପଞ୍ଞାଯ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି, ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଇମମେୱ କାଯଂ ୱିୱେକଜେନ ପୀତିସୁଖେନ ଅଭିସନ୍ଦେତି ପରିସନ୍ଦେତି ପରିପୂରେତି ପରିପ୍ଫରତି, ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ସବ୍ବାୱତୋ କାଯସ୍ସ ୱିୱେକଜେନ ପୀତିସୁଖେନ ଅପ୍ଫୁଟଂ ହୋତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦକ୍ଖୋ ନ୍ହାପକୋ [ନହାପକୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ୱା ନ୍ହାପକନ୍ତେୱାସୀ ୱା କଂସଥାଲେ ନ୍ହାନୀଯଚୁଣ୍ଣାନି [ନହାନୀଯଚୁଣ୍ଣାନି (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଆକିରିତ୍ୱା ଉଦକେନ ପରିପ୍ଫୋସକଂ ପରିପ୍ଫୋସକଂ ସନ୍ନେଯ୍ୟ। ସାଯଂ ନ୍ହାନୀଯପିଣ୍ଡି ସ୍ନେହାନୁଗତା ସ୍ନେହପରେତା ସନ୍ତରବାହିରା, ଫୁଟା ସ୍ନେହେନ ନ ଚ ପଗ୍ଘରିଣୀ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେୱ କାଯଂ ୱିୱେକଜେନ ପୀତିସୁଖେନ ଅଭିସନ୍ଦେତି ପରିସନ୍ଦେତି ପରିପୂରେତି ପରିପ୍ଫରତି, ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ସବ୍ବାୱତୋ କାଯସ୍ସ ୱିୱେକଜେନ ପୀତିସୁଖେନ ଅପ୍ଫୁଟଂ ହୋତି।

୪୨୮। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ

ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଇମମେୱ କାଯଂ ସମାଧିଜେନ ପୀତିସୁଖେନ ଅଭିସନ୍ଦେତି ପରିସନ୍ଦେତି ପରିପୂରେତି ପରିପ୍ଫରତି, ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ସବ୍ବାୱତୋ କାଯସ୍ସ ସମାଧିଜେନ ପୀତିସୁଖେନ ଅପ୍ଫୁଟଂ ହୋତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଦକରହଦୋ ଉବ୍ଭିଦୋଦକୋ [ଉବ୍ଭିତୋଦକୋ (କ।)]। ତସ୍ସ ନେୱସ୍ସ ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ଉଦକସ୍ସ ଆଯମୁଖଂ, ନ ପଚ୍ଛିମାଯ ଦିସାଯ ଉଦକସ୍ସ ଆଯମୁଖଂ, ନ ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ ଉଦକସ୍ସ ଆଯମୁଖଂ, ନ ଦକ୍ଖିଣାଯ ଦିସାଯ ଉଦକସ୍ସ ଆଯମୁଖଂ, ଦେୱୋ ଚ ନ କାଲେନ କାଲଂ ସମ୍ମାଧାରଂ ଅନୁପ୍ପୱେଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ଅଥ ଖୋ ତମ୍ହାୱ ଉଦକରହଦା ସୀତା ୱାରିଧାରା ଉବ୍ଭିଜ୍ଜିତ୍ୱା ତମେୱ ଉଦକରହଦଂ ସୀତେନ ୱାରିନା ଅଭିସନ୍ଦେଯ୍ୟ ପରିସନ୍ଦେଯ୍ୟ ପରିପୂରେଯ୍ୟ ପରିପ୍ଫରେଯ୍ୟ, ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ସବ୍ବାୱତୋ ଉଦକରହଦସ୍ସ ସୀତେନ ୱାରିନା ଅପ୍ଫୁଟଂ ଅସ୍ସ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେୱ କାଯଂ ସମାଧିଜେନ ପୀତିସୁଖେନ ଅଭିସନ୍ଦେତି ପରିସନ୍ଦେତି ପରିପୂରେତି ପରିପ୍ଫରତି, ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ସବ୍ବାୱତୋ କାଯସ୍ସ ସମାଧିଜେନ ପୀତିସୁଖେନ ଅପ୍ଫୁଟଂ ହୋତି।

୪୨୯। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି, ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ, ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତି, ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – 'ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ'ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଇମମେୱ କାଯଂ ନିପ୍ପୀତିକେନ ସୁଖେନ ଅଭିସନ୍ଦେତି ପରିସନ୍ଦେତି ପରିପୂରେତି ପରିପ୍ଫରତି, ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ସବ୍ବାୱତୋ କାଯସ୍ସ ନିପ୍ପୀତିକେନ ସୁଖେନ ଅପ୍ଫୁଟଂ ହୋତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପ୍ପଲିନିଯଂ ୱା ପଦୁମିନିଯଂ ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକିନିଯଂ ୱା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚାନି ଉପ୍ପଲାନି ୱା ପଦୁମାନି ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକାନି ୱା ଉଦକେ ଜାତାନି ଉଦକେ ସଂୱଡ୍ଢାନି ଉଦକାନୁଗ୍ଗତାନି ଅନ୍ତୋନିମୁଗ୍ଗପୋସୀନି, ତାନି ଯାୱ ଚଗ୍ଗା ଯାୱ ଚ ମୂଲା ସୀତେନ ୱାରିନା ଅଭିସନ୍ନାନି ପରିସନ୍ନାନି ପରିପୂରାନି ପରିପ୍ଫୁଟାନି, ନାସ୍ସ [ନ ନେସଂ (ସୀ।)] କିଞ୍ଚି ସବ୍ବାୱତଂ ଉପ୍ପଲାନଂ ୱା ପଦୁମାନଂ ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକାନଂ ୱା ସୀତେନ ୱାରିନା ଅପ୍ଫୁଟଂ ଅସ୍ସ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେୱ କାଯଂ ନିପ୍ପୀତିକେନ ସୁଖେନ ଅଭିସନ୍ଦେତି ପରିସନ୍ଦେତି ପରିପୂରେତି ପରିପ୍ଫରତି, ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ସବ୍ବାୱତୋ କାଯସ୍ସ ନିପ୍ପୀତିକେନ ସୁଖେନ ଅପ୍ଫୁଟଂ ହୋତି।

୪୩୦। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା, ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଇମମେୱ କାଯଂ ପରିସୁଦ୍ଧେନ ଚେତସା ପରିଯୋଦାତେନ ଫରିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି , ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ସବ୍ବାୱତୋ କାଯସ୍ସ ପରିସୁଦ୍ଧେନ ଚେତସା ପରିଯୋଦାତେନ ଅପ୍ଫୁଟଂ ହୋତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଓଦାତେନ ୱତ୍ଥେନ ସସୀସଂ ପାରୁପେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ଅସ୍ସ, ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ସବ୍ବାୱତୋ କାଯସ୍ସ ଓଦାତେନ ୱତ୍ଥେନ ଅପ୍ଫୁଟଂ ଅସ୍ସ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେୱ କାଯଂ ପରିସୁଦ୍ଧେନ ଚେତସା ପରିଯୋଦାତେନ ଫରିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ସବ୍ବାୱତୋ କାଯସ୍ସ ପରିସୁଦ୍ଧେନ ଚେତସା ପରିଯୋଦାତେନ ଅପ୍ଫୁଟଂ ହୋତି।

୪୩୧। ''ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେତି। ସୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ, ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ… ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ସକମ୍ହା ଗାମା ଅଞ୍ଞଂ ଗାମଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ତମ୍ହାପି ଗାମା ଅଞ୍ଞଂ ଗାମଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ସୋ ତମ୍ହା ଗାମା ସକଂଯେୱ ଗାମଂ ପଚ୍ଚାଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ଅହଂ ଖୋ ସକମ୍ହା ଗାମା ଅମୁଂ ଗାମଂ ଅଗଚ୍ଛିଂ [ଅଗଚ୍ଛିଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)], ତତ୍ରପି ଏୱଂ ଅଟ୍ଠାସିଂ ଏୱଂ ନିସୀଦିଂ ଏୱଂ ଅଭାସିଂ ଏୱଂ ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସିଂ; ତମ୍ହାପି ଗାମା ଅମୁଂ ଗାମଂ ଅଗଚ୍ଛିଂ, ତତ୍ରପି ଏୱଂ ଅଟ୍ଠାସିଂ ଏୱଂ ନିସୀଦିଂ ଏୱଂ ଅଭାସିଂ ଏୱଂ ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସିଂ; ସୋମ୍ହି ତମ୍ହା ଗାମା ସକଂଯେୱ ଗାମଂ ପଚ୍ଚାଗତୋ'ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି।

୪୩୨। ''ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେତି। ସୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ, ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ, ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି…ପେ… ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦ୍ୱେ ଅଗାରା ସଦ୍ୱାରା [ସନ୍ନଦ୍ୱାରା (କ।)]। ତତ୍ର ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ମଜ୍ଝେ ଠିତୋ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ମନୁସ୍ସେ ଗେହଂ ପୱିସନ୍ତେପି ନିକ୍ଖମନ୍ତେପି, ଅନୁଚଙ୍କମନ୍ତେପି ଅନୁୱିଚରନ୍ତେପି । ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ, ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି…ପେ…।

୪୩୩। ''ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ

ଆସୱାନଂ ଖଯଞ୍ଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେତି। ସୋ 'ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ'ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ'ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ'ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା'ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। 'ଇମେ ଆସୱା'ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, 'ଅଯଂ ଆସୱସମୁଦଯୋ'ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, 'ଅଯଂ ଆସୱନିରୋଧୋ'ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, 'ଅଯଂ ଆସୱନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା'ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ଜାନତୋ ଏୱଂ ପସ୍ସତୋ କାମାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି, ଭୱାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି, ଅୱିଜ୍ଜାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚତି। ୱିମୁତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିମୁତ୍ତମିତି ଞାଣଂ ହୋତି – 'ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା'ତି ପଜାନାତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଦ୍ବତସଙ୍ଖେପେ ଉଦକରହଦୋ ଅଚ୍ଛୋ ୱିପ୍ପସନ୍ନୋ ଅନାୱିଲୋ। ତତ୍ଥ ଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ତୀରେ ଠିତୋ ପସ୍ସେଯ୍ୟ ସିପ୍ପିସମ୍ବୁକମ୍ପି [ସିପ୍ପିକସମ୍ବୁକମ୍ପି (ସ୍ୟା। କଂ। କ।)] ସକ୍ଖରକଥଲମ୍ପି ମଚ୍ଛଗୁମ୍ବମ୍ପି, ଚରନ୍ତମ୍ପି ତିଟ୍ଠନ୍ତମ୍ପି। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – 'ଅଯଂ ଖୋ ଉଦକରହଦୋ ଅଚ୍ଛୋ ୱିପ୍ପସନ୍ନୋ ଅନାୱିଲୋ। ତତ୍ରିମେ ସିପ୍ପିସମ୍ବୁକାପି ସକ୍ଖରକଥଲାପି ମଚ୍ଛଗୁମ୍ବାପି ଚରନ୍ତିପି ତିଟ୍ଠନ୍ତିପୀତି । ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ'ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି…ପେ… ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯାତି ପଜାନାତି।

୪୩୪। ''ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ସମଣୋ' ଇତିପି 'ବ୍ରାହ୍ମଣୋ'ଇତିପି 'ନ୍ହାତକୋ'ଇତିପି 'ୱେଦଗୂ'ଇତିପି 'ସୋତ୍ତିଯୋ'ଇତିପି 'ଅରିଯୋ'ଇତିପି 'ଅରହଂ'ଇତିପି। କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସମଣୋ ହୋତି? ସମିତାସ୍ସ ହୋନ୍ତି ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ସଂକିଲେସିକା, ପୋନୋବ୍ଭୱିକା, ସଦରା, ଦୁକ୍ଖୱିପାକା , ଆଯତିଂ, ଜାତିଜରାମରଣିଯା। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସମଣୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୋତି? ବାହିତାସ୍ସ ହୋନ୍ତି ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା , ସଂକିଲେସିକା, ପୋନୋବ୍ଭୱିକା, ସଦରା, ଦୁକ୍ଖୱିପାକା, ଆଯତିଂ, ଜାତିଜରାମରଣିଯା। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ୍ହାତକୋ [ନହାତକୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ହୋତି? ନ୍ହାତାସ୍ସ ହୋନ୍ତି ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ସଂକିଲେସିକା, ପୋନୋବ୍ଭୱିକା, ସଦରା, ଦୁକ୍ଖୱିପାକା, ଆଯତିଂ, ଜାତିଜରାମରଣିଯା। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ୍ହାତକୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱେଦଗୂ ହୋତି? ୱିଦିତାସ୍ସ ହୋନ୍ତି ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ସଂକିଲେସିକା, ପୋନୋବ୍ଭୱିକା, ସଦରା, ଦୁକ୍ଖୱିପାକା, ଆଯତିଂ, ଜାତିଜରାମରଣିଯା। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱେଦଗୂ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୋତ୍ତିଯୋ ହୋତି? ନିସ୍ସୁତାସ୍ସ ହୋନ୍ତି ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ସଂକିଲେସିକା, ପୋନୋବ୍ଭୱିକା, ସଦରା, ଦୁକ୍ଖୱିପାକା, ଆଯତିଂ, ଜାତିଜରାମରଣିଯା। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୋତ୍ତିଯୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରିଯୋ ହୋତି ? ଆରକାସ୍ସ ହୋନ୍ତି ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ସଂକିଲେସିକା, ପୋନୋବ୍ଭୱିକା, ସଦରା, ଦୁକ୍ଖୱିପାକା, ଆଯତିଂ, ଜାତିଜରାମରଣିଯା। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରିଯୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ହୋତି? ଆରକାସ୍ସ ହୋନ୍ତି ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ସଂକିଲେସିକା, ପୋନୋବ୍ଭୱିକା, ସଦରା, ଦୁକ୍ଖୱିପାକା, ଆଯତିଂ, ଜାତିଜରାମରଣିଯା। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ହୋତୀ''ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମହାଅସ୍ସପୁରସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ନୱମଂ।

୧୦। ଚୂଳଅସ୍ସପୁରସୁତ୍ତଂ

୪୩୫। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଅଙ୍ଗେସୁ ୱିହରତି ଅସ୍ସପୁରଂ ନାମ ଅଙ୍ଗାନଂ ନିଗମୋ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଭିକ୍ଖୱୋ''ତି। ''ଭଦନ୍ତେ''ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ''ସମଣା ସମଣାତି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜନୋ ସଞ୍ଜାନାତି। ତୁମ୍ହେ ଚ ପନ 'କେ ତୁମ୍ହେ'ତି ପୁଟ୍ଠା ସମାନା 'ସମଣାମ୍ହା'ତି ପଟିଜାନାଥ। ତେସଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂସମଞ୍ଞାନଂ ସତଂ ଏୱଂପଟିଞ୍ଞାନଂ ସତଂ – 'ଯା ସମଣସାମୀଚିପ୍ପଟିପଦା ତଂ ପଟିପଜ୍ଜିସ୍ସାମ; ଏୱଂ ନୋ ଅଯଂ ଅମ୍ହାକଂ ସମଞ୍ଞା ଚ ସଚ୍ଚା ଭୱିସ୍ସତି ପଟିଞ୍ଞା ଚ ଭୂତା; ଯେସଞ୍ଚ ମଯଂ

ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜାମ, ତେସଂ ତେ କାରା ଅମ୍ହେସୁ ମହପ୍ଫଲା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ମହାନିସଂସା, ଅମ୍ହାକଞ୍ଚେୱାଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଅୱଞ୍ଝା ଭୱିସ୍ସତି ସଫଲା ସୌଦ୍ରଯା'ତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

୪୩୬। ''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ସମଣସାମୀଚିପ୍ପଟିପଦଂ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି? ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁସ୍ସ ଅଭିଜ୍ଝା ଅପ୍ପହୀନା ହୋତି, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି, କୋଧନସ୍ସ କୋଧୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି, ଉପନାହିସ୍ସ ଉପନାହୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି, ମକ୍ଖିସ୍ସ ମକ୍ଖୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି, ପଳାସିସ୍ସ ପଳାସୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି, ଇସ୍ସୁକିସ୍ସ ଇସ୍ସା ଅପ୍ପହୀନା ହୋତି, ମଚ୍ଛରିସ୍ସ ମଚ୍ଛରିଯଂ ଅପ୍ପହୀନଂ ହୋତି , ସଠସ୍ସ ସାଠେଯ୍ୟଂ ଅପ୍ପହୀନଂ ହୋତି, ମାଯାୱିସ୍ସ ମାଯା ଅପ୍ପହୀନା ହୋତି, ପାପିଚ୍ଛସ୍ସ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ଅପ୍ପହୀନା ହୋତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ଅପ୍ପହୀନା ହୋତି – ଇମେସଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣମଲାନଂ ସମଣଦୋସାନଂ ସମଣକସଟାନଂ ଆପାଯିକାନଂ ଠାନାନଂ ଦୁଗ୍ଗତିୱେଦନିଯାନଂ ଅପ୍ପହାନା 'ନ ସମଣସାମୀଚିପ୍ପଟିପଦଂ ପଟିପନ୍ନୋ'ତି ୱଦାମି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମତଜଂ ନାମ ଆୱୁଧଜାତଂ ଉଭତୋଧାରଂ ପୀତନିସିତଂ। ତଦସ୍ସ ସଙ୍ଘାଟିଯା ସମ୍ପାରୁତଂ ସମ୍ପଲିୱେଠିତଂ। ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ୱଦାମି।

୪୩୭। ''ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଘାଟିକସ୍ସ ସଙ୍ଘାଟିଧାରଣମତ୍ତେନ ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି। ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଚେଲକସ୍ସ ଅଚେଲକମତ୍ତେନ ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି। ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରଜୋଜଲ୍ଲିକସ୍ସ ରଜୋଜଲ୍ଲିକମତ୍ତେନ ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି। ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଉଦକୋରୋହକସ୍ସ ଉଦକୋରୋହଣମତ୍ତେନ [ଉଦକୋରୋହକମତ୍ତେନ (ସୀ। ପୀ।)] ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି। ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୁକ୍ଖମୂଲିକସ୍ସ ରୁକ୍ଖମୂଲିକମତ୍ତେନ ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି। ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅବ୍ଭୋକାସିକସ୍ସ ଅବ୍ଭୋକାସିକମତ୍ତେନ ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି। ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉବ୍ଭଟ୍ଠକସ୍ସ ଉବ୍ଭଟ୍ଠକମତ୍ତେନ ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି। ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିଯାଯଭତ୍ତିକସ୍ସ ପରିଯାଯଭତ୍ତିକମତ୍ତେନ ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି। ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମନ୍ତଜ୍ଝାଯକସ୍ସ ମନ୍ତଜ୍ଝାଯକମତ୍ତେନ ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି। ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜଟିଲକସ୍ସ ଜଟାଧାରଣମତ୍ତେନ ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି।

''ସଙ୍ଘାଟିକସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଘାଟିଧାରଣମତ୍ତେନ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁସ୍ସ ଅଭିଜ୍ଝା ପହୀଯେଥ, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦୋ ପହୀଯେଥ, କୋଧନସ୍ସ କୋଧୋ ପହୀଯେଥ, ଉପନାହିସ୍ସ ଉପନାହୋ ପହୀଯେଥ, ମକ୍ଖିସ୍ସ ମକ୍ଖୋ ପହୀଯେଥ, ପଳାସିସ୍ସ ପଳାସୋ ପହୀଯେଥ, ଇସ୍ସୁକିସ୍ସ ଇସ୍ସା ପହୀଯେଥ, ମଚ୍ଛରିସ୍ସ ମଚ୍ଛରିଯଂ ପହୀଯେଥ, ସଠସ୍ସ ସାଠେଯ୍ୟଂ ପହୀଯେଥ, ମାଯାୱିସ୍ସ ମାଯା ପହୀଯେଥ, ପାପିଚ୍ଛସ୍ସ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ପହୀଯେଥ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ପହୀଯେଥ, ତମେନଂ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ଜାତମେୱ ନଂ ସଙ୍ଘାଟିକଂ କରେଯ୍ୟୁଂ, ସଙ୍ଘାଟିକତ୍ତମେୱ [ସଂଘାଟୀକତ୍ତେ ଚେୱ (କ।)] ସମାଦପେଯ୍ୟୁଂ – 'ଏହି ତ୍ୱଂ, ଭଦ୍ରମୁଖ, ସଙ୍ଘାଟିକୋ ହୋହି, ସଙ୍ଘାଟିକସ୍ସ ତେ ସତୋ ସଙ୍ଘାଟିଧାରଣମତ୍ତେନ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁସ୍ସ ଅଭିଜ୍ଝା ପହୀଯିସ୍ସତି, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦୋ ପହୀଯିସ୍ସତି, କୋଧନସ୍ସ କୋଧୋ ପହୀଯିସ୍ସତି, ଉପନାହିସ୍ସ ଉପନାହୋ ପହୀଯିସ୍ସତି, ମକ୍ଖିସ୍ସ ମକ୍ଖୋ ପହୀଯିସ୍ସତି, ପଳାସିସ୍ସ ପଳାସୋ ପହୀଯିସ୍ସତି, ଇସ୍ସୁକିସ୍ସ ଇସ୍ସା ପହୀଯିସ୍ସତି, ମଚ୍ଛରିସ୍ସ ମଚ୍ଛରିଯଂ ପହୀଯିସ୍ସତି, ସଠସ୍ସ ସାଠେଯ୍ୟଂ ପହୀଯିସ୍ସତି, ମାଯାୱିସ୍ସ ମାଯା ପହୀଯିସ୍ସତି, ପାପିଚ୍ଛସ୍ସ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ପହୀଯିସ୍ସତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ପହୀଯିସ୍ସତୀ'ତି। ଯସ୍ମା ଚ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଘାଟିକମ୍ପି ଇଧେକଚ୍ଚଂ ପସ୍ସାମି ଅଭିଜ୍ଝାଲୁଂ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତଂ କୋଧନଂ ଉପନାହିଂ ମକ୍ଖିଂ ପଳାସିଂ ଇସ୍ସୁକିଂ ମଚ୍ଛରିଂ ସଠଂ ମାଯାୱିଂ ପାପିଚ୍ଛଂ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକଂ, ତସ୍ମା ନ ସଙ୍ଘାଟିକସ୍ସ ସଙ୍ଘାଟିଧାରଣମତ୍ତେନ ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି।

''ଅଚେଲକସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ରଜୋଜଲ୍ଲିକସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଉଦକୋରୋହକସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ରୁକ୍ଖମୂଲିକସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଅବ୍ଭୋକାସିକସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଉବ୍ଭଟ୍ଠକସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ପରିଯାଯଭତ୍ତିକସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ମନ୍ତଜ୍ଝାଯକସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଜଟିଲକସ୍ସ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜଟାଧାରଣମତ୍ତେନ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁସ୍ସ ଅଭିଜ୍ଝା ପହୀଯେଥ, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦୋ ପହୀଯେଥ , କୋଧନସ୍ସ କୋଧୋ ପହୀଯେଥ, ଉପନାହିସ୍ସ ଉପନାହୋ ପହୀଯେଥ, ମକ୍ଖିସ୍ସ ମକ୍ଖୋ ପହୀଯେଥ, ପଳାସିସ୍ସ ପଳାସୋ ପହୀଯେଥ, ଇସ୍ସୁକିସ୍ସ ଇସ୍ସା ପହୀଯେଥ, ମଚ୍ଛରିସ୍ସ ମଚ୍ଛରିଯଂ ପହୀଯେଥ, ସଠସ୍ସ ସାଠେଯ୍ୟଂ ପହୀଯେଥ, ମାଯାୱିସ୍ସ ମାଯା ପହୀଯେଥ, ପାପିଚ୍ଛସ୍ସ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ପହୀଯେଥ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ପହୀଯେଥ, ତମେନଂ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ଜାତମେୱ ନଂ ଜଟିଲକଂ କରେଯ୍ୟୁଂ, ଜଟିଲକତ୍ତମେୱ [ଜଟିଲକତ୍ତେ ଚେୱ (କ।)] ସମାଦପେଯ୍ୟୁଂ – 'ଏହି ତ୍ୱଂ, ଭଦ୍ରମୁଖ, ଜଟିଲକୋ ହୋହି, ଜଟିଲକସ୍ସ ତେ ସତୋ ଜଟାଧାରଣମତ୍ତେନ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁସ୍ସ ଅଭିଜ୍ଝା ପହୀଯିସ୍ସତି ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦୋ ପହୀଯିସ୍ସତି, କୋଧନସ୍ସ କୋଧୋ ପହୀଯିସ୍ସତି…ପେ… ପାପିଚ୍ଛସ୍ସ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ପହୀଯିସ୍ସତି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ପହୀଯିସ୍ସତୀ'ତି। ଯସ୍ମା ଚ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜଟିଲକମ୍ପି ଇଧେକଚ୍ଚଂ ପସ୍ସାମି ଅଭିଜ୍ଝାଲୁଂ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତଂ କୋଧନଂ ଉପନାହିଂ ମକ୍ଖିଂ ପଲାସିଂ ଇସ୍ସୁକିଂ ମଚ୍ଛରିଂ ସଠଂ ମାଯାୱିଂ ପାପିଚ୍ଛଂ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଂ, ତସ୍ମା ନ ଜଟିଲକସ୍ସ ଜଟାଧାରଣମତ୍ତେନ ସାମଞ୍ଞଂ ୱଦାମି।

୪୩୮। ‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସମଣସାମୀଚିପ୍ପଟିପଦଂ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି? ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁସ୍ସ ଅଭିଜ୍ଝା ପହୀନା ହୋତି, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦୋ ପହୀନୋ ହୋତି, କୋଧନସ୍ସ କୋଧୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ଉପନାହିସ୍ସ ଉପନାହୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ମକ୍ଖିସ୍ସ ମକ୍ଖୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ପଳାସିସ୍ସ ପଳାସୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ଇସ୍ସୁକିସ୍ସ ଇସ୍ସା ପହୀନା ହୋତି, ମଚ୍ଛରିସ୍ସ ମଚ୍ଛରିଯଂ ପହୀନଂ ହୋତି, ସଠସ୍ସ ସାଠେଯ୍ୟଂ ପହୀନଂ ହୋତି, ମାଯାୱିସ୍ସ ମାଯା ପହୀନା ହୋତି, ପାପିଚ୍ଛସ୍ସ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ପହୀନା ହୋତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ପହୀନା ହୋତି – ଇମେସଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣମଲାନଂ ସମଣଦୋସାନଂ ସମଣକସଟାନଂ ଆପାଯିକାନଂ ଠାନାନଂ ଦୁଗ୍ଗତିୱେଦନିଯାନଂ ପହାନା ‘ସମଣସାମୀଚିପ୍ପଟିପଦଂ ପଟିପନ୍ନୋ’ତି ୱଦାମି। ସୋ ସବ୍ବେହି ଇମେହି ପାପକେହି ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ୱିସୁଦ୍ଧମତ୍ତାନଂ ସମନୁପସ୍ସତି ( ) [(ୱିମୁତ୍ତମତ୍ତାନଂ ସମନୁପସ୍ସତି) (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)]। ତସ୍ସ ସବ୍ବେହି ଇମେହି ପାପକେହି ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ୱିସୁଦ୍ଧମତ୍ତାନଂ ସମନୁପସ୍ସତୋ ( ) [(ୱିମୁତ୍ତମତ୍ତାନଂ ସମନୁପସ୍ସତୋ) (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ପାମୋଜ୍ଜଂ ଜାଯତି, ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଜାଯତି, ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି, ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯୋ ସୁଖଂ ୱେଦେତି, ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି।

‘‘ସୋ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ, ତଥା ତତିଯଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି। କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ, ତଥା ତତିଯଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୋକ୍ଖରଣୀ ଅଚ୍ଛୋଦକା ସାତୋଦକା ସୀତୋଦକା ସେତକା ସୁପତିତ୍ଥା ରମଣୀଯା। ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଚେପି ଦିସାଯ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ଘମ୍ମାଭିତତ୍ତୋ ଘମ୍ମପରେତୋ କିଲନ୍ତୋ ତସିତୋ ପିପାସିତୋ। ସୋ ତଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଆଗମ୍ମ ୱିନେଯ୍ୟ ଉଦକପିପାସଂ ୱିନେଯ୍ୟ ଘମ୍ମପରିଳାହଂ…ପେ… ପଚ୍ଛିମାଯ ଚେପି ଦିସାଯ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ…ପେ… ଉତ୍ତରାଯ ଚେପି ଦିସାଯ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ…ପେ… ଦକ୍ଖିଣାଯ ଚେପି ଦିସାଯ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ଯତୋ କୁତୋ ଚେପି ନଂ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ଘମ୍ମାଭିତତ୍ତୋ ଘମ୍ମପରେତୋ, କିଲନ୍ତୋ ତସିତୋ ପିପାସିତୋ। ସୋ ତଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଆଗମ୍ମ ୱିନେଯ୍ୟ ଉଦକପିପାସଂ, ୱିନେଯ୍ୟ ଘମ୍ମପରିଳାହଂ। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଖତ୍ତିଯକୁଲା ଚେପି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି, ସୋ ଚ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତଂ ଧମ୍ମୱିନଯଂ ଆଗମ୍ମ, ଏୱଂ ମେତ୍ତଂ କରୁଣଂ ମୁଦିତଂ ଉପେକ୍ଖଂ ଭାୱେତ୍ୱା ଲଭତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ [ତମହଂ (କ।)] ୱୂପସମଂ [ତମହଂ (କ।)]। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୂପସମା ‘ସମଣସାମୀଚିପ୍ପଟିପଦଂ ପଟିପନ୍ନୋ’ତି ୱଦାମି। ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲା ଚେପି…ପେ… ୱେସ୍ସକୁଲା ଚେପି…ପେ… ସୁଦ୍ଦକୁଲା ଚେପି…ପେ… ଯସ୍ମା କସ୍ମା ଚେପି କୁଲା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି , ସୋ ଚ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତଂ ଧମ୍ମୱିନଯଂ ଆଗମ୍ମ, ଏୱଂ ମେତ୍ତଂ କରୁଣଂ ମୁଦିତଂ ଉପେକ୍ଖଂ ଭାୱେତ୍ୱା ଲଭତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୂପସମଂ। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୂପସମା ‘ସମଣସାମୀଚିପ୍ପଟିପଦଂ ପଟିପନ୍ନୋ’ତି ୱଦାମି।

‘‘ଖତ୍ତିଯକୁଲା ଚେପି ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି। ସୋ ଚ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଆସୱାନଂ ଖଯା ସମଣୋ ହୋତି। ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲା ଚେପି…ପେ… ୱେସ୍ସକୁଲା ଚେପି… ସୁଦ୍ଦକୁଲା ଚେପି… ଯସ୍ମା କସ୍ମା ଚେପି କୁଲା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ହୋତି, ସୋ ଚ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଆସୱାନଂ ଖଯା ସମଣୋ ହୋତୀ’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ଚୂଳଅସ୍ସପୁରସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦସମଂ।

ମହାଯମକୱଗ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଗିଞ୍ଜକସାଲୱନଂ ପରିହରିତୁଂ, ପଞ୍ଞୱତୋ ପୁନ ସଚ୍ଚକନିସେଧୋ;

ମୁଖୱଣ୍ଣପସୀଦନତାପିନ୍ଦୋ, କେୱଟ୍ଟଅସ୍ସପୁରଜଟିଲେନ।

୫। ଚୂଳଯମକଵଗ୍ଗୋ

୧। ସାଲେୟ୍ୟକସୁତ୍ତଂ

୪୩୯। ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା କୋସଲେସୁ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ସାଲା ନାମ କୋସଲାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମୋ ତଦଵସରି। ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ସାଲେୟ୍ୟକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା – ‘‘ସମଣୋ ଖଲୁ, ଭୋ, ଗୋତମୋ ସକ୍ୟପୁତ୍ତୋ ସକ୍ୟକୁଲା ପବ୍ବଜିତୋ କୋସଲେସୁ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ସାଲଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ। ତଂ ଖୋ ପନ ଭଵନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ଏଵଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଵିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକଵିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗଵା। ସୋ ଇମଂ ଲୋକଂ ସଦେଵକଂ ସମାରକଂ ସବ୍ରହ୍ମକଂ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଂ ପଜଂ ସଦେଵମନୁସ୍ସଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ଵା ପଵେଦେତି। ସୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ; କେଵଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପକାସେତି’। ସାଧୁ ଖୋ ପନ ତଥାରୂପାନଂ ଅରହତଂ ଦସ୍ସନଂ ହୋତୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସାଲେୟ୍ୟକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଭଗଵତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ, ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ଵୀତିସାରେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଯେନ ଭଗଵା ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଭଗଵତୋ ସନ୍ତିକେ ନାମଗୋତ୍ତଂ ସାଵେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତୁଣ୍ହୀଭୂତା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ସାଲେୟ୍ୟକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚୁଂ – ‘‘କୋ ନୁ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ହେତୁ, କୋ ପଚ୍ଚଯୋ, ଯେନ ମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଵିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି ? କୋ ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ହେତୁ, କୋ ପଚ୍ଚଯୋ, ଯେନ ମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି?

‘‘ଅଧମ୍ମଚରିଯାଵିସମଚରିଯାହେତୁ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ଏଵମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଵିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ଧମ୍ମଚରିଯାସମଚରିଯାହେତୁ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ଏଵମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି ।

‘‘ନ ଖୋ ମଯଂ ଇମସ୍ସ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ, ଵିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅଵିଭତ୍ତସ୍ସ, ଵିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନାମ। ସାଧୁ ନୋ ଭଵଂ ଗୋତମୋ ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁ, ଯଥା ମଯଂ ଇମସ୍ସ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ, ଵିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅଵିଭତ୍ତସ୍ସ, ଵିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନେୟ୍ୟାମା’’ତି। ‘‘ତେନ ହି, ଗହପତଯୋ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏଵଂ, ଭୋ’’ତି ଖୋ ସାଲେୟ୍ୟକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ –

୪୪୦। ‘‘ତିଵିଧଂ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, କାଯେନ ଅଧମ୍ମଚରିଯାଵିସମଚରିଯା ହୋତି, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ଵାଚାଯ ଅଧମ୍ମଚରିଯାଵିସମଚରିଯା ହୋତି, ତିଵିଧଂ ମନସା ଅଧମ୍ମଚରିଯାଵିସମଚରିଯା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଗହପତଯୋ, ତିଵିଧଂ କାଯେନ ଅଧମ୍ମଚରିଯାଵିସମଚରିଯା ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତଯୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି, ଲୁଦ୍ଦୋ [ଲୁଦ୍ଦୋ ଦାରୁଣୋ (କ।) ଟୀକା ଓଲୋକେତବ୍ବା] ଲୋହିତପାଣି ହତପ୍ପହତେ ନିଵିଟ୍ଠୋ ଅଦଯାପନ୍ନୋ ପାଣଭୂତେସୁ [ସବ୍ବପାଣଭୂତେସୁ (ସ୍ୟା। କଂ। କ।)]।

‘‘ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ଖୋ ପନ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରଵିତ୍ତୂପକରଣଂ, ଗାମଗତଂ ଵା ଅରଞ୍ଞଗତଂ ଵା, ତଂ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେୟ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତା ହୋତି।

‘‘କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ଖୋ ପନ ହୋତି। ଯା ତା ମାତୁରକ୍ଖିତା ପିତୁରକ୍ଖିତା ମାତାପିତୁରକ୍ଖିତା ଭାତୁରକ୍ଖିତା ଭଗିନିରକ୍ଖିତା ଞାତିରକ୍ଖିତା ଗୋତ୍ତରକ୍ଖିତା ଧମ୍ମରକ୍ଖିତା ସସ୍ସାମିକା ସପରିଦଣ୍ଡା ଅନ୍ତମସୋ ମାଲାଗୁଳପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି, ତଥାରୂପାସୁ ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜିତା ହୋତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ତିଵିଧଂ କାଯେନ ଅଧମ୍ମଚରିଯାଵିସମଚରିଯା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଗହପତଯୋ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ଵାଚାଯ ଅଧମ୍ମଚରିଯାଵିସମଚରିଯା ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତଯୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ମୁସାଵାଦୀ ହୋତି। ସଭାଗତୋ ଵା

ପରିସାଗତୋ ୱା, ଞାତିମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ପୂଗମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ରାଜକୁଲମଜ୍ଝଗତୋ ୱା, ଅଭିନୀତୋ ସକ୍ଖିପୁଟ୍ଠୋ – 'ଏହମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଯଂ ଜାନାସି ତଂ ୱଦେହୀ'ତି , ସୋ ଅଜାନଂ ୱା ଆହ – 'ଜାନାମୀ'ତି, ଜାନଂ ୱା ଆହ – 'ନ ଜାନାମୀ'ତି, ଅପସ୍ସଂ ୱା ଆହ – 'ପସ୍ସାମୀ'ତି, ପସ୍ସଂ ୱା ଆହ – 'ନ ପସ୍ସାମୀ'ତି [ସୋ ଆହ ଅଜାନଂ ୱା ଅହଂ ଜାନାମୀତି ଜାନଂ ୱା ଅହଂ ନ ଜାନାମୀତି ଅପସ୍ସଂ ୱା ଅହଂ ପସ୍ସାମୀତି ପସ୍ସଂ ୱା ଅହଂ ନ ପସ୍ସାମୀତି (କ।)]। ଇତି ଅତ୍ତହେତୁ ୱା ପରହେତୁ ୱା ଆମିସକିଞ୍ଚିକ୍ଖହେତୁ ୱା ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତା ହୋତି।

''ପିସୁଣୱାଚୋ ଖୋ ପନ ହୋତି। ଇତୋ ସୁତ୍ୱା ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା ଇମେସଂ ଭେଦାୟ, ଅମୁତ୍ର ୱା ସୁତ୍ୱା ଇମେସଂ ଅକ୍ଖାତା ଅମୂସଂ ଭେଦାୟ। ଇତି ସମଗ୍ଗାନଂ ୱା ଭେତ୍ତା [ଭେଦକା (କ।), ଭେଦେତା (ସ୍ୟା। କଂ।), ତଦଟ୍ଠକଥାୟଂ ପନ ଭେତ୍ତାତି ଦିସ୍ସତି], ଭିନ୍ନାନଂ ୱା ଅନୁପ୍ପଦାତା, ୱଗ୍ଗାରାମୋ ୱଗ୍ଗରତୋ ୱଗ୍ଗନନ୍ଦୀ ୱଗ୍ଗକରଣିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ଫରୁସୱାଚୋ ଖୋ ପନ ହୋତି। ଯା ସା ୱାଚା ଅଣ୍ଡକା [କଣ୍ଡକା (କ।)] କକ୍କସା ପରକଟୁକା ପରାଭିସଜ୍ଜନୀ କୋଧସାମନ୍ତା ଅସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକା , ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ଖୋ ପନ ହୋତି। ଅକାଲୱାଦୀ ଅଭୂତୱାଦୀ ଅନତ୍ଥୱାଦୀ ଅଧମ୍ମୱାଦୀ ଅୱିନୟୱାଦୀ। ଅନିଧାନୱତିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି ଅକାଲେନ ଅନପଦେସଂ ଅପରିୟନ୍ତୱତିଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଗହପତୟୋ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାୟ ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଗହପତୟୋ, ତିୱିଧଂ ମନସା ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତୟୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାତା ହୋତି – 'ଅହୋ ୱତ ଯଂ ପରସ୍ସ ତଂ ମମସ୍ସା'''ତି!

''ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ ହୋତି ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପୋ – 'ଇମେ ସତ୍ତା ହଞ୍ଞନ୍ତୁ ୱା ୱଜ୍ଝନ୍ତୁ ୱା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜନ୍ତୁ ୱା ୱିନସ୍ସନ୍ତୁ ୱା ମା ୱା ଅହେସୁ'''ନ୍ତି [ମା ୱା ଅହେସୁଂ ଇତି ୱାତି (ସୀ। ପୀ। କ।)]।

''ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ଖୋ ପନ ହୋତି ୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – 'ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ ନତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ ନତ୍ଥି ହୁତଂ, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ, ନତ୍ଥି ଅୟଂ ଲୋକୋ ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ମାତା ନତ୍ଥି ପିତା, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା , ନତ୍ଥି ଲୋକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସମ୍ମଗ୍ଗତା ସମ୍ମାପଟିପନ୍ନା ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ'ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଗହପତୟୋ, ତିୱିଧଂ ମନସା ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା ହୋତି।

''ଏୱଂ ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟାହେତୁ ଖୋ, ଗହପତୟୋ, ଏୱମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

୪୪୧। ''ତିୱିଧଂ ଖୋ, ଗହପତୟୋ, କାୟେନ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାୟ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି, ତିୱିଧଂ ମନସା ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଗହପତୟୋ, ତିୱିଧଂ କାୟେନ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତୟୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାୟ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦୟାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରତି।

''ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାୟ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ, ଗାମଗତଂ ୱା ଅରଞ୍ଞଗତଂ ୱା, ତଂ ନାଦିନ୍ନଂ ଥେୟ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତା ହୋତି।

''କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରଂ ପହାୟ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଯା ତା ମାତୁରକ୍ଖିତା ପିତୁରକ୍ଖିତା ମାତାପିତୁରକ୍ଖିତା ଭାତୁରକ୍ଖିତା ଭଗିନିରକ୍ଖିତା ଞାତିରକ୍ଖିତା ଗୋତ୍ତରକ୍ଖିତା ଧମ୍ମରକ୍ଖିତା ସସ୍ସାମିକା ସପରିଦଣ୍ଡା ଅନ୍ତମସୋ ମାଲାଗୁଳପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି, ତଥାରୂପାସୁ ନ ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜିତା ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଗହପତୟୋ, ତିୱିଧଂ କାୟେନ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଗହପତୟୋ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାୟ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତୟୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ମୁସାୱାଦଂ ପହାୟ ମୁସାୱାଦା

ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ସଭାଗତୋ ୱା ପରିସାଗତୋ ୱା, ଞାତିମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ପୂଗମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ରାଜକୁଲମଜ୍ଝଗତୋ ୱା, ଅଭିନୀତୋ ସକ୍ଖିପୁଟ୍ଠୋ – ‘ଏହମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଯଂ ଜାନାସି ତଂ ୱଦେହୀ’ତି, ସୋ ଅଜାନଂ ୱା ଆହ – ‘ନ ଜାନାମୀ’ତି, ଜାନଂ ୱା ଆହ – ‘ଜାନାମୀ’ତି, ଅପସ୍ସଂ ୱା ଆହ – ‘ନ ପସ୍ସାମୀ’ତି, ପସ୍ସଂ ୱା ଆହ – ‘ପସ୍ସାମୀ’ତି। ଇତି ଅତ୍ତହେତୁ ୱା ପରହେତୁ ୱା ଆମିସକିଞ୍ଚିକ୍ଖହେତୁ ୱା ନ ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ପିସୁଣଂ ୱାଚଂ ପହାୟ ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଇତୋ ସୁତ୍ୱା ନ ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା ଇମେସଂ ଭେଦାୟ, ଅମୁତ୍ର ୱା ସୁତ୍ୱା ନ ଇମେସଂ ଅକ୍ଖାତା ଅମୂସଂ ଭେଦାୟ। ଇତି ଭିନ୍ନାନଂ ୱା ସନ୍ଧାତା, ସହିତାନଂ ୱା ଅନୁପ୍ପଦାତା, ସମଗ୍ଗାରାମୋ ସମଗ୍ଗରତୋ ସମଗ୍ଗନନ୍ଦୀ ସମଗ୍ଗକରଣିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ଫରୁସଂ ୱାଚଂ ପହାୟ ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଯା ସା ୱାଚା ନେଲା କଣ୍ଣସୁଖା ପେମନୀୟା ହଦୟଙ୍ଗମା ପୋରୀ ବହୁଜନକନ୍ତା ବହୁଜନମନାପା – ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ସମ୍ଫପ୍ପଲାପଂ ପହାୟ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। କାଲୱାଦୀ ଭୂତୱାଦୀ ଅତ୍ଥୱାଦୀ ଧମ୍ମୱାଦୀ ୱିନୟୱାଦୀ ନିଧାନୱତିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି କାଲେନ ସାପଦେସଂ ପରିୟନ୍ତୱତିଂ ଅତ୍ଥସଂହିତଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଗହପତୟୋ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାୟ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଗହପତୟୋ, ତିୱିଧଂ ମନସା ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତୟୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ ତଂ ନାଭିଜ୍ଝାତା ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତ ଯଂ ପରସ୍ସ ତଂ ମମସ୍ସା’ତି!

‘‘ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ ହୋତି ଅପ୍ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପୋ – ‘ଇମେ ସତ୍ତା ଅୱେରା ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝା ଅନୀଘା ସୁଖୀ ଅତ୍ତାନଂ ପରିହରନ୍ତୂ’ତି।

‘‘ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ଖୋ ପନ ହୋତି ଅୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – ‘ଅତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ ଅତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ ଅତ୍ଥି ହୁତଂ, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ଅୟଂ ଲୋକୋ ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ମାତା ଅତ୍ଥି ପିତା, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ଲୋକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସମ୍ମଗ୍ଗତା ସମ୍ମାପଟିପନ୍ନା ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ’ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଗହପତୟୋ, ତିୱିଧଂ ମନସା ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି।

‘‘ଏୱଂ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟାହେତୁ ଖୋ, ଗହପତୟୋ, ଏୱମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

୪୪୨। ‘‘ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଗହପତୟୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଖତ୍ତିୟମହାସାଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଖତ୍ତିୟମହାସାଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଗହପତୟୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲାନଂ…ପେ… ଗହପତିମହାସାଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଗହପତିମହାସାଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଗହପତୟୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେ, ଗହପତୟୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ…ପେ… ଯାମାନଂ ଦେୱାନଂ… ତୁସିତାନଂ ଦେୱାନଂ… ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେୱାନଂ… ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ… ବ୍ରହ୍ମକାୟିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ବ୍ରହ୍ମକାୟିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଗହପତଯୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଆଭାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ୟ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଆଭାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଗହପତଯୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପରିତ୍ତାଭାନଂ ଦେୱାନଂ…ପେ… ଅପ୍ପମାଣାଭାନଂ ଦେୱାନଂ… ଆଭସ୍ସରାନଂ ଦେୱାନଂ… ପରିତ୍ତସୁଭାନଂ ଦେୱାନଂ… ଅପ୍ପମାଣସୁଭାନଂ ଦେୱାନଂ… ସୁଭକିଣ୍ହାନଂ ଦେୱାନଂ… ୱେହପ୍ଫଲାନଂ ଦେୱାନଂ… ଅୱିହାନଂ ଦେୱାନଂ… ଅତପ୍ପାନଂ ଦେୱାନଂ… ସୁଦସ୍ସାନଂ ଦେୱାନଂ… ସୁଦସ୍ସୀନଂ ଦେୱାନଂ… ଅକନିଟ୍ଠାନଂ ଦେୱାନଂ… ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ… ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ … ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ… ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ୟ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଗହପତଯୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ୟ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ’’ତି।

୪୪୩। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ସାଲେଯ୍ୟକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ! ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭୋ ଗୋତମ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେଯ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେଯ୍ୟ, ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀତି। ଏୱମେୱଂ ଭୋତା ଗୋତମେନ ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏତେ ମଯଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଉପାସକେ ନୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତେ [ପାଣୁପେତଂ (କ।)] ସରଣଂ ଗତେ’’ତି।

ସାଲେଯ୍ୟକସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଠମଂ।

୨। ୱେରଞ୍ଜକସୁତ୍ତଂ

୪୪୪। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ୱେରଞ୍ଜକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପଟିୱସନ୍ତି କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ। ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ୱେରଞ୍ଜକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା – ‘‘ସମଣୋ ଖଲୁ, ଭୋ, ଗୋତମୋ ସକ୍ୟପୁତ୍ତୋ ସକ୍ୟକୁଲା ପବ୍ବଜିତୋ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତଂ ଖୋ ପନ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା। ସୋ ଇମଂ ଲୋକଂ ସଦେୱକଂ ସମାରକଂ ସବ୍ରହ୍ମକଂ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଂ ପଜଂ ସଦେୱମନୁସ୍ସଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେତି। ସୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ; କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପକାସେତି’। ସାଧୁ ଖୋ ପନ ତଥାରୂପାନଂ ଅରହତଂ ଦସ୍ସନଂ ହୋତୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ୱେରଞ୍ଜକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ, ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଯେନ ଭଗୱା ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ନାମଗୋତ୍ତଂ ସାୱେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ; ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତୁଣ୍ହୀଭୂତା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ୱେରଞ୍ଜକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘କୋ ନୁ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ହେତୁ, କୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଯେନ ମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି? କୋ ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ହେତୁ, କୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଯେନ ମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି?

‘‘ଅଧମ୍ମଚରିଯାୱିସମଚରିଯାହେତୁ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ଏୱମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ଧମ୍ମଚରିଯାସମଚରିଯାହେତୁ ଖୋ, ଗହପତଯୋ , ଏୱମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ

ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି।

‘‘ନ ଖୋ ମଯଂ ଇମସ୍ସ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ, ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ, ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନାମ। ସାଧୁ ନୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁ ଯଥା ମଯଂ ଇମସ୍ସ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ, ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ, ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନେଯ୍ୟାମା’’ତି। ‘‘ତେନ ହି, ଗହପତଯୋ, ସୁଣାଥ ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ ଭୋ’’ତି ଖୋ ୱେରଞ୍ଜକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

୪୪୫। ‘‘ତିୱିଧଂ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, କାଯେନ ଅଧମ୍ମଚାରୀ ୱିସମଚାରୀ ହୋତି, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାଯ ଅଧମ୍ମଚାରୀ ୱିସମଚାରୀ ହୋତି, ତିୱିଧଂ ମନସା ଅଧମ୍ମଚାରୀ ୱିସମଚାରୀ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଗହପତଯୋ , ତିୱିଧଂ କାଯେନ ଅଧମ୍ମଚାରୀ ୱିସମଚାରୀ ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତଯୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି। ଲୁଦ୍ଦୋ ଲୋହିତପାଣି ହତପ୍ପହତେ ନିୱିଟ୍ଠୋ ଅଦଯାପନ୍ନୋ ପାଣଭୂତେସୁ। ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ଖୋ ପନ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ… ତଂ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତା ହୋତି। କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ଖୋ ପନ ହୋତି। ଯା ତା ମାତୁରକ୍ଖିତା… ତଥାରୂପାସୁ ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜିତା ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ତିୱିଧଂ କାଯେନ ଅଧମ୍ମଚାରୀ ୱିସମଚାରୀ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଗହପତଯୋ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାଯ ଅଧମ୍ମଚାରୀ ୱିସମଚାରୀ ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତଯୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି। ସଭାଗତୋ ୱା… ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତା ହୋତି। ପିସୁଣୱାଚୋ ଖୋ ପନ ହୋତି। ଇତୋ ସୁତ୍ୱା ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା… ୱଗ୍ଗକରଣିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି। ଫରୁସୱାଚୋ ଖୋ ପନ ହୋତି। ଯା ସା ୱାଚା ଅଣ୍ଡକା କକ୍କସା… ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି। ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ଖୋ ପନ ହୋତି। ଅକାଲୱାଦୀ… ଅପରିଯନ୍ତୱତିଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାଯ ଅଧମ୍ମଚାରୀ ୱିସମଚାରୀ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଗହପତଯୋ, ତିୱିଧଂ ମନସା ଅଧମ୍ମଚାରୀ ୱିସମଚାରୀ ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତଯୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି…ପେ… ତଂ ମମସ୍ସା’ତି। ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ ହୋତି ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପୋ – ଇମେ ସତ୍ତା ହଞ୍ଞନ୍ତୁ ୱା… ମା ୱା ଅହେସୁ’ନ୍ତି। ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ଖୋ ପନ ହୋତି ୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – ‘ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ନତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ… ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ’ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ତିୱିଧଂ ମନସା ଅଧମ୍ମଚାରୀ ୱିସମଚାରୀ ହୋତି।

‘‘ଏୱଂ ଅଧମ୍ମଚରିଯାୱିସମଚରିଯାହେତୁ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ଏୱମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

୪୪୬। ‘‘ତିୱିଧଂ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, କାଯେନ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ ହୋତି, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାଯ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ ହୋତି, ତିୱିଧଂ ମନସା ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଗହପତଯୋ, ତିୱିଧଂ କାଯେନ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତଯୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରତି। ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାଯ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ… ତଂ ନାଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତା ହୋତି। କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରଂ ପହାଯ… ତଥାରୂପାସୁ ନ ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜିତା ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ତିୱିଧଂ କାଯେନ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଗହପତଯୋ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାଯ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତଯୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ମୁସାୱାଦଂ ପହାଯ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ସଭାଗତୋ ୱା…ପେ… ନ ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତା ହୋତି। ପିସୁଣଂ ୱାଚଂ ପହାଯ… ସମଗ୍ଗକରଣିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି। ଫରୁସଂ ୱାଚଂ ପହାଯ… ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି। ସମ୍ଫପ୍ପଲାପଂ ପହାଯ… କାଲେନ ସାପଦେସଂ ପରିଯନ୍ତୱତିଂ ଅତ୍ଥସଂହିତଂ । ଏୱଂ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାଯ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଗହପତଯୋ, ତିୱିଧଂ ମନସା ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତଯୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ ତଂ ନାଭିଜ୍ଝାତା ହୋତି ‘ଅହୋ ୱତ ଯଂ ପରସ୍ସ, ତଂ ମମସ୍ସା’ତି। ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ ହୋତି ଅପ୍ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପୋ –

‘ଇମେ ସତ୍ତା ଅବେରା ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝା ଅନୀଘା ସୁଖୀ ଅତ୍ତାନଂ ପରିହରନ୍ତୂ’ତି। ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ଖୋ ପନ ହୋତି ଅୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – ‘ଅତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ… ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ’ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ତିୱିଧଂ ମନସା ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ ହୋତି।

‘‘ଏୱଂ ଧମ୍ମଚରିଯାସମଚରିଯାହେତୁ ଖୋ, ଗହପତଯୋ, ଏୱମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

୪୪୭। ‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ଯ ଚେ, ଗହପତଯୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଖତ୍ତିଯମହାସାଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ’ନ୍ତି ; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଖତ୍ତିଯମହାସାଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ଯ ଚେ, ଗହପତଯୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲାନଂ ଗହପତିମହାସାଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଗହପତିମହାସାଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ଯ ଚେ, ଗହପତଯୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ଯ ଚେ, ଗହପତଯୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ… ଯାମାନଂ ଦେୱାନଂ… ତୁସିତାନଂ ଦେୱାନଂ… ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେୱାନଂ… ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ… ବ୍ରହ୍ମକାଯିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ବ୍ରହ୍ମକାଯିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ଯ ଚେ, ଗହପତଯୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଆଭାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଆଭାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ଯ ଚେ, ଗହପତଯୋ, ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପରିତ୍ତାଭାନଂ ଦେୱାନଂ…ପେ… ଅପ୍ପମାଣାଭାନଂ ଦେୱାନଂ… ଆଭସ୍ସରାନଂ ଦେୱାନଂ… ପରିତ୍ତସୁଭାନଂ ଦେୱାନଂ… ଅପ୍ପମାଣସୁଭାନଂ ଦେୱାନଂ… ସୁଭକିଣ୍ହାନଂ ଦେୱାନଂ … ୱେହପ୍ଫଲାନଂ ଦେୱାନଂ… ଅୱିହାନଂ ଦେୱାନଂ… ଅତପ୍ପାନଂ ଦେୱାନଂ… ସୁଦସ୍ସାନଂ ଦେୱାନଂ… ସୁଦସ୍ସୀନଂ ଦେୱାନଂ… ଅକନିଟ୍ଠାନଂ ଦେୱାନଂ… ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ… ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ… ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ… ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ।

‘‘ଆକଙ୍ଖେଯ୍ଯ ଚେ ଗହପତଯୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯ’ନ୍ତି; ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ‘ଯଂ ସୋ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ଯ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସୋ ଧମ୍ମଚାରୀ ସମଚାରୀ’’’ତି।

୪୪୮। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ୱେରଞ୍ଜକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ ଭୋ ଗୋତମ! ସେଯ୍ଯଥାପି, ଭୋ ଗୋତମ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ଯ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେଯ୍ଯ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ଯ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେଯ୍ଯ, ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀତି; ଏୱମେୱଂ ଭୋତା ଗୋତମେନ ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏତେ ମଯଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଉପାସକେ ନୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତେ ସରଣଂ ଗତେ’’ତି।

ୱେରଞ୍ଜକସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ମହାୱେଦଲ୍ଲସୁତ୍ତଂ

୪୪୯। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକୋଟ୍ଠିକୋ ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତା ସାରିପୁତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକୋଟ୍ଠିକୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘‘ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ’ତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି?

‘‘‘ନପ୍ପଜାନାତି ନପ୍ପଜାନାତୀ’ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ମା ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋତି ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘କିଞ୍ଚ ନପ୍ପଜାନାତି? ‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି ନପ୍ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’ତି ନପ୍ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’ତି ନପ୍ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ନପ୍ପଜାନାତି। ‘ନପ୍ପଜାନାତି ନପ୍ପଜାନାତୀ’ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ମା ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

‘‘‘ସାଧାୱୁସୋ’ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକୋଟ୍ଠିକୋ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଉତ୍ତରିଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି –

‘‘‘ପଞ୍ଞୱା ପଞ୍ଞୱା’ତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଞୱାତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି?

‘‘‘ପଜାନାତି ପଜାନାତୀ’ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ମା ପଞ୍ଞୱାତି ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘କିଞ୍ଚ ପଜାନାତି? ‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’ତି ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’ତି ପଜାନାତି, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ପଜାନାତି। ‘ପଜାନାତି ପଜାନାତୀ’ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ମା ପଞ୍ଞୱାତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

‘‘‘ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ୱିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି?

‘‘‘ୱିଜାନାତି ୱିଜାନାତୀ’ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ମା ୱିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘କିଞ୍ଚ ୱିଜାନାତି? ସୁଖନ୍ତିପି ୱିଜାନାତି, ଦୁକ୍ଖନ୍ତିପି ୱିଜାନାତି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖନ୍ତିପି ୱିଜାନାତି। ‘ୱିଜାନାତି ୱିଜାନାତୀ’ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ମା ୱିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

‘‘ଯା ଚାୱୁସୋ, ପଞ୍ଞା ଯଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇମେ ଧମ୍ମା ସଂସଟ୍ଠା ଉଦାହୁ ୱିସଂସଟ୍ଠା? ଲବ୍ଭା ଚ ପନିମେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା [ୱିନିବ୍ବୁଜିତ୍ୱା ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା (କ।)] ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ନାନାକରଣଂ ପଞ୍ଞାପେତୁ’’ନ୍ତି? ‘‘ଯା ଚାୱୁସୋ, ପଞ୍ଞା ଯଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇମେ ଧମ୍ମା ସଂସଟ୍ଠା, ନୋ ୱିସଂସଟ୍ଠା। ନ ଚ ଲବ୍ଭା ଇମେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ନାନାକରଣଂ ପଞ୍ଞାପେତୁଂ। ଯଂ ହାୱୁସୋ [ଯଞ୍ଚାୱୁସୋ (ସ୍ୟା। କଂ। କ।)], ପଜାନାତି ତଂ ୱିଜାନାତି, ଯଂ ୱିଜାନାତି ତଂ ପଜାନାତି। ତସ୍ମା ଇମେ ଧମ୍ମା ସଂସଟ୍ଠା, ନୋ ୱିସଂସଟ୍ଠା। ନ ଚ ଲବ୍ଭା ଇମେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ନାନାକରଣଂ ପଞ୍ଞାପେତୁ’’ନ୍ତି।

‘‘ଯା ଚାୱୁସୋ, ପଞ୍ଞା ଯଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇମେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଂସଟ୍ଠାନଂ ନୋ ୱିସଂସଟ୍ଠାନଂ କିଂ ନାନାକରଣ’’ନ୍ତି? ‘‘ଯା ଚାୱୁସୋ, ପଞ୍ଞା ଯଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇମେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଂସଟ୍ଠାନଂ ନୋ ୱିସଂସଟ୍ଠାନଂ ପଞ୍ଞା ଭାୱେତବ୍ବା, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ପରିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ। ଇଦଂ ନେସଂ ନାନାକରଣ’’ନ୍ତି।

୪୫୦। ‘‘‘ୱେଦନା ୱେଦନା’ତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ , ୱେଦନାତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି?

‘‘‘ୱେଦେତି ୱେଦେତୀ’ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ମା ୱେଦନାତି ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘କିଞ୍ଚ ୱେଦେତି? ସୁଖମ୍ପି ୱେଦେତି, ଦୁକ୍ଖମ୍ପି ୱେଦେତି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖମ୍ପି ୱେଦେତି। ‘ୱେଦେତି ୱେଦେତୀ’ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ମା ୱେଦନାତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

‘‘‘ସଞ୍ଞା ସଞ୍ଞା’ତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସଞ୍ଞାତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି?

‘‘‘ସଞ୍ଜାନାତି ସଞ୍ଜାନାତୀ’ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ମା ସଞ୍ଞାତି ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘କିଞ୍ଚ ସଞ୍ଜାନାତି? ନୀଲକମ୍ପି ସଞ୍ଜାନାତି, ପୀତକମ୍ପି ସଞ୍ଜାନାତି, ଲୋହିତକମ୍ପି ସଞ୍ଜାନାତି, ଓଦାତମ୍ପି ସଞ୍ଜାନାତି। ‘ସଞ୍ଜାନାତି ସଞ୍ଜାନାତୀ’ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ମା ସଞ୍ଞାତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

‘‘ଯା ଚାୱୁସୋ, ୱେଦନା ଯା ଚ ସଞ୍ଞା ଯଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇମେ ଧମ୍ମା ସଂସଟ୍ଠା ଉଦାହୁ ୱିସଂସଟ୍ଠା? ଲବ୍ଭା ଚ ପନିମେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ନାନାକରଣଂ ପଞ୍ଞାପେତୁ’’ନ୍ତି? ‘‘ଯା ଚାୱୁସୋ, ୱେଦନା ଯା ଚ ସଞ୍ଞା ଯଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇମେ ଧମ୍ମା ସଂସଟ୍ଠା, ନୋ ୱିସଂସଟ୍ଠା। ନ ଚ ଲବ୍ଭା ଇମେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ନାନାକରଣଂ ପଞ୍ଞାପେତୁଂ। ଯଂ ହାୱୁସୋ [ଯଞ୍ଚାୱୁସୋ (ସ୍ୟା। କଂ। କା)], ୱେଦେତି ତଂ ସଞ୍ଜାନାତି, ଯଂ ସଞ୍ଜାନାତି ତଂ ୱିଜାନାତି। ତସ୍ମା ଇମେ ଧମ୍ମା ସଂସଟ୍ଠା ନୋ ୱିସଂସଟ୍ଠା। ନ ଚ ଲବ୍ଭା ଇମେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ନାନାକରଣଂ ପଞ୍ଞାପେତୁ’’ନ୍ତି।

୪୫୧। ‘‘ନିସ୍ସଟ୍ଠେନ ହାୱୁସୋ [ନିସ୍ସଟ୍ଠେନ ପନାୱୁସୋ (?)], ପଞ୍ଚହି ଇନ୍ଦ୍ରିଯେହି ପରିସୁଦ୍ଧେନ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣେନ କିଂ ନେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି?

‘‘ନିସ୍ସଟ୍ଠେନ ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଚହି ଇନ୍ଦ୍ରିଯେହି ପରିସୁଦ୍ଧେନ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣେନ ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ନେଯ୍ୟଂ, ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ନେଯ୍ୟଂ, ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ନେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି।

‘‘ନେଯ୍ୟଂ ପନାୱୁସୋ, ଧମ୍ମଂ କେନ ପଜାନାତୀ’’ତି?

‘‘ନେଯ୍ୟଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମଂ ପଞ୍ଞାଚକ୍ଖୁନା ପଜାନାତୀ’’ତି।

‘‘ପଞ୍ଞା ପନାୱୁସୋ, କିମତ୍ଥିଯା’’ତି?

‘‘ପଞ୍ଞା ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଭିଞ୍ଞତ୍ଥା ପରିଞ୍ଞତ୍ଥା ପହାନତ୍ଥା’’ତି।

୪୫୨। ‘‘କତି ପନାୱୁସୋ, ପଚ୍ଚଯା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ଉପ୍ପାଦାଯା’’ତି?

‘‘ଦ୍ୱେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଚ୍ଚଯା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ଉପ୍ପାଦାଯ – ପରତୋ ଚ ଘୋସୋ, ଯୋନିସୋ ଚ ମନସିକାରୋ। ଇମେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦ୍ୱେ ପଚ୍ଚଯା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ଉପ୍ପାଦାଯା’’ତି।

‘‘କତିହି ପନାୱୁସୋ, ଅଙ୍ଗେହି ଅନୁଗ୍ଗହିତା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଫଲା ଚ ହୋତି ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଫଲାନିସଂସା ଚ, ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଫଲା ଚ ହୋତି ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଫଲାନିସଂସା ଚା’’ତି?

‘‘ପଞ୍ଚହି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଙ୍ଗେହି ଅନୁଗ୍ଗହିତା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଫଲା ଚ ହୋତି ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଫଲାନିସଂସା ଚ, ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଫଲା ଚ ହୋତି ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଫଲାନିସଂସା ଚ। ଇଧାୱୁସୋ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସୀଲାନୁଗ୍ଗହିତା ଚ ହୋତି, ସୁତାନୁଗ୍ଗହିତା ଚ ହୋତି, ସାକଚ୍ଛାନୁଗ୍ଗହିତା ଚ ହୋତି, ସମଥାନୁଗ୍ଗହିତା ଚ ହୋତି, ୱିପସ୍ସନାନୁଗ୍ଗହିତା ଚ ହୋତି। ଇମେହି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଚହଙ୍ଗେହି ଅନୁଗ୍ଗହିତା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଫଲା ଚ ହୋତି ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଫଲାନିସଂସା ଚ, ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଫଲା ଚ ହୋତି ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଫଲାନିସଂସା ଚା’’ତି।

୪୫୩। ‘‘କତି ପନାୱୁସୋ, ଭୱା’’ତି?

‘‘ତଯୋମେ, ଆୱୁସୋ, ଭୱା – କାମଭୱୋ , ରୂପଭୱୋ, ଅରୂପଭୱୋ’’ତି।

‘‘କଥଂ ପନାୱୁସୋ, ଆଯତିଂ ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତି ହୋତୀ’’ତି?

‘‘ଅୱିଜ୍ଜାନୀୱରଣାନଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସତ୍ତାନଂ ତଣ୍ହାସଂଯୋଜନାନଂ ତତ୍ରତତ୍ରାଭିନନ୍ଦନା – ଏୱଂ ଆଯତିଂ ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତି ହୋତୀ’’ତି।

‘‘କଥଂ ପନାୱୁସୋ, ଆଯତିଂ ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତି ନ ହୋତୀ’’ତି?

‘‘ଅୱିଜ୍ଜାୱିରାଗା ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ୱିଜ୍ଜୁପ୍ପାଦା ତଣ୍ହାନିରୋଧା – ଏୱଂ ଆଯତିଂ ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତି ନ ହୋତୀ’’ତି।

୪୫୪। ‘‘କତମଂ ପନାୱୁସୋ, ପଠମଂ ଝାନ’’ନ୍ତି?

‘‘ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଆୱୁସୋ, ପଠମଂ ଝାନ’’ନ୍ତି।

‘‘ପଠମଂ ପନାୱୁସୋ, ଝାନଂ କତିଅଙ୍ଗିକ’’ନ୍ତି?

‘‘ପଠମଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଝାନଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକଂ। ଇଧାୱୁସୋ, ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିତକ୍କୋ ଚ ୱତ୍ତତି, ୱିଚାରୋ ଚ ପୀତି ଚ ସୁଖଞ୍ଚ ଚିତ୍ତେକଗ୍ଗତା ଚ। ପଠମଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଝାନଂ ଏୱଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକ’’ନ୍ତି।

‘‘ପଠମଂ ପନାୱୁସୋ, ଝାନଂ କତଙ୍ଗୱିପ୍ପହୀନଂ କତଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତ’’ନ୍ତି?

‘‘ପଠମଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଝାନଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୱିପ୍ପହୀନଂ, ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ। ଇଧାୱୁସୋ, ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ବ୍ୟାପାଦୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ଥୀନମିଦ୍ଧଂ ପହୀନଂ ହୋତି, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପହୀନଂ ହୋତି, ୱିଚିକିଚ୍ଛା ପହୀନା ହୋତି; ୱିତକ୍କୋ ଚ ୱତ୍ତତି, ୱିଚାରୋ ଚ ପୀତି ଚ ସୁଖଞ୍ଚ ଚିତ୍ତେକଗ୍ଗତା ଚ। ପଠମଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଝାନଂ ଏୱଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୱିପ୍ପହୀନଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତ’’ନ୍ତି।

୪୫୫। ‘‘ପଞ୍ଚିମାନି , ଆୱୁସୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି ନାନାୱିସଯାନି ନାନାଗୋଚରାନି, ନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋନ୍ତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ଇମେସଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ନାନାୱିସଯାନଂ ନାନାଗୋଚରାନଂ, ନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋନ୍ତାନଂ, କିଂ ପଟିସରଣଂ, କୋ ଚ ନେସଂ ଗୋଚରୱିସଯଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋତୀ’’ତି?

‘‘ପଞ୍ଚିମାନି, ଆୱୁସୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି ନାନାୱିସଯାନି ନାନାଗୋଚରାନି, ନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋନ୍ତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ଇମେସଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ନାନାୱିସଯାନଂ ନାନାଗୋଚରାନଂ, ନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋନ୍ତାନଂ, ମନୋ ପଟିସରଣଂ, ମନୋ ଚ ନେସଂ ଗୋଚରୱିସଯଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋତୀ’’ତି।

୪୫୬। ‘‘ପଞ୍ଚିମାନି, ଆୱୁସୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି କିଂ ପଟିଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠନ୍ତୀ’’ତି?

‘‘ପଞ୍ଚିମାନି, ଆୱୁସୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ଆଯୁଂ ପଟିଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠନ୍ତୀ’’ତି।

‘‘ଆଯୁ ପନାୱୁସୋ, କିଂ ପଟିଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠତୀ’’ତି?

‘‘ଆଯୁ ଉସ୍ମଂ ପଟିଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠତୀ’’ତି।

‘‘ଉସ୍ମା ପନାୱୁସୋ, କିଂ ପଟିଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠତୀ’’ତି?

‘‘ଉସ୍ମା ଆୟୁଂ ପଟିଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠତୀ’’ତି।

‘‘ଇଦାନେୱ ଖୋ ମୟଂ, ଆୱୁସୋ, ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଏୱଂ ଆଜାନାମ – ‘ଆୟୁ ଉସ୍ମଂ ପଟିଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠତୀ’ତି। ଇଦାନେୱ ପନ ମୟଂ, ଆୱୁସୋ, ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଏୱଂ ଆଜାନାମ – ‘ଉସ୍ମା ଆୟୁଂ ପଟିଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠତୀ’ତି।

‘‘ୟଥା କଥଂ ପନାୱୁସୋ, ଇମସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ’’ତି?

‘‘ତେନ ହାୱୁସୋ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି; ଉପମାୟପିଧେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ତେଲପ୍ପଦୀପସ୍ସ ଝାୟତୋ ଅଚ୍ଚିଂ ପଟିଚ୍ଚ ଆଭା ପଞ୍ଞାୟତି, ଆଭଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅଚ୍ଚି ପଞ୍ଞାୟତି; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଆୟୁ ଉସ୍ମଂ ପଟିଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠତି, ଉସ୍ମା ଆୟୁଂ ପଟିଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠତୀ’’ତି।

୪୫୭। ‘‘ତେୱ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଆୟୁସଙ୍ଖାରା, ତେ ୱେଦନିୟା ଧମ୍ମା ଉଦାହୁ ଅଞ୍ଞେ ଆୟୁସଙ୍ଖାରା ଅଞ୍ଞେ ୱେଦନିୟା ଧମ୍ମା’’ତି? ‘‘ନ ଖୋ , ଆୱୁସୋ, ତେୱ ଆୟୁସଙ୍ଖାରା ତେ ୱେଦନିୟା ଧମ୍ମା। ତେ ଚ ହାୱୁସୋ, ଆୟୁସଙ୍ଖାରା ଅଭୱିଂସୁ ତେ ୱେଦନିୟା ଧମ୍ମା, ନ ୟିଦଂ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ପଞ୍ଞାୟେଥ। ୟସ୍ମା ଚ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞେ ଆୟୁସଙ୍ଖାରା ଅଞ୍ଞେ ୱେଦନିୟା ଧମ୍ମା, ତସ୍ମା ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ପଞ୍ଞାୟତୀ’’ତି।

‘‘ୟଦା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଇମଂ କାୟଂ କତି ଧମ୍ମା ଜହନ୍ତି; ଅଥାୟଂ କାୟୋ ଉଜ୍ଝିତୋ ଅୱକ୍ଖିତ୍ତୋ ସେତି, ୟଥା କଟ୍ଠଂ ଅଚେତନ’’ନ୍ତି?

‘‘ୟଦା ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଇମଂ କାୟଂ ତୟୋ ଧମ୍ମା ଜହନ୍ତି – ଆୟୁ ଉସ୍ମା ଚ ୱିଞ୍ଞାଣଂ; ଅଥାୟଂ କାୟୋ ଉଜ୍ଝିତୋ ଅୱକ୍ଖିତ୍ତୋ ସେତି, ୟଥା କଟ୍ଠଂ ଅଚେତନ’’ନ୍ତି।

‘‘ୟ୍ୱାୟଂ, ଆୱୁସୋ, ମତୋ କାଲଙ୍କତୋ, ୟୋ ଚାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନୋ – ଇମେସଂ କିଂ ନାନାକରଣ’’ନ୍ତି?

‘‘ୟ୍ୱାୟଂ, ଆୱୁସୋ, ମତୋ କାଲଙ୍କତୋ ତସ୍ସ କାୟସଙ୍ଖାରା ନିରୁଦ୍ଧା ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧା , ୱଚୀସଙ୍ଖାରା ନିରୁଦ୍ଧା ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧା, ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରା ନିରୁଦ୍ଧା ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧା, ଆୟୁ ପରିକ୍ଖୀଣୋ, ଉସ୍ମା ୱୂପସନ୍ତା, ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନି ପରିଭିନ୍ନାନି। ୟୋ ଚାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନୋ ତସ୍ସପି କାୟସଙ୍ଖାରା ନିରୁଦ୍ଧା ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧା, ୱଚୀସଙ୍ଖାରା ନିରୁଦ୍ଧା ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧା, ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରା ନିରୁଦ୍ଧା ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧା, ଆୟୁ ନ ପରିକ୍ଖୀଣୋ, ଉସ୍ମା ଅୱୂପସନ୍ତା, ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନି ୱିପ୍ପସନ୍ନାନି। ୟ୍ୱାୟଂ, ଆୱୁସୋ, ମତୋ କାଲଙ୍କତୋ, ୟୋ ଚାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନୋ – ଇଦଂ ନେସଂ ନାନାକରଣ’’ନ୍ତି।

୪୫୮। ‘‘କତି ପନାୱୁସୋ, ପଚ୍ଚୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିୟା ସମାପତ୍ତିୟା’’ତି?

‘‘ଚତ୍ତାରୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଚ୍ଚୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିୟା ସମାପତ୍ତିୟା। ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଇମେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିୟା ସମାପତ୍ତିୟା’’ତି।

‘‘କତି ପନାୱୁସୋ, ପଚ୍ଚୟା ଅନିମିତ୍ତାୟ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିୟା ସମାପତ୍ତିୟା’’ତି?

‘‘ଦ୍ୱେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଚ୍ଚୟା ଅନିମିତ୍ତାୟ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିୟା ସମାପତ୍ତିୟା – ସବ୍ବନିମିତ୍ତାନଞ୍ଚ ଅମନସିକାରୋ, ଅନିମିତ୍ତାୟ ଚ ଧାତୁୟା ମନସିକାରୋ। ଇମେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦ୍ୱେ ପଚ୍ଚୟା ଅନିମିତ୍ତାୟ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିୟା ସମାପତ୍ତିୟା’’ତି।

‘‘କତି ପନାୱୁସୋ, ପଚ୍ଚୟା ଅନିମିତ୍ତାୟ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିୟା ଠିତିୟା’’ତି?

‘‘ତୟୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଚ୍ଚୟା ଅନିମିତ୍ତାୟ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିୟା ଠିତିୟା – ସବ୍ବନିମିତ୍ତାନଞ୍ଚ ଅମନସିକାରୋ, ଅନିମିତ୍ତାୟ ଚ ଧାତୁୟା ମନସିକାରୋ, ପୁବ୍ବେ ଚ ଅଭିସଙ୍ଖାରୋ। ଇମେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତୟୋ ପଚ୍ଚୟା ଅନିମିତ୍ତାୟ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିୟା ଠିତିୟା’’ତି।

''କତି ପନାୱୁସୋ, ପଚ୍ଚଯା ଅନିମିତ୍ତାଯ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ୱୁଟ୍ଠାନାଯା''ତି?

''ଦ୍ୱେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଚ୍ଚଯା ଅନିମିତ୍ତାଯ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ୱୁଟ୍ଠାନାଯ – ସବ୍ବନିମିତ୍ତାନଞ୍ଚ ମନସିକାରୋ, ଅନିମିତ୍ତାଯ ଚ ଧାତୁଯା ଅମନସିକାରୋ। ଇମେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦ୍ୱେ ପଚ୍ଚଯା ଅନିମିତ୍ତାଯ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ୱୁଟ୍ଠାନାଯା''ତି।

୪୫୯। ''ଯା ଚାଯଂ, ଆୱୁସୋ, ଅପ୍ପମାଣା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି, ଯା ଚ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି, ଯା ଚ ସୁଞ୍ଞତା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି, ଯା ଚ ଅନିମିତ୍ତା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଧମ୍ମା ନାନାତ୍ଥା ଚେୱ ନାନାବ୍ୟଞ୍ଜନା ଚ ଉଦାହୁ ଏକତ୍ଥା ବ୍ୟଞ୍ଜନମେୱ ନାନ''ନ୍ତି?

''ଯା ଚାଯଂ, ଆୱୁସୋ, ଅପ୍ପମାଣା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି, ଯା ଚ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି, ଯା ଚ ସୁଞ୍ଞତା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି, ଯା ଚ ଅନିମିତ୍ତା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପରିଯାଯୋ ଯଂ ପରିଯାଯଂ ଆଗମ୍ମ ଇମେ ଧମ୍ମା ନାନାତ୍ଥା ଚେୱ ନାନାବ୍ୟଞ୍ଜନା ଚ; ଅତ୍ଥି ଚ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପରିଯାଯୋ ଯଂ ପରିଯାଯଂ ଆଗମ୍ମ ଇମେ ଧମ୍ମା ଏକତ୍ଥା, ବ୍ୟଞ୍ଜନମେୱ ନାନଂ''।

''କତମୋ ଚାୱୁସୋ, ପରିଯାଯୋ ଯଂ ପରିଯାଯଂ ଆଗମ୍ମ ଇମେ ଧମ୍ମା ନାନାତ୍ଥା ଚେୱ ନାନାବ୍ୟଞ୍ଜନା ଚ''?

''ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ, ତଥା ତତିଯଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି। କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା… ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ, ତଥା ତତିଯଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଅପ୍ପମାଣା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି''।

''କତମା ଚାୱୁସୋ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି''?

''ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି''।

''କତମା ଚାୱୁସୋ, ସୁଞ୍ଞତା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି''?

''ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ୱା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ୱା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – 'ସୁଞ୍ଞମିଦଂ ଅତ୍ତେନ ୱା ଅତ୍ତନିଯେନ ୱା'ତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ସୁଞ୍ଞତା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି''।

''କତମା ଚାୱୁସୋ, ଅନିମିତ୍ତା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି''?

''ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବନିମିତ୍ତାନଂ ଅମନସିକାରା ଅନିମିତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ଅନିମିତ୍ତା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି। ଅଯଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପରିଯାଯୋ ଯଂ ପରିଯାଯଂ ଆଗମ୍ମ ଇମେ ଧମ୍ମା ନାନାତ୍ଥା ଚେୱ ନାନାବ୍ୟଞ୍ଜନା ଚ''।

''କତମୋ ଚାୱୁସୋ, ପରିଯାଯୋ ଯଂ ପରିଯାଯଂ ଆଗମ୍ମ ଇମେ ଧମ୍ମା ଏକତ୍ଥା ବ୍ୟଞ୍ଜନମେୱ ନାନଂ''?

''ରାଗୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପମାଣକରଣୋ, ଦୋସୋ ପମାଣକରଣୋ, ମୋହୋ ପମାଣକରଣୋ। ତେ ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ଯାୱତା ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅପ୍ପମାଣା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯୋ, ଅକୁପ୍ପା ତାସଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି। ସା ଖୋ ପନାକୁପ୍ପା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ସୁଞ୍ଞା ରାଗେନ, ସୁଞ୍ଞା ଦୋସେନ, ସୁଞ୍ଞା ମୋହେନ। ରାଗୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, କିଞ୍ଚନୋ, ଦୋସୋ କିଞ୍ଚନୋ, ମୋହୋ କିଞ୍ଚନୋ। ତେ ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ଯାୱତା ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯୋ, ଅକୁପ୍ପା ତାସଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି। ସା ଖୋ ପନାକୁପ୍ପା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ସୁଞ୍ଞା ରାଗେନ, ସୁଞ୍ଞା ଦୋସେନ , ସୁଞ୍ଞା ମୋହେନ। ରାଗୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ନିମିତ୍ତକରଣୋ, ଦୋସୋ ନିମିତ୍ତକରଣୋ, ମୋହୋ ନିମିତ୍ତକରଣୋ।

ତେ ଖୀଣାସଓସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାଓତ୍ଥୁକତା ଅନଭାଓଂକତା ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ଯାଓତା ଖୋ, ଆଓ୍ଵୁସୋ, ଅନିମିତ୍ତା ଚେତୋଓିମୁତ୍ତିୟୋ, ଅକୁପ୍ପା ତାସଂ ଚେତୋଓିମୁତ୍ତି ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି। ସା ଖୋ ପନାକୁପ୍ପା ଚେତୋଓିମୁତ୍ତି ସୁଞ୍ଞା ରାଗେନ, ସୁଞ୍ଞା ଦୋସେନ, ସୁଞ୍ଞା ମୋହେନ। ଅୟଂ ଖୋ, ଆଓ୍ଵୁସୋ, ପରିୟାୟୋ ୟଂ ପରିୟାୟଂ ଆଗମ୍ମ ଇମେ ଧମ୍ମା ଏକତ୍ଥା ବ୍ୟଞ୍ଜନମେଓ ନାନ''ନ୍ତି।

ଇଦମଓୋଚାୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ତମନୋ ଆୟସ୍ମା ମହାକୋଟ୍ଠିକୋ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୀତି।

ମହାଓେଦଲ୍ଲସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ତତିୟଂ।

୪। ଚୂଳଓେଦଲ୍ଲସୁତ୍ତଂ

୪୬୦। ଏଓଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗଓା ରାଜଗହେ ଓିହରତି ଓେଳୁଓନେ କଲନ୍ଦକନିଓାପେ। ଅଥ ଖୋ ଓିସାଖୋ ଉପାସକୋ ୟେନ ଧମ୍ମଦିନ୍ନା ଭିକ୍ଖୁନୀ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଧମ୍ମଦିନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଅଭିଓାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଓିସାଖୋ ଉପାସକୋ ଧମ୍ମଦିନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଏତଦଓୋଚ – '''ସକ୍କାୟୋ ସକ୍କାୟୋ'ତି, ଅୟ୍ୟେ, ଓୁଚ୍ଚତି। କତମୋ ନୁ ଖୋ, ଅୟ୍ୟେ, ସକ୍କାୟୋ ଓୁତ୍ତୋ ଭଗଓତା''ତି? ''ପଞ୍ଚ ଖୋ ଇମେ, ଆଓ୍ଵୁସୋ ଓିସାଖ, ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ସକ୍କାୟୋ ଓୁତ୍ତୋ ଭଗଓତା, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ରୂପୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଓେଦନୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଓିଞ୍ଞାଣୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ। ଇମେ ଖୋ, ଆଓ୍ଵୁସୋ ଓିସାଖ, ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ସକ୍କାୟୋ ଓୁତ୍ତୋ ଭଗଓତା''ତି।

''ସାଧୟ୍ୟେ''ତି ଖୋ ଓିସାଖୋ ଉପାସକୋ ଧମ୍ମଦିନ୍ନାୟ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଦିନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଉତ୍ତରିଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି – '''ସକ୍କାୟସମୁଦୟୋ ସକ୍କାୟସମୁଦୟୋ'ତି, ଅୟ୍ୟେ, ଓୁଚ୍ଚତି। କତମୋ ନୁ ଖୋ, ଅୟ୍ୟେ, ସକ୍କାୟସମୁଦୟୋ ଓୁତ୍ତୋ ଭଗଓତା''ତି? ''ୟାୟଂ, ଆଓ୍ଵୁସୋ ଓିସାଖ, ତଣ୍ହା ପୋନୋବ୍ଭଓିକା ନନ୍ଦୀରାଗସହଗତା ତତ୍ରତତ୍ରାଭିନନ୍ଦିନୀ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – କାମତଣ୍ହା ଭଓତଣ୍ହା ଓିଭଓତଣ୍ହା; ଅୟଂ ଖୋ, ଆଓ୍ଵୁସୋ ଓିସାଖ, ସକ୍କାୟସମୁଦୟୋ ଓୁତ୍ତୋ ଭଗଓତା''ତି।

'''ସକ୍କାୟନିରୋଧୋ ସକ୍କାୟନିରୋଧୋ'ତି, ଅୟ୍ୟେ, ଓୁଚ୍ଚତି। କତମୋ ନୁ ଖୋ, ଅୟ୍ୟେ, ସକ୍କାୟନିରୋଧୋ ଓୁତ୍ତୋ ଭଗଓତା''ତି?

''ୟୋ ଖୋ, ଆଓ୍ଵୁସୋ ଓିସାଖ, ତସ୍ସାୟେଓ ତଣ୍ହାୟ ଅସେସଓିରାଗନିରୋଧୋ ଚାଗୋ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ମୁତ୍ତି ଅନାଲୟୋ; ଅୟଂ ଖୋ, ଆଓ୍ଵୁସୋ ଓିସାଖ, ସକ୍କାୟନିରୋଧୋ ଓୁତ୍ତୋ ଭଗଓତା''ତି।

'''ସକ୍କାୟନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ସକ୍କାୟନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା'ତି, ଅୟ୍ୟେ, ଓୁଚ୍ଚତି। କତମା ନୁ ଖୋ, ଅୟ୍ୟେ, ସକ୍କାୟନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ଓୁତ୍ତା ଭଗଓତା''ତି?

''ଅୟମେଓ ଖୋ, ଆଓ୍ଵୁସୋ ଓିସାଖ, ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ସକ୍କାୟନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ଓୁତ୍ତା ଭଗଓତା, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସମ୍ମାଓାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ସମ୍ମାଆଜୀଓୋ ସମ୍ମାଓାୟାମୋ ସମ୍ମାସତି ସମ୍ମାସମାଧୀ''ତି।

''ତଞ୍ଞେଓ ନୁ ଖୋ, ଅୟ୍ୟେ, ଉପାଦାନଂ ତେ [ତେଓ (ସୀ।)] ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଉଦାହୁ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପଞ୍ଚହୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେହି ଉପାଦାନ''ନ୍ତି? ''ନ ଖୋ, ଆଓ୍ଵୁସୋ ଓିସାଖ, ତଞ୍ଞେଓ ଉପାଦାନଂ ତେ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା, ନାପି ଅଞ୍ଞତ୍ର ପଞ୍ଚହୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେହି ଉପାଦାନଂ। ୟୋ ଖୋ, ଆଓ୍ଵୁସୋ ଓିସାଖ, ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଛନ୍ଦରାଗୋ ତଂ ତତ୍ଥ ଉପାଦାନ''ନ୍ତି।

୪୬୧। ''କଥଂ ପନାୟ୍ୟେ, ସକ୍କାୟଦିଟ୍ଠି ହୋତୀ''ତି? ''ଇଧାଓ୍ଵୁସୋ ଓିସାଖ, ଅସ୍ସୁତଓା ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ, ଅରିୟାନଂ ଅଦସ୍ସାଓୀ ଅରିୟଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋଓିଦୋ ଅରିୟଧମ୍ମେ ଅଓିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଅଦସ୍ସାଓୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋଓିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ଅଓିନୀତୋ, ରୂପଂ ଅତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି, ରୂପଓନ୍ତଂ ଓା ଅତ୍ତାନଂ, ଅତ୍ତନି ଓା ରୂପଂ, ରୂପସ୍ମିଂ ଓା ଅତ୍ତାନଂ। ଓେଦନଂ...ପେ... ସଞ୍ଞଂ... ସଙ୍ଖାରେ... ଓିଞ୍ଞାଣଂ ଅତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି, ଓିଞ୍ଞାଣଓନ୍ତଂ ଓା ଅତ୍ତାନଂ, ଅତ୍ତନି ଓା ଓିଞ୍ଞାଣଂ, ଓିଞ୍ଞାଣସ୍ମିଂ ଓା ଅତ୍ତାନଂ। ଏଓଂ ଖୋ , ଆଓ୍ଵୁସୋ ଓିସାଖ, ସକ୍କାୟଦିଟ୍ଠି ହୋତୀ''ତି।

''କଥଂ ପନାୟ୍ୟେ, ସକ୍କାୟଦିଟ୍ଠି ନ ହୋତୀ''ତି?

‘‘ଇଧାୱୁସୋ ୱିସାଖ, ସୁତୱା ଅରିଯସାୱକୋ, ଅରିଯାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ କୋୱିଦୋ ଅରିଯଧମ୍ମେ ସୁୱିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ କୋୱିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ସୁୱିନୀତୋ, ନ ରୂପଂ ଅତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି, ନ ରୂପୱନ୍ତଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ, ନ ଅତ୍ତନି ୱା ରୂପଂ, ନ ରୂପସ୍ମିଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ। ନ ୱେଦନଂ…ପେ… ନ ସଞ୍ଞଂ… ନ ସଙ୍ଖାରେ…ପେ… ନ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି, ନ ୱିଞ୍ଞାଣୱନ୍ତଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ , ନ ଅତ୍ତନି ୱା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ମିଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠି ନ ହୋତୀ’’ତି।

୪୬୨। ‘‘କତମୋ ପନାଯ୍ୟେ, ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ’’ତି?

‘‘ଅଯମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସମ୍ମାୱାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ସମ୍ମାସତି ସମ୍ମାସମାଧୀ’’ତି। ‘‘ଅରିଯୋ ପନାଯ୍ୟେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ସଙ୍ଖତୋ ଉଦାହୁ ଅସଙ୍ଖତୋ’’ତି?

‘‘ଅରିଯୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ସଙ୍ଖତୋ’’ତି ।

‘‘ଅରିଯେନ ନୁ ଖୋ, ଅଯ୍ୟେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକେନ ମଗ୍ଗେନ ତଯୋ ଖନ୍ଧା ସଙ୍ଗହିତା ଉଦାହୁ ତୀହି ଖନ୍ଧେହି ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ସଙ୍ଗହିତୋ’’ତି?

‘‘ନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଅରିଯେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକେନ ମଗ୍ଗେନ ତଯୋ ଖନ୍ଧା ସଙ୍ଗହିତା; ତୀହି ଚ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଖନ୍ଧେହି ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ସଙ୍ଗହିତୋ। ଯା ଚାୱୁସୋ ୱିସାଖ, ସମ୍ମାୱାଚା ଯୋ ଚ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ଯୋ ଚ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ଇମେ ଧମ୍ମା ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହିତା। ଯୋ ଚ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ଯା ଚ ସମ୍ମାସତି ଯୋ ଚ ସମ୍ମାସମାଧି ଇମେ ଧମ୍ମା ସମାଧିକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହିତା। ଯା ଚ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଯୋ ଚ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ଇମେ ଧମ୍ମା ପଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧେ ସଙ୍ଗହିତା’’ତି।

‘‘କତମୋ ପନାଯ୍ୟେ, ସମାଧି, କତମେ ଧମ୍ମା ସମାଧିନିମିତ୍ତା, କତମେ ଧମ୍ମା ସମାଧିପରିକ୍ଖାରା, କତମା ସମାଧିଭାୱନା’’ତି?

‘‘ଯା ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଚିତ୍ତସ୍ସ ଏକଗ୍ଗତା ଅଯଂ ସମାଧି; ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ସମାଧିନିମିତ୍ତା; ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା ସମାଧିପରିକ୍ଖାରା। ଯା ତେସଂଯେୱ ଧମ୍ମାନଂ ଆସେୱନା ଭାୱନା ବହୁଲୀକମ୍ମଂ, ଅଯଂ ଏତ୍ଥ ସମାଧିଭାୱନା’’ତି।

୪୬୩। ‘‘କତି ପନାଯ୍ୟେ, ସଙ୍ଖାରା’’ତି?

‘‘ତଯୋମେ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ସଙ୍ଖାରା – କାଯସଙ୍ଖାରୋ, ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ, ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ’’ତି।

‘‘କତମୋ ପନାଯ୍ୟେ, କାଯସଙ୍ଖାରୋ, କତମୋ ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ, କତମୋ ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ’’ତି?

‘‘ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସା ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, କାଯସଙ୍ଖାରୋ, ୱିତକ୍କୱିଚାରା ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ, ସଞ୍ଞା ଚ ୱେଦନା ଚ ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ’’ତି।

‘‘କସ୍ମା ପନାଯ୍ୟେ, ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସା କାଯସଙ୍ଖାରୋ, କସ୍ମା ୱିତକ୍କୱିଚାରା ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ, କସ୍ମା ସଞ୍ଞା ଚ ୱେଦନା ଚ ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ’’ତି?

‘‘ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସା ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, କାଯିକା ଏତେ ଧମ୍ମା କାଯପ୍ପଟିବଦ୍ଧା, ତସ୍ମା ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସା କାଯସଙ୍ଖାରୋ। ପୁବ୍ବେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ୱିତକ୍କେତ୍ୱା ୱିଚାରେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ୱାଚଂ ଭିନ୍ଦତି, ତସ୍ମା ୱିତକ୍କୱିଚାରା ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ। ସଞ୍ଞା ଚ ୱେଦନା ଚ ଚେତସିକା ଏତେ ଧମ୍ମା ଚିତ୍ତପ୍ପଟିବଦ୍ଧା, ତସ୍ମା ସଞ୍ଞା ଚ ୱେଦନା ଚ ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ’’ତି।

୪୬୪। ‘‘କଥଂ ପନାଯ୍ୟେ, ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧସମାପତ୍ତି ହୋତୀ’’ତି?

‘‘ନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହଂ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜିସ୍ସ’ନ୍ତି ୱା, ‘ଅହଂ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜାମୀ’ତି ୱା, ‘ଅହଂ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନୋ’ତି ୱା। ଅଥ ଖ୍ୱାସ୍ସ ପୁବ୍ବେୱ ତଥା ଚିତ୍ତଂ ଭାୱିତଂ ହୋତି ଯଂ ତଂ ତଥତ୍ତାଯ ଉପନେତୀ’’ତି।

‘‘ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପନାଯ୍ୟେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କତମେ ଧମ୍ମା ପଠମଂ ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି – ଯଦି ୱା କାଯସଙ୍ଖାରୋ, ଯଦି ୱା ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ,

ଯଦି ୱା ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ’’ତି? ‘‘ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଠମଂ ନିରୁଜ୍ଝତି ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ, ତତୋ କାଯସଙ୍ଖାରୋ, ତତୋ ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ’’ତି।

‘‘କଥଂ ପନାୟ୍ୟେ, ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠାନଂ ହୋତୀ’’ତି?

‘‘ନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହଂ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠହିସ୍ସ’ନ୍ତି ୱା, ‘ଅହଂ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠହାମୀ’ତି ୱା, ‘ଅହଂ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠିତୋ’ତି ୱା। ଅଥ ଖ୍ୱାସ୍ସ ପୁବ୍ବେୱ ତଥା ଚିତ୍ତଂ ଭାୱିତଂ ହୋତି ଯଂ ତଂ ତଥତ୍ତାଯ ଉପନେତୀ’’ତି।

‘‘ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତସ୍ସ ପନାୟ୍ୟେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କତମେ ଧମ୍ମା ପଠମଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି – ଯଦି ୱା କାଯସଙ୍ଖାରୋ, ଯଦି ୱା ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ, ଯଦି ୱା ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ’’ତି? ‘‘ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତସ୍ସ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଠମଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ, ତତୋ କାଯସଙ୍ଖାରୋ, ତତୋ ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ’’ତି।

‘‘ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠିତଂ ପନାୟ୍ୟେ, ଭିକ୍ଖୁଂ କତି ଫସ୍ସା ଫୁସନ୍ତୀ’’ତି? ‘‘ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠିତଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଭିକ୍ଖୁଂ ତଯୋ ଫସ୍ସା ଫୁସନ୍ତି – ସୁଞ୍ଞତୋ ଫସ୍ସୋ, ଅନିମିତ୍ତୋ ଫସ୍ସୋ, ଅପ୍ପଣିହିତୋ ଫସ୍ସୋ’’ତି।

‘‘ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ପନାୟ୍ୟେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କିଂନିନ୍ନଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି କିଂପୋଣଂ କିଂପବ୍ଭାର’’ନ୍ତି? ‘‘ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିୱେକନିନ୍ନଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ୱିୱେକପୋଣଂ ୱିୱେକପବ୍ଭାର’’ନ୍ତି।

୪୬୫। ‘‘କତି ପନାୟ୍ୟେ, ୱେଦନା’’ତି?

‘‘ତିସ୍ସୋ ଖୋ ଇମା, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ୱେଦନା – ସୁଖା ୱେଦନା, ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା’’ତି।

‘‘କତମା ପନାୟ୍ୟେ, ସୁଖା ୱେଦନା, କତମା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା, କତମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା’’ତି?

‘‘ଯଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, କାୟିକଂ ୱା ଚେତସିକଂ ୱା ସୁଖଂ ସାତଂ ୱେଦୟିତଂ – ଅଯଂ ସୁଖା ୱେଦନା। ଯଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, କାୟିକଂ ୱା ଚେତସିକଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ଅସାତଂ ୱେଦୟିତଂ – ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା। ଯଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, କାୟିକଂ ୱା ଚେତସିକଂ ୱା ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ୱେଦୟିତଂ – ଅଯଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା’’ତି।

‘‘ସୁଖା ପନାୟ୍ୟେ, ୱେଦନା କିଂସୁଖା କିଂଦୁକ୍ଖା, ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା କିଂସୁଖା କିଂଦୁକ୍ଖା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା କିଂସୁଖା କିଂଦୁକ୍ଖା’’ତି?

‘‘ସୁଖା ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ୱେଦନା ଠିତିସୁଖା ୱିପରିଣାମଦୁକ୍ଖା; ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଠିତିଦୁକ୍ଖା ୱିପରିଣାମସୁଖା ; ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା ଞାଣସୁଖା ଅଞ୍ଞାଣଦୁକ୍ଖା’’ତି।

‘‘ସୁଖାଯ ପନାୟ୍ୟେ, ୱେଦନାଯ କିଂ ଅନୁସଯୋ ଅନୁସେତି, ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ କିଂ ଅନୁସଯୋ ଅନୁସେତି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ କିଂ ଅନୁସଯୋ ଅନୁସେତୀ’’ତି?

‘‘ସୁଖାଯ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ୱେଦନାଯ ରାଗାନୁସଯୋ ଅନୁସେତି, ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ପଟିଘାନୁସଯୋ ଅନୁସେତି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ଅୱିଜ୍ଜାନୁସଯୋ ଅନୁସେତୀ’’ତି।

‘‘ସବ୍ବାଯ ନୁ ଖୋ, ଅୟ୍ୟେ, ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ରାଗାନୁସଯୋ ଅନୁସେତି, ସବ୍ବାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ପଟିଘାନୁସଯୋ ଅନୁସେତି, ସବ୍ବାଯ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ଅୱିଜ୍ଜାନୁସଯୋ ଅନୁସେତୀ’’ତି?

‘‘ନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ସବ୍ବାଯ ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ରାଗାନୁସଯୋ ଅନୁସେତି, ନ ସବ୍ବାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ପଟିଘାନୁସଯୋ ଅନୁସେତି, ନ

ସଦ୍ଧାଯ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ଅୱିଜ୍ଜାନୁସଯୋ ଅନୁସେତୀ’’ତି।

‘‘ସୁଖାଯ ପନାଯ୍ୟେ, ୱେଦନାଯ କିଂ ପହାତବ୍ବଂ, ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ କିଂ ପହାତବ୍ବଂ, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ କିଂ ପହାତବ୍ବ’’ନ୍ତି?

‘‘ସୁଖାଯ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ୱେଦନାଯ ରାଗାନୁସଯୋ ପହାତବ୍ବୋ, ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ପଟିଘାନୁସଯୋ ପହାତବ୍ବୋ, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ଅୱିଜ୍ଜାନୁସଯୋ ପହାତବ୍ବୋ’’ତି।

‘‘ସଦ୍ଧାଯ ନୁ ଖୋ, ଅଯ୍ୟେ, ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ରାଗାନୁସଯୋ ପହାତବ୍ବୋ, ସଦ୍ଧାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ପଟିଘାନୁସଯୋ ପହାତବ୍ବୋ, ସଦ୍ଧାଯ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ଅୱିଜ୍ଜାନୁସଯୋ ପହାତବ୍ବୋ’’ତି?

‘‘ନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ସଦ୍ଧାଯ ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ରାଗାନୁସଯୋ ପହାତବ୍ବୋ, ନ ସଦ୍ଧାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ପଟିଘାନୁସଯୋ ପହାତବ୍ବୋ , ନ ସଦ୍ଧାଯ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ଅୱିଜ୍ଜାନୁସଯୋ ପହାତବ୍ବୋ। ଇଧାୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ରାଗଂ ତେନ ପଜହତି, ନ ତତ୍ଥ ରାଗାନୁସଯୋ ଅନୁସେତି। ଇଧାୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଭିକ୍ଖୁ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘କୁଦାସ୍ସୁ ନାମାହଂ ତଦାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରିସ୍ସାମି ଯଦରିଯା ଏତରହି ଆଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରନ୍ତୀ’ତି? ଇତି ଅନୁତ୍ତରେସୁ ୱିମୋକ୍ଖେସୁ ପିହଂ ଉପଟ୍ଠାପଯତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପିହାପ୍ପଚ୍ଚଯା ଦୋମନସ୍ସଂ। ପଟିଘଂ ତେନ ପଜହତି, ନ ତତ୍ଥ ପଟିଘାନୁସଯୋ ଅନୁସେତି। ଇଧାୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା, ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା, ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୱିଜ୍ଜଂ ତେନ ପଜହତି, ନ ତତ୍ଥ ଅୱିଜ୍ଜାନୁସଯୋ ଅନୁସେତୀ’’ତି।

୪୬୬। ‘‘ସୁଖାଯ ପନାଯ୍ୟେ, ୱେଦନାଯ କିଂ ପଟିଭାଗୋ’’ତି?

‘‘ସୁଖାଯ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ୱେଦନାଯ ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ପଟିଭାଗୋ’’ତି।

‘‘ଦୁକ୍ଖାଯ ପନାଯ୍ୟେ, ୱେଦନାଯ କିଂ ପଟିଭାଗୋ’’ତି?

‘‘ଦୁକ୍ଖାଯ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ୱେଦନାଯ ସୁଖା ୱେଦନା ପଟିଭାଗୋ’’ତି।

‘‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ପନାଯ୍ୟେ, ୱେଦନାଯ କିଂ ପଟିଭାଗୋ’’ତି?

‘‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ୱେଦନାଯ ଅୱିଜ୍ଜା ପଟିଭାଗୋ’’ତି।

‘‘ଅୱିଜ୍ଜାଯ ପନାଯ୍ୟେ, କିଂ ପଟିଭାଗୋ’’ତି?

‘‘ଅୱିଜ୍ଜାଯ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ୱିଜ୍ଜା ପଟିଭାଗୋ’’ତି।

‘‘ୱିଜ୍ଜାଯ ପନାଯ୍ୟେ, କିଂ ପଟିଭାଗୋ’’ତି?

‘‘ୱିଜ୍ଜାଯ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ୱିମୁତ୍ତି ପଟିଭାଗୋ’’ତି।

‘‘ୱିମୁତ୍ତିଯା ପନାଯ୍ୟେ , କିଂ ପଟିଭାଗୋ’’ତି?

‘‘ୱିମୁତ୍ତିଯା ଖୋ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ନିବ୍ବାନଂ ପଟିଭାଗୋ’’ତି।

‘‘ନିବ୍ବାନସ୍ସ ପନାଯ୍ୟେ, କିଂ ପଟିଭାଗୋ’’ତି? ‘‘ଅଚ୍ଚଯାସି, ଆୱୁସୋ [ଅଚ୍ଚସରାୱୁସୋ (ସୀ। ପୀ।), ଅଚ୍ଚସ୍ସରାୱୁସୋ (ସ୍ୟା। କଂ।)] ୱିସାଖ, ପଞ୍ହଂ, ନାସକ୍ଖି ପଞ୍ହାନଂ ପରିଯନ୍ତଂ ଗହେତୁଂ। ନିବ୍ବାନୋଗଧଞ୍ହି, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, ନିବ୍ବାନପରାଯନଂ ନିବ୍ବାନପରିଯୋସାନଂ। ଆକଙ୍ଖମାନୋ ଚ ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ ୱିସାଖ, ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାସି, ଯଥା ଚ ତେ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରୋତି ତଥା ନଂ ଧାରେଯ୍ୟାସୀ’’ତି।

୪୬୭। ଅଥ ଖୋ ୱିସାଖୋ ଉପାସକୋ ଧମ୍ମଦିନ୍ନାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଧମ୍ମଦିନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ୱିସାଖୋ ଉପାସକୋ ଯାୱତକୋ ଅହୋସି ଧମ୍ମଦିନ୍ନାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ କଥାସଲ୍ଲାପୋ ତଂ ସବ୍ବଂ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେସି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭଗୱା ୱିସାଖଂ ଉପାସକଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପଣ୍ଡିତା, ୱିସାଖ, ଧମ୍ମଦିନ୍ନା ଭିକ୍ଖୁନୀ, ମହାପଞ୍ଞା, ୱିସାଖ, ଧମ୍ମଦିନ୍ନା ଭିକ୍ଖୁନୀ। ମଂ ଚେପି ତ୍ୱଂ, ୱିସାଖ, ଏତମତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାସି, ଅହମ୍ପି ତଂ ଏୱମେୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟଂ, ଯଥା ତଂ ଧମ୍ମଦିନ୍ନାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ବ୍ୟାକତଂ। ଏସୋ ଚେୱେତସ୍ସ [ଏସୋୱେତସ୍ସ (ସ୍ୟା। କଂ।)] ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଞ୍ଚ ନଂ [ଏୱମେତଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ।)] ଧାରେହୀ’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନୋ ୱିସାଖୋ ଉପାସକୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୀତି।

ଚୂଳୱେଦଲ୍ଲସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଚୂଳଧମ୍ମସମାଦାନସୁତ୍ତଂ

୪୬୮। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଚତ୍ତାରିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନାନି। କତମାନି ଚତ୍ତାରି? ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଂ ଆଯତିଂ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ; ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ , ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ; ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଂ ଆଯତିଂ ସୁଖୱିପାକଂ; ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକଂ’’।

୪୬୯। ‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଂ ଆଯତିଂ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ? ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏୱଂୱାଦିନୋ ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ – ‘ନତ୍ଥି କାମେସୁ ଦୋସୋ’ତି। ତେ କାମେସୁ ପାତବ୍ୟତଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେ ଖୋ ମୋଳିବଦ୍ଧାହି [ମୋଳିବନ୍ଧାହି (ସ୍ୟା। କଂ। କ।)] ପରିବ୍ବାଜିକାହି ପରିଚାରେନ୍ତି। ତେ ଏୱମାହଂସୁ – ‘କିଂସୁ ନାମ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା କାମେସୁ ଅନାଗତଭଯଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା କାମାନଂ ପହାନମାହଂସୁ, କାମାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି? ସୁଖୋ ଇମିସ୍ସା ପରିବ୍ବାଜିକାଯ ତରୁଣାଯ ମୁଦୁକାଯ ଲୋମସାଯ ବାହାଯ ସମ୍ଫସ୍ସୋ’ତି ତେ କାମେସୁ ପାତବ୍ୟତଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେ କାମେସୁ ପାତବ୍ୟତଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯନ୍ତି। ତେ ଏୱମାହଂସୁ – ‘ଇଦଂ ଖୋ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା କାମେସୁ ଅନାଗତଭଯଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା କାମାନଂ ପହାନମାହଂସୁ, କାମାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ଇମେ ହି ମଯଂ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ୱେଦନା ୱେଦଯାମା’ତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ମାଲୁୱାସିପାଟିକା ଫଲେଯ୍ୟ। ଅଥ ଖୋ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାଲୁୱାବୀଜଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ସାଲମୂଲେ ନିପତେଯ୍ୟ। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସାଲେ ଅଧିୱତ୍ଥା ଦେୱତା ସା ଭୀତା ସଂୱିଗ୍ଗା ସନ୍ତାସଂ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟ। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତସ୍ମିଂ ସାଲେ ଅଧିୱତ୍ଥାଯ ଦେୱତାଯ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ଆରାମଦେୱତା ୱନଦେୱତା ରୁକ୍ଖଦେୱତା ଓସଧିତିଣୱନପ୍ପତୀସୁ ଅଧିୱତ୍ଥା ଦେୱତା ସଙ୍ଗମ୍ମ ସମାଗମ୍ମ ଏୱଂ ସମସ୍ସାସେଯ୍ୟୁଂ – ‘ମା ଭୱଂ ଭାଯି, ମା ଭୱଂ ଭାଯି; ଅପ୍ପେୱ ନାମେତଂ ମାଲୁୱାବୀଜଂ ମୋରୋ ୱା ଗିଲେଯ୍ୟ [ମୋରୋ ୱା ଗିଲେଯ୍ୟ, ଗୋଧା ୱା ଖାଦେଯ୍ୟ (କ।)], ମଗୋ ୱା ଖାଦେଯ୍ୟ, ଦୱଡାହୋ [ୱନଦାହୋ (କ।)] ୱା ଡହେଯ୍ୟ, ୱନକମ୍ମିକା ୱା ଉଦ୍ଧରେଯ୍ୟୁଂ, ଉପଚିକା ୱା ଉଟ୍ଠହେଯ୍ୟୁଂ [ଉଦ୍ରଭେଯ୍ୟୁଂ (ସୀ। ପୀ। କ।)], ଅବୀଜଂ ୱା ପନସ୍ସା’ତି। ଅଥ ଖୋ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାଲୁୱାବୀଜଂ ନେୱ ମୋରୋ ଗିଲେଯ୍ୟ, ନ ମଗୋ ଖାଦେଯ୍ୟ, ନ ଦୱଡାହୋ ଡହେଯ୍ୟ, ନ ୱନକମ୍ମିକା ଉଦ୍ଧରେଯ୍ୟୁଂ, ନ ଉପଚିକା ଉଟ୍ଠହେଯ୍ୟୁଂ, ବୀଜଞ୍ଚ ପନସ୍ସ ତଂ ପାୱୁସ୍ସକେନ ମେଘେନ ଅଭିପ୍ପୱୁଟ୍ଠଂ ସମ୍ମଦେୱ ୱିରୁହେଯ୍ୟ। ସାସ୍ସ ମାଲୁୱାଲତା ତରୁଣା ମୁଦୁକା ଲୋମସା ୱିଲମ୍ବିନୀ, ସା ତଂ ସାଲଂ ଉପନିସେୱେଯ୍ୟ। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତସ୍ମିଂ ସାଲେ ଅଧିୱତ୍ଥାଯ ଦେୱତାଯ ଏୱମସ୍ସ – ‘କିଂସୁ ନାମ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ଆରାମଦେୱତା ୱନଦେୱତା ରୁକ୍ଖଦେୱତା ଓସଧିତିଣୱନପ୍ପତୀସୁ ଅଧିୱତ୍ଥା ଦେୱତା ମାଲୁୱାବୀଜେ ଅନାଗତଭଯଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା ସଙ୍ଗମ୍ମ ସମାଗମ୍ମ ଏୱଂ ସମସ୍ସାସେସୁଂ [ସମସ୍ସାସେଯ୍ୟୁଂ (କ।)] – ‘‘ମା ଭୱଂ ଭାଯି ମା ଭୱଂ ଭାଯି, ଅପ୍ପେୱ ନାମେତଂ ମାଲୁୱାବୀଜଂ ମୋରୋ ୱା ଗିଲେଯ୍ୟ, ମଗୋ ୱା ଖାଦେଯ୍ୟ, ଦୱଡାହୋ ୱା ଡହେଯ୍ୟ, ୱନକମ୍ମିକା ୱା ଉଦ୍ଧରେଯ୍ୟୁଂ, ଉପଚିକା ୱା ଉଟ୍ଠହେଯ୍ୟୁଂ, ଅବୀଜଂ ୱା ପନସ୍ସା’’ତି; ସୁଖୋ ଇମିସ୍ସା ମାଲୁୱାଲତାଯ ତରୁଣାଯ ମୁଦୁକାଯ ଲୋମସାଯ ୱିଲମ୍ବିନିଯା ସମ୍ଫସ୍ସୋ’ତି। ସା ତଂ ସାଲଂ ଅନୁପରିହରେଯ୍ୟ। ସା ତଂ ସାଲଂ ଅନୁପରିହରିତ୍ୱା ଉପରି ୱିଟଭିଂ [ୱିଟପଂ (ସ୍ୟା। ଟ୍ଠ।)] କରେଯ୍ୟ। ଉପରି ୱିଟଭିଂ କରିତ୍ୱା ଓଘନଂ ଜନେଯ୍ୟ। ଓଘନଂ ଜନେତ୍ୱା ଯେ ତସ୍ସ ସାଲସ୍ସ ମହନ୍ତା ମହନ୍ତା ଖନ୍ଧା ତେ ପଦାଲେଯ୍ୟ। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତସ୍ମିଂ ସାଲେ ଅଧିୱତ୍ଥାଯ ଦେୱତାଯ ଏୱମସ୍ସ – ‘ଇଦଂ ଖୋ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା ଆରାମଦେୱତା ୱନଦେୱତା ରୁକ୍ଖଦେୱତା

ଓସଧିତିଣଓନପ୍ପତୀସୁ ଅଧିଓଥ୍ଥା ଦେଓତା ମାଲୁଓାବୀଜେ ଅନାଗତଭଯଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା ସଙ୍ଗମ୍ମ ସମାଗମ୍ମ ଏଓଂ ସମସ୍ସାସେସୁଂ [ସମସ୍ସାସେଯ୍ୟୁଂ (କ।)] – ''ମା ଭଓଂ ଭାଯି ମା ଭଓଂ ଭାଯି, ଅପ୍ପେଓ ନାମେତଂ ମାଲୁଓାବୀଜଂ ମୋରୋ ଓା ଗିଲେଯ୍ୟ, ମଗୋ ଓା ଖାଦେଯ୍ୟ, ଦଓଡାହୋ ଓା ଡହେଯ୍ୟ, ଓନକମ୍ମିକା ଓା ଉଦ୍ଧରେଯ୍ୟୁଂ, ଉପଚିକା ଓା ଉଟ୍ଠହେଯ୍ୟୁଂ ଅବୀଜଂ ଓା ପନସ୍ସା''ତି। ଯଞ୍ଚାହଂ [ଯଂ ଓାହଂ (କ।), ସ୍ୱାହଂ (ସ୍ୟା। କଂ।)] ମାଲୁଓାବୀଜହେତୁ ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ଓେଦନା ଓେଦଯାମୀ'ତି। ଏଓମେଓ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଓେ, ସନ୍ତି ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଏଓଂଓାଦିନୋ ଏଓଂଦିଟ୍ଠିନୋ 'ନତ୍ଥି କାମେସୁ ଦୋସୋ'ତି । ତେ କାମେସୁ ପାତବ୍ୟତଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେ ମୋଳିବଦ୍ଧାହି ପରିବ୍ବାଜିକାହି ପରିଚାରେନ୍ତି। ତେ ଏଓମାହଂସୁ – 'କିଂସୁ ନାମ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା କାମେସୁ ଅନାଗତଭଯଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା କାମାନଂ ପହାନମାହଂସୁ, କାମାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି? ସୁଖୋ ଇମିସ୍ସା ପରିବ୍ବାଜିକାଯ ତରୁଣାଯ ମୁଦୁକାଯ ଲୋମସାଯ ବାହାଯ ସମ୍ଫସ୍ସୋ'ତି। ତେ କାମେସୁ ପାତବ୍ୟତଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେ କାମେସୁ ପାତବ୍ୟତଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଓିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ଓେଦନା ଓେଦଯନ୍ତି। ତେ ଏଓମାହଂସୁ – 'ଇଦଂ ଖୋ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା କାମେସୁ ଅନାଗତଭଯଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା କାମାନଂ ପହାନମାହଂସୁ, କାମାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି। ଇମେ ହି ମଯଂ କାମହେତୁ କାମନିଦାନଂ ଦୁକ୍ଖା ତିବ୍ବା ଖରା କଟୁକା ଓେଦନା ଓେଦଯାମା'ତି। ଇଦଂ ଓୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଂ ଆଯତିଂ ଦୁକ୍ଖଓିପାକଂ।

୪୭୦। ''କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେଓ ଆଯତିଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖଓିପାକଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅଚେଲକୋ ହୋତି ମୁତ୍ତାଚାରୋ ହତ୍ଥାପଲେଖନୋ, ନଏହିଭଦନ୍ତିକୋ, ନତିଟ୍ଠଭଦନ୍ତିକୋ, ନାଭିହଟଂ, ନ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତଂ, ନ ନିମନ୍ତନଂ ସାଦିଯତି, ସୋ ନ କୁମ୍ଭିମୁଖା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ନ କଳୋପିମୁଖା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ନ ଏଳକମନ୍ତରଂ, ନ ଦଣ୍ଡମନ୍ତରଂ, ନ ମୁସଲମନ୍ତରଂ, ନ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଭୁଞ୍ଜମାନାନଂ, ନ ଗବ୍ଭିନିଯା, ନ ପାଯମାନାଯ, ନ ପୁରିସନ୍ତରଗତାଯ, ନ ସଙ୍କିତ୍ତୀସୁ, ନ ଯତ୍ଥ ସା ଉପଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ନ ଯତ୍ଥ ମକ୍ଖିକା ସଣ୍ଡସଣ୍ଡଚାରିନୀ, ନ ମଚ୍ଛଂ, ନ ମଂସଂ, ନ ସୁରଂ, ନ ମେରଯଂ, ନ ଥୁସୋଦକଂ ପିଓତି। ସୋ ଏକାଗାରିକୋ ଓା ହୋତି ଏକାଲୋପିକୋ, ଦ୍ୱାଗାରିକୋ ଓା ହୋତି ଦ୍ୱାଲୋପିକୋ…ପେ… ସତ୍ତାଗାରିକୋ ଓା ହୋତି ସତ୍ତାଲୋପିକୋ। ଏକିସ୍ସାପି ଦତ୍ତିଯା ଯାପେତି, ଦ୍ୱୀହିପି ଦତ୍ତୀହି ଯାପେତି… ସତ୍ତହିପି ଦତ୍ତୀହି ଯାପେତି। ଏକାହିକମ୍ପି ଆହାରଂ ଆହାରେତି, ଦ୍ୱୀହିକମ୍ପି ଆହାରଂ ଆହାରେତି… ସତ୍ତାହିକମ୍ପି ଆହାରଂ ଆହାରେତି। ଇତି ଏଓରୂପଂ ଅଦ୍ଧମାସିକମ୍ପି ପରିଯାଯଭତ୍ତଭୋଜନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ ଓିହରତି। ସୋ ସାକଭକ୍ଖୋ ଓା ହୋତି , ସାମାକଭକ୍ଖୋ ଓା ହୋତି, ନୀଓାରଭକ୍ଖୋ ଓା ହୋତି, ଦଦ୍ଦୁଲଭକ୍ଖୋ ଓା ହୋତି, ହଟଭକ୍ଖୋ ଓା ହୋତି, କଣଭକ୍ଖୋ ଓା ହୋତି, ଆଚାମଭକ୍ଖୋ ଓା ହୋତି, ପିଞ୍ଞାକଭକ୍ଖୋ ଓା ହୋତି, ତିଣଭକ୍ଖୋ ଓା ହୋତି, ଗୋମଯଭକ୍ଖୋ ଓା ହୋତି, ଓନମୂଲଫଲାହାରୋ ଯାପେତି ପଓତ୍ତଫଲଭୋଜୀ। ସୋ ସାଣାନିପି ଧାରେତି, ମସାଣାନିପି ଧାରେତି, ଛଓଦୁସ୍ସାନିପି ଧାରେତି, ପଂସୁକୂଲାନିପି ଧାରେତି, ତିରୀଟାନିପି ଧାରେତି, ଅଜିନମ୍ପି ଧାରେତି, ଅଜିନକ୍ଖିପମ୍ପି ଧାରେତି, କୁସଚୀରମ୍ପି ଧାରେତି, ଓାକଚୀରମ୍ପି ଧାରେତି, ଫଲକଚୀରମ୍ପି ଧାରେତି, କେସକମ୍ବଲମ୍ପି ଧାରେତି, ଓାଳକମ୍ବଲମ୍ପି ଧାରେତି, ଉଲୂକପକ୍ଖମ୍ପି ଧାରେତି, କେସମସ୍ସୁଲୋଚକୋପି ହୋତି, କେସମସ୍ସୁଲୋଚନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ, ଉବ୍ଭଟ୍ଠକୋପି ହୋତି, ଆସନପଟିକ୍ଖିତ୍ତୋ, ଉକ୍କୁଟିକୋପି ହୋତି ଉକ୍କୁଟିକପ୍ପଧାନମନୁଯୁତ୍ତୋ, କଣ୍ଟକାପସ୍ସଯିକୋପି ହୋତି, କଣ୍ଟକାପସ୍ସଯେ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତି [ପସ୍ସ ମ। ନି। ୧।୧୫୫ ମହାସୀହନାଦସୁତ୍ତେ], ସାଯତତିଯକମ୍ପି ଉଦକୋରୋହନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ ଓିହରତି। ଇତି ଏଓରୂପଂ ଅନେକଓିହିତଂ କାଯସ୍ସ ଆତାପନପରିତାପନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ ଓିହରତି । ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଓିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଇଦଂ ଓୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେଓ ଆଯତିଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖଓିପାକଂ।

୪୭୧। ''କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଂ ଆଯତିଂ ସୁଖଓିପାକଂ? ଇଧ , ଭିକ୍ଖଓେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପକତିଯା ତିବ୍ବରାଗଜାତିକୋ ହୋତି, ସୋ ଅଭିକ୍ଖଣଂ ରାଗଜଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂଓେଦେତି; ପକତିଯା ତିବ୍ବଦୋସଜାତିକୋ ହୋତି, ସୋ ଅଭିକ୍ଖଣଂ ଦୋସଜଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂଓେଦେତି; ପକତିଯା ତିବ୍ବମୋହଜାତିକୋ ହୋତି, ସୋ ଅଭିକ୍ଖଣଂ ମୋହଜଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂଓେଦେତି। ସୋ ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ, ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ, ଅସ୍ସୁମୁଖୋପି ରୁଦମାନୋ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଇଦଂ ଓୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଂ ଆଯତିଂ ସୁଖଓିପାକଂ।

୪୭୨। ''କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେଓ ଆଯତିଞ୍ଚ ସୁଖଓିପାକଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପକତିଯା ନ ତିବ୍ବରାଗଜାତିକୋ ହୋତି, ସୋ ନ ଅଭିକ୍ଖଣଂ ରାଗଜଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂଓେଦେତି; ପକତିଯା ନ ତିବ୍ବଦୋସଜାତିକୋ ହୋତି, ସୋ ନ ଅଭିକ୍ଖଣଂ ଦୋସଜଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂଓେଦେତି; ପକତିଯା ନ ତିବ୍ବମୋହଜାତିକୋ ହୋତି , ସୋ ନ ଅଭିକ୍ଖଣଂ ମୋହଜଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂଓେଦେତି। ସୋ ଓିଓିଚ୍ଚେଓ କାମେହି ଓିଓିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସଓିତକ୍କଂ ସଓିଚାରଂ ଓିଓେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଓିହରତି। ଓିତକ୍କଓିଚାରାନଂ ଓୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାଓଂ ଅଓିତକ୍କଂ ଅଓିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଓିହରତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଇଦଂ ଓୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଓେ,

ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେୱ ଆୟତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରି ଧମ୍ମସମାଦାନାନୀ’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ଚୂଳଧମ୍ମସମାଦାନସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ମହାଧମ୍ମସମାଦାନସୁତ୍ତଂ

୪୭୩। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ୟେଭୁୟ୍ୟେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ଏୱଂକାମା ଏୱଂଛନ୍ଦା ଏୱଂଅଧିପ୍ପାୟା – ‘ଅହୋ ୱତ ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାୟେୟ୍ୟୁଂ, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି। ତେସଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂକାମାନଂ ଏୱଂଛନ୍ଦାନଂ ଏୱଂଅଧିପ୍ପାୟାନଂ ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି। ତତ୍ର ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କଂ ହେତୁଂ ପଚ୍ଚେଥା’’ତି? ‘‘ଭଗୱଂମୂଲକା ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମା, ଭଗୱଂନେତ୍ତିକା, ଭଗୱଂପଟିସରଣା। ସାଧୁ ୱତ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଞ୍ଞେୱ ପଟିଭାତୁ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ; ଭଗୱତୋ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି। ‘‘ତେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

୪୭୪। ‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସୁତୱା ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ, ଅରିୟାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ଅରିୟଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ଅରିୟଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ, ସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ନ ଜାନାତି ଅସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ନ ଜାନାତି, ଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ନ ଜାନାତି ଅଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ନ ଜାନାତି। ସୋ ସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଅଜାନନ୍ତୋ ଅସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଅଜାନନ୍ତୋ, ଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଅଜାନନ୍ତୋ ଅଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଅଜାନନ୍ତୋ, ଅସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ସେୱତି ସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ନ ସେୱତି, ଅଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଭଜତି ଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ନ ଭଜତି। ତସ୍ସ ଅସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ସେୱତୋ ସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଅସେୱତୋ, ଅଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଭଜତୋ ଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଅଭଜତୋ ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ୟଥା ତଂ ଅୱିଦ୍ଦସୁନୋ।

‘‘ସୁତୱା ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ, ଅରିୟାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ ଅରିୟଧମ୍ମସ୍ସ କୋୱିଦୋ ଅରିୟଧମ୍ମେ ସୁୱିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଦସ୍ସାୱୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ କୋୱିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ସୁୱିନୀତୋ, ସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଜାନାତି ଅସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଜାନାତି, ଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଜାନାତି ଅଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଜାନାତି। ସୋ ସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଜାନନ୍ତୋ ଅସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଜାନନ୍ତୋ, ଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଜାନନ୍ତୋ ଅଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଜାନନ୍ତୋ, ଅସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ନ ସେୱତି ସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ସେୱତି, ଅଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ନ ଭଜତି ଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଭଜତି। ତସ୍ସ ଅସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଅସେୱତୋ ସେୱିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ସେୱତୋ, ଅଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଅଭଜତୋ ଭଜିତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଭଜତୋ, ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ୟଥା ତଂ ୱିଦ୍ଦସୁନୋ।

୪୭୫। ‘‘ଚତ୍ତାରିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନାନି। କତମାନି ଚତ୍ତାରି? ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେୱ ଆୟତିଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ; ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଂ ଆୟତିଂ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ; ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଂ ଆୟତିଂ ସୁଖୱିପାକଂ; ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେୱ ଆୟତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକଂ।

୪୭୬। ‘‘ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ୟମିଦଂ [ୟଦିଦଂ (ସୀ।)] ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେୱ ଆୟତିଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ, ତଂ ଅୱିଜ୍ଜାଗତୋ ୟଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି – ‘ଇଦଂ ଖୋ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେୱ ଆୟତିଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖୱିପାକ’ନ୍ତି। ତଂ ଅୱିଜ୍ଜାଗତୋ ୟଥାଭୂତଂ ଅପ୍ପଜାନନ୍ତୋ ତଂ ସେୱତି, ତଂ ନ ପରିୱଜ୍ଜେତି। ତସ୍ସ ତଂ ସେୱତୋ, ତଂ ଅପରିୱଜ୍ଜୟତୋ, ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ୟଥା ତଂ ଅୱିଦ୍ଦସୁନୋ।

‘‘ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ୟମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଂ ଆୟତିଂ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ ତଂ ଅୱିଜ୍ଜାଗତୋ ୟଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି – ‘ଇଦଂ ଖୋ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଂ ଆୟତିଂ ଦୁକ୍ଖୱିପାକ’ନ୍ତି। ତଂ ଅୱିଜ୍ଜାଗତୋ ୟଥାଭୂତଂ ଅପ୍ପଜାନନ୍ତୋ ତଂ ସେୱତି, ତଂ ନ ପରିୱଜ୍ଜେତି। ତସ୍ସ ତଂ ସେୱତୋ, ତଂ ଅପରିୱଜ୍ଜୟତୋ, ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ୟଥା ତଂ ଅୱିଦ୍ଦସୁନୋ।

‘‘ତତ୍ର , ଭିକ୍ଖୱେ, ଯମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଂ ଆଯତିଂ ସୁଖୱିପାକଂ, ତଂ ଅୱିଦ୍ୱା ଅୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି – ‘ଇଦଂ ଖୋ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଂ ଆଯତିଂ ସୁଖୱିପାକ’ନ୍ତି। ତଂ ଅୱିଦ୍ୱା ଅୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ଅପ୍ପଜାନନ୍ତୋ ତଂ ନ ସେୱତି, ତଂ ପରିୱଜ୍ଜେତି। ତସ୍ସ ତଂ ଅସେୱତୋ, ତଂ ପରିୱଜ୍ଜଯତୋ, ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ଯଥା ତଂ ଅୱିଦ୍ଦସୁନୋ।

‘‘ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକଂ, ତଂ ଅୱିଦ୍ୱା ଅୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି – ‘ଇଦଂ ଖୋ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକ’ନ୍ତି। ତଂ ଅୱିଦ୍ୱା ଅୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ଅପ୍ପଜାନନ୍ତୋ ତଂ ନ ସେୱତି, ତଂ ପରିୱଜ୍ଜେତି। ତସ୍ସ ତଂ ଅସେୱତୋ, ତଂ ପରିୱଜ୍ଜଯତୋ, ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ଯଥା ତଂ ଅୱିଦ୍ଦସୁନୋ।

୪୭୭। ‘‘ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ ତଂ ୱିଦ୍ୱା ୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି – ‘ଇଦଂ ଖୋ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖୱିପାକ’ନ୍ତି। ତଂ ୱିଦ୍ୱା ୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନନ୍ତୋ ତଂ ନ ସେୱତି, ତଂ ପରିୱଜ୍ଜେତି। ତସ୍ସ ତଂ ଅସେୱତୋ, ତଂ ପରିୱଜ୍ଜଯତୋ, ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ଯଥା ତଂ ୱିଦ୍ଦସୁନୋ।

‘‘ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଂ ଆଯତିଂ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ ତଂ ୱିଦ୍ୱା ୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି – ‘ଇଦଂ ଖୋ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଂ ଆଯତିଂ ଦୁକ୍ଖୱିପାକ’ନ୍ତି। ତଂ ୱିଦ୍ୱା ୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନନ୍ତୋ ତଂ ନ ସେୱତି, ତଂ ପରିୱଜ୍ଜେତି। ତସ୍ସ ତଂ ଅସେୱତୋ, ତଂ ପରିୱଜ୍ଜଯତୋ , ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ଯଥା ତଂ ୱିଦ୍ଦସୁନୋ।

‘‘ତତ୍ର , ଭିକ୍ଖୱେ, ଯମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଂ ଆଯତିଂ ସୁଖୱିପାକଂ ତଂ ୱିଦ୍ୱା ୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି – ‘ଇଦଂ ଖୋ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଂ ଆଯତିଂ ସୁଖୱିପାକ’ନ୍ତି। ତଂ ୱିଦ୍ୱା ୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନନ୍ତୋ ତଂ ସେୱତି, ତଂ ନ ପରିୱଜ୍ଜେତି। ତସ୍ସ ତଂ ସେୱତୋ, ତଂ ଅପରିୱଜ୍ଜଯତୋ, ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ଯଥା ତଂ ୱିଦ୍ଦସୁନୋ।

‘‘ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକଂ ତଂ ୱିଦ୍ୱା ୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି – ‘ଇଦଂ ଖୋ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକ’ନ୍ତି। ତଂ ୱିଦ୍ୱା ୱିଜ୍ଜାଗତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନନ୍ତୋ ତଂ ସେୱତି, ତଂ ନ ପରିୱଜ୍ଜେତି। ତସ୍ସ ତଂ ସେୱତୋ, ତଂ ଅପରିୱଜ୍ଜଯତୋ, ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହୋତି ଯଥା ତଂ ୱିଦ୍ଦସୁନୋ।

୪୭୮। ‘‘କତମଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି, ପାଣାତିପାତପଚ୍ଚଯା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନପଚ୍ଚଯା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ କାମେସୁ ମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି, କାମେସୁ ମିଚ୍ଛାଚାରପଚ୍ଚଯା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି, ମୁସାୱାଦପଚ୍ଚଯା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି, ପିସୁଣୱାଚାପଚ୍ଚଯା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି, ଫରୁସୱାଚାପଚ୍ଚଯା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପପଚ୍ଚଯା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ଅଭିଜ୍ଝାପଚ୍ଚଯା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ବ୍ୟାପାଦପଚ୍ଚଯା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ।

୪୭୯। ''କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଂ ଆୟତିଂ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି, ପାଣାତିପାତପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ଅଦିନ୍ନାଦାୟୀ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି, ମୁସାୱାଦପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି, ପିସୁଣୱାଚାପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି, ଫରୁସୱାଚାପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ଅଭିଜ୍ଝାପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ବ୍ୟାପାଦପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି। ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଂ ଆୟତିଂ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ।

୪୮୦। ''କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଂ ଆୟତିଂ ସୁଖୱିପାକଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି ; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି , ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି ; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ଅନଭିଜ୍ଝାପଚ୍ଚୟା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ଅବ୍ୟାପାଦପଚ୍ଚୟା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ଦୁକ୍ଖେନ ସହାପି ଦୋମନସ୍ସେନ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚୟା ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି। ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଂ ଆୟତିଂ ସୁଖୱିପାକଂ।

୪୮୧। ''କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେୱ ଆୟତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ଅନଭିଜ୍ଝାପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ଅବ୍ୟାପାଦପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି; ସହାପି ସୁଖେନ ସହାପି ସୋମନସ୍ସେନ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୋତି, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚୟା ଚ ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି। ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଇଦଂ, ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେୱ ଆୟତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରି ଧମ୍ମସମାଦାନାନି।

୪୮୨। ''ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିତ୍ତକାଲାବୁ ୱିସେନ ସଂସଟ୍ଠୋ। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଜୀୱିତୁକାମୋ ଅମରିତୁକାମୋ ସୁଖକାମୋ

ଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିକୂଲୋ। ତମେନଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟୁଂ – ‘ଅମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଅଯଂ ତିତ୍ତକାଲାବୁ ୱିସେନ ସଂସଟ୍ଠୋ, ସଚେ ଆକଙ୍ଖସି ପିୱ [ପିପ (ସୀ। ପୀ।)]। ତସ୍ସ ତେ ପିୱତୋ [ପିପତୋ (ସୀ। ପୀ।)] ଚେୱ ନଚ୍ଛାଦେସ୍ସତି ୱଣ୍ଣେନପି ଗନ୍ଧେନପି ରସେନପି, ପିୱିତ୍ୱା [ପୀତ୍ୱା (ସୀ।)] ଚ ପନ ମରଣଂ ୱା ନିଗଚ୍ଛସି ମରଣମତ୍ତଂ ୱା ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ଅପ୍ପଟିସଙ୍ଖାଯ ପିୱେୟ୍ୟ, ନପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ତଂ ପିୱତୋ ଚେୱ ନଚ୍ଛାଦେୟ୍ୟ ୱଣ୍ଣେନପି ଗନ୍ଧେନପି ରସେନପି, ପିୱିତ୍ୱା ଚ ପନ ମରଣଂ ୱା ନିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ମରଣମତ୍ତଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ। ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ୱଦାମି, ଯମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ।

୪୮୩। ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆପାନୀଯକଂସୋ ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଗନ୍ଧସମ୍ପନ୍ନୋ ରସସମ୍ପନ୍ନୋ। ସୋ ଚ ଖୋ ୱିସେନ ସଂସଟ୍ଠୋ। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଜୀୱିତୁକାମୋ ଅମରିତୁକାମୋ ସୁଖକାମୋ ଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିକୂଲୋ। ତମେନଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟୁଂ – ‘ଅମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଅଯଂ ଆପାନୀଯକଂସୋ ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଗନ୍ଧସମ୍ପନ୍ନୋ ରସସମ୍ପନ୍ନୋ। ସୋ ଚ ଖୋ ୱିସେନ ସଂସଟ୍ଠୋ, ସଚେ ଆକଙ୍ଖସି ପିୱ। ତସ୍ସ ତେ ପିୱତୋହି [ପିୱତୋପି (କ।)] ଖୋ ଛାଦେସ୍ସତି ୱଣ୍ଣେନପି ଗନ୍ଧେନପି ରସେନପି, ପିୱିତ୍ୱା ଚ ପନ ମରଣଂ ୱା ନିଗଚ୍ଛସି ମରଣମତ୍ତଂ ୱା ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ଅପ୍ପଟିସଙ୍ଖାଯ ପିୱେୟ୍ୟ, ନପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ତଂ ପିୱତୋହି ଖୋ ଛାଦେୟ୍ୟ ୱଣ୍ଣେନପି ଗନ୍ଧେନପି ରସେନପି, ପିୱିତ୍ୱା ଚ ପନ ମରଣଂ ୱା ନିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ମରଣମତ୍ତଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ। ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ୱଦାମି, ଯମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଂ ଆଯତିଂ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ।

୪୮୪। ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୂତିମୁତ୍ତଂ ନାନାଭେସଜ୍ଜେହି ସଂସଟ୍ଠଂ। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ପଣ୍ଡୁକରୋଗୀ। ତମେନଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟୁଂ – ‘ଅମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଇଦଂ ପୂତିମୁତ୍ତଂ ନାନାଭେସଜ୍ଜେହି ସଂସଟ୍ଠଂ, ସଚେ ଆକଙ୍ଖସି ପିୱ। ତସ୍ସ ତେ ପିୱତୋହି ଖୋ ନଚ୍ଛାଦେସ୍ସତି ୱଣ୍ଣେନପି ଗନ୍ଧେନପି ରସେନପି, ପିୱିତ୍ୱା ଚ ପନ ସୁଖୀ ଭୱିସ୍ସସୀ’ତି। ସୋ ତଂ ପଟିସଙ୍ଖାଯ ପିୱେୟ୍ୟ, ନପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ତଂ ପିୱତୋହି ଖୋ ନଚ୍ଛାଦେୟ୍ୟ ୱଣ୍ଣେନପି ଗନ୍ଧେନପି ରସେନପି, ପିୱିତ୍ୱା ଚ ପନ ସୁଖୀ ଅସ୍ସ। ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ୱଦାମି, ଯମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦୁକ୍ଖଂ ଆଯତିଂ ସୁଖୱିପାକଂ।

୪୮୫। ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦଧି ଚ ମଧୁ ଚ ସପ୍ପି ଚ ଫାଣିତଞ୍ଚ ଏକଜ୍ଝଂ ସଂସଟ୍ଠଂ। ଅଥ ପୁରିସୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଲୋହିତପକ୍ଖନ୍ଦିକୋ। ତମେନଂ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟୁଂ – ‘ଅମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଇଦଂ ଦଧିଂ ଚ ମଧୁଂ ଚ ସପ୍ପିଂ ଚ ଫାଣିତଞ୍ଚ ଏକଜ୍ଝଂ ସଂସଟ୍ଠଂ, ସଚେ ଆକଙ୍ଖସି ପିୱ। ତସ୍ସ ତେ ପିୱତୋ ଚେୱ ଛାଦେସ୍ସତି ୱଣ୍ଣେନପି ଗନ୍ଧେନପି ରସେନପି, ପିୱିତ୍ୱା ଚ ପନ ସୁଖୀ ଭୱିସ୍ସସୀ’ତି। ସୋ ତଂ ପଟିସଙ୍ଖାଯ ପିୱେୟ୍ୟ, ନପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ତସ୍ସ ତଂ ପିୱତୋ ଚେୱ ଛାଦେୟ୍ୟ ୱଣ୍ଣେନପି ଗନ୍ଧେନପି ରସେନପି, ପିୱିତ୍ୱା ଚ ପନ ସୁଖୀ ଅସ୍ସ। ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ୱଦାମି, ଯମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକଂ।

୪୮୬। ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱସ୍ସାନଂ ପଚ୍ଛିମେ ମାସେ ସରଦସମଯେ ୱିଦ୍ଧେ ୱିଗତୱଲାହକେ ଦେୱେ ଆଦିଚ୍ଚୋ ନଭଂ ଅବ୍ଭୁସ୍ସକ୍କମାନୋ ସବ୍ବଂ ଆକାସଗତଂ ତମଗତଂ ଅଭିୱିହଚ୍ଚ ଭାସତେ ଚ ତପତେ ଚ ୱିରୋଚତେ ଚ; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯମିଦଂ ଧମ୍ମସମାଦାନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖଞ୍ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକଂ ତଦଞ୍ଞେ ପୁଥୁସମଣବ୍ରାହ୍ମଣପରପ୍ପୱାଦେ ଅଭିୱିହଚ୍ଚ ଭାସତେ ଚ ତପତେ ଚ ୱିରୋଚତେ ଚା’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ମହାଧମ୍ମସମାଦାନସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ୱୀମଂସକସୁତ୍ତଂ

୪୮୭। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ୱୀମଂସକେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ପରସ୍ସ ଚେତୋପରିଯାଯଂ ଅଜାନନ୍ତେନ [ଆଜାନନ୍ତେନ (ପୀ। କ।), ଅଜାନନ୍ତେନ କିନ୍ତି (?)] ତଥାଗତେ ସମନ୍ନେସନା କାତବ୍ବା ‘ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱା ନୋ ୱା’ ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣାଯା’’ତି। ‘‘ଭଗୱଂମୂଲକା ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମା, ଭଗୱଂନେତ୍ତିକା ଭଗୱଂପଟିସରଣା; ସାଧୁ ୱତ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ପଟିଭାତୁ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ; ଭଗୱତୋ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି। ‘‘ତେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି । ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

୪୮୮। ‘‘ୱୀମଂସକେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ପରସ୍ସ ଚେତୋପରିଯାଯଂ ଅଜାନନ୍ତେନ ଦ୍ୱୀସୁ ଧମ୍ମେସୁ ତଥାଗତୋ ସମନ୍ନେସିତବ୍ବୋ

ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟେସୁ ଧମ୍ମେସୁ – ‘ଯେ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତି ୱା ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ନୋ ୱା’ତି? ତମେନଂ ସମନ୍ନେସମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଯେ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ନ ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତୀ’ତି।

‘‘ଯତୋ ନଂ ସମନ୍ନେସମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଯେ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ନ ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତୀ’ତି, ତତୋ ନଂ ଉତ୍ତରିଂ ସମନ୍ନେସତି – ‘ଯେ ୱୀତିମିସ୍ସା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତି ୱା ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ନୋ ୱା’ତି? ତମେନଂ ସମନ୍ନେସମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଯେ ୱୀତିମିସ୍ସା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ନ ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତୀ’ତି।

‘‘ଯତୋ ନଂ ସମନ୍ନେସମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଯେ ୱୀତିମିସ୍ସା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ନ ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତୀ’ତି, ତତୋ ନଂ ଉତ୍ତରିଂ ସମନ୍ନେସତି – ‘ଯେ ୱୋଦାତା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତି ୱା ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ନୋ ୱା’ତି? ତମେନଂ ସମନ୍ନେସମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଯେ ୱୋଦାତା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତି ତେ ତଥାଗତସ୍ସା’ତି।

‘‘ଯତୋ ନଂ ସମନ୍ନେସମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଯେ ୱୋଦାତା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତି ତେ ତଥାଗତସ୍ସା’ତି, ତତୋ ନଂ ଉତ୍ତରିଂ ସମନ୍ନେସତି – ‘ଦୀଘରତ୍ତଂ ସମାପନ୍ନୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ଇମଂ କୁସଲଂ ଧମ୍ମଂ, ଉଦାହୁ ଇତ୍ତରସମାପନ୍ନୋ’ତି? ତମେନଂ ସମନ୍ନେସମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଦୀଘରତ୍ତଂ ସମାପନ୍ନୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ଇମଂ କୁସଲଂ ଧମ୍ମଂ, ନାଯମାଯସ୍ମା ଇତ୍ତରସମାପନ୍ନୋ’ତି।

‘‘ଯତୋ ନଂ ସମନ୍ନେସମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଦୀଘରତ୍ତଂ ସମାପନ୍ନୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ଇମଂ କୁସଲଂ ଧମ୍ମଂ, ନାଯମାଯସ୍ମା ଇତ୍ତରସମାପନ୍ନୋ’ତି, ତତୋ ନଂ ଉତ୍ତରିଂ ସମନ୍ନେସତି – ‘ଞତ୍ତଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁ ଯସପ୍ପତ୍ତୋ, ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଇଧେକଚ୍ଚେ ଆଦୀନୱା’ତି? ନ ତାୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇଧେକଚ୍ଚେ ଆଦୀନୱା ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତି ଯାୱ ନ ଞତ୍ତଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ହୋତି ଯସପ୍ପତ୍ତୋ। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଞତ୍ତଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ହୋତି ଯସପ୍ପତ୍ତୋ , ଅଥସ୍ସ ଇଧେକଚ୍ଚେ ଆଦୀନୱା ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତି। ତମେନଂ ସମନ୍ନେସମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଞତ୍ତଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁ ଯସପ୍ପତ୍ତୋ, ନାସ୍ସ ଇଧେକଚ୍ଚେ ଆଦୀନୱା ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତୀ’ତି।

‘‘ଯତୋ ନଂ ସମନ୍ନେସମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଞତ୍ତଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁ ଯସପ୍ପତ୍ତୋ, ନାସ୍ସ ଇଧେକଚ୍ଚେ ଆଦୀନୱା ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତୀ’ତି, ତତୋ ନଂ ଉତ୍ତରିଂ ସମନ୍ନେସତି – ‘ଅଭଯୂପରତୋ ଅଯମାଯସ୍ମା, ନାଯମାଯସ୍ମା ଭଯୂପରତୋ; ୱୀତରାଗତ୍ତା କାମେ ନ ସେୱତି ଖଯା ରାଗସ୍ସା’ତି? ତମେନଂ ସମନ୍ନେସମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅଭଯୂପରତୋ ଅଯମାଯସ୍ମା, ନାଯମାଯସ୍ମା ଭଯୂପରତୋ; ୱୀତରାଗତ୍ତା କାମେ ନ ସେୱତି ଖଯା ରାଗସ୍ସା’ତି। ତଞ୍ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପରେ ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟୁଂ – ‘କେ ପନାଯସ୍ମତୋ ଆକାରା, କେ ଅନ୍ୱଯା, ଯେନାଯସ୍ମା ଏୱଂ ୱଦେସି – ଅଭଯୂପରତୋ ଅଯମାଯସ୍ମା, ନାଯମାଯସ୍ମା ଭଯୂପରତୋ; ୱୀତରାଗତ୍ତା କାମେ ନ ସେୱତି ଖଯା ରାଗସ୍ସା’ତି। ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ – ‘ତଥା ହି ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା ସଙ୍ଘେ ୱା ୱିହରନ୍ତୋ ଏକୋ ୱା ୱିହରନ୍ତୋ, ଯେ ଚ ତତ୍ଥ ସୁଗତା ଯେ ଚ ତତ୍ଥ ଦୁଗ୍ଗତା, ଯେ ଚ ତତ୍ଥ ଗଣମନୁସାସନ୍ତି, ଯେ ଚ ଇଧେକଚ୍ଚେ ଆମିସେସୁ ସନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଯେ ଚ ଇଧେକଚ୍ଚେ ଆମିସେନ ଅନୁପଲିତ୍ତା, ନାଯମାଯସ୍ମା ତଂ ତେନ ଅୱଜାନାତି । ସମ୍ମୁଖା ଖୋ ପନ ମେତଂ ଭଗୱତୋ ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ – ଅଭଯୂପରତୋହମସ୍ମି, ନାହମସ୍ମି ଭଯୂପରତୋ, ୱୀତରାଗତ୍ତା କାମେ ନ ସେୱାମି ଖଯା ରାଗସ୍ସା’ତି।

୪୮୯। ‘‘ତତ୍ର , ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋୱ ଉତ୍ତରିଂ ପଟିପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ – ‘ଯେ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତି ୱା ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ନୋ ୱା’ତି? ବ୍ୟାକରମାନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ – ‘ଯେ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ନ ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତୀ’’’ତି।

‘‘ଯେ ୱୀତିମିସ୍ସା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତି ୱା ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ନୋ ୱାତି? ବ୍ୟାକରମାନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ – ‘ଯେ ୱୀତିମିସ୍ସା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ନ ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତୀ’ତି।

‘‘ଯେ ୱୋଦାତା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତି ୱା ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ନୋ ୱାତି? ବ୍ୟାକରମାନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ – ‘ଯେ ୱୋଦାତା ଚକ୍ଖୁସୋତଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଧମ୍ମା, ସଂଓିଜ୍ଜନ୍ତି ତେ ତଥାଗତସ୍ସ; ଏତଂପଥୋହମସ୍ମି, ଏତଂଗୋଚରୋ [ଏତପଥୋହମସ୍ମି ଏତଗୋଚରୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)], ନୋ ଚ ତେନ ତମ୍ମଯୋ’ତି।

‘‘ଏୱଂୱାଦିଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ଥାରଂ ଅରହତି ସାୱକୋ ଉପସଙ୍କମିତୁଂ ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ। ତସ୍ସ ସତ୍ଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଉତ୍ତରୁତ୍ତରିଂ ପଣୀତପଣୀତଂ କଣ୍ହସୁକ୍କସପ୍ପଟିଭାଗଂ। ଯଥା ଯଥା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ସତ୍ଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଉତ୍ତରୁତ୍ତରିଂ ପଣୀତପଣୀତଂ କଣ୍ହସୁକ୍କସପ୍ପଟିଭାଗଂ ତଥା ତଥା

ସୋ ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମେ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଇଧେକଚ୍ଚଂ ଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମେସୁ ନିଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛତି, ସତ୍ଥରି ପସୀଦତି – 'ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗଵା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗଵତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ସଙ୍ଘୋ'ତି। ତଞ୍ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପରେ ଏଵଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟୁଂ – 'କେ ପନାଯସ୍ମତୋ ଆକାରା, କେ ଅନ୍ୱଯା, ଯେନାଯସ୍ମା ଏଵଂ ଵଦେସି – ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗଵା , ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗଵତା ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ସଙ୍ଘୋ'ତି? ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ – 'ଇଧାହଂ, ଆଵୁସୋ, ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମିଂ ଧମ୍ମସ୍ସଵନାଯ। ତସ୍ସ ମେ ଭଗଵା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଉତ୍ତରୁତ୍ତରିଂ ପଣୀତପଣୀତଂ କଣ୍ହସୁକ୍କସପ୍ପଟିଭାଗଂ। ଯଥା ଯଥା ମେ, ଆଵୁସୋ , ଭଗଵା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଉତ୍ତରୁତ୍ତରିଂ ପଣୀତପଣୀତଂ କଣ୍ହସୁକ୍କସପ୍ପଟିଭାଗଂ ତଥା ତଥାହଂ ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମେ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଇଧେକଚ୍ଚଂ ଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମେସୁ ନିଟ୍ଠମଗମଂ, ସତ୍ଥରି ପସୀଦିଂ – ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗଵା, ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗଵତା, ଧମ୍ମୋ, ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ସଙ୍ଘୋ'ତି।

୪୯୦। ''ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇମେହି ଆକାରେହି ଇମେହି ପଦେହି ଇମେହି ବ୍ୟଞ୍ଜନେହି ତଥାଗତେ ସଦ୍ଧା ନିଵିଟ୍ଠା ହୋତି ମୂଲଜାତା ପତିଟ୍ଠିତା, ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆକାରଵତୀ ସଦ୍ଧା ଦସ୍ସନମୂଲିକା, ଦଳ୍ହା; ଅସଂହାରିଯା ସମଣେନ ଵା ବ୍ରାହ୍ମଣେନ ଵା ଦେଵେନ ଵା ମାରେନ ଵା ବ୍ରହ୍ମୁନା ଵା କେନଚି ଵା ଲୋକସ୍ମିଂ। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତେ ଧମ୍ମସମନ୍ନେସନା ହୋତି। ଏଵଞ୍ଚ ପନ ତଥାଗତୋ ଧମ୍ମତାସୁସମନ୍ନିଟ୍ଠୋ ହୋତୀ''ତି।

ଇଦମଵୋଚ ଭଗଵା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

ଵୀମଂସକସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। କୋସମ୍ବିଯସୁତ୍ତଂ

୪୯୧। ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା କୋସମ୍ବିଯଂ ଵିହରତି ଘୋସିତାରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ କୋସମ୍ବିଯଂ ଭିକ୍ଖୂ ଭଣ୍ଡନଜାତା କଲହଜାତା ଵିଵାଦାପନ୍ନା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମୁଖସତ୍ତୀହି ଵିତୁଦନ୍ତା ଵିହରନ୍ତି। ତେ ନ ଚେଵ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଞ୍ଞାପେନ୍ତି ନ ଚ ସଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଉପେନ୍ତି, ନ ଚ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ନିଜ୍ଝାପେନ୍ତି, ନ ଚ ନିଜ୍ଝତ୍ତିଂ ଉପେନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଇଧ, ଭନ୍ତେ, କୋସମ୍ବିଯଂ ଭିକ୍ଖୂ ଭଣ୍ଡନଜାତା କଲହଜାତା ଵିଵାଦାପନ୍ନା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମୁଖସତ୍ତୀହି ଵିତୁଦନ୍ତା ଵିହରନ୍ତି, ତେ ନ ଚେଵ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଞ୍ଞାପେନ୍ତି, ନ ଚ ସଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଉପେନ୍ତି, ନ ଚ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ନିଜ୍ଝାପେନ୍ତି, ନ ଚ ନିଜ୍ଝତ୍ତିଂ ଉପେନ୍ତୀ''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଅଞ୍ଞତରଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଏହି ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ମମ ଵଚନେନ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେହି – 'ସତ୍ଥା ଵୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତେ ଆମନ୍ତେତୀ'''ତି। ''ଏଵଂ , ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗଵତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଏତଦଵୋଚ – ''ସତ୍ଥା ଆଯସ୍ମନ୍ତେ ଆମନ୍ତେତୀ''ତି। ''ଏଵମାଵୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନେ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ – ''ସଚ୍ଚଂ କିର ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭଣ୍ଡନଜାତା କଲହଜାତା ଵିଵାଦାପନ୍ନା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମୁଖସତ୍ତୀହି ଵିତୁଦନ୍ତା ଵିହରଥ, ତେ ନ ଚେଵ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଞ୍ଞାପେଥ, ନ ଚ ସଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଉପେଥ, ନ ଚ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ନିଜ୍ଝାପେଥ, ନ ଚ ନିଜ୍ଝତ୍ତିଂ ଉପେଥା''ତି? ''ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯସ୍ମିଂ ତୁମ୍ହେ ସମଯେ ଭଣ୍ଡନଜାତା କଲହଜାତା ଵିଵାଦାପନ୍ନା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମୁଖସତ୍ତୀହି ଵିତୁଦନ୍ତା ଵିହରଥ, ଅପି ନୁ ତୁମ୍ହାକଂ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତଂ କାଯକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଆଵି ଚେଵ ରହୋ ଚ, ମେତ୍ତଂ ଵଚୀକମ୍ମଂ…ପେ… ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଆଵି ଚେଵ ରହୋ ଚା''ତି? ''ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ''। ''ଇତି କିର, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯସ୍ମିଂ ତୁମ୍ହେ ସମଯେ ଭଣ୍ଡନଜାତା କଲହଜାତା ଵିଵାଦାପନ୍ନା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମୁଖସତ୍ତୀହି ଵିତୁଦନ୍ତା ଵିହରଥ, ନେଵ ତୁମ୍ହାକଂ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତଂ କାଯକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଆଵି ଚେଵ ରହୋ ଚ, ନ ମେତ୍ତଂ ଵଚୀକମ୍ମଂ…ପେ… ନ ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଆଵି ଚେଵ ରହୋ ଚ। ଅଥ କିଞ୍ଚରହି ତୁମ୍ହେ, ମୋଘପୁରିସା, କିଂ ଜାନନ୍ତା କିଂ ପସ୍ସନ୍ତା ଭଣ୍ଡନଜାତା କଲହଜାତା ଵିଵାଦାପନ୍ନା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମୁଖସତ୍ତୀହି ଵିତୁଦନ୍ତା ଵିହରଥ, ତେ ନ ଚେଵ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଞ୍ଞାପେଥ, ନ ଚ ସଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଉପେଥ, ନ ଚ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ନିଜ୍ଝାପେଥ, ନ ଚ ନିଜ୍ଝତ୍ତିଂ ଉପେଥ ? ତଞ୍ହି ତୁମ୍ହାକଂ, ମୋଘପୁରିସା, ଭଵିସ୍ସତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯା''ତି।

୪୯୨। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଛଯିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ସାରଣୀଯା ପିଯକରଣା ଗରୁକରଣା ସଙ୍ଗହାଯ ଅଵିଵାଦାଯ ସାମଗ୍ଗିଯା ଏକୀଭାଵାଯ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି। କତମେ ଛ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ମେତ୍ତଂ କାଯକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଆଵି ଚେଵ ରହୋ ଚ। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀଯୋ ପିଯକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାଯ ଅଵିଵାଦାଯ ସାମଗ୍ଗିଯା ଏକୀଭାଵାଯ ସଂଵତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ମେତ୍ତଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକିଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ତେ ଲାଭା ଧମ୍ମିକା ଧମ୍ମଲଦ୍ଧା ଅନ୍ତମସୋ ପତ୍ତପରିୟାପନ୍ନମତ୍ତମ୍ପି, ତଥାରୂପେହି ଲାଭେହି ଅପ୍ପଟିୱିଭତ୍ତଭୋଗୀ ହୋତି ସୀଲୱନ୍ତେହି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ସାଧାରଣଭୋଗୀ। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯାନି ତାନି ସୀଲାନି ଅଖଣ୍ଡାନି ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦାନି ଅସବଲାନି ଅକମ୍ମାସାନି ଭୁଜିସ୍ସାନି ୱିଞ୍ଞୁପ୍ପସତ୍ଥାନି ଅପରାମଟ୍ଠାନି ସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକାନି ତଥାରୂପେସୁ ସୀଲେସୁ ସୀଲସାମଞ୍ଞଗତୋ ୱିହରତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯାୟଂ ଦିଟ୍ଠି ଅରିୟା ନିୟ୍ୟାନିକା ନିୟ୍ୟାତି ତକ୍କରସ୍ସ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟାୟ ତଥାରୂପାୟ ଦିଟ୍ଠିୟା ଦିଟ୍ଠିସାମଞ୍ଞଗତୋ ୱିହରତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛ ସାରଣୀୟା ଧମ୍ମା ପିୟକରଣା ଗରୁକରଣା ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛନ୍ନଂ ସାରଣୀୟାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଏତଂ ଅଗ୍ଗଂ ଏତଂ ସଙ୍ଗାହିକଂ [ସଙ୍ଗାହକଂ (?)] ଏତଂ ସଙ୍ଘାଟନିକଂ – ୟଦିଦଂ ଯାୟଂ ଦିଟ୍ଠି ଅରିୟା ନିୟ୍ୟାନିକା ନିୟ୍ୟାତି ତକ୍କରସ୍ସ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟାୟ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କୂଟାଗାରସ୍ସ ଏତଂ ଅଗ୍ଗଂ ଏତଂ ସଙ୍ଗାହିକଂ ଏତଂ ସଙ୍ଘାଟନିକଂ ୟଦିଦଂ କୂଟଂ; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଇମେସଂ ଛନ୍ନଂ ସାରଣୀୟାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଏତଂ ଅଗ୍ଗଂ ଏତଂ ସଙ୍ଗାହିକଂ ଏତଂ ସଙ୍ଘାଟନିକଂ ୟଦିଦଂ ଯାୟଂ ଦିଟ୍ଠି ଅରିୟା ନିୟ୍ୟାନିକା ନିୟ୍ୟାତି ତକ୍କରସ୍ସ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟାୟ।

୪୯୩। ‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯାୟଂ ଦିଟ୍ଠି ଅରିୟା ନିୟ୍ୟାନିକା ନିୟ୍ୟାତି ତକ୍କରସ୍ସ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟାୟ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ୱା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ୱା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ମେ ତଂ ପରିୟୁଟ୍ଠାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅପ୍ପହୀନଂ, ଯେନାହଂ ପରିୟୁଟ୍ଠାନେନ ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋ ୟଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନେୟ୍ୟଂ ନ ପସ୍ସେୟ୍ୟ’ନ୍ତି? ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମରାଗପରିୟୁଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋୱ ହୋତି। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ବ୍ୟାପାଦପରିୟୁଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋୱ ହୋତି। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଥୀନମିଦ୍ଧପରିୟୁଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋୱ ହୋତି। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚପରିୟୁଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋୱ ହୋତି। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିଚିକିଚ୍ଛାପରିୟୁଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋୱ ହୋତି। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଇଧଲୋକଚିନ୍ତାୟ ପସୁତୋ ହୋତି, ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋୱ ହୋତି। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପରଲୋକଚିନ୍ତାୟ ପସୁତୋ ହୋତି, ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋୱ ହୋତି। ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଭଣ୍ଡନଜାତୋ କଲହଜାତୋ ୱିୱାଦାପନ୍ନୋ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମୁଖସତ୍ତୀହି ୱିତୁଦନ୍ତୋ ୱିହରତି, ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋୱ ହୋତି । ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ନତ୍ଥି ଖୋ ମେ ତଂ ପରିୟୁଟ୍ଠାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅପ୍ପହୀନଂ, ଯେନାହଂ ପରିୟୁଟ୍ଠାନେନ ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋ ୟଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନେୟ୍ୟଂ ନ ପସ୍ସେୟ୍ୟଂ। ସୁପ୍ପଣିହିତଂ ମେ ମାନସଂ ସଚ୍ଚାନଂ ବୋଧାୟା’ତି। ଇଦମସ୍ସ ପଠମଂ ଞାଣଂ ଅଧିଗତଂ ହୋତି ଅରିୟଂ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଅସାଧାରଣଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନେହି।

୪୯୪। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଇମଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଆସେୱନ୍ତୋ ଭାୱେନ୍ତୋ ବହୁଲୀକରୋନ୍ତୋ ଲଭାମି ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ସମଥଂ, ଲଭାମି ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିବ୍ବୁତି’ନ୍ତି? ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ଇମଂ ଖୋ ଅହଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଆସେୱନ୍ତୋ ଭାୱେନ୍ତୋ ବହୁଲୀକରୋନ୍ତୋ ଲଭାମି ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ସମଥଂ, ଲଭାମି ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିବ୍ବୁତି’ନ୍ତି। ଇଦମସ୍ସ ଦୁତିୟଂ ଞାଣଂ ଅଧିଗତଂ ହୋତି ଅରିୟଂ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଅସାଧାରଣଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନେହି।

୪୯୫। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ୟଥା ରୂପାୟାହଂ ଦିଟ୍ଠିୟା ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ଇତୋ ବହିଦ୍ଧା ଅଞ୍ଞୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ତଥାରୂପାୟ ଦିଟ୍ଠିୟା ସମନ୍ନାଗତୋ’ତି? ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ୟଥାରୂପାୟାହଂ ଦିଟ୍ଠିୟା ସମନ୍ନାଗତୋ, ନତ୍ଥି ଇତୋ ବହିଦ୍ଧା ଅଞ୍ଞୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ତଥାରୂପାୟ ଦିଟ୍ଠିୟା ସମନ୍ନାଗତୋ’ତି। ଇଦମସ୍ସ ତତିୟଂ ଞାଣଂ ଅଧିଗତଂ ହୋତି ଅରିୟଂ

ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଅସାଧାରଣଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନେହି।

୪୯୬। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ୟଥାରୂପାୟ ଧମ୍ମତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅହମ୍ପି ତଥାରୂପାୟ ଧମ୍ମତାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ’ତି। କଥଂରୂପାୟ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ? ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ – ‘କିଞ୍ଚାପି ତଥାରୂପିଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ୟଥାରୂପାୟ ଆପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠାନଂ ପଞ୍ଞାୟତି, ଅଥ ଖୋ ନଂ ଖିପ୍ପମେୱ ସତ୍ଥରି ୱା ୱିଞ୍ଞୂସୁ ୱା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଦେସେତି ୱିୱରତି ଉତ୍ତାନୀକରୋତି; ଦେସେତ୍ୱା ୱିୱରିତ୍ୱା ଉତ୍ତାନୀକତ୍ୱା ଆୟତିଂ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି’। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦହରୋ କୁମାରୋ ମନ୍ଦୋ ଉତ୍ତାନସେୟ୍ୟକୋ ହତ୍ଥେନ ୱା ପାଦେନ ୱା ଅଙ୍ଗାରଂ ଅକ୍କମିତ୍ୱା ଖିପ୍ପମେୱ ପଟିସଂହରତି; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମତା ଏସା ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ – ‘କିଞ୍ଚାପି ତଥାରୂପିଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି ୟଥାରୂପାୟ ଆପତ୍ତିୟା ୱୁଟ୍ଠାନଂ ପଞ୍ଞାୟତି, ଅଥ ଖୋ ନଂ ଖିପ୍ପମେୱ ସତ୍ଥରି ୱା ୱିଞ୍ଞୂସୁ ୱା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଦେସେତି ୱିୱରତି ଉତ୍ତାନୀକରୋତି; ଦେସେତ୍ୱା ୱିୱରିତ୍ୱା ଉତ୍ତାନୀକତ୍ୱା ଆୟତିଂ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି’। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ୟଥାରୂପାୟ ଧମ୍ମତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅହମ୍ପି ତଥାରୂପାୟ ଧମ୍ମତାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ’ତି। ଇଦମସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଂ ଞାଣଂ ଅଧିଗତଂ ହୋତି ଅରିୟଂ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଅସାଧାରଣଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନେହି।

୪୯୭। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ୟଥାରୂପାୟ ଧମ୍ମତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅହମ୍ପି ତଥାରୂପାୟ ଧମ୍ମତାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ’ତି। କଥଂରୂପାୟ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ? ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ – ‘କିଞ୍ଚାପି ୟାନି ତାନି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଉଚ୍ଚାୱଚାନି କିଂକରଣୀୟାନି ତତ୍ଥ ଉସ୍ସୁକ୍କଂ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି, ଅଥ ଖ୍ୱାସ୍ସ ତିବ୍ବାପେକ୍ଖା ହୋତି ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖାୟ ଅଧିଚିତ୍ତସିକ୍ଖାୟ ଅଧିପଞ୍ଞାସିକ୍ଖାୟ’। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗାୱୀ ତରୁଣୱଚ୍ଛା ଥମ୍ବଞ୍ଚ ଆଲୁମ୍ପତି ୱଚ୍ଛକଞ୍ଚ ଅପଚିନତି; ଏୱମେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଧମ୍ମତା ଏସା ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ – ‘କିଞ୍ଚାପି ୟାନି ତାନି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଉଚ୍ଚାୱଚାନି କିଂକରଣୀୟାନି ତତ୍ଥ ଉସ୍ସୁକ୍କଂ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି, ଅଥ ଖ୍ୱାସ୍ସ ତିବ୍ବାପେକ୍ଖା ହୋତି ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖାୟ ଅଧିଚିତ୍ତସିକ୍ଖାୟ ଅଧିପଞ୍ଞାସିକ୍ଖାୟ’। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ୟଥାରୂପାୟ ଧମ୍ମତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅହମ୍ପି ତଥାରୂପାୟ ଧମ୍ମତାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ’ତି। ଇଦମସ୍ସ ପଞ୍ଚମଂ ଞାଣଂ ଅଧିଗତଂ ହୋତି ଅରିୟଂ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଅସାଧାରଣଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନେହି।

୪୯୮। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ୟଥାରୂପାୟ ବଲତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅହମ୍ପି ତଥାରୂପାୟ ବଲତାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ’ତି। କଥଂରୂପାୟ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବଲତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ? ବଲତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୟଂ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନୟେ ଦେସିୟମାନେ ଅଟ୍ଠିଂକତ୍ୱା ମନସିକତ୍ୱା ସବ୍ବଚେତସା [ସବ୍ବଚେତସୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।), ସବ୍ବଂ ଚେତସା (କ।)] ସମନ୍ନାହରିତ୍ୱା ଓହିତସୋତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ୟଥାରୂପାୟ ବଲତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅହମ୍ପି ତଥାରୂପାୟ ବଲତାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ’ତି। ଇଦମସ୍ସ ଛଟ୍ଠଂ ଞାଣଂ ଅଧିଗତଂ ହୋତି ଅରିୟଂ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଅସାଧାରଣଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନେହି।

୪୯୯। ‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ୟଥାରୂପାୟ ବଲତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅହମ୍ପି ତଥାରୂପାୟ ବଲତାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ’ତି। କଥଂରୂପାୟ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବଲତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ? ବଲତା ଏସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୟଂ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନୟେ ଦେସିୟମାନେ ଲଭତି ଅତ୍ଥୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୱେଦଂ, ଲଭତି ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ୟଥାରୂପାୟ ବଲତାୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅହମ୍ପି ତଥାରୂପାୟ ବଲତାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ’ତି। ଇଦମସ୍ସ ସତ୍ତମଂ ଞାଣଂ ଅଧିଗତଂ ହୋତି ଅରିୟଂ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଅସାଧାରଣଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନେହି।

୫୦୦। ‘‘ଏୱଂ ସତ୍ତଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକସ୍ସ ଧମ୍ମତା ସୁସମନ୍ନିଟ୍ଠା ହୋତି ସୋତାପତ୍ତିଫଲସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ। ଏୱଂ ସତ୍ତଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ ସୋତାପତ୍ତିଫଲସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତୀ’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି।

କୋସମ୍ବିୟସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ବ୍ରହ୍ମନିମନ୍ତନିକସୁତ୍ତଂ

୫୦୧। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଏକମିଦାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯଂ ଉକ୍କଟ୍ଠାଯଂ ୱିହରାମି ସୁଭଗୱନେ ସାଲରାଜମୂଲେ। ତେନ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେନ ବକସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଏୱରୂପଂ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି – ‘ଇଦଂ ନିଚ୍ଚଂ, ଇଦଂ ଧୁୱଂ, ଇଦଂ ସସ୍ସତଂ, ଇଦଂ କେୱଲଂ, ଇଦଂ ଅଚୱନଧମ୍ମଂ, ଇଦଞ୍ହି ନ ଜାଯତି ନ ଜୀଯତି ନ ମୀଯତି ନ ଚୱତି ନ ଉପପଜ୍ଜତି, ଇତୋ ଚ ପନଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣଂ ନତ୍ଥୀ’ତି। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବକସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ – ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ – ଉକ୍କଟ୍ଠାଯଂ ସୁଭଗୱନେ ସାଲରାଜମୂଲେ ଅନ୍ତରହିତୋ ତସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପାତୁରହୋସିଂ। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ; ଦିସ୍ୱାନ ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଏହି ଖୋ, ମାରିସ, ସ୍ୱାଗତଂ, ମାରିସ! ଚିରସ୍ସଂ ଖୋ, ମାରିସ, ଇମଂ ପରିଯାଯମକାସି ଯଦିଦଂ ଇଧାଗମନାଯ। ଇଦଞ୍ହି, ମାରିସ, ନିଚ୍ଚଂ, ଇଦଂ ଧୁୱଂ, ଇଦଂ ସସ୍ସତଂ, ଇଦଂ କେୱଲଂ, ଇଦଂ ଅଚୱନଧମ୍ମଂ, ଇଦଞ୍ହି ନ ଜାଯତି ନ ଜୀଯତି ନ ମୀଯତି ନ ଚୱତି ନ ଉପପଜ୍ଜତି। ଇତୋ ଚ ପନଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣଂ ନତ୍ଥୀ’’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବକଂ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାଗତୋ ୱତ, ଭୋ, ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା; ଅୱିଜ୍ଜାଗତୋ ୱତ, ଭୋ, ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା; ଯତ୍ର ହି ନାମ ଅନିଚ୍ଚଂଯେୱ ସମାନଂ ନିଚ୍ଚନ୍ତି ୱକ୍ଖତି, ଅଦ୍ଧୁୱଂଯେୱ ସମାନଂ ଧୁୱନ୍ତି ୱକ୍ଖତି, ଅସସ୍ସତଂଯେୱ ସମାନଂ ସସ୍ସତନ୍ତି ୱକ୍ଖତି, ଅକେୱଲଂଯେୱ ସମାନଂ କେୱଲନ୍ତି ୱକ୍ଖତି, ଚୱନଧମ୍ମଂଯେୱ ସମାନଂ ଅଚୱନଧମ୍ମନ୍ତି ୱକ୍ଖତି; ଯତ୍ଥ ଚ ପନ ଜାଯତି ଜୀଯତି ମୀଯତି ଚୱତି ଉପପଜ୍ଜତି ତଞ୍ଚ ୱକ୍ଖତି – ‘ଇଦଞ୍ହି ନ ଜାଯତି ନ ଜୀଯତି ନ ମୀଯତି ନ ଚୱତି ନ ଉପପଜ୍ଜତୀ’ତି; ସନ୍ତଞ୍ଚ ପନଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣଂ ‘ନତ୍ଥଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣ’ନ୍ତି ୱକ୍ଖତୀ’’ତି।

୫୦୨। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାରୋ ପାପିମା ଅଞ୍ଞତରଂ ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜଂ ଅନ୍ୱାୱିସିତ୍ୱା ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୁ, ମେତମାସଦୋ ମେତମାସଦୋ, ଏସୋ ହି, ଭିକ୍ଖୁ, ବ୍ରହ୍ମା ମହାବ୍ରହ୍ମା ଅଭିଭୂ ଅନଭିଭୂତୋ ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁଦସୋ ୱସୱତ୍ତୀ ଇସ୍ସରୋ କତ୍ତା ନିମ୍ମାତା ସେଟ୍ଠୋ ସଜିତା [ସଜ୍ଜିତା (ସ୍ୟା। କଂ। କ।), ସଞ୍ଜିତା (ସୀ। ପୀ।)] ୱସୀ ପିତା ଭୂତଭବ୍ୟାନଂ। ଅହେସୁଂ ଖୋ ଯେ, ଭିକ୍ଖୁ, ତଯା ପୁବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଲୋକସ୍ମିଂ ପଥୱୀଗରହକା ପଥୱୀଜିଗୁଚ୍ଛକା, ଆପଗରହକା ଆପଜିଗୁଚ୍ଛକା, ତେଜଗରହକା ତେଜଜିଗୁଚ୍ଛକା, ୱାଯଗରହକା ୱାଯଜିଗୁଚ୍ଛକା, ଭୂତଗରହକା ଭୂତଜିଗୁଚ୍ଛକା, ଦେୱଗରହକା ଦେୱଜିଗୁଚ୍ଛକା, ପଜାପତିଗରହକା ପଜାପତିଜିଗୁଚ୍ଛକା, ବ୍ରହ୍ମଗରହକା ବ୍ରହ୍ମଜିଗୁଚ୍ଛକା – ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପାଣୁପଚ୍ଛେଦା ହୀନେ କାଯେ ପତିଟ୍ଠିତା ଅହେସୁଂ। ଯେ ପନ, ଭିକ୍ଖୁ, ତଯା ପୁବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଲୋକସ୍ମିଂ ପଥୱୀପସଂସକା ପଥୱାଭିନନ୍ଦିନୋ, ଆପପସଂସକା ଆପାଭିନନ୍ଦିନୋ, ତେଜପସଂସକା ତେଜାଭିନନ୍ଦିନୋ, ୱାଯପସଂସକା ୱାଯାଭିନନ୍ଦିନୋ, ଭୂତପସଂସକା ଭୂତାଭିନନ୍ଦିନୋ, ଦେୱପସଂସକା ଦେୱାଭିନନ୍ଦିନୋ, ପଜାପତିପସଂସକା ପଜାପତାଭିନନ୍ଦିନୋ, ବ୍ରହ୍ମପସଂସକା ବ୍ରହ୍ମାଭିନନ୍ଦିନୋ – ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପାଣୁପଚ୍ଛେଦା ପଣୀତେ କାଯେ ପତିଟ୍ଠିତା। ତଂ ତାହଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ଇଙ୍ଘ ତ୍ୱଂ, ମାରିସ, ଯଦେୱ ତେ ବ୍ରହ୍ମା ଆହ ତଦେୱ ତ୍ୱଂ କରୋହି, ମା ତ୍ୱଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ୱଚନଂ ଉପାତିୱତ୍ତିତ୍ଥୋ’। ସଚେ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ୱଚନଂ ଉପାତିୱତ୍ତିସ୍ସସି, ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ପୁରିସୋ ସିରିଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ ଦଣ୍ଡେନ ପଟିପ୍ପଣାମେଯ୍ୟ, ସେଯ୍ୟଥାପି ୱା ପନ, ଭିକ୍ଖୁ, ପୁରିସୋ ନରକପ୍ପପାତେ ପପତନ୍ତୋ ହତ୍ଥେହି ଚ ପାଦେହି ଚ ପଥୱିଂ ୱିରାଧେଯ୍ୟ, ଏୱଂ ସମ୍ପଦମିଦଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ତୁଯ୍ହଂ ଭୱିସ୍ସତି। ‘ଇଙ୍ଘଂ ତ୍ୱଂ, ମାରିସ, ଯଦେୱ ତେ ବ୍ରହ୍ମା ଆହ ତଦେୱ ତ୍ୱଂ କରୋହି, ମା ତ୍ୱଂ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ୱଚନଂ ଉପାତିୱତ୍ତିତ୍ଥୋ। ନନୁ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପସ୍ସସି ବ୍ରହ୍ମପରିସଂ ସନ୍ନିପତିତ’ନ୍ତି? ଇତି ଖୋ ମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାରୋ ପାପିମା ବ୍ରହ୍ମପରିସଂ ଉପନେସି।

‘‘ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାରଂ ପାପିମନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘ଜାନାମି ଖୋ ତାହଂ, ପାପିମ; ମା ତ୍ୱଂ ମଞ୍ଞିତ୍ଥୋ – ନ ମଂ ଜାନାତୀ’ତି। ମାରୋ ତ୍ୱମସି, ପାପିମ। ଯୋ ଚେୱ, ପାପିମ, ବ୍ରହ୍ମା, ଯା ଚ ବ୍ରହ୍ମପରିସା, ଯେ ଚ ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜା, ସବ୍ବେୱ ତୱ ହତ୍ଥଗତା ସବ୍ବେୱ ତୱ ୱସଂଗତା। ତୁଯ୍ହଞ୍ହି, ପାପିମ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଏସୋପି ମେ ଅସ୍ସ ହତ୍ଥଗତୋ, ଏସୋପି ମେ ଅସ୍ସ ୱସଂଗତୋ’ତି। ଅହଂ ଖୋ ପନ, ପାପିମ, ନେୱ ତୱ ହତ୍ଥଗତୋ ନେୱ ତୱ ୱସଂଗତୋ’’ତି।

୫୦୩। ‘‘ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଅହଞ୍ହି, ମାରିସ, ନିଚ୍ଚଂଯେୱ ସମାନଂ ନିଚ୍ଚନ୍ତି ୱଦାମି, ଧୁୱଂଯେୱ ସମାନଂ ଧୁୱନ୍ତି ୱଦାମି, ସସ୍ସତଂଯେୱ ସମାନଂ ସସ୍ସତନ୍ତି ୱଦାମି, କେୱଲଂଯେୱ ସମାନଂ କେୱଲନ୍ତି ୱଦାମି, ଅଚୱନଧମ୍ମଂଯେୱ ସମାନଂ ଅଚୱନଧମ୍ମ’ନ୍ତି ୱଦାମି, ଯତ୍ଥ ଚ ପନ ନ ଜାଯତି ନ ଜୀଯତି ନ ମୀଯତି ନ ଚୱତି ନ ଉପପଜ୍ଜତି ତଦେୱାହଂ ୱଦାମି – ‘ଇଦଞ୍ହି ନ ଜାଯତି ନ ଜୀଯତି ନ ମୀଯତି ନ ଚୱତି ନ ଉପପଜ୍ଜତୀ’ତି। ଅସନ୍ତଞ୍ଚ ପନଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣଂ ‘ନତ୍ଥଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣ’ନ୍ତି ୱଦାମି। ଅହେସୁଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ତଯା ପୁବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା

ଲୋକସ୍ମିଂ ଯାଓତକଂ ତୁଯ୍ହଂ କସିଣଂ ଆଯୁ ତାଓତକଂ ତେସଂ ତପୋକମ୍ମମେଓ ଅହୋସି। ତେ ଖୋ ଏଓଂ ଜାନେଯ୍ଯୁଂ – ‘ସନ୍ତଞ୍ଚ ପନଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣଂ ଅତ୍ଥଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣନ୍ତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣଂ ନତ୍ଥଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣ’ନ୍ତି। ତଂ ତାହଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଏଓଂ ୱଦାମି – ‘ନ ଚେଓଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣଂ ଦକ୍ଖିସ୍ସସି, ଯାଓଦେଓ ଚ ପନ କିଲମଥସ୍ସ ୱିଘାତସ୍ସ ଭାଗୀ ଭୱିସ୍ସସି। ସଚେ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ପଥୱିଂ ଅଜ୍ଝୋସିସ୍ସସି, ଓପସାଯିକୋ ମେ ଭୱିସ୍ସସି ୱତ୍ଥୁସାଯିକୋ, ଯଥାକାମକରଣୀଯୋ ବାହିତେଯ୍ୟୋ। ସଚେ ଆପଂ... ତେଜଂ... ୱାଯଂ... ଭୂତେ... ଦେୱେ... ପଜାପତିଂ... ବ୍ରହ୍ମଂ ଅଜ୍ଝୋସିସ୍ସସି, ଓପସାଯିକୋ ମେ ଭୱିସ୍ସସି ୱତ୍ଥୁସାଯିକୋ, ଯଥାକାମକରଣୀଯୋ ବାହିତେଯ୍ୟୋ’ତି।

‘‘ଅହମ୍ପି ଖୋ ଏଓଂ, ବ୍ରହ୍ମେ, ଜାନାମି – ସଚେ ପଥୱିଂ ଅଜ୍ଝୋସିସ୍ସାମି, ଓପସାଯିକୋ ତେ ଭୱିସ୍ସାମି ୱତ୍ଥୁସାଯିକୋ, ଯଥାକାମକରଣୀଯୋ ବାହିତେଯ୍ୟୋ। ‘ସଚେ ଆପଂ... ତେଜଂ... ୱାଯଂ... ଭୂତେ... ଦେୱେ... ପଜାପତିଂ... ବ୍ରହ୍ମଂ ଅଜ୍ଝୋସିସ୍ସାମି, ଓପସାଯିକୋ ତେ ଭୱିସ୍ସାମି ୱତ୍ଥୁସାଯିକୋ, ଯଥାକାମକରଣୀଯୋ ବାହିତେଯ୍ୟୋ’ତି ଅପି ଚ ତେ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ, ଗତିଞ୍ଚ ପଜାନାମି, ଜୁତିଞ୍ଚ ପଜାନାମି – ଏଓଂ ମହିଦ୍ଧିକୋ ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା, ଏଓଂ ମହାନୁଭାୱୋ ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା, ଏଓଂ ମହେସକ୍ଖୋ ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା’’ତି।

‘‘ଯଥାକଥଂ ପନ ମେ ତ୍ୱଂ, ମାରିସ, ଗତିଞ୍ଚ ପଜାନାସି, ଜୁତିଞ୍ଚ ପଜାନାସି – ‘ଏଓଂ ମହିଦ୍ଧିକୋ ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା, ଏଓଂ ମହାନୁଭାୱୋ ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା, ଏଓଂ ମହେସକ୍ଖୋ ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା’ତି?

‘‘ଯାୱତା ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା, ପରିହରନ୍ତି ଦିସା ଭନ୍ତି ୱିରୋଚନା;

ତାୱ ସହସ୍ସଧା ଲୋକୋ, ଏତ୍ଥ ତେ ୱତ୍ତତେ [ୱତ୍ତତୀ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ୱସୋ।

‘‘ପରୋପରଞ୍ଚ [ପରୋୱରଞ୍ଚ (ସୀ। ପୀ।)] ଜାନାସି, ଅଥୋ ରାଗୱିରାଗିନଂ;

ଇତ୍ଥଭାୱଞ୍ଞଥାଭାୱଂ, ସତ୍ତାନଂ ଆଗତିଂ ଗତି’’ନ୍ତି।

‘‘ଏଓଂ ଖୋ ତେ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ, ଗତିଞ୍ଚ ପଜାନାମି ଜୁତିଞ୍ଚ ପଜାନାମି – ‘ଏଓଂ ମହିଦ୍ଧିକୋ ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା, ଏଓଂ ମହାନୁଭାୱୋ ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା, ଏଓଂ ମହେସକ୍ଖୋ ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା’ତି।

୫୦୪। ‘‘ଅତ୍ଥି ଖୋ, ବ୍ରହ୍ମେ, ଅଞ୍ଞୋ କାଯୋ, ତଂ ତ୍ୱଂ ନ ଜାନାସି ନ ପସ୍ସସି; ତମହଂ ଜାନାମି ପସ୍ସାମି। ଅତ୍ଥି ଖୋ, ବ୍ରହ୍ମେ, ଆଭସ୍ସରା ନାମ କାଯୋ ଯତୋ ତ୍ୱଂ ଚୁତୋ ଇଧୂପପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ତେ ଅତିଚିରନିୱାସେନ ସା ସତି ପମୁଟ୍ଠା, ତେନ ତଂ ତ୍ୱଂ ନ ଜାନାସି ନ ପସ୍ସସି; ତମହଂ ଜାନାମି ପସ୍ସାମି। ଏଓମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ, ନେୱ ତେ ସମସମୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ, କୁତୋ ନୀଚେଯ୍ୟଂ? ଅଥ ଖୋ ଅହମେୱ ତଯା ଭିଯ୍ୟୋ। ଅତ୍ଥି ଖୋ, ବ୍ରହ୍ମେ, ସୁଭକିଣ୍ହୋ ନାମ କାଯୋ, ୱେହପ୍ଫଲୋ ନାମ କାଯୋ, ଅଭିଭୂ ନାମ କାଯୋ, ତଂ ତ୍ୱଂ ନ ଜାନାସି ନ ପସ୍ସସି; ତମହଂ ଜାନାମି ପସ୍ସାମି। ଏଓମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ, ନେୱ ତେ ସମସମୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ, କୁତୋ ନୀଚେଯ୍ୟଂ? ଅଥ ଖୋ ଅହମେୱ ତଯା ଭିଯ୍ୟୋ। ପଥୱିଂ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ, ପଥୱିତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଯାୱତା ପଥୱିଯା ପଥୱତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ ତଦଭିଞ୍ଞାଯ ପଥୱିଂ ନାପହୋସିଂ, ପଥୱିଯା ନାପହୋସିଂ, ପଥୱିତୋ ନାପହୋସିଂ, ପଥୱିଂ ମେତି ନାପହୋସିଂ, ପଥୱିଂ ନାଭିୱଦିଂ। ଏଓମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ, ନେୱ ତେ ସମସମୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ, କୁତୋ ନୀଚେଯ୍ୟଂ? ଅଥ ଖୋ ଅହମେୱ ତଯା ଭିଯ୍ୟୋ। ଆପଂ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ...ପେ... ତେଜଂ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ...ପେ... ୱାଯଂ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ...ପେ... ଭୂତେ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ... ପେ... ଦେୱେ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ...ପେ... ପଜାପତିଂ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ...ପେ... ବ୍ରହ୍ମଂ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ...ପେ... ଆଭସ୍ସରେ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ...ପେ... ସୁଭକିଣ୍ହେ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ... ...ପେ... ୱେହପ୍ଫଲେ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ...ପେ... ଅଭିଭୁଂ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ...ପେ... ସବ୍ବଂ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ, ସବ୍ବତୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଯାୱତା ସବ୍ବସ୍ସ ସବ୍ବତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ ତଦଭିଞ୍ଞାଯ ସବ୍ବଂ ନାପହୋସିଂ ସବ୍ବସ୍ମିଂ ନାପହୋସିଂ ସବ୍ବତୋ ନାପହୋସିଂ ସବ୍ବଂ ମେତି ନାପହୋସିଂ, ସବ୍ବଂ ନାଭିୱଦିଂ। ଏଓମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରହ୍ମେ, ନେୱ ତେ ସମସମୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ, କୁତୋ ନୀଚେଯ୍ୟଂ? ଅଥ ଖୋ ଅହମେୱ ତଯା ଭିଯ୍ୟୋ’’ତି।

‘‘ସଚେ ଖୋ, ମାରିସ, ସବ୍ବସ୍ସ ସବ୍ବତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ, ତଦଭିଞ୍ଞାଯ ମା ହେୱ ତେ ରିତ୍ତକମେୱ ଅହୋସି, ତୁଚ୍ଛକମେୱ ଅହୋସୀ’’ତି ।

‘‘‘ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନିଦସ୍ସନଂ ଅନନ୍ତଂ ସବ୍ବତୋ ପଭଂ’, ତଂ ପଥୱିଯା ପଥୱତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ, ଆପସ୍ସ ଆପତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ, ତେଜସ୍ସ ତେଜତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ, ୱାଯସ୍ସ ୱାଯତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ, ଭୂତାନଂ ଭୂତତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ, ଦେୱାନଂ ଦେୱତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ, ପଜାପତିସ୍ସ ପଜାପତିତ୍ତେନ

ଅନନୁଭୂତଂ, ବ୍ରହ୍ମାନଂ ବ୍ରହ୍ମତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ, ଆଭସ୍ସରାନଂ ଆଭସ୍ସରତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ, ସୁଭକିଣ୍ହାନଂ ସୁଭକିଣ୍ହତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ, ୱେହପ୍ଫଲାନଂ ୱେହପ୍ଫଲତ୍ତେ ଅନନୁଭୂତଂ, ଅଭିଭୁସ୍ସ ଅଭିଭୁତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ, ସବ୍ବସ୍ସ ସବ୍ବତ୍ତେନ ଅନନୁଭୂତଂ''।

''ହନ୍ଦ ଚରହି [ହନ୍ଦ ଚ ହି (ସୀ। ପୀ।)] ତେ, ମାରିସ, ପସ୍ସ ଅନ୍ତରଧାୟାମୀ''ତି। 'ହନ୍ଦ ଚରହି ମେ ତ୍ୱଂ, ବ୍ରହ୍ମେ, ଅନ୍ତରଧାୟସ୍ସୁ, ସଚେ ୱିସହସୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବକୋ ବ୍ରହ୍ମା 'ଅନ୍ତରଧାୟିସ୍ସାମି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ, ଅନ୍ତରଧାୟିସ୍ସାମି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସା'ତି ନେୱସ୍ସୁ ମେ ସକ୍କୋତି ଅନ୍ତରଧାୟିତୁଂ।

''ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବକଂ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ଏତଦୱୋଚଂ – 'ହନ୍ଦ ଚରହି ତେ ବ୍ରହ୍ମେ ଅନ୍ତରଧାୟାମୀ'ତି। 'ହନ୍ଦ ଚରହି ମେ ତ୍ୱଂ, ମାରିସ, ଅନ୍ତରଧାୟସ୍ସୁ ସଚେ ୱିସହସୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାରୂପଂ ଇଦ୍ଧାଭିସଙ୍ଖାରଂ ଅଭିସଙ୍ଖାସିଂ – 'ଏତ୍ତାୱତା ବ୍ରହ୍ମା ଚ ବ୍ରହ୍ମପରିସା ଚ ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜା ଚ ସଦ୍ଦଞ୍ଚ ମେ ସୋସ୍ସନ୍ତି [ସଦ୍ଦମେୱ ସୁଯ୍ୟନ୍ତି (କ।)], ନ ଚ ମଂ ଦକ୍ଖନ୍ତୀ'ତି। ଅନ୍ତରହିତୋ ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସିଂ –

''ଭୱେୱାହଂ ଭୟଂ ଦିସ୍ୱା, ଭୱଞ୍ଚ ୱିଭୱେସିନଂ;

ଭୱଂ ନାଭିୱଦିଂ କିଞ୍ଚି, ନନ୍ଦିଞ୍ଚ ନ ଉପାଦିୟି''ନ୍ତି।

''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମା ଚ ବ୍ରହ୍ମପରିସା ଚ ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜା ଚ ଅଚ୍ଛରିୟବ୍ଭୁତଚିତ୍ତଜାତା ଅହେସୁଂ – 'ଅଚ୍ଛରିୟଂ ୱତ ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ୱତ ଭୋ! ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ମହିଦ୍ଧିକତା ମହାନୁଭାୱତା, ନ ଚ ୱତ ନୋ ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ଦିଟ୍ଠୋ ୱା, ସୁତୋ ୱା, ଅଞ୍ଞୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଏୱଂ ମହିଦ୍ଧିକୋ ଏୱଂ ମହାନୁଭାୱୋ ଯଥାୟଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ସକ୍ୟପୁତ୍ତୋ ସକ୍ୟକୁଲା ପବ୍ବଜିତୋ। ଭୱରାମାୟ ୱତ, ଭୋ, ପଜାୟ ଭୱରତାୟ ଭୱସମ୍ମୁଦିତାୟ ସମୂଲଂ ଭୱଂ ଉଦବ୍ବହୀ'ତି।

୫୦୫। ''ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାରୋ ପାପିମା ଅଞ୍ଞତରଂ ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜଂ ଅନ୍ୱାୱିସିତ୍ୱା ମଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ସଚେ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ମାରିସ, ଏୱଂ ପଜାନାସି, ସଚେ ତ୍ୱଂ ଏୱଂ ଅନୁବୁଦ୍ଧୋ, ମା ସାୱକେ ଉପନେସି, ମା ପବ୍ବଜିତେ; ମା ସାୱକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି, ମା ପବ୍ବଜିତାନଂ; ମା ସାୱକେସୁ ଗେଧିମକାସି, ମା ପବ୍ବଜିତେସୁ। ଅହେସୁଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ତୟା ପୁବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଲୋକସ୍ମିଂ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା ପଟିଜାନମାନା । ତେ ସାୱକେ ଉପନେସୁଂ ପବ୍ବଜିତେ, ସାୱକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସୁଂ ପବ୍ବଜିତାନଂ, ସାୱକେସୁ ଗେଧିମକଂସୁ ପବ୍ବଜିତେସୁ, ତେ ସାୱକେ ଉପନେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତେ, ସାୱକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତାନଂ, ସାୱକେସୁ ଗେଧିତଚିତ୍ତା ପବ୍ବଜିତେସୁ, କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପାଣୁପଚ୍ଛେଦା ହୀନେ କାୟେ ପତିଟ୍ଠିତା। ଅହେସୁଂ ଯେ ପନ, ଭିକ୍ଖୁ, ତୟା ପୁବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଲୋକସ୍ମିଂ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା ପଟିଜାନମାନା। ତେ ନ ସାୱକେ ଉପନେସୁଂ ନ ପବ୍ବଜିତେ, ନ ସାୱକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସୁଂ ନ ପବ୍ବଜିତାନଂ, ନ ସାୱକେସୁ ଗେଧିମକଂସୁ ନ ପବ୍ବଜିତେସୁ, ତେ ନ ସାୱକେ ଉପନେତ୍ୱା ନ ପବ୍ବଜିତେ, ନ ସାୱକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ନ ପବ୍ବଜିତାନଂ, ନ ସାୱକେସୁ ଗେଧିତଚିତ୍ତା ନ ପବ୍ବଜିତେସୁ, କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପାଣୁପଚ୍ଛେଦା ପଣୀତେ କାୟେ ପତିଟ୍ଠିତା। ତଂ ତାହଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଏୱଂ ୱଦାମି – ଇଙ୍ଘ ତ୍ୱଂ, ମାରିସ, ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କୋ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରମନୁୟୁତ୍ତୋ ୱିହରସ୍ସୁ, ଅନକ୍ଖାତଂ କୁସଲଞ୍ହି, ମାରିସ, ମା ପରଂ ଓୱଦାହୀ'ତି।

''ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାରଂ ପାପିମନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚଂ – 'ଜାନାମି ଖୋ ତାହଂ, ପାପିମ, ମା ତ୍ୱଂ ମଞ୍ଞିତ୍ଥୋ – ନ ମଂ ଜାନାତୀ'ତି। ମାରୋ ତ୍ୱମସି, ପାପିମ। ନ ମଂ ତ୍ୱଂ, ପାପିମ, ହିତାନୁକମ୍ପୀ ଏୱଂ ୱଦେସି; ଅହିତାନୁକମ୍ପୀ ମଂ ତ୍ୱଂ, ପାପିମ, ଏୱଂ ୱଦେସି। ତୁୟ୍ହଞ୍ହି, ପାପିମ, ଏୱଂ ହୋତି – 'ଯେସଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସତି, ତେ ମେ ୱିସୟଂ ଉପାତିୱତ୍ତିସ୍ସନ୍ତୀ'ତି। ଅସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧାୱ ପନ ତେ , ପାପିମ, ସମାନା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧାମ୍ହାତି ପଟିଜାନିଂସୁ। ଅହଂ ଖୋ ପନ, ପାପିମ, ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋୱ ସମାନୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋମ୍ହୀତି ପଟିଜାନାମି। ଦେସେନ୍ତୋପି ହି, ପାପିମ, ତଥାଗତୋ ସାୱକାନଂ ଧମ୍ମଂ ତାଦିସୋୱ ଅଦେସେନ୍ତୋପି ହି, ପାପିମ, ତଥାଗତୋ ସାୱକାନଂ ଧମ୍ମଂ ତାଦିସୋୱ। ଉପନେନ୍ତୋପି ହି, ପାପିମ, ତଥାଗତୋ ସାୱକେ ତାଦିସୋୱ, ଅନୁପନେନ୍ତୋପି ହି, ପାପିମ, ତଥାଗତୋ ସାୱକେ ତାଦିସୋୱ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥାଗତସ୍ସ, ପାପିମ, ଯେ ଆସୱା ସଂକିଲେସିକା ପୋନୋବ୍ଭୱିକା ସଦରା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ଆୟତିଂ ଜାତିଜରାମରଣିୟା – ତେ ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ସେୟ୍ୟଥାପି, ପାପିମ, ତାଲୋ ମତ୍ଥକଚ୍ଛିନ୍ନୋ ଅଭବ୍ବୋ ପୁନ ୱିରୂଳ୍ହିୟା; ଏୱମେୱ ଖୋ, ପାପିମ, ତଥାଗତସ୍ସ ଯେ ଆସୱା ସଂକିଲେସିକା ପୋନୋବ୍ଭୱିକା ସଦରା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ଆୟତିଂ ଜାତିଜରାମରଣିୟା – ତେ ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆୟତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମାତି।

‘‘ଇତି ହିଦଂ ମାରସ୍ସ ଚ ଅନାଲପନତାଯ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଚ ଅଭିନିମନ୍ତନତାଯ, ତସ୍ମା ଇମସ୍ସ ୱେଯ୍ୟାକରଣସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମନିମନ୍ତନିକଂତେୱ ଅଧିୱଚନ’’ନ୍ତି।

ବ୍ରହ୍ମନିମନ୍ତନିକସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ନୱମଂ।

୧୦। ମାରତଜ୍ଜନୀଯସୁତ୍ତଂ

୫୦୬। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଭଗ୍ଗେସୁ ୱିହରତି ସୁସୁମାରଗିରେ ଭେସକଳାୱନେ ମିଗଦାଯେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଅବ୍ଭୋକାସେ ଚଙ୍କମତି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ମାରୋ ପାପିମା ଆଯସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ କୁଚ୍ଛିଗତୋ ହୋତି କୋଟ୍ଠମନୁପୱିଟ୍ଠୋ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ମେ କୁଚ୍ଛି ଗରୁଗରୋ ୱିଯ [ଗରୁ ଗରୁ ୱିଯ (ସୀ। ପୀ। ଟୀକାଯଂ ପାଠନ୍ତରଂ)]? ମାସାଚିତଂ ମଞ୍ଞେ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଚଙ୍କମା ଓରୋହିତ୍ୱା ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ଯୋନିସୋ ମନସାକାସି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ମାରଂ ପାପିମନ୍ତଂ କୁଚ୍ଛିଗତଂ କୋଟ୍ଠମନୁପୱିଟ୍ଠଂ। ଦିସ୍ୱାନ ମାରଂ ପାପିମନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ନିକ୍ଖମ, ପାପିମ; ନିକ୍ଖମ, ପାପିମ! ମା ତଥାଗତଂ ୱିହେସେସି, ମା ତଥାଗତସାୱକଂ। ମା ତେ ଅହୋସି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ମାରସ୍ସ ପାପିମତୋ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅଜାନମେୱ ଖୋ ମଂ ଅଯଂ ସମଣୋ ଅପସ୍ସଂ ଏୱମାହ – ‘ନିକ୍ଖମ, ପାପିମ; ନିକ୍ଖମ, ପାପିମ! ମା ତଥାଗତଂ ୱିହେସେସି, ମା ତଥାଗତସାୱକଂ। ମା ତେ ଅହୋସି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯା’ତି। ଯୋପିସ୍ସ ସୋ ସତ୍ଥା ସୋପି ମଂ ନେୱ ଖିପ୍ପଂ ଜାନେଯ୍ୟ, କୁତୋ ପନ [କୁତୋ ଚ ପନ (ସ୍ୟା।)] ମଂ ଅଯଂ ସାୱକୋ ଜାନିସ୍ସତୀ’’ତି? ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ମାରଂ ପାପିମନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଏୱମ୍ପି ଖୋ ତାହଂ, ପାପିମ, ଜାନାମି, ମା ତ୍ୱଂ ମଞ୍ଞିତ୍ଥୋ – ‘ନ ମଂ ଜାନାତୀ’ତି। ମାରୋ ତ୍ୱମସି, ପାପିମ; ତୁଯ୍ହଞ୍ହି, ପାପିମ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅଜାନମେୱ ଖୋ ମଂ ଅଯଂ ସମଣୋ ଅପସ୍ସଂ ଏୱମାହ – ନିକ୍ଖମ, ପାପିମ; ନିକ୍ଖମ, ପାପିମ! ମା ତଥାଗତଂ ୱିହେସେସି, ମା ତଥାଗତସାୱକଂ। ମା ତେ ଅହୋସି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯାତି। ଯୋପିସ୍ସ ସୋ ସତ୍ଥା ସୋପି ମଂ ନେୱ ଖିପ୍ପଂ ଜାନେଯ୍ୟ, କୁତୋ ପନ ମଂ ଅଯଂ ସାୱକୋ ଜାନିସ୍ସତୀ’’’ତି?

ଅଥ ଖୋ ମାରସ୍ସ ପାପିମତୋ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଜାନମେ ଖୋ ମଂ ଅଯଂ ସମଣୋ ପସ୍ସଂ ଏୱମାହ – ‘ନିକ୍ଖମ, ପାପିମ; ନିକ୍ଖମ, ପାପିମ! ମା ତଥାଗତଂ ୱିହେସେସି, ମା ତଥାଗତସାୱକଂ। ମା ତେ ଅହୋସି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯା’’’ତି। ଅଥ ଖୋ ମାରୋ ପାପିମା ଆଯସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ମୁଖତୋ ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପଚ୍ଚଗ୍ଗଳେ ଅଟ୍ଠାସି।

୫୦୭। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ମାରଂ ପାପିମନ୍ତଂ ପଚ୍ଚଗ୍ଗଳେ ଠିତଂ; ଦିସ୍ୱାନ ମାରଂ ପାପିମନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଏତ୍ଥାପି ଖୋ ତାହଂ, ପାପିମ, ପସ୍ସାମି; ମା ତ୍ୱଂ ମଞ୍ଞିତ୍ଥୋ ‘‘ନ ମଂ ପସ୍ସତୀ’’ତି। ଏସୋ ତ୍ୱଂ, ପାପିମ, ପଚ୍ଚଗ୍ଗଳେ ଠିତୋ। ଭୂତପୁବ୍ବାହଂ, ପାପିମ, ଦୂସୀ ନାମ ମାରୋ ଅହୋସିଂ, ତସ୍ସ ମେ କାଳୀ ନାମ ଭଗିନୀ। ତସ୍ସା ତ୍ୱଂ ପୁତ୍ତୋ। ସୋ ମେ ତ୍ୱଂ ଭାଗିନେଯ୍ୟୋ ଅହୋସି। ତେନ ଖୋ ପନ, ପାପିମ, ସମଯେନ କକୁସନ୍ଧୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି। କକୁସନ୍ଧସ୍ସ ଖୋ ପନ, ପାପିମ, ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱିଧୁରସଞ୍ଜୀୱଂ ନାମ ସାୱକଯୁଗଂ ଅହୋସି ଅଗ୍ଗଂ ଭଦ୍ଦଯୁଗଂ। ଯାୱତା ଖୋ ପନ, ପାପିମ, କକୁସନ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକା। ତେସୁ ନ ଚ କୋଚି ଆଯସ୍ମତା ୱିଧୁରେନ ସମସମୋ ହୋତି ଯଦିଦଂ ଧମ୍ମଦେସନାଯ। ଇମିନା ଖୋ ଏୱଂ [ଏତଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ପାପିମ, ପରିଯାଯେନ ଆଯସ୍ମତୋ ୱିଧୁରସ୍ସ ୱିଧୁରୋତେୱ [ୱିଧୁରସ୍ସ ୱିଧୁରୋ ୱିଧୁରୋତ୍ୱେୱ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ସମଞ୍ଞା ଉଦପାଦି।

‘‘ଆଯସ୍ମା ପନ, ପାପିମ, ସଞ୍ଜୀୱୋ ଅରଞ୍ଞଗତୋପି ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋପି ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋପି ଅପ୍ପକସିରେନେୱ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜତି। ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ପାପିମ, ଆଯସ୍ମା ସଞ୍ଜୀୱୋ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଖୋ, ପାପିମ, ଗୋପାଲକା ପସୁପାଲକା କସ୍ସକା ପଥାୱିନୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସଞ୍ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନଂ ନିସିନ୍ନଂ; ଦିସ୍ୱାନ ତେସଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ ୱତ, ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ୱତ, ଭୋ! ଅଯଂ ସମଣୋ ନିସିନ୍ନକୋୱ କାଲଙ୍କତୋ! ହନ୍ଦ ନଂ ଦହାମା’ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ, ପାପିମ, ଗୋପାଲକା ପସୁପାଲକା କସ୍ସକା ପଥାୱିନୋ ତିଣଞ୍ଚ କଟ୍ଠଞ୍ଚ ଗୋମଯଞ୍ଚ ସଂକଡ୍ଢିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତୋ ସଞ୍ଜୀୱସ୍ସ କାଯେ ଉପଚିନିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ଦତ୍ୱା ପକ୍କମିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ, ପାପିମ, ଆଯସ୍ମା ସଞ୍ଜୀୱୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ତାଯ ସମାପତ୍ତିଯା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଚୀୱରାନି ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଗାମଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସି। ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଖୋ ତେ, ପାପିମ, ଗୋପାଲକା ପସୁପାଲକା କସ୍ସକା ପଥାୱିନୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସଞ୍ଜୀୱଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତଂ; ଦିସ୍ୱାନ ନେସଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ ୱତ, ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ୱତ, ଭୋ! ଅଯଂ ସମଣୋ ନିସିନ୍ନକୋୱ କାଲଙ୍କତୋ, ସ୍ୱାଯଂ ପଟିସଞ୍ଜୀୱିତୋ’ତି । ଇମିନା ଖୋ ଏୱଂ, ପାପିମ, ପରିଯାଯେନ ଆଯସ୍ମତୋ ସଞ୍ଜୀୱସ୍ସ ସଞ୍ଜୀୱୋତେୱ [ସଞ୍ଜୀୱୋ ସଞ୍ଜୀୱୋତ୍ୱେୱ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ସମଞ୍ଞା ଉଦପାଦି।

୫୦୮। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ପାପିମ, ଦୂସିସ୍ସ ମାରସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘ଇମେସଂ ଖୋ ଅହଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସୀଲୱନ୍ତାନଂ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମାନଂ ନେୱ ଜାନାମି ଆଗତିଂ ୱା ଗତିଂ ୱା। ଯଂନୂନାହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେ ଅନ୍ୱାୱିସେୟ୍ୟଂ – ଏଥ, ତୁମ୍ହେ ଭିକ୍ଖୂ ସୀଲୱନ୍ତେ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମେ ଅକ୍କୋସଥ ପରିଭାସଥ ରୋସେଥ ୱିହେସେଥ। ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତୁମ୍ହେହି ଅକ୍କୋସିୟମାନାନଂ ପରିଭାସିୟମାନାନଂ ରୋସିୟମାନାନଂ ୱିହେସିୟମାନାନଂ ସିୟା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ, ଯଥା ତଂ ଦୂସୀ ମାରୋ ଲଭେଥ ଓତାର’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ, ପାପିମ, ଦୂସୀ ମାରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେ ଅନ୍ୱାୱିସି – ‘ଏଥ, ତୁମ୍ହେ ଭିକ୍ଖୂ ସୀଲୱନ୍ତେ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମେ ଅକ୍କୋସଥ ପରିଭାସଥ ରୋସେଥ ୱିହେସେଥ। ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତୁମ୍ହେହି ଅକ୍କୋସିୟମାନାନଂ ପରିଭାସିୟମାନାନଂ ରୋସିୟମାନାନଂ ୱିହେସିୟମାନାନଂ ସିୟା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ, ଯଥା ତଂ ଦୂସୀ ମାରୋ ଲଭେଥ ଓତାର’ନ୍ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ ତେ, ପାପିମ, ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଅନ୍ୱାୱିଟ୍ଠା ଦୂସିନା ମାରେନ ଭିକ୍ଖୂ ସୀଲୱନ୍ତେ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମେ ଅକ୍କୋସନ୍ତି ପରିଭାସନ୍ତି ରୋସେନ୍ତି ୱିହେସେନ୍ତି – ‘ଇମେ ପନ ମୁଣ୍ଡକା ସମଣକା ଇବ୍ଭା କିଣ୍ହା [କଣ୍ହା (ସ୍ୟା॰ କଂ॰ କ॰)] ବନ୍ଧୁପାଦାପଚ୍ଚା ‘‘ଝାୟିନୋସ୍ମା ଝାୟିନୋସ୍ମା’’ତି ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧା ଅଧୋମୁଖା ମଧୁରକଜାତା ଝାୟନ୍ତି ପଜ୍ଝାୟନ୍ତି ନିଜ୍ଝାୟନ୍ତି ଅପଜ୍ଝାୟନ୍ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ଉଲୂକୋ ରୁକ୍ଖସାଖାୟଂ ମୂସିକଂ ମଗ୍ଗୟମାନୋ ଝାୟତି ପଜ୍ଝାୟତି ନିଜ୍ଝାୟତି ଅପଜ୍ଝାୟତି; ଏୱମେୱିମେ ମୁଣ୍ଡକା ସମଣକା ଇବ୍ଭା କିଣ୍ହା ବନ୍ଧୁପାଦାପଚ୍ଚା ‘‘ଝାୟିନୋସ୍ମା ଝାୟିନୋସ୍ମା’’ତି ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧା ଅଧୋମୁଖା ମଧୁରକଜାତା ଝାୟନ୍ତି ପଜ୍ଝାୟନ୍ତି ନିଜ୍ଝାୟନ୍ତି ଅପଜ୍ଝାୟନ୍ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ କୋଟ୍ଠୁ ନଦୀତୀରେ ମଚ୍ଛେ ମଗ୍ଗୟମାନୋ ଝାୟତି ପଜ୍ଝାୟତି ନିଜ୍ଝାୟତି ଅପଜ୍ଝାୟତି; ଏୱମେୱିମେ ମୁଣ୍ଡକା ସମଣକା ଇବ୍ଭା କିଣ୍ହା ବନ୍ଧୁପାଦାପଚ୍ଚା ‘‘ଝାୟିନୋସ୍ମା ଝାୟିନୋସ୍ମା’’ତି ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧା ଅଧୋମୁଖା ମଧୁରକଜାତା ଝାୟନ୍ତି ପଜ୍ଝାୟନ୍ତି ନିଜ୍ଝାୟନ୍ତି ଅପଜ୍ଝାୟନ୍ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ବିଳାରୋ ସନ୍ଧିସମଲସଙ୍କଟୀରେ ମୂସିକଂ ମଗ୍ଗୟମାନୋ ଝାୟତି ପଜ୍ଝାୟତି ନିଜ୍ଝାୟତି ଅପଜ୍ଝାୟତି; ଏୱମେୱିମେ ମୁଣ୍ଡକା ସମଣକା ଇବ୍ଭା କିଣ୍ହା ବନ୍ଧୁପାଦାପଚ୍ଚା ‘‘ଝାୟିନୋସ୍ମା ଝାୟିନୋସ୍ମା’’ତି ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧା ଅଧୋମୁଖା ମଧୁରକଜାତା ଝାୟନ୍ତି ପଜ୍ଝାୟନ୍ତି ନିଜ୍ଝାୟନ୍ତି ଅପଜ୍ଝାୟନ୍ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ଗଦ୍ରଭୋ ୱହଚ୍ଛିନ୍ନୋ ସନ୍ଧିସମଲସଙ୍କଟୀରେ ଝାୟତି ପଜ୍ଝାୟତି ନିଜ୍ଝାୟତି ଅପଜ୍ଝାୟତି, ଏୱମେୱିମେ ମୁଣ୍ଡକା ସମଣକା ଇବ୍ଭା କିଣ୍ହା ବନ୍ଧୁପାଦାପଚ୍ଚା ‘‘ଝାୟିନୋସ୍ମା ଝାୟିନୋସ୍ମା’’ତି ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧା ଅଧୋମୁଖା ମଧୁରକଜାତା ଝାୟନ୍ତି ପଜ୍ଝାୟନ୍ତି ନିଜ୍ଝାୟନ୍ତି ଅପଜ୍ଝାୟନ୍ତୀ’’ତି।

‘‘ଯେ ଖୋ ପନ, ପାପିମ, ତେନ ସମୟେନ ମନୁସ୍ସା କାଲଙ୍କରୋନ୍ତି ଯେଭୁୟ୍ୟେନ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

୫୦୯। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ପାପିମ, କକୁସନ୍ଧୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘ଅନ୍ୱାୱିଟ୍ଠା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଦୂସିନା ମାରେନ – ଏଥ, ତୁମ୍ହେ ଭିକ୍ଖୂ ସୀଲୱନ୍ତେ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମେ ଅକ୍କୋସଥ ପରିଭାସଥ ରୋସେଥ ୱିହେସେଥ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତୁମ୍ହେହି ଅକ୍କୋସିୟମାନାନଂ ପରିଭାସିୟମାନାନଂ ରୋସିୟମାନାନଂ ୱିହେସିୟମାନାନଂ ସିୟା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ, ଯଥା ତଂ ଦୂସୀ ମାରୋ ଲଭେଥ ଓତାର’ନ୍ତି। ଏଥ, ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରଥ, ତଥା ଦୁତିୟଂ, ତଥା ତତିୟଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିୟଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାୟ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରଥ। କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରଥ, ତଥା ଦୁତିୟଂ, ତଥା ତତିୟଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିୟଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାୟ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରଥା’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ ତେ, ପାପିମ, ଭିକ୍ଖୂ କକୁସନ୍ଧେନ ଭଗୱତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଏୱଂ ଓୱଦିୟମାନା ଏୱଂ ଅନୁସାସିୟମାନା ଅରଞ୍ଞଗତାପି ରୁକ୍ଖମୂଲଗତାପି ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତାପି ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିଂସୁ, ତଥା ଦୁତିୟଂ, ତଥା ତତିୟଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିୟଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାୟ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିଂସୁ। କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିଂସୁ, ତଥା ଦୁତିୟଂ, ତଥା ତତିୟଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିୟଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାୟ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରିଂସୁ ।

୫୧୦। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ପାପିମ, ଦୂସିସ୍ସ ମାରସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘ଏୱମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ କରୋନ୍ତୋ ଇମେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସୀଲୱନ୍ତାନଂ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମାନଂ ନେୱ ଜାନାମି ଆଗତିଂ ୱା ଗତିଂ ୱା, ଯଂନୂନାହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେ ଅନ୍ୱାୱିସେୟ୍ୟଂ – ଏଥ, ତୁମ୍ହେ ଭିକ୍ଖୂ ସୀଲୱନ୍ତେ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମେ ସକ୍କରୋଥ ଗରୁଂ କରୋଥ ମାନେଥ ପୂଜେଥ , ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତୁମ୍ହେହି ସକ୍କରିୟମାନାନଂ ଗରୁକରିୟମାନାନଂ ମାନିୟମାନାନଂ ପୂଜିୟମାନାନଂ ସିୟା ଚିତ୍ତସ୍ସ

ଅଜ୍ଝଞ୍ଝଥଊଂ, ଯଥା ତଂ ଦୂସୀ ମାରୋ ଲଭେଥ ଓତାର’ନ୍ତି । ଅଥ ଖୋ ତେ, ପାପିମ, ଦୂସୀ ମାରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେ ଅନ୍ୱାୱିସି – ‘ଏଥ, ତୁମ୍ହେ ଭିକ୍ଖୂ ସୀଲୱନ୍ତେ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମେ ସକ୍କରୋଥ ଗରୁଂ କରୋଥ ମାନେଥ ପୂଜେଥ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତୁମ୍ହେହି ସକ୍କରିଯମାନାନଂ ଗରୁକରିଯମାନାନଂ ମାନିଯମାନାନଂ ପୂଜିଯମାନାନଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ, ଯଥା ତଂ ଦୂସୀ ମାରୋ ଲଭେଥ ଓତାର’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ, ପାପିମ, ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଅନ୍ୱାୱିଟ୍ଠା ଦୂସିନା ମାରେନ ଭିକ୍ଖୂ ସୀଲୱନ୍ତେ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମେ ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି।

‘‘ଯେ ଖୋ ପନ, ପାପିମ, ତେନ ସମଯେନ ମନୁସ୍ସା କାଲଙ୍କରୋନ୍ତି ଯେଭୁଯ୍ୟେନ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

୫୧୧। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ପାପିମ, କକୁସନ୍ଧୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘ଅନ୍ୱାୱିଟ୍ଠା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ଦୂସିନା ମାରେନ – ଏଥ, ତୁମ୍ହେ ଭିକ୍ଖୂ ସୀଲୱନ୍ତେ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମେ ସକ୍କରୋଥ ଗରୁଂ କରୋଥ ମାନେଥ ପୂଜେଥ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତୁମ୍ହେହି ସକ୍କରିଯମାନାନଂ ଗରୁକରିଯମାନାନଂ ମାନିଯମାନାନଂ ପୂଜିଯମାନାନଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ, ଯଥା ତଂ ଦୂସୀ ମାରୋ ଲଭେଥ ଓତାରନ୍ତି। ଏଥ, ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସୁଭାନୁପସ୍ସିନୋ କାଯେ ୱିହରଥ, ଆହାରେ ପଟିକୂଲସଞ୍ଞିନୋ, ସବ୍ବଲୋକେ ଅନଭିରତିସଞ୍ଞିନୋ [ଅନଭିରତସଞ୍ଞୀନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)], ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେସୁ ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସିନୋ’ତି।

‘‘ଅଥ ଖୋ ତେ, ପାପିମ, ଭିକ୍ଖୂ କକୁସନ୍ଧେନ ଭଗୱତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଏୱଂ ଓୱଦିଯମାନା ଏୱଂ ଅନୁସାସିଯମାନା ଅରଞ୍ଞଗତାପି ରୁକ୍ଖମୂଲଗତାପି ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତାପି ଅସୁଭାନୁପସ୍ସିନୋ କାଯେ ୱିହରିଂସୁ, ଆହାରେ ପଟିକୂଲସଞ୍ଞିନୋ, ସବ୍ବଲୋକେ ଅନଭିରତିସଞ୍ଞିନୋ, ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେସୁ ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସିନୋ।

୫୧୨। ‘‘ଅଥ ଖୋ, ପାପିମ, କକୁସନ୍ଧୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଆଯସ୍ମତା ୱିଧୁରେନ ପଚ୍ଛାସମଣେନ ଗାମଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସି। ଅଥ ଖୋ, ପାପିମ, ଦୂସୀ ମାରୋ ଅଞ୍ଞତରଂ କୁମାରକଂ [କୁମାରଂ (ସୀ। ପୀ।)] ଅନ୍ୱାୱିସିତ୍ୱା ସକ୍ଖରଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତୋ ୱିଧୁରସ୍ସ ସୀସେ ପହାରମଦାସି; ସୀସଂ ୱୋଭିନ୍ଦି [ସୀସଂ ତେ ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମୀତି (କ।)]। ଅଥ ଖୋ, ପାପିମ, ଆଯସ୍ମା ୱିଧୁରୋ ଭିନ୍ନେନ ସୀସେନ ଲୋହିତେନ ଗଳନ୍ତେନ କକୁସନ୍ଧଂଯେୱ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ପିଟ୍ଠିତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ଅନୁବନ୍ଧି। ଅଥ ଖୋ , ପାପିମ, କକୁସନ୍ଧୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ନାଗାପଲୋକିତଂ ଅପଲୋକେସି – ‘ନ ୱାଯଂ ଦୂସୀ ମାରୋ ମତ୍ତମଞ୍ଞାସୀ’ତି। ସହାପଲୋକନାଯ ଚ ପନ, ପାପିମ, ଦୂସୀ ମାରୋ ତମ୍ହା ଚ ଠାନା ଚୱି ମହାନିରଯଞ୍ଚ ଉପପଜ୍ଜି।

‘‘ତସ୍ସ ଖୋ ପନ, ପାପିମ, ମହାନିରଯସ୍ସ ତଯୋ ନାମଧେଯ୍ୟା ହୋନ୍ତି – ଛଫସ୍ସାଯତନିକୋ ଇତିପି, ସଙ୍କୁସମାହତୋ ଇତିପି, ପଚ୍ଚତ୍ତୱେଦନିଯୋ ଇତିପି। ଅଥ ଖୋ ମଂ, ପାପିମ, ନିରଯପାଲା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚୁଂ – ଯଦା ଖୋ ତେ [ଯତୋ ତେ (କ।)], ମାରିସ, ସଙ୍କୁନା ସଙ୍କୁ ହଦଯେ ସମାଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ଅଥ ନଂ ତ୍ୱଂ ଜାନେଯ୍ୟାସି – ‘ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ ମେ ନିରଯେ ପଚ୍ଚମାନସ୍ସା’ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ପାପିମ, ବହୂନି ୱସ୍ସାନି ବହୂନି ୱସ୍ସସତାନି ବହୂନି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ତସ୍ମିଂ ମହାନିରଯେ ଅପଚ୍ଚିଂ। ଦସୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ତସ୍ସେୱ ମହାନିରଯସ୍ସ ଉସ୍ସଦେ ଅପଚ୍ଚିଂ ୱୁଟ୍ଠାନିମଂ ନାମ ୱେଦନଂ ୱେଦିଯମାନୋ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ପାପିମ, ଏୱରୂପୋ କାଯୋ ହୋତି, ସେଯ୍ୟଥାପି ମନୁସ୍ସସ୍ସ। ଏୱରୂପଂ ସୀସଂ ହୋତି, ସେଯ୍ୟଥାପି ମଚ୍ଛସ୍ସ।

୫୧୩।

‘‘କୀଦିସୋ ନିରଯୋ ଆସି, ଯତ୍ଥ ଦୂସୀ ଅପଚ୍ଚଥ;

ୱିଧୁରଂ ସାୱକମାସଜ୍ଜ, କକୁସନ୍ଧଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

‘‘ସତଂ ଆସି ଅଯୋସଙ୍କୂ, ସବ୍ବେ ପଚ୍ଚତ୍ତୱେଦନା;

ଈଦିସୋ ନିରଯୋ ଆସି, ଯତ୍ଥ ଦୂସୀ ଅପଚ୍ଚଥ;

ୱିଧୁରଂ ସାୱକମାସଜ୍ଜ, କକୁସନ୍ଧଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

‘‘ଯୋ ଏତମଭିଜାନାତି, ଭିକ୍ଖୁ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକୋ;

ତାଦିସଂ ଭିକ୍ଖୁମାସଜ୍ଜ, କଣ୍ହ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛସି।

‘‘ମଜ୍ଝେ ସରସ୍ସ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ୱିମାନା କପ୍ପଟ୍ଠାୟିନୋ;

ୱେଳୁରିୟୱଣ୍ଣା ରୁଚିରା, ଅଚ୍ଚିମନ୍ତୋ ପଭସ୍ସରା;

ଅଚ୍ଛରା ତତ୍ଥ ନଚ୍ଚନ୍ତି, ପୁଥୁ ନାନତ୍ତୱଣ୍ଣିୟୋ।

‘‘ୟୋ ଏତମଭିଜାନାତି, ଭିକ୍ଖୁ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକୋ;

ତାଦିସଂ ଭିକ୍ଖୁମାସଜ୍ଜ, କଣ୍ହ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛସି।

‘‘ୟୋ ୱେ ବୁଦ୍ଧେନ ଚୋଦିତୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପେକ୍ଖତୋ;

ମିଗାରମାତୁପାସାଦଂ, ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ କମ୍ପୟି।

‘‘ୟୋ ଏତମଭିଜାନାତି, ଭିକ୍ଖୁ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକୋ;

ତାଦିସଂ ଭିକ୍ଖୁମାସଜ୍ଜ, କଣ୍ହ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛସି।

‘‘ୟୋ ୱେଜୟନ୍ତଂ ପାସାଦଂ, ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ କମ୍ପୟି;

ଇଦ୍ଧିବଲେନୁପତ୍ଥଦ୍ଧୋ, ସଂୱେଜେସି ଚ ଦେୱତା।

‘‘ୟୋ ଏତମଭିଜାନାତି, ଭିକ୍ଖୁ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକୋ;

ତାଦିସଂ ଭିକ୍ଖୁମାସଜ୍ଜ, କଣ୍ହ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛସି।

‘‘ୟୋ ୱେଜୟନ୍ତପାସାଦେ, ସକ୍କଂ ସୋ ପରିପୁଚ୍ଛତି;

ଅପି ୱାସୱ ଜାନାସି, ତଣ୍ହାକ୍ଖୟୱିମୁତ୍ତିୟୋ;

ତସ୍ସ ସକ୍କୋ ୱିୟାକାସି, ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ୟଥାତଥଂ।

‘‘ୟୋ ଏତମଭିଜାନାତି, ଭିକ୍ଖୁ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକୋ;

ତାଦିସଂ ଭିକ୍ଖୁମାସଜ୍ଜ, କଣ୍ହ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛସି।

‘‘ୟୋ ବ୍ରହ୍ମଂ ପରିପୁଚ୍ଛତି, ସୁଧମ୍ମାୟାଭିତୋ ସଭଂ;

ଅଜ୍ଜାପି ତ୍ୟାୱୁସୋ ଦିଟ୍ଠି, ୟା ତେ ଦିଟ୍ଠି ପୁରେ ଅହୁ;

ପସ୍ସସି ୱୀତିୱତ୍ତନ୍ତଂ, ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପଭସ୍ସରଂ।

‘‘ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମା ୱିୟାକାସି, ଅନୁପୁବ୍ବଂ ୟଥାତଥଂ;

ନ ମେ ମାରିସ ସା ଦିଟ୍ଠି, ୟା ମେ ଦିଟ୍ଠି ପୁରେ ଅହୁ।

‘‘ପସ୍ସାମି ୱୀତିୱତ୍ତଂ, ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପଭସ୍ସରଂ;

ସୋହଂ ଅଜ୍ଜ କଥଂ ୱଜ୍ଜଂ, ଅହଂ ନିଚ୍ଚୋମ୍ହି ସସ୍ସତୋ।

‘‘ଯୋ ଏତମଭିଜାନାତି, ଭିକ୍ଖୁ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକୋ;

ତାଦିସଂ ଭିକ୍ଖୁମାସଜ୍ଜ, କଣ୍ହ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛସି।

‘‘ଯୋ ମହାମେରୁନୋ କୂଟଂ, ୱିମୋକ୍ଖେନ ଅଫସ୍ସୟି;

ୱନଂ ପୁବ୍ବୱିଦେହାନଂ, ଯେ ଚ ଭୂମିସୟା ନରା।

‘‘ଯୋ ଏତମଭିଜାନାତି, ଭିକ୍ଖୁ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକୋ;

ତାଦିସଂ ଭିକ୍ଖୁମାସଜ୍ଜ, କଣ୍ହ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛସି।

‘‘ନ ୱେ ଅଗ୍ଗି ଚେତୟତି [ୱେଠୟତି (ସୀ।)], ‘ଅହଂ ବାଲଂ ଡହାମୀ’ତି;

ବାଲୋ ଚ ଜଲିତଂ ଅଗ୍ଗିଂ, ଆସଜ୍ଜ ନଂ ସ ଡୟ୍ହତି।

‘‘ଏୱମେୱ ତୁୱଂ ମାର, ଆସଜ୍ଜ ନଂ ତଥାଗତଂ;

ସୟଂ ଡହିସ୍ସସି ଅତ୍ତାନଂ, ବାଲୋ ଅଗ୍ଗିଂୱ ସଂଫୁସଂ।

‘‘ଅପୁଞ୍ଞଂ ପସୱୀ ମାରୋ, ଆସଜ୍ଜ ନଂ ତଥାଗତଂ;

କିନ୍ନୁ ମଞ୍ଞସି ପାପିମ, ନ ମେ ପାପଂ ୱିପଚ୍ଚତି।

‘‘କରୋତୋ ଚୀୟତି ପାପଂ, ଚିରରତ୍ତାୟ ଅନ୍ତକ;

ମାର ନିବ୍ବିନ୍ଦ ବୁଦ୍ଧମ୍ହା, ଆସଂ ମାକାସି ଭିକ୍ଖୁସୁ।

‘‘ଇତି ମାରଂ ଅତଜ୍ଜେସି, ଭିକ୍ଖୁ ଭେସକଳାୱନେ;

ତତୋ ସୋ ଦୁମ୍ମନୋ ଯକ୍ଖୋ, ନତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାୟଥା’’ତି।

ମାରତଜ୍ଜନୀୟସୁତ୍ତଂ ନିଟ୍ଠିତଂ ଦସମଂ।

ଚୂଳୟମକୱଗ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ସାଲେୟ୍ୟ ୱେରଞ୍ଜଦ୍ୱେ ଚ ତୁଟ୍ଠି, ଚୂଳଅମହାଧମ୍ମସମାଦାନଞ୍ଚ;

ୱୀମଂସକା କୋସମ୍ବି ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ଦୂସୀ ଚ ମାରୋ ଦସମୋ ଚ ୱଗ୍ଗୋ।

ସାଲେଯ୍ୟୱଗ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ଇଦଂ ୱଗ୍ଗାନମୁଦ୍ଦାନଂ –

ମୂଲପରିଯାୟୋ ଚେୱ, ସୀହନାଦୋ ଚ ଉତ୍ତମୋ;

କକଚୋ ଚେୱ ଗୋସିଙ୍ଗୋ, ସାଲେଯ୍ୟୋ ଚ ଇମେ ପଞ୍ଚ।

ମୂଲପଣ୍ଣାସକଂ ସମତ୍ତଂ।